Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

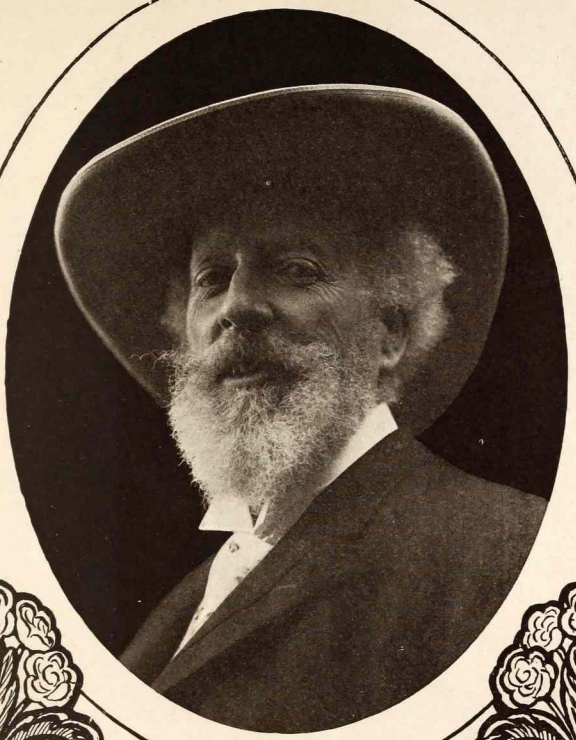
Forfatter(e) | Author(s):	Drachmann, Holger.
Titel | Title:	Samlede poetiske Skrifter : Folkeudgave.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 8
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn ; Kristiania : Gyldendal, 1906-1909
Fysiske størrelse | Physical extent:	12 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

HOLGER·DRACHMANN

POETISKE SKRIFTER

FOLKE-UDGAVE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

8. HEFTE
PRIS 50 ØRE

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

HOLGER DRACHMANN

SAMLEDE POETISKE SKRIFTER

OTTENDE BIND

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

MED DEN BREDE PENSEL

KUNSTNER-ROMAN

Denn der Mensch, der zur schwankenden Zeit auch
schwankend gesinnt ist,
Der vermehret das Uebel, und breitet es weiter und weiter;
Aber wer fest auf dem Sinne beharrt, der bildet die Welt sich.

GOETHE: Hermann und Dorothea.

(EFTERAAR 1887)

TIL

DEN KOMMENDE MESTER

FØRSTE AFSNIT

I.

Ferie-Fantasier. Ord-Ord-Ord!

Det var mod Slutningen af Ferien. Avgustsolen brændte ned paa den lille By bag store, optaarnede Skyer. Ingen Vind vilde feje Skyerne bort og bringe Luftning gennem den uddøde Gade, hvor Plankeværkerne svedede Blærer og Rendestenen duftede. Det nytter ikke at gøre saadan en lille By bedre end den er. Naar Feriegæsterne havde Skoven og „Plantagen" og alle Udsigterne langs Fjorden til deres Raadighed hele Dagen, og Musik om Aftenen i Klubhaven, hvad vilde de saa forlange mere?

Med saa sparsom en Skygge efter sig, som man kan have den hen ad et smalt Fortov i Middagsstunden, kom en Mand af Middelhøjde, bredskuldret, hverken særlig omhyggelig eller sjusket klædt, gaaende ned gennem den øde Hovedgade, hvor man saa' nysgerrige Øjne i Vinduesspejlene og videbegærlige Næser bag Ruderne. Manden saa' for Resten hverken det ene eller det andet; han førte, eller kunde have ført, følgende Enetale med sig selv:

Omtrent de fire Uger gaaet. Ligget paa Gæstgivergaarden her, spist ved Værtens Bord sammen med de andre Feriegæster, hørt paa den samme Snak hver Dag, set paa de kønne Damer, ikke truffet et eneste fornuftigt Menneske, ikke haft for en Skilling Gavn af det hele, og ikke gjort for en Øre godt imod nogen. Og dette gentager sig Aar efter Aar; bestandig paa et nyt Sted, bestandig med samme Resultat. Og til denne ene Maaned gaar man og glæder sig hele Aaret! Ivar Feldmann Christensen, nom de guerre: Tegne-Christensen, du er en uforbederlig Æsel, og, hvad værre, du er snart en *gammel* Æsel! ...

„Naa, saa det kalder du at „aadre", din Æsel! Jeg skal hjælpe dig!" —

Den gaaende standsede lidt overrasket og saa' op ad et Hus med en Række aabentstaaende Vinduer, hvorfra en stærk Malerlugt i Forbindelse med en klaskende Lyd af drøje Ørefigen trængte ud paa Gaden.

Lyden forstærkedes, ledsaget af Graad. Den fremmede sprang op ad en Stentrappe, skubbede et Bræt til Side, hvorpaa med Kridt stod skrevet: malet!! og traadte ind i en tom Stuelejlighed, hvor en plump, sværlemmet Mand i den bekendte tilsmurte Professionskittel bearbejdede et ungt Menneske, ligeledes i Kittel, paa det eftertrykkeligste i Ansigtet med to fede Labber, saa fyldige som to smaa Lammestege.

„Slip ham!" raabte Manden fra Gaden.

Den fede saa' sig forbavset tilbage. Han vendte et blegt, oppustet Ansigt med stort purret Haar om imod den indtrædende. Hans Hoved ludede frem efter, han havde et dvask og paa samme Tid lurende Udtryk i Øjnene:

„Hva' — hvem er De?" —

„Det skal jeg sige Dem, naar De svarer mig paa, hvorfor De mishandler det Menneske dér!"

„Menneske — he! Det er min Læredreng. Lad De bare enhver skøtte sit!" —

Der var en drillende Uforskammethed i den drævende Maade, hvorpaa Ordene kom frem. Manden fra Gaden blev rød i Ansigtet:

„Ingen har Lov at mishandle sin Læredreng, og dette er en Mishandling!" —

„Saa — aa? man skulde maaske lade sig spille paa Næsen? Man skulde maaske lade saadan en Lømmel gaa og drive over en Dør en hel Uge? Man skulde maaske ikke turde se paa saadan en Laban, som man har i sit Brød, hva'? Se De bare til, at De forlader dette Lokale, Højstærede. Her har De vistnok ikke noget at gøre!" —

Den fremmede bed sig i Læben og begyndte allerede at trække sig tilbage under den stadig tiltagende Ordstrøm. Han var her paa fremmed Grund, og hvad Ret havde han vel til at blande sig i andres Sager? Brutalitet oprørte ham rigtignok stedse. Men hvorfor skulde det dumme Hjerte løbe af med ham? Havde han ikke ofte faaet Utak?

Hans Blik faldt i det samme paa den unge Fyr, som søgte at fjerne Sporene af Slagene og Graaden fra Ansigtet. Et Par store, lyseblaa, troskyldige Øjne saa' i Vejret med et saa bedende forpint, fortvivlet Udtryk, at det gav et Sæt i den fremmede.

Han standsede paa Tærsklen og vuggede den Stok, som han bar i Haanden, frem og tilbage, idet hans Bryn sænkede sig, og hans graa Øjne blev hvasse og brændende: „De er formodentlig Malermester her i Byen?" spurgte han den fede i en Tone, som bragte denne til at studse.

Den fremmede havde før været hidsig, og hans Stemme havde skælvet. Der var nu en kold, ringeagtende Haan i hans Ord; og den

anden tav. Der er én Slags Betoning, som virker paa raa Mennesker; — de fleste Bødler er fejge.

„Naa hvorfor svarer De ikke? Er De maaske kun Svend?“ ...

Den fedes Bleghed gik over i gult. Han dukkede Hovedet som en Tyr, der vil til at stange. Han saa' op igen og mødte det samme kolde, ringeagtende Blik. Han var tæmmet. „Jeg — jeg er Malermester. Maa jeg spørge Dem ...?“

„Det er *mig*, som spørger *Dem*. Har Deres Dreng Forældre? Har Du noget Hjem, min Dreng?“ —

Den adspurgte rystede paa Hovedet uden at svare, men det Øjekast, som strejfede den fremmede paa Farten forbi Mestren, syntes at ville sige: For Guds Skyld, irritér ham ikke!

„Han har saamænd ingen Forældre, nej!“ tog Mesteren Ordet. „Han har saamænd haft alt hos mig, Kost og Opholdet og ...“

„Pryglene?“ tilføjede den fremmede tørt. „Jeg forstaar det hele. Nu kan De spare Dem Ulejligheden for Fremtiden!“ —

„Hva' behager?“ ...

„Jeg tager mig af Drengen!“ —

„Gør De?“ —

„Ja. Jeg gaar til Borgmesteren. Han kan vel nok ordne den Sag imellem os!“ —

„Ja, men De maa betale ...!“

„Jeg betaler, hvad jeg *skal* betale. Farvel, min Dreng!“ —

Den fremmede var igen ude paa Trappen. Som om han erindrede noget, vendte han om og stod atter i Døren.

Han kunde næppe bare sig for at smile. Der stod de to, Mester og Lærling, og saa' lige forbavsede paa hinanden og hen ad Gulvet og op ad den Dør, som ikke var bleven grundig nok „aadret“.

„Om Forladelse; det faldt mig ind, Hr. Malermester, at De dog maaske kunde tage denne Sag i Spøg, og at Deres gode Humør saa kunde gaa ud over min ny Protegé. Maa jeg derfor gøre Dem opmærksom paa, at saa snart jeg har talt med Borgmesteren, staar dette unge Menneske under *juridisk* Beskyttelse. Forstaar De!“ —

Og saa var han ude paa Gaden, hvor Solen skinnede og Rendestenen duftede.

Hvor den Slyngel dog var nem at kujonere! Borgmester — juridisk Beskyttelse! Han lo ved sig selv og svingede Stokken. Saa blev hans Ansigt alvorligt. Hvad er nu det for Dumheder? Hvad vil jeg gøre med Drengen? og — har jeg Raad dertil ...? Han tabte sig i en Række ikke videre opmuntrende Betragtninger. Saa dukkede ud af Rækken, som et Holdepunkt for hans gode Forsæt, hint Blik fra Drengen op til ham, som han selv stod der i Døren og udførte Forsynets Rolle med Spanskrørstok i Haanden.

Han bankede paa hos Borgmesteren. Han kendte den store Mand fra en Aften i Klubhaven, hvor han havde holdt en blomstrende Tale for Fædrelandet under Blaalys.

Den store Mand sad ved sit Arbejdsbord og hørte paa den fremmedes Indledningsspørgsmaal med Hovedet lidt paa Held, dampende af Piben, med deltagende Miner og Folder i Panden. Han havde en egen hastig Maade at tage Piben ud af Munden paa; saa truttede han Læberne frem, smaskede og bankede sig med Pibespidsen mod Tænderne.

„Hm, ja ... Ja, Forældrene døde; Smaafolk dør saa nemt ... Faderen; aa jeg vil ikke sige, at han var drikfældig ... et Skrog, et Skrog ... Moderen sled og slæbte lige til det sidste ... Vi vidste virkelig ikke, hvad vi skulde stille an med Drengen ... Kommunen er bebyrdet ... saa var der denne Maler ... naa ja, vi hørte jo nok nogle Klager over ham ... men man klager altid; man klager altid i denne By!"

De talte om Sagen. Den store Mand mente, at Drengen nok kunde løses fra sit Kontraktforhold imod en lille Opofrelse. Da den fremmede lod sig forlyde med, at det netop var i den Hensigt, han var kommen, saa trykkede Borgmesteren den ædle Mands Haand og fulgte den fremmede til Døren. Saa vendte han tilbage og satte sig med et Skuldertræk i sin Stol: „Der gives besynderlige Mennesker; egenlig talt Fantaster?" mumlede han. „Men hvis nu denne Dreng var bleven hos Maleren og Maleren var død, eller Drengen var rendt bort og kommen tilbage som et Subjekt, saa vilde det være Kommunen, som skulde tage ham. Og Kommunen er bebyrdet nok i Forvejen!"

Den samme Eftermiddag blev den fremmede atter meldt. Borgmesteren havde sat sig til at blunde i den store Armstol, med et Lommetørklæde over Ansigtet for Fluerne, og Berlingske over Knæerne. Han saa' fortrædelig i Vejret, og da han fik Øje paa den fremmede, saa' han endnu mere fortrædelig ud: Saa, — tænkte han — der har vi Menneskevennen. Han fortryder naturligvis; det plejer Menneskevennerne gerne!

Men han fortrød ikke. Han saa' ikke ud til det. Han stod og vuggede sin Stok i Haanden og berettede med den ham egne Blanding af Ironi og indædt Forbitrelse, at hans Protegé allerede havde indkvarteret sig hos ham, og at han (den fremmede) ikke kunde fortænke Drengen deri: „Jeg skal sige Dem, Hr. Borgmester, hvad jeg vil. Jeg vil enten beholde Fyren nu med det samme, for at beskytte ham imod Prygl, eller ogsaa vil jeg slet ikke have ham. I sidste Tilfælde vil jeg, førend jeg rejser herfra, gaa hen til Malermesteren og banke ham med denne Stok her. Det er en udmærket Stok, som har staaet

sin Prøve. Den ophæver enhver mulig Forskel i Legemsstyrke mellem mig og den Person, som er mig ubehagelig. Jeg véd ikke, om jeg har udtrykt mig tydelig nok?" —

Borgmesteren gned sine Øjne og tændte sin Pibe. Man snakkede lidt frem og tilbage, og da den fremmede havde taget sin Tegnebog frem og deponeret nogle Sedler i den store Mands Forvaring, saa skiltes man atter med gensidigt Haandtryk, hvorefter Borgmesteren under et lille Befrielsens Suk sank tilbage i sin Stol med Lommetørklædet over Ansigtet og Avisen over Knæerne.

Da Tegnelærer Christensen kom tilbage til sit Værelse paa Hotellet, forefandt han det unge Menneske i Færd med at lade en stor Portion Kalvesteg forsvinde fra den Tallerken, som Opvarteren havde bragt. Saa snart Døren aabnedes, rejste den siddende sig. Han stod dér, høj og spinkel, kejtet og forlegen i sin Holdning, med Øjnene fæstede ængstelig spørgende paa den besynderlige Mand.

„Du hedder jo Karsten?" spurgte denne paa sin barske Maade.

„Jo!" svarede den unge ganske tonløst.

„Alt er i Orden. Du bliver hos mig!" —

Karsten vaklede frem fra Bordet. Han vidste ikke, hvor han skulde gøre af sine Hænder, om han skulde falde ham om Halsen, eller hvad han i det hele skulde gøre. Saa fik han Taarer i Øjnene og førte Hænderne op i den Retning.

„Naa, naa!" sagde Læreren. „Man skal ikke gøre sig til Hund for et Ben. Er Du mæt?" —

„Ja—jo Tak!" —

„Det er godt. Har Du noget Tøj hos din noble Mester?" —

„Ja—a. Det er ikke meget!" —

„Det kan jeg tænke. Opvarteren kan hente det siden. Kom nu her!" —

Han forsynede det unge Menneske med Linned af sin Kuffert: en Skjorte, en Flip, der gabede lidt i Halsen, men blev strammet ind med et sort Silketørklæde; ligeledes fik Karsten et Par velblankede Sko og en rundpullet Hat, der begge Dele fra første Færd af havde klemt Læreren henholdsvis over hans høje Vrist og hans brede Pande. Og medens Forvandlingen foregik, talte Læreren saaledes, stadig i en Mellemtone af tør Ironi og en vis dirrende Alvor:

„Leveregler, min Dreng! Der gives en Hob af dem; de bruges med Virkning som Citater i Bøger og daglig Omgangstale. De, der overtræder dem mest, skriver bedst om dem; og de, der aldrig agter at overholde dem, fører dem altid i Munden. En Leveregel har en Englænder givet mig; den har vist sig at være probat: Hav bestandig et Par blanke Sko paa dine Fødder og en velbørstet Hat paa dit Hoved, og Du vil komme igennem Verden som en Gentleman, uansét din øvrige Klædedragt!" —

Men den stakkels unge Fyr stod dér, betuttet og forlegen. Han saa' paa sine Fødder og han saa' paa Hatten, som han drejede mellem sine røde Hænder. Han syntes, at Menneskene var saa besynderlige. Derhjemme var der en Mester, som gav ham Prygl — og her var der en ny Mester, som gjorde Nar! Atter kom der Taarer i hans Øjne, og atter sagde den fremmede:

„Naa, naa; Du har let til Vandet! *Den* Kilde vil ogsaa en Gang tørre ind, og saa vil Du blive en Abekat, som alle vi andre. Thi Aberne *græder* ikke — forstaar Du. De skærer kun Ansigter!"

Men saa skete det underlige, at Hr. Christensen tog den unge Fyrs Hoved mellem begge sine hvide, faste Hænder, derpaa klappede ham paa den høje, aabne Drengepande, saa' ham ind i de usikre, forknytte Øjne, og sagde:

„Det er *det*, der slog mig! Saadan er det, vi begynder; skikkelige, troskyldige Bælam, hvad enten vi staar overfor raa Mishandling eller dumme Vittigheder. Det er Menneskenes Hjælpeløshed, som anraaber Menneskets Sjæl om Bistand!" —

Og han skubbede den unge Fyr lempelig fra sig og fortsatte: „Jeg gaar mig en Tur. I Aften rejser vi tilbage til Hovedstaden. Er der slet ikke nogen her i Byen, som Du kan have Lyst at sige Farvel til? Naa — Du skal ikke staa Skrifte — jeg mener blot, at hvis der er nogen, som har været en lille Smule god imod Dig, saa bør Du gaa hen til denne „nogen" og sige, at nu pakker Du sammen. Har Du forstaaet? Du bliver rød — for Pokker, væn Dig af med det! Klokken fem Minutter før ni er Du ved Jernbanestationen. Ingen Vindbeutelstreger med at komme bag efter. Der er tre Ting, som et ungt Menneske bør omgaas varsomt med: Tid, Penge og Viskelæder! Farvel saa længe!"

Den lille By laa ved Fjorden. Der havde den ligget i umindelige Tider som en hæderlig lille Købstad. I umindelige Tider havde der været Sejlads paa Fjorden og Anløbssted her ved Havnens Bolværk for Smaafartøjer. Og ud mod Havnen mundede den eneste standsmæssige Gade af dem fra gammel Dato. Ud mod Havnen vendte de solide gamle Købmandshuses Facader; de mindre Gyder og de smaa Huse fulgte ogsaa denne Retning; og i det hele taget havde Byen Fald og Retning ned efter mod Fjorden. Det gjaldt ogsaa Oplagspladser og Smaahaver; alle sammen skulde de forsøge at komme saa nær Fjorden som muligt. Man kunde da gaa ad den Sti, der fra Havnen førte langs selve Strandkanten, og kigge Byen efter i Sømmene; — rigtignok paa Vrangsiden, ind i Gaarde og Smaahaver; men Ret og Vrang har nu ikke saa stort at sige i en lille Købstad; og særlig *denne* Køb-

stad satte en Ære i at holde sine Udenomsbekvemmeligheder i saa pyntelig Stand som muligt.

Der var kommen denne ny Tid, som jo skal splitte alt. Den ny Tid havde lagt sin Jernbanelinje og Station oppe ved Bakkerne bag om Byen. Og nu var der begyndt en latterlig Konkurrence mellem den „vestre" og den „østre", den ny og den gamle, den øvre og den nedre Del af Byen. Her oppe var naturligvis anlagt et Jernbanehotel, moderne, grimt, med Cementpuds og andre forlorne Yndigheder, og omkring Hotellet havde der begyndt at rejse sig et Bygningskvarter: magre Spekulationskaserner, med hovedstadsagtige Tilbøjeligheder til at stille Godtkøbs Spejlglasruder til Skue. Jernbanelinjen havde ødelagt Fragtfarten paa Fjorden, havde gjort Havnepladsen øde, havde begyndt at suge Livet til sig nede fra opefter. Jernbanen skulde nu ogsaaa til at demoralisere den Smule gammeldags Arkitektur, som Byen havde besiddet og instinktmæssig følt sig glad over. Blot nogle faa Aar endnu — og Byens Hyggelighed var forsvunden! Hvad der vilde komme i Stedet, ja derom véd vi alle saa temmelig god Besked. Er ikke hele vort Land at ligne ved en lille Provinsby, som har faaet Jernbane? Og alle hjælper vi, bevidst eller ubevidst, med til at lade Jernbanen demoralisere os, suge „Livet" til sig, og spy os det ud i Øjnene igen under Form af idéforladt Stilløshed, god Spekulationssvindel, magre Linjer, triste Farver, kæmpemæssige Annoncer, hvorhen Øjet bedende søger om Hvile ... Hu ha! en Overgangstid, denne!

Tegnelærer Christensen plejede at gaa den samme Tur hver Eftermiddag og anstille de samme Betragtninger. Fra den gamle Gæstgivergaard nede ved Havnen skridtede han op igennem Byen til det „ny" Hotel, Jernbanehotellet, derfra hen til Jernbanestationen, ud paa Perronen, hvor han besaa' det ankommende eller afgaaende Tog, Lokomotiverne, den trøstesløse, parallele Skinnelinje o. s. fr. Han nedbad over det alt sammen en ret inderlig Himlens Velsignelse — med sammenbidte Tænder og dirrende Næsefløje. Og naar saa Lokomotivet havde skingret ham sit arrige: Varsko! ind i Ørene, saa spyttede han langsomt ud paa Skinnerne, drejede sig rundt paa Hælen og gik ad Markvejen op til „Plantagen".

Plantagen var Underskov med anlagte Stier i Bugter op til et Lysthus, der laa højt med Fjernsigt over By, Fjord, de nære Herresæders Skove, Jernbanelinjen, de endeløse Marker og de velgørende Smaalunde og Pilegærder. Her plejede Tegnelæreren at sidde til Sol gik ned. Naar der kom Feriegæster eller Bybefolkning op til Lysthuset, veg han dem straks Pladsen. I modsat Fald kunde han sidde

endnu længe dvælende indtil det dybe Mørke faldt paa. Han skræmmedes da i Reglen op af en løssluppen Dampsky og den hæse eller skingrende Fløjten fra et Lokomotiv hist ovre ved Stationen. Saa gik han ikke samme Vej tilbage, men balancerede fra Plantagen paa Rygningen af et Markskel ned til Stien, der fører langs Strandkanten forbi Gaardens Udbygninger og Smaahaver til Havnepladsen og Gæstgivergaarden.

Dette havde han nu omtrent gjort i fire Uger hver Dag, og i tre Uger havde Klubben hver Aften brugt det til Samtaleemne.

Denne Eftermiddag var der endnu flere Øjne i Refleksionsspejlene og endnu flere Næser end sædvanlig bag Ruderne langs Gaden, da Tegnelæreren passerede op til Jernbanekvarteret. Thi „det" med Malerlærlingen havde selvfølgelig sat Sindene i Bevægelse.

Hr. Ivar Feldmann Christensen følte ligesom en Smule Nervøsitet over sig paa sin Vej igennem Byen. Derfor var han maaske særlig velstemt mod Station, Perron, Lokomotiv og Skinner — alt med et Udtryk af tilbagedæmmet Lidenskabelighed, der vil tage Revanche.

Og han drev op ad Markvejen til Plantagen, medens de optaarnede Skyer fra om Middagen nu blev formelige Kæmper, Alpekæmper, Giganter, der ragede med de trodsige Pander lige ind i Himlens Zenith, som om de vilde rage og støde og stange Gudeborgen omkuld med alt, hvad der oppe befandt sig: Guder og Gudinder, Nektar og Ambrosia, Drikkeskaaler og alle Gudegækkeriets kostbare Attributer.

Saa kom den første svage Torden rullende langt borte fra ud over Fjord og fjerne Vidder, med denne egne dybtstemte Urverdens Lyd; saadan en, som om ti Millioner Røster sang en Salme — saadan en Salme som

Af Højheden oprunden er ...

eller en anden Salme; en meget bedre Salme; en, som endnu ikke er af Pen skreven — aldrig bliver skreven, aldrig tænkt af Menneske-tanker, men som dog, vaandende sig efter en Form, har dæmret i Beethovens og Michelangelos Prometheushjerner.

Aa, Gud hjælpe mig! at jeg ikke engang kan skrige og brøle her ud over Markerne, *hvad* det er, jeg tænker mig ved en Torden!

Og Christensen, som raabte dette højt, arbejdede sig i den lumre Eftermiddag sveddrivende op ad Markvejen til Plantagen.

Han standsede; han følte, at han muligvis havde gjort en Dumhed i Dag, at han dog ikke fortrød det, men at det mennekeligt talt var uberegneligt, hvad han havde indladt sig paa, og at han derfor, menneskelig talt, maatte skaffe sig nogen Oprejsning ved at skælde sin

gamle Fjende, det sidste halve Sekulum af det nittende Aarhundrede, grundig ud.

Han gjorde det. Han løftede Armen med den faste hvide Haand udstrakt knyttet imod et indbildt Lokomotiv, der trak et indbildt Tog. Han saa' — lige saa tydelig som om det var *virkeligt* — Lokomotivfører, Fyrbøder, Konduktører, Togfører, Passagerer. Han raabte, skreg og raabte:

„Kør ad H— til! Hvad vil I mig? Min Vej er ikke Jeres! Har jeg end ikke haft Kræfter til at standse Jer, saa har jeg dog Kræfter til at fornægte mit Slægtskab med Jer. Og har I, da jeg var ung og umyndig, slæbt mig med et Stykke Vej, saa vil I dog ikke benægte, at jeg forlængst er sprunget af Toget. Aa, jeg kender Jer! Nu holder I ved en Station. En By, et Distrikt skal lyksaliggøres med jert Besøg. Farten er næppe standset, før I myldrer geskæftig ud af Kupéerne, hvad I saa er, og hvad I saa hedder. Alle vimser I ud, med jeres politiske, literære, æstetiske og filosofiske Brochurer, Bøger, Taler, Foredrag under Armen. Hej, Flyveskrifter! og ud over By og Distrikt flagrer al denne trykte Middelmaadighed, Opkoget paa de store Aander der *har* levet, alle disse Fraser, dette Had, denne Haan, dette undergravende Grin, al denne lasede Analyse, disse Bunker af latterlig Alvors-Opblæsthed, disse Skvadronader om Dogmer, som skal befri den Verden, I *selv* forkludrer.

Thi hvad har I at byde paa? — Tro? — I tør ikke se en ærlig Hedning stift i Øjnene og bekende Jer Tro. Ingen af Jer vil lade saa meget som den lille Finger radbrække for jer Overbevisning. Saa snart en af Lauget lider den mindste personlige Overlast paa sin Agitationsrejse, saa skraaler hele Banden op, som om Inkvisitionen rykkede frem! I kunde jo lade Godtfolk beholde *deres* Tro, saa var der ikke en Hund, der gøede ad Jer.

Naa; hvad har I at byde paa? — Kunst? O ve! Dersom man ikke vidste bedre, saa skulde man tænke, at I opførte en Farce. Intet mindre: I kommer dér anstigende saa eddikesurt-alvorlige, eller saa bedemandsagtigt-vigtige, som var I Udsendinge for et Assurance- eller Begravelsesselskab. — Kunst? — I? — Det er jo enten Iskulde, I spreder omkring Jer, eller den fadeste Dagligstueparfume. Kunst bliver enten født stilfærdig af Naivitetens Skød, inderlig god, elskværdig, lysøjet, forhaabningsfuld — eller den staar der imellem os som en Kæmpe, undfanget og smertefuldt født af den vældige Natur, knugende Armene sammen over Brystet, for at mestre Hjertets Hulken, Sjælens evige Vaadesang over Evnens Afmagt.

Nej; indrøm for Jer selv, at I ikke har Tid til nogen Ting og derfor heller ikke til Kunst. I skal høre altfor meget paa hinandens Sniksnak. Denne skal have sig en „Kreds" flikket sammen. En skal have

alle Aviser læst, førend han kan arbejde, en anden skal have alle Foredrag hørt, førend han kan tænke. At fortrøste sig til Følelsen ... Aa, hvilket Sludder! Vi er dog ingen Gammeljomfruer! — At gøre sig lydhør over for Hjertets Stemme ... Abracadabra! han gaar i Barndom! — At staa alene midt i al dette Herrejemeni-Vrøvl ... ho ho! han spekulerer i det originale! — At tage sig de store gamle Forbilleder for Øje ... gaa væk, Epigon! — Ikke at ville være med i Toget mod det „ny" Kanaan ... kør ham over, Lokomotivfører! At ville vige Jer alle sammen Pladsen og tjene sit Brød som en ærlig Tegnelærer ... Hej, af Sted! Kloken ringer, Piben lyder; lad ham blive tilbage paa Grøftekanten! — Kør F— i Vold!"

Christensen gik op til Plantagen.

Lige i Udkanten, hvor der mellem Krattet ragede enkelte højstammede Birke og Ege op, Levninger af en tidligere Skov, slængte han sig med Ryggen støttet mod Grøftevolden. Han hørte endnu Lyden af sin Dommedagspræken. Han smilte; han lo. Men der var intet befriende i denne Latter. Han var tynget under Vægten af de svære Ord, og — det var jo *kun* Ord. Hvad havde han at sætte imod? Han havde Ord — Udfordringer, lidenskabelige Udbrud. Ak, de forslaar ikke meget! Stærk var denne Mand der, i sin kraftigste Alder, mellem de fyrre og halvtreds. Han kunde vel — om det skulde være kommet an derpaa — have væltet en Sten ud af Volden. Men standse hint Tog, som han var saa vred paa? ... Han havde jo endnu ikke forsøgt det. Han var veget af Vejen. Nu sad han her. Derfor denne Latter, som intet befriende havde i sig!

Han puffede og skubbede og skaffede sig Plads helt ind i Gærdet. Nu laa han næsten udstrakt paa Ryggen, med Øjnene søgende op i det kraftige Egeløv og det mildt svajende Birkehæng

Han holdt meget af at tænke tilbage, denne Mand. At tænke frem, det havde han allerede for nogen Tid siden stillet i Bero.

Han tænkte paa en Dag i Rom, Afrejsens Dag. Om Morgenen var han gaaet ud til Vatikanet med sin sidste Permesso (Indgangskortet) i Lommen.

Dørvogteren kendte ham godt nok, denne faamælte fremmede med den fastlukkede Mund, det store buskede Haar og det tætklippede Skæg. Han maatte allermindst være Direktør ved en Kunstanstalt, over mange kongelige Samlinger, altsaa Ekscellence. Og Tegnelæreren smilede netop denne Dag over det dybe Buk, der ikke stod i absolut Forhold til Drikkepengene.

Ivar Christensen smilte, som en gammel Adelsmand smiler, hverken nedladende eller overmodig, blot stolt, sikker paa sin Adel — Tankens Slægtskab med det store.

Og Kustoden bukkede, med Haanden paa den lille Tapetdør ind til det store sixtinske Kapel. Det var lidt for tidlig endnu; men „Ekscellencen" fik Lov til at gaa ind.

Dette mærkelige Kapel, lige saa højt som det er langt, af en fornem Tomhed: Præsterne har ikke faaet Lov til at stille deres Rokoko-Dikkedarius'er op derinde. Blot en Forhøjning med en simpel Baldakin — til Hs. Hellighed Pius eller Leo; og nogle polerede Stolestader — Bænkene til Romerkirkens Dignitarier. Det er nok snarere en Konciliums Sal end en Bedestue. Her holdes Foredrag, her. Se op i Loftet! Michelangelo taler.

Der var ikke et Menneske derinde. Ivar Christensen satte sig paa den forreste Bænk, støttet mod Ryglænet. Snart efter laa han udstrakt paa Bænken, med den ene Arm under Nakken, Øjnene fæstet op mod Loftet.

Michelangelo taler saa vældig — og saa kærlig; saa mandigstolt — uden at gøre sig Umage derfor; saa utrolig overlegent. Tegnelæreren krympede sig under „Dommedag" dér lige overfor, paa den uhyre Vægflade. Dér var Michelangelo ham maaske for meget den „stærke" Mand, der ikke helt véd, hvad han skal gøre af alle sine Muskler. Hvem faar fat i Dommedagen, uden at maatte jage med Øjnene frem og tilbage, gøre Trapezkunster med Hjernen for at evne det umulige: samle den gigantiske Uro til den gigantiske Helhed?

Men Genesis deroppe i Loftet! Adam der vaagner og føler sig skøn og god og stærk. Guddommen, der farer igennem Universet, som om Jordaande, Havaande, Luft og Ild mødtes under en eneste Kæmpeaands Form og sagde til Mennesket: Du er mit Værk; jeg er tilfreds med dig; se at blive mig lig!

Og hin Sibylle! Michelangelos egen Musa. Alvoren i Sorgens Klædebon; Sorgen over Tankens og Haandens Magtesløshed til at forme det, som ligger ud over Tankes og Haands Rækkevidde. Hvilket Blik — op fra Fantasiens dybeste Dybde! Hvor har denne Kunstner set Modellen til denne Kvinde, der hverken er ung eller gammel, hverken skøn eller hæslig — saaledes som det evige hverken er det ene eller det andet?

Ah, bah! „Model". Pak Jer hjem til jeres Ateliers og Malerskoler, I moderne Almisselemmer, der trygler jeres Modeller om det daglige Brød ...!

Her rejste Tegnelærer Christensen sit Hoved. Det var jo i Udkanten af Plantagen, han laa, stirrende op i den store Egs kraftigformede Løvværk. Kunde han da aldrig have en smuk Hyrdetime med Erindringen, uden bestandig at lade sig forstyrre af paatrængende Nutidsmalere, Naturalister, Realister, eller hvad Fanden de nu kalder sig ...! Han satte Tænderne i Læben, beskæmmet, vred paa sig selv. Han lukkede Øjnene. Han var atter i det sixtinske Kapel.

Men her blev han ogsaa forstyrret. Den lille Dør henne i Væggen til højre for „Dommedag" gik op. Ind kom — ja naturligvis — en engelsk Familie, Papa, Mama, Søn, Døtre og et Pigebarn, en stakkels Guvernante, et ungt Blod, der, imod et Vederlag af saa og saa mange Guinee's om Aaret, sælger sine fejreste Aar og sine sammenpløkkede Kundskaber, for at være til Underholdning og Belæring paa Manchester-Familiens Kontinentrejse.

Hr. Christensen behagede at blive liggende, hvor han laa. Englænderne tager det selv ikke saa nøje — naar de er paa Fastlandet. Heller ikke saa' nogen hen til ham, undtagen det unge Pigebarn, Guvernanten. Det var et hastigt Blik. Hun troede maaske i sin Enfoldighed, at han virkelig sov. Det morede ham. Han underkastede hende et flygtigt Syn. Hun var ikke høj, men velbygget; ganske frisk, for en saadan Skabning at være; askeblond Haar, tarvelig men klædelig Dragt, noget i de fine Træk, der røbede Albions Datter, og noget andet, der modsagde dette. Naa; hvad kom det ham ved? Og nu begyndte hun da — hu ha! — op af sin „Guide" at ramse ... Gud fri og bevares! Det gik som Kæp i Hjul. Og imidlertid maabede Fader og Søn op ad Vægge, op mod Loft, medens Damerne travede omkring for at finde den rette Afstand, den lov- og anbefalede Synsvinkel.

Mama var den mest praktiske og den eneste ærlige. Hun undersøgte det purpurrøde Fløjl paa Baldakinen.

Christensen rejste sig med en godt efterlignet Gaben fra sit Stolestade. Han mumlede en Grovhed mellem Tænderne, heldigvis ganske uhørlig. Da sagde Pigebarnet, den unge Guvernante, idet han stod bag ved hende, paa godt, bredt Dansk:

„Nej; disse Mennesker er dog nogle Idioter!"

Det gav et lille Sæt i ham. Saa uvilkaarlig kom dette Udbrud fra den unge Pige, saa pudsig stod Kraftudtrykket i Modsætning til hendes nette, tækkelige Væsen! Han fik en øjeblikkelig Lyst til at le og en lige saa øjeblikkelig Medfølelse med denne beskedne Eksistens, der trods god Opdragelse og dannede Sædvaner, kunde bryde Skrankerne for de Hensyn, hun skyldte sit Køn — og sin Løn.

Han betvang sig; han gav ikke med et Blik til Kende, at han var Landsmand. Han gik ud af det sixtinske Kapel. Det var dog nu ødelagt for ham — baade paa den ene og den anden Maade.

Han gik over til Rafaels „Loggier". I denne, den mærkeligste Korridor i Verden, vilde han tage Afsked med Rom, med Vatikanet, med Skønheden, med Mestren — ak, den uopnaaelige, og dog den, man kunde nærme sig til, ligesom paa en mere fortrolig Fod, end til den „gamle" derinde i Kapellet.

Her var han alene. Her har Rafaels Elever efter Mestrens egne

Udkast, maaske delvis ogsaa Mestrens egen Haand, fortalt Menneskehedens skønneste Myther — paa en Maade — paa en Maade ... aa, dumme Fraser om, paa *hvad* Maade! Det *er* gjort; det bliver aldrig gjort bedre, kan aldrig gøres om igen. Og dog, hvad kunde man ikke lære her? Frem for alt lære noget om, at nu er Kunsten gaaet i Vinterkvarter, nu sidder den og sveder i gas-opvarmede Skolelokaler over Grammatik og Syntaks, nu tager den Eksamen, nu „kan" den en gruelig Hoben Ting; den bliver filosofisk, arkæologisk, biologisk Professor ... Den bliver en Vissenpind, bliver den; en stakkels sølle Olding! Se her; for tusind Djævle! Se, hvilken Sikkerhed i Karakteriseringen — og hvilken Naivitet tillige! Hvilken Frodighed, hvilken Glæde, hvilken Varme — og hvor simple Midler! I disse Fresker, henaandende som et lyrisk Digt, skrider Fortællingen frem i rask Handling fra Loftbue til Loftbue. Gud, Mennesker, Dyr, Planter, Landskaber og Interiører — alt taget direkte ud af det synlige Liv rundt omkring: og saa dykket ned i et Fantasiens Væld — som et sundt, højtbegavet Barn kan lege med sine luftige Skikkelser.

Kød og Blod! og dog saa megen Aand! Klar Tanke, godt Hoved, let Haand, udmærkede Kundskaber, alt ordnet, afvejet, beregnet ... og dog en Leg, en Spøg, en Æventyrfortælling det hele. Men hvilken Leg, og hvilken Spøg! Aa, I ...!

Atter kom den lille Djævel og fristede ham til et Indhug. Og saa traadte Pigebarnet frem i Korridorens ene Ende. Hun var alene. Hun havde vel set sit Snit til at slippe ubemærket bort for et Øjeblik. Vilde hun da virkelig *nyde* Rafael? Det syntes saa. Hun havde ladet den rædsomme „Guide" blive tilbage.

Hun gik stille, opmærksom, andægtig fra Vindueslysning forbi Pille og Pilaster til den næste Lysning. Hun syntes ikke at ane den fremmedes Nærværelse. Hun *saa'* kun, hvad her var at se.

Han fulgte hende med Blikket. Han havde været længe nok i Rom, til at kende Maaden, hvorpaa Damer tager Gallerier og Musæer i Øjesyn. Han blev næsten rørt — og lidt stolt paa Landsmandskabets Vegne — over den Andagt, som hendes Blik og Miner fremviste.

Saa gik han rask hen til hende, lettede ved sin Hat og sagde paa Dansk:

„Ja, Frøken. Det er den elskværdigste illustrerede Bibelhistorie, der findes i Verden. God Fornøjelse." —

Hun stirrede paa ham; han bukkede og gik.

Et Par Timer efter kørte han fra Rom.

Og nu laa han her. Der var gaaet en Del Aar siden da. Hvor faldt netop *dette* ham ind nu? Ja, hvordan falder Tingene os ind. Ved at

stirre paa en Skarnbasses blaatanløbne Vingedækkes Rustning, kan vi komme til at tænke paa — Shakespeares Macbeth i Panser og Plade. Hvorfor da ikke komme til at tænke paa Rafaels Loggier ved at stirre op i et mildtsvajende Birkehæng?

Saa rejste han sig, rystede Mos, Løv og Jord af sig, svingede sin Stok og gik rask hen over Rygningen af Markskellet, der fører til Stien forbi Udbygninger og Smaahaver.

Han maatte dog standse og se sig om. Landskabet var saa *stort* i denne Belysning. Tordenen holdtes endnu borte i det fjerne. De høje Skykæmper stod der, paa den anden Side af Fjorden, mørkviolette med guldglødende Hjælmkamme. Og Reflekserne drev som smeltet Bronce, mattere og mattere i Tonen, ned over Fjordens Staalspejl. Højnende Bakker, fjerne Skove, og Byen dernede begyndte at svømme ud i en enkelt, gennemgaaende fløjelsblød Farvemasse. Smaahavernes grønne Træer, Tegltage, gule Gavle, lyse Udmure, alt gik lydigt op i det hele Stemningsvæld, som dominerede Solnedgangslandskabet. Der var en Højhed, en Alvor, dette „guddommelige" over Egnen, som vilde tvinge os i Knæ af Undren — hvis vi ikke saa' det saa ofte. Nu *saa'* Tegnelæreren det. Og han løftede sin faste, hvide Haand; og det var, som Fingrene fik fat om et Penselskaft, en stor, bred Pensel; Saadan! — han gjorde et Par energiske Strøg — saa! ... her; aha! ... ja, jeg skal *dog* gribe Dig, din Satan af en Stemning! Gud af en Stemning! mener jeg ... saa! — saadan! dér —

Han slap den indbildte Pensel, fo'r sig med Haanden over Øjnene, slog Smæld med Pege- imod Langfingren. Vis vas! De Narrestreger er forbi! ...

Saa gik han langsomt frem ad Stien, hen imod den første af de smaa Haver, saa' tilfældigvis ind over Rækværket — og blev staaende ved en Hyldebusk.

Knap ti Skridt fra ham sad — i et nyt anlagt Lindelysthus — hans ny Protegé, Karsten. Ja, og ved Siden af ham sad paa Bænken — nej, red overskrævs — et Pigebarn paa en tretten, fjorten Aar. Hun havde travlt med at faa Flip, Halslinning og Tørklæde til at tage sig manerlig ud paa den unge Lærling.

Han sagde: „Saa; nu er det saamænd godt. Nu maa jeg af Sted. For din Fader kunde kom ..." „Passiar!" afbrød hun, og gav ham et kortfattet Tjat over de Fingre, han søgte at bringe op til Kraven: „Ordentlig maa Du se ud, naar Du skal i din ny Kondition!" —

„Jamen *er* det ogsaa en Kondition?" spurgte han lidt usikker.

„Og *det* véd Du ikke Besked om? Gud, hvor Du er dum, Karsten!"

„Vil Du give mig et Kys, Kirstine?" ...

Aha! mumlede Tegnelæreren. Her er altsaa den „nogen", som

har været god imod min ny Fostersøn! I Grunden tager han sig ud i den Stilling ... Laban, som allerede skal have Kys! —

Og Tegnelæreren saa' paa de to Børn, over hvis Hoveder Aftenskæret gled fra de høje, gyldent glødende Skykamme. Han saa' ogsaa paa Udhusets Mur: der stod Malermestrens Navn at læse i Forbindelse med „Værksted" og „Lakerer". Paa Bænken blev der udvekslet et Kys, meget barnligt og meget kort, hvorefter Pigebarnet tog den unge Fyr i Ørelappen og sagde:

„Nu er Du min Kæreste. Husk det!" —

Saa dukkede pludselig Malermestrens Skikkelse frem i Baggrunden. Det var nok ikke for at give sin Velsignelse, han kom.

Karsten fik først Øje paa ham; og han fo'r op og hen til Rækværket ud imod Stien. Men Pigen gik tilbage gennem Haven, rask hen imod Faderens truende Gestalt, ligesom en modig lille Hund, der gaar løs paa en Elefant. Og det større Dyr syntes virkelig at holdes i Ave af den lille uforfærdede.

Den ellers saa kejtede, opløbne Malerlærling havde svunget sig med en Gymnastikers Lethed over Rækværket. Hr. Christensens Haand hvilede paa hans Skulder.

„Hej Du ...?"

Lidt flov, lidt ynkelig pegede Karsten ind mod Parret, der tilsammen gik over Gaarden og forsvandt i en Portaabnings dybe Mørke.

„Det er Mesters Datter ... hun har altid lagt et godt Ord ind for mig. Hun kan regere Mester!" —

„Meget smukt af hende!" sagde Tegnelæreren tørt. „Men beskylde Dig for Ridderlighed — det vil jeg ikke. Kom! af Sted!" —

II.

Hvor han boede og hvordan han levede.

Naar Solen paa Vandringen over den høje Himmel ... saadan var det, man en Gang begyndte.

Og hvorfor i Grunden ikke begynde ligeledes? Naar Solens Straaler deroppe fra ...

Det vil sige: naar Solen stod saa højt over Kultorvets Tage, at dens Formiddagsstraaler besøgte den ene Husrække, som vendte mod Øst, saa var der særlig tre Fag Vinduer i et rødmalet Hjørnested, der bød den: Velkommen! træd indenfor!

Denne Begyndelse har noget vist klassisk ved sig; det er da ikke mere end billigt, at Vinduesfordybningerne i det gamle Hjørnested viste hele deres Klassicisme frem i Form af Gibsafstøbninger efter

antike Ornamenter, en Zevsmaske, nogle etruriske, aflange Kar, et Par Flintkiler, romerske og græske Fotografier under Glas, og til Afveksling en japanesisk Huggert og en gammel dansk Landsbyklarinet.

Ingen Gardiner var der for de tre Fag Vinduer; Solens Straaler kunde derfor trænge videre ind i det aflange Værelse. Paa Væggene hang andre Afstøbninger, andre Fotografier; og i et aflangt Glasskab var der opstillet Klodser, Kar, Vaser, Modellen til en venetiansk Gondol, alskens kunstneriske Nips, som ulykkelige Væsner skulde fordømmes til at tegne efter, med afvekslende haarde og blødere Blyanter, og saa vidt muligt uden Brug af Viskelæder.

Thi dette var en Tegneskole.

„Ivar Feldm. Christensen. Tegneskole" stod der udenfor paa Døren. Trappegangen var halvmørk (Huset var gammelt, Gaardspladsen lille), men man kunde dog læse den store hvide Papkarton, der var naglet til Dørfyldingen med Tegnestifter. Alt her var „Tegne" — og naar Døren aabnedes, og man traadte ind i det aflange Trefagsværelse, saa fik man et absolut alvorligt, blyants-kedeligt, et maaske lidt irriterende hæderligt Indtryk af denne Kunstens Forgaard, Ørkenen, der skulde gennemvandres af unge Mennesker, inden Kanaans forjættede Land dukkede frem med sine duftblaa Bjerge, sine skyggefulde Lunde, rislende Kilder, Floder med Mælk og Honning ... kort sagt, her sled man i Tøjet som ordinært Tegne-Uhyre langs tre aflange, sortmalede Borde, oven over hvilke der hang støvede Petroleumslamper med flade, sortmalede Blikskærme. Den store Dag vilde jo nok oprinde, hvor Paletten — o Paletten! — som et himmelfaldet Skjold, straalende i alle Regnbuens Farver, skulde sættes over den venstre Haands Tommelfinger, medens de andre Fingre lidenskabelig knugede sig om Penslerne — Børste- eller Marderhaarspensler, Fordrivere og Hornspartlen, eller det polerede Træskaft paa Paletknivens jomfruelige Klinge! ...

Forfængelige Haab. Kun faa var de unge Genier, for hvem denne Dag oprandt. Hos de allerfleste af den simple Grund, at de ikke holdt ud saa længe i Hr. Christensens Tegneskole. Han stod ubøjelig strengt paa visse Fordringer om Jernflid, Nøjagtighed, Kærlighed til selv de tørreste Opgaver. Han havde ingen saliggørende Dogmer om en bestemt Manér. Enhver kunde føre sin Streg, schattere sin Skygge, maale sig Forholdene til, ganske efter Behag. Men Sjuskeri hadede Læreren, og Smaakneb foragtede han. Han kunde blive saa gram i Hu — aa, saa gram ... ja han kunde skælde ud! Og de unge Genier vil nu saa gerne kæles for.

De fleste af de unge Rafaeler eller Rembrandter forlod Tegneskolen i Utide. Nogle begyndte at male „paa egen Haand"; nogle gik

over til Xylografien, til Litografien, ja endog til Fotografien. Et Par slap — med de christensenske Forudsætninger — ind paa det kgl. Kunstakademi, uden at det derfor gennem de aarlige Udstillingskataloger kunde ses, hvor vidt der var opstaaet en ny Rafael eller Rembrandt i Norden. Dog ét var der, som spredte en Nimbus over de sortmalede Borde: et Sagn, et Æventyr, der højtidelig blev tilhvisket hver ny Novice. Der var *virkelig*, blandt de yngre, allermest lovende paa det kgl. Kunstakademi, en bestemt, ved Navn nævnbar Billedhugger, som en Gang havde gaaet Hr. Christensens Tegneskole igennem.

Rigtignok var han ikke Maler — desværre; men han havde dog været her, havde staaet Dysten ud, og nu vilde han upaatvivlelig, om saa og saa mange Aar, blive Professor.

Altsaa sled fremdeles nogle unge Mennesker i Tøjet her. Saa længe der er Haab, er der Liv!

I Hjørnestuen — ogsaa kaldet „Atelieret" — et mindre Værelse, hvis eneste Vindusfag vendte mod Nord, stod et opretstaaende Staffeli med Skrueapparat, nogle store, med grønne Bændler omhyggelig tilbundne Mapper op ad Væggen, et smukt udskaaret Renæssance-Skrivebord — og for Resten ingen Ting.

Dette Værelse blev sjældent betraadt af nogen — men man skottede med andagtsfuld Nysgerrighed derind. I en Roman vilde det sandsynligvis altid have været aflaaset. Nej; det var dog ikke Tilfældet. Hr. Christensen opholdt sig ikke derinde — endsige arbejdede dér. Han „arbejdede" kun i Tegnestuen.

Nogle Maaneder i Træk havde et ungt begavet Menneske, en stakkels Krøbling, virkelig haft sin Plads derinde foran Staffeliet. Der var blevet presset Farver ud af Tuber paa den gamle, ovale Palet; et Lærred var blevet grundet, anlagt, paabegyndt — men saa havde ogsaa denne Elev forladt sin Lærer i Utide, for ikke at vende tilbage mere. Muligvis en Murillo? en Ribera i det mindste? — eller en Ostade? En Mulighed var han. Men Døden havde aabnet ham sin store Port, og han var gaaet ind til Evigheden, hvor Ribera og Ostade findes.

Siden den Tid var Atelieret forblevet i sin støvede Tilstand. Man betragtede det som en Slags syvende Himmel. Man haabede lønlig derpaa, som vi alle sammen haabe paa Udødeligheden — til Trods for vor Ufuldkommenhed og Uværdighed.

Christensen passede sin Tegnestue. Den havde Ord for Strenghed, Hæderlighed, om just ikke for synderlig Morskab. Deraf fulgte, at der ogsaa kom Damer her, unge Piger, som skulde tage en Lærerindeeksamen, eller ældre Piger, som havde taget deres Eksamen, og som nu vilde videre uddanne sig. Læreren behandlede dem ens; høf-

lig, faamælt, uden at opelske Illusioner af nogen Art hos dem. Naar de lod Ordet „Kunst" falde, saa trak han paa Skuldrene, eller saa' med sammenkneben Mund ud gennem en af Ruderne op i den blaa eller graa Luft. Det var da ogsaa kun yderst sjældent, at de kom tilbage til Ordet Kunst — i det mindste i *hans* Nærværelse.

Saa optraadte her sporadisk nogle Aspiranter til Søofficersskolen; thi de paagældende Avtoriteter mente nu engang, at en Søofficer burde kunne tegne — i hvert Fald en Landkending.

Ogsaa var der en enkelt, ældre, pensioneret Landkaptejn, som dog vilde have Tiden til at gaa med noget. Endvidere et Par Handelsbetjente, der for Øjeblikket var uden Emploi, og som senere dukkede op som Illustratorer ved Vittighedsblade, der ikke var saa vittige, hverken i Tekst eller Tegninger endda. Hertil kom i Ny og Næ en Løsgænger, en ung adelig Drivert, der betalte forud — og ikke kom igen, eller en ung borgerlig Drivert, der gik et halvt Kursus igennem — og saa blev borte, da Betalingsterminen kom.

Det var Tegneskolen.

Og nu Læreren.

Ivar Christensen havde, ligesom Flertallet af de levende Væsner, fra Begyndelsen af haft Forældre. Dette er slet ikke sagt som et Forsøg paa en Vittighed. Han hørte virkelig til de Mennesker, om hvem vi ikke ret kan tænke os, at de en Gang har ligget i Vugge, gjort sig urene, faaet Dada, gaaet i Skole ... Jo da! Man kunde tænke sig, at han havde gaaet i Skole. Men saa kunde man igen ikke ret tænke sig, at han havde leget hensigtsløse Lege, været i Lømmelalderen, faaet Prygl ... jo; man *kunde* tænke sig, at han havde faaet Prygl — en hel Del uretfærdige Prygl, for svagere eller mere durkdrevne Kammeraters Skyld; og at han havde taget Straffen med en vis indædt Stoicisme, hvoraf der endnu sad Sporene i hans stortskaarne, strenge Træk. Og saa' man paa disse Træk, der undertiden syntes ikke just kolde, men følesløse ved en Kraftanstrængelse indvendig fra for at holde dem i Ro, og snart havde noget nobelt lidende ved sig, der atter kunde gennemfares af Glimt fra en fantastisk, lidenskabelig, baroksatirisk Verden, hvor Kykloper og Dværge, Kobolder og Helgener, Landevejsgøglere og Kunstens ædleste Skikkelser tumlede mellem hverandre i en uopløselig Forvirring — saa' man paa disse Træk, da fik man Lyst til at lære denne Mand at kende, som stod saa alene, overlegen uden at præstere Testimonium for sin Overlegenhed, midt i en Tid, hvor Middelmaadigheder klumper sig sammen og danner Skoler, Partier, Klikker og Middagsselskaber.

Det er vel bedst, at vi tager ham *ab ovo*. Det er jo nu Skik og Brug. Hvorfor da staa tilbage?

Hans Fader havde været Smedemester, og hans Fædre op igennem Tiderne havde nok alle været dygtige, selvstændige Haandværkere af denne selvbevidste, legemlig sunde, energiske Stok, der baade har Agtelse for deres Haandværk som en Kunst, og som tillige tjener Penge derved, Skilling paa Skilling, Daler paa Daler, vel vidende, hvilke Fordringer denne Verden stiller overfor en god Fordøjelse og en stor Børneflok, og aldrig sættende Kunstnernykker over Haandværkerstolthed.

Hans Fader var den sidste i den lange Række. Paa ham syntes en Forandring at spores. Legemlig stærk, en dygtig Arbejder, en munter Svend fra Begyndelsen af, med en god Arv, baade af Blod og blanke Dalere, var han bleven udrustet med Fornødenheder og Tilbøjeligheder, der pegede helt ind imod det „moderne". *Han* overskred Grænsen, der skiller Haandværk fra Kunst. I sit hele Liv — det var endda ikke saa kort — blev han rigtignok ikke mere end Dilettant; men en glad, levelysten, fuldblods Dilettant var han. Han kunde saa godt som alt, forfærdige en kunstig Laas, en hel Gitterport til et Herresæde, et Taarnur, en „Figur" paa et Kirkespir, en riflet Kanon, der rigtignok sprængtes, men som dog var den *første* i sit Slags. Han kunde tegne — især Karrikaturer — men ogsaa alvorlige Portrætter i Pastel. Han spillede forskellige Instrumenter — lige fra Klarinet til Orgel; han var en lidenskabelig Sælhundejæger, en ypperlig Skytte, en svoren Mand paa den kgl. Skydebane. Dusbroder med det bedste Borgerskab, ja endog med prinselige Personligheder; en fortræffelig og udholdende Danser — lige indtil Korpulence og endelig Sprængningen af et Blodkar brat afsluttede det Liv, der havde været en lystig, broget, men tillige sikker og gratiøs Dans.

Han havde giftet sig — da han allerede var lidt til Aars — med den eneste Datter af en Organist. Organisten var en stilfærdig, fint modtagelig Natur, indadvendt glad, udad til en Særling, med dyb Respekt for de klassiske Mestre, Pergolese, Bach, Händel, Haydn, Gluck, Beethoven. Han overskred aldrig Grænsen fra disse ind til de nyere, som vi nu allerede kalder de „ældre". Han demonstrerede ikke; han havde kun en venlig Hovedrysten; men den var afgørende. Efter en Koncert af Mendelsohn, gik han hen til sin gamle Ven Weyse, for at lette sit Hjerte. Han traf ikke sin Ven; han gik hjem, sad længe hovedrystende i sin Lænestol, slog saa nogle af sine Partiturer op — og døde ganske stille den samme Nat.

Hans Datter lignede ham — men ikke saaledes som Kopi-Børn plejer at ligne en original Fader. Han spillede bestandig; *hun* spillede ikke, men hun hørte, hørte meget gerne og meget godt efter.

Hun var i Grunden munter, men alligevel var der noget hos hende, inden i hende, der holdt igen, dæmpede af. Sygelig var hun ikke; velvoksen, velskabt, med frisk Teint, ikke altfor klare Kinder, smukke, men ikke altfor straalende Øjne. Æterisk skulde man ikke have Lov til at kalde hende. Man skulde blot se paa hendes Haar — gyldenbrunt, kruset, fløjelstungt, som Palma vecchios Venetianerinder. Der var opbevaret en Pasteltegning, hvorpaa man kunde se det. Portrættet røbede Livsfylde; og Blikket var saa friskt; — alligevel var der noget „bagved", noget af det, der trængte sig frem som en Anelse hos hende om en tidlig Død.

Det var i Klubbernes Tid, de upolitiske, æstetisk-borgerlige Sammenkomsters Tid, saadan paa Slutningen af Trediverne. Der havde været en Klub-Koncert med Bal. Den statelige, som Fuglekonge dekorerede Smedemester dansede med hende. Der er allerede sagt, at han var en fortrinlig Danser; hun dansede ogsaa gerne og godt. Han var underholdende, uudtømmelig i Anekdoter — det kunde man den Gang! — og Ugen efter meddelte han sine noget overraskede Venner, at han var forlovet. Han føjede til, med et Smil over sit rødmussede Ansigt, at han var aldeles utrolig forelsket!

Det nygifte Par levede selskabelig. Velstaaende Dilettanter af det brede Borgerskab, Musikere, Skuespillere, en Klubvært, en Huslæge og en Præst: det var Omgangen.

Efter at Drengen var født, skrantede Moderen lidt. Lægen havde i Grunden ment, at det modsatte skulde blive Tilfældet. Men da der gik nogle Aar, og Fru Christensen atter fik sit forrige friske Udseende — maaske med lidt klarere Øjne end tidligere — saa tænkte man ikke videre derover. Kun lagde den muntre Smedemester Mærke til, at hans kønne Hustru skaffede sig de Mynsterske Prædikener, ligesom hun ogsaa foretrak Selskab med Husets Præst fremfor Selskab med Husets Læge, der gerne vilde gøre sig lidt til af sin „Materialisme".

Tegnelærerens Moder var et religiøst Gemyt med dyb Trang til noget, der kunde gribe og fastholde, ligesom Teatret, og som dog laa ud over — op over — Scenen. I den Tid var man *alle* religiøse, ligesom man alle var æstetiske. Smedemesteren var som de andre. Der var ingen Spaltning i Gemytterne; hverken Søren Kierkegaard, eller Anno 48 havde meldt sig.

Familiens Præst var en fornøjelig Mand: en af disse Præster, som kun de idylliske Tider frembringer, og hvorom Slægten nu danner sig saa vrange Forestillinger.

Han spillede L'hombre, han spiste godt, han græd i Teatret, han gik sin Morgentur. Han deklamerede Oehlenschläger; han læste Calderon paa Spansk, han sang Weyses Romancer med en smuk

Baryton; og saa talte han udmærket i Kirken. Han var god imod fattige, gav mere bort, end han ejede, var i Gæld til Smedemesteren, som selv var i Gæld til sine Skydebanevenner. Det var en *Husven* og en Hus-Præst, som hverken kunde blive en vranten Pietist eller en dreven Tartufe.

Det var Vinter, klingrende Frost med Slædeføre. Skydebanevennerne gjorde en stor Kanetur til Bellevue. Smedemesteren stod bag paa Enspænderkanen; Fruen sad i Pels og Muffe inden i. Man havde spist og drukket godt, og der var blevet danset. Fru Christensen frøs lidt. Nymaanen skinnede dæmpet hen over Sneen. Stjernerne funklede deroppe: og rundt omkring Kanen skinnede og funklede, lynede og tindrede alle de Myriader Smaastjerner, som er vævede ind i Sneens hvide, store Kanetæppe.

Smedemesteren knaldede lystig med Pisken og spurgte leende, om hun frøs? Hun hørte ham ikke. Hun kunde ikke faa sine Øjne og ikke sine Tanker fra al den straalende Uendelighed, fra denne „anden" Verden af overjordiske Tanker, der tindrede hende i Møde gennem Myriader af medfølende Øjne. Hun trak Sløret tættere sammen for Ansigtet. Hun mærkede, at der kom hende vaadt i Øjnene. Det kunde være den skarpe, bidende Luft, Kulden forøget ved den susende Fart. Det kunde ogsaa være Taarer — af uopfyldte Drømme, utilfredsstillede Længsler, som hun selv var saa fjern fra at gøre sig klar, og som dog vedblev tindrende at spørge efter Svar.

Da hun kom hjem, var hendes Mands Oprømthed steget med Kulden, medens hun selv var bleven altfor tankefuld. Hun kyssede ham til Godnat; han spøgede med hende; hun frøs mere og mere; hun rettede en Opfordring til ham, som *han* overhørte — og hun faldt, for første Gang under deres Samliv, grædende i Søvn. De Stjerner! De Stjerner!

Hun vaagnede op under Kuldegysninger. Lægen blev hentet; først spøgede han; — hun græd; hun syntes, at Alverden tog alting i Spøg. Derpaa blev han alvorlig. Hun havde Feber; Lungebetændelse.

Den næste Dag blev Præsten hentet. Lægen var fra nu af overflødig.

Præsten sad med den syges Haand i sin, Resten af Dagen og Natten med. Smedemesteren sad henne paa en Stol og hulkede. Med Munterheden var det forbi.

Og med den syge ogsaa. Ved det svage Morgengry løftede hun endelig Hovedet lidt, vaandede sig svagt, søgte ud i Værelset efter sin Mand, — men der var en Taage for hendes Øjne. Hun trykkede Præstens Haand, saadan som en døende griber efter den nærmeste, kæreste Genstand, uden at gøre sig Rede for, hvor nær og hvor kær. Saa hviskede hun:

Alle de dejlige Stjerner ...!
Og saa var hun død.

Om Smedemesteren er der kun dette at fortælle, at han sørgede meget, og at han derpaa blev dobbelt saa munter, som han havde været. Men det var maaske dog ikke den tidligere, gedigne Glæde. Med hans Forretning, hans Smedje, et Jernstøberi og et Par Værksteder, gik det ned ad Bakke, hurtigere og hurtigere, ganske i Følge Fysikkens Love for en Ting, der rutscher eller ruller. Ved hans Død, som indtraf, da Drengen var en halv Snes Aar, eller et Dusin, blev der reddet nogle Stumper hist og her. De svandt atter sammen under Prokuratorhænder; Hjørnestedet paa Kultorvet var til sidst den eneste faste Klippe, der ragede op over den gamle Haandværkerslægts overskyllede Grund.

Naa, et Hus er altid et Hus. Dette gav rigtignok kun et meget sparsomt Overskud. Men Nød var her altsaa ikke. Ivar var ikke kastet ud i Verden som et Proletarbarn. Og *derfor* var ikke de allerbitreste Sorger forbeholdt ham ved Begyndelsen til Livets store Pilgrimsgang. Der er endda Sorger nok. Vi er jo vore Forgængeres Efterkommere.

III.

Professoren.

„Du har at holde Paletten taalelig ren; det vil sige, skrabe den, naar der bliver altfor gammel Skorpe paa den! Og saa vaske mine Pensler. De *skal* være rene, forstaar Du! Dernæst spænder Du Papir paa det Tegnebræt, sætter Dig paa din Hale, sviner ikke Papiret til, maaler Dig frem med Blyanten — saadan op for det ene Øje — og tegner saa det Hoved dér, saa godt Du kan; det bliver naturligvis skidt nok. Hvad det er for et Hoved? Det er Ariadne, eller hvad Fanden de kalder hende. Lige meget: tegn hende! Hun er god nok."

Ivar Christensen var kommen i Lav med Professoren ved Kunstakademiet. Først havde en Slags Formynder for Ivar efter Konfirmationstiden sat ham i Lære hos en Smed. Men allerførst havde han gaaet en god Realskole igennem. Han var flittig i Skolen, noget indesluttet, ikke altfor hurtigt et Hoved; han lærte, hvad han skulde, læste meget derhjemme, tog let baade paa Pen og Blyant — til Trods for hans store Hænder og hans ud over Alderen tidlig og stærkt udviklede Kræfter. Formynderen fandt, at Drengen „selvfølgelig" burde træde i Faderens Fodspor. Altsaa Smed. Men der var noget ved Pro-

fessionen, som ikke smagte Drengen. Der kom en Rivning med Formynderen, som klagede over, at nu begyndte Ungdommen at have Nykker. Drengen mente nej; hvorfra skulde Nykkerne komme? Han var hverken fin eller fornem paa det; blot smagte Professionen ham ikke. Han vilde være Konstruktør. Saa kom han ind paa det tekniske Institut, syntes ikke, at det var særlig morsomt, men sled i det paa sin alvorlige, sejge og indesluttede Maade. En Aften, da han tegnede efter et stort Gibsornament, kom Professoren fra Kunstakademiet tilfældigvis for at tale med en af Lærerne. Det var en Begivenhed. I de trange Lokaler, med den daarlige Luft, de osende Lamper, under denne Stilhed, hvor en tvetydig Haandværkervittighed blev lavmælt hvisket mellem de unge Mennesker, faldt der en Glans, en Indvielse, noget allerstormægtigst over Forsamlingen gennem *Kunstens* Repræsentant.

Professoren standsede bag Ivars Tegnebræt.

„Ikke saa galt! hm! men bredere — bredere — —!"

Og Professoren tog Blyanten, knækkede Spidsen, sleb den lidt rund paa Siden af Papiret — og satte nogle Streger ind i Skyggen.

Fra denne Aften bestemte Ivar Christensen sig for Kunsten.

Han stod nogen Tid efter med bankende Hjerte, Kasketten og en stor Mappe under Armen, udenfor Døren til Professorens private Bolig paa Kunstakademiet. Han vidste ikke selv, om han virkelig havde vovet at ringe; derfor ringede han en Gang til. Døren blev rask revet op; Professoren ud: „Hvad vil Du? Skal jeg nu plages? Kunstner ... hæ! ... Giv hid!" og Bladene i Mappen dansede en ilsom Dans gennem disse energiske Fingre, som Ivar kunde have kysset af Ærbødighed og forfjamsket Tilbedelse.

„Duer ikke! Den gamle Historie! Man vil være Geni, men man vil ikke arbejde. Gaa tilbage til Instituttet; lær Perspektiv; lær *noget* i det hele taget. Bliv Dekoratør, Smed, Bogbinder — hvad Fanden det skal være — men løb ikke *mig* paa Dørene!"

Det blev en streng Vinter, et strengt Aar. Men Ivar sled; han lærte Perspektiv, han lærte alt, hvad Instituttet kunde lære ham — lidt eller meget, ligesom man tager det. Saa havde han igen samlet sig en Mappe fuld. Men da han en Formiddag bladede dens Indhold igennem, saa løb der ham en kold Gysen ned ad Ryggen. Han saa' Professorens Fingre behandle Bladene. Han vovede ikke den afgørende Gang til Akademiet. Han gik ud af Byen. Han havde mekanisk stukket en Tegnebog under Armen. Endnu havde han ikke gjort en Streg efter Naturen. Altid Gibsafstøbninger, de dejligste korintiske Kapitæler — men det faldt ham ikke ind, at man kunde tegne Kronen af et Træ. Hovedlineal, Passer, Distance- og Forsvindingspunkter — han havde kunnet „konstruere" Peterskirken, om det skulde

have været — men tegne et Skovløberhus paa fri Haand, det laa over hans Horisont.

Han gik ud til Skoven og ind i den. Han blev ved at gaa; Tegnebogen stadig under Armen. Saa var der en smal Vej; et lille Hus ved Siden; Tagskægget helt ned over Vinduerne; en Mand stod i den aabne Dør og saa' paa et Læs Risbrænde, der var væltet. Kusken stod og saa' paa Manden; Hestene var spændt fra og stod og saa' paa det hele.

Han satte sig i en passende Afstand; stirrede lidt paa den lille Scene, der ligesom havde forstenet, forbenet eller fortræet sig til en Fortegning.

Han slog Bogen op, greb Blyanten, tegnede.

Mand og Kusk vedblev at passiare; der blev stoppet en Pibe Tobak, tændt, røget. Hestene græssede ved Vejridsningen. Ivar tegnede.

Det blev først saa underlig japanesisk. Et nyt Blad. Straks bedre. Og dog ... nej, nu begyndte han at viske ud. Saa blev han urolig for, at hans Modeller skulde gaa fra hverandre. Saa blev han arrig — hutsch, hatsch — det gik; han formelig slugte Linjer, Forhold, Lys og Skygger, brændte dem med Viljens glødende Jern ind i sit Hoved, ind i sin Blyant, ned paa sit Papir. Saa kom der et Par Karle til; de begyndte under langsomme, sejge Bevægelser at tage fat ved Vognen. Disse Karle — endog i utrolige Forkortninger — blev tegnet paa et Blad Papir for sig.

Og da Læsset var rejst, Vognen borte, og Manden gaaet ind i sit Hus igen, saa sad Ivar og stirrede paa sine to Skatte.

Det var et af disse Øjeblikke, aa disse Øjeblikke ...! Der fortælles derinde, som en dyb, dyb Hemmelighed, at man har evnet at gøre noget, hvorom man for et Par Timer siden ikke har haft Anelse. Men nu staar det dér — lyslevende, kantet og kejtet, ufuldkomment og ufuldført — det er dog *noget* af det, der med Adelsmærke hæver sig over Passer og Hovedlineal — ja over den bedste skyggede og stregede Tegning efter Bladet paa et korintisk Søjlekapitæl.

Der kommer en Berusning, en Begejstring, stille, stærk, stærkere og stærkere, frem fra Sjælens lønlige Kammer. Den lukker Døren op til Verden dér udenfor: Hej, halløj! I der ude! Kom, skal I se noget, som ikke enhver Institutdreng kan gøre mig efter. Ser I: dette er Heste — den ene i Forkortning —; og det er en væltet Vogn, en Kusk, en Mand, et Hus, Skoven til Baggrund, og en Vej der løber lige frem i Billedets forreste Plan — den *er* perspektivisk, men ikke konstrueret. Det er en Frihaandstegning, noget, der direkte er grebet ud af den store Hemmelighed, som hedder Naturen, og som er Moder til Verdens største Kunstnere.

Lidt efter syntes rigtignok Ivar, at det i Grunden var noget Skidt. Men han klappede dog Bogen sammen og gik hjem med en Følelse, som lignede Mod. *Nu* turde han gaa til Professoren.

Han ringede den næste Dag meget svagt og beskedent paa Døren. Han blev lukket ind i et Atelier, men han turde næppe se sig om. Professoren stod foran et stort Stykke Lærred, smurte løs, gned ud med Fingren, tørte sig i en Klud, op i Haaret, paa Frakkeærmet, gik tilbage, frem igen, gjorde en Streg, gik tilbage, smilede og lagde Paletten fra sig. „Naa, min unge Ven! Er det Dig igen, ... Du vil altsaa være en Michelangelo? Godt! Giv Tid!"

Og Mappens Blade dansede atter Dansen igennem disse mærkelige Fingre. Det var dog en Sagtevals i Dag. Professorens kraftige Profil, den ypperlig knækkede Næse, de lidt fremskudte Læber, Pande, Haar, Nakke tegnede sig mørk op imod den store Rude. Mørkt var dog ikke Ansigtets Udtryk — egenlig ganske venligt — men nu slappedes Trækkene — disse Blade kedede aabenbart den store Mand.

„Aa ja; naa ja! meget flittig ... Du kan nok blive Dekorationsmaler! Eller vil Du maaske være Arkitekt? Nu har vi snart en halv Hundred Stykker ... Du kan gaa over paa den anden Side af Gaarden!"

Ivar hørte ikke den venskabelige Anbefaling. Han havde først set paa Mesterens Profil — og saa havde han vovet sig til at se paa Lærredet.

Her stod Konturer, som ikke var udfyldte endnu; og hist svømmede Farver sammen i den underligste bløde Strøm, hvorfra nogle Hænder stak op som fra druknende, der raaber om Hjælp. Men ved den ene Side, paa Skuldrene af en Mand, der var tegnet ned med djærve „knækkede" Strøg, sad et Hoved — et Hoved, der levede, der kastede Lys, Skær, Glans, Bevægelse, Udtryk og Fortælling over hele Anlægets Kaos.

Og da Ivars Øjne søgte om Hjørnet paa det store Stykke Lærred, opdagede han — og han blev ganske skamfuld-flov — et afklædt Menneske, der sad paa en høj Skammel, støttende sig til et Kosteskaft, og følgende med Øjnene, men uden at fortrække en Mine i Ansigtet, den store Mesters Bevægelser.

„Jeg spørger Dig, om Du ellers har noget at vise? Skynd Dig — jeg har Model, som Du ser!"

Ivar rakte sin Tegnebog frem. Han var nu siker paa sin Dom. Thi Professorens Ansigt var bleven gnavent.

Saa stod Professoren henne ved Vinduet og saa' opmærksomt paa de to Blade, der laa løse i Bogen. Og han tog det ene op, og det andet, og der kom et løjerligt, rovfugleagtigt, hurtigt, hvast Blik fra Øjenkrogen hen imod Ivar.

„Hvem har tegnet det ... har Du?"

Ivar bøjede Hovedet. Han hørte ikke til dem, der har let for at blive rød. Men han blev rød, da han med halv Stemme svarede:

„Jeg var ude i Skoven i Gaar — og tegnede ... Men det var første Gang, og — og ... jeg tror nok, at jeg skulde kunne gøre det bedre næste Gang!"

„Saa—aa? Hvorfor tror Du det? Det er tidt, at man slumper til at gøre noget den første Gang, som man siden kan kradse sig længe nok i Hovedet uden at komme til at gøre. Men nu er det bedst, at Du kommer op paa Skolen. Meld Dig hos Forvalteren!"

Ivar vidste ikke ret,om han sejlede, svømmede eller fløj op ad Trapperne til Forvalteren paa det kongelige danske Akademi for de skønne Kunster.

Han gik altsaa paa Akademiet. Det havde en Klang i sig, dette at „gaa paa Akademiet". Men han vidste ikke ret, om Skylden laa hos Akademiet eller hos ham selv, — blot syntes han, at det ikke havde nogen Fremgang med ham. Han var dog beskeden nok til at lægge Skylden hos sig selv.

Imidlertid sled han i det. Stadig Tegnen efter Gibs: Ornamenter, Hænder og Fødder, Hoveder, Torsoer. Han tænkte paa Æventyret om Slaraffenland, hvorledes man maatte spise sig derind igennem en Vold af Risengrød. Til Kunstens Slaraffenland gik Vejen møjsommelig gennem et Gibsbjerg.

Han var flittig — men han ræsonnerede; det kunde han nu engang ikke lade være. Han ræsonnerede — men han var flittig; det laa ham nu engang i Blodet.

Professoren havde faaet Orlov paa et halvt Aars Tid. Han var taget til Syden. De øvrige Lærere var ikke saa heldige at vinde Ivars Sympati. De brød sig ikke videre om den ordknappe, lidt studse Fyr, uden hvor netop deres Pligt bød dem. Selv en Lærer ved det kongl. danske Kunstakademi fordrer en lille Smule Livlighed hos Eleven. Og Ivar Christensen var ikke livlig.

Bedst stod han sig med den mest beskedne af alle Lærerne, en Mand allerede til Aars, der stadig mødte i den samme gamle Frakke med vide Polkaærmer, og i hvis Ansigt man læste lige saa megen mandig Resignation som Græmmelse, Skuffelse — og sandsynligvis Næringssorg.

De to talte saa godt som aldrig sammen — blandt andet af den Grund, at Resignation ikke er meget højrøstet. Men der var en stum Forstaaelse dem imellem; og undertiden kunde den ældres Blik falde paa den yngre med et smerteligt Smil: Der vil heller ingen Lavrbær gro for Dig, min Ven!

Alligevel — da dette Blik havde søgt ham et Par Gange, syntes Ivar ikke rigtig om det. Han var dog ung; han ventede, haabede, troede.

Saa kom Professoren tilbage.

En Aften traadte han hen bag Ivars Tegnebræt, og da han havde set lidt paa Papiret, sagde han med dæmpet Stemme, saaledes at de nærmeste Elever ikke hørte det:

„Naa; tegner Du flinkt efter Naturen?"

„Jeg har ikke Tid!" svarede Ivar i samme Tonart.

„Ikke? Hvad bestiller Du da om Søndagene?"

„Jeg læser derhjemme!" —

„Har Du Forældre?" —

„Nej; jeg har et Hus!" —

Professoren maatte le. „Død og Pine. Hvor gammel er Du?"

„Nær ved de tyve!" —

„Naa; men fordi Du har et Hus, kunde Du da gerne gaa ud at tegne. *Hvad* læser Du? — Romaner?"

Ivar tøvede et Øjeblik, saa svarede han:

„Jeg læser om de store Kunstnere!"

Professoren gryntede lidt; saa lagde han Haanden paa Elevens Skulder og sagde: „Det er bedst, Du kommer ned hos mig! Men bliv bare ikke vigtig. Jeg vil i Grunden kun have en til at vaske mine Pensler. Det kan nemlig Pigerne ikke gøre. Og *det* skal ogsaa læres!"

Saa gik Ivar Christensen hos Professoren om Dagen. Om Aftenen arbejdede han paa Akademiets Skoler. Han avancerede paa Skolerne; han avancerede ikke synderlig hos Professoren. Egentlig talt blev han kun skældt ud dernede. Men han lærte at tegne; det kan nok være. Han tegnede med Blyant — aldrig med et spidst —, med Kridt, med Kul; og naar Professoren havde et arkitektonisk Billed, hvad der ikke saa sjældent forefaldt, hjalp Eleven Mesteren med at „slaa det perspektivisk op". Thi Ivar var en stiv Perspektiviker. Han havde sin Flid at takke derfor.

Tiden gik. Hvad Maleriet angaar, da gik det ikke synderligt dermed. Paa Akademiets Skoler lærte man den Gang ikke at male. Selvfølgelig var der en Malerklasse — ja hele to i streng Følgeorden: Modelskolens Forberedelsesklasse og Modelskolen, Sanctuariet, det allerhelligste. I Forberedelsesskolen tegnede man efter den levende Model, ja enkelte begunstigede fik endogsaa Lov til at male efter Modellen „graat i graat". I den egenlige Modelskole malede man ogsaa — enten graat i graat, eller rødt i hvidt med afvekslende kolde blaa Skygger eller varme brunlige. Det *var* „Oliemaling", men det lignede

mest Akvarel. Skolen gik paa Omgang mellem Professorerne. Den ene havde sin Manér, den anden sin, men det foraarsagede ikke synderlige Ulemper for Eleven. Uden smaalig Skinsyge og uden altfor stærkt udpræget Individualisering enedes Lærerne om disse kolde blaa Skygger eller varme brunlige. Kun naar Ivars Professor fik Skolen, kunde han kradse sig i Nakken og gaa fra Staffeli til Staffeli, medens han paa en lidt irritabel Maade dyppede Penslen i Palettens Kraplak og satte hastige, djærve Klatter ind i Næsebor, under Ørebrusk, i Armhule, mellem Fingre osv. — selvfølgelig paa den malede Model, ikke paa den levende.

Paa Skolen var han altid gnaven. Nede i sit Atelier var han i Reglen gnaven; især naar han havde forbrugt megen Kraplak uden at opnaa tilsvarende Resultater. Men saa kom der Dage, hvor Arbejdet lykkedes for ham, hvor Karnationen fangede Livets Glans, Spil, Friskhed, Skønhed — og hvor Pennetegninger, Kultegninger, nedrablet Blyantskrads, malede Skitser strømmede fra hans Haand, hans Hjerte, hans barnlige Humør, hans overlegne Intelligens, ligesom fra et Overflødighedshorn — nej, det var en smagløs Lignelse — ligesom fra en Kilde i et Bjerg, der aldrig plumres, aldrig bliver tynd, men som sprudler og sprudler og giver tusinde tørstige at drikke.

Saa roste han Ivar, saa opmuntrede han ham; saa slog han ham paa Skulderen og sagde, at Kunsten var en forbandet skøn Ting — uansét at man de tre Hundred og halvtredsindstyve Dage om Aaret kun frembragte noget Snavs. Man maatte blot være fornøjet, hvis man havde femten lykkelige Arbejdsdage. Thi *hvor* mange Mennesker havde femten Dage om Aaret — bortset fra Skudaarene — hvori de saa at sige kunde gaa med Vorherre under Armen uden at føle sig trykket ved Selskabet?

Tiden gik. Og i denne Mands Selskab tilbragte den unge Christensen sin meste Tid. Det blev bestemmende; som i det hele taget den ene Individualitet bliver det for den anden.

En Dag kom de i Disput, som saa jævnlig skete. Ivar blev hidsig, og i Mangel af andet indtrængende Argument brugte han en af de gamle berømte Mestres Navne.

„Hør!“ sagde Professoren; „Du slaar om Dig med disse gamle. Og stadig er det Malere og Billedhuggere. Sæt Dig til at læse Digterne. Dér har Du nok for flere Aar. Og naar Du er færdig, saa glem dem ikke, men læs saa Historie, gode Rejsebeskrivelser, naturvidenskabelige Ting. Og lær Dig tillige et Par Sprog grundigt. Bliv ikke som disse kedsommelige Fyre, der aldrig kommer uden for Blendrammen — i det højeste til Forgylderen — som evig og altid sludrer om det samme — og lige saa godt kunde være Skomagere og tygge paa Begrispen og lugte af garvet Lær!“

Der gik nogle Aar. Ivar levede saa knapt som muligt. Hvad han sparede, anvendte han paa at købe Bøger, tage Informationer, tegne og male efter Naturen. Hvad han malede, viste han ikke til nogen. Hans Tegninger — ogsaa hans Raderinger — kunde de gerne se. Han var selv den strengeste Dommer over sine Frembringelser. Han begyndte at faa et Navn blandt Kammeraterne; ikke just som den, der frembragte noget overordentligt, men som den, der laa inde med Muligheder. Selv lo han; han havde vænnet sig til en kort Latter, der ikke just klædte ham. Nærmest frygtede man ham. Han sagde sin Mening rent ud, heftig, lidenskabelig som Ungdommen, for hvem Relativiteterne ikke ligger. Men han pralede ikke, og han dadlede uden Persons Anseelse. Til sidst blev han den, om hvem man ventede sig noget stort — eller slet intet.

Professoren fik fat i ham. Det var paa Tiden, at han konkurrerede til en Medalje, et Stipendium — „da der jo dog engang skulde den Slags Attester!" Og Professoren smaalo, men han æggede ham tillige.

Ivar gik op til sin gamle Lærer, ham med Polkaærmerne, og bad om Forlov til at male et Studiehoved af ham. Billedet blev endelig færdigt. Det passerede Censuren. Censuren havde intet at indvende. Det blev hængt op. Det var Dagen før Udstillingens højtidelige Aabning. Ivar stod selv om Morgenen og saa' paa, at han blev „hængt op". Det forekom ham, at han overværede sin egen Henrettelse. Saa kom et Par Professorer. De sagde ham opmuntrende Ord, med nogle smaa venlige Vink — saadanne Fejl, som han allerede selv længst havde set derhjemme. Kammeraterne kom til. De fleste var nærmest overraskede over Resultatet. De havde ikke ventet sig saa meget. En og anden gjorde en forstandig Bemærkning, som Ivar tiltraadte. Lidt efter lidt talte han sig varm over Fejlene. En kom med den Bemærkning, at han bare ikke skulde være forceret! Ivar vendte sig hurtig og sagde studs: „Jeg er ikke forceret. Jeg mener, hvad jeg siger. Det er intet Maleri; det er en koloreret Tegning. Som Tegning finder jeg det meget svagt her — og her. Albrecht Dürer vilde have gjort det saaledes, — og Holbein saaledes! Jeg vil slet ikke tale om Koloristerne! De vilde have betragtet det som en Undermaling, som et Stykke Lærred oversmurt med Terpentin. Og hvad Karakteristiken angaar, saa er det slet ikke — her nævnede han Lærerens Navn — *ham!* Det er en kedsommelig, gnaven Rad, ikke et Menneske, der har lidt Uret af Livet, eller *mener* at have lidt Uret. Jeg er ikke forceret. Jeg mener, at jeg vilde ønske mit Billed helt højt til Vejrs, hvor det ikke kunde ses, og ikke paa en god Plads, som *det* ikke fortjener!"

Man lo rundt omkring ham. Han gik. Han gik op paa Moltkes Galleri, derfra alene ud af Byen, ud i Skoven, hvor Vintren brødes med Foraaret, og Foraaret med Vintren.

Paa Eftermiddagen kom han tilbage. Han maatte atter op paa Udstillingen. Han traf kun nogle forsinkede Haandværksfolk, der havde fjernet de sidste Spor af Ophængningen.

Han gik lige ind til sit Billed. Den sene Eftermiddags flatterende Lys strejfede det. Disse Træk begyndte at leve, Kødet blev Kød, Øjnene havde det vemodigt-haabløse, der kæmper med Resignationen. Trækkene fortalte en Saga, der ikke var triviel. Blot lidt af Livets Gyldenglans: og denne Mand dér vilde arbejde for sig selv, arbejde for et Navn, og ikke korrigere aandløse Kridttegninger efter aandfulde Ornamenter.

Var det muligt? Var dette det samme Billed fra om Morgenen med alle dens ubarmhjertig kolde Toner, dens hensynsløse Sandhedssigen? Ak jo, det *var* det samme Billed. Her stod en ung Mand foran sit Begynderarbejde. Og han vidste tilstrækkelig, *hvem* der havde gjort det, hvor svag Haanden var, hvor ringe Evnen — og hvor mægtig forlangende Viljen.

Det nyttede ikke, at det gyldne Aftenskær blev blødere og blødere; Billedet var haardt, maskeagtigt, usikkert gjort og — hvad der var værst — usikkert følt. Det nyttede ikke, at Dagens flygtende Skær blev svagere og svagere, Fejlene sprang stærkere frem. Her stod en ung Mand, der i det mindste havde den Fortjeneste, at han ikke lod sig narre. Der kom en Smerte inden i ham. Ikke Debutantens barnagtige pjattede Klynken. Han havde ingen jammerlig Medfølelse med sig selv. Han trængte ikke til, at nogen nu skulde komme og klappe ham paa Hovedet og forsikre ham, at det *dog* var en ganske anstændig Begyndelse. Han havde et Øjeblik af en virkelig født og kaldet Kunstners dybe Mistillid til, at Liv og Natur i det hele taget lader sig udtrykke ved mekaniske Midler. Der var ét mekanisk Middel, som det stod i hans Magt at anvende her, for at overvinde den Fristelse som altid ligger saa nær — at gaa paa Akkord. En Kniv — hans Lommekniv. En, to, tre! Billedet var skaaret ud af Rammen, rullet sammen, stukket under Frakken. Han saa' kun det mørke, firkantede tomme Rum gabe sig i Møde. Og som en Tyv — men en ærlig Tyv — listede han sig ud af de halvmørke Sale, ned ad den knagende Egetræs Trappe, hjem.

Og dér sad han og læste, og dér laa han om Natten. Men det er ikke sandt, hvis nogen kommer og fortæller, at han ikke sov den Nat. Thi han var kun nogle og tyve Aar; han var Søn af en sund Haandværkerslægt — og han havde gaaet en lang Tur i Skoven paa den Tid af Aaret, hvor Vinter og Vaar slaas med hinanden om at beholde Herredømmet over Muskler, Nerver, Hjerte og hele det menneskelige Apparat.

Den næste Morgen vilde han straks gaa til Professoren og berette det skete. Men han faldt ind i en lille Samling Raderinger, som en Boghøker bragte ham. Saa løb han til Akademiet.

Flaget vajede fra Taget. Akademiets røde Liberitjenere stod i Porten og spejdede efter de kongelige røde Liberier. Hs. Majestæt kunde ventes hvert Øjeblik. Oppe i den forreste Sal traf han den hele Forsamling af Akademiets Professorer og Medlemmer i Galla. Forsamlingen var ikke blot i Galla — som endda ikke klædte alle lige godt — men ogsaa i synlig Oprørthed, Forvirring, næsten Lidenskab — hvad der var et Særsyn, og som heller ikke klædte alle lige godt.

„Hvem kan have gjort det? Det er skammeligt! Det er Revolution! En Drengestreg! Det er uværdigt!" ...—

Ivars Professor, der fungerede som Direktør, gik lige imod ham: „Naa, der er De!" Han sagde „De" ved højtidelige Lejligheder. „De véd det maaske allerede? Nogle nette Kammerater, De har! En nydelig Anstalt! Har De nogen Ide om, hvem det kan være?" ...

Ivar Christensen saa' paa ham og sagde:

„Jeg har selv gjort det!"

Det var løjerligt at se Udtrykket i disse Ansigter, hos denne Forsamling af Kunstens Ypperstepræster, Præster, Klokkere, Gravere og Bedemænd. Her var de magre Pergamentspersoner med de ubevægelige Træk — Okkerfarve, der havde faaet en tør Hinde over sig. Om de antike Afstøbninger i Solennitetssalen var begyndt at danse en fallisk Runddans: Pergamentsansigterne vilde næppe have fremvist saadanne Trækninger, som ved Ivars Ord. Her var de kortstammede tykke Folk, hvis blanke Isser syntes at svede Nødolie, hvis runde Kinder og gemytlige Øjne kunde røbe, at Kunsten dog muligvis ikke var den yderste Alvor — at Livet ogsaa havde sine Krav, og at — naa ja, for Pokker, det er ogsaa et Levebrød, det at lave Malerier, Bygninger, Skulpturer! Men selv Gemytligheden spærrede Øjnene op og faldt i Forskrækkelse.

Her var et enkelt tænkende Ansigt, halv fraværende, drømmende over Ideer, der ikke havde noget egentlig med Højtidelighed og med Hs. Majestæt at bestille. Et saadant Ansigt saa' lidt forundret i Vejret og faldt atter hen i Drømme. Og saa var her Ansigter, paa hvem det tydelig kendtes, at denne dumme Drengestreg netop var saa meget mere forargelig, som den højtidelig angav sig selv — netop umiddelbart foran Højtidelighedens Begyndelse, Hs. Majestæts Nærværelse!

Det var løjerligt, dette.

Og saa begyndte Professoren at buldre løs. Han sagde ikke „De"...

Men i det samme lød det udenfor: Kongen — Kongen!

Forvalteren, der altid var sund og fornøjelig, smilende og gemytlig,

hvad enten det gik paa Arbejde løs eller paa Kongemodtagelse — Forvalteren smækkede Fløjdørene helt op og nikkede til Professoren. Den hele Forsamling rettede sig, Professor-Direktøren tvang med en ærgerlig Anstrengelse de to vrede Knuder i Panden til at være skikkelige — og saa gik han ud paa Trappeafsatsen, for at modtage Landets Konge og Kongens Kone, der tilfældigvis ikke førte Titel af Dronning, men som dog ogsaa kunde have Lyst til at se paa Udstillingen og hjælpe Kongen med at gøre Indkøb.

Ivar gik om Eftermiddagen ned til Professoren.

Professoren havde kastet sin sorte Kjole hen i en Lænestol og stod, iført sin Arbejdsfrakke, med Palet og Malerstok foran sit Lærred. I den opslaaede Malerkasse, der hvilede paa fire tilsmurte Ben, laa Ordensbaand og Ordner.

Ivar faldt ham straks i Ordet. Han havde tænkt nøje over, hvad han vilde sige. Han forklarede, hvad der havde rørt sig i ham, medens han stod foran sit Billed. Han endte saaledes: „Hvis det ikke kan lykkes mig at gøre Dem forstaaelig, hvorledes og hvorfor jeg kom til at gøre det, saa maa jeg nu sejle min egen Sø og rimeligvis sige Kunsten Farvel, ligesom jeg nu siger *Dem* Farvel. Det sidste vil være mig det drøjeste. For der er intet Menneske, jeg i den Grad har Respekt og Hengivenhed for, som Dem, Hr. Professor. Naar De mener, at jeg har handlet som en Dreng — saa er det ganske overflødigt, at jeg søger at overbevise nogen anden om det modsatte!" —

Professoren kradsede sig bag i Nakken, slængte sin Palet paa Bordet midt i Oversvømmelsen af Studier og Skitser, gik op og ned ad Gulvet, standsede foran Ivar:

„De er en sær Patron, Christensen! Men dér er min Haand! Jeg skal søge at klare Sagen for Dem deroppe — saa godt jeg kan. Men *Dem* vil jeg bare sige, at De har plantet Torne og Brændenælder for Dem — hvis De ellers forstaar *det* Blomster-Sprog? Roser maa De ikke vente Dem — saa meget kender jeg Dem nu! Og — naa ja ... lad os ende denne Sludder! De er en brav Gut — men en stædig Æsel er De. Kom igen i Morgen. Nu maa jeg se, om jeg kan male noget af Repræsentationsluften ud af mig!"

Derpaa gik Ivar til Læreren, ham, som havde siddet Model for Studiehovedet. Han havde synlig haft en lidet opbyggelig Dag og Nat ved den Historie. Selvfølgelig havde han tænkt sig det værste — at Avind, Skadefryd, smaaligt Drilleri havde udsét ham til Skive. Han hørte stilfærdig paa Ivars Forklaring, modtog hans Undskyldning og rakte ham Haanden, da han gik, med dette vemodig-resignerte Smil, hvori der laa en bitter Trøst: For Dig vil der heller ingen Lavrbær gro, min Ven! —

Det syntes, at Professoren skulde faa Ret. Man debuterer nu en-

gang ikke paa „den" Maade indenfor Landets Kunst. Enten er man en Skrue, som ingen kan omgaas, eller en Vigtigmager, som ingen har Lyst til at omgaas. Eller man er begge Dele tilsammen — og hvor bliver saa Omgangen af, især naar de overraskende Præstationer udebliver?

Ivar følte, at han blev mere og mere isoleret. Paa den ene Side var det ham ikke ukært; han var jo nu engang saadan. Paa den anden Side ... han var jo ung, og det koster altid Kamp, maaske en saadan, der kunde være anvendt bedre, inden Ungdommen bliver Eneboer. De Kammerater, han søgte, trak sig tilbage, og de Kammerater, som søgte ham — misundelige, uformaaende, forfængelige eller Dovendyr — dem behandlede han hurtigst mulig en canaille. Han var længst færdig med Akademiet. Det havde intet at lade ham høre; han havde været en flittig Elev. Nogle af dets Lærere havde han gerne søgt; thi hvor meget han endog var tilbøjelig til at ræsonnere, saa maatte han indrømme disse Mænd baade teknisk Overlegenhed, en hæderlig Velvilje overfor de yngre, noget grundigt og respektabelt „dansk" i hele deres Gøren og Laden. Men de havde paa deres Side en ufrivillig Sky overfor dette unge Menneske, paa hvis Liv og Vandel der intet var at sige, men hvis absolute Domme hørtes højt nok i det lille Samfund. Saadanne smaa Samfund, som vore, de ere dog nok ikke til at udvikle stor Kunst —lad dem saa i øvrigt udvikle andre gode Sider af Folkets Liv.

Det blev ham en fiks Ide. Undtagelsen med Professoren bekræftede ham kun Reglen. Denne Mand var berømt — i hvert Fald indenfor Landets Grænser. Han levede et lykkeligt Liv i sin Familie. Der var ingen Tvivl derom. Han havde mange Venner, der vurderede ham efter Fortjeneste, ja snarere over end under. Men alligevel ... Ivar kunde ikke faa Bugt med den lille Nisse, der hviskede ham sin Drillesang i Øret:

Sæt at denne herlige Begavelse havde levet mindre i og for sin Familie og sine Venner —?

Kan en Kunstner dele? Har han Lov dertil? Hvor bliver de *strengeste* Fordringer af? —

Kan man være Professor, Direktør, Lærer, Familiefader, repræsentativ Mand, Vennernes Mand? — og *Kunstner?*

Han fortsatte Tankegangen: Der har været Tider, hvor man kunde være alt paa en Gang, dele sig mellem alt, og dog være en herlig Begavelse. En saadan Tid var Renæssancen — Kunstens Tid — men ikke *vor*.

Der var dog Elasticitet i den unge Elev. Aa, den tabes ikke *saa* hurtig! Professoren fik paa ny fat i ham. Han *skulde* have Medaljen, der gav Adgang til Stipendiet. Og han fik den.

Opgaven var en af de interessante akademiske. Da Ivar efter et Aars rastløst Arbejde havde løst den, da Billedet var udstillet, da Professorerne havde rost ham, da Kammeraterne ogsaa havde rost ham, da Aviserne havde udtalt deres Anerkendelse, da det illustrerede Blad endogsaa havde bragt en (daarlig) Afbildning deraf — saa huskede Ivar knap selv, om det var for Hektors Afsked, eller Jakobs Drøm, Kristus, der farer paa Søen, eller Dante, der farer til Helved, han havde faaet Medaljen.

Stipendiet — det havde han givet Afkald paa til Fordel for en talentfuld Medkonkurrent, der levede i meget trykkede Kaar.

Han havde for Plenarforsamlingen erklæret, at han godt kunde vente til „næste Gang". Han ejede nemlig et Hus, og kunde — om det skulre være — selv udrede sin Rejse, hvis han overhovedet vilde rejse.

Man var vant til Særheder af ham. Da det desforuden var et sjældnere Tilfælde, at en yngre Maler ejede saadan noget som et Hus, og da Medkonkurrenten virkelig fortjente at komme ud for at forfriskes, saa gik man ind paa det ædelmodige Tilbud. Han havde oven i Købet ikke denne Gang skaaret sit Billed ud af Rammen! Selv saa man aldrig Christensen foran det; men det hang der nu, og det var *virkelig* et respektabelt, et lovende Arbejde, lidt tungt i Farven, lidt ubehjælpsomt i Kompositionen, lidt nøgternt maaske — men alt i alt, Akademiet blev ikke hvert Aar overløbet med Mesterværker; og heller hæderlig Flid, end genialt Sjuskeri. Man kunde dog nu se, hvilken god *Grund* det kongelige danske Akademi for de skønne Kunster arbejdede paa at udvikle hos sine Elever. Ivar Christensen havde et Hus — havde et Rygstød — havde Tiden for sig! Naar han blev et halvhundred Aar, vilde han nok gøre Kunsten, Akademiet og Landet Ære. Indtil den Tid kunde han jo dyrke sine Særheder i Ro; ja, da han oven i Købet viste sig at være en god *Tegner*, saa var der Udsigt til en Lærerplads i den yngste Frihaandsklasse ... blot vente! og helst: graa Haar!

Ivar Christensen smilede. Han sad hjemme i sit Hus og smilede. Og den Dag, da Akademiets Tjenere efter Udstillingens Slutning kom med det store Billed, saa fik han den forgyldte Ramme skruet fra hinanden og lagt op paa Loftet. Lærredet skar han ikke med en Kniv af Blendrammen, nej, med en Knibtang pillede han Sømmene ud, rullede den store Dug sammen og fik den stillet ind i det høje Skab i Væggen, dér, hvor adskillige halvfærdige og blanke Lærredsruller stod i Forvejen. Saa fik de røde Liberitjenere til en høj Snaps — og de hilste

med Respekt paa Husejeren, og gik hen paa den nærmeste Beværtning for at drøfte Kunstens og Kunstnerens Stilling til Hus og Hjem, Land og Folk, Forgyldere, Farvehandlere og det „bestillende" Publikum!

IV.

Han søger.

Hans Hus?

Det laa, som sagt, paa Kultorvet, var et Hjørnested, havde tre Etager, eller fire, naar man regner Kælderen med.

Men den Gang i det mindste regnede man nu ikke Kælderen med til Etagerne. Der var Stue, første og anden Sal. Øverst boede en Spillelærer med en talrig Familie. Klaveret gik bestandig; og naar det stod stille, saa piskede den lille gesvindte Lærer, nervøs,forpjusket, forfulgt af Næringssorger, rundt omkring i Nabolavet for at høre paa Etuder, tælle en—to, en—to, og tærpe Fingersætning ind.

Da Hr. Christensen første Gang, i Egenskab af myndig Mand og Husværт vilde kræve Lejen ind deroppe, saa mødte hans Øje den hastige Rædsel i den lille Lærers Øje og det bedende Blik hos den altid frugtsommelige Kone, og en hel Række Smaablikke rundt omkring, fra Vugge, Skamler, Stole og Borde.

Christensen sprang det halve Aar over, og da han det næste Halvaar mødte de samme Blikke — uforandret de samme — saa sprang han over og sprang over, og vedblev at springe over, indtil han ikke længer gik derop, men venlig smilende hilste den lille Mand, hver Gang han som en skæv Raket susede forbi paa Trappen.

I Stuen — som var en høj Stue — boede en Urtekræmmer, en evig gemytlig, glad Københavner, hvis Kone havde Vattersot, og hvis Børn forlængst var over alle Bjerge, som selv havde falleret tre Gange, men som var lige glad for det. Han undskyldte sig altid med, at Huset ikke „laa" godt, eller Stuen var for „høj", eller Bønderne ude paa Torvet „talte" nu om Politik og glemte at „handle". Han havde en staaende Vits, hver Gang Husværten gæstede ham i Egenskab af Husværт: „Ja, min gode Hr. Christensen, Lejen er forfalden! — det undrer mig kun, at jeg ikke *selv* er forfalden ..." Christensen kom jævnlig til at le ad ham. Lejen kom meget sjældent ind; Husværten gjorde sig nu og da vred, men det hjalp ikke. Der var noget uimodstaaeligt ved denne Urtekræmmer, hans pudsige Anvendelser af fremmede Ord, hans Stolthed som Løjtnant ved Borgervæbningen, hans Sorgløshed under Skæbnens Tilskikkelser. Christensen, som med Aarene blev mindre og mindre Københavner, trængte under-

tiden til denne Københavner, der syntes at blive mere og mere glad med Aarene.

Kælderlejligheden beboedes af en Hørkræmmer, som havde en udmærket Handel, og som var den eneste, der betalte Lejen punktlig. Ganske vist, det var en lidt vel stærk Lugt, der trængte op i Huset fra denne Saltlage dernede, fra Tjæren, fra de store Partier Flodholt, som hele Bagkælderen var stuvet fuld af. Men man kan vænne sig til meget, især naar Husets Skatter og Reparationer dog skal betales ved *en* af Lejerne. Christensen maatte for øvrigt le hjerteligt, da Urtekræmmeren en Dag kom og klagede — i al Alvor og Højtidelighed — over denne Fyr dernede i Kælderen, som stank saa forbandet!

„Jamen, han betaler mig Lejen!" — sagde Christensen og viste sin Række hvide, stærke Tænder midt imellem det brunlige, krøllede Mund- og Hageskæg.

„Jeg vilde kunne betale den dobbelte Leje" — sagde Urtekræmmeren og slog sig for Brystet — „hvis han ikke jog alle Kunderne fra mig. Min Forretning er baade anstændig og renlig!" —

„Aa, hvad Anstændigheden angaar ...?"

„Hr. Christensen! jeg maa bede Dem erindre, at jeg er Officer!"

Dette blev sagt med et Udtryk, som den snilde Urtekræmmer havde laant fra en yndet Komiker ved et nys oprettet Sekondteater. Vært og Lejer lo ad hinanden — men Hørkræmmeren blev boende i Kælderen.

Hr. Christensen sad selv paa første Sal og holdt med Nød og næppe Huset gaaende. Han brugte lidet for sin egen Person, hvad Mad, Drikke, Klæder og Fornøjelser angaar. Men der gik ikke saa lidt med til hans Samling af Raderinger, Bøger, Farver, Lærreder og andre kunstneriske Sager, baade de uundværlige og de, der maaske kunde være sparet. De to forreste Værelser ud til Trappegangen stod ganske, som de var fra Forældrenes Tid. Han maatte omsider bekvemme sig til at leje dem ud — efter først at have taget Pasteltegningen efter Moderen ind til sig selv i Hjørneværelset, „Atelieret".

Saa sad han dér. Han ødelagde, som han selv kaldte det, en Mængde Lærred. Han eksperimenterede med Undermaling, Dækfarve, Lasur; han eksperimenterede med Ætsninger til sine Raderinger, med Kobberplader, med forskellige Aftryk, forskelligt Papir. Om Aftenen læste han flittig og meget, sit eget Lands og Udlandets klassiske Literatur. Han søgte at brede sig saa meget som muligt inden for *denne* Ramme. Den rummede tilstrækkeligt, mente han. Han gik kun undtagelsesvis udenfor. Dybest til Bunds gik han i Historien, Kulturhistorie, Kunsthistorie, Memoiresamlinger, Etnografi. Han var godt kendt paa de to store Biblioteker. Og i Egenskab af Grundejendomsbesidder var han sin egen Kavtionist. Han havde Stabler af Bøger hjemme ad Gangen.

Saa sad han dér. Enkelte Dage kunde han, i et Anfald af Træthed, give Ævret op. Saa flyttede han hen i Vinduet, Albuen mod Karmen, Haanden under Kinden. Oven over sig hørte han de melankolske Etuder, ledsaget af Lærerens Trampen Takten i Gulvet. Det var ligesom Haabløshedens og Forknyttelsens maskinmæssige Stempelslag, Smaavilkaarenes Sang for Brødet. Saa lød nede fra Stuelejlighedens Trappeafsats den evigglade Urtekræmmers Fløjten, en Knejpevise, en Operette-couplet, Plebejersorgløsheden, der jodler den tragiske Skæbne lige op i Ansigtet.

Han bøjede sit Hoved. Han syntes, det blev saa trist og saa ækelt omkring ham. Saa klang nede fra Fortovet Hørkræmmerens Jernstænger, der læssedes paa Vogne eller fra Vogne. Der var noget frejdigt, stærkt, harniskklædt ved denne Lyd af det grove Metal, som vor Tid nu — pulveriseret eller opløst i Mikstur — maa tage ind, for i det hele at kunne leve Livet.

Han tog Klangen ind! Den klirrede ham helt igennem Sjælen. Og han saa' ud paa dette Torv, hvor de gamle Kulsviere havde holdt, og hvor nu Tørvebønderne holdt med deres Vogne, fuldt pakkede af de gamle Mosers brændbare Jord, eller en af disse høje Stabler af okkerbrune Træsko, sammenknyttede af de snoede Halmbaand, de kadmiumsgule, de skinnende. Og nu og da var der et rødt Dækken paa en Hest, og en Tørvebonde med en vældig Chenillefrakke, og det mylrede af Folk, som handlede og købslog. „Vandmændene" kastede Spande fulde af blankt Vand ind under Hestene, og Solen blinkede med Reflekser i alle Ruderne, og om Sommeren flyttede den sig *saa* langt frem over Façader og Gavle, og om Vinteren strejfede den med sit skarpe Skær de kridende hvide Tage — en uhyre Masse Cremserhvidt med klare, koboltblaa, skraa Skygger fra de sværtede Skorstene.

Men ved Juletid, i Tøsneens Ælte dernede, hvor de matsorte Drosker fo'r frem og tilbage, hvor de matsorte Paraplyer skjulte Fodgængerne, hvor de saftiggrønne Grantræer støttede sig som en Falanks mod hverandre, og alle sammen op mod Gaslygten i Midten — en hel lille Skov, der ligesom ved en Hvirvelvind var rykket op og blæst her ind paa Torvet — ved Juletid især bølgede og mylrede dette Torv af Mennesker, der alle sammen syntes at have et Midtpunkt, hvorom de drejede sig, og som de var beredte at ofre Helbred, Tid, Tanker og Penge ... og da følte Eneboeren oppe i sit Vindu, som om Livet løb fra ham!

Saa fordybede Eneboeren sig i sit Arbejde og sine Bøger. Han hørte anatomiske Forelæsninger, han studerede anatomiske Værker.

Han lod skindmagre Modeller komme — af dem fandtes der altid nogle; han tegnede dem, malede dem graat i graat, raderede efter dem. Eller han opdagede en særlig kraftig, ikke altfor lasket Kullemper paa en af Oplagspladserne. Og naar Frosten kom i Luften, og der var godt Lys i hans Atelier, saa fik han sit Lærred spændt op og den store, ovale Palet frem. Og med noget af en kannibalsk Vellyst masede han, æltede han i Farve paa Lærredet, ligesom Fodgængerne havde æltet dernede i Tøsneen. Han søgte at fange Spil, Glans, Livets hemmelighedsfulde Styrkesitren i disse Muskelflader, disse Gruber, hvori Skygefarven gaadefuldt skjulte sig, som vilde den aldrig røbe, hvor vidt den var kold eller varm.

Han forsøgte sig ogsaa med den kvindelige Model, noget som Akademiet faderligt havde stængt ude fra sine klosteragtige Rum. Eleverne maatte selv derom, naar de kom „videre". Akademiet toede sine Hænder i Uskyld.

Det vilde ikke ret gaa for ham med den kvindelige Model. Nogle jog han bort, da de havde siddet et Par Timer for ham. De røbede Lyst til alt andet, end til at sidde. En stakkels ung Pige fik han saa ondt af, da hun fortalte ham sine Livsskæbner, at han gav hende Penge og fik hende anbragt i et Brødudsalg — hvorfra hun snart efter løb bort, ladende Brødet ligge paa Disken, men medtagende Skuffen under Disken. Han forærede Urtekræmmeren — som lo ham ud — den halvfærdige Figur, og fik tre Pund god The til Bytte.

Saa laante han sig frem hos en Billedhugger. Men han fandt ingen Farver i dette Legem, der syntes at være opfødt paa tynd Kaffe og Hvedebrød. Ogsaa denne kvindelige Model fik han kun halvt færdig. Den tjenende Klasse Kvinder i en stor By bliver hurtig blodfattig, og Blodets Fattigdom fører Linjernes, Forholdenes Armod efter sig. Og da han saa — i sin Naivitet — tog ud paa Landet, for muligvis iblandt Bønderpigerne at finde, hvad han søgte, saa viste det sig, at Naturbørnene muligvis — for at tale med Holberg — havde indrømmet den kønne unge Mand visse Venligheder; men at klæde sig af for ham, at staa næsten nøgen, eller ganske nøgen ude ved et Vandløb i Skoven — nej, Københavneren maatte være gal; de var dog ikke a' den Slags!

Han maatte med et Suk opgive Tanken om at faa malet en Dryade, en Nereïde, paa den Maade, som *han* nu vilde gaa frem. Han kom til den Slutning, at det var den „paaklædte" Tid, man levede i!

Endnu laa hans egentlige, dybere Anskuelser af Liv og Kunst, om end ikke i Kaos, saa dog bag et Forhæng af Taager. Bøgerne skulde hjælpe ham. Han studerede. Han begrov sig i Oldtiden, var forholdsvis hurtig færdig med Ægypter, Perser, Jøder og Babyloner. I Grækenland levede han op; han færdedes med Guderne, paa Olympen,

paa Akropolis, i Templerne, paa aaben Gade — midt iblandt de gudlignende Mennesker, der ikke studerede Anatomi, og ikke behøvede at studere Anatomi, der alle sammen, Mænd, Ynglinge, Kvinder og Børn, var de herligste Modeller. Kun en Kiton, som blev løftet, en Kappe, som gled ned fra Skuldren: og der var skønne Forhold for Øjet, det glimrende Spil af Muskler, den af Sol og Vind kærtegnede Hud, hvorunder Blodets endnu ubrugte Strøm rullede som selve Livets Urkilde.

Han studerede Oldtiden, Guder og Mennesker, baade paa deres Højde og i deres Forfald. Han befolkede klassiske Landskaber med disse, en rig og barnlig Fantasis plastiske Tilsyneladelser af den store Naturguddom, der syntes at kunne lade sig dele i det uendelige.

Og det var ham, som om han selv begyndte at fatte Livet i sig.

Han saa' Grækenland flyttet over til Rom, tjenende Cæsarerne som Prunk, som ydre Stillads — men endnu som vældig Prunk, kolossale Stilladser. Og han saa' Rom flyttet til Byzants, Pedanteriet, den antike Rokoko fuldbyrdes. Og han begrov sig i en Blodpøl, mellem Ruinerne, i Middelalderens Bælmørke — hvor der langt borte flimrede et Alterlys mod Katakombernes Baggrund. Han hørte de sælsomme mystiske Sange, hørte Messen løfte sig, følte Kirken løfte sig fra Krypten op igennem Flisegulvet, skydende Søjler i Vejret, højt, højt op, hvor Buerne syntes at favne ud i Rummet, for at fange Røgelsens Vellugt, Sangenes Vellyd.

Og saa stod Stenkirkerne dér, baade de rundbuede og spidsbuede, saa ulig Oldtidens Templer, og dog Templer for en vældig Verdensgud, fulde af enfoldige Hjerters milde Gaver og plyndrende Rovmorderes sonende Skænk. Og de krucifiksede sig derinde, knælede, græd, slog sig for Brystet, sprang op og strømmede ud, for med Sværd og Guld at løskøbe den Grav, der gemte Ydmyghedens Gud, født i en Krybbe.

Han læste. Han begyndte at føle Historiens Bølgegang bære sit Tankens Skib.

Og da Middelalderen ret var bleven forstenet og øde og gold, saa vaagnede han atter med de nyvakte gamle Guder og herlige Mennesker. Hvor han følte Kilden i sig selv — Fornyelsens! Hvor han begreb denne Michelangelo og denne Rafael! Aldrig havde han set andet end Træsnit, Kobbere og Fotografier af dem; men han forstod dem, fordi han havde forstaaet Grækerne — af hvem han dog havde set Afstøbningerne i Antiksalen og deres Slægtninge i tredje, fjerde Led: Thorvaldsens Musæum.

Og han forstod Venetianerne, som om han havde indaandet Lagunens Luft og inddrukket dens Himmels smeltende Farver. Og rask steg han over Alperne, mødtes med Dürer og Holbein, med Cranach og med Vischer som med noget hjemligt. Det var noget andet nu,

end da han som Akademielev havde slaaet om sig med disse Navne. Nu havde han Sammenhængen; han havde selv prøvet at arbejde, havde følt sig kuet af de svimlende Vanskeligheder, men han kunde nu *vurdere!*

Og han havde Blod — det følte han — fælles med disse Nederlændere, som han gæstede i deres Malerstuer og paa deres Værtshuse, efter at han var gaaet fra Tyskland ind over Rhinen. Og bag Nederlændernes *Kunst*historie havde han deres Uafhængighedskrig. Kulturhistorien understreger Fredens Monumenter med Krigens røde Blæk. Kongeramser kan man til Nød spare sig, naar man vil læse Historien; men Valpladserne maa man tage med — saadan er nu Historien engang!

I det attende Aarhundrede sad han fast. Her saa' han lutter Konger og Valpladse — men hvor blev Kunstens Monumenter af? Og da han skulde til at søge Monumenternes Monument i den store Revolution — saa fandt han ti Tusind afhuggede Hoveder, og bag ved Cæsarismens hundred Tusinde lemlæstede Lig.

Intet Under! tænkte han, at der er nogen Mangel paa Blod hos Winckelmann og Thorvaldsen — efter *den* Aareladning!

Men dette tænkte han kun ved sig selv.

Og da han havde læst alt dette, gransket i Bøger og rodet om i sit Indres skjulteste Kroge — saa var Tiden gaaet. Kammeraterne sagde, at Tiden var løbet fra ham ... men selv mente han, at *han* nu var løbet fra Tiden!

Han havde vel at mærke læst, set og tænkt som *Kunstner,* hverken som Filolog eller som Æstetiker. Da han havde lagt Bøgerne væk, saa vilde hans Arbejde som Kunstner først ret til Gavns ikke smage ham. Urtekræmmeren spurgte ham en Dag, hvad der egenlig var i Vejen med ham? Om han ikke havde en Kærest? om han ikke tænkte paa at gifte sig? eller søge Stipendiet til Udenlandsrejse, komme hjem, blive Professor ... osv.

Christensen smilede: „Der er noget, jeg først maa søge at klare mig! —„Naa! hvad er det?" — Jeg maa først skaffe mig Klarhed over, *hvad* den danske Kunst egentlig er!" ...

Urtekræmmeren spilede Øjnene op, men da han mente, at der absolut maatte stikke en Vittighed i Svaret, saa lo han, rystede sin saa meget yngre Værts Haand og forsikrede ham, at han var overbevist om, at Hr. Christensen var en overmaade „kunstig" Fyr, men ikke desto mindre nok alligevel vilde ende som Professor!

Christensen murede sig stadig inde og tænkte over den danske Kunst.

Han fandt, at den var begyndt under Thorvaldsens Auspicier i Rom — efter at og samtidig med at den var begyndt med national Bevidsthed derhjemme under den store Tegnelærers Opsigt, denne Mand, hvis blivende Betydning for Udviklingen man dog nu maaske endelig kan slaa fast med Tretommersøm paa Væggen — uden at risikere altfor mange Hatte hængte paa Knagen „Tegnelærer!" Al god Kunst begynder med Tegning — ligesom Parthenonsfrisen begynder med Ægineteren!

Idealisten Abildgaard var bleven afløst af Realisten Eckersberg! Ja, naar man saa endda slog noget fast med disse velsignede Slagord — tænkte Ivar Christensen. Men: mon ikke for det første *Sjælen* i Maleren og Kompositøren Abildgaard var fuldt saa meget værd som Sjælen i hans Eftermand? — og dernæst: var da denne Eckersberg virkelig Realist? Nej, det var han nok ikke.

Der hører en vis hensynsløs Aabenhjertighed, en djærv Selvsikkerhed, noget overlegent brutalt i den menneskelige Natur, for at aflure *Naturen* dens Hemmeligheder, gøre dem til sine egne, stille dem frem som Værdier i og for sig. Men Eckersberg var en lille klar, kølig Natur, der i Frankrig havde tilegnet sig en klar, kølig Teknik, og nu anvendte denne paa de hjemlige Omraader — i Grunden bestandig en Elev, aldrig en Mester. Selvfølgelig maatte Bruddet komme, det ny Aarhundredes friske Opgør med Akademikerne, med det konventionelle, med „Stilen". Og det er Eckersbergs uvisnelige Fortjeneste at have været Førstemand paa Allarmpladsen. Men „befriet" blev han aldrig selv. Man kan gaa saa langt som til Foldekastet i en Kones Skørt, der gribes af et Vindstød paa Gaden — og man vil finde, at de „akademiske" Folder var der. Det er det attende Aarhundredes Stil, der blot er traadt flad, blevet triviel, blevet til Frederik den sjettes Stil!

Man skulde forsværge, at der ved denne Førers Side har staaet paa Digtningens Omraade et Geni, som St. Hansaftenspils og Aladdins Forfatter. De har intet til fælles, saa lidt som et Talent og et Geni har noget til fælles. Oehlenschlæger gik ud i Dyrehaven, *saa'* med sine egne Øjne, hvad der var at se, løftede Mennesker, Dyr, Landskab og det ubestemmelige Bindeled, som kaldes „Stemning", op i Poesiens Regioner — og var dog saa nærværende med sin sanselig friske, ungdomstrodsige Person i Værket. Og han, som aldrig havde set en Perser, vel næppe en Gang en Muselmand for sine Øjne, han malede Figurerne i „Aladdin" med en saadan Anskuelighedens Glød, at ingen Kolorist under Renæssancen skulde have gjort det stort bedre.

Skade, at ikke den hjemlige Malerskole havde haft en saadan Fører — tænkte Ivar Christensen ved sig selv.

Altsaa herhjemme tegnede man. Det var jo godt, at man *lærte* det. Men Blyanten *var* temmelig haard; den var saa haard, at dens Tryk kendtes alle de følgende Decennier igennem; og da Eleverne begyndte at male, saa stod Blyantstregen dér og skinnede igennem de tynde, ængstlige Farvelag, igennem Lasuren, der altid er og bliver en mislig Ting, fordi den forudsætter en Mangel paa Beslutningsdygtighed, paa Inspiration, der er al Genfødelseskunsts Særkende.

Men naar nu Føreren tegner som en Tegnelærer og maler som en Akvarellist — saa kommer Eleverne til at bøde. Og Ivar Christensen syntes, at den danske Malerskole var en fortsat Pilgrimsgang for at udsone Lærerens Mangel paa Genialitet.

Pilgrimme pleje som oftest at drage til Rom. Eleverne derhjemme fra kom til „Mesteren" ved Tiberen. De unge danske Malere samledes om Billedhuggeren Thorvaldsen. Ja — havde han været Michelangelo! men han var Thorvaldsen, Produktet af sin Tid og dens Forudsætninger; den „antikiserende" Skulptur, ikke Antiken.

I sig selv en lidt mislig Sag, naar unge Kunstnere trykkes af en stor Avtoritet, der ikke helt og varmt kan besjæle dem. Oven i Købet. unge Malere i Kreds omkring en Billedhugger! Et er nu engang Maleri, et andet Skulptur.

De danske Malere sad paa Osteri sammen med Mesteren. Han sad dér i sine ulastelige hvide Skjorteærmer, med det smukke, majestætiske Hoved — en „antikiseret" Olympier, ikke en antik Zevs, i den Forstand, hvor man taler om Zevs i Forbindelse med en Goethe.

Han har næppe været veltalende; bildende Kunstnere er nu engang ikke Rhetorer, saa lidt som det vilde være ønskeligt om de var det. Han har sagt mangt et godt Ord — saadan henkastet — om Kunst; det kan man være sikker paa. Men det har vel nærmest været om Skulptur, maaske om Arkitektur.

Der forlyder intet om, at han i hvad man kalder aandelig Forstand — saadan rigtig æggende, vækkende, stimulerende — har været Midtpunktet for de lyttende yngres Kreds. Hvis Rejsebreve til Hjemmet blev skrevne mere uforbeholdent, end de mange Gange gør, og hvis Brevsamlinger blev udgivet mindre in usum Delphini, saa vilde man kunne *vide,* hvad man nu kun *formoder.* Ivar Christensen formodede, at Nordens Phidias havde været formet af et køligt Ler, og at han maaske i daglig Omgang som Menneske havde øvet en beroligende, harmonisk, snarere afdæmpende end opflammende Indflydelse paa de unge Kunstnere — ligesom den Dag i Dag hans Værker stemmer os til en respektfuld Andagt, ikke til at gaa hjem og „slaa Gnister af vor Tankes Flint".

I saa Fald — tænkte Ivar Christensen — havde de danske Kunst-

neres Pilgrimsfærd i Rom haft noget af den Karakter over sig, som meddelte sig til deres Værker: Længsel mod Syden, naar de var herhjemme og havde det strenge Akademi for Øje. Længsel mod Hjemmet, naar de var i Rom — og dog ikke helt kunde hengive sig til det romerske Liv.

En Koloni, der lever næsten gennemgaaende under pekuniære Sorger, i hvert Fald aldrig med saa stor en Rejsekasse, at det enkelte livskraftigere Fantasimenneske kan tilfredsstille en øjeblikkelig Daarskabstrang, som maaske giver Hovedpine og moralsk Katzenjammer, men lige saa sikkert *kan* lede til et dristigt Greb i Kunstens store Fortunapose.

Den ene Kammerat passer paa den anden. Og er man end ikke Spion og Sykofant: saa er man, hvad der er lige saa galt, en faderlig Formynder, en provinsiel Moralist fra hint Nordens Athen, hvis Phidias — naar det endelig kommer til Stykket — dog er født i Grønnegade.

Ivar Christensen saa' hen til sin Professor, hvis Person og Arbejder han omfattede med uforandret Hengivenhed, næsten med sønlig Kærlighed, uanset at Professoren kendelig blev ældre, og at hans Gnavenhed ikke just var i Aftagen.

Naar *han* ikke havde formaaet at hæve Skatten, der efter Sagnet skulde ligge i Rom og Italien, naar *hans* Gnavenhed maaske i dybere Forstand kunde hidledes fra den Spaltning, som Udland og Hjemland havde slaaet i den stærke, varme, higende og lidenskabelige Sjæl — ja *hvem* var saa den retfærdige?

Denne Mand havde ikke formaaet at mestre Italien. Hvorfor var han da taget dertil som ungt Geni? Et taabeligt Spørgsmaal. Vejen gik nu engang til Italien — og tilbage til Kongens Nytorv! Jamen! Italienerne var jo bleven i Italien, hvor de rigtignok havde fundet Grækerne under Renæssancen! De moderne Franskmænd holdt mest af at blive i Frankrig, hvor de i Grunden gjorde lidt Nar ad deres prix de Rome! Og de gamle Nederlændere: de blev nok rigtig til Gavns derhjemme, navnlig de protestantiske Nederlændere, med hvem dog de danske nærmest maatte udveksle Kunstanskuelser!

Ak ja! Der lod sig intet sige dertil. Rom, der havde afstedkommet saa mange Forstyrrelser i Verden, Rom var blevet et Dogme for *vor* hjemlige Kunst. Professoren havde forløftet sig paa Italien, og hele hans Vennekreds med ham.

Men der var opstaaet en Mand, som havde præket Forfald fra Dogmet, en kunstforstandig, en skarpsindig Forsker, en fin Kender; rigtignok ikke en udøvende Kunstner — men de udøvende Kunstnere er nu engang ikke alle lige gode Prædikanter.

Og han, denne Mand, havde ikke præket i en Ørk. Han havde løftet Skjoldet højt for det nationale i Kunsten — og svunget et temmelig hvast Sværd neden under Skjoldet. Man havde delt sig i to Lejre, de „blonde", de nationale; de „brunette" ... ja, hvad de egenlig skulde og vilde, var ikke saa let sagt; Forskellen var hurtig blevet den, at til de blonde regnede sig de mest fremlige Talenter, medens de brunette stod som en lille murrende Stat i Staten, hvis Vilje til ikke at gaa under Aaget var umiskendelig nok, hvis Evner derimod var mindre prægnante.

Sejren var hurtig vundet. Den danske Kunst var bleven „national". I Grunden lidt løjerligt! Den *var* saamænd national nok ... bare den var bleven ret hensynsløs, ret blodrig, stærkt-bevæget, fantasifuld, oversvømmet med Personligheder — tænkte Ivar Christensen.

Den blev oversvømmet med et nyt Dogme. Det var Prædikanten, som havde bragt det ind. Han havde maaske blot ikke stort Apparat nok at virke paa. Man stamper nu engang ikke i et lille Samfund en Række *Personligheder* frem af Jorden. Jorden er en god Moder — men ogsaa hun fordrer Tid; ja der er endog nogle, som ere plumpe nok til at mene, at hun fordrer Gødning.

Unægtelig havde det været bedre, om der iblandt de romafarende Kunstnere, endnu medens de var unge, af sig selv var opstaaet den nationale Trang, nemlig til at blive hjemme, opgrave Skatten *der*, hvor de var født! Nu var de næsten alle „Akademikere", da Opraabet kom til dem. Og saaledes var det egentlig *Akademiet*, som blev nationalt — tænkte Ivar Christensen.

Det var et Parti — et med ret drakoniske Love. Man indrettede sig, man havde sine Mæcener, man havde sine Aviser, sine Trompetere, man havde de mere kølig beregnende Officerer, de blot lystrende Underofficerer og de fanatiske Menige. Man havde selvfølgelig ogsaa sine Modstandere — uden saadanne skulde Pokker være paa Parti! Men Modstanden var svag; den noteredes egenlig kun for at betegne, at der var „Fare" — hver Gang en eller anden letsindig yngre vilde være selvstændig og bryde ud.

Ivar Christensen havde haft en Fornemmelse heraf, lige da han traadte ind paa sin Kunstnerbane.

Nu *saa'* han det. Eneboerlivet gør skarpsynet. Han saa', at Professoren i Grunden ikke var Partiets Mand — og dog var dets Mand. Det omgav ham med en striks Lænke, en fin usynlig, ligesom Kejserens ny Klæder. Den havde en Egenskab, som adskillige Lænker har: jo mere han ruskede i den, jo snævrere laa den omkring ham. Man kan ikke lave et Parti uden i det mindste *en* Personlighed. Og saa pegede man paa hans Særheder og Umedgørligheder og sagde: Se dog, hvilken kraftig Aand *vi* har i vor Midte!

Ivar hørte denne Mands uforbeholdne Ytringer. Han saa' hans Lidelser, som han næppe engang selv vovede at give den rette Fortolkning. Det er en vanskelig Tid for Kunsten, denne moderne Tid. Og selv de mest overlegne Aander har saa grumme svært ved at staa isoleret paa de høje Tinder, hvor Blæsten rusker og Solen brænder. *Hvem* narrer i Grunden ikke sig selv? *hvem* har ikke Trangen til at slaa af paa de strengeste Fordringer — og stige lidt ned paa Jorden, varme sig ved den huslige Arne, skygges imod Solen af Vennernes viftende Lavrbærgrene? Ja hvem — hvem?

Ivar Christensen, Eneboeren, som dog ingen skulde have fat i, som ingen skulde bruge til Støtte for et Parti — selv han fik undertiden disse Anfald af Akkordgængeri.

Aa hvad, der er jo dog *noget* i, hvad disse Mennesker siger. Og de har Talent! Er ikke Landskabsmaleriet endogsaa udmærket repræsenteret — for at tale med Journalisterne? Er ikke en god sund Bestræbelse over alt til Stede! Har vi ikke faaet en smuk Arv fra hin udmærkede Begavelse, paa hvem det ulykkelige Vaadeskud gjorde saa brat og sørgelig en Ende! Er vi ikke ganske anderledes systematiske Naturarbejdere end vore svenske og norske Brødre? Er ikke de, som vi nu kalder „gamle" iblandt os, er ikke de ret fine, noble Naturer, ret hyggelige Mennesker? Har ikke den ene en udviklet Sans for det arkitektoniske i Figurmaleriet, og er ikke den anden, som oven i Købet er tyet ud til Provinsen, en ejendommelig, sjælfuld Folkelivsskildrer — uanset at han ikke kan male? Herre Du gode Gud! *hvem* kan i det hele male? End ikke Professoren kan male — har han selv sagt mig. Og dog — og dog ... *nu* kommer jo netop en forholdsvis yngre, mere farvefrisk Række frem. Har jeg ikke for nylig set denne Førsterangs Figurmaler, der overvældede os alle med sin Titan paa Klippen? Naa, hvad mere Vidnesbyrd har vi Behov? Er han ikke ogsaa Elev af Professoren? Og den energiske, alsidige Dyrmaler,der fik sin Pensel slebet saa brav bred i Paris! Er han ikke en god sund, dansk Kunstner, hvis Fremtid er hævet over *al* Tvivl? Vil ikke *han* og Titanmaleren paany danne „Skole", der fortsætter Traditionen uden at tage Ensidigheden med sig? ... Det er jo kun Dig selv, Ivar Feldmann Christensen, der sidder her som Skumler. En protesterende Eneboer — en uproduktiv misfornøjet! Hvilken Fripostighed. Med Rette maa Kammeraterne sky Dig. Og Du selv — Du er utilfreds med Dig selv, og *derfor* utilfreds med alt andet! ...

Saa bøjede han Hovedet og hviskede hen for sig:

Nej, nej. Lad mig pine mig selv, lad mig plage Livet af mig med Utilfredshed. Selvplageriet giver mig dog Ret til ikke at nøjes med, hvad de byder mig. Ikke vil jeg røre Haand eller Finger, hvis jeg kunde skade dem. Jeg vil ønske alt muligt godt for enhver paa sin

Bane. Men selv vil jeg — her i min stille Ensomhed — forlange af dem det sjælfuldeste, det fineste, det dybeste. Og faar jeg ikke det, saa lad dem i det mindste give mig det stærke, Tummelen, Bevægelsen, Kaadheden og Vildskaben, der drager sin røde Nervetraad parallel med Følelsens allersarteste Nerver. Naar Maleren ikke længer tænker med Digterens Sjæl — saa ligger Haandværkets Skær i den allerfarligste Nærhed, ligesom Klipper, der rage grelt op af Vandet ved Middagens Ebbe, naar ikke de bløde Bølger overskyller dem, eller Solnedgangens underfulde Glød dæmper og fortoner dem! .....

Saaledes sad han og grublede og sled sig selv op, han, som vilde bringe det til Klarhed, *hvad* dansk Kunst egenlig var.

V.

Privatissima.

Er ikke vor Hovedstad væsenligst en solid By? Jo sikkert. Der er en Stabilitet i dens selskabelige Liv, som mangen baade større og mindre By kunde misunde den. Ikke ret mange Æventyrere eller Æventyrersker bliver smuglet ind og bringer Bevægelse med sig — ledsaget af visse Unoder. Som Regel opdrager Familierne af de gunstigere stillede Klasser deres Børn vel; dertil kommer, at vi just ikke er saa overbebyrdede med Lidenskaber; snarere kunne vi løbe Fare for at blive lidt uniforme i vor gæstfri Søndagsselskabelighed, vore just ikke altfor spirituelle Middage, vor lille Kop The efter Teatret, vore ret gemytlige og ret anstødsløse Baller ... naa, men det kender jo enhver af os ligesom sit Smørrebrød. Vi er, som vi er; og alt i alt har vi den gode Egenskab, at vi sjældent giver os ud for mere, end vi er.

Og saa kommer de Familier, der danner Undtagelse fra Reglen.

Der var t. Eks. én saadan Undtagelse. Den sidste Krigs sidste Dønninger var overstaaet. Vi var begyndt at aande op igen efter Tabet. Og der var nogle Købmænd, der endogaa var begyndt at tjene respektabelt paa Landets Produkter.

Der var saadan en af de yngre Købmænd, som førte et selskabeligt Hus og levede baade gæstfrit og med et vist Sving af Intelligens over Gæstfriheden. Han var oprindelig cand. phil. Saa havde hans Onkel opdaget hans Handelstalent og overdraget ham sin Forretning. Vel er vor Handelsstand som Regel intelligent, men den har dog ingen Overflod paa Artiums-Kandidater. Det gav nu først og fremmest Glans over Huset; og saa gik Forretningerne godt; og saa var der Husets Frue.

Datter af en Videnskabsmand, en Professor; smuk; meget smuk endogsaa. Der var et Barn, en lille køn Pige paa en fem, seks Aar; og saa var der ikke flere Børn, som kunde lægge Beslag paa Moderen og drage hendes Talenter bort fra hendes naturlige Virkeplads, det selskabelige.

Christensen havde under en dump, nedtrykt, afvekslende smertelig og opjublende Vemods Tilstand fulgt Begivenhederne før Krigen, dens Udbrud, dens første raske Fægtninger, Tilbagetoget og Sankelmark. Saa vilde han melde sig som Aspirant ved Reserveofficersskolen. Nogle Kammerater havde allerede gaaet den hurtige Uddannelse igennem og var sendt over eller i Færd med at sendes til Hæren.

Christensen løb gerne og godt paa Skøjter. Og den Dag, da han havde taget sin definitive Bestemmelse, saa løb han paa Smedelinjen, og dér blev han forestillet af en Akademifælle for Grossererens Frue. Han og hun løb sammen og talte sammen om Krigen; hun var Fyr og Flamme over Soldaterne; og hvordan det nu gik, om virkelig Eneboeren vilde „vise" sig, mere end Eneboere plejer — saa var der noget, der brast ved hans ene Skøjte; han styrtede tungt og fik den venstre Arm og Skulder saa eftertrykkelig af Led, som det i det hele taget er muligt for en behændig, kraftig og dristig Løber.

Fruen var lutter Deltagelse; Christensen fik samlet sig op, tog Afsked, begyndte at marschere hjem, fik fat i en Droske, og holdt følgende Enetale til sig selv:

„Altid uheldig! Nu kan jeg spilde fjorten Dage, og kommer bag efter de andre. Fordømt, at der gives smukke Fruer ...!"

Og han tilføjede — eller kunde have tilføjet — mere dæmpet, idet han bed Smerterne i sig: Dumt, at der gives Narre blandt Mandfolkene.

Han kludrede først selv — med en Mediciners Bistand — ved Skuldren. Saa meldte han sig paa Skolen. Lægen sendte ham, med en alvorlig Paamindelse til Hospitalet. Han udholdt med en Blanding af Flegma og indædt Arrighed gentagne I-ledsætningers Smerter, maaske ikke stort færre end en virkelig saaret Kombattant. Men for Pokker! Han var jo ikke Kombattant — en Uheldsfugl var han, en dum Æsel, en — en ... og han kom ud med Armen i Bind, smed Bindet væk, meldte sig igen, kunde ikke gøre et Geværgreb, knap tage til Kasketten — blev sendt væk ... og saa kom Dybbøls den 18de, og han sad paa sit ensomme Værelse, og græd, han den store, stærke Mand, Smertens, Sorgens, Raseriets og endelig den stille Ydmygelses Taarer sammen med sit overmodige, sit tapre, sit overvundne Land.

Og saa var det. at de sidste Dønninger var forbi; og man begyndte atter saa smaat at „leve" i Landets Hovedstad.

Saa smaat? Naa — lad os ikke tage det saa strengt. En Hovedstad maa have Elasticitet i sig; ligesom et normalt Hjertekammer maa kunne pulsere godt, for at Blodomløbet kan foregaa saa rundeligt og rigeligt som muligt.

Og vor Hovedstad, som, hvad man nu end vil sige om den, i Grunden har et godt Hjerte — den skulde dog gaa foran i Ufortrødenhed, i Godgørenhed. i at bøde paa Tabet, i Basarer for faldnes Efterladte, for Invalider, til syvende og sidst for en ny Omfordeling af alle de uldne Strømper, Nattrøjer og Halstørklæder, den Masse Charpi, det Antal Bibler, Blade og Lekturer af lettere Art, som ikke var kommen til deres rette Bestemmelsessteder før Wienerfredens Afslutning.

Der var mange Anledninger til Velgørenhed, til at stramme sig op og rette Ryggen efter Ydmygelsen. Og blandt andet var der et Karneval — saadan et Ekstrakarneval med Overskud og med Damekomité og med nogle af de altid brugelige Herrer, der som Sekretærer løb rundt og samlede „Kræfter".

En Ven — bedre sagt en Bekendt — kom ogsaa til Christensen og sagde:

„Du; der skal dekoreres i Kasino. Du er vel med?"

„Abekattestreger!" —

„Du maa alligevel med. Hensigten er god. Det er allenfals bedre end at sidde her og fange Griller!"

„Jeg fanger ikke Griller. Jeg er i Færd med at læse om igen, hvad der er skrevet om Cranach og Dürer. Det er en hel Literatur!" —

„Hør Du Christensen. De Folk var s'gu altfor „spidse". Kom med og hjælp ved Dekorationen — det giver Dig *en bred Pensel!*"

Christensen smaalo. Saa lod han sig trække med. Der blev tegnet med Kul paa uhyre Ruller af udspændt Alenpapir, og der blev malet i Limfarve Aftnerne igennem til langt ud paa Natten. Og der blev sunget og fløjtet og drukket Øl og spist Smørrebrød. Og en gemytlig lille bredskuldret Landskabsmaler, der forestod det hele, ligesom om han var Mester med Svende paa Værkstedet, han sagde: „Jeg skal si'e jer noget. Vi faar „slebet Børstepenslerne til" !"

Og til de ganske unge, hvem baade Øllet og Smørrebrødet og Fribilletten smagte godt, sagde han: „Immer bruge den store Kristoffer! Det er *den,* der skaffer Respekt paa Udstillingen!"

I Grunden morede dette Christensen. Han blev tvungen til at være omgængelig igen. Der kom noget af det raske, det letlevende, det hurtig Resultat givende, noget „zünftigt", Haandværkersvinget over alle disse virkende unge Genier og ældre Talenter.

Det var for Christensen, som om noget af det, han grublende og

selvpinende havde søgt, her begyndte at dæmre for ham i Gasbelysningen, Tobaksdampen, under Spøgen og Kaadheden paa Teatrets Malersal.

Han smurte løs, han kilede paa. Det gjaldt om at blive færdig i rette Tid. Og naar denne eller hin havde faaet lavet en særlig morsom Karikatur af en af Dagens sceniske, politiske eller æstetiske Berømtheder, eller naar selve Christensen havde frembragt en overordentlig Effekt, under sine Bestræbelser for at komme Vidunderne paa „Havets Bund" saa nær som fantastisk muligt var — saa blev der en Kappestrid, en Følen sig, en Stolthed formelig. Og den sidste Aften — eller Nat — medens man skaalede med Ølflasker og Kaffekopper, saa klaskede Landskabsmaleren i Hænderne og raabte:

„Der er intet i Verden, der overgaar Dekorationsmaleriet. Hvad var Michelangelo og Rafael andet end rigtig store Dekoratører? Men De, Christensen, De skulde pinedød ikke læse og spekulere saa meget. For der er ingen her, der ta'r saa bredt fat, som De. Skaal!"

Christensen kunde fristes til at tage imod Komplimenten. Men saa blev han atter sur inden i. Og han gik hjem, som han altid plejede, alene, medens han mumlede: Gøgl! —

Han var dødtræt, ligesom tom og udmarvet af alt dette hensigtsløse Smøreri. Men da han smed sig i Sengen, saa — underligt nok — saa var der en hel barnagtig Glæde, der kom og satte sig udenfor paa Stolen og vedblev at kigge paa ham, med nogle smaa — aa latterlig dumt fornøjede Øjne — lige indtil han lukkede sine egne Øjne, fast bestemt paa, at han den næste Aften vilde holde sig hjemme.

Men om Aftenen var der ingen, der mere end Hr. Christensen selv undrede sig over, at finde Hr. Christensen paa Karnevalet.

Han var — naturligvis i Domino — gaaet derhen, fordi han dog vilde se det hele Arrangement i den rette Belysning, fremhævet af mange Menneskers brogede Sværm, af — muligvis — smukke Kostumer og — muligvis — smukke Damer.

Saa traf han atter sammen med Grossererens Frue.

„De danser da?" — spurgte hun.

„Nej, jeg løber kun paa Skøjter!" svarede han med et Smil.

„For Guds Skyld!" — bad hun — „slut ikke Forestillingen som sidst!" Og hun tog hans Arm og sagde, at han maatte vise hende Karikatur-Billedgalleriet.

Han var en daarlig Cicerone her. Det mærkede hun; og det sagde han hende for Resten selv; thi da hun var meget utvungen, saa blev han ogsaa utvungen og fortalte hende, hvilken Snegletilværelse han førte.

Denne sin Tilværelse berettede han hende hverken sentimentalt eller forceret. Han havde stadig den lille lette Ironis fine Knebel klingrende inden i sin Eneboerklokke. Det bemærkede *hun*. Og hvorfor saa ikke søge at erfare, af hvad Grund han levede saa ensomt? Muligvis fra Begyndelsen en Dame med i Spillet? — Hun brugte sine Øjne paa ham. Han var nu tilfældigvis af den Slags mandlige Ikke-Skønheder, der tiltalte hende. Og saa, naar man saa' nærmere til, saa var han dog en køn Mand, kraftig, med noget fint, trods alt det skødesløse i Holdningen, noget, der maatte kunne rette sig i Vejret ligesom ved en Staalfjeder ... Skade at han ikke dansede!

Hun tog atter hans Arm — efter undervejs at have forestillet ham for sin Mand, der spadserede med en Tyrolerinde — og lod sig føre til en af Amfiteatrets Loger. De vilde se paa Dansen dernede.

Hun var klædt ... naa, nej: man kan slaa efter i hvilken som helst meget moderne Roman, for at faa den hele Kombination at vide. Hun var klædt saaledes, at hendes smukke Underarm, smukke Hals, smukke Hovedform, navnlig den ganske sjældent smukke Nakke — alt kom til sin Ret.

Hun kom i Samtale med nogen paa Gulvet, og medens hun bøjede sig frem over og ned efter, saa lænede han sig tilbage og betragtede hende.

Da hun atter vendte sine store, nøddebrune, meget levende, meget hovedstadsintelligente Øjne imod ham, saa spurgte hun ham med sin kvikke Latter, friskt, opfordrende:

„Naa; ta'er De Maal af mig?" —

„Dersom De ikke misforstaar Ordet, saa svarer jeg Dem, at jeg betragter Dem som „Model" !" —

„Til hvad?" —

„Ja, se *det* véd jeg ikke!" —

„Det var jo nydeligt!" —

„De er nydelig!" — sagde han tørt, og han tilføjede, idet han rejste sig:

„Jeg véd ikke, om man har Lov til — efter et saa kort Bekendtskab — at kalde en Dame smuk. Men i saa Tilfælde: De er smuk, Frue!"

Han stod oprejst, bukkende for hende. Muligvis var han lidt mere patetisk i dette Øjeblik end ellers — muligvis ærgrede det ham, at han var det. Men hun lo kort, friskt og sagde:

„Min Gud. Tror De ... nej, De er dog morsom ... tror De, at De er den første, som ... ha, ha ... ræk mig Deres Haand ... De er virkelig en Snegl ... og De maa virkelig komme og besøge os!" —

Han gav hende Haanden og sagde: „Godnat!" —

Hun lo, forbavset, lidt mindre forbavset — en lille Smule stramt. Saa sagde hun:

„Gaar De allerede?" —
„Godnat!"

Han fik en Indbydelse til Middag fra Grossereren. Han lod Billetten ligge et Par Dage paa sit Bord, saa' paa den hver Morgen, glemte den Dagen over, og skrev endelig et Par Ord til Undskyldning: han var ikke rask, han var forkølet, gik ikke ud.

Nogen Tid efter mødte han de to sammen paa Langelinje. Fruen styrede ved sin Mands Arm lige over imod ham.

„De er dog en rigtig slem en!"

„Ja, jeg har sagt Dem, jeg er en Snegl — oven i Købet en uforbederlig!" —

„Har De i Grunden nogensinde *prøvet* paa at forbedre Dem?" — spurgte hun og lo.

Grossereren, en elskværdig Mand, saadan paa Christensens Alder, en hel Del talende, ganske vel underrettet paa forskellige Omraader, tilfreds med Livet, blandt andet fordi Livet ikke havde givet ham særlig Grund til at klage, — Grossereren trykkede Christensens Haand, fortalte ham, at Akademiets Direktør i et Selskab havde ytret sig usædvanlig stærkt til Gunst for hans Begavelse og tillige slaaet paa, at den tidligere Elev muligvis dog levede *for* ensomt. Gud bevares! Kunstnerne er nu engang ikke som andre Mennesker ...

„Om Forladelse: Hvem regner De blandt Kunstnerne?" — afbrød Christensen.

Grossereren saa' lidt betuttet ud; derpaa lo han om Kap med sin smukke Frue. Saa fortsatte han:

„Derfor skulde De virkelig gøre os den Fornøjelse at besøge os en Gang imellem. De vil træffe baade Kolleger og andre Personligheder, hvem De vistnok kunde have baade Nytte og Fornøjelse af at omgaas!"

Christensen smagte paa denne Anbefaling: Nytte og Fornøjelse. Fruen nikkede. Saa stod Christensen alene tilbage og saa' efter dem. Hun vendte sig endnu en Gang og nikkede.

Jo! smuk var hun. En Nakke ... og en Maade at gaa paa ... Aa, blæse! —

Han gad ikke længer gaa paa Langelinje. Han gik ind i Esplanadepavillonen, forlangte en Kop Kaffe, tog nogle illustrerede Blade, smed dem igen, satte sig med Haanden under Kinden ved Vindueskarmen.

„Naa! stadig spekulerende?"

Det var den lille joviale, undersætsige Landskabsmaler. Christensen syntes, at han kunde trænge til en Passiar — og de fik en saadan sammen.

„Ej, Død og Salte! kender De *dem*, Christensen?" — Og Landskabsmaleren pegede ned efter Grossereren og hans Frue, som kom tilbage og gik ind ad Byen til.

„Det er s'gu et muntert Hus, Christensen! Jeg kommer der. Alle flinke Folk kommer der. Man vil nok have fat i Dem. Gør Dem nu ikke kostbar! Ser De, naar jeg har staaet derhjemme og hængt i den hele Dag igennem, eller naar jeg har hørt paa Akademivrøvl, eller jeg har spoleret en „Luft", eller jeg er gnaven i Almindelighed — saa, forstaar De, er jeg glad over at kunne faa en Bid god Mad i godt Selskab en Gang om Maaneden Vinteren igennem. Og en Fandens køn Kone har han, og man kan faa en Sludder med hende, baade om de Dele, man selv forstaar — om Kunst og saadan noget — og for Resten om al Ting. Ser De, min egen Kone er heller ikke „væk" — men det er dog immer Familie. Hun siger selv til mig: Kristian, siger hun, Du har godt af at blive strammet op en Gang imellem, — saa gaar det bedre i Atelieret den næste Dag! — Og desuden, Christensen, saa køber han ogsaa et Billed en Gang imellem — og man træffer dér de andre Grosserere, der køber. For det er nu fra *de* Folk, at vi skal ha'et! *Jeg* for min Part siger ingen Ting imod Godsejerne ... *jeg* har haft mine Bestillinger hos dem ... men alligevel, saadan rigtig Skub er der ikke i'et omkring paa Herregaardene. Derfor, Christensen, selv om De ikke er gift, og ikke saadan ligefrem trænger — saa skulde De gaa derop og gøre et Besøg. Nu maa jeg hjem og spise!" —

Christensen gik derop en Dag paa den sædvanlige Visittid.

Rigtignok standsede han paa Trappeafsatsen, erindrende sig nogle af Landskabsmalerens Ord. Alligevel ringede han og blev vist ind i Dagligstuen.

Man var i god Gang. Fruen i Midten; et Par unge Officerer, en af Hovedstadens yngre, fejrede Digtere, en halvgammel Læge, der blev kaldt „Onkel", — og endnu kom der i den Timestid et Par Grosserer-fruer, en ung Pige, der uddannede sig i et eller andet, og flere Herrer.

Henne ved Vinduet stod en lille Pige paa en 6—7 Aar. Hun havde travlt med en lille Række smaa bitte Pariserdukker, Pige-Damer og Herre-Drenge, der øjensynlig legede „komme fremmede". Hyppig vendte hun sig om og iagttog Stuens Gæster. Man saa' da, at den lille Pige var Moderens Datter.

Christensen ærgrede sig over, at han var kommen. Det var ham umuligt, om han gjorde sit Øje og Øre nok saa opmærksomt, at træffe Karakteren, Tempoet, „Farven", i denne Konversation. Gjorde han nu og da et Forsøg, saa vendte man sig imod ham, lidt overrasket spørgende ... og saa maatte han sørge for et Tilbagetog — og atter gled man videre hen ad en luftig, let Bane, der undertiden havde et Skær over sig af Blomster, af Sommerfuglevinger, af noget besynder-

ligt, halvt betagende vaar-agtigt noget — og stundom, i det mindste i Eneboerens Tanker, førte lukt ind i Idiotismens Land.

Han ærgrede sig.

Dagligstuens Herskerinde understøttede ham ikke den bitteste Smule. Om det nu morede hende ikke at gøre det, eller hun ikke gad, eller hun var for optaget ... han kunde ikke blive klog derpaa. Men ærgre sig gjorde han.

Da han anbefalede sig, smilede hun paa en pludselig, overgiven, barnagtig men højst klædelig Maade, og vinkede ham ganske utvungen ind med sig i Sidekabinettet. Og kvikt nappede hun ham i Ærmet og sagde:

„De er virkelig en Straamand. Men naar jeg nu inviterer Dem til et rigtig *stort* Selskab, saa maa De til Gengæld gøre det størst mulige ud af Dem selv. For vi slipper Dem ikke!" — Hvorpaa hun, atter ved Ærmet, trak ham hen til Døren, bukkede helt komisk for ham, pirrede lidt ved en Nakkekrølle, der rimeligvis kildrede hendes Hals, og med en latterlig eftergjort hul Stemme sagde:

„Au revoir, chevalier! Næste Gang skal vi ordenlig have „Duff" sammen!" —

Han var glad ved — hele denne Uge og den næste med — at Indbydelsen ikke kom. Saa behøvede han jo ikke at afslaa den.

Da tre Uger var gaaet, traf han Landskabsmaleren oppe i Athenæum, hvor den sidste ganske vist ikke selv havde noget at gøre, men hvor han var som Bud for en anden.

Christensen spurgte ham:

„Skulde De vide — hvad betyder egentlig „Duff" ? ..."

Landskabsmaleren tænkte sig om: „Hvor er det, jeg har hørt det ... Aa, rigtig, hos Grossererens! — Det betyder — ja det betyder s'gu ingenting ... det er saadan, naar der er rigtig Humør i Tingene, forstaar De. Man har saa mange af den Slags Udtryk dér, og det varede skam længe, inden jeg selv var rigtig „med". Ses vi der paa næste Torsdag?" —

Christensen trak paa Skuldrene:

„Jeg véd ikke af noget ...!" —

„Naa, — naa ja. Ja der bliver for Resten et stort Selskab. To Gange om Vintren, forstaar De, samles Elitekorpset ...!" —

„Og De mener, at jeg hører med dertil?" — spurgte Christensen med et lille tvungent Smil.

„Det kommer bare an paa Dem selv. Farvel; jeg skal hjem og spise!" —

Da Christensen kom hjem, fandt han Invitationskortet. Det var overordenlig sirligt; det lovede noget.

Om Torsdagen, Kl. 5 præcis, mødte Christensen i fuld Galla. Han hadede den Manér hos Kunstnerne at vise sig med krøllet Skjortekrave eller sjusket Slips. Som om det stak *deri!* plejede han at sige.

Om der ikke var de fineste Papirer i Købmandsverdenen, saa var der fint Papir nok — alle de yngre fremragende Børskapaciteter med Fruer, og Notabiliteter blandt Militære, Videnskab og Kunst. Christensens gamle Professor var der.

Det var Husets Bryllupsdag, som tillige var Fruens og den lille Adelaides Fødselsdag.

En stor Fest; en mærkelig Kombination, noget meget taknemligt at holde Taler over ... eller, som Christensens Sidemand Landskabsmaleren sagde: det er noget, som Rekrutter i Faget kan indøve sig paa! Og han holdt selv en — og den gjorde stor Lykke, særlig ved alle de „zünftige" Udtryk, der parredes med aaben Hjertelighed, et energisk, tillidsfuldt Udtryk i Ansigtet, og en bred nedbøjet Flip, der lyste Velsignelsen.

Den Tid var man ikke kommen saa vidt, som nu i den yngre, fremragende Handelsverden: — man holdt virkelig Taler; og man holdt af, at der blev holdt rigtig mange, lange og smukke.

Professoren, Direktør for Akademiet, holdt ogsaa en. Med Henblik paa et Indkøb ved sidste Udstilling gjorde han over for Vært og Værtinde gældende, at det ikke var som Købere af Kunstværker alene, man gavnede Kunstens og Kunstnernes Sag: fuldt saa meget ved personlig og gæstevenlig at drage særlig de yngre til sig. Meget ofte fattedes der den fremadstræbende Begavelse, ja endog det anerkendte Talent et selskabeligt Centrum, hvorigennem han aandelig kunde paavirkes, hvor han kunde blive af med mange underlige Manérer — og af *dem* havde Kunstnerne nu om Stunder en hel Del. Det laa maaske i, at vor Tids Kunstnere meget mindre end man skulde tro, var agtet og æret som en „Stand". Saaledes havde det været i Middelalderen, i de aristokratiske Republikker, saa vel som senere i de mere demokratiske Købmandsstater. Ligesom Købmændene, Officererne og til Dels Videnskabens Dyrkere følte sig solidariske, havde fælles Opgaver og gennemførte dem ligesom ved en fælles „Korpsaand", saaledes burde der være noget af den gamle Lavs-Aand over de bildende Kunstnere. Der var nu langt hen, inden det kom dertil — og særlig herhjemme hos os, hvor der ingen national anerkendt Kunst havde været før i Begyndelsen af Aarhundredet — og hvor Gennembruddet var faldet noget nær samtidig med Statsbankerotten og de andre Kalamiteter — saa at f. Eks. Ordet „Maler" noget nær var synonymt med en Person, der gik omkring og saa forsulten ud! ...

Her lo hele Bordet. Christensen lo ikke.

Professoren fortsatte:

Vor store Thorvaldsen havde egenlig ikke kunnet kaste nogen Glans over Standen eller hæve den i det almindelige Omdømme; han levede borte herfra; man *hørte* nok om hans Berømthed, men man saa' ham ikke f. Eks. køre med fire paa Langelinje. Først da han var kommen hjem, og da han døde, og da han ved sin Død skænkede sit Land en saadan Gave, som ingen nordisk Søn har skænket sin Moder — først da begyndte det maaske at gaa op for os, *hvad* en Kunstner betyder for sit Land og Samfund!

Det var jo nok gaaet noget fremad paa den senere Tid ... her satte Professoren sit skælmsk-ironiske Smil op og pillede ved Kjolebrystets Ordner. — Han selv, som han stod her, var et *talende* Bevis for, at Kunsten kunde smide noget af sig. Men skulde han sige sin Mening rent ud, saa maatte netop Undtagelsen bekræfte Reglen: Kunstnerne, som saadanne, havde en beskeden Stilling herhjemme i Samfundet! Desto glædeligere var det, naar et privat Hjem, et intelligent, livligt og velhavende Hus aabnede sine Døre, for at drage Kunstnerne ind i den Kreds, der var sammensat af saa mange fremragende Mænd, baade Købmænd, Officerer og Videnskabsmænd. Derved vilde man faa at se, at Kunstnerne hverken var nogle forrykte Skruer, eller nogle forknytte Væsner, der ikke kunde gerere sig i Verden. Og han vilde tillade sig at henvende en Tak til Vært og Værtinde som Repræsentanter for de Huse, der ... osv. ... osv.! Klinken, Skraben med Stole fornøjede Ansigter, Værten glad, Fruen med et henrivende Smil, der fremviste Tænder, som ... aa, vi maa skylle det Syn efter med Champagne, for dog at kunne give en nogenlunde plausibel Forklaring over, at vi blev *saa* beruset ved Synet!

Christensen var ikke saa glad over Talen. Han havde ikke ret kunnet lide Professorens Ansigt. Thi enten skal man skælde rigtigt ud — mente Christensen paa den Tid af hans Liv — eller ogsaa skal man holde sin Bøtte!

Men just som Klinkningen med Vært og Værtinde var til Ende, rakte Professoren sit Glas frem over Bordet imod Christensen, og sagde højt — saa højt, at alle nødsagedes til at høre det:

„Naa, min gamle Elev! Hvornaar vil De saa begynde paa det Arbejde, der skal forbavse Verden — og alle Deres Kammerater? Thi mine Damer og Herrer, dette er Ivar Feldmann ogsaa kaldet Christensen, min tidligere Elev, min „forlorne" Søn, som jeg stadig venter paa at skulle slagte Fedekalven for. Han vil en Gang gøre noget verdenshistorisk — saadan i Retning af Historie-Genre-Batalje eller en hel ny Slags Maleri! Nej; det er mit ramme Alvor. Pas paa ham, Frue! tag ham under Deres beskyttende Vinger — men vogt Dem, at han ikke en Dag flyver bort med Dem — blot for at vise, at *nu* kan han flyve!" ...

Under munter Forbavselse og lidt Nysgerrighed fra de tilstedeværende Fruers Side, vendtes alle Blikke og adskillige Glas imod Genstanden for den sidste løjerlige Skaaltale. Christensen var Herre nok over sit Ansigt til at smile bukkende. Landskabsmaleren puffede til ham og hviskede: „Kan De bytte *den*?" — Grossereren kom leende hen med sit Glas og slog ham paa Skuldren: „Jeg skal nok passe paa Dem og paa min Kone — men mal os bare et Stykke derhenne til Væggen!" ...

Ved Bordenden, oprejst, med Glasset hævet, knejsende lidt med Hovedet, nikkende, smilende, stod Fruen ... Og Christensen bøjede sig først ned over sit Glas, som om han vilde undersøge alle de perlende tummelumske Smaadjævle deri — og saa løftede han Hovedet; saa knejsede han og rettede sit Blik ned imod Værtinden.

Dette Blik besvaredes af et, hvori der ikke perlede Kulsyre, men hvori Ivar Feldmann Christensen drak sig en jævngod Rus.

Og fra den Middag hørte han til Husets faste Gæster.

VI.

Og saa videre.

I de tre til fire Aar, hvori han var knyttet til dette Hus som „fast", foregik der følgende i ham, med ham og omkring ham:

Der blev skrabet en Skal af ham — en saadan, som maaske skal skrabes af os, forudsat at Omgivelserne har Ret, og vi, de enkelte, har Uret.

Men hvor nu Retten eller hvor Magten ligger, saa kommer der en Lejlighed, hvor Samfundet tager Eneboeren i Kardusen, rusker ham — ligesom vi rusker en Plante op af Jorden — befrier ham for nogle overflødige Rodtrævler, sætter ham i et Bed eller paa en Væksthylde, og siger til ham: Du var en Frilandsplante! se nu, at Du kan skikke Dig vel som Sirblomst blandt Brødre og Søstre!

Han blev plantet ind og overgivet til Kulturens forædlende Paavirkning. Vil vi gaa i Rette med denne Kultur? Det være langt fra os. Vi mindes endnu med Respekt hin Bankiers berømte Ytring i en Kreds af Kunstnere og kunstforstandige:

Naturen er skøn, mine Herer! men den er ikke korrekt!

Altsaa blev han plantet ind.

Han havde — særlig det første Aar — disse Revolter, disse Ydmygelser. Saa kom Vanen. Saa kom Sofisteriet, i Følge hvilket han blev sin egen Advokat og vandt Processen, som han havde anlagt

imod sig selv. Endelig kom en Opvaagnen. Han „gnikkede" sine Øjne — han brød med sit Herskab, og trak atter Trøjen paa som fri Mand.

Dette er en Roman for sig selv. Den kunde inddeles i Afsnit og Kapitler, den kunde give Anledning til megen Dybsindighed og Aandrighed ... Frygt ikke, kære Læser! Du skal faa den i en stærkt kondenseret Form. Og hvis Du endda frygter, saa kan Du blot springe over til næste Kapitel!

Han gjorde adskillige Iagttagelser i disse Aar. Først med Hensyn til Omgivelserne — dermed begynder vi jo i Reglen, førend vi begynder med os selv.

Han færdedes i en Kreds af Mennesker, der absolut var anlagt mere for „Livet" end han selv, og hvis Jargon han ikke bragte det til at tale, hvor meget han end gjorde sig Umage derfor. En har nu mere Sprogtalent end en anden.

Det var begyndt med dette lille Ord „Duff", — men det var nu det mindste derved. Disse Mennesker, Herrer og Damer, syntes ham at have enten overordenlig megen god Tid, eller ikke Tid nok. De haandterede allehaande Kunster og Videnskaber med den Færdighed, som stadig Øvelse giver ..., og de kom sjældent i Forlegenhed. I Grunden maatte han tilstaa sig selv, at deres Humør virkede smittende. De spiste godt, de drak med Maade, de sov sandsynligvis godt alle sammen, de dansede udmærket, de fortalte morsomme Anekdoter, nogle af dem læste godt op, de fleste spillede godt paa Klaver, nogle sang fortræffeligt, andre sang gerne men ikke fuldt saa godt. Man spiste meget ofte til Middag sammen, man drak The, man saas i Teatret, man fulgte „hjem med" fra Koncerter; man levede sammen paa Baller, ved Skøjteløben, ved store solenne Anledninger og ved mindre, improviserte Fester — Sommerudflugter, Sommerlandliggen, Vinteradspredelser — Fester hele Aaret rundt.

En Ting maatte han absolut beundre: den legemlige Sundhed saa vel som den Aandens Spænstighed, der kunde præstere alt dette!

Og ud af alt dette formede sig denne Omgangstone, dette Sprog — som han aldrig lærte at tilegne sig.

Blandt saa meget andet lærte han et nyt Lag af Kunstnere at kende.

Ubetinget habile Folk. Tyskerne har her det forløsende Ord: „die Mache". Disse Folk vidste at „gøre" et Billed, en Buste, en Føljeton, en lille Komposition. Han kunde ikke nægte for sig selv, at naar han saa' et saadant Billed, en saadan Buste eller Figur, — saa „gjorde det sig". Og vilde han efter gammel Vane til at ærgre sig herover, saa var der atter det smittende gode Humør over disse Mennesker — og

der faldt Skygge over hans egen Vrangvilje. Han maatte erkende, at det var kønne Folk, som struttede af Munterhed, af en retskaffen god Samvittighed over at have anvendt Dagen vel — hvorfor skulde de da nu ikke anvende Aftenen paa samme Maade? Gennemgaaende havde disse Folk regelmæssige, livlige Træk — en hel Række „smukke" Mænd, saadan henved eller omkring Fyrrerne — og enhver af dem „kunde" et eller andet selskabeligt. Og kom her den gamle Nissebuk frem i ham, og vilde han til at undersøge, lodde Dybderne ... ja, saa havde Atmosfæren, hvori han levede, allerede indvirket *saa* meget paa ham, at han med et Skuldertræk sagde sig selv: Pak Dig hjem, indtil Du kan optræde med Myndighed! ...

Hjem — pakke sig hjem? — grave sig ned paa den gamle Maade i Selvplageri, Selvarbejde — maaske Selvbedrag? Nej! Han var meget, meget „ude" i disse Aar blandt disse Mennesker. Og de kom ham efterhaanden alle saa hjertelig, virkelig saa tillidsfuldt i Møde, disse Mennesker. Deres Søgen var ikke hans; deres Tørst kunde læskes — og de læskede sig. Det „gemytlige", det var Ordet; og var det ham fra Begyndelsen en skurrende Lyd i hans Øre — nu vel, hvad kan man ikke vænne sig til? Vi vænner os utrolig hurtig til det, der egenlig kalder os bort fra os selv!

Thi dette er ingen Aandrighed: forudsat at etiske og æstetiske Reformatorers Drømme om Menneskets „Naturtilstand" som en Guldalder, virkelig er mere end Drøm og blaa Dunst — forudsat at denne Guldalder endnu f. Eks. paa en fjern Ø samler glade eller alvorlige Menneskebørn om Naturens simple Bord — saa behøver kun en Skare „gemytlige" Koffardifarere at lande paa Kysten, opføre deres Danse, drikke deres Bægre ud, og lege med Spejle og Knive i Solens Skin ... det vilde ikke vare længe, førend Naturbørnene kommer frem af deres Skov, afleverer deres „Guld", modtager til Gengæld et Spejl, hvori de kan se deres egne Grimacer — og synes, at Grimacerne under den tillærte Reel klæder dem allerkærest!

Eller er dette alligevel en Aandrighed? Saa maa Ivar Christensen bære Skylden derfor. Hans er dette Paafund ... ...

Smuk var hun. Det var især Nakkens Linje, ned over til Halsen og hen over Skuldrene; — og saa var der noget i Gangen, og endnu mere noget underDansen, der drog ham til og holdt ham fast — som Kunstner.

Lad os søge i vor Hukommelse, og vi skal maaske alle sammen finde den „Linje", der fik os til at vende os om paa Gaden, fik os maaske til at stige ud paa en Jernbanestation, hvor vi strengt taget intet havde at bestille, fik os til at gøre en Dumhed, fik os gjort moden.

Som *Kunstner* blev han fastholdt. Han kunde ligge derhjemme og

drømme Billeder, mytologiske, allegoriske, som han vilde male — og alle sammen havde de en kvindelig Hovedfigur med Linjen igennem sig. Ja, hvad siger vore Nutidsdamer, de stræbende, stridende, paa Kønnets Vegne strengt fordrende Kvinder, der læser Edgren og Elliot (for slet ikke at tale om Mill og Spencer) — hvad siger en saadan med Skrift og Tale omgjordet Kvindelighedens Forkæmperinde (quem honoris causa nomino) — hvad siger *hun* hertil?

At vælge efter en „Linje"!

Unægtelig; dersom vi, der nedskriver efter Evne disse Bidrag til en moderne Kunstnerroman, dersom vi selv var en Kvinde, saa vilde vi muligvis ogsaa forarges over dette Valg efter Linje. Men der er Dybder — eller skal vi kalde dem flade Steder — i en mandlig Kunstners Sjæl, hvor ingen Kvinde, os bekendt, naa'r hen i sine Undersøgelser. Hun staar overfor det gaadefulde — ligesom vi stakkels Mænd saa tidt bliver staaende overfor en Gaade i det „evigt kvindelige".

Han var Kunstner — han var Mand — og han havde længe været Eneboer.

Som en Mand med sund Sanselighed, uden Attraa, der var hidset ved forfinede Sædvaner og pirrende Læsning — med sin Skønhedstilbedelse og sine Skønhedsbegreber hentet fra den „store" Kunst igennem Afbildninger og Idéforbindelser — kom han ind i denne Kreds.

Han var kantet og kejtet; det maatte han tilstaa sig selv. Men netop med den kantedes Tilbøjelighed til Selvfølelse paa de Punkter, hvor han var hjemme, traadte han frem foran denne smukke Kvinde og forlangte hverken Aandrighed eller aandelig Overlegenhed. Han selv vidste jo saa meget; han havde slidt sig det til, han havde betalt for at naa saa vidt i sine Domme om Kunst, Historie og Menneskeliv. Hvad kunde *hun* fortælle ham af noget nyt her?

Men „se ud", det kunde hun!

Der var ... aa jo, der var endogsaa *meget,* som stødte ham. Men saa var der saa meget pudsigt, uberegneligt, barnagtigt, blandet med saa meget selv-sikkert dominerende, — som aldrig var forefaldet i Eneboerens Praksis. Og inden han ret vidste det, saa var hun bleven ham en Nødvendighed — ligesom hans Bøger, hans Raderinger, hans hastige Domme, hans ensomme Spadsereture før havde været ham.

Da han derpaa skulde til at forklare sig, *hvorfor* — saa gav han sig ikke af med at søge Forklaring. Han havde imidlertid længe, uden at gøre sig Rede derfor, baaret paa denne Trang til at omsætte sine Abstraktioner — lige fra sine elementære anatomiske Kundskaber helt op til rafaelske Madonnaer — i Kød og Blod.

Og *her* var Kød og Blod. Her var denne Profil, der var lige ved at være afsnuppet — men dog indeholdt en guddommelig Søster-Lighed med et græsk Hoved. Og denne Hals — som hos enhver anden vilde have været for lang, men som *her* dannede en fastsvævende Forbindelse mellem Buste og Hoved — en Forbindelse, som han undertiden kunde kæde sammen med Prinsesse Lamballe, Marie Antoinette, Maria Stuart, Jane Gray ... alle de stolte langhalsede Skønheder, som Døden havde sat sit Rødkridts-Mærke ved, for at gøre deres Navne saa meget mere uforglemmelige i Livet.

Den blev nødvendig for ham, denne næsten daglige Skønhedsdyrkelse, *fordi* han derigennem saa' allermindst hundrede færdige Billeder med historiske og tragiske — eller med fint-erotiske Motiver for sine Øjne. Og et endnu — hvad der lidt efter lidt truede med at komme Sandheden nærmest: Han vænnede sig til denne personlige Skønhedsdyrkelse af den levende Form, for derigennem at søge et Paaskud for sin Ulyst til at arbejde, en Retfærdiggørelse for sin nye Maksime: der er intet Kunstværk uden Vorherres Kunstværk, den levende, aandende, spisende, dansende, talende Skønhed!

Thi han var bleven doven ... lad os nævne Tingen med dens rette Navn ... men danse, det havde han lært sig.

Man dyrkede i denne Kreds den aktive Dovenskab. Ingen laa paa Sofaen og røg Pibe eller sad paa Konditorierne — mere end tre Timer om Dagen — men man kørte rigtignok heller ikke, aandelig talt, med fire Heste for sin Vogn. Man havde en solid Arbejdsvogn, og den spændte man hver Formiddag to gode, jævne Heste for — eller man jollede gemytlig af Sted i en Enspænder. Ikke at løbe Vejret af sig, men dog at faa Arbejdet gjort! det var Sagen. Thi hvad naas der ved det overmenneskelige Opbud af Kræfter og Vilje? Vorherre havde en Gang i Tidernes Morgen taget saadan titanisk fat — og han vilde muligvis en Gang hen imod Slutningen slaa et Dommedagsslag. Ham om det! Vi stakkels Mennesker har nu vore Grænser ... og det ligger i den danske Natur, at man ikke skal „affektere" at være et Kraftgeni.

Dette Skræmmeord, Affektation, fik Bugt med ham. I Løbet af disse gyldne Aar overvandt han Gang efter Gang sin gamle Opblussen af vild eller stædig Energi. Han begyndte at male et Billed — til „denne Plads paa Væggen". Han gjorde det med den Routine, han i det hele taget havde; med jævn Flid Dag efter Dag; med Pauser, naar Modellen havde andet at tage vare; med Pauser, naar han selv skulde anvendes i en eller anden selskabelig Sags Tjeneste. Men færdigt blev det omsider. Hans Omgangsvenner, baade Kolleger, Mæcener og andre, fandt det godt —„godt gjort". Og med et Smil fandt han det selv omsider ligeledes.

Det kom paa Udstillingen. Det var ikke langt fra at blive „Billedet" paa dette Aars Kunstskue. De toneangivende Blade sagde en Del kønne Ting derom. Vi er saa lykkelige endnu at være i Besiddelse af en saadan Anmeldelse: „Nr. 127 I. F. Christensen: „Udenfor Gudemagerens Bod!" Titlen er lidt vildledende. I det gamle Athen — Billedet er holdt i græsk Stil — havde Terrakottafabrikanterne, Pottemagerne, saadanne Udsalgssteder, der tillige var Ateliers, hvor mindre og større Gudeskikkelser i brændt Ler forhandledes. Men derfor bør vel ikke Kunstneren kalde den støvede, i en grov Kappe indhyllede Mand, der sidder i sin Dør, for en Guddomsmager. Det skulde da være at Hr. Christensen vilde lægge en klassisk Vits ind heri, ved at give Pottemageren nogle af den gamle Vismand Sokrates's velkendte Træk. Dette er ikke smagfuldt.

Naar vi ikke har villet tilbageholde denne Bemærkning, saa er det, fordi vi overfor selve Billedets Fortrin kan gaa saa meget mere anerkendende til Værks. Paa en vis Maade er det en Debut — idet Hr. Christensen vel nyder et agtet Navn indenfor sine Fællers snævrere Kreds, men i en Række af Aar ikke er traadt det større Publikum i Møde. Som saadan Debut betragtet maa da dette stilfuldt holdte, af en ædel, diskret Farvegivning prægede historiske Genrebillede fuldt ud siges at retfærdiggøre Dommen fra den snævrere Kreds. Overfor det store Publikum vil vi her foreløbig referere Sujettets Handling, den Kunstværket iboende Fortælling. En ung, skøn Dame, ude over den jomfruelige Alder, muligvis en fremragende Mands Hustru, har, iført de ædle athenæiske Kvinders paa en Gang plastiske og kyske Dragt, været inde i dette Udsalg for at købe — ja, hvad var det? en lille Husgud til Arnestedet? eller var det en skøn Adonis til hine „Begrædelsens Haver", som blev vandet under Taarer og besunget under elegiske Hymner? Har det været en Elskovsgud, eller en Hjemmet beskyttende Gudinde, saasom Hera eller Athene? Svaret maa blive Kunstnerens. Thi dér foran den skønnes Fod ligger Gudebilledet knust i det hvide Støv. Damen sætter den ene Fod frem under den folderige Klædnings nederste Søm; hun vender Hovedet, som til et Udraab, halvt bort fra Beskueren og hen imod den flegmatiske gamle, der med Ryggen op ad Dørstolpen halvt ironisk, halvt medlidende betragter hendes Tab. Ved denne Drejning med Overkroppen viser den skønne Dame os en fuldendt plastisk græsk Nakke, og saa meget af Profilen, som er tilstrækkeligt til at lade ane Ansigtets ikke mindre plastiske og græske Linjer og Forhold.

Hvad den maleriske Virkning angaar, da maa det vel siges, at Kunstneren har været heldigere i den stilfulde Tegning end i den egentlige Farvegivning. Saaledes er Karnationen i den venstre Overarm maaske lidt tør, ligesom man muligvis kunde spørge Kunstneren,

hvad Tid det er paa Dagen, og hvor det berømte attiske Solskin er blevet af?

Muligvis har den støvede Vej og Arkitekturens gennemgaaende graa Flader fristet Maleren ind paa en vel nedstemt Lokalfarve, der virker til Skade for den kvindelige Figurs i øvrigt noble, man kunde sige fornemt-utvungne Holdning. Vi har dog hørt den Bemærkning fremsætte, at man paa Grund af den vel meget blottede Hals, og et ligesom „pandemisk" fremtrædende Element i den lidt yppige Nakke, kunde være i Vilderede med, hvad Kategori denne skønne i Virkeligheden skulde henregnes under. Ikke desto mindre betoner vi vor første Opfattelse af denne Dames absolut baade velbyrdige og sædelige Karakter, og vi yder den interessante og taktfulde Fremstilling af græsk Liv, rimeligvis i den perikleiske Tidsalder, vor Tribut, samtidig med at vi opfordrer den begavede Kunstner til ret snart igen at vise sig — maaske dog med et lidt mere taknemligt Emne for dem, der ikke gør Fordring paa at tilhøre de helt udvalgte, men som dog ogsaa vil regnes med iblandt dem, der ser paa Livet og paa Kunsten med et aabent Øje for det sande og det skønne, osv. osv. ..."

En saa lang og saa velvillig Anmeldelse i et af de mest toneangivende Blade — ved saa godt som en Debut!

Han søgte at bevare forskellige af disse mest „stilfulde" Perioder i sin Hukommelse. Alle Tænder havde de dog ikke faaet trukket ham ud af Munden; han kunde endnu, naar han smilede, vise nogle ret kraftige hvide nogle. Og i dette Øjeblik smilte han just, da han efter Udstillingens Slutning stod foran sit Billed, foran dets „Plads paa Væggen" i Grossererens Dagligstue.

En af de sidste Majdages livlige Sollys faldt ind paa Billedet. Han selv og Fruen stod og betragtede det.

Han lo: „Jeg maa give Anmelderen Ret, ham, der spurgte: „hvad Tid det egenlig var paa Dagen, og hvor det berømte attiske Solskin var blevet af?" Der ude har vi et rigtig godt dansk Solskin — men her paa Billedet har vi et rigtigt Atelierlys. Det var ogsaa Deres Skyld, fordi De aldrig vilde staa ude i Haven for mig! Og Du gode Gud, hvor dette er daarlig malet — hverken Saft eller Kraft! — man skulde tro,det var gjort ud af Hovedet! Og hvilken sølle, tynd lille Fortælling i det hele. Det er ogsaa Deres Skyld, fordi De ikke vilde lade Dem male efter min første Ide ...!"

„Som græsk Hetære, der bekranser en Hermesstøtte! Tak skal De ellers ha'. Det kan være brillant dumt nok, at alle vores Bekendte skal spørge om, hvad det er for en Krukke, jeg her har slaaet itu ...?"

„Naturligvis *den* Krukke, der gik saa længe til Vands, at den ...!"

„Tag Dem i Agt, De fæle Christensen! eller jeg skal martre Dem ved at vende Nakken til bestandig! Nu synes jeg for Resten, at De har sagt mig Artigheder nok om den Nakke. Kunde De ikke finde andet paa mig at beundre — vel at mærke, uden bestandig at stirre paa mig ...?"

„Det kunde maaske være!" — svarede han.

„Naa, sig frem! Eller skal De maaske atter have en halv Dags Betænkningstid, for at gruble over det? Jeg holder af det, der gaar raskt, véd Du; og af ligefremme Mennesker!" —

De var bleven „Du's". Det var sket en Aften, da de — tres faciunt collegium — sammen med Grossereren efter et lille Selskab havde moret sig med at lade Gæsterne løbe Spidsrod. Og Christensen havde været den kvikkeste, den mest opfindsomme ved denne Lejlighed.

Ikke desto mindre; det gik meget trevent med dette „Du". — Det er ogsaa i sig selv en meget vanskelig Sag. — Man *er* fortrolig, men man er dog ikke fortrolig.

Nu sagde han:

„Kender De Prinsessen af Borghese? — eller var det maaske en anden? — jeg tror, det var Borghese — hende, som Canova fremstillede i Marmor, i kølig hvidt Marmor, rolig, halvt skødesløst hvilende paa en Divan, med et Drapperi over Bæltestedet!" —

„Er De gal?" afbrød hun.

„Lad mig tale ud! Enten er Vorherre og Naturen uskyldig — og vi er skyldige, vi, som tager Klæder paa og derved mener at skjule os for os selv indbyrdes! Eller ... nej der er intet eller. Thi jeg mener, hvad jeg altid har ment, at hvis vort Klima var et andet, saa var vi ogsaa anderledes. Nu har en Dame — Du f. Eks. — i Følge sin Gemal og i Følge Moden Lov til at klæde sig halvt nøgen paa et Bal, og valse sig ør og svimmel til en satanisk Musik med en Række fremmede eller halve Bekendte. Godt! Hvis jeg nu siger til Dem: jeg tilbeder Dem saa ærbødig, som Mand kan tilbede en Kvinde. Jeg beundrer Deres Skønhed; jeg henrives, vækkes til Kunstnerdrift og Ærgerrighed igennem det, som jeg allerede ser, og med Længsel efter at fremstille det, som min Sans for Form og Forhold overtyder mig om er til Stede bag dette hæslige Snørliv. Det har været mig umuligt at faa en Model, som jeg baade respekterede og beundrede. Sligt maa til — begge Dele — og hvis Du vilde yde mig denne Hjælp, saa véd jeg, at jeg vilde kunne fremstille det, der endnu ikke er fremstillet herhjemme, og som dog er lige saa berettiget, lige saa adlet gennem Skønhedens Lov, som at hugge en Venus i Marmor eller modellere en sovende forladt Ariadne med Drapperi over Bæltestedet. Ser De: jeg har tidt tænkt mig Dem som Ariadne. Jeg har gode Klippestudier fra Kullen i Forfjor. Ariadne ligger paa Klippen; Havet i Baggrunden; Haaret er

gaaet op og ligger under den ene Skulder; det ene Ben er hævet lidt, det andet hænger ned — strengt tegnet, blødt, rundt, fast malet; man føler Blodet bag den hvide Hud, og denne uendelig nuancerede Hvidhed imod den rødliggraa, kolde Klippe! En fin, milesisk Uldkappe, i ædle, simple Folder, dækker hende halvt. De smiler i Søvne ... men Trækkene tager vi fra en anden ... og der højt oppe, ud fra Olivenskoven kommer en lille Figur: Dionysos, som véd, at Ariadnes Ven har forladt hende; han vil nu selv række hende Bægret med Forglemmelsens og den nyopstandne Kærligheds Drik! Hvad siger De dertil ...?" —

Hun vendte sig, lo, søgte med Hænderne til Midien, som for at overbevise sig om, at Snørlivet virkelig var paa sin Plads og indtog sin Stilling som Harnisk mod alle Anfægtelser. Saa svarede hun:

„Jeg har tidt spekuleret paa, om det er dum, De er — eller De muligvis er fræk? Jeg holder dog paa det første. Hvor kan De nu komme til en anstændig Kone med noget saadant Vaas? Eller er det en Spøg — saa gaar den noget udenfor den Grænse, som vi ogsaa i *dette* Hus holder. Ganske vist, man siger, at Tonen er lidt fri hos os. Det er maaske kun Skinsyge hos de andre, som ogsaa vilde more sig. Og naar min Mand og jeg er enige derom, saa lad dem snakke! Friheder af *den* Art tillader jeg ikke ... De kunde bare prøve paa at komme med de Spørgsmaal, naar min Mand var til Stede! Men jeg skal nu alligevel ikke være vred paa Dig — paa Dem — thi jeg véd jo, at De ikke mener det saaledes. Det er bare saadan noget, der staar i Hovedet — ligesom Gigt, eller Tømmermænd. Se at faa det ud! Og hvad Model angaar — saa siger da de andre Kunstnere, at man nok kan skaffe sig dem — med lidt Anstrengelse. Hvor faar de andre *deres* fra? Naa, ræk Pote! jeg er jo ikke vred ..."

Han holdt sin Haand tilbage:

„Jeg elsker Dig!" sagde han, ganske stille.

Hun lo: Ha ha!

„Jeg siger Dem: De har fortryllet mig — jeg er besat — jeg maa se Dig hver Dag. Jeg *kunde* blive en stor Kunstner, hvis ...

„Vaas!" —

„Er der da ikke Alvor i Dem — er der ikke ...?"

Hun afbrød ham:

„*Skal* jeg tale Alvor? Naa! Gi'er jeg Dem ikke Lov til at komme her saa tidt De vil? Maa jeg ikke høre mange Stikpiller fra de andre, fordi jeg foretrækker Dem! Herregud, Menneske, hvad vil De? Vær som de andre! Vær som jeg selv! Mor Dem ... eller søg en af de unge Piger op, som kommer her — Frederikke, Kathinka, Thora ... ja *hun* er oven i Købet eneste Arving, og saa har hun Figur ... ha ha! Nej, det er dog det allermest uhyrlige, at *jeg* skal spille

Giftekniv for at skaffe Dem Model! O, Du dumme, dumme, søde, rare Ivar Feldmann ... her tager jeg Dig ved din Øreflip — og prikker Dig paa din Hagetip — og kysser Dig paa din Mundelip ...!"

„Tilbage!" raabte han vred og holdt hende i Arms Længde fra sig. „De hører til disse Væsner, der hverken er skabt onde eller gode — og som derfor afstedkommer det allerværste: vi Mænd bliver til Viskelær — Knaldviskelær under jeres Hænder. I ælter os — puster ind i os — det bare, bare tomme Vejr, intet andet. Saa kommer der en lille skinnende Boble frem — og I klemmer til: Pang! Det var saa morsomt — om igen! Og denne Leg driver Du med mig — med de andre — med din Mand ... lige meget og lige lidt mener De dermed. De er uden Ansvar — thi De er uden Lidenskab. Men *jeg* bærer Ansvar ... ja, se bare fornærmet paa mig! jeg har en udødelig Sjæl at svare til — jeg har Evner — jeg *havde* Evner, Kræfter, Forhaabninger, Selvagtelse. Futsch! væk hele Klatten! Jeg er bleven Abekat, Dromedar, Dovendyr — og dog stadigvæk virksom og paa Færde — bare for at adsprede Dem! Forstaar De: „adsprede". Her er jo ikke Tale om Lidenskab, der møder Lidenskab — noget, der finder en Afgørelse — der leder til Skridt — der stempler mig som Mand, Dig som Kvinde — hvad enten det saa gaar rabundus, eller vi flyver sammen til Skyerne. Aa nej, her er jo kun ..."

„De taber Vejret!" sagde hun, afbrydende ham med rolig Ligegyldighed. Og hun gik hen imod Døren.

„Har Du aldrig elsket nogen?" raabte han efter hende.

Hun lukkede Døren op, lyttede efter, om der nogen skulde have hørt dem i Entréen, i Gangen ind til Adelaides Værelse, ude i Køkkenet ... og saa sagde hun langsomt, med en lille Hovedpinefold i den smukke Pande:

„Man skulde virkelig tro, at vi var gifte: — saadan en Scene laver De dér!"

Saa gik hun ind i sin Datters Værelse.

Men han stod alene tilbage, seende efter hende, som en gal Mand ser efter den legemliggjorte fikse Idé, der netop tilfældigvis har gjort ham ... drrrrrrrr!

Og saa dunkede han sig med den knyttede Haand i Panden, greb sin Hat, og styrtede — nej gik, gik husvant, med tvungent rolige Skridt igennem Entréen ud paa Trappen — gik de første ti Trin langsomt ned — susede saa som en Stormvind videre ud paa Gaden, hvor han nær havde løbet Landskabsmaleren over Ende.

„Hejda Christensen! Jeg vilde netop søgt Dig. Du tager vel med .....?"

„Hvorhen? — Til Verdens Ende?" —

„Sludder! Foreningen skal i Skoven. Om en Time kører vi fra Ravelinen. Gaa hjem og hent din Paletot!"

Og de kørte i Skoven. De legede Røvere, alle de store, glade, fornøjede eller misfornøjede Kunstnerbørn. Og der var rigtig meget lyst grønt derude. — „Godt for Øjnene!" sagde Landskabsmaleren. Og de talte om brændt Kremserhvidt og om almindeligt Kremserhvidt. Og de spiste paa Fortunen og drak i Skodsborg. Og kun én havde faaet for meget, da de kørte hjem. Og denne ene var Ivar Feldmann Christensen — første, sidste og eneste Gang i hans Liv.

Men Landskabsmaleren erklærede ogsaa, at Punchen dette Aar havde været ganske særlig, ligefrem uanstændig slet!

Det er snart sagt — og det, at det er en Trivialitet, forringer ikke Sætningens Værdi — at ofte har latterlige eller trivielle Hændelser en stor Rækkevidde. Det var hændet Christensen, at han blev „overkørt". Og netop fordi det aldrig var hændet ham før, vaagnede han med saa meget stærkere Hovedpine.

Denne Hovedpine er vor moralske Prædikant; det véd vi. Paa Christensen aabnede den Øjnene ved at vise ham frem i et ... ja det er drøjt at faa Pillen ned ... i et komisk Lys!

I ærlige, ufortrødne, aarvaagne, sunde Tømmermænd. I, som altid bliver bandet og udskældt, I er dog de virkelige, sande Demokrater. I skærer alle over én Kam, hører ikke paa Sniksnak eller Undskyldninger, men banker væk — banker væk ... indtil Fornuften, Æresfølelsen, Hjertets Adel, *Mennesket* helt og holdent rejser sig og siger: Nej, jeg vil ikke længer tjene Daarskaben — thi det *kunde* dog lede mig i Fordærvelse!

Eller man siger: Jeg er muligvis allerede i Fordærvelsen — men man kan gøre omkring!

Eller man hvisker ganske stille:

Vorherre haaner mig ikke, som mine Kammerater, der ved en anden Lejlighed ikke er bedre end jeg! Vorherre er saa mange Tusind Gange større, visere og kærligere end selv min egen gode Fader — der visseligen ikke havde haanet mig. Han hører min sagte Bøn: Led mig ikke ud i Fristelse, men frels mig fra det onde!

Og Christensen havde netop været ude i den store Fristelse: at løbe i Armene paa ... paa Modellen!

Ah bah! Der var jo intet sket ...! Fy, Sofist! Det var jo ikke *din* Skyld, at hun hørte til dette Lands Kvinder, som ikke lader det komme til noget — men som lader det komme til noget meget værre — som forkludrer, forvisker, forjasker en Menneskesjæl, en Menneskelidenskab — ligesom man kan forviske, „fordrive" en Luft, en kækt og kraftig anlagt Luft paa et Lærred, saaledes at man faar Katzenjammer af at se derpaa — uden at have drukket Foreningspunch om Aftenen.

Saa fulgte Uger, hvor han havde disse Anfald af Tilbøjeligheder til at gaa derop — og atter overvandt dem.

Dernæst kom den store Sløvhed, hvor Lidenskaben synker sammen under sin egen Vægt — ligesom en Lerstatue kan staa og synke sammen under de tørrede Klude.

Han blev ækel af sig selv, og derfor ækel af alle de andre. Han laa længe i Sengen om Morgenen, og kom sent hjem om Aftnerne — uden at han egenlig ret vidste, hvor han havde været henne — ude paa Amagerfælled — ude i Dragør — eller i Brønshøj — eller Ølstykke — rundt omkring, hvor man ellers aldrig kommer — og hvor han aldrig kom senere.

Og saa kom en Morgen Hørkræmmeren op til ham, og satte sig udenfor hans Seng, og talte en hel Del om hans salig Fa'r, og om at han selv, Sønnen, var saa respektabel — stedse havde været det — men der kan jo komme Tider, hvor ... nok sagt, man kan have Skuffelser — og det er ikke saa lige at komme over — det vidste han selv, Hørkræmmeren, lidt Besked om ... Og saa gik han i Staa.

„Hvad vil De i Grunden?" spurgte Christensen.

„Rent ud sagt: kunde De ikke have Lyst til at komme ud og rejse — for Deres Kunst?" —

„Aa jo! men *paa* min Kunst kan jeg ikke rejse — ergo blir jeg hjemme!" —

Hørkræmmeren, som i det hele var en resolut Mand — sagde nu resolut:

„Lad mig forstrække Dem med Pengene! De gør nok rigtig Lykke, naar De kommer hjem igen. Det hele, jeg kan risikere, det er, at De dør i Udlandet. Men for Liv og Døds Skyld — som man siger — kan vi jo ordne det saadan imellem os med Papirerne, at *jeg* er første Prioritetshaver, der saa køber Huset. Slaa De bare til! — og lad os komme ud over det Lapperi, som to gode Venner ... skønt jeg næsten kunde være Deres Fa'r!" —

Christensen trykkede hans Haand og bad om en Dags Betænkning.

To Dage efter rejste han — med et Dampskib til Skotland.

ANDET AFSNIT

VII.

Paa Rejse. Storbritannien.

Som Kunstner havde han været forelsket, forgabet, forblindet, fortryllet ... hvad man nu kalder denne Overgang, der nærmere be-

sét maaske er selve hin Uskyldighedstilstand, hvori vi ikke synes at kende Forskel paa ondt eller godt!

Som Kunstner rejste han ud.

Men han vilde rigtignok have svoret paa — hvis nogen havde spurgt ham — at han ikke tænkte mere paa Kunsten, end paa de Lommetørklæder, han pakkede ned i sin Koffert, den Dag, da han netop pakkede sin Koffert.

Rent tilfældigt var det faldet ham ind, dette med Skibet til Skotland.

Han vilde ud paa et Skib, lufte sig, se nogle Bjerge stige op af Havet, se nogle Folk, der ikke lignede hans eget Folk, og som dog havde Berøringspunkter fælles med hans Race. Og han tog med sig en Mappe fuld af godt, gammelt Bikubepapir, med hollandsk Vandmærke — et halvt Dusin af Fabers Blyanter, og en lille Akvarelkasse, ikke stort større end til Vestelommen. Det var hans hele artistiske Apparat: — saa skulde han da ikke kunne indbilde sig, at ville erobre en ny Verden for Kunsten!

Den Dag, da han staaende agter ude paa Dækket, som eneste Passager om Bord paa Fragtfareren, saa' Sjællands Kyst glide sig forbi — den Dag var han alligevel lidt underlig til Mode. Dette at staa saadan og pege — eller tænke sig at pege — ind paa dette Hus, hin skraanende Strandhave, langs med denne grøntblaanende Skov, hvor man selv har vandret i en andens Selskab — at repetere sin Begejstrings, sin Lykkes og sin Dumheds Tilstand om og om igen, medens det rumler nede i Maskinen, medens Dæksplanken sagtelig ryster, og nu og da den fedtede Olielugt stryger ens Næse forbi ligesom en kvalmende Bebrejdelse ... ak ja, dette indeholder en bitter Sandhed og Lære!

Forfængelighed og Forgængelighed! tænkte Ivar Christensen.

Og det samme tænkte han — men dog saaledes, at han nødigt gav Slip paa denne Kyst — da Nakkehovedbanken dukkede sin Ryg bag ham ned i Havet. I dette Øjeblik, da Kattegattets graablaa, monotone Horisont laa for ham, da skar der en Smerte igennem ham. Han vilde ønske, at han havde haft en Moder, som han efterlod derhjemme — eller en Ven, som han rejste til. I Stedet for, maatte han nøjes med i Tanken at sønderflænge — nej, med en Blanding af Terpentin og Benbrunt oversmøre det modbydelige „græske" Billed, som han havde haft paa Udstillingen, og som endnu, sandsynligvis, havde sin Plads paa en vis Væg.

Det lo op i ham: Græsk! Jeg som aldrig har set Grækenland for mine Øjne. Og det fik endda være: — men jeg, som ikke med min Fantasi har boret og trængt og dykket mig ned i Studium over hvordan og hvorfor — indtil mit Billed virkelig røbede en Afglans af det

svundne Oldtidsliv, der hvert Sekund løfter sig i vor moderne Bevidsthed! Nej, jeg har med et løst Indfald dækket over Manglen paa redelig, dyb Trang til at give et Skønhedsindtryk. Jeg har narret Køberen og Modellen og Anmelderen og Publikum — og mig selv! Jeg Taabe! Har jeg muligvis ogsaa narret Kammeraterne? Vist ikke. De Fyre véd s'gu nok, hvad de har tænkt derom — men de vil aldrig ud med Sproget ... Jeg burde have trængt ind paa dem; jeg, der nu bilder mig selv og en skikkelig Hørkræmmer ind, at jeg rejser ud som Kunstner!! —

„Men saa sværger jeg da her paa det gamle Okeanos, hvorfra alle Tingene maaske stammer — at jeg vil lære Mennesker og Forhold, Natur og *Kunst* at kende, for at jeg ikke mere skal fristes til at sætte Pensel paa et Lærred og fuske Vorherre eller de „store" i Haandteringen!" —

Dette sagde den ensomme Passager, medens han stod agter paa Dækket og stivede sig af op imod Kahytskappen — thi Skibet begyndte at neje saa underligt. Men Kaptajnen, som var en praktisk Mand, sendte sin Steward til ham med den Besked, om Hr. Christensen ikke vilde komme op paa Broen til Kaptajnen i hans Bestiklukaf og tage en „Sild i Slobrok" — thi Kokken bagte en udmærket Slobroksild, og det var et ufejlbarligt Middel — nydt med en lille Dram — imod de Fornemmelser, som man paa Landjorden kalder for Søsyge!

Christensen ventede paa Søsygen hele den Aften og næste Formiddag i Skagerak. Skibet arbejdede imod nogen Modvind og imod en jævn Søgang. Da Sygen ikke vilde indfinde sig, saa var baade Passager og Kaptajn vel tilfreds. De tilbragte Tiden deroppe i den lille Dukkestue af et Lukaf med at spille Domino, holde paa Brikkerne, naar Overhalingerne kom, spise meget, ryge meget, og tale saa lidt som muligt om interessante Ting. Det var en Hvile for Christensen, dette. Og naar Kaptajnen tog sig en lille Lur, eller han skulde gøre sit Bestik, eller han skulde ned og skælde Stewarden ud, eller have sig en Passiar med Mester i Maskinlugen, eller han skulde tilsé, at den sorte Newfoundlænder, Skibets vigtigste Personlighed, blev tilbørlig vasket, eller han selv skulde vaske sig en lille Smule — saa satte Christensen sig helt ud til Luvart paa Broen, alene med sin Gud — kunde man sige — eller alene med sin Beundring for Havet.

Det var ham noget nyt; og saa var det igen helt sælsomt bekendt.

Han kunde flere Gange paa Dagen sige sig selv: Dette Hav dér, denne sejge, urolige Masse, der arbejder saa énsformigt, Bakke op efter Bakke, Dal skydende ind igennem Dal, bestandig samme Farve, graa, blaa, grøn i Toppene, blinkende med hvide Borter, nu og

da styrtende frem i et Vandfalds salt-tunge Hastværk ... hvordan Pokker skulde man nu *tegne* et saadant Brodd? ... dette Hav er i Grunden bandsat kedsommeligt! —

Men alligevel maatte han stadig tilbage til det, og se sig dum og døv paa det, og lytte sig blind til dets underlige blændende Lyd ... han vidste ikke rigtig, hvilken Sans, det egentlig var, som angrebes af Havet. Og om Natten, da han lod sig purre ud, for at se den sildige Maane risle sit Guldregn-Lys ud over denne Kæmpekedel af boblende „Elfenbens-sort" — eller ved Morgengry, da Solen løsnede sig som en fangen Æventyrprinsesse ud af hendunstende Taagebaand, og da det drev og flød med skinnende Dukatmetal ned ad Nordsøens toppede blaa Bjerge, ret som om Prinsessen i sin Glæde vilde forgylde Alverden ... Ja, alle Verdner! hvor hoppede da ikke Malerhjertet i Livet paa ham ved sligt et Syn — som — slet ikke vedkom hans Profession!

Paa det Lav — nej! ...

Nej! heller ikke om Aftenen tænkte han paa disse dumme, tyndtudhamrede, med alt det brogede Stads fyldte Tin-Tuber, der blot fører Menneskenes Børn i Fristelser. Men Aftenen var alligevel saa kølig-skøn, da Nordsøen hen over de store Fiskebanker gled ud i de lange, fernisglinsende Dønninger. Og den øverste røde Kam af den store synkende Ildglobus deltes ligesom i to Verdensdele af en lang Sky's blodige Sværd, dyppet i tusinde Hvalers udpersede Livssaft. Naa, det kan hænd's her var Farver! Og i Reflekserne fra alt dette Blod hen over de lange, fernisglatte Dønninger svømmede Hundreder af Fiskersmakker, ligesom en Sværm Fluer i et uhyre Fad Rødbedesauce.

Saa dukkede den sidste Eftermiddag — og da var Stemningen orangegul — en duftblaa Øs afsnuppede Kegle op af Havet. Man gled ind i en Fjord. Bjergland højnede sig. Langs Kammen paa en Højde løftede sig Søjler, Monumenter, Spir, Tage — og neden under langs Vandlinjen Bygninger, en Skov af Master, og lange Broers tusinde Krydsben.

Han morede sig med at sidde og tegne. Lidt efter lidt blev det mørkt. En Illumination af Gasøjne, der stirrende hilsede ham oppe fra Højden og nede fra Vandet. Det var Edinburgh og dens Havnestad Leith.

Han saa' sig godt omkring i den mærkelige By — den mærkeligst beliggende Hovedstad i Verden. Han købte sig Bøger, studerede de mest tragiske Afsnit af Skotlands Historie paa selve de historiske Steder, færdedes med Skyggerne af Maria Stuart, Darnley, Rizzio, Bothwell ude i Holywood, kravlede omkring over Arthurs Seat, tog til „Søerne", tog et Stykke op i Højlandet, læste Byron og Robert

Burns, vidste ikke, hvem han skulde give Fortrinet, og endte med at finde Walter Scott meget mere troværdig, langt mere udsprunget af Folkets Liv, end Christensens egen Ungdomslæsning fra Lejebiblioteket havde ladet ham formode.

Han undgik ikke, som i den sidste Tid derhjemme, Mennesker. Overvættes omgængelig blev han ikke, men naar Lejlighed tilbød sig, gjorde han Videnskabsmænds, Kunstneres, Købmænds og ganske jævne Folks Bekendtskab.

Saa tog han ned igennem England.

Han begyndte Ruten med noget nær de samme forudfattede Meninger, som de fleste af hans Landsmænd, der ikke har faaet lagt Horisonten ud over Møens Klint. Han havde kun kørt nogle Timer — uimodsigeligt en Lynildsfart — da han begyndte at begribe noget om den britiske Race sét igennem det britiske Land. Storslaaet; bjerglignende Bakker følges af dybe, smilende Dale; Feudal-Baronetternes Borgruiner veksler med de endnu livsdygtige Lorders Herresæder; en udpræget Sans for alt godt, solidt, massivt gammelt næsten Side om Side med den moderne Tekniks Vidundere — og Overgangen dannes af et, man skulde fristes til at sige sentimentalt Drag af Romantik: efeuomrankede Kottager, Farmerens og Præstens Bosted, med grønne Vænger og Abildgaarde — hvori Verdens fineste Lyrik, den engelske nemlig, syntes at synge sine Fuglesange.

Saa kom den brutaleste Prosas Virkelighed i Form af disse Fabriks-Flækker, hvor Kapitalen smedder og støber, medens Pauperismen drager Blæsebælgen.

Og atter skød Naturen lyngrøde Heder, blinkende Vandløb, store, duftblaa Skove ind imellem — som om Firmaet Robin Hood & Little John endnu havde sit Bosted dér, endnu hævdede *merry Englands* gamle Ret til at være.

Han steg af i York — følte sig straks paa historisk Grund, og gav sig straks til at læse Shakespeare.

Hermed fortsatte han, medens han til Fods drog gennem Warwickshire, hvilede sig i Skyggen af Kenilworths Ruiner, og endelig slog sig ned i den berømmelige Flække Stratford ved Avon.

Og „Avons Svane", den udødelige William, den gaadefuldeste Troldmand, der har levet siden Grækernes Dage, Maleren, Sjælekenderen, *Kunstneren* Shakespeare, blev den ensomme Danskes daglige Omgangsven, fortrolige, Mester og Lærer.

Fortjener noget Landskab i England at kaldes „romantisk", saa fortjener denne Del af det feudale Grevskab det. At vade i knæhøjt Græs langs hviskende Floder eller mumlende Bække, at ligge paa Ryggen med Bogen i Haanden under gamle Træer i de gamle, stille Vænger bag Landsbyen, at se Solen gaa ned bag de fjerne, blaa

Høje, høre Kvæget drives hjem, at snakke med Værtshusfa'rs og Aldermandens rødmussede Datter, hende med de nøddebrune Haar, den klare Teint og de klare Øjne, med Smilehullet ved Mundvigen og med denne Profil — denne Profil, som gaar igennem alle Lystspillene og en Del af Tragedierne hos den store Troldmand ... ja, Christensen følte, at *her* kunde han læse Shakespeare. Det blev til noget andet, end derhjemme paa Kultorvet.

Naar han da hen ad Skumringen sad i det gamle Værtshus — i Køkkenet, thi der var ingen andre Rum — og naar den uhyre Skovbetjent fortalte Historier fra den grønne Skov, og naar disse mærkelige Tiggere og Vagabonder frit kom ind og hverken forulempede nogen eller selv lod sig forulempe, og naar Nabolavets Squire, den ædle Landjunker, der sandsynligvis sov med Gamascherne paa i Sengen, naar han gav sig til at drikke med Skovbetjenten, med Værten, med en rejsende Hestehandler og en rejsende Læderhandler, og naar denne sidste bestandig forlangte glohed Claret (Rødvin) med Sukker og reven Muskatnød i, som Medikament mod den Masse Ale, der siden skulde drikkes — naar Værtens og Aldermandens plumpe, urkomiske Kone og den fine, smidige, skælmske Datter forenede sig med Selskabet ... saa rejste den fremmede Danske sig, betaget af Dagens Læsning og af Aftenens Illustrationer dertil. Og han gik ud paa de øde, dug-mættede Skovveje, hvor man formelig kunde lugte sig Æventyr til, eller ud over Brakjorder og Hede, hvor Kæmpeskyer efter et Regnskyl stod som historiske Spøgelser, truende vilde eller sørgmodig klagende, over de fjerne, fjerne Høje.

En afbladet, af Lynet splintret Eg blev ham da til Mærkepæl i et Landskab, som han befolkede med fri Kompositioner.

Og han smurte løs derude i Skumringens svindende Lys — paa et illusorisk Lærred — med sin Stok i Haanden. Han havde den vidunderligste flydende Asfalt til sin Raadighed, saadan en mærkværdig Farve, der baade kunde give varme og kolde Overgange, snart luende og levende som Rav, snart mat som Tufsten, tjenlig til alle Stoffers Gengivelse, til Hudens, til Musklernes Spil, og til de uendelig sarte og vage Betoninger, hvorunder det mest ejendommelige Fysiognomi formes af den drejende Pensels Spil.

Han malede shakespearske Kompositioner.

Om Morgnen lo han. Nonsens! Men Tegnemappen, som han havde haft frem paa Nordsøen, i de skotske Højlande, og paa Fodturen fra York hertil — den maatte ogsaa nu holde for.

Han fik nogle af Personerne fra det store Køkken til at sidde for sig; og saa gik han rundt omkring mellem de stille, græsrige, i frodig Fugtigheds Fortid hensunkne Vænger, med de primitive Stakitvær-

kers Indelukker, med de naive langstænglede Blomster, de gamle krogede Frugttræer, hvis Overflødighedsgrene støttedes af unge, tvejede Aske- eller Ellestammer, der til dette Øjemed var huggede i Squirens Skov.

Af disse Vænger tegnede han flere Detailstudier; og et, som særlig behagede ham, begyndte han at overlægge med Akvareltinter ..... en hel udført Akvarel med Figurer, med „Handling" — kort sagt, en Komposition.

Det blev en underlig Ting:

Horisontlinjen var lagt meget højt oppe i Billedbladet, og øverst oppe, hvor den grønne Bakkelinje skilte sig fra Luften med nogle smaa svømmende Guldskyer, dér tittede den røde Gavlside frem af en gammel Kottage fra Dronning Elisabeths eller Annas Dage. Saa skraanede Planet jævnt ned efter; frodigt var Græsset, og langstænglede var de hvide og gule Blomster, og deres Hoveder vendte sig med nysgerrige Øjne mod den Dameskikkelse, der bevægede sig ned over det grønne Plan. Hun havde kort Liv, Pufærmer, langt Slæb; hun drejede Ansigtet halvt bort; Nakkens og Halsens og Skuldrenes Linje var saa ypperlig fin; hun syntes at se efter en Svale, eller efter et Æble, der hang paa en kroget Gren, eller efter slet ingenting — og hun gik som sagt ganske langsomt ned efter, visende Spidsen af en lille Sko. Og en lille, rigtig dum og vigtig Hund med krøllet Hale fulgte hende, og bjæffede op imod hende, som om den var fornærmet over, at hun ikke engang saa' paa *den*.

Men længst nede i Forgrunden til venstre sad og laa og drev en Flok unge Svende — for Resten et Par ældre med — og en af dem spillede paa Luth, én rakte Haanden ud med en Blomst, én satte Haanden for Munden og raabte noget ... alle gjorde de sig synlig Umage for, at Damen skulde bemærke dem. Og den yderste Figur af Flokken havde nogle Træk, der i en Fart kunde minde om Christensens egne; og han gjorde sig overordentlig megen Umage med at faa Damen til at vende sig.

Men hun spadserede rolig sin Vej hen under de krogede Æbletræers naive Grene. Og den lille Hund bjæffede.

Det var Akvarellen. Der var megen Helhed over den; og alle Tinter og Toner stod godt sammen, og Figurerne løftede sig ret godt ud fra Planerne; der var alt i alt noget sluttet, velbehersket i Foredraget, noget stilfuldt i Tegningen — noget ret virkningsfuldt naivt i den Maade, hvorpaa Gruppen til venstre, og den lillebitte Kottage øverst oppe — ja selv de smaa svømmende Guldskyer indrettede sig saa hyggeligt i den gammeldags Fortælling.

Og denne Fortælling betragtede Christensen med et tilfreds Smil.

Og saa skrev han ovre i Hjørnet til højre Datum, Aarstal, Stedsbetegnelse, sit Navn, og disse Ord: *Loves labours lost.*

Hvorefter han rejste til London.

Han havde slet ikke tænkt, at London netop villde gøre det Indtryk, som det gjorde paa ham. Man forestiller sig altid Verden anderledes end den er. Han havde faaet fat paa dette Ord „Myretue", havde hørt det, læst det; det var blevet siddende i ham, og han var nu paa det rene med, at han nok vilde se denne travle Tue — og saa skynde sig hurtigst muligt væk, over Kanalen, til det straalende, elegante, og fremfor alt renlige Paris, nyde dette Indtryk i nogen Tid, og saa gaa over Marseille og Søvejen til det forjættede Land, der begynder med Livorno.

Han kunde paa ingen Maade, endnu medens han kørte i sin tredje Klasses Kupé fra Stratford til Fenchurch-Street Stationen, faa ud af sit Hoved denne Idé med det kulrøgede, tætsammenpakkede, lærmende, smudsige og naturligvis taagede London. Hvad Arkitektur kunde det være — uden netop St. Pauls Kuppelen og Westminster? Kunst var der selvfølgelig ikke Tale om! Ethvert Menneske saa' ud som en vandrende Notitsbog! Blev man ikke netop overkørt paa ethvert Hjørne, saa blev man rendt paa Ærmet, bestjaalet for sit Ur og oven i Købet fordømt og forbandet paa Londonerengelsk! I en endeløs Strøm af Mennesker vilde man forsvinde som et uendelig ligegyldigt Nul — og skønt Christensen havde Eremittilbøjeligheder fra Hjemmet af, og gerne kunde være taget ud i en Ørken, blot for at spekulere over de evige store Gaader, saa var han dog ikke rejst ud i Verden, for at tabe sig selv i en Menneskeørken.

Nej; han vilde hurtigt igennem London, og videre.

Det gik nu ikke saa ganske hurtigt.

I Fenchurch-Street blev han smidt ud paa en Perron med sin Bagage. Hvorhen nu? Han havde et let Nemme for Sprog. Han havde allerede haft Øvelse, han havde et musikalsk Øre, havde lagt en god Grund derhjemme, og var i det mindste paa dette Punkt ganske praktisk.

Han gav sig i Snak, først med en Politimand, saa med en Cabkusk; de antog ham for en Skotte og gav ham Oplysninger. Han bestemte sig for et Boardinghouse i en af Udkanterne — helt ude bag Regents-Park — ude ad Camden Town til — men han tog ikke Cabkusken, hvorimod han straks gjorde det Kunststykke at køre paa en Omnibus, skiftende fra den ene Linje til den anden, stadig oppe paa Bukken hos Kuskene, i hvem han traf velnærede, snaksomme, gemytlige Herrer, som nu og da, blinkende til en Kollega eller til en frisk Stupige i et

Vindu, med en forbavsende Ro, en ufattelig Behændighd styrede det kraftige Spænd ind igennem den bølgende Strøm af Millioner Mennesker og tusinde Køretøjer.

Han bemærkede liden eller ingen Kulrøg. Himlen var tilfældigvis en sildig Sommerhimmels letskyede Blaa. I de store Hovedaarer, igennem disse utrolige Færdselskanaler saa' man ganske vist ikke meget til Himlen, hvorimod baade Øje og Øre havde nok at gøre med Vrimlen rundt omkring. Der var slet ingen Smuds at se, men ganske vist en uhyre Menneskestrømning; og Larm var der ogsaa. Men naar man bøjede omkring et Hjørne — saa kunde man pludselig være inde i en næsten stille Gade, og der kunde vise sig Akasietræer og smaragdgrønne Græsplæner, og Menneskene dér saa' slet ikke ud som vandrende Notitsbøger, men havde meget venlige, endog smilende Træk — hvad der navnlig gjaldt Piger, Koner i aabne Butiksdøre, og nu og da en ung Miss, der trippede eller vuggede af Sted, og ikke paa langt nær lignede de „rejsende" Englænderinder.

Saa kom atter en lang og bred Færdselsaare med det vældige koncentrerede Liv. Nu havde han snart nok af det. Men alligevel kunde han slet ikke blive gnaven. Der var endogsaa et længe ukendt Humør oppe i ham. Det kæmpemæssige virkede paa ham med en ildnende Styrke. Og nu kørte han langs med Udkanten af en hel Skov; det var jo næsten „Dyrehaven" derhjemme. — Var han da i London endnu? Jo; han var endnu i denne By, der aldrig synes at høre op — der rummer en hel Verden — af Mennesker, som baade har travlt og kan drive saa gemytligt — af Huse, der kun sjældent er de knugende, taarnhøje Kaserner — af Paladser med Haver — af Skove, aabne Pladser, hele Fælleder — af ... ... Prrrr!

Saa var han endelig ude i Forstaden. Men London hørte endda ikke op her. Der var Forstæder udenfor Forstaden igen. Over Tegltaget paa et lille toetages Hus saa' han en grøn Høj med Kottager, Gader, Træer, blaa Luft ... han kunde blive ved paa den Maade med at søge sig et Domicil. Nu skulde det imidlertid have Ende; han gik hen til et lille Hus, hvor der stod Lejeskiltet i Stuevinduet, hvor der var et lille Jerngitter langs med en Stump grønt Spinatbed, og en blank Dørhammer paa Døren. Hans Koffert var bleven sat af i den nærmeste Skænkestue — hvoraf der unægtelig var mange — og han havde sin Vadsæk i Haanden. Man lukkede op, man hørte paa hans Forklaring, tog et flygtigt Syn over ham, spurgte ikke om „Papirer" og han var indstalleret.

Han var altsaa i London. Han slugtes af denne By, men til Gengæld slugte han selv Byen, saa meget han kunde overkomme. Saa

godt som paa alle Punkter viste det sig, at hans forudfattede Meninger ikke holdt Stik. Det britiske Museum, Kensington, Nationalgalleriet, de store Lorder og Privatmænds Gallerier — hvad havde de ikke for Skatte at byde ham? Han glemte til sidst Menneskevrimlen; han opdagede, at det var en fortræffelig By at være alene i, optaget af Fortidens Kunst og Kultur, og paa samme Tid omringet af Nutidens kraftigste , mest pulserende Liv, der hindrede ham i at føle sig *for* ene igen.

Han saa' den moderne engelske Kunst. Ganske vist, den overvældede ham ikke. Den gjorde endogsaa straks et nøgternt, et konventionelt Indtryk paa ham. Han blev vranten; han gav sig til at filosofere over, hvilken Fare det til Yderlighed drevne industrielle Nutidsliv indeholder for Kunstens suveræne Frihed; thi Kunsten er og bliver aristokratisk — sagde Christensen til sig selv.

Men han gentog sine Besøg paa Akademiets Udstilling og i de Ateliers, der stod ham aabne. Blandt Massen af Dilettanteri fandt han de noble eller de fine, selvstændige Personligheder, der i hvert Fald holder Kunsten ren for de barokkeste Udskejelser — noget nær som det gaar med den moderne engelske Literatur. Han saa' og han læste; og han fandt meget at glædes ved, selv om det ejendommelige livssvulmende i den angelsaksiske Race mærkelig nok mødte med Udeblivelse. Og han gjorde Slutninger herfra ind i sit eget Lands Kunst. Hvad han savnede hos Englænderne, det følte han vel ikke udviklet derhjemme i større Frodighed, med mere individuel Frihed og Styrke. Men han fandt — og det var allerede noget — at vi herhjemme havde en god Basis, at vi stod i et for vort Gemyt ejendommeligt, ret inderligt Lærlingeforhold til Naturen — og ikke til nogen fremmed Kunstskoles Teknik.

Hvad der nu og da ærgrede ham lidt — og her var han ikke langt fra at blive Patriot — det var Følelsen af Englændernes udelukkende Bryden sig om sig selv. De anede knap Tilværelsen af en dansk Stat, endsige en ejendommelig Kunstbestræbelse paa Dansk. Vi havde givet Møde paa den store Londonerudstilling — men der var saa mange, som dér havde givet Møde. De store Udstillinger er som et bølgende Ocean. Enkelte af de mest gedigne Værker rager op som et Edystone — ganske enkelte fine, aandfulde Sager findes ogsaa af det kyndige eller sympatiserende Blik — og for øvrigt er det Pikanteriet eller den markskrigende Frækhed, der tiltvinger sig Opmærksomheden. Naar Christensen tænkte herover, da følte han i endnu højere Grad end ellers, under hvilke abnorme Forhold den moderne Kulturudvikling arbejder paa Kunstens Omraade. Det gøs stille i ham. Det var Skyggesiderne ved Verdensbyen, at man saa slaaende fornam Trængslen, Kapløbet, Konkurrencen ogsaa paa de rent aandelige Om-

raader. Skulde man styrkes og hærdes til Arbejde ved denne Følelse? eller var Trængslen og Vrimlen et Vink om, at man skulde gaa til Side, ikke bilde sig noget ind, men være en ærlig Haandværker — en jævn, stille Slider, som de fleste Mennesker, for hvem det gælder at fortjene Brødet paa en honnet Maade?

Han skiftede Logis; det blev ham for dyrt. Han flyttede om i en lille Gade, hvor han tilfældigvis traf at komme til at bo Dør om Dør med en Landsmand, der straks forestillede sig selv under den beskedne Titel: Jeg er dansk Snedkersvend!

Denne Snedkersvend — det var en snurrig Fætter. Men det varede ikke længe, inden Christensen kom til at holde af ham, og igennem ham atter bøjede det blødere og bedre i sit Gemyt hen imod Forstaaelse af og Kærlighed til Landsmændene derhjemme, som nær havde paadraget sig den strenge Hr. Ivar Feldmanns alvorlige Mishag.

Denne sorgløse, intelligente, paa samme Tid internationalt anlagte og ret typisk danske Haandværkernatur havde den gode danske Gave, at kunne komme Folk til at le. Saa ung han var, saa megen Menneskekundskab havde han allerede erhvervet sig; og trods de Erfaringer, han havde gjort, var Godmodigheden og Godhjertetheden stedse blevet ovenpaa. Saadan en Natur kan dykke sig dybt endog i meget plumrede Vande: Naturen bliver dog Natur, Kærnen Kærne. Paa sin Fod havde han gennemvandret det hele Evropa, Syrien, det hellige Land, en Del af Ægypten og Nordafrika. Hans Fortællinger derom vare prægede af en tør, tilforladelig Ædruelighed og atter gennemlynede af en lyrisk Komik, hvis Virkning paa Tilhøreren han selv var den, der vidste mindst Besked om. Han kunde alt: snedkerere, tømre, tegne, konstruere, smedde; ogsaa lave Pianoforter — som oven i Købet var gode og „gik godt af". Han havde haft eget Værksted her i London, hvor ikke en af de Tusinder er musikalsk, men hvor de Tusinder skal have Instrumenter. Men saa var han gaaet i Kompagni med en Polak — fordi denne Polak var en stakkels Djævel, som havde haft saadanne kønne Øjne og kunde synge saadan en rørende polsk Sang. Det var gaaet galt. Snedkersvenden stod stadig med det ene Ben paa Tærsklen til en uafhængig solid Stilling — og med det andet Ben midt i Zigeunerlandet; han havde en fast Næve og en bred Ryg; han havde en praktisk Livsfilosofi, medens Hjerte og Fantasi vedblev at være et Barns; — han indgik nu et Slags aandeligt Kompagniskab med Christensen, hvem han halvvejs indsatte sig selv til Formynder for, idet han betragtede hans Opdragelse i Verden som meget forsømt eller lidet udviklet endnu.

Hvorfor vilde han f. Eks. stadig betragte disse Bygninger, disse Samlinger? hvorfor følge paa *Afstand* denne Flod, der løb stor og bred, rivende og mudret under de mange Broer? og paa Afstand denne Menneskestrøm, der skyndte sig over Broerne? Det var dog ikke *derfor,* man kom til London! I London var Menneskene; og dem skulde man se paa Nærthold; og her kunde Snedkersvenden føre an.

Saa førte han an. Først var der Kvarteret rundt omkring dem: Smaaborgeren, Smaahandleren, Smaahaandværkeren — og saa den egentlige Arbejder, den hvis Liv nogenlunde er sikret Aaret igennem; og den, der lever fra Haanden og i Munden, som Katten eller Spurven. Igennem Ensformigheden og det meget trivielle, som Christensen ikke kunde afvinde nogen Interesse, blinkede Lysglimt frem af meget ægte menneskeligt; megen gensidig Hjælp og Overbærenhed, Ryg mod Ryg i den fælles Kamp for Brødet. Han begyndte at føle Trang til at færdes iblandt disse Mennesker, delende saa vidt muligt deres Glæder og Sorger. Og da han snart ogsaa kom i de bedre stillede Borgeres Huse, kunde han til sidst danne sig en almindelig Forestilling om sine Omgivelser — hvad ikke ganske havde været Tilfælde derhjemme.

Det forekom Christensen, at det engelske Folk, i Modsætning til, hvad han vidste om de latinske Racer, manglede denne improviserende Egenskab til hurtigt at omsætte Følelser og Indtryk i en afsleben, kunstnerisk Form. Derved — mente han — blev der et Fond tilbage hos Folket af ubrugt Friskhed og Inderlighed, som slet ikke stod i noget direkte Forhold til det saa meget omtalte „praktiske" hos den moderne Englænder. Man tog altid fejl, naar man gik ud fra den praktiske Englænder — og derfra sluttede til den stive, den egoistiske, den lidet følsomme. I det Lag af det londonske Samfund, som Christensen her kom i Berøring med, fandt han snarere Levningerne af det „gamle" England — af en vis Sorgløshed, der arbejder stærkt, fordi Folket i det hele taget er af en stærk Natur, men som ogsaa vil leve stærkt, og som, idet Drifterne gærer og bølger, nyder Livet mere varmblodig og mere intensivt og paa samme Tid med større Naivitet i Glæden, end f. Eks. de Godtfolk ovre paa den anden Side af Kanalen; thi derovre — det skulde Christensen snart bringe i Erfaring — har man stadig, ved Hellig som ved Søgn, sin Sparekassebog og sin store Tabel i Hovedet!

Særligt smukke Træk af det baade stærke og gode menneskelige fandt Christensen hos Kvarterets Kvinder, saa vel gifte som ugifte. Han havde tænkt sig dem som flegmatiske, i det højeste som Pligtmennesker, hvem den meget nøjeseende engelske Kirke holdt i sin haarde og strenge Formynderhaand. Fandt han dem end lidet kirkelige — saa fandt han ofte saa meget mere religiøs Følelse hos dem,

en Følelse, der paa en Række af det daglige Livs svage Punkter iklædte sig Handling. En stor Overbærenhed og Langmodighed i Omgangen med de ikke altid saa let regerlige Mænd — især den slemme Lørdagaften — ofte det sande kvindelige Heltemod i Opretholdelsen af Familien dér, hvor Manden vitterlig truer Arnen med Ruin; en Gang imellem et „stærkt" Udbrud, foraarsaget af Fejl paa den ene eller paa begge Sider; men som Regel megen naturlig Kærlighed mellem Ægtefolk eller Kærestefolk; det sidste Forhold af en friere, derfor ikke mindre sømmelig, maaske endog elskværdigere Art end derhjemme. Christensen følte virkelig, at han kunde give Middelstandens Kvinder i England Prædikatet af Nationens bedste Støtter.

Han følte i det hele taget Behag ved at leve saaledes og anstille sine Betragtninger — uden i mindste Maade som udøvende Kunstner at gøre noget Studium. Han kom paa en jævn, umærkelig Maade til Ro. Var da hans Ro købt paa saa billige Betingelser? Var Kunstneren ganske gaaet til Hvile i ham? Med dette Spørgsmaal var han begyndt at beskæftige sine Tanker, da Snedkersvenden en Aften tog ham med ud, og — tilfældigt eller ikke tilfældigt — lod ham passere den Grænse, der skiller det ordnede, det endnu lovbundne, mindre eller mere bemidlede Samfund fra ... ja, fra hvad? Hvad var det for et Svælg, som Christensen her satte over? Det havde han nok ikke kendt noget til derhjemme!

I Begyndelsen smilede han og sagde til sin Ledsager, at de „var kommen ud sammen som Dante og Virgil", idet han forsynede Snedkersvendens lidet literære men meget modtagelige Fantasi med Billedet af de to verdenshistoriske Opdagelsesrejsende. Saa gik det fra Skænkelokaler til Danselokaler — og fra Knejpe til Knejpe, hvor Politiet stod Vagt — og lavere ned, bestandig længere „Øst" paa, hvor Forbrydelsen med alle sine Bifloder: Skam, Skændsel, Nød, Elendighed, Samfundets Brøde og Individets Brøde, tabte sig i Rædslens altopslugende Flod — ligesom alle Londons Kloaker taber sig ved Nattetide i Themsens mørke, mørke Strøm.

Christensen var længst ophørt at smile. Der paakom ham først den sælsomme Kuldefornemmelse — en Slags Sjælens Søsyge — som indfinder sig hos ethvert velkonstrueret Menneske ved i storartet Udstrækning at stilles overfor Letfærdighed, Last, Forbrydelse. Saa greb en særegen Art Nysgerrighed ham; det var Kunstnerens, Iagttagerens Videbegærlighed; og paa Bunden af den laa det i Livet heldigere stillede Menneskes dybe Medlidenhed med Menneskene i deres Fornedrelses og Elendigheds Tilstand. Han syntes, at han

havde sovet i London, at han slet ikke havde haft Øjnene op. Han begyndte at gaa ud paa egen Haand; og han tog sin Tegnemappe med. Han var temmelig daarlig klædt, han sluttede nyttige og nødvendige Bekendtskaber med Politimændene, og han var temmelig forsigtig i hele sin Optræden: alligevel lykkedes det ham kun at samle faa Modelstudier. Det londonske Pandæmium er ikke saa ubetinget stemt for at udlevere sine Typer til en fremmed, der, naar alt kom til alt, hverken kunde præstere Beviser for Indbrudstyverier eller et lille Mord. Og hvad Christensen forskaffede sig i sin Mappe, maatte han for Størstedelen tilvende sig i Smug, ofte gengive efter Hukommelsen.

Kunstneren var oppe i ham; han kunde ikke bortræsonnere denne Trang, denne Kløe i Fingrene, denne uvilkaarlige Gnistren i Øjet, naar han havde opdaget et ret virkningsfuldt Interiør med mandlige og kvindelige Personer, der kunde have givet en hel Suite Nederlændere fuldt op at bestille.

Han tegnede — han malede ikke; det var han nu engang kommen paa det rene med, at *det* nyttede ikke noget. Men indenfor Tegningens Grænser nægtede han sig intet: han brugte Sod, Tusch, Blæk, Stub, Fingren, Staalpen, Rørpen eller Blyanter. Der var kommen en Raptus over ham efter at faa Papirets hvide Tone paa alle Maader til at forsvinde. Og denne Haand — det nyttede ikke, at han selv søgte at nægte det — den havde ingensinde som nu, efter denne Hvile, været saa let og dog fast, sikker i at føre sin Streg, i at finde Tinter og Toner til at antyde Afstandes, Planers og Fladers ulige „Værdier". Han kunde virkelig tegne; det opdagede han.

Og han besluttede for en Tid at lulle sig ind i denne søde Illusion, at han kunde tegne. Han besluttede sig saa meget mere hertil, som han ellers frygtede for, at han vilde tage alvorlig Skade paa Sind og Sjæl ved de Grublerier, de tunge, triste Drømme, som han var kastet ind i ved at se London — ja maaske hele Menneskeheden paa Vrangsiden.

Han havde „opdaget" Themsen paa sine Aftenvandringer, Floden fra London-Bridge Øst paa ud ad Limehouse til, hvor Færdslen pakker sig sammen langs Ebbens sumpede Bredder, hvor de vældige Pakhuse strækker sig, hvor Skibene med deres Master bliver til en Urskov op imod Dis og Damp, Røg og Taage, hvor Kranerne rækker sig ud fra Bolværker som Kæmpenøddeknækkere — men ikke knækker de Nødder, der anbetros deres Kæver; hvor Bygningerne efterhaanden sænker Linjen af deres Tage nærmere og nærmere ned imod Floden, indtil man længst ude kan stille sig under et ældgammelt, lavt Bislag, der hører til en Whiskybutik, en Flodrøverrede, som hviler paa halvt eller helt raadne Pæle i Themsdyndets Ebbetids-Vælling.

Og staaende her kan man f. Eks. saadan hen imod Solnedgang, i et meget blandet Selskab af trætte og honnette Værftsarbejdere med deres Koner og Kærester, af Lægtersjovere, Kullempere, Færgemænd, der endnu med Sindsro kunne lade sig visere af Flodpolitiet, og endelig af Flodtyve, Kadrejere, vitterlige Røvere, fordægtige Kvinder, halvnøgne Børn, der for et godt Ord, i Mangel heraf for et Spark, men allerhelst for en Topence gaar paa Hovedet i Mudderet ... kort sagt, i et meget blandet Publikum kan man herude fra se den hele Flodkrumning Vest paa imod den gamle Londoner-Bro, hvor St. Pauls Kuppel hæver sig ud af Damp og Dis og Røg, stræbende op fra al den Rigdom og al den Elendighed, op imod den blegrøde Solnedgangs Himmel, som et gyldent Æble — nej som en skinnende Kejserindepære — eller som en omvendt Kæmpeballon. Daarlige Metaforer! Det er tilmed ikke en Forfatter, som her har Ordet. Det er Ivar Feldmann Christensen, som er kravlet op bag et Plankeværk paa nogle Tønder og Kasser, og som sidder dér hen imod Skumringen og tegner ivrigt — ivrigt i det flygtende Lys, for at bevare det flygtige Syn neden under ham og vidt ud for hans Blik:

Der er neden under ham en Plads — Kullemperplads — mat sort som en ubørstet Kakkelovn — den er indhegnet af et Plankeværk — og der er til højre en Træbarakke, formodenlig et gammelt Ruf, med et ulæseligt Værtshusskilt — og Døren hænger paa et rustrødt Hængsel, og rustrøde Maskindele ligger rundt omkring, som om et Støberi var sprængt i Luften ved Uforsigtighed eller maaske Ondskab. Midten af Pladsen er optaget af fra et Dusin til en Snes Arbejdere — et Fruentimmer staar i Døren til Ruffet og ser paa dem — Armene indhyllet i en Stump Schal — thi Taagen begynder at melde sig med sin klamme Aande ude fra den svagt blinkende Flod til venstre. Midt i Kredsen af Arbejderne, der sidder, ligger eller staar enkeltvis og i Smaagrupper, rager en Mand frem — op fra en omvendt Tønde — med Hovedet og den udstrakte Arm som en Silhouet op imod Kæmpebyen, der blaaner og gløder ganske stille i den dampende Solnedgang.

Neden under Manden ulmer en Kulild. Maaske skal han ristes langsomt. Nej, han er Foredragsholder. Forsamlingen følger ham med en Opmærksomhed, der er tavs, men derfor kan være talende nok. Truende ser han ud — denne mørke Silhouet, hvis udstrakte Arm med den knyttede Haand i en stor Bue synes at beherske den lyse Horisont bag ham. Hver Gang Haanden falder ret som et Hammerslag ud i Luften mod en tænkt Genstand, saa kløver, knuser, tilintetgør han en ret iøjnefaldende Del af den vældige By derude mod Vestens skinnende Guldtone: St. Pauls violette Kuppel, den hellige anglikanske Kirkes næsten for massive Symbol — den store Ilde-

brandssøjle, der som en langhalset Politimand synes at vaage over alle City'ens enorme Værdier — Virvarret af Tage, af Skorstene, af Skibsmaster, alt hvad der er Kapital eller kan frembringe Kapital, og som den nedgaaende Sol kærtegner med sine sidste Straaler gennem den fine Dis — alt faar sit Slag, sit Hug, sit Stød, af Forgrundsmandens ubarmhjertigt knyttede Haand.

Det er to Verdner. Floden haster dem forbi, idet den blinker hemmelighedsfuldt til det indbrydende Tusmørke, ligesom for at paakalde den nære Nats Hjælp til at lægge sig forsonende over de grelle Modsætninger. To Verdner, der hører til hinanden som Skyggen til Lyset — og hvoraf den ene synes at leve lidt for meget i Lys, den anden lidt for meget i Skygge. En Kunstner har baade Kunstnerens og Menneskets Ret til at gribe en saadan Situation med sin Fantasis fulde Styrke, og til at tegne den ned i store, sikre, brede Træk — uden filosofisk at ræsonnere over, hvor vidt „Problemet" kan løses eller ikke.

Og dette gjorde Christensen. Han følte tilmed selv, hvor sikker denne Tegning blev — saa ivrigt, saa fuldt optaget han arbejdede. Han raadede her over en Tekniks Midler, uden at tænke paa den enkelte Streg, han gjorde. Der var en „Beaandelse" over ham — som man nok kalder det hos Digterne. Men hvorfor ikke kalde det ligesaa hos Malerne?

I hvert Fald: der var her et Digt inden i ham; det vaandede, klagede sig frem med et stort Syns Akkorder. Rime kunde han jo ikke ... naa, saa brugte han sin Blyant, sin Finger, sin Rørpen, sin lille Flaske med Tusch — og da endelig Tusmørket hindrede ham i at gøre en Streg mere, saa var han glad ved, at han blev tvungen til at høre op, endnu inden han selv havde fordærvet Friskheden i sin Tegning.

Han satte sit Navn nederst i det ene Hjørne, hvor Floden blinkede. Der var endnu en lille Plads til overs, og paa den hvide Grund skrev han med Tusch:

Divided worlds.

VIII.

Fortsættelse. Paris.

Han gjorde en af de følgende Dage sin Rejsekasse op. Den var oven i Købet stiftet paa Laan; hvis han vilde sætte sin Plan igennem og være borte saa længe som muligt, saa maatte der økonomiseres betydeligt. Tobakken — som er dyr i London — maatte indskrænkes;

og omsider følte han, at nu maatte han af Sted, videre — over Kanalen.

Da han sagde dette til sin Kammerat — saadan løst henkastet — saa' denne lidt forundret paa ham og svarede: „Jeg mente, at De nu rigtig for Alvor skulde slaa Dem ned her og gøre en Forretning med en og anden!" —

Christensen smilede og rystede tavs paa Hovedet.

„De er i Grunden Fandens storsnudet!" sagde Snedkersvenden efter opmærksomt at have betragtet sin Logiskammerat, der netop sad og saa' paa sine Tegninger.

„Hvad behager?" —

„Jeg mener bare: ... Naa ja, naar man har Penge nok til at kunne gøre, hvad man vil!"

„Jeg?" — Christensen lo. —

„Hvorfor sælger De da ikke nogle af de Billeder der? Nogle Guinees maa De vel altid kunne faa for dem — og De kan jo lave flere!" —

Christensen saa' overrasket i Vejret. Saa grundede han lidt; saa lo han:

„Sandheden taler ud af Deres Mund! Hvorfor sælger jeg dem i Grunden *ikke* — forudsat at de finder deres Køber? Saa kunde jeg jo f. Eks. tage Dem med i Teatret og give en ordentlig Aftensmad ud paa Dem nede i *Strand* — til Tak for Deres gode Raad og andre Kærlighedens Gerninger!"

„Det var ikke saaledes ment!" svarede Snedkersvenden halvt forbløffet.

Men den næste Dag tog Christensen sin sorte Frakke paa; han havde en ulastelig hvid Flip i Halsen; hans Støvler blev blankede af en af de smaa Drenge paa Gadehjørnet — og Snedkersvenden erklærede ham for en fuldendt Gentleman. „For — ser De — om jeg gik hen i Regentstreet og købte mig et helt nyt Sæt, saa vilde jeg dog ikke se ud som Dem. Det ligger nu engang i Naturen — og saa i Holdningen af Nakken. *Jeg* har høvlet for meget som Dreng!" —

„Og *jeg* har smeddet!" sagde Christensen med sin lidt tørre Latter. Og han tog sin Mappe under Armen og kørte paa Omnibus til Piccadilly, hvor der boede en Kunsthandler, som havde den fine Portion i West-End til Kunder.

Christensen kom ligegyldig ind, forlangte at tale med Chefen i Forretningen, lagde sin Mappe for ham og sagde i en kort, høflig, ikke altfor beskeden Tone, at han var en fremmed Kunstner som ...

„Tak; vi køber ikke!" svarede Chefen lige saa kort.

„En fremmed Kunstner" — fortsatte Christensen med en let Ryn-

ke over Øjenbrynene — „som ønsker at udstille et Par Billedblade i Deres Vindue!" —

Chefen førte Haanden alvorsfuldt op til sit Kindskæg, førte dernæst sin forgyldte Næseklemme op til Øjnene, betragtede Christensen, som rolig gav ham Blikket tilbage, og dernæst Tegningerne. Det var Akvarellen fra Stratford og Pennetegningen fra Themsen.

„Meget smukt!" sagde han — bestandig alvorsfuld — og tilføjede dernæst paa Fransk, at det var meget smukt, men Forretningen købte ikke Kunstsager af fremmede; det skulde da være af ansete Navne!

Christensen svarede — paa Engelsk — at her foreløbig ikke var Tale om Salg og Køb. Han ønskede blot, i denne ansete Forretning at udstille disse to Blade, for at vise Englænderne, hvorledes man skulde akvarellere, og hvorledes man skulde tegne!

Chefen saa' paa ham, bukkede og svarede — paa Engelsk — at Englænderne var Verdens første Akvarellister — og at med Hensyn til Tegning, saa var der intet Land i Verden, hvor der fandtes saa dygtige Illustratorer. Behag at se London-News — det nylig stiftede Graphic (som allerede er en farlig Konkurrent, og som har kostet en halv Million Pund at stifte) — se blot „Punch" — eller den ny Udgave af „Dickens' Værker". Det Land, som har en John Leech iblandt sine Tegnere, behøver intet at lære af fremmede! —

Christensen følte, at Slaget var tabt; men en anstændig Retræte er ogsaa en god Ting. Han svarede, at han havde megen Respekt for John Leech — for øvrigt var de engelske Illustrationer meget konventionelle — at Akvarellen og fuldt saa meget Haandtegningen ikke maatte betragtes efter en Teknik, som kunde *læres* — at der var en god Skole bag den engelske Tegning, men lige saa megen Dilettantisme deri — og at engelsk Kunst kunde have meget godt af en Sammenligning med fremmed Kunst — selv om den fremmede endnu ikke var indregistreret som „Navn" hos Firmaerne! —

„Ja, jeg beklager meget!" ... sagde Chefen høfligt afgørende.

„Jeg ligesaa!" svarede Christensen og strakte Haanden ud efter Mappen.

„Vil De tillade mig!" sagde en Stemme bag ved ham.

Der kom en behandsket Haand frem; og et Hoved med tæt afklippet Haar, studset Bakkenbart, et blødt Overskæg, en solbrændt Kind, en lige, noget lang, men kraftig tegnet Næse, bøjede sig ned over Mappen.

Christensen underkastede sig denne altid kedsommelige Undersøgelse af et Arbejde, som er en aandelig Skat for Kunstneren og *dog* en Salgsgenstand i Lighed med enhver anden Vare — og saa mødtes han af et Par graa Øjne med en vis stikkende, stolt Glød i:

„Vil De overlade mig disse to Blade? og hvad er Deres Pris?" —

Christensen bukkede. Han var lidt overrasket. Han havde ikke tænkt paa at sætte nogen Pris.

Den fremmede tog sit Kort frem og sagde til Christensen:

„Vil De søge mig i min Klub i Eftermiddag!"

Derpaa vendte han sig til Chefen og bad ham sende Mappen derhen. Hvorefter han lettede paa Hatten og gik.

Chefen saa' elskværdig smilende paa Christensen og sagde: „Det var Lord Dunham ... Skulde De muligvis have nogle Ting, De vilde udstille hos os, saa ...!" —

„Jeg har ikke flere!" svarede Christensen, hilste og gik ud paa Gaden, stadig med Kortet i Haanden.

Klubbens Navn og Nummer i Pall-Mall stod angivet derpaa.

Christensen havde nu to Adresser i London; eller rettere sagt, af Adresser havde han kun en: den ædle Lords Klub, hvori han var indført som rejsende Medlem, hvor han tog sine Maaltider, læste Blade og Bøger — saa godt som stadig i Selskab med Lorden.

Natten og Morgentimerne tilbragte han i sit gamle Logis. Snedkersvenden gjorde ham opmærksom paa det „uhensigtsmæssige" heri, men Christensen svarede:

„Forestil Dem, at De havde vundet i Lotteriet, saa at De havde to Sæt sorte Klæder og kunde tage en ren Mansketskjorte paa hver Dag — vilde De saa flytte fra mig, fordi jeg kun havde ét Sæt og brugte løse Flipper?" —

„Jamen Deres Lord — tror De, han synes om, at De bor her?" —

„Jeg er ikke hans Tjener, og han er ikke min Herre. Og jeg véd ikke engang, hvor længe Bekendtskabet varer!"

Det varede Vintren over. I den Tid lærte Christensen noget af det Liv at kende, som er saa skønt beskrevet i alle engelske og enkelte fremmede Romaner, et Liv, som de udenforstaaende betragter paa Fjernthold med en Nysgerrighed, hvori der findes en ikke ringe Portion Misundelse.

Aristokratiet er ikke i London om Vintren, men ligger paa Landet. Som Lord Dunhams Gæst var Hr. Christensen ogsaa paa Landet. Venskab er ikke Betegnelsen, Kammeratskab endnu mindre: det er i det hele taget lidt vanskeligt at betegne Arten af det Forhold, der udviklede sig mellem de to Mænd. Men Christensen lærte paa sin Side at passe meget paa sig selv; han var naturlig, ligefrem, uden at affektere et særlig distingveret Væsen, som han ikke besad, men heller ikke stødende an ved noget af den borgerlige Taktløshed, der saa gerne kalder sig selv ærlig og oprigtig. Lorden syntes til Gengæld at have fundet noget i ham — noget af det, der kan tiltale en

meget forvænt Mand, hvem Livet ikke har saa grumme meget nyt til overs at byde. Og Lorden var rig, intelligent og aristokratisk nok til at kunne være meget oprigtig:

„Jeg sagde mig det straks, da jeg saa' Deres Arbejder" — bemærkede han en Dag. „Den, som har noget for sig selv i sin Kunst, hvad enten det er i Paafundet, i Udførelsen, eller begge Dele tilsammen — han er i sin Person en Undtagelse. Jeg er i saa Henseende Samler — ligefrem! For hver Dag, der gaar, udviskes Undtagelserne. Vor demokratiske Tid hader dem i Grunden; den forurolige, forulempes deraf ligesom af en manende Samvittighed; — thi *Reglen* er den frodige, myldrende Middelmaadighed i vore Dage, og den irriteres ved at mindes om sit gamle Herskab, Konger, Profeter, Raadgivere, Vismænd, Helte, Kunstnere — kort sagt Undtagelsesmenneskene. Tro mig: De med Deres Forudsætninger og Aspirationer i Livet, De savner i Virkeligheden Berettigelsen til at eksistere iblandt dette Stemme-System af Nutidsindivider. De er en Anomali. Derfor er det mig en Glæde at have gjort Deres personlige Bekendtskab!"

Christensen smilede.

„Det er altsaa ikke blot mine Par Billedblade, De har indlemmet i Deres Mappe. Det er min Person, der har fundet Naade for Deres Samlerøjne?" —

Lorden lo:

„Og *den* Samling tæller meget faa Numre — fordømt faa' — det kan jeg forsikre Dem!" —

Saa kom Skilsmissen mellem de to. Den maatte komme. De var begge altfor udprægede, begge vilde de hævde deres Personlighed. Men det er i Længden lettere for en engelsk Lord at hævde sit Særvæsen, end for en borgerlig Kunstner, der blandt andet skal leve af at tegne Billedblade, Akvareller, Blyantsstudier til et Selskab af Sportsmænd og mere eller mindre intelligente Lediggængere.

Christensen gjorde en Foraarsdag denne Bemærkning — og den ædle Lord svarede:

„Jeg har ventet det! Jeg kan intet sige derimod. De burde være født med et Grevskab i Ryggen — eller jeg burde være Kunstner, som De. Jeg kan ikke (dumt nok!) byde Dem Penge under anden Form end for Deres Arbejde — og Deres vidt drevne Selvkritik hindrer Dem i at arbejde tilstrækkeligt til at blive formuende. De har aftvunget mig mere Agtelse end de fleste baade af min egen Stand og af Deres. Jeg byder Dem mit Venskab — og mit Levvel! De trænger til at se en Del endnu. Og hvad det første angaar, saa véd jeg, at De tror paa min Oprigtighed. Verden er ikke længer stor, og vi ville

maaske mødes igen. Jeg tager blot et Løfte af Dem: Skulde De komme i en alvorlig Situation, saa véd De min Adresse. Et Brev eller et Telegram til min Klub vil blive sendt efter mig over hele Verden, hvor jeg saa er; forudsat at jeg er blandt de levendes Tal. Farvel!"

Med Snedkersvenden tog Christensen en mindre formel og en ikke mindre hjertelig ment Afsked — og saa gik han over Kanalen.

Det første, der skete, da han berørte fransk Grund, var at en Dame af en vis Klasse — af den Verden, hvortil kun en Franskmand har kunnet finde det destingverede Halv-Navn — blev arresteret. Det var paa selve Dampskibsbroen. Hun vilde nok løbe bort med et ungt Menneske af „god" Familie. Hvem der for Resten var den bedste af disse to, det faar staa hen. Synet af den lille, elegant byggede, udslidte Mand og den fuldmodne Kurtisane gjorde et maaske for afgørende Indtryk paa Christensen. Disse første Indtryk, som man modtager paa et nyt Sted, blive alligevel saa bestemmende. Skylden faar Landet og Iagttageren enes om at bære.

Det næste Indtryk — og det mødte frem paa forskellig Maade undervejs, ved Stationer og Landsbyer, som man passerede, og ved Passagerer, som spiste, drak, passiarede, eller foretog sig hvilke som helst nødvendige og naturlige Smaating, — det næste Indtryk var Følelsen af at være i et Land, hvor Renligheden ikke svarer til Sprogets Elegance.

Ingen Mennesker vasker sig — legemligt og aandeligt — saa ofte som en Englænder; ingen spiser, som han; ingen har saa faa ubehagelige Manerer — lad saa Sproget undertiden lyde, som om det mere var anlagt paa at bokses med, end paa at „parlere" i.

Christensen var en overordentlig stor Ven af Renlighed. Han ønskede sig uvilkaarlig en uhyre Svamp og et engelsk Frottérhaandklæde, da han følte Paris slutte sine Boulevarder, sine seksetages Kaserner, sine cigaretstinkende Kafeer og sine ragoutduftende Restaurationer, denne Lugt og Luft, af noget ugengiveligt æggendeskrækkende, i et Favntag omkring sit Bryst.

Han fik Lyst til at vaske denne Elegance eftertrykkeligt igennem. Han havde paa Fornemmelsen, at Byen bedrog ham. Men han kom jo rigtignok ogsaa fra London, Verdens eneste Verdensby.

Alligevel: Paris tog ham — som den tager alle. Han ærgrede sig derover; men atter trøstede han sig. Det varede kun otte Dage: saa var han fuldkommen paa det rene med, at her trængtes til en stor Svamp.

Kejserdømmet laa i sine sidste Trækninger. *Det* vidste han naturligvis ikke; men man kan føle saadan noget; og for Resten gjorde

man sig ikke overdreven Umage for at skjule det rundt omkring ham. Han var jo ingen Provinsfilister; han forargedes ikke over Cancan'en, over de firsindstyvetusind Skøger og de endnu modbydeligere Mandfolk, der fulgte Halvverdenen som dens tro Skygger — men det var Utrygheden, Railleriet rundt omkring ham over Gud og hvermand, en feberagtig Ophidselse, der mødtes af en kold, tør Flids-Egoisme. Han følte sig selv i Feber blandt Monumenterne, Kunsten, Vagtparaden, Fliden og Driveriet: det ene Øjeblik hed, svedt, tørstende — og saa en frysende Ængstelse. Der paakom ham den løjerligste Længsel efter at være derhjemme i en Baad paa Kallebodstrand, eller efter at bide i et Stykke Rugbrød og sige „Dæ'len gale mig!"

Han følte, hvad evropæisk Nervøsitet vil sige.

Han var i Paris.

Men man kunde jo være uretfærdig overfor denne By. Den havde aabenbart to Sider, og disse to havde maaske i dybere Forstand intet med hinanden at skaffe. Den var dels Aftrædelses- og Fornøjelsesstedet for den hele øvrige Verden, der vil adspredes, forbavses, og lettes for sine Penge. Det var maaske i Virkeligheden de fremmede, der demoraliserede Byen, eller i hvert Fald gav Ydersiden af Byens Liv sit Præg. Men den var jo ogsaa Franskmændenes egen By, det Sted, hvor betydelige Mennesker og betydelig Kunst havde afsat og vedblivende afsatte sine Mærker.

I Stadens Samlinger, i de offentlige Udstillinger og i Privatmænds Eje søgte han Kunsten. Det gik ham saa underligt. Apparatet var blændende, og Værkerne vidnede om megen Dygtighed, om eminent Færdighed, hist og her om en sjælden Begavelse, undtagelsesvis om en Personlighed, der syntes at bære Emnet oppe med sin hele Sjæl. Han var i Reglen tilbøjelig til at ærgre sig, naar andre anvendte Begrebet „Sjæl" overfor Kunstværker; han følte, at det var en uhyre Maalestok og derfor en ikke ganske retfærdig at maale med; og han var ikke blind for, at det subjektive Skøn herved kom til at spille en Rolle. Hvad en Nordbo eller en Germaner mener med Sjæl, det kan billigvis en Romaner affærdige med Paastanden om at faa Lov til at være talentfuld og fremragende — uden „Sjæl".

Og saa søgte han alligevel Begrebet, eller et nærliggende; og han trak sig i de fleste Tilfælde skuffet tilbage. Han sagde til sig selv, at netop her, i Verdensbyen for Kunst, maatte man have Ret til at stille de store, de meget store Fordringer. Han lod sig ikke blænde, ikke forvirre; men naar der var Dage, hvor han ikke desto mindre havde været lige ved det — hvor en overordenlig energisk Udfolden af teknisk Overlegenhed imod hans Vilje havde aftvunget ham en studsende Beundring — saa tyede han skyndsomst ind i Louvre. Dér var han sikker, forekom det ham; dér gyngede ikke Jorden under hans

Fødder; dér mærkede han ikke Konkurrencens astmatiske Stønnen. I Omgang med, i stille Hengivenhed for Antiken og Renæssancens Kunst, fandt han ligesom sit eget Menneske igen. Og følte han her — bestemtere end nogensinde før — sin egen Afmagt, sin Sky og Uvilje mod selvstændig Syslen med Kunst, saa var der ingen Bitterhed, ingen Brod i denne Følelse. Brodden kom først, naar de talrige „Kopister" hindrede ham i hans Andagt, eller naar tilfældigvis yngre og ældre Landsmænd snakkede op om alt, hvad der dog var at se i denne herlige By!

Landsmænd undgik han med Flid, efter at han nogle Gange havde overbevist sig om, hvor vanskeligt *han* havde ved at forstaa dem, og *de* ham. Men Franskmændene burde han dog lære personlig at kende! Han kom ogsaa i Berøring med mange Kunstnere. Fra de fleste trak han sig hurtig tilbage. Det var snart gjort at lære de blot overfladiske at kende, for hvem et vist Kvantum Arbejde i Atelieret og saa Omgangen med en Model, en Veninde, er alt. Med dem gjorde han kort Proces; og de betragtede ham paa deres Side som en kedelig Særling, en „Barbar", der ikke gad bestille noget og ikke forstod at more sig. Med Kunstnerne, der havde Navn og Berømmelse, gik det ham ikke stort bedre. De var saa optaget af dette Navn, af at befæste Berømmelsen og skabe en Formue for sig selv og Familien. De sled i det. Han maatte beundre deres Arbejdskraft — men om Arbejdets Karakter og Lødighed kom han snart i en Disput, som stillede dem yderligere kølig-høfligt overfor den paastaaelige fremmede. De gik ud fra den franske Kunsts prædominerende Egenskaber som noget givet: han forlangte et Indhold deri, som de enten ikke forstod eller ikke vilde forstaa. De kaldte ham smilende en „Germaner"; han svarede med Ivrighed, at den tyske Skole, som saadan, ikke havde hans ubetingede Sympati. Ja, hvad det da var, som han savnede i den franske Kunst? Her blev han i Forlegenhed for Svaret — og da de antog, at det var Sproget, som lagde ham Hindringer i Vejen for at udtrykke sig klart, saa var de elskværdige nok til at afskære yderligere Drøftelse ved at beundre et og andet Studiehoved, som de fandt i hans Mappe.

Det var ikke Sproget! Han studerede det ivrigt, han gik i Teatrene, læste Bøger og indlod sig i Samtaler. En saadan indledet Samtale, en Aftenstund paa en lille, uanselig Restauration, bragte ham i Forbindelse med nogle unge Kunstnere, der dannede en afsondret Kreds, som betragtedes med Respekt og hemmelig Ærgrelse af de overfladiske, og som indgød de ansete og navnkundige Kolleger en Ængstelse, der afvekslende skjultes under Ringeagt og ytrede sig i Forsøg paa at drage Kredsen over til „Opinionen".

De unge Mænd var netop bestemte paa at føre Krig med „Opi-

nionen", med det konventionelle, den akademiske, saa vel som den u-akademiske Routine. De gav ikke de ældre Kolleger noget efter i Flid. De arbejdede tidligt og silde. Der var en Alvor over dem, en Ihærdighed, næsten en fanatisk Iver, som gjorde det indlysende, at Herredømmet baade over Kunstens Midler og over Publikum i Fremtiden maatte tilfalde dem. Det gamle Feltraab: Tilbagevenden til Naturen! var skrevet paa deres Program. Der skulde *males* efter en Metode, som det direkte Naturstudium ene og alene indeholdt. Kunsten var kommen i Forfald ved de af Staten understøttede Institutioner, ved Kompositionsbillederne, ved Professormaleriet, kort sagt ved Konveniens og Routine. En Delacroix kunde man til Nød akceptere; han havde i det mindste i sine Bestræbelser været revolutionær, om end ogsaa han havde malet for meget „ud af Hovedet". En Delaroche var et akademisk Uhyre, og Ingres var en tør Stilist. Kejserdømmet havde ingen Malere; men Fremtiden — som man ogsaa politisk talt anede vilde krænge Vrangen ud — Fremtiden skulde have Malere; en hel ny Skole skulde frem; og disse unge Mænd her var dens Kærne.

Han besøgte dem; han gik saa vidt, at han begyndte at arbejde i deres Ateliers. Deres Utrættelighed og deres Overbevisning paavirkede ham. Naturen paa Klingen! — stadig gøre om — ikke bryde sig om Komposition — male hvad som helst — Naturen sørger selv for Opgaver! — Kød og Blod, Farvens forskellige „Valører", Stoffernes absolute Behandling efter Stoffets eget Væsen — alt sammen søgt paa egen og paa første Haand, uden nogen Recept — til Nød med Henvisning til de spanske eller flamske Naturalister ... en Naturalisme altsaa, som Gennemgangsled til en ny Udvikling, en genfødt Højde i Kunsten!

Højde? Han begyndte atter med sine Tvivl. Havde disse Mennesker da den Resignation, i Følge hvilken deres Gerning maatte betragtes som en blot Indledning til noget kommende, den besværlige Rejse hen imod et Land, som først Efterkommerne skulde naa? Han var alt andet end sikker derpaa. Vilde ikke snart denne „Skole" sætte sig lige saa fast i Sædet, med lige saa afgjorte Dogmer, lige saa stor Selvsikkerhed, som de Modstandere, man nu bekæmpede? Og hvad var der opnaaet ved at male et Portræt, ikke just med den mest skuffende Lighed — thi dette var foreløbig det underordnede, som det i det hele taget beror paa et Skøn, hvad der er Lighed — men *male* et Menneske med det mest indtrængende Kendskab til organisk Form og Individualitet, til hvad Farven kan frembringe af Illusion om levende Liv? Vilde det endda være saa sikkert, at det blev „Liv" dette — selv om det færdige Resultat aftvang et nok saa overrasket Udbrud: hvor levende!

Naar Genstanden, Opgaven og Kunstnerens Valg overhovedet var ligegyldigt — naar det i Dag var blot og bar en Model, i Morgen et Lig, i Overmorgen en Dame i Kniplinger, og maaske paa Søndag et Landskab med Kaalstokke og en Mistbænk — naar det var *Naturen*, denne efter de moderne Begreber kolde, upersonlige, for vore Glæder og vore Sorger, vore Lidenskaber og vor Begejstring utilgængelige Suveræn, som skulde afløse det faldefærdige Kejserdømmes hinkende Idealisme og overlevede Routine-Pragt — vilde da ikke den ny Potentats Adepter selv løbe Fare for at blive kolde og upersonlige, tilbagetrængende alt andet til Fordel for dette isnende Ord: Arbejde?

De unge, dygtige Franskmænd saa' paa ham og trak paa Skuldrene. Og da han, slippende sine Pensler og spadserende op og ned ad Gulvet, gav sig til at tale om saadanne Ting som at uddybe sin Personlighed, højne det indre Menneske, lytte til den Melodi, der klinger ud fra det ubevidste Liv i Menneskekærlighed og i Tilbedelse af den store u-begribelige og dog synligt allestedsnærværende Aand — og saa først *male* i Kraft af en Anskuelse og et Valg ... saa begyndte den flittigste og dygtigste af dem alle, Machéen, Formanden for Atelieret, at fløjte; og han sagde til Kammeraterne, til dem, der skulde bære Fremtidens Kunst frem, og som sad dér og saa' paa hinanden med et fint, tørt Smil, hist og her afbrudt af en ungdommelig kaad Latter —: allons travailler!

Christensen skilte sig fra dem. Han ærgrede sig lidt over, at han gjorde det. Han kunde jo have paalagt sig en Læretid her som en Slags Bod. Han var kommen paa tværs baade af Mennesker og Forhold derhjemme. Nu var han i Færd med det samme her. Skylden maatte dog til sidst søges hos ham. Hvad var det for en Arrogance, der stadig stillede ham ene med sine Meninger og sine Fordringer? Han havde fjernet sig fra venligsindede Kammerater i Hjemmet; han havde været lige paa Nippet til at løbe sig fast i en Kærlighed, en Blanding af Naivitet og Sansebetagelse. Han havde vel faaet Bugt — det haabede han i det mindste — med de sidste Erindringer baade om sin Betagelse og sin Dumhed. Men hvad havde han i Virkeligheden faaet gjort i Mellemtiden mellem da og nu, baade for „at uddybe sin Personlighed og højne sit indre Menneske“ ? Ja, han havde faaet *set* noget, var vel ogsaa bleven noget udviklet — men det var han forholdsvis kommen nemt til. Arbejde planmæssig — det burde man dog! Var han ikke draget ud med visse Forudsætninger? — var der ikke en Kunstner i ham, trods det, at han ved Rejsens Begyndelse med Flid havde trængt Kunstneren tilbage? Han løb dog ikke bort fra sig selv; og her var baade Tugt og streng Skole. Man skulde

ikke med Billighed beskylde disse unge Franskmænd for Franskmændenes Letsindighed!

Og dog — her var ikke det, han søgte; eller han var ikke Manden, som kunde hjælpes paa denne Maade. Hver Gang han kom fra Louvre, med Sindet opfyldt af hvad han dér havde set, og hver Gang han tænkte paa den nuværende Kunst, paa den, der havde Opinionen for sig, eller paa de unge Mænd, der vilde skabe en ny paa den gamles Ruin — hver Gang han i det hele taget saa' paa denne smilende By, der synes at indbyde alle, baade indfødte og fremmede, til at tage Del i Glæde og i Arbejde — saa kom det over ham, i et Sæt, med en egen frysende Fornemmelse, at her ganske vist var mange, der glædede sig uden at arbejde — men ogsaa mange, der arbejdede uden at glæde sig — at her ubetinget var Mangel pa dem, der havde den sande, dybe Glæde i Arbejdet. Det kom over ham, naar han saa' denne Travlhed, disse spændte Miner, hvad enten det gik til Dagens alvorlige Gerning eller til Forlystelsernes Hvirvel, at her var en Tidsalder, som ikke var *hans*, ikke rummede Maalet for hans Længsel, hans Sympati, ikke besvarede hans hemmelige Ønsker — men tvært imod vendte sig med ligegyldigt, overlegent, fremmed Udtryk fra ham og lod ham endnu mere ene i Hvirvlen, endnu mere overladt til sig selv. Og det kom over ham, at selv om der skete en brat Omvæltning, selv om man vendte Tingene ret brutalt paa Hovedet — saa vilde næppe *den* Tid skabes, som drog ham til sig med Varme og Inderlighed og holdt ham fast, som man, selv mod sin Vilje, fastholdes af en Ven eller Veninde.

Han følte, at havde han været ganske ung, eller havde han ikke gaaet en Kur igennem derhjemme, saa havde han maaske givet efter for en flygtig Tilbøjelighed, søgt et Øjebliks Holdepunkt for det Øde, der omgav ham, i de Fristelser, hvorpaa Byen var rig nok. Men som han nu var, og som Byen nu forekom ham, saa søgte han — intet.

Den, som ikke søger, plejer heller ikke at finde — ikke engang et nok saa lille Æventyr. Sligt forekommer undertiden, belejligt nok, i Bøger; eller man krydrer ved fri Fantasi en mundtlig Rejseberetning dermed, som muligvis forekommer En selv altfor triviel og tør.

Der hændtes ham intet. Han saa' paa Byen, og Byen undlod at beskæftige sig med ham; den havde saa meget andet at tage Vare. At komme ind i det franske Familieliv, er ikke en lige Sag for den fremmede, der ikke er forsynet med ganske særlige Anbefalinger. Nogle enkelte Huse aabnede sig for ham. Det var muligvis hans egen Skyld muligvis Husenes — men han lod det blive derved. En dansk Snedkersvend havde han tilfældigvis ikke her til Kammerat; og en engelsk Adelsmand og Særling fandtes heller ikke. Det forekom ham til sidst, at Byen var lille; at den havde et stillestaaende Ansigt; at

han kendte alle disse forbindtlige Smil og denne magre Geskæftighed, denne Bæren Yndigheder til Skue og denne Skjulen sig under Ironi og Ligegyldighed. Han savnede Hjemmet; han saa' dets Svagheder i Formindskelsesglas; han idealiserede dets virkelige Væsen og tildigtede det næsten lutter Fuldkommenheder. Men mest savnede han London; — selv dets Kulrøg vilde han gerne have indaandet, denne klamme Flodtaage, naar han tillige havde følt Luften ligesom sitre under de uhyre Massers Aandedræt, og mærket Jorden ligesom dirre under Kæmpearbejdet for at holde Verdens-Kranen i uafbrudt Virksomhed. Han blev led ved Forfinelsen, og var ikke langt fra at regne Kunsten med herind under ... han blev led ved Paris; og en Dag tog han ud paa Landet.

Han vilde se Byens Omegn; først den nærmeste. Han steg af paa en Station og gav sig til at spadsere. Naturligvis ærgrede han sig. Denne kølige, klare, kokette franske Aand, saa stærkt optaget af det ydre og af sig selv, som nu og da futter af med en Verdensrystelse — i en Revolution eller et Militærdiktatur — og derpaa idyllisk sætter sig hen for at leve som Kapitalist af sine Renter — denne Aand har jo netop befolket Paris's berømte Omegn med et Utal af Villaer og Smaaslotte mellem Haver og Parker i et bølgende Terræn, gennemskaaret af Floden og kranset med Forter.

Urtekræmmerens, Bankierens eller Adelsmandens Villaer og Slotte ere alle ens, lige kokette, nysselige og i Længden kedsommelige — tænkte han. Og han saa' kokette Damer bag Havernes Gitter — og elegante smaa Herrer kom kørende; — der var meget faa Fodgængere — det var, som om enhver her var forpligtet til at holde Hest og Vogn.

Og han skyndte sig videre, og kom til de smaa Landsbyer, nyopfiksede Fornøjelsespladser med Anløbssteder ved Floden.

Over alt Kunstnere, Artister med deres Apparater, hvortil ogsaa Veninderne syntes at maatte regnes. En fortvivlet Masse Kunstnere! gentog han for sig selv. Herregud! *naar* slipper man dog for dem?

Han besteg en Bakke, hvorpaa der laa et Fort. Og han saa' over mod andre Forter i en stor Rundkreds, der spændte om den berømte, interessante By, som Seinen med sit blinkende Baand deler i de to tidt beskrevne Halvdele. En let Dis af Røg, hen over en Slette af blaanende Tage og Kupler, spredtes netop af en jævn Brise; og Solen syntes bag sine Flors Skyer at kokettere med den smilende By. Nôtre-Dames to kullede Taarne kom til Syne, ganske som om Billedet kunde være valgt til Titelvignet paa en af disse utallige Bøger, som Verdenskæledæggen ikke bliver træt af at udgive om sig selv.

Da faldt det ham pludselig ind — han vidste ikke hvorfra eller

hvorfor: Hvordan mon Kæledæggen vilde tage sig i det, hvis en fremmed Hær laa lejret paa disse Højder? — og vilde en saadan Begivenhed, uberegnelig i sit Omfang og sine Virkninger, maaske kunne afføde en virkelig ny Tid — maaske en stor Tid og en stor Kunst dernede blandt disse Mennesker og rundt omkring i den Verden, der saa gerne vil tage sine Mønstre herfra?

Han maatte længere bort; ud til Landet, det rigtige Land med Skove og Marker i Stedet for Parker og Haver. Der gik Tog nok af Sted fra hver Station — og ud paa Aftnen steg han af ved en rigtig lille Landsby, med to, tre hvide Forpagtergaarde indesluttede af Hytter, smaa Køkkenhaver indrammede af lave, faldefærdige Mure, et afskallet Kapel med en Madonna i en Niche, Bønder i grove blaa Bluser og Træsko — og som Baggrund en Hede og en Række sammenhængende Skove, der i Midten højnede sig terrasseformig op over den vestlige Horisonts gyldne Skær.

Han fandt frem til Kroen, og fik sig med nogen Besværlighed et Værelse anvist. Man saa' lidt forundret paa ham, dog ikke mere end at der opsteg hos ham en svag Mistanke: skulde man maaske ogsaa her være vant til Turister, til Kunstnere?

Under en Aftenvandring igennem og rundt omkring Byen blev han beroliget. Der var ikke Spor af „Apparater" at opdage, og der forekom øjensynlig intet andet Eksemplar af den kultiverede Menneskehed end han selv. Han trak Vejret dybt: Alene — alene i Naturen!

Den næste Morgen ved Solopgang var han paa Vejen til Skoven. Han gik over Heden og snusede Duften til sig — aa, hvor velgørende! Det var som om Jorden selv hilste paa ham. Han havde nær taget sin Hat af for den lille graa Lærke, der svirrede op bag en Tue; og da den lod sit Instruments klingre Lyde dirre ned til ham fra den blaaklare Højde, fik han næsten Taarer i Øjnene.

Han gik igennem Skoven, følgende de snoede Stier, der snarere syntes traadt af Dyr end af Mennesker. Han fik et Godmorgen! luntende tilnikket af en Brændehugger, som om det kunde have været af en Hegnsmand derhjemme. Havde ikke Stien nu og da løbet over Klippegrund, ned og op af Dybder, hvor mægtige mossede Skiferblokke stak frem, saa kunde han gerne have gaaet her, som gik han i en dansk Skov. Bøgetrær kuplede sine Kroner over ham — saa fulgte mørke Ege, ansélige gamle Herrer, med frodig lys Opvækst rundt omkring. Et Stykke Daavildt tittede frem med spidsede Øren — og forsvandt lige saa ubegribelig lydløst, som det var kommet til Syne. Al Sti hørte op. Med hemmelig Glæde belavede han sig paa virkelig for Alvor at fare vild. Den samme Skovens Mystik, der bor saa dybt i enhver Dansk, begyndte at betage ham, ganske under den samme lidt kriblende Gysen, som i Drenge- eller Ynglingeaarene. Til

sidst fo'r han virkelig vild; og medens han saaledes gik og gik — højst sandsynlig i en Kreds omkring sit første Udgangspunkt — var det ganske faldet ud af hans Tanker, hvor vidt han havde Fornemmelsen af at være faret vild i en dansk eller fransk Skov. Der var dette ene og alene, som løftede hans Bryst, lettede hans Gang og lysnede hans Sind: at Naturen atter var udelukkende til for ham og han for den — at han med sunde Kræfter og friske Sanser følte dens lønlige Kærtegn ... aa han var Fanden ikke Kunstner, Pokker ikke Maler! han var et lykkeligt Menneske, der gik paa Jorden, nu og da saa' op til Himlen gennem Træernes Løv, ubekymret som en Gud om Ende og Begyndelse paa Tingene, i dyb Overensstemmelse med Omgivelserne, fra hvis synlige Verden det usynlige talte til ham om en Herlighed, som netop ender dér, hvor Mennesket vil begynde at skabe!

Men sulten — det begyndte han unægtelig at blive. Hvor længe kunde det mon vare, inden han kom ud af denne fortryllede Skov?

I en lille Lysning, hvor høje Bregner dannede Underskoven, saa' han en Mand ligge udstrakt paa Jorden, den ene stærke Haand støttet under Øret, Manden optaget af at spise Frokost, som han med den anden Haand krammede ud af en Skydetaske. Jæger var han nok ikke; hverken Bøsse eller Hund tilkendegav ham som saadan; kun en Knortekæp laa slængt ved Fødderne. Han var iført en blaa Bondebluse, havde plumpe Sko paa Fødderne; en graa Bulehat var skudt noget bag ad Nakken, og under en bred, lav Pande saas et Par rolige, agtpaagivende Øjne; det hele Ansigt, med noget sluttet, fast og bestemt i sig — maaske med Tilsætning af et sørgmodigt Drag — røbede en Intelligens og en tænkende Alvor, der sjældent findes hos den jævne eller simple Landmand, om end man hos den franske Bonde kan træffe Fysiognomier, som kan give Psykologen noget at grunde paa.

Den liggende gjorde en ganske let Bevægelse med Hovedet, da Christensen traadte hen til ham og spurgte om Vejen ud af Skoven.

„De finder den næppe, uden at jeg selv følger med og viser Dem den! Vil De tage en Skive Brød med — og en Slurk Kognak er her vel ogsaa endnu ... jeg skal straks være færdig!" —

Christensen takkede for Tilbudet, satte sig, spiste — undskyldte sin Appetit — drak af den lille Flaske, og berettede i al Korthed, at han var en fremmed, som havde gjort en Udflugt fra Paris paa et Par Dage.

„Byen begyndte at falde mig lidt for Brystet!" sluttede han smilende og rejste sig.

„Naa ja! — ja her er bedre herude!" sagde den anden. Han samlede sine Sager sammen, rejste sig, og de gik ved Siden af hinanden.

I Skoven blev der kun vekslet enkelte Ord, løsrevne Sætninger. Det varede en lille Time, saa var de ude paa Heden.

„De bor i Kroen?" spurgte Manden i Blusen.

„Ja jeg gør!" svarede Christensen. „Og De — formodenlig i en af Forpagtergaardene?" —

„Jeg har min lille Hytte" — lød Svaret — „naar man kommer til venstre forbi Kroen, langs de to lave Mure — hvor De ser en grøn Laage ... men der gaar en stor glubsk Hund derinde!" tilføjede han og saa' paa Christensen med en stille Latter i de agtpaagivende Øjne.

„Aa, jeg har ikke i Sinde at forcere Indgangen!" sagde Christensen og lo paa sin Side.

„De holder maaske selv af at være i Fred?" —

„Netop!" —

Saa gik de tavse hen over Heden. Da de nærmede sig Landsbyen, havde Solen just lavet sig det hyggeligt bag nogle store, optaarnede Skyer, ned over hvis Volde den gød sit straalende Væld af duftigt Lys. I denne varme Lystone laa Landskabet for dem — stort og stille, gennemaandet af Fred. Den lille By, som den viste sig der, med Røgen op fra en Skorsten, med Spiret op fra Kapellets Tag, med de smaa Haver og enkelte højstammede Trær, var en Verden, der trods sin Lidenhed sagtmodig gjorde sin Ret gældende i den store Verden. Se kun paa mig! jeg ønsker bare at være her — at være mig selv, leve mit eget Liv — og dette Liv er smukt og sundt og simpelt — langt borte fra Ophidselsen, Forfinelsen, Fortabelsen i Hvirvlen!

Fra Landevejen rejste sig saa en Støvsky, der smeltede ind i Lystonen. Ud fra Støvet bølgede en Faareflok med ulden Glans hen over de taktmæssig bevægede Rygge. En ung Knøs gik i Forvejen med en afbladet Gren i Haanden. Nu standsede han — og Flokken bag ved ham. Han henvendte nogle Ord til en rank Kvindeskikkelse, der skred langsomt frem paa Højden af et Gærde, i Hænderne et Strikketøj, paa det knejsende Hoved en blank Spand. Ogsaa hun standsede; man kunde se et roligt Smil lægge sig over det brune Ansigts bløde, ungdommelige Træk. Saa hævede atter den fine Støvsky sig — og igennem denne, hen over Landskabet klang Klokketonerne, til Bøn eller til Arbejde, fra Mariakapellet.

Manden i Blusen stod stille. Han løftede den højre Haand og bevægede Fingrene paa en uvilkaarlig Maade, som om han fulgte Konturer eller indsatte Farver i dette Syn.

„De er Maler?" sagde hans Sidemand, som betragtede ham.

„Ja — og De formodenlig, siden De kan se det?" —

Christensen vidste ikke, hvad han vilde svare hertil. Han bøjede Hovedet.

De fulgtes igennem Landsbyen. Ved den grønne Laage vilde Christensen anbefale sig, men den fremmede bad ham venlig om at gaa indenfor, idet han lagde sin Haand over Snuden paa en stor Hyrdehund, som kom springende.

I Haven legede et Par Børn, klædt som Landsbyens øvrige Ungdom. Paa en Græsplæne stod en midaldrende Kone og hængte Tøj til Tørre over Snore. I Dragten saa' hun ud ganske som Bønderkonerne; hendes Ansigt var livlig muntert, røbede Sundheden, der kommer ved megen Beskæftigelse i fri Luft, men bar ogsaa Spor af Anstrengelser ved Husvæsnet ude og inde.

„Min Hustru!" sagde den fremmede Maler.

Hun nikkede venligt til Gæsten og fortsatte sit Arbejde, med et og andet formanende Tilraab til Børnene.

De traadte ind i Huset. Det var virkelig kun en Hytte, men overordenligt renlig holdt. Et af Rummene var forholdsvis stort. Her var Malerstue, men intet moderne „Atelier". Udstyrelsen var ganske som i en Bondestue, hvad Bohavet angik. Ingen sammenskrabede antike Møbler, Vaaben, Planter eller Tæpper. Væggene var bedækkede med Tegninger, Studier, paabegyndte Billeder; et saadant, ved nærmere Eftersyn næsten færdigt, stod paa et Staffeli ved Vinduet; en Malerkasse aaben midt paa Gulvet.

„Se Dem om, hvis De har Lyst. Jeg selv har blot noget at gøre ude i mit Huggehus!" sagde Maleren, der allerede var halvt ude af Døren igen.

Christensen gik omkring; syntes først noget tvivlraadig — saa' og saa' — blev mere og mere overrasket.

Han nærmede sig Staffeliet, satte sig i den eneste store, gammeldags Stol — lænede sig tilbage — og blev siddende ganske tankefuld andægtig, med Haanden støttet under Kinden.

Endelig en Gang! Hvad var dog dette for et Menneske, som han her, midt ude paa Landet, saa at sige var snublet over? Navnet stod at læse paa flere af Billederne, men det gav ingen Oplysning. Christensen havde hverken set eller hørt det omtale før. Hvad siger i det hele taget et Navn?

Dette Rum var en Verden for sig. Han var kommen herind, nærmest af Høflighed. Skulde han atter tvinges til at beundre noget af den Dygtighed, hvis Prøver han nu tilstrækkelig kendte? ... Hans første Blik havde været et flygtigt. Han ærgrede sig ved muligvis at træffe en landlig Dilettantisme, der fordrede en anerkendende Frase til Gengæld for en ydet Tjeneste! ... Men nu havde han sét.

Christensen skottede til Døren. Han var glad over at være ene; overvældet, næsten ydmyget, som han maatte erklære sig.

Han saa' Udkast, Studier, Tegninger, Billeder, der hverken var

Naturstudier, Atelierbilleder, Udstillingsemner. Man kom i den besynderligste — den mest behagelige — Forlegenhed for at finde en Kategori. Det var Landets Liv og Livet paa Landet, som var disse Værkers Emner og deres Udspring. Det var Naturen, til hvem de stod i Gæld; — der var et Studium her bagved; — men mere end Studium var der en stille, agtpaagivende Fortabelse i Aarstidernes Vekslen, en Kærlighed til Bondens simple, daglige Gerning, uden at hverken Mand eller Kvinde under deres Sysler var „grebet" fotografisk paa fersk Gerning, eller taget paa Kornet som „Model".

Om disse Billeder var malede ude eller inde — man skulde have ondt ved at afgøre det. Hvor meget der af disse Scener var fri Komposition, hvor meget der direkte var taget fra Naturen — det blev for saa vidt af underordnet Betydning. Her var en Maler, der stærkt havde begrænset sig, muligvis endogsaa resigneret. Til Gengæld var den Verden, som han aandeligt rummede og som han med sin Kunsts Midler omfattede, aabenbart i den Grad bleven hans egen, bleven Udtrykket for hans dybeste Følelser og Fornemmelser, at han kun behøvede med sit Kridt eller sin Pensel at glide hen over Billedfladen, for at vide sig sikker, overlegen og — indenfor *sin* Begrænsning — Mester.

Men denne Overlegenhed og dette Mesterskab røbede sig allermindst i Maaden, i Behandlingen eller Foredraget. Intet bestikkende, ingen forbavsende Færdighed. Bredt var der taget fat — baade i Landskab og Figurer. Detaillerne fik værs'god se at underordne sig Helheden, og allermindst skulde det siges, at en Elegance var søgt opnaaet. Man kunde et Øjeblik — for Christensens Vedkommende *kun* et Øjeblik — være noget i Vilderede: var det Mangel paa teknisk Viden, der straks ligesom forvirrede en ved Indtryk af Ubehjælpsomhed, ved noget kluntet og tungt? eller var det en ganske sjældent individuel udarbejdet Form- og Farvegivning, der stillede den Fordring — hvad de unge Naturalister i Paris ikke altid havde vist Fasthed overfor — at Beskueren skulde have noget Arbejde ved Tilegnelsen, ikke rutsch væk skulde kunne beundre og applaudere?

Og Emnerne? Lige saa lidt som det var et overordenlig stofrigt, i Terrænforholdene og i Beplantningen omhyggelig akcentueret Landskab — og lige saa lidt som Figurerne var kølige Modeller, malede blot for at have den Fornøjelse at male dem, eller fordi de tilfældigvis var forekomne i Naturen — lige saa lidt var det Folkelivsbilleder med en Pointe, en Anekdote indledet eller afrundet ved et Tableau. I almindelig Forstand „foregik" der grumme lidt. Hvis Landskabet, Omgivelserne, Stemningen kunde tænkes taget bort fra disse enkelte, i Persontal meget begrænsede Grupper af Figurer, saa vilde der endda i Manden, Kvinden, Barnet eller Dyret være Situationens

stille, velgørende Handling tilbage; — men i *saa* nær og inderlig Forbindelse stod netop Omgivelse og Figurer med hinanden, at disse Menneskers Udtryk og Stilling, alt hvad de røbede af Glæde eller Sorg under deres beskedne Sysler, først ret fik Handlingens dybere Karakter og Stemning over sig ved det aabne Landskabs, og i enkelte Tilfælde Interiørets forklarende Væld af Toner.

I et akkompagnerende Væld af Tone og Farve, der kun lidet havde med noget „Luftstudium" at gøre, og lige saa lidt smagte af Atelieret — i en saadan inspireret Atmosfære af Naturglæde, isprængt Livets eget Vemod, var disse Billed-Digte neddykket. Her var en Maler, der fuldt ud var Maler, Iagttager og maaske i teknisk Forstand Eksperimentør — men som i sin Sjæl var Digter, *maatte* være Digter, for at kunne frembringe denne Stemningsfylde, for at kunne virke paa Beskueren ved noget, der var mere end Glæden over Farvetoner, over „Valørerne", over Finhed i Bevægelsen, Linjerne, Penselføringen, og hvad det alt sammen hedder.

Her i denne Hytte, en halv Dags Kørsel fra Paris, levede og virkede en Kunstner, som havde „Sjæl".

Og Christensen bøjede sig dybt forover med Hovedet i sine Hænder. Han tænkte paa, hvad han i sin Ensomhed derhjemme havde grublet og grundet over. Han gennemløb i Erindringen sin Rejse med de Omveje og de Sidespring, han havde gjort ... han spurgte sig selv om, hvor megen aandelig Ballast en Kunstner da behøvede at tage ind — hvilken „Udvikling" borte fra det naturlige Centrum, han skyldte sig selv — naar det dog, som i dette Tilfælde, blot gjaldt om at sidde ude i en lille Landsby og „opdage" en Egn, en Natur, en Befolkning, et Himmelstrøg — opdage sig selv i trofast Kærlighed til alt dette! Eller havde dette alligevel ikke været tilstrækkeligt for denne Kunstner? Hvilke Storme, Lidelser, Erfaringer var her gaaet i Forvejen? Skulde det virkelig kunne tænkes, at han havde været af de faa lykkelige, der straks finder sig til Rette i sit Kald, paa sin Plads, i sin Begrænsning — og saa opnaar Herredømmet indenfor Begrænsningen?

Noget af Renæssance var dette, noget af Kunstens Gudsdyrkelse — og *det* i en Tid, som denne, og *kun* en halv Dagsrejse fra en By, som denne Tids Hovedstad!

Og her sad han, Ivar Feldmann Christensen, en fremmed i et fremmed Land ... og hvad kunde det til sidst hjælpe ham alt sammen — da han dog hverken havde Lyst til at vende hjem nu, eller — ja heri stak Knuden! — tiltroede sig Evner til at gøre som denne Kunstner?

Saa traadte Maleren ind.

Der kunde spores en Skuffelse hos ham ved at finde sin Gæst i en

Stilling, der ikke røbede den mest ubetingede Interesse for Værelsets Indhold.

„Naa ja — jeg tænkte det!" sagde han. „Enhver er tilbøjelig til at tro, at det, der er ham selv kærest, ogsaa maa tiltale andre! Men her er et Par Sager endnu — som oven i Købet har været paa Udstillingen — og er kommen tilbage igen!"

Der skjalv noget som en tilbageholdt Bitterhed i Betoningen af det sidste. Men der var en Selvfølelsens mandige Værdighed — og atter en vindende barnlig Godmodighed i hans Minespil, da han slæbte et Par Malerier i Ramme frem af en Krog, og viskede Støvet af dem med sit Bluseærme.

Christensen havde rejst sig:

„Vent lidt!" sagde han. „Jeg maa først ytre mig om, hvad jeg allerede har set! Jeg vilde være stolt af Dem som Landsmand. Og hvis De levede hjemme i mit Land, saaledes som De lever her, vilde jeg være lykkelig ved at bo i Deres Nærhed, for bestandig at kunne følge Dem i Deres Arbejde og beundre hvad De skabte. Nu er De Fransk-mand — og jeg er kun Trækfugl her. Jeg vil aabent sige Dem, at Deres Landsmænds Kunst hidtil væsenligst har aftvunget mig Respekt, uden at jeg er bleven revet med — forstaar De, fuldt ud og dybest inde. Jeg begriber ikke, at jeg ikke før er stødt paa Arbejder af Dem, eller blot har set Deres Navn! Paa den anden Side: jeg begriber det meget vel; og netop derfor vil De maaske være tilbøjelig til i mig — fremmed og ukendt, som jeg er for Dem — at se en Broder i Aanden, der blot ønskede at besidde en Brøkdel af Deres Geni, for at kunne overbevise Verden om, at der endnu er Malerkunst udenfor Landenes Skoler og Partier og Udstillinger og ... lad mig give Dem et dansk Haandtryk: man plejer at kalde det ærligt! Det faar da bøde paa Sprogets Mangler!" —

Den Enthusiasme, hvormed Christensen havde talt; Spillet i hans Øjne, og den Haand, som han helt dirrende havde strakt frem — og endnu noget i Ord ugengiveligt, som dobbelt føles og dobbelt vækker Tillid — alt tilsammen gjorde et pludseligt, uventet Indtryk paa Hyttens og Malerstuens Besidder. Han stod endnu dér, belemret af de to Malerier, som han ikke ret vidste, hvor han skulde anbringe — forlegen, lyttende med de klare Øjne vekselvis aabne og sammenknebne, for at opfange denne Talestrøm, hvoraf nogle Ord, en og anden Sætning, kunde have været bedre Fransk ..... Og saa slap han Billederne, gik frem over Gulvet, omfavnede og trykkede sin Gæst hjerteligt til sig, idet han udbrød:

„De taler fortræffeligt! ... Ah! saadan noget hører jeg gerne. Jeg er ikke forvænt, kan jeg forsikre Dem!"

De blev sammen denne Dag og hele den næste. Som om de kunde have været langt yngre, lettede de deres Hjerter for hinanden. De havde fundet Tilknytningspunkter, de havde meget fælles — om end Christensen med et lille Suk maatte sige sig, at den anden havde ført sine Teorier ud i Praksis.

„De vil høre mig fortælle om mig selv?" — sagde den franske Maler, idet han kradsede sin lille korte Pibe ud og paany stoppede den med den mørke Caporal, som han søgte frem af Indholdet i sin rummelige Bluselomme:

„Jeg er født her paa Egnen — bondefødt. Min Fa'r var for saa vidt en mærkelig Mand, som han lod mig lære noget. Selv havde han med en gammel Præsts Hjælp samlet sig en Del spredte Kundskaber; saaledes kurerede han paa Dyr, og jeg tror paa Mennesker med. I min Mo'rs Familie skulde der en Gang have været et „Geni" — men hvad Slags har jeg forsømt at faa nøjere Besked om. Vi var en Del Søskende, som nu er spredt omkring. En Bro'r af mig faldt i Algier. Han kunde tegne, og min Fa'r lovede sig meget af ham.

Det var daarlige Tider for Landmanden. Min Fa'r døde, da jeg endnu knap var voksen. Han vilde haft mig til at blive Læge — det var hans Ærgerrighed. Min Mo'r sad haardt i det. Nu maatte jeg tage Tjeneste hos vor Nabo Forpagteren. Jeg havde tidligere vogtet Kreaturer — endskønt Fa'r ikke syntes om det — og jeg havde faaet en stor Kærlighed til Dyrene; den har da ikke forladt mig siden, kan jeg tro.

Jeg tegnede allerede den Gang; først paa Mure og Dørfyldinger, saa i Bøger, som jeg tuskede mig til. Jeg var meget paa Marken, paa Heden og i Skoven. Det sidste Sted sneg jeg mig til at komme ud i; jeg læste derude alt, hvad jeg kunde faa fat paa — og naar jeg kom hjem, saa tegnede jeg, hvad jeg kunde huske: Træer, Dyr, Arbejdere paa Marken, og desuden en hel Del gruopvækkende Kompositioner efter Guizots Civilisationshistorier.

Forpagteren saa' skævt til mine Udenomsbeskæftigelser. Han havde jo paa sin Side Ret. Jeg var i hans Brød, og jeg forsømte mit Arbejde. Min stakkels Mo'r græd, mine Søstre skændte; men jeg var nu fast bestemt paa, at jeg vilde være Maler. Hvorledes dette skulde gaa til, havde jeg ikke nogen klar Forestilling om. Man skulde blot se at komme til Paris! vidste jeg. Det havde en omrejsende Malersvend fortalt mig. Han beskrev mig ogsaa al den Fornøjelse, der var i den store By, som for vore Forestillinger laa uendelig langt borte, og som var fuld af vilde Dyr og vilde Mennesker med.

Fornøjelserne trak mig ikke. Vor Sognepræst var en skikkelig Mand, som altid søgte at skræmme de unge Knøse, og Pigerne med, fra at tage til „Sodoma og Gomorra". Men de vilde Dyr vilde jeg nok se paa Nærhold.

Jeg sled endnu et Aarstid og lagde mig lidt Løn op. Det var grumme lidt, men alligevel i mine Tanker en Kapital; mine Fornødenheder var kun faa, og jeg mente, at naar man først begyndte at male rigtig med Farve, saa kunde man leve saa godt som af Luften.

Saa faldt Forpagterens Datter paa at se venligt til mig. Jeg kunde ikke lide hende, endskønt hun var køn nok og et godt Parti for en Fyr, som mig. Men hun havde været Kærest med en Soldat, og man sagde ogsaa et og andet om hende.

Hun gik til min Mo'r, som den Gang var skrantende, og hun søgte at opnaa igennem Moderen, hvad Sønnen ikke selv havde Øje for som hans eget Bedste. Det er for Resten ikke usædvanligt hos os, at man gaar den Vej — og maaske det er andre Steder ligedan?

Mo'r laa den Gang til Sengs. Hun kaldte mig til sig og spurgte, om jeg kunde lide Pigen? Jeg svarede: Nej! Saa rejs Du med Gud, min Søn, for her bliver det ikke godt for Dig at være! —

Jeg forstod, at det var hendes Velsignelse, hun gav mig med, og at jeg ikke vilde faa hende at se mere. Jeg græd hos hende, tørrede mine Taarer, tog min bedste Bluse paa, nogle Bøger og Tegninger i Lommen, en god Stok i Haanden, mine Penge i en Skindpose paa det blotte Bryst ved Siden af et lille Kors, som min Gudmoder havde givet mig — og saa vandrede jeg.

Ja, hvordan disse første Aar i Paris gik, det ønsker jeg egenlig helst at tie stille om. Jeg døjede ondt, jeg led Sult — men det har saa mange før mig gjort. Jeg kom paa flere Ateliers, hvor jeg ikke lærte at male, men hørte Slibrigheder, som jeg blot havde Umage med at glemme igen. Jeg traf ogsaa den omtalte Pige, som var bleven jaget bort hjemme fra. Hun var nu Model, og hun vilde have mig til sin Ven. Jeg betakkede mig. For at hævne sig, udspredte hun paa Atelieret det Rygte, at jeg stjal Farver og gamle Studier. Det forholdt sig dermed saaledes, at jeg, for ikke at sulte ihjel, samlede de udklemte og bortkastede Tuber og solgte dem til en Opkøber af Affald og Klude. Det paagældende Studie efter en nøgen Model havde jeg en Dag fundet i en Krog. Det var malet af en talentfuld ung Mand, der var gaaet til Bunds i Pariserhvirvlen. Jeg havde laant det hjem paa mit Tagkammer, for at lære mig nogen Penselføring og Farvegivning — da jeg paa Atelieret kun blev drillet og aldrig fik Ro til Arbejde. En af Kammeraterne, den stærkeste, skønt ikke den dygtigste, tog mig i Forsvar, og man lod mig i Fred.

Men jeg havde faaet nok af Atelierlivet. Jeg led stadig Nød — det er mig endnu ubegribeligt, at jeg stod det igennem, men vi Folk fra Landet har jo nogen Modstandskraft. Der var et Sted, hvortil jeg stadig tyede, og det var Louvre. De gamle Mestre, som jeg beundrede og omgikkes fortroligt, i hvor uendelig lille jeg end forekom mig selv,

de skaffede mig nu Brødet. Jeg syntes næsten den Gang, at det var som et venligt Vederlag for min dybe Respekt. En Mand fra Syden — en snu Marseillaner — „arbejdede" med en lille Kohorte af Kopister. Jeg begyndte at kopiere; det gik raskere fra Haanden, end jeg selv havde tænkt; man roste mig og gav mig en ussel Løn; men leve kunde jeg. Saa kopierede jeg paa egen Haand og solgte mit Arbejde. Nu kunde jeg baade spise mig mæt og endda købe Bøger og Apparater. Jeg læste meget, jeg tegnede, jeg raderede — og saa begyndte jeg at se mig om i Paris.

Jeg havde hidtil levet som Murmeldyr. Hvad jeg nu saa', det stødte mig absolut tilbage. Hvor der var udstillet noget hos Kunsthandlerne eller paa den aarlige Eksposition, og hvor Folk flokkede sig i tætte Skarer, dér kunde jeg være sikker paa at finde frivole Sujetter, nøgne Fruentimmer, Scener fra Balletten, Væddeløb, pyntede Damer eller Soldater — altid Fruentimmer og Soldater. De Landskaber, jeg saa', manglede gennemgaaende Landskabets *Aand,* som jeg selv bildte mig ind at kende, som jeg i hvert Fald havde gjort mig fortrolig med lige fra Barnsben. Jeg indrømmer, at Begrebet Aand fordrer et vist Frimureri for at blive forstaaeligt — men der hører nu engang et „Frimureri" til, for at forstaa Kunst!"

Maleren tændte paany sin Pibe. De to Mænd saa' paa hinanden. Han fortsatte:

„Det var unægtelig dristigt af mig, en blot og bar Begynder, at gaa i Rette med den Kunst, jeg saa' omkring mig, de Kunstnere, jeg efterhaanden lærte at kende. Der var ogsaa Dage, Tider, hvor jeg alvorlig spurgte mig selv, om jeg ikke var gal? — saadan at skære alt og alle over en Kam! Jeg forekom mig komisk, og jeg følte mig ulykkelig. Men jeg bad en Bøn, som min Mo'r havde lært mig. Jeg er hverken Fritænker eller ortodoks. Jeg er vel vedbleven at være saadan som Bonden er og tænker i dette Kapitel. Jeg bad, naar jeg om Aftnerne gik til Sengs paa mit Tagkammer. Jeg var ikke misundelig paa nogen, led ikke af nogen pinagtig Ærgerrighed. Jeg vidste bare, at der var en Kunstner i mig, og jeg vilde være sand og ren og nobel som saadan.

Men jeg fandt ikke dette omkring mig. Der blev præsteret en overvældende Masse Kunst i denne By. Malere, Tegnere, Skulptører, alle sammen sled de i det, som om de kunde have været Fabrikanter eller Børsmænd. Naar de havde opnaaet et Navn, saa gjaldt det om at sætte sig fast i Folks Erindring og Gunst; saa skulde der skabes en Formue; der skulde indgaas et fordelagtigt Parti, og var der stiftet Familie, saa skulde der skrabes Medgift sammen til Børnene.

Levede man som Ungkarl, saa blev der holdt et helt lille Hof i det kokette Atelier, med Journalister og Spradebasser, for slet ikke at

tale om Damebekendtskaber. Min Ringeagt for alt dette kulminerede, da jeg en Dag saa' en yngre Maler af et uomtvisteligt Talent og et stort Ry sidde højt til Vogns med ingen anden end Modellen, Pigebarnet herude fra, som gav „la grande dame". Man paastod endogsaa, at han vilde gifte sig med hende. Den Æsel! sagde jeg ved mig selv.

Hvor blev den store Kunst af, eller blot den fine, den sjælfulde?

Jeg var taget ud paa Landet, for at se til en Søster, som var bleven gift. Herude malede jeg mit første Billed. Nu bag efter kan jeg sige, at det ikke blev af de ringeste, jeg har gjort. Tidt er der noget i det første Arbejde, hvor man føler et friskt Gennembrud, som ikke let kommer bedre, ejendommeligere frem i senere, modne Ting.

Mine Slægtninge herude forstod sig naturligvis ikke derpaa. De har deres at passe, og dér er deres Dom god og sund. Men jeg var næsten lykkelig, da jeg havde faaet Billedet færdigt. En ung Pige — hun som siden blev min Hustru — var kommen i Besøg fra en Naboby; jeg viste hende Billedet, hun trykkede mig i Haanden, da jeg pakkede det ind, for at rejse med det tilbage til Paris. Gud være med Dig! Du vil nok faa Glæde af det! sagde hun.

Jeg sendte det til Udstillingen. Man kasserede det. I Grunden havde jeg belavet mig derpaa. Men — alligevel, det er et Stød. En Kammerat — som jeg har beholdt til den Dag i Dag — sagde mig: Det er for selvstændigt. Ingen maler saadan!

Jeg gik til en Kunsthandler med det, og jeg mente at burde sige ham rent ud, at Censuren havde forkastet det. Han smilede og erklærede mig, at *det* ikke var Grunden for ham til ikke at købe. Han gjorde mig endogsaa en Kompliment for Ejendommelighederne ved Billedet. Men hvorfor maler De saadanne Idyller fra Landet? En Faareklipningsscene ved Solnedgang! Det er smukt — det er paa Ære meget smukt! Hvorfor maler De os ikke en smuk Kvinde? —

Nøgen? spurgte jeg.

Han smilede bejaende og bukkede: Hele Verden vil have det ... Man faar indrette sig derefter!

Muligvis De ogsaa køber Zuaver? spurgte jeg, idet jeg gav Bybudet et Vink om at bære Billedet ud af Butikken igen.

Aa ja! Zuaver kan gaa an! sagde den store Mand. Helst i Fægtning ...og allerhelst sammen med Kabylerpiger!

Saa solgte jeg Stykket til en Jøde for firsindstyve Francs. Og jeg syntes, at jeg havde gjort et Kup. Med disse Penge tog jeg tilbage hertil og lejede mig Hytten. Siden har jeg ikke været i Paris!"

Piben blev banket ud, stoppet paany og tændt. Christensen sad i Tanker.

„Interesserer det Dem at vide, hvad der siden er foregaaet her?"

spurgte Maleren og pegede smilende omkring paa Væggene. „De har selv set Samlingen! Naturligvis er der vandret en Del Billeder ud herfra ... man skulde jo leve. I den første halve Sues Aar holdt det haardt nok. Jeg giftede mig, og fik Børn. Min Kone har været mig en Støtte i at holde Humøret oppe, naar det kneb; og Børnene har hjulpet med. I det sidste Par Aar er det lykkedes mig at sælge et Billed til en anstændig Pris — og jeg er optaget i en Kunst-Revue. Forleden Dag sendte man mig endogsaa et Blad, hvori en og anden stor Kapacitet havde „opdaget" mig. Du skal se — sagde jeg til min brave Kone — det ender med, at man skærer mig i Træ og sætter mig i l'Illustration! Før jeg dør, kan jeg maaske være kendt af en Tusind Mennesker, og efter min Død vil man betale Dig for disse Pillerier her, saa at Du kan give Børnene en anstændig Opdragelse, eller sætte dem i Vej. Ça marche, ça marche!"

Han havde sagt dette smilende, men dog saaledes, at den tilbagetrængte Bitterhed stak en lille Spids frem bag Smilet; og hans Stemme skjalv en Smule. Han vendte sig nu, saa' ud igennem Vinduet og nikkede til Konen og Børnene derude. Da Christensen atter betragtede hans Ansigt, laa der over dette et lysende Drag af noget ukueligt, noget mandigt stolt og selvbevidst, der klædte de kraftige Træk og for et Øjeblik dækkede de Furer, som de trange Aar havde gravet.

„Naa ja!" sagde han. „Enhver faar, hvad ham tilkommer, alt eftersom han vælger for sig — eller lader andre vælge! Den, der selv træffer sit Valg, har i Grunden fraskrevet sig Retten til at klage. Den, der blot en Gang om Ugen har en lykkelig Dag, hvori han føler sig overensstemmende med sine Evner og sin Overbevisning, han har noget at tære paa!

Og har jeg ikke haft lykkelige Dage?"

Han syntes at se ud i Naturen, ud igennem de vekslende Aarstiders Spil af Farver og Stemninger, hvorfra han tog Inspirationen til sine Billed-Digtninger. Han syntes med ét Blik at omfatte denne Række, som hans Haand havde udarbejdet efter Naturen som Mønster — denne Haand, der maaske tillige havde skælvet af Kulde eller dirret under hans bløde Hjertes Uro for en Fremtid, hans egen og hans kæres! Og idet Lysningen atter faldt over hans Ansigt, slap han Erindringen om sin Kunsts Pilgrimsgang, og han saa' smilende paa sin fremmede Gæst:

„Nuvel! lad *dem* om det derinde i „Sodoma og Gomorra"! Lad dem veksle med deres Idealisme og Realisme; lad dem holde deres Model i Ære, eller kaste den væk. For mig er det Ord — tom Snak. Og det værste, jeg kunde tænke mig, var, om jeg virkelig blev *berømt* — om de fik snuset mine Ting efter og set, at jeg snart arbejder i Naturen og snart komponerer — og at de saa fik lavet en Skole paa *det* og kanoniseret mig som Stifter.

Den enkelte har Ret — kun den enkelte. Han er altid skatskyldig til noget forudgangent; men saa snart han har glemt, hvad han hos andre har set og tilegnet sig, saa begynder hans Ansvar for egen Regning — og han er altid ansvarlig for sin *Sjæl* — den eneste Del i hans Kunstværk, som de ikke kan eftergøre; den eneste Del, der overlever ham — hvis noget overlever ham.

Her har jeg siddet i de lange Vinteraftner og læst højt for min Kone af vore herlige klassiske Værker — dem, som jeg vil efterlade mine Børn til at læse i. Jeg føler mig stolt som Franskmand, stolt af at tilhøre en stor Nation — hvis Fejl jeg klart og skarpt ser — men som har frembragt en Kultur, hvoraf jeg kan øse Værdier for mit Liv.

Men som jeg sidder her, og som jeg færdes i denne min Fødeegn, saa kan jeg glemme, at jeg er Franskmand, men aldrig glemme, at jeg er født som Menneske i disse Omgivelser, under dette særlige Himmelstrøg, blandt disse saakaldte „stakkels" Bønder og Daglejere, hvis Sorger omtrentlig er mine Sorger, hvis daglige Liv i de mindste Ting jeg betragter med samme Ærbødighed, hvormed jeg gemmer Erindringen om min Fa'r og Mo'r. Det er sandsynligt — jeg tror det selv — at vor Tids Kunst nu gennemlever sin Dekadence. Men hvad saa? Himlens Skyer, Hedens fine Røg, Skovens fjerne Høje, Mandens og Kvindens Gerning herude blandt Dyrene og med Landskabets Liv omkring sig — alt dette kender ikke til Dekadence. Og den enkelte, der søger *det,* i beskeden Tillid til sin Kærlighed, som Stof for sin Kunsts Evner — *han* kan maaske gaa Ram forbi, naar Dommen bliver udtalt over denne Tid!"

IX

Videre. Rom.

Da Christensen kom tilbage til Paris, opfyldt af disse Indtryk fra Landet, satte han sig hen og nedskrev, hvad han havde oplevet, set eller hørt. Saaledes havde han paa Rejsen vænnet sig til at gøre. Han førte ingen Dagbog i den Forstand, at han bragte sine Indtryk, sine egne Oplevelser eller andres Meddelelser til Protokols. Han skrev Breve — uden Adresse og uden at de blev afsendt — til „en eller anden derhjemme". Og saaledes gjorde han nu.

Og da han havde skrevet og gennemlæst og lagt ned i sin Koffert — saa drog han et dybt Suk: Det er jo, som om det var hændt Dig selv! og atter er det, som om det ikke var hændt Dig, men som om Du havde faaet et Vink om at gøre ligesom en anden! Altsaa: hjem! begynde ude paa Landet, og ... Nej men der hørte jo en Kone til, og

Børn! Eller var maaske Kone og Børn en Tilfældighed, som kunde undgaas, overspringes? ...

Han faldt hen i en Række Erindringer, Overvejelser, Tankeforbindelser. Han vækkedes af Regimentsmusik fra det fjerne, der for en Stund overdøvede den hule Vognrummel. Han gik hen til Vinduet og saa' ned under sig: Pariser-Grisetten, der trippede af Sted; Dagdriveren, der fulgte hende slentrende med Stokken i Lommen; Arbejdere og Arbejdersker, som havde travlt; Butiksmanden, der i Døren passiarede med sin korpulente Halvdel; han saa' Karosser og Kareter fare forbi, overstænkende Fodgængerne med Gadesølet; han blev — uden at der egenlig i noget af dette laa nogen Anledning — saa hjertensked og led af at være her.

Han tænkte sig hjemme paa Kultorvet — hos Hørkræmmeren, Spillelæreren. Han blev ikke opbygget ved Tanken om et Gensyn ikke engang med den brave Hørkræmmer, maaske mindst med ham; thi han havde et Spørgsmaal i Øjet: hvad har Du saa bestilt, hvor vidt er Du kommet?

Han tænkte paa Professoren derhjemme. Stod han mon nu og kradsede sig i Nakken, og bed paa Penneskaftet, medens Furen mellem den stærke Pandes Knuder kom frem og sagde: det er et Slid at være Kunstner — undtagen i de enkelte lykkelige Øjeblikke, hvor man ligesom kan gaa med Vorherre under Armen — men hvor ofte er *det?*

Og saa tænkte han paa en Dagligstue med et Billed paa Væggen, og paa en Dame ... Men hurtigt skyndte han sig ud af denne Stue, for at søge sig en Plads rundt omkring i hans Fødelands Natur, hvor han kunde slaa sig ned og sige: dette er min Egn! jeg tager den i Besiddelse som dens Skildrer og Fortolker!

Og han opdagede, at der ikke var en saadan Egn i hans fjerne Fødeland, som han kendte og elskede, og hvorom han kunde sige: dette er min, og jeg er dens!

Han pakkede sin Koffert, kørte hen med sit Kreditiv i en Bank, kørte til en Jernbanestation, løste Billet til Grænsen — kørte til Grænsen — gik igennem Schweiz — tegnede en Del Bjerge — kom til Overitalien — gik igennem en Del Byer til Venedig — kørte til Florens — og kørte omsider fra Florens til Rom.

Nu var han her, ved Endemaalet for næsten alle hjemlige Kunstneres Længsel og Higen. Han var her! Og som det gaar ved Opnaaelsen af alle menneskelige Ting — ved Maalet for enhver Rejse, Afslutningen af alt, hvad der med Spænding er imødesét — han fandt sig allerede ved Begyndelsen af nye Længsler. Thi var der ikke Grækenland — det hellige Land — Ægypten? ...

Aa, disse Rejsebøger og Beskrivelser! tænkte han. Og disse de Medrejsendes Fortællinger om ganske anderledes seværdige Stæder og Steder! Disse Tidens nemme Kommunikationsmidler, der driver og jager os af Sted med Tidens egen fordømte Rastløshed! Naar Romantikerne elskede deres Veturiner og Dagvogne — saa udtalte de, dem selv ubevidst, en gylden Leve- og Rejseregel i deres ofte sentimentale Forkærlighed for Luntetrav og Landevejsstøv!

Men ogaa Romantikerne rejste. Ja, det var dem, der havde gjort Romafarter til et Dogme!

Nej, den franske Maler havde Ret. Han blev, hvor han var!

Og saa var der atter *det* ved Italien, at alt var blevet saa befamlet og befølt, bemalet, beskrevet og besunget. Ikke var der en Poet — begyndende fra Goethe og lige ned til en sølle Tidsskrift-Elegiker — uden at han havde været dér og givet sit Besyv med, ordnende Stoffet i den Grad for Turisten, at saavel Lærd som Læg maatte føle sig i Ledebaand, i Gangkurv.

Der Deufel hole die Dichter! Det havde i Florens en sydtysk Dame sagt til Christensen — en fuldblodig, ligefrem, naturlig Dame, der rejste sammen med sin Mand for at bøde paa en forsømt Opdragelse. Det var ganske vist navnlig Griseriet, Lopperne, den daarlige Mad, Manglen paa Øl, og andre Genvordigheder, der foranledigede hendes stærke Udbrud over de Folk, der fik lokket skikkelige Mennesker hen til et saadant Land. Men Christensen maatte i sin Ærgrelse næsten give hende Ret: Der Deufel hole die Dichter — og han kunde tilføje: Malerne med!

Alligevel — saa vaagnede han op med en ganske sær Fornemmelse af forventningsfuld Benauelse, efter en daarlig tilbragt Nat i en Jernbanekupé, hvor han heldigvis var bleven alene. Skælvende af Kulde i Morgenens Gry saa' han ud af Vinduet. En fin Taage hang over den romerske Campagne. Campagnen! tænkte han, og gav sig til at søge efterAquadukter, Bjergenes Linjer, Flodens Krumninger, maaske den evige Stads Mure ... Der var intet. Kun de nærmeste Genstande traadte frem — en Bakkelinje — et lille Hyrdehus — noget som en Tørvestak. Det kunde lige saa godt være den jydske Hede! tænkte han — og huskede i det samme paa, at i saa Fald vilde det ogsaa være første Gang, han saa' den jydske Hede. Men herom mener nu alle Danske at vide Besked — i det mindste gennem Blicher.

„Naa; altsaa dette er Campagnen!" sagde han igen og svøbte sig ind i Kappen, tændte sin Pibe — en Foræring ved Adskillelsen fra den franske Maler — og saa' atter ud af Vinduet.

Saa kom der, ned ad en Bakkehældning, et kroget Oliventræ frem. Og en ridende Hyrde holdt paa en mager Hest foran et lille, næsten udslukt Baal, omkring hvilket tre, fire lange Fyre strakte sig i deres Lærgamascher, Gedeskindsbukser — med Haarene udefter — revnede Trøjer, spidspullede Hatte, grove, stive Kapper.

„Campagnoler!" tilføjede han, og nævnede i en Fart for sig selv mindst tyve Navne paa ældre og yngre Malere — og han saa' alle deres Billeder for sig, med stadig det samme Motiv.

„Nu skal der komme Peterskuplen i Baggrunden!" sagde han.

Men den kom ikke.

Det var ikke som i gamle Dage, hvor Veturinen paa et bestemt Sted af Vejen drejer sig om til den rejsende i Vognen, og siger, visende med Svøbeskaftet ud for sig: Ecco S. Pietro!

Dels var det Taage. Og dels fo'r Jernbanetoget stønnende og slingrende af Sted sin egen Vej, der ikke er den gamle krummede og slyngede Kørevej med de mange Udsigter. Der viste sig intet. Taagen blev tættere — spredte sig i hvert Fald ikke. Og Christensen lænede sig tilbage, dampende paa sin Pibe, døsig, træt af de mange Gallerier, Samlinger, Kirker, Klostre, som han havde i Hovedet, næsten ønskende, at det var den jydske Hede, som han kørte hen over — hvor der intet saadan mærkeligt laa og ventede paa ham, hvor intet var sket — højt regnet en Svend Grathe slaaet ihjel — og hvad kom Svend Grathe ham ved?

Men saa med et — saa lød det skingrende Signal fra Damppiben; og Toget dundrede hult — i langsommere Tempo — hen over noget som en Bro. Og gennem Taagen, som Solen nu gjorde til et Guldflor saa' han neden under sig et leret, graaligt, ikke synderlig bredt Vand. Og der kom mørke, middelalderlige Mure frem, forfaldne, med takkede Tinder og firkantede Taarne. Det begyndte saa sært at krible i ham ... og nu saa' han virkelig antike Ruiner — Thermerne — romerske Ruiner — Rom — Sullas, Augusts, Ovids, Kejsernes og Apostlenes By — den store Innocens' og den store Clemens Stad — det Sted, hvor Rafael var død, og hvor han og Michelangelo havde levet og arbejdet ... jo, han var i Rom! Han var her! indenfor de Mure, som omslutter Kulturens og Kunstens mærkeligste Historie, Menneskenes Flod og Ebbe, Stigen og Falden, Herlighed og Forfængelighed.

Man kan være rolig — her kommer ingen Beskrivelse af den evige Stad. Det er besørget før — baade grundigt og godt og mindre godt — og Ivar Feldmann Christensen skulde mindst af alle tilbyde sig som Cicerone. Han lod det første ubeskrivelige Indtryk sætte sig,

og saa optog han sine sædvanlige Sysler, sin gamle Maade at være og ræsonnere paa.

Han kunde ikke forholde sig helt afvisende overfor Landsmænd. Der var baade ældre og yngre Kunstnere, som søgte ham; og han trængte i Begyndelsen til Selskab. En egen Luft ligger over Rom, Fortidsluft — man kunde sige Gravluft. Om man staar op ved Morgen i det klareste Solskin, i jævnt godt eller endog i straalende Humør, saa skal man nok inden Aften have mærket Skyggerne, der kredser omkring de forvitrede Mindesmærker, der lister sig gennem Paladsernes og Galleriernes Sale, og som ved Solnedgang synes at blande deres dæmpede Sange med de ringende Klokker fjernt og nær. Der klæber Blod og Forbandelser, lige saa vel som Hymner og Velsignelser ved denne By — tænkte Christensen; og naar Renæssancens Livskraft, den mægtige Idealitetstrang ikke har formaaet at præge Byen udelukkende med sit adelige Mærke — naar der i det store fra saa mange Perioder bestandig stikker Epigonernes Afmagt frem — naar der med andre Ord, stadig skal laves ny Kunst ved Siden af og oven paa den gamle, i Stedet for at man skulde valfarte hertil i Ydmyghed og forsvinde i Tavshed — saa kan Indtrykket saa nemt blive et overvejende sørgmodigt: man fristes til at sætte sig her som paa en Grav, ofre sin Tribut til Minderne, og ønske, at Skyggerne allerede havde optaget en i deres luftige Kreds!

Det var Christensen, der tænkte saaledes. Andre have tænkt og ville tænke anderledes. Og Landsmændene tænkte gennemgaaende paa at arbejde og bestille noget — hvad der ogsaa var baade sundt og fornuftigt.

De søgte ham, og han nærmede sig til dem. Han følte, at der var Fare ved at blive altfor alene her! Deres harmløse Passiar, deres Godmodighed, en Spas en Gang imellem, en Udflugt i Fællesskab, der mere gik ud paa at søge god Vin end god Kunst — alt dette var adspredende, beroligende.

Men saa kom Vrangsiden. Den danske Tilbøjelighed til Smaadrilleriet; det lille Folks Vane til at stikke Næsen i hinandens Sager — dette Kammeratskab, som er en Plage, naar det ikke kan blive til Venskab, og naar det mangler Takt og Smag, Afslebethed og Routine, for blot at være Selskabelighed. Yderligere: disse evige Pengesorger, hvorunder vor hjemlige Kunst hutler og snegler sig frem, altid følende Skoens Tryk, og derfor — ganske naturligt — stedse talende om, at Skoen trykker.

Saa fulgte de fortærskede Debatter om Akademiet derhjemme — om hvad Kunstforeningen muligvis vilde købe næste Aar — om at skaffe denne eller hin ud af eller ind i en Komité — om ens Søsters eller ens egen Forlovelse ... Det blev omsider Christensen for me-

get. Thi vel er Hjemmet en kær Ting; det rummer i sig det bedste, som man i det hele har at bygge paa — hvor man end færdes i Verden, og hvilken Bygning man end tænker sig at ville opføre — men iblandt Kejserborgenes Ruiner, paa Cæsars Forum, langs den appiske Vej, i Vatikanet, paa Monte Pincio og S. Onofrio, foran Peterskirken og i Katakomberne, ja selv ude paa Protestanternes Kirkegaard stadig at skulle have Mindet opfrisket om den røde Bygning paa Kongens Nytorv ... *det* kunde dog ikke være Meningen med at være i Rom.

Saadan mente Christensen. De andre fik da være friskere, sundere, mere i Overensstemmelse med det Liv, hvortil de nu en Gang var skabt! Han foretrak at være Særlingen, under hvilken Form han var kendt derhjemme fra, og som de gav sig Udseende af at respektere, idet de næsten følte det som en Lettelse, at han trak sig tilbage. Naar man enten harFamilie at forsørge ved sin Kunst, eller man arbejder derhen til, som til en Mulighed, hvis Mangel maaske endogsaa bliver en manglende Drivkraft, og naar man „dog alligevel ikke" — som en af Kredsen meget hjemlig-fornuftig bemærkede — „kan falde paa at ville være en Michelangelo", hvorfor da spænde Fordringernes Bue saa højt? Den kunde muligvis briste, og man blev hverken Medlem eller Professor derved!

Saa lod han de vordende Medlemmer og Professorer styre deres Kurs hen ad denne de danske Kunstneres Vej til Ros og Magt — med Udsigten til et nogenlunde Udkomme, til en om end beskeden saa dog agtet og ansét Eksistens, til Giftermaal og Familieforbindelser.Alt er jo dog relativt i denne Verden! Og tænkte han end selv paa Hjemmet omtrent som paa et Fangebur — nogenlunde med Hamlets Ord, om ikke med hans Sønderrevethed — saa maatte han nu, som forhen, give de andre Ret: de attraaede det overkommelige, og derfor vilde de sandsynligvis blive baade lykkelige og nyttige Mennesker i deres Samfundsstilling!

Han valgte at mure sig inde. Det kendte han til. Dog ikke saaledes, at han sad i sit Logis. Han færdedes i Kirkerne, i Gallerierne, paa Bibliotekerne, i Samlingerne; han blev særlig Vatikan-Menneske. Men først blev han kendt med og Bekendt af den sydtyske Maler.

Det gik saaledes til.

Han sad en Aften paa en Osteria sammen med Landsmænd. Der havde været en livligere Disput end ellers. En talentfuld, varmblodig Billedhugger, som Christensen nærmest havde sluttet sig til, var endog kommet noget ud over den Streg i Debatten, som Nordboerne for Nemheds Skyld og i Følge deres Naturel plejede at holde. Den nydte

Vin havde maaske bidraget sit. Christensen var ikke undgaaet Paavirkningen saa vel af Vinen som af Stridsemnet. Saa meget han paa denne Rejse havde vænnet sig til og faaet Smag for Selvbeherskelse, saa var der en Glød tilbage, som kunde fange Lue. En Pause var indtraadt; man havde rejst sig i Forstemthed og var gaaet hver til sit.

Christensen var bleven siddende. Nu traadte en fremmed hen til ham, hilste høflig og udbad sig paa Tysk, med udpræget sydlig Dialekt, nogle Oplysninger angaaende Striden, der havde interesseret ham, den fremmede, fordi han kendte en eller flere af de paagældende baade som elskværdige Mennesker og som begavede Kunstnere.

Med et hurtigt, skarpt Blik betragtede Christensen ham. Han var i Selskabsdragt, velbygget, noget over Middelhøjde, elegant; man kunde tage ham for en Diplomat eller Officer; men der var atter noget skødesløst i Holdningen — og saa var der Ansigtet, Hovedet, der røbede Kunstneren. Maaske bevidst var her søgt en Lighed med den store Buonarroti — maaske var der virkelig en organisk Lighed til Stede med de velbekendte Michelangeloske Træk: der var denne Afstand mellem Øjnene — det ene ligesom en Kende lavere end det andet — og der var Haarlokken, Skæggets Vækst, et Drag om Munden baade af det smertefulde, der udtrykker Kunstens Sisyphusarbejde, og af den Vilje, der modig løfter paa Stenen.

Saa var der det, som ikke var Ligheden. Man kan være endog en blind Beundrer af Renæssancekunstens Ypperstepræst og Profet, uden derfor at regne ham blandt de smukke Mænd. Denne fremmede derimod var en smuk Mand, en af de fængslende, interessante. Det var Nutidstræk, disse; de røbede nervøs Uro, stærk aandelig Spænding, megen Erfaring og Iagttagelse under et rastløs Arbejde — og dertil kom der noget af det, som i Bøgerne benævnes „dæmonisk", men som det ikke er saa lige en Sag at give et Navn, endsige at beskrive, naar man træffer at komme til at sidde Ansigt til Ansigt med det i en romersk Osteria.

Og nu erindrede Christensen, at hans Landsmænd ved en Lejlighed havde vist ham denne Mand — næsten peget paa ham og sagt: det er en berømt sydtysk Maler, som bebor en hel stor Fløj af et helt stort Palads, som har Tjener med hvide Lægge til at vaske sine Pensler, som holder et helt lille internationalt Hof i sine Sale, og som maler alle Samtidens berømte eller fornemme Mænd og Kvinder!

De skikkelige Danske havde tillige paa en hemmelighedsfuld Maade antydet, at Eliten af den Dameverden, som fra alle Nationer samles i Rom, ikke for intet flokkedes omkring Portrætmalerens Staffeli. En smuk, ekscentrisk, i alle Retninger fremragende Dame havde for nogen Tid siden ad den ikke ikke længer ganske usædvanlige Vej —

ad Frivillighedens Vej — søgt bort til det store Hinsides; og dette Dødsfald — sørgeligt interessant, som det var — havde det bevingede Rygte sat i nær Forbindelse med Kunstnerens Navn, med det farligt fængslende i hans Personlighed.

De to Mænd sad nu her sammen ved et lille Bord i den øde Osteria; de havde Vin for sig, og de havde Natten for sig. Det kom til Udtalelser imellem dem.

Den fremmede nævnede sit Navn, Christensen sit. De trykkede hinandens Hænder, tog ligesom aandeligt Maal af hinanden, løftede Glassene med den forfriskende, tilsyneladende uskyldige Landvin, nikkede og drak ud.

Saa begyndte den sydtyske Maler:

„Jeg har som sagt gjort Bekendtskab med flere af Deres Landsmænd. Det er habile Folk, elskværdige Folk — og de har en god Grund, noget solidt at bygge paa — hvad ikke altid kan siges om Tyskerne!"

„Ja, vi lærer alle at tegne!" svarede Christensen med sit Smil.

„Tillad mig!" vedblev den anden stadig høflig. „Jeg er ofte forbavset over Resultaterne. Et saa lille Folk — saa afsides liggende Land — og dog en Smag, en udviklet Dømmekraft .....!"

Christensen afbrød ham: „Ja Dømmekraft har vi — særlig overfor andres Arbejder. Overfor vore egne plejer vi, mere end heldigt er, at nøjes med de smaa Fordringer!"

„De er et lille Folk!" gentog Sydtyskeren og saa' med det ene Øje bestemt paa Christensen.

Denne nikkede langsomt, greb om Glasset, satte det haardt imod Bordet, og sagde:

„Det er en Ulykke! Ikke sandt? De føler det med os ... det er en Ulykke!"

Man var kommen over Indledningen. Den fremmede Maler drejede sig lidt paa den halmflettede Stol, slog nogen Cigaraske af sit Kjoleopslag — og saa' bort fra sin Genbo, som havde Ordet:

„De aner dog næppe ret, hvad det vil sige!" sagde Christensen. „Landet, som er blevet mindre og mindre, ligger helt og holdent i den ene By, som er for lille, om den end er uforholdsmæssig stor. Vi fødes saa at sige paa Skødet af hinanden. Der kan være noget hyggeligt i et saadant Familieskab — naar der blot ikke var Tale om Kunst. Kun til én ad Gangen er der Plads, og han kan endda ikke nyse, uden at alle Slægtningerne siger Prosit! Hvis Kunst, hvis aandeligt Liv i det hele taget forlanger Alburum, saa mangler vort Land — vor By — Betingelserne. Alt befamles, beføles, besnakkes og besigtes i sin første Udfoldelse — den vigtigste Periode for Talentet. Man forfølger det ikke længer med de forrige Tiders barske

Bornerthed — sligt kunde undtagelsesvis fremkalde en gavnlig Desperation — nej man nusler, pusler og sysler med Talentet, indtil det fine Vingestøv er borte — indtil alle stærke Livsytringer er brudt ... og saa sætter man det i Glas og Ramme, forgyldt Ramme, men ikke engang ægte forgyldt — thi det har man ikke Raad til! ... Til Trods for dette maa jeg sande Deres Ord: det er forbavsende, at der endda er Resultater. Og der *er* Resultater!" sluttede Christensen.

Det var den andens Tur til at nikke.

Han bøjede sig frem over Bordet og sagde, idet han dæmpede sin Stemme:

„Deres Landsmænd — De selv f. Eks. — burde til Stadighed leve i Udlandet, under store Forhold, i Omgivelser, som .....!"

„Som fremhævede vore virkelige Forhold, Miniaturen i vor Vækst, vor indre og ydre Mangel paa at gøre sig gældende, vor ræsonnerende og kritiserende Passivitet og samtidig den Storsnudethed, som vi dølger bag ved vor Beskedenhed ... aa, naar vi endda var virkelig beskedne!" afbrød Christensen ham og skvulpede med Vinen i sit Glas.

„Prøv det! bliv her!" sagde den anden med indtrængende, urolig Heftighed. Han tog Vejret, som om han havde sagt for meget — eller som vilde han give Indtrykket af den meget bestemte Opfordring Tid til at virke. Og atter saa' han paa sin Genbo med et ejendommeligt lidende Præg over de interessante Træk — og han lagde sin smukke, hvide, faste Haand paa Christensens Arm.

„I Nordboer har noget af det, som vi savner, I har dette tilforladelige — som *var* vor Arv fra Middelalderen, men som vi har slidt paa, indtil det er forflygtiget i en Dekomposition af ... Gud véd hvilke Bestanddele. Og I har denne Tilbøjelighed til Selvafklædelse, til at krænge Vrangen ud af jert Væsen, som forudsætter en for os næsten ufattelig Tillid til jeres Omgivelsers Diskretion, gode Hjerte og Medfølelse .....!"

Christensen rødmede. Førend han kunde svare, fortsatte den anden ivrigere:

„Tro mig, jeg mener netop ikke at saare Dem derved. Jeg føler — smerteligt føler jeg i vore Kredse Savnet af det, der hos Dem synes en ganske naturlig Egenskab. Jeg forstaar, at De ikke i ethvert Selskab viser Dem saaledes; jeg aner et Frimureri imellem Dem og mig — og jeg gentager min Bøn: bliv her — prøv det med os — med mig!"

Christensen var overrasket. Det var en Venskabserklæring i saa lidet omskreven Form, som tænkeligt. Han lod imidlertid sit Blik — maaske ufrivilligt — falde paa Vinen i Glasset. Den anden ligesom snappede Blikket og udbrød:

„Det er ikke *det!* Jeg kommer fra Selskab. Jeg er hjertensked af

det alt — af de smukke Damer — de aandfulde Herrer — og allermest af de aandfulde Damer. De finder mig eksalteret, saadan som De dér sidder og ser paa mig. Ganske som De vil! Vi tales ved i Morgen — og De vil maaske finde mere end ønskelig Kølighed. Men nu er vi her — der er noget, der har nærmet os til hinanden — og jeg slipper Dem ikke — lad saa det „noget" være, hvad det vil. Sig mig blot med det samme — De kommer jo hertil fra Frankrig — hvad mener De om den franske Kunst?"

Atter var Christensen overrasket. Han fyldte sit Glas, skænkede ogsaa i sin Genbos Glas, og vilde just i Almindelighed sige noget om den franske Kunst — da han saa' det ene store, levende Øje fæstet paa sig med et Blik af dyb, lidenskabelig Uro, en overbevist, fanatisk Uro, der selv gemte Spørgsmaal og Svar paa sin Bund:

„Ikke sandt — Frankrigs moderne Kunst er kold — iskold?" Og det lille, knappe Ord „eiskalt" klang med en skærende Lyd, som en Diamant mod en Rude.

Den sydtyske Maler greb sit Glas, tømte det i én stor Slurk, lagde sin smukke hvide Haand — uimodsigeligt en Kunstnerhaand — over den brede Pande, og halede med Fingrene i Haarlokken. Paa den ene Finger sad en Ring, en Diamant i ganske simpel Indfatning. Osteriaens øde Rum var søvnig oplyst, men netop i det matte, ligesom vin-omtaagede Skær fra et Par osende romerske Lampevæger lynede og funklede den ædle Sten ud igennem sine usynlige Slibninger. Christensens Øjne droges uvilkaarligt ind imod Glansen. Medens disse hastige eller langsomt dvælende grønne, luerøde, blaalige og vandklare Blink tindrede dér foran ham, afgav han en Rapport over fransk Kunst, idet han dog fortav sit Møde med Maleren ude paa Landet. Det trængte til en Meddelelse for sig selv, mente han. Han følte sig mere end halvvejs træt nu — og han følte virkelig sine Ord som en Rapport — som en mekanisk Forklaring, hvori Intuitionen tier, og kun Ordene lyder.

Den fremmede havde talt om et „noget", som skulde være imellem dem. Et noget — hvad det saa var — betog Christensen. Det meddelte sig til den navnløse danske Maler fra den navnkundige fremmede — denne Mand, som sad dér, beundret, efterstræbt, sikker ved saa mange Sejre, øjensynlig adspredt lyttende til den andens Ord — medens der, i Blink paa Blink, udgik fra Stenen paa hans Finger Fortællinger om Fest og Skønhed, store Sale, et Billedgalleri af rigt levende Liv, ophævet over alle pinlige Bekymringer, der kan trække Kunsten ned fra dens ideale Højder.

Øjensynlig adspredt slap den fremmede Haarlokken med Haanden, fo'r sig endnu en Gang over Panden og sagde hastig:

„Javist — javist! De har Ret. Jeg kender til det. Ogsaa de unge

Naturalister har jeg set. Bah! Naturalisme ... som om Fornyelsen kom *derigennem!* Blot et nyt Udslag af den franske Formalisme — et Greb ud i det tomme Rum, for at skabe en Værdi, hvormed de kan brillere. Og saa bilder de os ind — dem selv ind — at det er Alvor. Ja! med Alvor driver de det — og til Forandring fra Letfærdigheden faar vi alvorlige, kolde, forpinte Miner at se! Paa en hel forandret Livsopfattelse maa en hel forandret Kunst hvile ... ingen Fiksfakserier med at male lidt mere og lidt mindre efter Naturen; det er blot Barnagtigheder ... paa Valget og den indre Grebethed beror det — men hvad har det kommende Frankrig at fortælle os derom? La nature! Som om Naturen var udenfor os ...? Aahaa! den er i os — i os ... den er *her!*"

Og Fingren med den glimrende Ring kom til at pege paa hans Bryst — et bredt, hvidt Skjortebryst, der ligesom spændte sig, for tydeligere at artikulere Ordene og bestemme deres noget vilkaarlige Adresse.

Han bøjede sig frem over Bordet og sagde igen med sin dæmpede, indtrængende Stemmes betagende Betoning:

„Tror De, at vi lever i en Tid, som har Kunst, eller i en, som ingen har, som maa laane, ja som med Knæfald maa trygle og tigge sig frem hos de gamle Mestre? — Jeg vil sige Dem min Mening: man sidder ikke i en Droske, paa en Jernbanestation, i et Theselskab eller paa en Knejpe og gør Kunst. Man faar heller ikke et Kunstværk frem ved at rende i Mark og Mose, om man saa maler en Forgrund aldrig saa godt! Spørg Venezianerne, spørg Tizian — den Mand, som det er værd at tjene med Hatten i Haand! Kunst er enten dér, hvor Luksus, Rigdom, et harmonisk udviklet, skønhedsadlet Liv byder de højeste aandelige og materielle Betingelser — alt det, som man nu *affekterer* at kunne undvære, nu da Livet er blevet en haard og pinlig Nødvendighedstilstand for de fleste — eller ogsaa er Kunst dér, hvor den som hos Rafael og Michelangelo forener Gudsdyrkelsen af den ideale Skønhed med Inspirationen gennem den religiøse Tro. Vor Tid, som ikke byder én sammenhængende Overbevisning, der blot nogenlunde kan svare til Middelalderens kirkelige Tro, den skulde nødig sætte Ordet „Kunst" som Betegnelse paa alt det sammenplukkede Materiale, den maa hente fra et Liv, levet i lutter hastige, trivielle eller ækle Indtryk — og naar vitterlig hverken Fyrstehoffer eller Folkerepræsentationer nu til Dags bekymrer sig en Døjt mere om Kunst end om saa meget andet tilfældigt — naar det er fra Kunstforeninger, Fabrikanter og nogle enkelte „Samlere", at Malere og Billedhuggere i smaa Bider af Køb og Bestillinger ærbødigst skal søge Betingelserne for deres Liv, saa forundrer det mig, at der endnu

kan være Tvivl om, hvor Grænsen ligger mellem de to Epoker, der betegner Evropas Kunst og Evropas ... kort sagt, *det* som nu er!" —

„Og De?" spurgte Christensen; „hvordan stiller De Dem til „dette" som nu er, og som vi maaske snart kunne blive enige om — medens vi ellers nok vilde kunne finde Ulighedspunkter imellem os?" —

„Hvorledes jeg stiller mig? Jeg har allerede længe taget mit Stade!" svarede den anden, idet han rejste sig og skridtede frem og tilbage over Gulvet i stedse snevrere og snevrere Kredse omkring Bordet. — „Kunstneren i vore Dage maa staa paa Højdepunktet af sin Tids Viden — som alle de store gamle stod. Selvfølgelig ikke en Seminarie-Viden som hos Kaulbach — der oven i Købet ikke var Maler, men et Uhyre af en Illustrator. Man maa have pløjet en Gren af Videnskaben igennem, og man maa have en Livserfaring, i det mindste stor nok til at den kan hævde en i „Selskabet", i den Verden af Rang, Intelligens og Aand, som Kunstneren er kaldet til at lede, ikke til at lade sig lede af. Aldrig være en af disse jammerlige Atelier-Fyre, som en blot overfladisk Diplomat kan sætte fast i en Diskussion, eller en fornem Dame kan køre i Ring med. Dér hvor Formue, Luksus og Skønhed findes, dér hører Kunstneren hjemme, og vel at mærke overvejende i den saakaldte „fødte" Verden. Det er netop et Tegn paa Ufrihed, naar man mener at kunne se denne Verden over Hovedet, medens man naadigt lader sig klappe paa Skuldren af Købmanden og Børsmægleren. Da Tiden ikke mere har store Væggeflader, hellige eller profane Rum, at overlade Kunstnerens Genius til Udsmykning, da det er Staffelibilledet — og helst af et begrænset Omfang — som Talen er om, naar Tiden har Brug for Kunstneren, saa bør han opretholde sin egen og Standens Værdighed ved fortrinsvis at søge det Selskab, hvor Rigdommen er en selvfølgelig Sag, lige saa selvfølgelig som Takt og Diskretion, og hvor en „Bestilling" er en Gunstbevisning, som man udbeder sig af Kunstneren, ikke en Almisse, en hinkende Understøttelse, som forpligter til Taknemlighed, og som muligvis krydres med en Tilsætning af plump Familiaritet.

Se her" — vedblev han med en let Overgang i Talen, der stadig svingede mellem Ironi, Begejstring og noget oprørt og oprevet — „her i Rom blev jeg straks ved Begyndelsen af min Kunstnerbane protegeret — som man kalder det — af en fremragende Mæcen, en Fyrste, hvis Familietraditioner peger tilbage mod Renæssancetidens „fødte" Kunstdyrkelse. Han har fra første Færd af behandlet mig som sin Ligemand, sin fortrolige — og jeg har givet ham Grund dertil! Medens begavede, ja endog fremragende Kammerater af mig møjsommelig har stridt de hæderlige Familiefædres kummerlige Strid — medens Venner af mig, endog ypperlige Malere, derhjemme i Syd-

tyskland stadig maa kokettere med Kunstforeningernes Repræsentantskab, for ikke at brænde inde med et Arbejde, der maaske i Modelpenge andrager lige saa meget som Kunstforeningens Indkøbspris — eller medens de maa sælge sig til Jøder og Grækere for at se deres Kunstværk vandre paa Tourné som et andet Vidunderdyr — saa har jeg her ført det fri og uafhængige Liv, som det anstaar sig den virkelige Kunstner at føre det — i rastløst Arbejde, i en Udvikling, der stiler mod Kunstens Maal uden at skulle se sig om til højre og venstre for at faa Kig paa Købere.

Jeg har haft Lykken med mig! siger mine tidligere Venner. De siger det — og de mener deres dermed; de misunder mig — og de er ikke langt fra at anklage mig for at være gaaet paa Akkord. Lige meget! jeg har kastet Glans over en Stand og en Beskæftigelse i en Tid, hvor Middelmaadigheden og Materialismen udenfor Kunsten rækker Haand til Materialismen og Middelmaadigheden indenfor Kunsten.

Om Lykke er det ikke værd at tale i høje Toner. Hvem ser ind i den anden? Faar man ved Lejlighed et Indblik, saa møder man som oftest det modsatte af, hvad man ventede at komme til at se! Jeg véd, at man overvurderer alt hos mig, lige til mine Indtægter. Man agter kun ikke paa, at den, der i Egenskab af Kunstner lever som grand seigneur, han har sit Maal for Øje dermed; — det er for at bevare i det mindste Muligheden for den „store" Kunst, at han lader sig fyrstelig betale — og han kan maaske have sin Samvittighed fri, naar hans ene Haand giver de Guldstykker ud, som hans anden Haand tager ind.

Aa ja! det var vel værd at misunde mig, hvis jeg var forfængelig eller borneret nok til selv at føle dette som en Lykke: at bebo en Fløj af et romersk Palads, at være omgiven af den fornemme Verden, osv. Men ser De, min Kære! I den samme fyrstelige Bolig, hvor jeg behager at drive min borgerlige Haandtering saa aristokratisk som muligt — i dette samme Palads befinder sig hint fyrstelige Billedgalleri, hvor Rejsehaandbogens anonyme Forfatter driver Fremmedkvæget hen, for at beundre Renæssancens uforlignelige Kunst. Hvad skal jeg da sige, naar man kommer til mig, i mine Lokaler, efter at man har staaet Ansigt til Ansigt med Tizians „guddommelige og jordiske Kærlighed" — hvordan nu de lærde Herrer har for godt at betitle et ubeskriveligt og ueftergørligt Kunstværk? Jo! jeg skal forklare Dem, hvad jeg kan sige til mig selv og om mig selv! Jeg kan sige: han blev Portrætmaler, efter at han forgæves havde forsøgt at blive en Tizian!

Intet andet end Portrætmaler ... intet mindre end Portrætmaler! Det er nemlig ganske, som man tager det. Den store Kunst er død,

den store Linje, denne rolige, overlegne Bredde i Penslen med al denne dybe, mættede Varme i Koloriten, en salighedssikker og lykkeberust Svømmen i Tonernes stille Guldbad — Sjælens egen Sikkerhed paa sig selv, understøttet af et Herredømme over Midlerne, som de kommende Aarhundreders famlende Eksperimenter staar afmægtig overfor — denne Kunst er død: den lever i hine Værker, men stiger ikke ned til Epigonerne, for at udlevere sine Hemmeligheder. Ogsaa den store Komposition er død: vi fattes Naiviteten, der giver Allegorien sin Adel og sit Liv; vort Hoved er opfyldt af Avisstumper og Bogtitler; vort Hjertes Kilde siver hen i Sandet; vor Fantasi er bleven tungfodet, vor Tanke tør — vi har akkurat beholdt saa meget til overs, at vi kan beundre, idet vi smerteligt savner ..... men fortsætte kan vi ikke!

Og dog kan vi tage os sammen paa et Omraade, et Kunstens Gebet, som er kommet dybt i Forfald, som rimeligvis vil synke endnu dybere, maaske helt ned i det fotografiske Niveau — men som, hævdet med Myndighed lader Plads aaben for et aandfuldt Syn, for Kunstnerens guddommelige Gætteevne, for alle hans Kundskaber, hele hans sjælelige Personlighed, idet han søger at gribe og gengive en anden Personlighed.

Vi har Portrættet tilbage — den mest aristokratiske Kunst, som Arv fra Aristokratiet i Kunsten!" ...

Han var atter kommen hen til Bordet; han kastede sig ned paa Stolen, lænede sig frem, og lod sit Øje med det besynderlige spændte Udtryk ivrigt og indtrængende søge Tilslutning hos Genboen, der paa sin Side syntes undergivet en vis magisk Indflydelse, maaske lidt pinlig — som alt, hvad der har noget af det ikke ganske frivillige ved sig.

„Det er da Portrætkunsten, De særlig har viet Dem som „Fag" ?" bemærkede Christensen, der trængte til at høre sin egen Stemme, og som dog ikke ret havde Lyst til at give sit Besyv med dér, hvor den anden aabenbart foretrak Monologen.

Den fremmede nikkede, „Jeg skal sige Dem, hvad det er, der drager mig derhen imod — og jeg skal sige Dem, hvorledes jeg arbejder. Det fængslende ved Portrætkunsten — naar man først ret har gjort op med sig selv, at alle Forsøg paa Genre- Historie- og Gud véd hvad for Slags er ørkesløse og spildte i vore Epigondage — det er den stadige aandelige Udvikling, denne Væren paa Højde med det betydningsfulde i Tiden, Blikkets udvidede Horisont og Menneskekundskaben, som Portrætkunstneren tvinges til at sætte i første Linje af Fordringerne til sig selv. Min Kunsts Metode, om jeg saa tør nævne det, fører ogsaa dette med sig. Har jeg at male en eminent Aand — lad os sige en af Tidens mest fremragende Statsmænd — saa tinger

jeg ikke med ham om saa og saa mange Séancer, byrdefulde „siddende" Timers gensidige Plager — jeg er hans Gæst paa hans Herresæde — jeg omgaas ham saa selskabelig-fortroligt, som mine intellektuelle Evner tør gøre Fordring paa — jeg studerer ham — jeg søger at tage hans „aandelige Skalp" og samtidig at vinde hans Hengivenhed — at faa Kig paa det afgørende menneskelige, ikke mindre end paa det dominerende store i ham ... og har Hs. Ekscellence, eller Emminense, Hs. Hellighed eller hans Durchlauchtighed til sidst et Par „siddende" Timer til overs — nuvel! saa bliver Skitsen gjort — og Portrættet er da i de fleste Tilfælde netop „Skitsen" ɔ: det betydningsfulde, det afgørende.

Man kalder min Kunst for Galleri-Kunst! Godt! vore Nutids Naturalister gaar en anden Vej — og maa dog være glade, om de ikke ganske har glemt, hvad Gallerierne har faaet indprentet dem af Helhed og Sjælfuldhed! Man kalder mine Portrætter for aandfulde Udkast! Jeg tager ærbødigst imod baade det aandfulde og imod Udkastet. Den geniale Skitse: kan vi blot drive det dertil — med Vægten lagt paa det „geniale", saa ... For Fanden! nu vil den Slyngel af en Vært ikke have os længer. Det gaar tilbage med det gamle Rom: Politi-Tid har vi faaet og alt det øvrige moderne Formyndervæsen. Men kom til mig i Morgen. Spis Frokost hos mig. De vil faa Damer at se, mange Damer, smukke Damer — som alle sammen skulle males — naa ja, det fører Geschäften med sig. Men De vil hurtigt gøre den Iagttagelse her — hvad De ikke allerede har gjort i Forvejen — at den gamle Kender Goethe har Ret:

Mit Weiber sich vertragen ...

Mændene bliver man, med ganske faa Undtagelser, saa uendelig hurtigt færdig med. Der er saa ringe Udvikling hos dem; de hæderlige er kedsommelige, Schufterne omgaas man ikke, og de „begavede" er forfængelige og nervøse. De ville høre sig selv tale — saaledes som jeg nu! Men der er altid *noget* smukt ved enhver Kvinde — om det saa blot er i deres Paaklædning — en behandsket Haand — et Smil. Jeg har faaet virksommere Impulser ved et smukt Smil, end ved ti Mænds aandfulde Samtale. For slet ikke at nævne den absolute kvindelige Skønhed. Den elektriserer mig; den gør mig gal og lykkelig, fortvivlet og genial. Jeg tilbeder den. Den er Gud!" —

Christensen gik derhen den næste Formiddag. Han traf ganske rigtig i Forværelset en Tjener med Plüches Knæbenklæder og hvide Lægge. Alt var saaledes, som man havde fortalt ham: fyrstelige Sale, ikke „dekorerede i Empirestilen", men bevarende hele deres stive Pomp fra et faktisk Hof under Napoleonstiden: Og i et af disse

Pragtgemakker var der hin berømte Divan — eller den kunde i det mindste have været ganske den samme, som den hvorpaa efter Sagnet Canovas celebre Model havde hvilet i sit klassiske Kostume som Aphrodite. Det var paa en Maade, som om denne Divan anedes gennem det hele. Her var et Skønhedshof, og her var en berømt Malers Arbejdssale. Intet Atelier derimod! Intet af disse kedsommelige „lavsmæssige" store Vinduer med graa Fortræksgardiner, støvede Urtepotter, Gibsmasker og Blindrammer. Her var fornemt, aristokratisk — en Række Konversationsværelser, hvor der hist og her, som tilfældigt, var hensat et Staffeli: foran hvilket da denne eller hin Berømthed og — allerhelst og allerhyppigst — disse Skønheder kunde tage Plads og blive malet.

Saadan er det formodenlig gaaet til hos Van Dyck! tænkte Christensen.

Saa spiste han og hans Bekendt fra den foregaaende Aften Frokost. Konversationen var en Smule tvungen — som det ofte sker mellem uafhængige og noget fordringsfulde Mænd, naar en klar og skarp Sol skinner ind gennem Vinduerne paa dem, efter at den den forudgangne Nat har været Vidne til uforbeholdne Udtalelser.

Der blev udvekslet nogle Glas Vin, forsøgt paa at tage en Traad op — og saa kom Damerne.

En efter en, eller parvis, blev de meldt; og snart genlød den store, langagtige Sal af Navne paa Baronesser, Komtesser, russiske, tyske, indfødt-italienske eller amerikanske Frøkner, yngre og unge Fruer, hvis Mænd ikke, hverken af Navn eller af Gavn, syntes at have nogle særlige Interesser her at varetage. Samtalen førtes efter Behag paa det Sprog, som man tilfældigvis yndede eller blev adspurgt i; dog hørtes hyppigst den sydtyske, elskværdige Dialekt og det klangfulde romersk. Christensen maatte med et stiltiende Smil give sit Minde til at blive forestillet som „Vidunder". Det er Partout-Kortet, der giver den lette og sikre Adgang til denne lette, spøgende, paa sig selv saa sikre internationale Verden. Lidt efter lidt var det med en Følelse af Behag, at han sejlede ind i dette Farvand, hvor hans Vært førte an som Flagskib: en udmærket Navigatør — det maatte Christensen med noget af en stille Ærgrelse beundrende indrømme.

Ja, hvad der egenlig skete i disse Timer, efter hvis Forløb han havde udvekslet adskillige Kort, modtaget Indbydelser og givet Løfter om at aflægge Besøg? Det var vanskeligt for ham at afgøre. Men han havde været Snegl saa længe — forekom det ham — at han med en vis Ret kunde krybe ud af sit Hus og sole sig i Straalerne af disse blanke Øjne, disse skinnende, lyse Miner, i Glansen af disse Toiletter, disse Smil, denne spøgende, godmodige, trods Verdenserfaringer dog saa verdensglade Latter. For Pokker! Den fremmede

Maler havde Ret. Et smukt Smil indeholder flere Impulser end en hel Nats aandfulde Samtaler.

Impulser — til hvad? Christensen skød det bort. Hvor let bliver dog Mandens Forfængelighed sat i Bevægelse! Eller findes der noget, som kunde benævnes den rene, usminkede, uselviske Skønhedsglæde. Vil en Mand kunne føres ind i en Verden af Damer, unge, for Størstedelen smukke, rige, med den uvilkaarlige Forrang, som Fødsel, Opdragelse, ganske særlig heldige Vilkaar giver dem, uden at tænke paa andet end paa at nyde sit Ophold dér, som man nyder et herligt Landskab, Solskin, Blomster, Fuglesang, Statuer eller Musik? —

Christensen aflagde jævnlig Besøg hos den fremmede Maler, og iagttog ham. Den fremmede havde talt om at elektriseres ved denne Verden. Upaatvivlelig frembragte den saadanne Virkninger paa ham. Med stor Øvelse i at skjule Indtrykkene, røbede han dog i enkelte Øjeblikke den sitrende Bevægelse, den Spænding af fysiske og intellektuelle Kræfter, hvori hans Stilling som Vært ved Skønhedshoffet satte ham. Aa, her var en Flirtation — men fint, fint, luftigt, let og spøgende gik det til. Ikke som den Gang ... og Christensen rødmede ved at tænke derpaa ... den Gang — derhjemme — med den smukke Frue — i de Omgivelser ...! Herrejemini! hvor vi tager massivt paa Tingene derhjemme — og hvilken Naivitet vi er i Besiddelse af, netop naar vi forekommer os mest paa Højde med moderne Liv og Evropa-Kultur! Og Christensen rødmede endnu en Gang, naar han erindrede sig sin Patos, sin over-dumme Begejstring, der havde henrevet ham til, blandt andre gyselige Dumheder, at snakke om Canova og Divan og Prinsessen af Borghese!

Her var jo Divanen — og der blev spøget nok, sagt Aandrigheder nok om den. Og saa var der en Komtesse; — hun *kunde* i det mindste have heddet saadan noget som Reif-Reiffenstein. Hun var begavet med denne tæmmede Skønhed, akkurat lige over sit første Flor, hvor Panteren nu og da viser Kloen, silkeblød, i højeste Grad behersket, men dog med denne elskværdige Lyst til at rive en Flænge, se lidt Hjerteblod flyde — medens Øjnene lader som ingenting, og kun et Smil kruser sig om den henrivende Mund, der synes at lave sig til at smage paa den første, fristende Draabe.

Saa „gnikkede" Christensen en skønne Dag sine Øjne.. Han saa' sig om i denne fremmede Verden, opdagede, at hans Vens Kunst alligevel var Galleri-Kunst, at han bevægede sig i en Cirkel, som hvert Øjeblik tangerede det „store", men hvis Centrum vedblev at være hans egen Person — at denne Person ikke blev større ved at modtage Impulser fra alle disse Kvinder — at hans aandfulde Udkast ikke tilfredsstillede ham selv — at han var slagen af Tidens Sygdom, mærket af dens Uros oddede Sværd — at det ogsaa for *ham*, Chri-

stensen, med den latterlig anmassende Titel „Vidunderet fra Norden", var en farlig Verden, denne legende, spøgende-aristokratisk-internationale Verden, hvor Campagne-Udflugter, Frokoster paa Hoteller, improviserede Hyrdekomedier i Villa d'Estes Haver, Fakkelbelysninger med Serenader i Colosseum, Kurtiseren ved Dag og ved Nat, blev det evige Einerlei, der — maaske — som Slutningsafbrydelse stillede en Skandale, en Duel, et Selvmord, eller maaske blot en almindelig borgerlig Skændeduet med Jalousi og Bebrejdelser i Udsigt! Nej!

Dette havde dog ikke været Meningen med den store Rejse.

Saa blev Christensen Kirke-Menneske, Bibliotek-Menneske, Galleri-Menneske, Vatikan-Menneske, helt og udelt; og fra den planmæssige Ro over hans Arbejde og hans Studier hævede sig lidt efter lidt én stor Gestalt, Michelangelo, med en Kunst- og Livsanskuelse som Baggrund og med Rom som Midtpunkt — ligesom fra en Række af Koncerter én enkelt Skikkelse, Beethoven, kan hæve sig op og bære os paa en dyb og inderlig Anskuelses brede Vinger.

I Michelangelos Liv og Værker søgte han ydmyg sit Stade. At aspirere til at „gøre" noget i denne Retning, faldt ham ikke med en Tanke ind. Men han begyndte at vinde og befæste sig en Anskuelse, og idet han efterhaanden studerede Lovene for Arkitektur, for Plastik, for Anatomi, for Tegning — maaske med et lille skævt Sideblik til det „maleriske", som saa tidt maa dække Synder i de andre Retninger — og medens han søgte til den gamle italienske Musik og til Renæssanceliteraturen, saa gik der en Verden op for ham af Ensomhed, Ensomhed i det højestes Tjeneste. Han anede derigennem, hvorledes ogsaa Kunstnerens Forhold til det kvindelige — givet gennem den alvorlige Mesters uangribelige Eksempel — stiller sig og maa stille sig i absolut Modsætning til den moderne forjaskede Jagen efter Kapricer. Han betragtede en Periode som afsluttet for sit Vedkommende. Han vilde gerne have vogtet sig for Selvanklage: men da en Tilfældighed atter bragte ham i Berøring med den sydtyske Malers Cirkel — saa var Uroen der igen. Og det, at han med Opbydelse af alle sine Kræfter maatte bekæmpe den, det viste ham, at Freden kun stod paa svage Fødder. Hvor nødigt han vilde: han maatte dog tilstaa, at der vanskeligt lader sig leve med Studium alene og paa et *tænkt Ideal*. Og dog vilde han ikke ind i den tilsvarende Hvirvel her, som han derhjemme var undflyet. Han vilde bort — han vilde blive ... han var ikke langt fra at tælle paa sine Knapper. Han raadspurgte sin Rejsekasse. Den svarede ham med en ynkelig Mine. Han greb dette som en direkte Opfordring. Uden at tage Afsked med nogen, gik han for sidste Gang ud i det sixtinske Kapel. Dér havde han det flygtige Møde med den unge Guvernante. Og saa rejste han hjem.

TREDJE AFSNIT

X.

Hjemme. Tegnelærer.

Han var kommen hjem.

Disse Aar var gaaet. Rejsen laa bag ham, saadan som en Drøm kan ligge bag os ... og vi vaagner op, søgende at samle de brogede Indtryk, baade de af lys og de af mørk Tone — og vi ser os omkring, vi kan ikke ret kende Omgivelserne, ikke straks faa fat i os selv — det kommer først, naar vi faar Morgentvættets kolde Svamp over Ansigt, Bryst og Arme.

Var det denne By, han var rejst ud fra? Jo, unægteligt! Og dette Hus her paa Kultorvet, Hjørnestedet, var det hans eget? Uimodsigeligt!

Han gik baglæns helt ud paa Torvet, for at betragte sit Hus; og han havde nær revet en Tørvebonde over Ende — og han maatte høre Grovheder paa bredt sjællandsk — og han stod dér og saa', hvor Huset var blevet smalt og lavt og grimt!

Hele Byen var blevet broget, snever, grim og sølet; og da han gik ned til Kvarteret omkring Børsen, hvor han før havde glædet sig over en ejendommelig Arkitektur, noget karakter- og stilfuldt, saa forekom det ham, at Holmens Kirke lignede et Pakhus, at Børsen var sunket paa en besynderlig Maade ned i Jorden, saa at kun Kvistetagen ragede i Vejret — og Spirets berømte Lindorme forekom ham ligefrem komiske. Gud maa vide, hvad de med deres sammensnoede Halespidser laa og var vigtige over?

Han gennemvandrede Byen, dens Spadseregange og dens nærmeste Omegn.

Han kunde ikke rigtig begribe, hvad Folk saadan vendte sig om og saa' paa ham for. Han blev ærgerlig. Hvad gloede de paa? Han var sig dog bevidst, at han altid undgik at se anderledes ud end andre, baade i Klædedragt og i Manerer.

Endelig gik det op for ham, at de kun saa' paa ham, fordi han selv tog dem saa skarpt i Øjesyn. Han ønskede at træffe et Genkendelsessmil, eller et ejendommeligt Udtryk, det være sig varmt, beaandet — ja om det saa skulde være et skurkagtigt — blot noget for sig, noget udpræget.

Men de gik deres Gang, saaledes som den danske Vorherre nu en Gang havde skabt dem — jævnt skikkelige og jævnt opvakte, ikke anderledes end de altid havde været, men øjensynlig ret veltilfredse med at være, som de var. Han kunde jo selv tage dem lige saadan!

Saa mødte han Landskabsmaleren.

„Ih nej, Gamle, er Du kommen hjem? Naa, Du har vel faaet rappet en ordenlig Bunke af Dig? Nu kommer Du da op i Foreningen og udstiller! Kan Du huske sidst — paa Skovturen? Ha ha! Død og Pine, hvor den Frakke sidder ... er den fra Paris eller Rom? Ja, Du kan sagtens. Du har ikke Familien at slide for! Dengang da jeg var ude paa Stipendiet, saa spiste vi et Sted — det var Vicolo — vicolo ... naa ja, det var et Osteri i Nærheden af Corsoen. Mon det skulde være der endnu ...?"

Han vedblev saaledes. Christensen gik ordknap ved Siden af den gamle Bekendt. Det forekom ham saa underligt, at han selv havde været saa længe borte — og at der nu blev talt til ham, som om der slet intet Rum af Tid, Indtryk og Udvikling var lagt imellem.

Landskabsmaleren snakkede fortvarende:

„Du! nu ser vi Dig vel ogsaa hos Grossereren — Konsul er han da! Aa, han har tjent knusende — et rigtig stort Hus, saadan F F er det blevet — og han køber Billeder — og vi har faaet ham valgt ind i Kunstforeningen ved sidste Supplering, sammen med en Kammerherre. Og Fruen" ... her kneb Landskabsmaleren Øjnene sammen ... „hun er brillant — lidt fyldig — men Fandens køn Kone! Som hun fører sig i sit Hus — og som hun taler Sprog med Virtuoser og andre udenlandske Dyr! Andrésens fortalte dér, at de havde set Dig i Paris — eller var det i Rom? Ja, Du har begribeligvis været paa Tale. Ha ha! Du karambolerede nok med Fruen sidst — saadan en Smule — men skidt! lad som ingenting! hun er s'gu godmodig ... og nu har Du da Stof nok at tale om ...!"

„Saa?" sagde Christensen kort.

Derpaa skiltes de. Landskabsmaleren skulde hjem til sin „Luft", som ikke maatte staa og blive tør. „Ja Du kender det jo nok med min store Kristoffer!" sagde han leende. Saa gik han.

Christensen gik hjem. Jo, han kendte det med den store Kristoffer! Nu kender han alt — og alt fortalte ham, at intet havde forandret sig under hans Fraværelse; det skulde da være, at en Grosserer var bleven Konsul og Suppleant — og at en Frue var bleven lidt fyldigere!

Han saa' ud af disse Vinduer — aabnede et af dem — og kendte straks Duften nede fra Hørkræmmerens Flodholt og Sildelage. Han hørte dem klirre med Jernstængerne derneden under — han saa' Vandmanden paa Torvet slaa sin Spand ud over Hestegødningen og feje Bunken sammen. Bøndernes og Prangernes Vogne var kørt; en øde Eftermiddags Stemning laa over Torvet, over Droskerne og Fodgængerne; Himlen som blaasur Mælk; og disse Bygninger her i den uregelmæssige Firkant, med de matte Ruder, og med skrækkelige Linjer i Tage og Skorstene ...

Jo, han var hjemme! Han ventede at høre Spilleøvelserne oven paa. Men der oppe var der tyst. Saa blev der ogsaa tyst, ganske stille i ham selv. For første Gang i sit Liv følte han noget, som han ikke tidligere havde haft Betegnelsen for — som ikke var Gnavenhed, Ærgrelse, Misfornøjelse, Indignation — som ligefrem, rent ud var Kedsomhed!

Det kedelige! Den værste af alle de huslige Aander, der kan opslaa sin Bolig i Krogen af et Menneskegemyt — det var *dette*, som var denne Bys Hilsen paa ham ved hans Hjemkomst.

Hvorledes værge sig herimod? Ved at begynde at arbejde! Paa hvad? ... Han havde jo opgjort med sig selv, at han ikke var Maler. Han havde intet bragt hjem med sig — uden netop Overbevisningen om, at Kunsten, den store Kunst, vel var til for ham, men han ikke for den!

Og — selv om saa var: denne By, disse Omgivelser, disse Mennesker skulde i det mindste ikke kunne give ham Stødet til at forsøge! Nej, *forsage*, det var Løsnet!

Og som han nu sad med Hovedet i sin Haand, medens Eftermiddagens Skygger fyldte Trefagsværelsets halvtomme Rum — og medens han stirrede ned i sin halvt udpakkede Koffert, saa faldt hans Øjne over de hjembragte Fotografier, over løse Tegninger og over den lille sammenbundne Pakke af Optegnelser, disse Breve, der ingen Adresse havde ... og alle Rejsens Erindringer strømmede ind paa ham. Han saa' sig selv gaa over London-Bridge — over Pont-Neuf — over Broen, der fører til Roms Engelsborg. Han skød Mylret af de engelske og franske Indtryk til Side — han blev staaende ved Rom — kredsende bestandig omkring denne By, som han nu, først nu, begreb at man kaldte „evig". Aldrig i Evighed burde han være taget derfra! I det bedste eller i det daarligste Selskab — ligegyldig hvilket: han burde være blevet dér, have levet dér — og ikke ladet sig drive bort af Tilfældigheder!

Hvad traf han til at komme sammen med herhjemme? Aa, han vilde ikke tænke derpaa! Naar han havde kaldet Rom for en Grav-By, hvad Navn havde han da for det Sted, hvor han nu befandt sig? Cospetto! Santo diavoletto! en Daare havde han været, altid sig selv lig. Hellere sulte i Rom — omgivet af Arkitektur, Skulptur, Maleri, Historie, Solskin, blaa Himmel, en livligt strømmende, broget Menneskeverden af alle Nationer, skønne Damer, Mænd, som man dog kunde tale med ... hellere suge paa Labben dér, naar han dog i sin Ensomhed kunde have Michelangelo til Selskab —, hellere, naar det kom saa vidt, leve af at smøre Kopier op — end sidde her og ... Jamen, Død og Pine! han kunde jo tage tilbage dertil igen. Han havde sit Hus. Han kunde sælge det. Javist saa! Ned til Hørkræmmeren! —

Han sad nede hos Hørkræmmeren i Kælderlejlighedens lille Bagkontor, hvor der maatte brænde Lys hele Dagen, og hvor Luften næppe havde Næring for et Lys end sige for Mennesker. Han havde udviklet sine Grunde — lagt sin Uro for Dagen — og han endte med det Argument: „De er den nærmeste til at købe — De staar Dem godt og desuden skylder jeg Dem de Penge, som ... ja som paa denne Maade nemmest kan blive afgjort!"

Hørkræmmeren sad dér, med Kasketten lidt bag ad Nakken, og med de to røde Tommelfingre rullende om hinanden over den brede Forklædesmække. Gensynet havde været hjerteligt. Nu trak han Brynene i Vejret og truttede Læberne frem:

„Jeg skal sige Dem, min kære Christensen — De skal ikke gøre det! Besind Dem lidt! Det er en Overgang. Jeg har rigtignok aldrig været andre Steder end i Sorgenfryd — for at se Enkedronningen — og i Fredensborg for at fiske Aborrer: men jeg kan godt forestille mig, at naar man kommer hjem saa langvejs fra, saa er der meget, som ikke smager. Men det er en Overgang! Naturligvis kunde jeg købe Huset — og De kunde rejse og blive borte igen nogle Aar. Men hvad fører det til — da De dog selv siger, at De har opgivet saadan at blive Professor? De vil komme til at længes hjem igen; og naar De saa kom tilbage — saa havde De ikke noget Hus at sælge — og saa skulde De alligevel slide i det paa en eller anden Maade! Jeg tror nu bare, at her er et eller andet, som straks har drillet Dem: og her kan s'gu være nok i Vejen! Men lærer man Tingene at kende til Bunds derude, saa er dér Skam ogsaa mange bedærvede Sild og meget Roderi. Jeg siger derfor, som en gammel Ven af Deres Fa'r og af Dem selv, — besind Dem! Bliv rolig her, hvor De en Gang er begyndt. Noget maa De da altid ha' lært derude. Og hvis De er gal i Parykken paa dette her Akademi og de andre Professorer — saa kunde De jo lave Dem selv et lille Akademi der ovenpaa: ligesom jeg vilde gøre, naar nogen havde chikaneret mig og gaaet mig i Næringen — saa vilde jeg netop aabne en Forretning for at vise, hvad jeg duede til. Og saa snart man begynder at arbejde — saadan fra Morgen til Aften — saa forgaar alle Griller. Den, der slider i 'et, saadan honnet og efter Evne, — han blir desuden altid støttet af andre i en snever Vending. Kanske De ikke véd det endnu — men De maa da allenfals ha' set det røde Klasselotteri-Skilt udenfor Gadedøren? Naa, det har De ikke set endnu ...? Ja, saa kan jeg fortælle Dem, at den lille Spillelærer er død — væk og borte — fra Kone og de mange Børn, otte eller ni, hvor mange der nu var. Men de fire af dem — eller jeg tror saagu fem — tog Vorherre til sig i en Skarlagensfeber. Og det var af Nattevaagen eller kanske af Smitte at Manden gik væk — hvorimod Konen klarede sig igennem det hele.

Der blev snakket om det rundt omkring; — hele Torvet kendte den lille Mand, saadan som han hængte i tidlig og silde. Og Urtekræmmeren her — De véd den evigglade — han kom i Fyr og Flamme og rendte med en Liste fra Dør til Dør — skønt han maaske selv kunde trænge til at komme paa Velgørenheden. Naa, saa tog vi ældre næringsdrivende Borgere her paa Torvet og gik ind med et Andragende om Klasselotterikollektion for Enken — og nu sidder hun dér og har sit anstændige Udkomme, med Fripladser for Drengene og andre Molumenter; — og underligt er det, men jeg synes, at hun ser helt ung og rask ud, nu da det er overstaaet, og han er død ... og det kan vel ha' sin Rimelighed, det ogsaa!" ...

— —

Det var en Douche. Christensen havde i Begyndelsen maattet smile over Hørkræmmerens Formodning. Den skikkelige Mand troede da virkelig, at Husets Ejer var rejst ud som de franske Soldater — med Marskalkstaven i Ranslen! Nu var han kommen hjem og havde lidt en stor Skuffelse. Man vilde ikke gøre ham til Numer et blandt de „andre Professorer" !

Han smilede som sagt. Men saa var der de nøgterne, ædruelige Ræsonnementer. De gav Douchen. Og endelig denne sidste, simple Fortælling om, hvad der var foregaaet i Huset — en stakkels borgerlig Tragedie i Lighed med de tusind andre navnløse — men som var endt uden Dissonans ved gode Menneskers Bistand.

Christensen sad atter i sit Trefagsværelse og gned sig langsomt over Panden. Altsaa dette var foregaaet her oven over ham — Lidelse, Død og Genopleven for de efterlevende — og i Mellemtiden havde han flakket omkring, sét Verden og udviklet sig, uden væsentlig andre Sorger end dem, han selv skabte sig.

Ja! hvis det saa var med *det* Resultat, han var kommen tilbage, at der var en stor, livsgyldig Kunstner i ham, som her, under de smaa Forhold, upaatvivlelig vilde gaa til Grunde, medens Udlandet vilde give hans Vinger Svingkraft og Styrke — saa maatte, saa skulde alle Hensyn sættes til Side, for at Kursen atter kunde lægges ud efter!

Men — men ... det var ikke saaledes! Det var en urolig, utilfreds Mand, der behagede at befinde sig ilde berørt ved Livets Trivialiteter — uden at give Vederlag for sin Ærgrelse i Løftet om at udrette, hvad de andre ikke formaaede herhjemme.

Det var bare en misfornøjet, egenkærlig Særling, der vilde af Sted igen — nichts weiter ... *Her* var ubehageligt at være — i Rom var behageligt! Her vilde han intet stort skabe — i Rom lige saa lidt.

Bare af Sted — for at løbe fra sig selv — og for til Slutningen at give Hørkræmmeren Ret!

Moralen af det hele — saaledes sluttede Christensen — Moralen ligger i Kælderen!

Og medens han saaledes sad i sit Værelse, som nu omtrent var ganske mørkt, saa dukkede der en Idé op til ham fra Kælderen: Ikke at ville det store, som man dog mistvivler om — men at ville en ringe, dagligdags Gerning, som ligger indenfor ens Evner ...! Maaske gøre lidt Gavn — i det mindste ikke gøre sig vigtig — men arbejde fra Morgen til Aften — saa at Grillerne kunde forgaa!

Ja, holdt! ... hvordan var det nu, han dernede i Dybet havde sagt? Et lille Akademi — en privat Anstalt — en beskeden Forskole — — — — — en Tegneskole!

Hans Beslutning stod fast den næste Morgen. Dagen var graa; der vilde kun være sparsomt Lys at male ved — men til en Tegneskole vilde der være Lys nok her i hans to Stuer.

Saa tog han den lige Vej op til Professoren og lod sig melde ved sit Navn.

Det var klart, at Pigen havde strenge Ordrer — men han beroligede hende med, at han var en gammel Elev, der kom lige hjem fra Udlandet.

Han hørte Pigen gaa ind i Atelieret; det varede lidt, inden hun kom ud, og han hørte igennem Døren den velbekendte Stemme tydeligt sige:

„Naa ja, i Fandens Skind og Ben, saa lad ham komme!" —

Han traadte smilende ind — og alle Ungdommens Erindringer traadte ham i Møde fra hver en Krog af det velbekendte Værelse.

Paa Staffeliet stod en opspændt Dug af ganske imponerende Omfang — et Længdebillede — og foran det stod Professoren i Arbejdskittel, som en mørk Silhouet op imod det ikke overdrevent rigelige Vindueslys.

Han kilede paa, og han vendte sig ikke.

Den forrige Elev gik tilbage — tog Afstand — og betragtede Billedet.

Det var et bibelsk Sujet — nytestamentligt — en legendeagtig Fremstilling i broget, fornøjelig Komposition, mange Figurer, et festligt Rum, rig Arkitektur — et Livsglædens Billed, varmt beaandet af dyb, menneskelig Kærlighed, isprængt Lune og denne Gemyttets velgørende Festivitats, som Paolo — thi det *var* nok af denne Familie — ikke med al sin venezianske Aplomb, med hele sin dekorative Herlighed, formaar at overbyde.

„Jeg gratulerer!“ sagde Christensen.

Professoren vendte sig:

„Hvad; er det Dem — er det Dig? Den dumme Tøs ... siger hun ikke bestandig forkerte Navne! Iversen! Jeg troede naturligvis, at det igen var en ny Michelangelo, som vilde vende op og ned paa det hele. Det fornøjer mig, at det kun er Dig!“

„Ja, det er kun mig — hverken mere eller mindre!“ sagde Christensen og lo.

Professoren havde kastet Palet og Pensler. Han trak sin gamle Elev hen til Vinduet, holdt ham fast i begge Skuldre, rystede ham venskabeligt, og betragtede ham saa med Øjnenes prøvende Blik.

Det var dog, som om disse Øjne var bleven noget matte.

„Du er kommen til at se godt ud! Du er bleven, hvad jeg vil kalde en Mand. Men hvad er det? graa Haar! Naa ja, de kommer — de kommer hos alle dem, der ikke sparer sig!“ ... Han slap ham og tog sin Cigarstump, som laa i Vindueskarmen mellem Tuber og Olieklude ... „Man *skal* heller ikke spare sig ... og dog!“ Han tog sig over den knudrede Pande og lod Haanden løbe gennem Haaret ned om Nakken med et fast Greb ... „Kunde man blot bevare sin Ungdom ud over den stakkels Stump af Tid ... kunde man blot have holdt lidt igen, for nu, netop nu, at give det bedste, det modneste, man formaar!“

Han holdt inde og saa' med et hvast og dog ængsteligt Øjekast paa Christensen: „Synes Du, at jeg er bleven svært gammel?“

Christensen vendte sig imod Billedet og svarede:

„Ikke dér!“

„Hm! undveget ... Men det er nu det samme. Man skal betale Støvet sin Tribut — ligegyldigt om man er Bisp, Professor eller Tyveknægt! Hvad synes Du saa om Billedet — hvis Du ellers kan se noget i dette elendige Lys?“

Efter et Øjebliks Betænkning svarede Christensen — at han syntes det noget nær var hans gamle Mesters bedste Arbejde — at det naturligvis mindede om Paolo — men det mindede baade godt og frit — at nogle af Figurerne nok forekom ham lidt „bollede“ i Tegningen — at der muligvis hist og her var malet „ud af Hovedet“, uden Model, at der vel kunde være sparet lidt paa Kraplakken i Lemmernes Farve — at Hovedfiguren, Christusfiguren, mere var *Maleriets* lyse Hovedfigur, end Digtets, Tankens dominerende Centrum — men hvem havde for Resten skabt en Christus, som navnlig en Nordbo og „Protestant“ kunde falde ned og tilbede? osv. ...

„Naa!“ murrede Professoren. „Er Du snart færdig?“ — Derpaa skubbede han Læben frem, rynkede Brynene over den kraftige Næse — syntes i dette Øjeblik yngre end han straks havde set ud — krads sede sig bag i Nakken, og slængte Cigarstumpen, idet han sagde:

„Du er nok kommen hjem som en Fandens Karl! Du vil vel gøre Kaal paa os alle sammen ... maaske vil Du ogsaa skrive i Avisen?"

Christensen saa' ham rolig ind i Ansigtet og svarede:

„Jeg vil ikke gøre Kaal paa nogen. Jeg vil ikke skrive i Avisen. Jeg er kommen hjem for at blive Tegnelærer!"

Professoren betragtede ham — rømmede sig — gik lidt frem og tilbage — og sagde:

„Tegnelærer! Hvad er det nu for Kunster? Tegnelærer ... tegne?"

Saa svingede han rundt, stillede sig foran Billedet og sagde:

„Naa ja! I Pokkers Skind og Ben ... hvem kan *male?* Det kunde de gamle — Tizian — Paolo — Rembrandt! Basta!"

Atter gik han frem og tilbage, derpaa hen til Sofaen, smed en Del Studier og Tegninger ned af den, klappede paa Hyndet og sagde: „Kom her! sæt Dig hos mig. Lad os høre, hvad der er hændet Dig — men ikke hvad Du har *sét* — for det kender jeg s'gu meget bedre selv. Det fordømte Kongensnytorv-Lys er dog færdigt for i Dag!"

De sad der og samtalede fortroligt, indtil det blev mørkt — og Pigen kom inde fra Familien, for at sige at Maden var anrettet.

Christensen vilde ikke blive og spise. Professoren fulgte ham til Døren, klappede ham paa Skuldren og sagde: „Gør som De har bestemt. Enhver er dog sin bedste Raadgiver selv — og min Anbefaling er Dem selvfølgelig sikker. Helst saa' jeg, at der ikke blev udklækket flere Kunstnere herhjemme — vi er nok om Buddet i Forvejen, og hinkende Fugle er vi alle, naar det endelig kommer til Stykket ... men det er jo heller ikke en saadan Anstalt, De har tænkt Dem! Naar jeg er færdig med det dér henne — og han pegede tilbage over Skuldren mod det store Billed, som akkurat kunde skimtes i Mørket ... saa har jeg lovet mig selv en Romerfart til Belønning. Det bliver da min sidste, véd jeg — hvis jeg ellers naa'r saa vidt! Aa, dejligt skal det blive, en Gang endnu at se Kunst! ... og Himmel!" —

Christensen greb den fremstrakte Haand og sagde:

„Jeg skulde, dengang da jeg kom, have lagt i mit Haandtryk al den Glæde,jeg følte ved at se Dem igen. Men daarligt blev det. Nu vil jeg sige Dem, at mit Haandtryk lige saa meget gælder det Billed derinde ... det er smukt, det er mandigt, det er en betydelig Malers og et stort Menneskes Arbejde. De er vor ypperste Kunstner ... nu skal jeg se, at blive en ikke altfor daarlig Tegnelærer!" —

„Farvel — farvel min Gut! Gud være med Dem!" raabte Professoren efter ham ned ad Trappen.

XI.

Fortsættelse.

Og Ivar Feldmann Christensen havde Tegneskole.

Det stod der at læse paa Papkartonen udenfor paa Døren. Han drev sin Skole, i Begyndelsen med ganske enkelte Elever, siden med flere — og han arbejdede forløbig hen til det Maal, at kunne tilbagebetale Hørkræmmeren det store Rejselaan, som ikke fik gjort Christensen til den fremragende Kunstner, men som maaske havde faaet gjort ham til noget andet, der kunde være lige saa godt.

Og medens han færdedes her mellem de aflange, sortmalede Borde, under de støvede Petroleumslamper med de flade, sortmalede Skærme, slidende i det med Elever, der undertiden røbede Evner og som oftest ikke røbede stort andet end Ulyst til at holde Pinen ud — saa var det, at store Begivenheder bragte Verden derude til at knage i de gamle Fuger — hvorved ogsaa de hjemlige Forhold modtog en Rystelse, som gav sig Udslag i Sindene.

Han selv havde set Uvejret trække op derude. Krigsluen blev netop tændt ikke længe efter hans Hjemkomst. Uden at lægge stærke Sympatier eller Antipatier for Dagen, fulgte han det store Sammenstød mellem de tvende Racer — og da Racekrigen var endt i Borgerkrigen, og da dennes vilde Brande var kvalt i Strømme af Blod — baade skyldigt og uskyldigt — saa mærkede han selv, uagtet sin filosofiske Ro, hvorledes der fra nu af var bragt et Feberelement ud over Sindene i den store Verden, og at Fremtiden, mere end selv de mørke Tvivlere havde kunnet forestille sig, maatte bære Spirene i sit Skød til fortsatte Kampe og konvulsiviske Udbrud.

Han ræsonnerede ikke gerne politisk eller socialt over Tingene; han var ogsaa paa dette Gebet imod Dilettantismen. Han tænkte nærmest over, hvorledes Kunstens Udvikling jævnsides med de øvrige menneskelige Anliggender vilde foregaa.

Men — hvor afsondret man end lever og føler sig, saa er der dog den fælles Atmosfære, den Luft, som man indaander sammen med de Tusinder. Han følte, hvorledes en Strømning af den store Bevægelse var forplantet hertil. Han gav sig, paa sin ensomme, afspærrede Maade, til at følge Bevægelsen og grunde derover. Han kunde ikke være som de gamle Bekendte, han enkeltvis traf — som f. Eks. Landskabsmaleren, der en Dag standsede ham paa Gaden med det Udraab: „Naa, sikken et Mudder! Nu har vi da baade Socialisme og Fritænkeri og politisk Ufordragelighed hos os. Gud skal egenlig vide, hvor de Mennesker gider være over det! Men det vil s'gu til Slutningen gaa ud over os Kunstnere ... ... for, hvem skal købe Billeder, naar alle skal dele? Og hvad Vorherre angaar, og Religionen,

saa synes jeg Skam, at de gerne kunne lade ham i Fred — da vi dog har staaet os godt ved det Regimente saa længe!" ...

„Aa!" sagde Christensen med sit Smil: „Du kan tro, han klarer sig nok! Værre bliver det med Billederne ... men Du faar trøste Dig til, at det vil tage nogen Tid, inden *Delingen* gaar i Orden!" —

„Saamænd!" svarede Landskabsmaleren uden at lade sig genere ved Smilet. „Der er naturligvis ingen Grund til at være urolig — saadan lige straks. Handelsstanden er jo oven paa; — det er svært, saa Milliarderne har spredt sig omkring — og jeg klager ikke for min egen Person, for jeg har fuldt op af Bestillinger. Men ser Du, jeg er Familiefader, og jeg tænker paa Fremtiden. Kan dette holde ved?"

„Intet kan holde ved!" sagde Christensen. „Men det er for Resten Familiefædrenes Fejl, at de tænker for meget paa Fremtiden. Man skal tænke paa, hvad man i Øjeblikket skal gøre — og gøre det til Gavns — saa har man ogsaa derved tænkt paa Familien!" ...

„Ja, Du snakker! Hvordan gaar det for Resten med dit Tegneinstitut — sære Snegl, som Du er?" —

„Jo Tak, det gaar!" —

„Ser man Dig da aldrig noget Steds? Hvorfor har Du ikke gjort Besøg hos Konsulen?" —

„Jeg tror, jeg en Gang har sagt Dig, at jeg ikke gør Besøg noget Steds. Jeg har min Skole at passe — den optager mig ganske — og hvad jeg har til overs af Tid, det anvender jeg til at læse — til at følge med!" —

„Du skal ogsaa altid „følge med"!" svarede Landskabsmaleren og rakte ham leende Haanden. „Naar jeg undertiden har tænkt paa, at det var Synd for dit Talent, at Du saadan murede Dig inde og spekulerede — saa maa jeg alligevel sige mig selv, at *hvis* Du havde været rigtig Kunstner, saa kunde Du ikke gøre det. Den rigtige Kunstner — forstaar Du — han følger aldrig med!"

„Farvel, rigtige Kunstner!" svarede Christensen og tog sin Hat af.

Han fulgte med — og han fulgte ikke med. Bevægelsen — socialt set — fik sit Tag i ham. Han havde ikke for intet levet i London og brugt sine Øjne og ladet sit Hjerte paavirke. Var *han* en Patricier, der attraaede Livet som en Banket, givet til Ære for hans Højvelbaarenhed, ham selv? Nej! Ikke engang som Kunstner havde han kunnet slaa sig til Ro med Dyrkelsen af Skønheden i festlige Sale — og som Menneske bar han sin Part af Tidens Uro: Følelsen af den Slags Uretfærdighed, der lader enkelte have Nydelsen ved selve Arbejdet — foruden den materielle Uafhængighed — medens Resten af de levende Væsner faar slide og slæbe og pligtskyldigst figurere som Modeller for Kunstneren.

Paa den anden Side: han var dog Kunstner. Om produktiv eller ikke produktiv, saa havde han sat sig visse ophøjede Idealer som et lønligt Maal — og indenfor Grænserne af den Verden, som rummede hans Erindringer og hans Længsler, dér raadede en Herskermagt, som fordrede Underkastelse, Hengivenhed, Orden og Klarhed! Denne Verden pegede for ham ikke hen imod guldbelæssede Karavaner, i Spidsen for hvilke en rovmættet Erobrer eller en heldig Købmand magelig lod sig bære af stønnende Daglejere; — nej, i Kunstens Verden var selv de høje Dignitarier stedse stræbende, aarvaagent stridende og lidende Aander — med hvis Lod den trætte Daglejer maaske næppe vilde tage til Takke.

Naar nu de Tusinde, de ti Tusinde, de uendeligt mange Daglejere slog sig sammen, for at fordele Pakkenillikerne paa Samfundskaravanen lidt mere ligeligt — saa kunde Christensen selvfølgelig være med hertil. Men saa' han og tænkte han paa Hurlumhejet, der vilde afstedkommes — Glubskheden, Overgrebene, Uretfærdighederne — inden den „ligelige" Fordeling vilde opnaas, saa var der noget i ham, der krympede sig, saa var han Kunstneren, muligvis „Kunstneren blandt Oprørerne".

Der var Dage — og de kom ofte igen — hvor Billedet af Livselendigheden og Samfundsuligheden forfulgte ham i den Grad, at han kunde have skilt sig ved alt sit Habengut til Fordel for de lidende og fortrykte. Men saa' han da Bevægelsen ytre sig „praktisk" — og navnlig, dengang da Lederne og Førerne viste sig ude af Stand til baade moralsk og intellektuelt at kunne lede og føre — saa slog han Skoddet i for sit Udkigsvindue, lod den murrende Sorg og Tvivl falde over sig — og læste videre i et eller andet „Værk", som satte Problemerne op, øgede Gæringen og Utilfredsheden, men ikke vidste mere om „Løsningen", end Christensen selv vidste.

Det gik ham nogenlunde paa samme Maade med den ny literære og æstetiske Bevægelse. Han havde anet, at den maatte komme, og han følte dens Nødvendighed og dens Berettigelse. Men Formen, Maaden, Midlerne, og Personerne? Nej, han kunde ikke være med! Saa snart han var begyndt at beundre en og anden af de unge „Kræfter", saa skete det regelmæssigt, at vedkommende Kraft selv slog ham Bogen ud af Haanden. Her var Surdejg, Salt, Talent — javist ja! Men saa var her Uro, Famlen, Mangel paa Klarhed, paa det endelige positive noget, der skulde samle, værne, beskytte — paa samme Tid, som det skulde angribe, trænge frem, overvinde. Her var Ungdommelighed mere end Ungdom — Skænderi mere end Strid — Hastværk, Hidsighed, Forfængelighed — en Bunke Forfængelighed! ... syntes Christensen.

Aa, en vanskelig Tid at leve i, en disillusioneret Tid oven paa

Illusioner, en Agitation, et Virvar af gensidige Udfordringer, Beskyldninger, af Had, af Intolerance — fra begge Sider, fra alle Parter — en Krig, hvor man blev tilsølet, oprevet, forjasket, forvrøvlet — ikke en Krig, hvor man faldt og døde.

Nælder, Nælder! ingen Laurbær! —

Og Christensen murede sig inde i Utilgængelighed, med sine Sysler, Studier, med det daglige Slid — som med en Lægedom.

Saa kom — det var i det tidlige Foraar — Budskabet om Professorens Død. Christensen naaede ikke at se ham paa det sidste. En brudt Mand, en Ruin, der styrter — Familien opløst i Sorg! Det er ikke noget opløftende Syn. Man gør vel i at vige Døden Pladsen, naar man ikke hører til de allernærmeste. Døden har en haard og bred Hæl, træder plumpt — og *hvor* den træder, dér staar Støv og ram Lugt op, som fra den længe tillukkede Kælder — hvor vi alle sammen skal ned en Gang.

Men Begravelsesdagen, det var Opløftelsen!

Antiksalen betrukket med sort. Tungt, højtideligt hænger Drapperiets Folder bag om de hvide Guders Majestæter. Ikke den første, den bedste Præst — men Ungdomsvennen taler. Veteranerne i Kunsten, de gamle Graaskægge, de ældre, de yngre, de ganske unge — foruden alt, hvad Samfundet har at byde paa af Autoritet, Repræsentantskab, Uniformer — alt og alle har givet Møde. Det er højtideligere end i nogen Kirke. Det er i Templet — stort efter vore Forhold — i Templet for den Kunst, som rækker Haanden over Skyerne til Zeus Kroniden, alle Gavers Giver, alle Myters Ophav, alle Menneskers Fader.

Og dér hviler Mesteren, ydmyg blandt disse Omgivelser, træt, paa de simple Fyrretræspuder — under Palmegrenene, baade dem, som Blomsterhandleren har skaffet til Veje — de grønne, de, der dufter af Syd og Sol — og dem, som unge Elevers Hænder har malet paa de fire Fjæle — Fredens og Hvilens Symbol, Pietetens og Kærlighedens Vartegn.

Saa drøner Sørgemarchens Toner gennem Rummet. Det er, som om Thorvaldsen staar op af sin Grav og følger sin Elev til Jorden ...

Og de fulgte, alle, fra den højeste til den ringeste. Professorens Elever bar ham — Christensen iblandt disse.

Den blændende Foraarsdags skarpe Lys skar Christensen i Øjnene. Han bed næsten sin Læbe igennem, for at ingen skulde se hans Taarer. Men hvilket Øje var tørt, da de bar den døde Mester ud gennem Porten paa den gamle røde Bygning, ud over Torvet, gennem hele Byen?

Den hele By veg ærbødig til Side — den hele Stad fulgte. Det var en *virkelig* stor Kunstner, som var død, et stort Menneske, en Mand af Sjæl og af Hjerte. *Det* føler de Tusinder, som staar dér. Dem narrer man ikke ved Pomp og Pragt, ved Titel og Dekorationer alene. De blotter Hovedet ... han er passeret forbi; Folket har set ham, har hilst, har sænket Fanen.

Men hans Efterfølger? —

Ude paa Kirkegaarden, da det hele var endt, da Følget havde spredt sig, da man knappede de sorte Handsker op, stak dem i Lommen, aabnede Munden igen, for at tale om Vejret — ude paa Kirkegaarden stod en gammel Model, en gammel Skurekone, og en af de røde Liberitjenere og græd sammen:

„Det var en dejlig Mand! — Hvor faar vi nu saadan en Professor fra igen? ... Aa, Herregud, hvor han kunde brumme, og hvor han var god — og sikken en kostbar Begravelse!" —

Christensen hørte det. Han brød en Kvist af en Busk, stod og rullede den mellem Fingrene, saa' paa disse grønne Knopper — tænkte paa, hvad Solen og den rette Tid formaar at udklække af Spirer og spæde Skud! Han kastede Kvisten, og tænkte paa, hvem der skulde blive Professorens Efterfølger.

„Der kommer ingen!" mumlede han. „*Hvem* skulde komme? Kolorist var han ikke — han er ikke naaet højest — men han var en stor Aand, et stort Menneske, en rig Begavelse — en Rigmand, der strøede sin Sæd ud med rund Haand .....

Og nu er vi saa fattige, saa fattige og smaa!"

Saa gik han udenfor, indhentede Modellen, Konen og den røde Tjener, og inviterede dem ind til et „Gravøl" paa den nærmeste Have, Keglebane og Beværtning.

Og Tiden gik, Aarene gik. Christensen havde Tegneskole, slog Feriemaaneden ihjel rundt omkring i Provinserne, stadig paa et nyt Sted, søgende noget, han vidste ikke hvad.

Han var ordknap, barsk, uomgængelig — han følte sig *selv* som Særling, hvilket ikke gør en mere omgængelig.

Saa kom han til den lille By — traf Malermestren og Karsten — og traf sig selv ved Hjemkomsten til Hovedstaden som Adoptivfader.

„Og nu har Du endelig gjort en Kapitaldumhed!" sagde han til sig selv.

XII.

Mellem to Dumheder.

Naar man efter daglig Sprogbrug har gjort en Dumhed: være sig, at man har kastet Penge bort paa daarlige Adspredelser, eller man har fornærmet et Menneske, som man egenlig ikke havde Grund til at fornærme, eller gjort et andet Menneske en Afbigt, som man nærmere besét burde have undladt — naar man som sagt har gjort en Dumhed: saa plejer man at ærgre sig.

Intensiteten af ens Ærgrelse staar ikke altid i logisk Forhold til Størrelsen eller Rækkevidden af Dumheden. Det beror paa en øjeblikkelig Disposition, i hvilken Grad man fortryder eller ønsker det skete ugjort. Men naar ens Sindsstemning i det hele taget er anlagt paa at ærgre sig, saa kan man være sikker paa, at der kommer Dage, Tider, hvor man gaar og graver, flaar og flænser i en Ting, som dog nu engang ikke godt lader sig ændre.

At Christensen havde gjort en Dumhed, det kunde han sige sig selv straks den første Dag, da han havde faaet sin ny Protegé i Huset. Og ytrede han sig end ikke lydelig, saa undlod Karsten ikke paa sin Side at lægge Mærke til de Skyer, der gled hen over Tegnelærerens Pande og formørkede det første Maaltid, som Fosterfader og Fostersøn nød sammen under det fælles Tag.

„Det er ikke aldeles nødvendigt at føre Saucen til Munden med Kniven!" sagde Christensen med et Smil, som skulde være gemytligt, men som bragte Karsten til at nedlægge baade Kniv og Gaffel og til at se haabløst ud for sig, med en lille Ængstelse over den større Røffel, der upaatvivlelig vilde komme. Røffelen udeblev, men Maaltidet endte i en trykket Tavshed.

Det unge Menneske var vant til at skræmmes og blev let skræmt. Christensen pintes stadig ved at tænke paa al den Underkuelse, som var overgaaet Drengen, men han var ikke heldig i Valget af en Metode, der skulde jævnende udsone Fortiden og tillige være opdragende og dannende paa Fremtiden. En Eneboer er aldrig nogen god Pædagog; han er for optaget af Arbejdet paa sig selv, han vil i Reglen gribe fejl af Midlerne, der skulle retlede andre.

Christensen var Morgenmand. Den gamle Pige, der sørgede for hans Hus, maatte staa meget tidlig op, for at koge Herrens Kaffe. Naar denne var drukket og en kort Pibe var røget, saa gik Christensen hen til den nærmeste Badeanstalt, hvor han tog sin Douche. Derpaa gik han sin Tur, ufravigelig den samme hver Morgen, og naar han da kom hjem, maatte Huset være i Orden, fejet, udluftet, afstøvet — undtagen det saakaldte „Atelier", hvor intet maatte røres, hvor Husets Herre selv en Gang imellem holdt den nødvendige Renselsesfest.

Det viste sig, at den unge Karsten ikke var Morgenmand. Christensen knurrede, og en Dag gav han ondt af sig. Karsten førte Haanden dækkende op for Ansigtet, som om han ventede et Slag. Plejefaderens Hjerte blødte; men netop fordi han følte, hvor svag og øm han blev „paa den hele lidende Menneskeheds Vegne" ved dette Syn, gjorde han sin Stemme endnu lidt mere barsk, og fortsatte, med rynkede Øjenbryn: „For Pokker! den første Betingelse for at være et moralsk Individ, er, at man hurtigst muligt kommer ud af Fjerene, naar man vaagner. Livet beror paa lutter Selvovervindelser, og en af de første, som hver ny Dag bør begynde med, er at man ryster Søvnen af sig — hvilket jeg herved anbefaler Dig, højstærede Murmeldyr."

Karsten forstod ikke ganske sin Plejefaders Tale — hvilket han jævnlig ikke gjorde. Han dukkede Hovedet og svarede:

„Det var altid det, som jeg fik Prygl for hos Mester, at jeg havde saa svært ved at komme op om Morgenen — men jeg skal nok gøre mig Umage!"

Christensen trak paa Skuldrene, men vendte sig, da han var kommen hen til Døren, gik tilbage og klappede sin Plejesøn over Ryggen, ligesom man klapper en stor, uudvokset Hund.

I Virkeligheden var der dette „hvalpede" ved Karsten. Mangen Fader kan bringes til at tabe Taalmodigheden derover hos sin Søn — endsige en Pleje- eller Fosterfader, som ikke ad den naturlige, successive Vej er bleven øvet.

Dette søvnige, det underligt ubestemte, dinglevorne og ubeslutsomme, som man træffer hos unge Mennesker i Overgangsalderen, blev hos Karsten ydermere paafaldende ved hans høje Vækst, hans i Forhold til Længden noget spinkle Figur, og den Kejtethed og Kantethed, hvorpaa der ikke er bødet ved en Opdragelse, som i det mindste gaar ud paa at lade det sjælelige og Intelligensen nogenlunde afstive Legemets svigtende Bygning.

Man kunde ikke kalde Karsten svag. Ansigtets blege Farve, med Fregner og de begyndende rødlige Dun om Læbe og under Hagen, gav ham vel et Udseende modsat robust; og de meget lyseblaa Øjne, med deres drømmende, frygtsomme, undertiden noget lidende Udtryk, svarede paa langt nær til Forestillingen om en ung nordisk Helt. Men Professionen med alle dens Ulemper syntes her at have været mere medvirkende ved Bestemmelsen af det unge Menneskes Teint, end en egenlig sygelig Konstitution. Det undgik ikke Christensens skarpe Blik, at hans Plejesøn havde store, faste Hænder og et rundt, godt Haandled, selv om Armen var tynd og Skuldren kantet. Christensen kunde sige sig selv, at med sund og rigelig Kost, Bevægelse i fri Luft, og nogen Gymnastik, vilde der ikke være nogen Grund

til at ængstes for den unge Fyrs Fremtid. Naar blot Christensen kunde give sig Stunder og vente! Men dér kneb det. Thi Plejefaderen saa' med Kunstnerens Øje — og dette Øje er tilbøjeligt til helst at ville have en smuk, harmonisk Form frem fra Dag til Dag, saaledes at det bliver et voksende Behag at følge Udviklingen.

Udviklingen trak i Langdrag — og Plejefaderen, ja han kunde jo hverken med Pensel eller Modellérstok hjælpe paa den langsomme Natur. Hertil kom, at der ogsaa for „Drengens" øvrige Fremtid skulde lægges en Plan. Men hvilken? Havde den strenge Tegnelærer straks den første Dag kunnet holde Mønstring over Sønnens Evner og Anlæg, og havde det unge Menneske været anvendelig i en bestemt Retning — saa var det jo endda slet ingen „Dumhed", dette med at faa en Søn dumpende ind i Huset. Men en Malerdreng, en Læredreng, med meget tarvelige Skolekundskaber, maaske saa godt som ingen ... For Pokker! Christensen kunde næppe tale med ham i det samme fælles Sprog. Frygtsom og kuet var Fyren i Forvejen, og den strenge Tegnelærer havde nu engang en Maade at tale til Folk og med dem paa, som ikke skulde gøre Karsten særlig tillidsfuld eller frejdig. Det blev til afsnuppede Sætninger, tidt og ofte en kort, barsk Besked, jævnlig en gnaven og vred Tilrettevisning — og der maatte disse underligt bønlige Øjne, med det skræmte og lidende Blik i, for at erindre Christensen om, at det oprindelig var en god Gerning, han havde villet gøre, et Stykke Menneske, han havde villet rive ud af Livets Vilkaarlighed og Brutalitet, og at han, Christensen, havde paataget sig en Opgave og paalagt sig et Ansvar, som maatte føres til et Resultat ... ellers havde det været bedre for begge, om Begyndelsen til denne Kærlighedsgerning ikke var gjort.

Det sagde Læreren til sig selv, hver Morgen paa sin Tur og hver Aften paa sin Tur, eller naar han laa i sin Seng, eller han røg sin ensomme Pibe i sit Lønkammer, i Atelieret. Men han fandt ikke Resultatet. Dagen over, mens han underviste i Tegneskolens Lokaler, og medens den opløbne Karstens dukkede Skikkelse hyppigt var i Vejen og jævnligt søgte ud paa Trappegangen, eller i Køkkenet hos den gamle Pige, eller vel endog ned hos Urtekræmmeren og Hørkræmmeren ... Dagen over havde Hr. Christensen sit at tage vare, og Afgørelsen for Plejesønnens Vedkommende blev skudt til Side, lige saa naturligt som Karsten selv ved et advarende Blik blev skudt til Side, naar han befandtes at opholde sig i de Lokaler, hvor han „ikke havde noget at gøre". Men ved de ordknappe Maaltider meldte han sig selv som et stumt Spørgsmaal — og Christensen grundede og grundede paa sine Ture, i sin Seng, og i sit Lønkammer.

Skulde han sende Drengen hen paa det tekniske Institut? Christensen havde selv fra tidligere Tid et Horn i Siden paa den agtbare

Anstalt. Aa! det er jo det bare Pedanteri, de lærer dem dér! Og desuden ... han lo med sin særegne Latter ... desuden kunde Fyren falde paa at betragte det som Forskole til Kunstakademiet ... Kunst! *han* Kunstner? — det manglede blot!

Men, man kunde sende ham slet og ret i Malerlære! Thi det, som man nu en Gang er begyndt paa, skulde man helst fortfare med! ... Her standsede Christensen, lidet opbygget for sit eget Vedkommende ved den logiske Følgeslutning i denne Betragtning.

Han kendte desuden ingen Malermester, hvem han vilde betro Fyren til. Den første den bedste var ikke god nok; og Tegnelæreren var kommen paa det Punkt af Eneboeragtighed, at han ikke gad spørge sig frem.

Og jo mere han tænkte derover, jo mere fandt han, at det er vanskeligt at leve Livet, naar man har unddraget sig saa vidt gørligt de daglige smaa Relationer til Samfundet omkring en — naar man har reduceret sin hele Væren til at ruske sig selv op hver Morgen, opfylde sin Pligt Dagen over med stoisk Strenghed, og for øvrigt lade Tingene gaa deres Gang, lige eller skæv, i en passivt knurrende Erkendelse af, at *denne* Tid er ikke ens egen Tid — hvad den saa ellers maatte være for de andre medlevende, mindre sensible og mindre fordringsfulde Naturer.

Men paa Bunden af Tegnelærerens Vaklen laa, maaske ikke ganske klart for ham selv, et længselsfuldt Ønske efter netop i det unge Menneske — med dette „noget" i Blikket — at have en Omgang, et Stalbroderemne, et Væsen at betro sig til, at kaste sin Kærlighed paa og faa Kærlighed tilbage fra. Hvorledes skulde dette opnaas? Sandelig ikke ved at se Fyren i en tilsmurt Kittel hos en hæderlig Haandværksmester — eller i Mangel deraf hos et professionelt Uhyre af den ordinære Sort. Heller ikke ved at vide Fyren siddende paa det tekniske Institut iblandt en hel Del skikkelige unge Fyre, der dog maaske kunde være uskikkelige nok og i hvert Fald næppe svarede til det Niveau, hvortil Christensen ved eget Arbejde havde hævet sig. Nej!

Det unge Menneske maatte have Kundskaber, den Dannelse, der kaster Bro mellem Personlighed og Personlighed, der muliggør et Samliv, som ikke ligner Robinsons og Fredags — ikke Samlivet mellem et Kulturmenneske og en Vild, hvor idyllisk end et saadant kan tage sig ud hos Campe! Men at sende et konfirmeret Menneske hen i en Skole — nej, det gik ikke. At holde private Lærere til den unge Mand — det havde Christensen ikke Raad til. Hvad da? .....

Og Karsten gik og „drev" derhjemme, spidsede Blyanter, kiggede i Tegnebøger, kiggede paa Eleverne, og tyggede paa Viskelæder, indtil man i Huset begyndte at tale derom og interessere sig derfor.

Først kom Urtekræmmeren til Christensen. „Lad De blot mig faa Fyren i Forretningen!“ — sagde han gemytlig som altid. „Det skal ikke vare et Fjerdingaar, saa skal De se, hvor nydeligt han kan nusse Svesker og snakke med Tjenestepigerne. Jeg skal gøre den brillanteste Butikssvend ud af ham, som De vil se for Deres Øjne. Han har Anlæg i den Retning, det vil jeg „paa Ære“ indestaa Dem for!“ —

Christensen takkede høflig; men han havde allerede taget anden Bestemmelse — sagde han med et Smil.

„Ja saa, Højstærede! men jeg troede netop, at De ikke ...?“

„Om Forladelse — jo!“ var Svaret; og det var saa kort, at Urtekræmmeren lidt forbløffet anbefalede sig.

Saa kom Hørkræmmeren.

„Min go'e Mand“ — sagde han — „vi plejer jo at kunne tale os til Rette om Tingene. Og der er nu det unge Menneske, Deres Plejesøn ...?“

„Vil De ogsaa have ham?“ afbrød Christensen, idet Vreden uvilkaarlig begyndte at melde sig i hans Stemme.

Hørkræmmeren gav Kasketskyggen et Puf, saa' venligt overbærende paa sin Vært, og fortsatte atter, hvor han havde sluppet.

„Deres Plejesøn — Hr. Christensen — som er en meget skikkelig Fyr at se til, om han end ikke stikker synderlig dybt! ... Men skal det unge Menneske blive ved at slentre omkring her, snart oppe og snart nede, uden at ha' noget ordenligt at tage sig fore — saa maa De ha' mig undskyldt, Hr. Christensen, men jeg kender til unge Mennesker, og de kan nemt gaa hen og finde paa Abekattestreger — saadan, hvad der ikke bør være, og hvad man ikke heller plejer at snakke om, skønt man nu om en Dag ikke ta'er det saa nøje med, hvad man snakker om ...!“

„Mener De ...?“ spurgte Christensen og ærgrede sig over, at han blev rød i Hovedet i Stedet for at fortsætte.

„Jeg mener, at De skulde tænke lidt derover, uden at blive vred paa en gammel Ven! Og kan De ikke selv, med al Deres Lærdom og Kundskaber, hitte ud af det — saa kunde De jo lade mig faa Fyren ned til mig. *Noget* kunde vi vel altid faa bragt ud af ham — og ethvert Menneske skal dog fortjene Brødet, som han æder, og Klæderne, som han gaar i! Ikke sandt?“

De vekslede et Haandtryk og skiltes.

Besynderligt! tænkte Christensen. Det er, som om jeg altid skulde have Moralen hentet op til mig fra Kælderen. Men lad saa være! Jeg vil selv begynde at læse med Drengen. Underligt kun, at jeg ikke har tænkt paa det for længe siden! —

Han begyndte straks samme Aften, da Tegneskolen var sluttet, at læse med Karsten.

Og han smigrede sig med den Antagelse, straks i Begyndelsen, at naar han, ved stadig at gøre Vold paa sig selv, kunde undervise baade yngre og ældre Mennesker i Tegning, saa maatte han da ulige lettere kunne undervise sin Protegé og Plejesøn i de nødvendige Forudsætninger for den elementære Dannelse — i Modersmaalet, i lidt Sprog, i Historie og Geografi osv.

Det vanskeligste af alt i Verden, det er jo dog at lære at tegne: at se Tingene i deres lovbundne Forhold til hinanden, i deres eksakte Omrids, med den i dem iboende Skønheds Kærne, der ligesom anelsesfuldt løfter sig ud af Konturers og Planers drømmende Harmoni og stiller sig selv i Harmoni til alle de synlige Omgivelser! *Tegne*læreren, der selv laa inde med denne Hemmelighed, og som ved Selvstudium, Flid og Erfaringer i Verden havde bragt sine egne Humaniora op i en relativ betydningsfuld Højde — en saadan Lærer maatte dog vel nok kunne paatage sig den sideordnede, ulige lettere Gerning, at „piske" lidt Grammatik, lidt Syntaks, lidt Sprogøvelser, lidt elementær Aritmetik, lidt Verdens- og Fædrelandshistorie — for slet ikke at tale om lidt Jordbeskrivelse — ind i et seksten- syttenaarigt Hoved og Gemyt! Det maatte endogsaa være en Forfriskning saaledes at begynde ligesom forfra med sig selv, paa jomfruelig Grund, med nye vu'er hver Dag for den videbegærlige Elev: Smaat og jævnt maatte der naturligvis gaas frem — ingen Forceren, ingen Spring! Forholdet maatte egenlig gives gennem Forholdet: Robinson — Fredag! Grundsynet paa al Pædagogik: det udviklede Kulturmenneske, der udstrækker den hjælpende og tilrettevisende Haand kærligt imod en taknemmelig og lærenem Vild!

Punktum!

Lærerens Teorier var upaaklagelige. Men der er den bandsatte Praksis .....!

Karsten var ikke ubegavet, men tung, aandelig uhaandterlig og „dinglevorn" lige saa vel som legemligt. Og han var tilmed en Yngling, intet Barn. Man kunde ikke tilrettevise og straffe ham som et saadant. Der maatte bestandigt voksende Tilskud af Lærerens Selvovervindelse, for at faa ham frem — og saa gik det endda tilmed i Ryk. Thi hans Lærenemhed var stadig op og ned: som i det hele taget Gemytlivet i Pubertetsalderen er op og ned, Intelligensevnen stigende og faldende, Arbejdslysten undertiden forbavsende frodig og undertiden ligesom udvisket.

Christensen stønnede og svedte — men beherskede sig. Kun forekom det ham, som om han selv var bleven altfor gammel og glemsom — ligesom det stødvis forekom ham, at Menneskeheden maatte være uhyre dum, en Dyreart, der stod under de fleste af Mennesket paavirkelige Dyrearter i Retning af Udviklingsmulighed og Behandlingsmodtagelighed.

Der gik Maaneder, der gik et halvt Aar, Lærerens Taalmodighed var i kendeligt Aftagende. Han sagde til sig selv: Jeg tager det for tørt, altfor pedantisk — ligesom de fleste Lærere!

Og han begyndte smaat raillerende, idet han mente at skærpe Elevens Appetit for det nødvendigt kedelige ved at salte og krydre de daglige Retter.

Men begynder man at salte og krydre Grammatik og Syntaks — hvad enten det er den danske, den tyske eller engelske — saa er der Sandsynlighed for, at disse Retter i Elevens Øjne faar et aldeles barokt og fremmed Udseende; at han endog vægrer sig ved at fortære dem i deres nye og forbedrede Skikkelse — hvad han ikke allerede har gjort i deres gamle. Og saaledes gik det Karsten.

Han bekendte til sidst, haabløst, at han „aldeles ikke kunde finde ud af det". Hvorefter Hr. Christensen, med noget af den samme Haabløshed, bekendte for sig selv, at hans Elev var et Fæ!

Ikke stort bedre gik det med Aritmetiken. Thi ogsaa den blev saltet. Og da Hr. Christensen efterhaanden arbejdede sig ind i en Utaalmodighedens Halvfortvivlelse, hvoraf han kun kunde finde Vejen ud ved at lade alle elementære Videnskaber føle Virkningen af sit slette Lunes Svøber og Skorpioner — saa blev disse daglige Morgen- og Aftentimer til højst byrdefulde Eksercitier, hvorunder Lærer, Elev og Studium led ligelig ilde Medfart. Under Christensens vægtige Haand modtog det danske Sprog, selv igennem dets mest klassiske Forfattere, saadanne ret eftertrykkelige Hib for dets Mangel paa at kunne forene Velklang og Vellyd med skarp, klar og kort Præcision. Naar Eleven med ret rational medfødt Tilbøjelighed henholdsvis slæbte paa Sprogets Endelser eller snuppede dem af, naar han fastholdt sine æ'er for a'er eller e'er for i'er — saa drev Læreren disse Synder ud i deres yderste Konsekvenser ved at jævne Oehlenschläger og Goldschmidt, Winther og Hostrup sammen i én Pærevælling. Det tyske Sprog blev drejet og vendt, indtil det var snoet sammen for den ulykkelige Karstens' Øjne som et spidst Kræmmerhus — eller til det lød for hans Ører som en uendelig Række af meningsløse Konsonanter — dem han umuligt kunde udtale. Engelsk blev for Karsten til en Hunds Gøen, Knurren eller Bjæffen. Timerne i Jordbeskrivelse blev til sidst indstillet af Læreren med den summariske Erklæring, at ingen kunde læse sig til, hvorledes et fremmed Land saa' ud, idet man ikke engang kunde give en Beskrivelse af, hvorledes der saa ud i Frederiksberg Have — for en, som aldrig havde set en Svane, et kinesisk Lysthus eller et grimt Slot. Og Historie? Ak, Du gode Gud! Historie ... Det var den rene Humbug, hvis man forestillede sig, at nogen videnskabelig Forskning, endsige et pjaltet Stykke Uddrag af en Lærebog, kunde give en det allermindste, paalidelige

Indkig i Kristiern den andens Sjæl, hans Sovegemak, hans Tid, hans Meninger eller Sysselsættelser — da der jo dog om det Opløb, som den foregaaende Aften havde fundet Sted paa Lille Købmagergade, allerede den Dag i Dag var fremkommen mindst tyve hinanden og selvmodsigende Beretninger i Hovedstadens højagtede, hæderlige og sandhedskærlige Presse!

Det svimlede for den ulykkelige Karsten, og det begyndte at se sort ud for hans Fosterfader. Atter og atter gentog Læreren for sig selv: Du har gjort en Dumhed! Han gik nødigt og tvungent til disse Timer, der skulde være ham en Forfriskning. Og da han til sidst fandt, at Karsten virkelig ikke havde godt af at sidde saa meget stille, bøjet, krumrygget — saa sendte han Fyren til en Danse-, Fægte- og Gymnastiklærer. Og naar Karsten kom hjem fra disse Eksercitier, holdende sig rank og med røde Kinder, og naar han ikke netop saa' sit Snit til at stikke sig hen i en eller anden Krog med en Roman i Haanden, saa lod Plejefaderen ham rydde op, støve af, gøre i Stand og lægge til Rette i Tegneskolens Lokaler — noget, han i hvert Fald lige saa godt kunde gøre som noget andet, og hvad der vel heller ikke kunde skade, selv om det ikke gavnede stort!

Men Christensen undgik helt at møde Urtekræmmeren paa Trappen eller Hørkræmmeren paa Gaden udenfor Kælderboden.

XIII.

Fortsættelse.

Saa var det en Eftermiddag ... oven i Købet Eftermiddagen paa en af disse Helligdage, der i frodig Velsignelse falder over vort Foraar og som kan gøre en til Særling anlagt Eneboer ganske ugudelig ... Thi hvor skal han vende sit Fjed, for at søge Hvile og Ro i Naturen, naar han er ked af at søge Selskab med sig selv indenfor sine fire Vægge! Naturen byder ham en stimende, udstafferet Menneskemængde, der tager sig langt bedre ud i Hverdagsdragten, Sindbilledet paa Slid og Forsagelse, Tarvelighed og Elskværdighed. Hvor Flora — som de gamle Digtere synger — har dækket sit Bord og bredet sin Dug, dér florerer „Beværtningerne" — men om det ligger i vort danske Øl, eller vore mange Snapse, i vort ufordøjelige Smørrebrød og vor uforbederlige gøren Grin: Gemyttet bliver ikke hævet hverken ved Naturen eller Beværtningen, og den stimende Mængde vender sent paa Aftenen tilbage til Byen træt og gnaven, kun oplivet ved Tanken om, at nu er det Gudskelov overstaaet, nu kan man igen den næste Dag trække i den gamle Mundering!

Saaledes tænkte i det mindste Hr. Ivar Feldmann Christensen, da han stod i det forreste Tegneværelse og saa' mistrøstig over de sortmalede Borde, hvor Elevernes Knive havde efterladt en Hieroglyfskrift af Indsnit og Ridser, som Læreren i dette Øjebliks Tungsind tydede saaledes: Vi er alle lynende kede af at sidde her og gnidre med Blyanten!

Ja, de havde Ret! ... Og Christensen strøg sig med Haanden igennem Haaret, og han faldt i Tanker. Selskab søgte han. Var det mulikt? Jo, det var muligt ... men ikke et Menneske i denne By gad han gaa hen og besøge. Desuden var de formodenlig alle ude. Heldigvis! Saa var ethvert Forsøg paa Forhaand afskaaret. — Og Karsten? hvor var han? Formodenlig ude paa Trappegangen, eller „i Skoven" med Hørkræmmerens — ligegyldigt! det var ikke *det* Selskab, som Christensen søgte. Men sæt nu, at Christensen havde giftet sig tidligt! og Karsten virkelig havde været hans Søn ...! Vilde det have forandret Sagen? Muligvis! Aa, visvas! en Søn er en Søn, den ene unge Fyr er som den anden; det er det udviklede Menneske, som Mennesket begærer til Omgang. Naar man selv spænder over en Erfaring, naar man har slidt sig en Anskuelse til, naar man har rejst, fyldt sin Sjæl med Verden, favnet den højeste Kunst i et for Livet varende Favntag ... ja hvad saa? Har man saa Lov til, i ensomt Overmods Utilgængelighed at se ned paa alle andre? ... Jamen, han saa' jo ikke *ned* paa dem — naar han blot maatte være *fri* for dem — kunde se ud, bort over dem — op til sine Guder!

Eller var der maaske Gudinder ogsaa?

Ja — og nej! Der var Michelangelos Sibyller, Rafaels Madonnaer, Rembrandts Saskia, Frans Hals' Dorthe ... hun maatte vistnok hedde Dorthe, Dörtchen ... Tizians nøgne og paaklædte — ja hvad var det for nogle? Havde det været hans *Hustruer,* saaledes som Peter Poul Rubens havde malet sine? eller hans Modeller, *Elskerinder?* Havde Renæssancen et saadant uhyre Plus forud for os sammensatte og sammenknebne Nutidssinker, at den kunde staa rolig og harmonisk paa den rene vitale Skønhedsglædes Grund, dyrke det sanselige uden lystne Abefornemmelser, og skabe det aandelige, idet den gengav det rent legemlige, medens vi nu render omkring og leger Tagfat med det „aandelige" — og i de fleste Tilfælde maa nøjes med at faa et Produkt af Dannelsesanstalten, Pensionatet, den respektable Familiedressur ...?

Det bankede paa Yderdøren.

Kom ind! —

Der var i det Øjeblik, da Døren gik op for den indtrædende, en klar, varm Refleks i Stuen fra nogle af Eftermiddagssolens stærkt beskinnede Ruder paa den modsatte Side af Torvet.

Hvorledes saadan en Refleks med sine Bireflekser kan falde paa at skabe sig i et Værelse, der tilfældigvis indeholder en Del forskellige Genstande, og som tilfældigvis bliver Vidne til et Møde mellem et Par Personer, som ved et eller andet „Ledemotiv" staar i Forbindelse med hinanden — derom vil man faa grundig Besked ved at slaa efter rundt omkring i vor snart ikke længer faatallige Skønliteraturs Inventariebeskrivelser.

Og nu den indtrædende selv?

Kære Læser — Du, hvem den moderne, samvittighedsfulde, dokumenterende Forfatter aldrig træder i direkte Forhold til — thi saadant er strafbart efter den moderne Æstetiks Lovbog! — Du, der er som den tomme Luft — o hvilken latterlig Affektation! — for den strenge, objektiverende Forfatter: Dig vil jeg tage i Haanden og bede sidde ned et Øjeblik medens jeg forelægger Dig et Spørgsmaal. Har Du, gennem de halvhundrede ypperlige moderne Romaner, Du har læst, ærlig talt et nøjagtigt, et fuldt virkelighedsoverensstemmende Indtryk af denne eller hin Person, som Forfatteren med Opbydelse af hele sin beskrivende Stilkunsts Apparat har søgt at fængsle til Papiret og belemre din Hukommelse med? Kan Du se dette eller hint Ansigt — virkelig *se* det for Dig, saaledes som Vorherre en Gang har skabt det til Forskel fra et hvilket som helst andet Ansigt? *Kan* Du det — ja saa træder jeg beskeden og ydmyg tilbage, indrømmende, at *min* Stilkunst ikke slaar til, at jeg maa gaa hjem og lære en hel Hoben Greb og Fif endnu, inden jeg vover at konkurrere med Mestrene.

Men hvis Du — dér hvor Du nu sidder paa Stolen foran mig, min Læser — vil indrømme, at Forfatteren i vore Dage, tvungen af en bestemt Udvikling, angst for at træde i de konventionelle, længst udtraadte Spor, bestandig gør Overgreb paa *Malerens* nærliggende Territorium — og hvis Du gør gældende, at al den om sig gribende Detailbeskrivelse, den hjærneforvirrende adjektivistiske og prædikatistiske Stilgymnastik ikke paa nogen Forfatters Papir har frembragt saa megen Anskuelighed, som en blot jævn dygtig Raderers Naal, eller en jævn dygtig Malers Pensel med nogle faa heldige Streger og Strøg kan fremtrylle paa en Kobberplade eller paa et Stykke Lærred: saa vil Du, o min bevaagne Læser eller Læserinde, billigvis undskylde at jeg indskrænker mig til om den indtrædende at sige — —

At det var en ung Dame med askeblond Haar, hverken stor eller lille, hverken smuk eller styg, velproportioneret, paaklædt med lidt mere Smag end vore danske Damer gennemgaaende har Ord for, men ikke udmærkende sig ved noget i Toiletkunsten særligt paafaldende elelr udfordrende. Hvad Farve og hvad Stof hendes Parasol var af, har jeg glemt; og heller ikke husker jeg, om hendes Handsker

havde en eller tre Knapper. Hovedets, det vil sige Ansigtets Udtryk — hvad jeg altsaa ikke formaar at gengive, om jeg saa stod paa Hovedet — laa væsenligt i Øjnene: de lyste, med et klogt, aabent, klart og varmt Blik. Øjenvipperne var lange og ligesom Øjenbrynene meget blonde, hvorved Ansigtsudtrykket kom til at ligge endnu mere i selve Blikket. Munden? —naa ja, Mundvigerne krusede sig en lille Smule op efter, en ganske lille Smule, hvad der gav et Spil over Kinderne af intellektuel Skønhed, dér hvor Ovalen savnede regelmæssig og tiltrækkende Linje. Og Næsen ... Prrrr! Beskrivelsen er længst forbi.

Kun et endnu; noget, som straks slog mig, da jeg, selv usynlig, saa' hende træde ind af Christensens Dør. Foden, som hun satte frem under den foran lidt korte Kjole, var lille. Det behøvede den i og for sig ikke at tilregne sig som en Dyd: thi hele Personen var ikke saa stor endda, og viser man en „Heltinde" frem, som man ganske vist ikke forsøger at idealisere, bør dog i det mindste det ene nogenlunde svare til det andet.

Men denne Fod var baade lille og spændstig og traadte let i Skoen, som var forsynet med Remme og Roset. Det var ikke sandsynligt, at hun havde danset meget — navnlig ikke meget paa Roser; heller ikke laa der i hele hendes „Apparition", i dette ubestemmelige øjeblikkelige Indtryk af en fremmed Persons iboende Vilkaar og Skæbne, nogen sandsynlig Antagelse for, at hun vilde komme til at danse meget; men denne Fod syntes at tale om det glade, frejdige Sinds naturlige Lyst og Tilbøjelighed til, paa den for en uskyldig Kvinde prisværdigste Maade, at give sig hen i en Stemning, hvortil Mændenes mere tungfodede og brutale Tilbøjeligheder savner det adækvate Begreb. Og er man endelig Kunstner og ser som saadan paa en Kvinde, og slutter man, maaske endog ganske ubevidst, fra Enkeltheden til det hele, saa talte denne lille Fod ved sin Form, ved sin ejendommelige Maade at se ud paa og at bevæge sig paa, om en harmonisk, velorganiseret Fortsættelse af Form og Funktioner op igennem hele det øvrige Legem — og den ikke synderlig store Skikkelse voksede i samme Øjeblik, som den traadte over Dørtærsklen og spurgte:

„Gaar jeg muligvis fejl?" —

„Jeg véd ikke!" ... svarede Christensen, idet han rev sig ud af sine Meditationer og med det samme kom til Erkendelse af, at han og den fremmede unge Dame i nogle Sekunder havde staaet og set paa hinanden.

„Jeg troede det heller ikke!" sagde hun og gik et Par Skridt frem. „Jeg kender nemlig Dem — mens det synes, at De ikke længer husker mig — hvad der heller ikke er saa mærkeligt!"

„Ja saa!" svarede Christensen bukkende en lille Smule for hende, og søgte i sin Hukommelse blandt tidligere kvindelige Elever.

Nej!" sagde hun smilende. „Jeg maa hjælpe Dem! Kan De huske — for flere Aar tilbage — i Rom — i det sixtinske Kapel ...?" her rødmede hun en Kende ... „eller lad os hellere sige, ude i Rafaels Loggier?" —

„Virkelig!" svarede Christensen. „De har Ret! — Værs'god, vil De tage Plads — skønt — her ser ikke videre indbydende ud ...!" Og han trak en Stol frem; og hun satte sig, lagde Parasollen fra sig paa Bordet, krængede den højre Handske af — og rakte ham Haanden.

„Altsaa: Tak for sidst!"

„Aa jeg be'er!" svarede Christensen og følte sig som den mest forvirrede, eller rettere som den eneste.

Han trykkede imidlertid hendes fremrakte Haand — en lille, velformet Haand, blød og hvid, med energiske Aarer. Saa purrede han op i Haaret, strøg sig om Skægget, og sagde:

„Det er pænt af Dem, at De efter saa lang Tids Forløb husker en Landsmand, som i Grunden var uhøflig ...!"

„Ikke Spor af uhøflig!" —

„Ja ja da! Lad os sige, som viste sig overlegen — som i det hele taget viste sig — dér hvor han burde have tiet stille og være forsvundet — hvis jeg ellers i Øjeblikket ret erindrer mig, hvordan det hele gik til — det vil sige ...!"

Han afbrød pludselig; han forekom sig selv latterlig forlegen — rent ud sagt stupid — at han ikke kunde finde paa en eneste afrundende Vending.

Hun saa' paa ham, ganske naturlig, med hele sit varme, lysende Blik. Det forekom ham, som om det triste Tegneværelse, hvor Solrefleksen nu var forsvundet, paa en Gang begyndte at blive hyggeligt — som om Bordet, hvor Parasollen laa, slet ikke var sortmalet, og som der ingen kedsommelig Hieroglyfskrift fandtes, ingen dumme Fortegninger og støvede Gibsornamenter paa Væggene — som om Værelset var et andet — og kun han selv var den samme sære Snegl.

Og han saa' paa hende og sagde:

„De ser virkelig — omtrent — uforandret ud!"

„Omtrent?" svarede hun og lo med denne Mund, som nu blev hel allerkærest med sine skælmske Mundviger og med — *det* opdagede han da ogsaa — en Række smukke, lige, hvide Tænder

„Naa ja! jeg er vel ikke længer den taabelige Pige. Det vilde heller ikke passe sig — til min Stilling!" —

„Deres Stilling? De er altsaa fremdeles ... eller er De maaske bleven gift?" ...

„Nej!" svarede hun og lo. „Stillingen uforandret. Guvernante — Selskabsdame — rigtignok uden Employ! ... Og lad os saa tale om Forretninger!" —

„Forretninger?" Han kunde ikke undlade at rynke Brynene en Kende. Dette Væsen dér, som han et Øjeblik havde hensat midt iblandt sine romerske — bedste — Indtryk og Erindringer — hun blev med ét til et praktisk Fruentimmer, med hvem han skulde tale om ... Og pludselig fo'r det ud af ham, næsten med Forfærdelse:

„For Guds Skyld! De har da ikke i Sinde at ...?"

„Naa?" sagde hun, paa sin Side komisk forskrækket.

„Jeg mener," sagde han: „De tænker da ikke paa at blive Kunstnerinde?" —

Hun lo og spurgte:

„Hvorfor ikke?" —

Han stod dér, stiv og ganske barsk. Og han sagde tørt:

„Det gør mig ondt; men jeg er ophørt at vejlede vordende Kunstnere!" —

Hun rejste sig, betragtede ham et Øjeblik alvorlig og forskende. Saa smilede hun igen:

„Man har vist mig herhen til Dem — til Deres Tegneinstitut. Jeg er nylig hjemkommen fra Udlandet — sidst fra Frankrig. Ved et Dødsfald er den engelske Familie, hvor jeg var Opdragerinde for Børnene — men ikke den Familie, som De den Gang saa' — bleven opløst. Nu er jeg her, hos en Veninde af mig. Jeg vil atter se at komme ud — da min egen nærmeste Familie er død, og da jeg har saa faa Bekendtskaber herhjemme. Men baade i England og hvor jeg ellers har været, savnede man hos mig Færdighed i det „Fag", som jeg nu gerne vilde have Undervisning i hos Dem! Man har i et og alt anbefalet Dem — og jeg véd virkelig ikke, hvor jeg ellers skal henvende mig — da jeg jo netop ikke vil søge til nogen *Kunstner!*"

Han drog et lille befriende Suk ved denne Forklaring. Og dog — saaledes er nok vi Mennesker — og dog var der ved hendes Betoning af Ordet „Kunstner" en fin Streng inden i ham, der gav sig hel uvilkaarlig til at dirre. Var han ærgerlig derved —? var det blot noget forbigaaende, ligegyldigt noget, som *hun* jo ikke kunde have nogen Anelse om — og som *han* forlængst havde jaget paa Døren ...? Han hverken tog sig Tid eller kunde tage sig Tid til at udrede denne tilsyneladende Modsigelse. Hendes Blik var spørgende hæftet paa ham. Han svarede:

„Naa altsaa — tegne! De vil blot gaa et Kursus igennem? Ja værsaagod: jeg staar til Tjeneste!" —

Og med et Smil og en Haandbevægelse viste han omkring i de to Lokaler, hvor hun nysgerrig begyndte at bekigge Genstandene.

Saa talte de lidt frem og tilbage. Foraarsaftenens blide Skumring begyndte at melde sig; og hun trak Handsken paa.

Det bankede beskedent, tøvende paa Døren; og ind traadte Karsten, som bukkede kejtet, da han saa' en Dame.

Christensen præsenterede: „Min Søn!"

Hun saa lidt nysgerrig og overrasket paa dem begge.

„Det er min Foster- og Adoptivsøn — den unge Hr. Karsten!" sagde Tegnelæreren smilende og fortsatte: „Jeg vil efterlade ham i Arv det ene af mine Navne og lade ham kalde sig Feldmann, eftersom Christensen bliver for hver Dag mere og mere borgerligt umuligt — til Trods for at vi alle for hver Dag bliver mere demokratiske. De aner blot ikke, Frøken, hvor vanskeligt det er mig, at give ham hvad man kalder en passende Opdragelse — uagtet jeg naturligvis mener om mig selv, at jeg i alle Maader har sørget for min egen!"

„Ja saa?" svarede hun og saa' med venlig Opmærksomhed paa den unge Fyr, der var bleven rød og ikke vidste, hvor han skulde anbringe sine Hænder eller Øjne.

Saa vendte hun sig imod Christensen, rakte ham Haanden og sagde: „Farvel — og paa Gensyn!"

Da hun var kommen til Døren, standsede hun, tog frem af sin Lomme et lille nydeligt Etui — saa elegant, at det aabenbart maatte være en af disse Erkendtlighedsgaver, som en velstaaende Familiemoder giver sine Børns Opdragerinde ved Afskedsforestillingen — og sagde, paany med et Smil:

„Der glemte jeg jo at sige Dem mit Navn — og jeg er dog baade kendt med Deres og Deres Søns!" Og hun gav Christensen et Kort, hvorpaa han læste: Helene Borg.

Saa bøjede hun Hovedet, nikkede til Karsten og gik.

Karsten blev staaende henne ved Døren, som han havde lukket efter hende. Christensen stod ved Vinduet og saa' hen for sig med det lille Kort i Haanden.

Hans Blik faldt fra Kortet hen over Bordet.

„Dér glemte hun sin Parasol! De Damer løber ogsaa altid fra deres Tøj. Tag den — spring efter hende — og se, om Du kan naa' hende!"

Karsten fo'r ud af Døren med Parasollen. Han var tydeligt nok glad ved at faa en Anledning til at fjerne sig. Christensen blev staaende ved Vinduet, rullende i Tanker Kortet sammen til en Cigarret, som han gav sig til at tegne paa Ruden med.

Medens han stod saaledes, saa' han ned over Torvet. Folk begyndte at komme hjem fra Spadsereture langs Søerne, eller fra Udflugter i den nærmeste Omegn. En Mængde Børnevogne var der — og hele smaa Skarer af Børn, som trippede paa de smaa Ben, trætte, men øjensynligt fornøjede. En Gang imellem et lille Vræl fra en af disse

Ekvipager, som en skikkelig Fader eller en omhyggelig Moder gik og trak paa eller skubbede foran sig. Nogle af de smaa Ekvipager havde grønne Bøgegrene stukne ned bagtil ved Kalechen og foran ved Fodenden. Det saa' i Grunden elskværdigt ud; og ikke engang de smaa Vræl generede Hr. Christensen i Dag. Næsten alle de trippende Smaafolk havde Hænder, Kurve eller grønne Botaniserkasser fulde af Foraarets Blomster. Ogsaa dette saa' fornøjeligt ud. Eftermiddagens Skumring havde en gylden Glans over sig. Aftnen var — af en dansk Foraarsaften at være — usædvanlig stille. Det blæste mærkeligt nok ikke! Fodtrinnene, Smaasladren, de smaa Hjuls Knirken — afbrudt af en enkelt tætbelæsset Charabanc's eller overfyldt Drosches hule Dundren — alt lød saa sælsomt kendt-ukendt hyggeligt mellem de fire nøgterne Husrækker, som danner Torvet ... Og Christensen stod i sit aabne Vindue og tænkte, at han dog vilde gaa ud og spadsere — uansét at han altid holdt sig inde paa en Søndag eller Helligdags Aften.

Men hvor blev Drengen af? —

Han kom endelig.

„Naa?" spurgte Christensen. Men det sædvanlige barske i hans Spørgen gled over i en venlig Opmærksomhed, da Karsten, uden den sædvanlige Forknythed, fortalte hvorledes det var gaaet.

Han havde ganske rigtig indhentet den fremmede Dame omme bag det nærmeste Hjørne. Her var hun standset. Hun havde — forklarede hun selv — villet gaa op igen og hente det glemte. Det vil sige — føjede Karsten til — hun var meget glad over, at han var kommen med Parasollen, for hun vilde nødig gaa op igen og muligvis forstyrre ... Ja hun lo rigtignok, da hun tog sin Parasol og takkede — men hun havde ogsaa spurgt, om Hr. Christensen var meget striks paa det? Det var han vel nok! Og saa havde hun spurgt, hvorledes det gik, naar Karstens Plejefader læste med ham? Og uden at vente nærmere Svar herpaa, havde hun bedet Karsten følge med et Stykke ned ad Gaden; og saa havde hun spurgt ham, om han vilde prøve at læse med hende? ...

„Og Du?" spurgte Christensen. „Hvad svarede Du dertil?" —

Karsten saa' paa ham lidt fra Siden af — og saa svarede han: „Jo! jeg vilde gerne læse med den fremmede Dame! Og hun bad mig spørge Dig derom ... saa vilde hun aftale det med Dig, naar hun kom i Morgen og fik sin første Time!"

„Hm! naa!" sagde Christensen. „Lige for lige, naar Venskab skal holdes! Vi kan jo tænke derover. — Har Du ellers noget paa Hjerte, saa kom frem med det ... !"

Karsten saa' atter tøvende paa ham — og gik helt frejdig løs paa Sagen:

„Hørkræmmerens spurgte mig, om jeg vilde gaa ud med dem i Tivoli — til Aabningsfest?"

„Tilstaaet!" svarede Christensen.

Det var en af disse Aftener i Majmaaneds sidste Halvdel, som *kan* kan være blandt de Minder, der drager os uimodstaaeligt tilbage til det snævre Hjem, hvor vi saa end færdes i den vide Verden.

En saadan enkelt Aften kan for os sydlige Skandinaver være Indbegrebet af vort hele Følelses- og Stemningsliv, det, vi ikke kan tænke os at bytte bort for ... ja kom nu med en Række Metaforer! de ville alle hinke — og vi ville blive staaende støt paa vor Længsels Grund, ligegyldigt hvor meget vi har maattet døje af den langvarige Østenvind, den gyselige, sludfulde Vinter, vore pinagtige indre Kævlerier, vort Aandslivs Mangel paa Rumfang og Spændkraft, vor hele slattede, jævne, danske Øllebrødstilværelse!

Paa en saadan Aften, som maaske endda, naar det kommer højt, kan have en halv Snes lignende efter sig — paa en saadan Aften fornemmer vi opdukkende i os en af de reneste menneskelige Følelser: Taknemmeligheden ... Vort Bryst løfter sig; uvilkaarligt vil vi forme vore Læber omkring det lille, vægtige Ord Tak! Vi véd ikke, hvem vi skal adressere det til. Skal vi sige: Forsynet — eller: Naturen — eller ... naa lige meget. Vi indsuger denne stille,frodigfugtige, hverken kolde eller varme Luft, hvori ligesom utallige Mulighedsværdiers Spirer ligger gemte. Det er noget ganske paafaldende dette, at det ikke blæser. Vort Øje mættes af den langsomt svindende Dags rolige, dæmpet- straalende Lys — og gennem vort Øje modtager Hjernen lutter beroligende, længselsfuldt-blide, paa samme Tid sundtmenneskelige og sentimentale Indtryk. Det ophører at være Eftermiddag — det bliver Aften. Men Solen, der dukker sig under Horisonten, leger kun Titit med Mørket. Det ophører at være Aften — men det bliver ikke Nat. Træer og Buske, Møllevinger og Vinduesruder, Vandspejlets Flade, og Menneskenes Sind og Tanker — alt vender sig med dvælende Andagt mod det gyldne Lys, som ikke svinder. Alle tilhvisker den lyse Nat deres Hemmeligheder. Hvis vi var Panteister her hos os i Norden, saa formede vi denne Nat i Skikkelse af en dejlig, drømmerisk Gudinde: og hun havde Stjernens blide Smil i Øjet, og den fine, bløde Finger lagt forsikrende over Læben: Tys! jeg hører alt, forstaar alt, tilgiver alt og røber intet!

Vor By er ikke nogen særlig skøn By. Den kunde være det, efter sin Beliggenhed. Det skorter os paa Kapital; det skorter endnu mere paa Sans. Vi ere ligefrem Vandaler mod vore gamle Træer, og vi planter de nye paa de mærkeligste Steder. Vi har Tilbøjelighed til at

udvide os paa den omgivende Naturs Bekostning — og dog paastaar vi, at vi elsker Naturen i vor Hovedstads umiddelbare Omegn. Vi lægger vore Villaer dér, hvor de ikke kunne ses — og vi opfører Udlejningskaserner dér, hvor vore Villaer skulde ligge. Men trods alt, er det dog endnu ikke lykkedes os helt at ødelægge vore ældre Promenader; og kommer der en enkelt smuk stille Foraarsaften, hvor Sindet stemmes modtageligt for de bedste Indtryk, saa kan vi endnu „gaa os en Tur" omkring København — uden at blive gnavne.

Og Christensen gik — langsomt, med sin Paletot over Armen og sin Stok i Haanden.

Han var fast besluttet paa ikke at lade sig irritere. Han lod Sporvogne klingre og Omnibusser rumle sig forbi; han lagde Mærke og dog ikke Mærke til denne Strøm af Mennesker, der i løsrevne Sætninger talte et Sprog, som var hans eget og dog ikke hans eget. Han bestemte sig for kun at høre dets elskværdige, harmløse Tonefald, og ikke lægge Mærke til dets Mangel paa Karakteristik, paa resolut Tempo, paa Musik.

Til Gengæld fik han Musik fra Alleernes Forlystelsessteder, naar han passerede forbi disse støvede Haver, med en Række Lysthuse, ligesom Kaninbure, ud til Vejen, en indskrænket Færdselsplads, hvor man trak op og ned i smaa Klynger, ventende paa, at nu skulde Turen til at more sig komme ... Han hørte disse underlige Hyl fra Hornorkestre, Lirekassernes Jamren, blandet med den ugengivelige Lyd fra en Menneskemængde, som taler højt uden at le og uden at synge. Han var alligevel ganske glad, da han omsider slap ind i Frederiksberg Have, hvorfra Sværmen var i Begreb med at trække bort.

Han valgte Gangene til højre, hvor Kanalen breder sig, danner en lille Dam, krummer sig atter bort mellem Træerne, og forsvinder under en hvælvet Træbro. Nogle af Løvtræerne var fuldt udsprungne — Bøg og Kastanie — og de sænkede deres bløde, hvælvede Masser kærtegnende ned over Vandet; og der blev dybe, varme Skygger under dem, og igennem denne Skygge gled et Par Svaner, hvis Hvidhed, saa neddæmpet den var, skinnede helt aandeagtig frem mod disse Omgivelser af mørkegrønt-zinober, sort-violet og glødendebrunt. Den ene Svane var Tilbederen, den anden var den tilbedte; Halsene krummede sig, og lydløst brusede Vingefjerene ud til Siden, ligesom om der ikke var Rum for alle Foraarets Længsler indenfor Svanehammen. Og saa skjulte Skyggerne dem helt.

Men midt i Vandfladen, der sugede Aftenhimlens Blankhed til sig, stod de kraftige Silhouetter lodrette ned fra høje Graapopler, Lind og Elm — de svære Grenes nøgne Arme, med de fine Kvistes knoppede Fingre; og disse Fingre syntes at dyppe sig i Vandet for at føle, hvor lunkent det var blevet af Formiddagens stærke Sol.

Nu var denne Sol sunket bag de spredte Trægrupper og slukket bag de tætte Buske. Men dens Genskin rødmede og glødede lavest nede over Vandet — og det var ligesom henvendt til denne stribede Drøm om Guld og grønne Skove, at Fuglene i deres Skjul rundt omkring fra sang deres længselsfulde, inderlige smaa Folkeviser. Og *en* Vise var der — og en Sanger — der overgik alle de andre: det var Nattergalens hulkende Kærlighedstrille, et uendeligt langt Omkvæd til en kort, ensformig Visestump, maaske den eneste evige Poesi — ved Siden af Stjernernes og Blomsternes — der er levnet os af en forbigangen Tid og en undergaaet Verden.

Hvad skal man sige? Det er kanske alt i alt Svanernes og Nattergalens Skyld, at Bænkene rundt omkring i vore Haver og Anlæg, særlig paa en saadan stille Aften, er optagne af disse fortrolige Par, hvis hviskende Samtaler man trækker paa Skuldrene af, medens man lidt undsélig skynder sig forbi, og dog ikke ganske kan lade være at skotte hen til Stedet. Man kan dømme derom, hvad man vil, lægge deri, hvad man finder for godt — det er den almægtige Natur, der her kundgør sin Vilje, den, for hvem Planter, Fugle, Mennesker er undergivne de samme Love. Ser man paa sligt, hverken som den vrantne Moralist, eller den kølige Statistiker, saa er det Aftenhimlens forskønnende Skær, som lægger sig forskønnende over disse Møder, hvoraf megen Fortrydelse kan opstaa, mange tragiske eller tragikomiske Skæbner udvikle sig — men hvorigennem ogsaa Ungdommens spændte Streng klinger: og denne Streng er hverken slet eller god, dens Musik er evig og uforanderlig, som selve Naturen.

Christensen følte sig træt. Han vilde gerne have siddet ned paa en af disse Bænke; men alle var de optagne. Han blev lidt ærgerlig; saa smilede han. Der var kommet noget op i ham, lige fra den Gang da han gik ud af sin Dør. Han gjorde sig ikke Rede for, hvad det var. Det blandede sig i Luften, smeltede sammen med Stemningen; han opdagede, at denne Verden, der til daglig Brug havde saa uendelig lidt Interesse for ham, alligevel kaldte paa ham, rykkede ham ind paa Livet — og vel at mærke ikke med de sædvanlige store, alvorlige Spørgsmaal, men med et ganske almindeligt lille et: Hvorfor gaar Du saa alene dér?

Om det dog ikke var dumt, at stavre saadan højbenet omkring i dybsindige Betragtninger? Hvor kort var ikke Livet! Lige saa kort som Foraaret. Hvor uvis den Tilstand, man gik i Møde! Kort var den lyse Nat, men forjættelsesrig, skøn, blid, som en glad Drøm. Hvad sang Fuglen om? Han smilede. Hvad hviskede dette Par, disse to unge Mennesker dér paa Bænken? Trivialiteter rimeligvis; men for *dem* var det en Indvielse i en Kultus, der er lige saa ældgam-

mel, som Livet, og hvortil ingen Retorik udkræves. Blot glide hen i Halvlyset, i Halv-Forstaaelsen af Tingene, der ikke udelukker den hele Hengiven sig i en enkelt Følelse! For Pokker! dér hvor Ræsonnementet ophører, dér begynder først Mennesket at føle sig som det han er: et Led af Naturen! Og kan Nattergalen synge saa smeltende skønt om Naturtilstandens Herlighed, saa kunde Mennesket dog i det mindste vise den Beskedenhed, ikke at klamre sig til subtile Fordomme, hvis indbyrdes stridende Stemmer hindrer en i Nydelsen uden derfor just at gøre ens Moral saa overvættes fast.

Han besluttede — idet han trak Vejret dybt, ligesom lettende sig for en Byrde, og saa' sig helt udfordrende omkring — at han vilde leve Foraaret og Livet, ganske som de andre dødelige. Det stærke og lidenskabelige i hans Natur, som han saa længe med Tvang havde holdt nede, løftede sig som en Bølge mod et Dige, og han fornam en Følelse af Behag og Frihed derved. Han var standset. Han saa' en Bænk, som ganske vist var optaget af et Par — men det var to unge Piger, som sad dér i Skumringen, med Ansigterne vendt imod Aftenens flatterende, svagt-gyldne Skær. Ventede de paa nogen? Maaske — maaske ikke. Han lettede høfligt paa Hatten og satte sig.

De saa' et Øjeblik betuttede paa hinanden — derpaa med et lille nysgerrigt Blik paa den fremmede — og saa rykkede de til Siden, for at gøre Plads, skønt der var Plads nok. Han tog en Cigar frem, tændte den, gav sig til at ryge, og vedligeholdt en standhaftig Tavshed — eftersom han strengt taget ikke vidste, hvordan han skulde begynde en Samtale.

Den begyndte de imellem sig, paa unge Pigers ældgamle Vis: de talte, halvhøjt, om en fraværende tredje, hvilken tredje først var en „hun", og dernæst umærkelig gik over til at blive en „han".

Christensen mønstrede dem. Den, som sad ham nærmest, var den fyldigste af de to — og tillige den mest nysgerrige. Stadigt talende og jævnligt leende med en dæmpet Latter over ingenting, vendte hun hyppigt Ansigtet imod ham og viste ham et Par godmodige brune Øjne, ganske friske og temmelig brede Træk, en sorgløs Opstoppernæse, dybe Smilehuller i Kinderne.

Han sagde ved sig selv: „hollandsk!" Og han gjorde sig Umage for at komme til at se den anden. Hun var slankere, blond, gjorde dette ubestemte Indtryk af Dame og af Smaapige i uopløselig Modsigelse, hvortil maaske København leverer et relativt større Kontingent end nogen anden Hovedstad. Hun havde visse Bevægelser, der var naturligt gratiøse — og andre, som det synligt kostede hende Tvang at faa bragt i Overensstemmelse med de uendeligt sammensatte Love for Anstand og comme il faut. Og hendes Stemme — da hun endelig lod dens smukke Klangtone høre — røbede den samme Usikkerhed, en

skjult „Dualisme" — som man i den Hejbergske Tid vilde kalde det. — Men saa ofte det naturligt klædelige brød frem i Miner, Bevægelser, Ord og Stemmens Klang — følte Christensen et uvilkaarligt Behag. Og da hendes Øjne omsider hvilede spørgende, med en vis Vemod, uden egenlig Opfordring eller Opmuntring paa ham, bestemte han sig til at sige noget.

Han lo. Han kom uvilkaarligt til det, idet han mindedes Kakadues berømte Replik fra „Capriciosa". Og han sagde, henvendt til den nærmeste:

„Det er en dejlig Aften i Aften — synes ikke Damerne det?"

De saa' lidt paa hinanden og smilede. Isen var brudt, Tilnærmelsen gjort. Christensen fortsatte:

„Tillad mig at præsentere mig selv som en Snegl, der til Afveksling har ladet sit Hus blive hjemme. Jeg har ingen Familie og ingen Venner. Jeg keder mig over al Beskrivelse — men Aftenen er tillige over al Beskrivelse dejlig. Vilde Damerne have noget imod at fordrive et Par Timer i mit Selskab — hvis de ikke har noget andet og bedre? Vilde De f. Eks. have noget imod at drikke en Kop Chokolade hos Josty?"

Det sidste henvendte han til „Hollænderinden". Uvant, som han var med slige Forhold, forekom det ham, at hun maatte være den, der lettest kunde gaa ind paa en Spøg.

Begge de unge Piger havde rejst sig. Hollænderinden saa' paa sin Veninde og sagde:

„Vi skulde vel af Sted, Kamilla ...?"

Den blonde saa' ned mod Jorden og samlede sit lille Shawl om de fine Skuldre.

„Ja — det er bedst vi gaar!" —

„Saa følges vi altsaa!" sagde Christensen saa friskfyragtig, som det var ham muligt. Og han gik om paa Siden af den blonde, medens Hollænderinden bøjede sig frem og lo til ham, fordi han tog saa store Skridt.

De gik igennem Haven, som nu laa i dybe grønne og violette Skygger. Det udsprungne Løvs mørke Masser hang fugtig-friskt over Gangene. Christensen foreslog Vejen op over Slotsterrassen. De passerede forbi alle disse Bænke, hvor Parrene sad hviskende eller tavse — man saa' dem ikke længer, man anede dem akkurat. Inde bag Gitret, som skiller den zoologiske Have fra Slottets Terrasse, hørtes i den dybe Stilhed en enkelt Plasken eller et skarpt Skrig. Lyden kom fra Bassinet for Vade- og Svømmefuglene — og denne Lyd havde noget underligt natur-vildt ved sig, som gjorde Christensen distræt. Han ønskede allerede, at han var alene — langt borte herfra ved Issefjordens Munding, eller i en Baad paa Kallebodstrand.

Hans Tavshed virkede paa Selskabet. Hollænderinden vilde over ved Udsigtsterrassen og se Maanen staa op over Byen — saaledes som da hun sidst havde været her! Hun forklarede, hvorledes den havde set ud som en stor Lampekuppel med rødt Silkepapir over ...

„Ja, eller som en Ejdammerost!" foreslog Christensen. Men Maanen vilde ikke komme op, hverken i Skikkelse af det ene eller det andet. Det var nok ikke dens Tid — den vilde maaske først vise sig hen ad Morgenstunden — „og saa længe bliver vi dog vel ikke her!" sagde Christensen.

Byen laa dernede med de velbekendte Taarne i en tung, skumrende Dis. De nye Kvarterer — nye Husrækker, med en Uendelighed af trivielle Skorstene, som begyndte at rejse sig herude ad den vestre Kant — hist og her en nøgtern Taarnbygning — alt sammen tarveligt, og dog med Fordring paa at være Udvidelse, Liv, Trivsel ... intet af dette fandt Naade for Christensens Øjne. Han udbredte sig over Linjer og Forhold, priste den gamle Idyl, som dog havde været *noget* for sig, og i hvis Midte der var blevet levet et Aandsliv og drømt mangen smuk, forgængelig Drøm.

Nu vilde det ende med Pauperisme, Elendighed, Kedsommelighed, Trøstesløshed!

„Tror De ikke, at Chokoladen staar og bliver kold?" spurgte Hollænderinden og lo.

„Hvad mener De, Frøken Kamilla?" spurgte Christensen.

Hun saa' adspredt ud over Byen og adspredt paa ham. Hun kedede sig øjensynligt.

Saa kom de ned til Josty. Det gamle skikkelige Konditori skinnede dem i Møde gennem Træerne. Der var den danske Familie-The ved Bordene i og udenfor Lysthusene. Gassen var tændt og brændte stille i de velpolerede Lygter. Skæret faldt over alt dette Smørrebrød, dette bajerske Øl, disse Tanter, Onkler og halvvoksne Børn — og dér hvor Skæret faldt mindre stærkt, i de fjernere Lysthuses smaa Kaninbure, saas en og anden Student eller Kontorbetjent med sin Kæreste; og de drak ogsaa The, bajersk Øl og spiste Smørrebrød. Det hele var som en stor Dagligstue under aaben Himmel; ingen Skønhed, ingen Munterhed, ingen festlig Glæde, ingen Lidenskab — men det hele var øjensynligt efter alles Tarv og Smag; i det mindste rejste ingen sig og protesterede. Man vævede, hvad der saadan kunde være at væve om fælles Familieanliggender, Sorger eller Glæder; man kritiserede lidt: hist over Regering, her over Opposition; man gnubbede sig paa denne hyggelige, ganske elskværdige, ikke altfor overdrevent ømme Maade op ad hinanden.

Christensen saa' sig mistrøstig omkring og sagde:

„Skal vi virkelig være her?" —

„De har jo selv foreslaaet det!“ —

„Er der intet andet Sted?“ —

Den adspurgte, Hollænderinden, sugede lidt paa sit Parasolgreb, og erklærede derpaa, at man kunde spise til Aften henne i en af Restaurationerne i Allégade.

„Vil De være Vejviser?“ sagde Christensen. „Jeg er saa godt som fremmed over alt!“ —

De kom hen i en af disse Smaahaver, hvor vore Bedsteforældre og Forældre har drukket daarlig Punch med en god Fordøjelse, sunget Viser om Venskab og Dyd, om Handel og Skibsfart, og ubetinget moret sig. Nu blev her drukket Øl. Om man morede sig, kunde Christensen ikke bringe i Erfaring. Men af og til aabnedes en Dør paa en Bygning i Baggrunden af Haven; man saa' et stærkt Lysskær, som brødes med en tæt Tobaksdamp, og man hørte høje, skarpe Kvinderøster, overdøvende eller overdøvet af Haandklap og Fortepianospil. Det syntes at være Sang.

„Vi skal ikke derind?“ spurgte Christensen, som atter følte Længsel efter Issefjorden og Kallebodstrand.

Hollænderinden lo:

„Nej! De kan godt blive fri!“ —

Saa fik hun Tag i en Opvarter, der førte Selskabet til et Værelse, som laa saa fjernt, som muligt, fra Musikken og Sangen.

„Bring nogle Lys herind paa Bordet! sluk den Gas dér! og lad os faa Aftensmad og Vin!“ sagde Christensen kort.

Opvarteren, som havde taget Maal af Hr. Christensen, bukkede for Stemmens Myndighed; men førend han gik, bøjede han sig ned og hviskede nogle Ord i Øret paa Hollænderinden.

Hun vendte sig smilende til Christensen.

„De maa undskylde mig; men der er en god Ven af mig neden under, som paastaar, at jeg har lovet at være sammen med ham i Aften. Det er rigtignok temmelig sent, at han husker det. Men et Løfte er et Løfte. Kamilla bliver nok og holder Dem med Selskab — ikke sandt?“ —

Den blonde havde sat sig i Sofaen ved Bordet, som var dækket med en temmelig hvid Dug. Hun saa' i Vejret hen paa Christensen — ligesom før, uden nogen særlig Opmuntring. Han bukkede spørgende for hende. Hun nikkede og lod sit Shawl glide ned fra Skuldrene. Hollænderinden gik.

Opvarteren kom ind med noget koldt Køkken paa en Bakke.

„Bring Vin!“ sagde Christensen. „Champagne — hvis den ikke er altfor slet — til Frøkenen dér. Bourgogne — under samme Forudsætning — til mig! Skynd Dem!“ — — — —

Han satte sig ved Bordet lige overfor hende, rakte hende Asietterne, tog selv, skænkede i Glassene:

„Og nu ville vi altsaa være glade? Ikke sandt! det er Festprogrammet. De spiser jo ikke noget! Skal jeg skille Dem af med Deres Shawl? — Deres Handsker? ... De har smukke Hænder — og kønne Øjne! Kunde De stryge Deres Haar en lille Smule bort fra Panden ...? Naa ja! Mands Vilje er Mands Himmerig — og Moden er Kvindens! Jeg kan alligevel slutte mig til Pandens Form. Jeg er Maler — Kunstner! Om jeg er Portrætmaler? Nej, jeg er rettere sagt slet ikke Maler. Fotograf mener De? Ha ha! Ja, lad os kun sige, at jeg er Fotograf — man skal jo være noget. Skaal, Frøken Kamilla! Er Champagnen drikkelig? Godt! Det glæder mig. Bourgognen er upaaklagelig. Det er længe siden, at jeg har trakteret paa mig selv. Endnu længere siden, at nogen Dame har forsødet min Ensomhed — — —. Men hvorfor er De saa modfalden?" —

Hun havde tømt sit Glas. Hun saa' paa ham. De fine Øjenbryn rynkede sig let. Der kom og gik en Skygge hen over disse Kinder, som savnede den første, pure Ungdoms Friskhed, men ikke savnede en Ynde, et noget, som — naa ja, et noget, som indgyder et nogenlunde godt Hjerte Medfølelse, Medlidenhed og Behag samlet i et.

„Hvorfor er *De* saa alvorlig?" spurgte hun.

„Er jeg? De kan jo høre, at jeg ler. Ræk mig Deres Haand! Virkelig en smuk Haand — og uden Spor af det, som de dumme Digtere kalder „Arbejdets Adelsmærke". Disse fine Fingerspidser er ikke fordærvede af Naalen. Fuldkommen rigtigt! De har ofret Dem ganske til Glædens og Nydelsens Kultus — De er, paa Deres Maade, en Vestalinde — De har *Deres* Ild at holde vedlige — og jeg kan kun lykønske Dem til, at De ikke har brændt Fingrene paa den ... Bliver De vred? Jeg troede oprigtig talt ikke, at De havde forstaaet mig!"

Hun havde trukket Haanden til sig, og saa' paa ham, næsten med Foragt i Blikket. Han spiste. Da han atter saa' i Vejret, fangede han dette Blik. Han blev opmærksom, rømmede sig, og rakte sit Glas frem imod hende:

„Jeg er saa lidt vant til at tale med Damer. Jeg har en Maade at — kort og godt — jeg ærgrer mig tidt over mig selv. Hvis mit Selskab mishager Dem, beder jeg Dem, ikke et Øjeblik at lade Dem holde tilbage her af et misforstaaet Hensyn til Gæstfriheden. De vil ikke nemt kunne finde et mere ensomt Menneske end mig — og Ensomheden gør ubehøvlet!"

Atter saa' hun paa ham. Derpaa lagde hun Haanden over Øjnene og blev siddende saaledes nogle Sekunder.

„Hvad holder De mig for?" spurgte hun endelig, idet hun lod Haanden synke. Den faldt ganske mekanisk ned om Glasset, som han paany havde fyldt. Hun drak ud; der lagde sig en fin Rødme over Kinderne; og med Vrede i Blikket gentog hun:

„Hvad holder De mig for? Hvorfor vil De have mig til bedste? ... hvorfor beder De mig at gaa, naar De har opfordret mig til at være Deres Gæst ...?"

Han drak sit Glas langsomt ud, og svarede:

„Hvorfor sidder jeg her? Fordi jeg finder Behag i at se paa Dem! Hvorfor bliver De siddende? Fordi De netop ikke er vant til, at man gør Kur til Dem paa denne Maade! Men hvis De tror at det er med Overlæg, jeg bærer mig saadan ad og taler saadan, saa fejler De. Fortæl mig Deres Historie! Eller nej — jeg kan selv fortælle Dem den! Der er smaa Forhold hjemme i Deres Familie. Maaske en slem Mo'r, eller en slem Fa'r, eller begge slemme? Det er ikke lysteligt. Heller ikke er det lysteligt at sidde og sy, eller staa i en Butik den hele Dag. Det frie Liv er mere tiltrækkende — foreløbigt. Men jeg, som De vel efter Anretningen at dømme betragter som en Velhaver, der lægger an paa Deres Gunstbevisninger, jeg er en ganske almindelig fattig Djævel, en Slider, som de tusind andre. Blot er jeg en Slider, der gør sig til af, at han slider. Altsaa hverken ydmyg eller dydig! Ikke desto mindre maa jeg her have den Ære at sige Dem, at det, man kalder for Dyden — Selvovervindelsen — Respekten for det kedsommelige — i Længden er det eneste, hvorved man holder Livet ud. Naar man da ikke, efter at have tømt Bægret, foretrækker at smide sig selv i Vandet hurtigst muligt! Opvarter! bring større Glas — og en Flaske til!" —

Hun pressede Læberne sammen, rejste sig, men satte sig atter. Saa legede hun et Øjeblik med Gaflen ved den Kuvert, som hun næsten ikke havde rørt. Og med en Overgang i Stemmen, med noget af en Forretningstone, hvortil hun synligt tvang sig, og en vis blød Underdirren, sagde hun:

„Skulde De — skulde De virkelig have ondt ved at forstaa, at naar man f. Eks. kan fortjene otte Kroner om Ugen ved at sy — og naar saa en Direktør kommer og byder en, lad os sige hundred Kroner om Maaneden, for at sidde nogle Aftentimer paa en Stol mellem andre Damer og synge — at man saa foretrækker det sidste?" —

„Ah! De synger? De er Sangerinde?" Og han tilføjede smilende: „Kunstnerinde?" —

Hun bøjede bejaende Hovedet uden at lægge Mærke til Smilet.

„Men *nu* synger De jo ikke?" vedblev han.

„Det er min Aften til at gaa ud — og lige saadan var det min Venindes!" —

„Ja saa: Hollænderinden!" —

„Hvorledes?" —

„Aa, jeg mener blot, at den anden unge Dame lignede en hollandsk Pige, som jeg har set en Gang — paa et Maleri! Skaal, Frøken Ka-

milla! Jeg er ganske enig med Dem — jeg forstaar Deres Ræsonnement — jeg beklager blot, at jeg ikke er musikalsk nok til at ville kunne yde Deres Præstationer den fortjente Hyldest ... Jeg indrømmer, at jeg i hvert Fald maatte høre Dem synge i Udlandet paa dansk, for at jeg skulde begejstres ... og saa blev det maaske mindre Sangen end Ordene, og mere end Ordene de Erindringer, der knyttede sig til Ordene, som ...!"

Hun afbrød ham og sagde:

„Jeg har ogsaa sunget i Udlandet!" —

„Ih nej! Hvor da?" —

„I Finland! Jeg havde et udmærket Engagement. Man var meget venlig imod mig. Jeg bilder mig aldeles ikke noget ind. Men Folk deroppe havde nær bildt mig noget ind. Og alligevel ...!" Hun holdt inde.

„Alligevel?" sagde Christensen lidt drillende. „Hvorfor blev De ikke dér og gjorde Deres Lykke? — maaske et rigt Parti? — i hvert Fald en rig finsk eller russisk Tilbeder?" —

„Jeg kunde ikke holde det ud! Jeg maatte hjem. Jeg længtes!" —

„De længtes hjem?" ...

„Midt i Vintren rejste jeg. Jeg brød min Kontrakt. Det var en lang Tur — lang og streng — og kostbar. Da jeg kom hertil over Stettin, havde jeg akkurat saa mange Penge til overs, at jeg kunde betale min Droske fra Toldboden!" —

„Det var virkelig akkurat!" sagde Christensen og lo, medens han skænkede i hendes Glas.

Han var utilfreds med sig selv, med at være her — og dog fængsledes han til at blive. Han forstod ikke, hvad det var for et Galgenhumør, der var oppe i ham. Hvis Opvarteren var kommen ind og havde hvisket noget lignende til hende, som til Veninden, saa vilde Christensen rimeligvis have kastet Opvarteren ud. Og hvad saa? Hvad var dette Væsen dér for Christensen? Tiltalte hun hans Sanser? Maaske ja — maaske nej! Der var dette naive i denne korte Beretning — saa lidet „lavet" som muligt. Hvorfor længtes hun hjem? Sandsynligvis til en Ven, en Elsker. Hvem var han? ...

„Hvorfor længtes De hjem?" spurgte Christensen pludselig og kort.

„Hvorfor længes vi alle hjem? Har De aldrig rejst — været længe borte i Udlandet? Har De saa aldrig — pludselig — uden at kunne give det nogen Grund, længtes efter at gaa over Amagertorv og høre en Skomagerdreng raabe: Naadda Du!?" ...

Christensen spilede Øjnene op ved at høre hende sige dette. Hun sad tilbagelænet i Sofaen, skødesløs, med Shawlet over Hofterne; det stramme, sorte Silkeliv viste en fin Taille; Armen var smukt og

delikat, næsten fornemt „hæftet" til Skuldren; Haanden strakte hun ud, greb Glasset som en Dame, tømte det, som tørstede hun, uden at tænke paa, hvad det var, hun drak. Det bløde, blonde Haar var paa den nylig indførte Mode redt frem over og ned i Panden. Hende klædte det nu; og kruse gjorde det, om naturligt eller ikke. Øjnene var bleven klare. Der var en barnlig Trods i dem, som stredes med en Vemod bagved, noget sygeligt overforfinet, der ikke har faaet den sikre, udviklede Dannelses Præg, heller ikke har modtaget Udskejelsens Mærke, men vel nok Lediggangens. En let Rødme laa over Kinderne; den bødede paa den utilstrækkelige Form, paa Ovalens Mangler. Hagen var sluttet, Munden næsten streng. Man skulde ikke tiltro den, at have givet eller besvaret Kys. Men det var dette Punkt, som Christensen netop ikke kunde komme bort fra. Ukendt med disse Væsners svævende Eksistens, med de forskellige Former, de Nuancer, hvorunder denne Klasse af med Rette og Urette strengt bedømte unge Kvinder optræder, var han paa Forhaand stemt for at fælde en kategorisk Dom ... og hun mærkede det paa hans Øjekast, paa det raillerende i hans Optræden, den hun paa sin Side syntes tilbøjelig til at underskyde Motiver, som hun var vant til at være paa Post imod og bekæmpe med sin Routine og Erfaring — saa ung og saa sart hun end var.

„Jeg længtes hjem — blot hjem! Jeg bryder mig ikke om, hvad jeg anses for ... jeg vil blot være her, hjemme i mit Land!" — Hun fæstede sine Øjne bestemt paa ham: „Herrerne har godt ved at præke Moral! De vil kun et — altid det samme. De kan ikke tænke dem, at blot det at have sin Frihed den halve Dag — at glemme Livet under nogle dumme Viser, under nogle Drillerier, under en anstændig betalt Lediggang — om De saa vil — at *det* kan være nok for en ung Pige, som ingen gider gifte sig med, og som sandelig heller ikke har overvættes Lyst til at gifte sig med nogen af Mændene — efter at hun har lært deres „elskværdigste" Sider at kende!" —

„Strikke Strømper, koge Grød, passe Smaabørn! Nej, De har Ret!" svarede Christensen og lo. „Vægtskaalen tynger ubetinget til Deres Side. Skaal, Frøken Kamilla! Hvad bestiller De hele Formiddagen — forudsat at De ikke sover?" —

„Jeg læser!" —

„Tør man spørge — hvilket?" —

„Jeg læser gode Ting; jeg har haft en Ven ..."

„Ah!" —

„Jeg har haft en Ven" — gentog hun rolig. „En halvgammel Filolog. Han besøgte mig en lang Tid hver Dag. Han kedede mig frygteligt, men han bragte mig en Mængde Bøger; og jeg skylder ham, at jeg ikke er saa uvidende, som De muligvis formoder. Han betroede

mig stedse, at han elskede mig — men han sagde mig det paa sin Maade. I alle Bøger, ældre og nyere, understregede han de Steder, som burde gøre Indtryk paa mig. Og at jeg ikke har bønhørt ham, er hverken Bøgernes eller Forfatternes Skyld!" —

Christensen saa' paa hende og sagde:

„Dannelse har De nok — men De har ingen Lidenskab!" —

„Nej!" svarede hun med et undvigende Smil og med let rynkede Øjenbryn. „Moder havde seks Døtre. Mig fik hun, da hun allerede var lidt til Aars. Jeg tror, at jeg aldrig bliver helt udviklet. Se paa mig!"

Hun havde rejst sig og stod med et forlegent-ligegyldigt Ansigt, strækkende Armene i Vejret og ud for sig, omtrent som et Barn, der viser, at det er pyntet. Christensen lo, hævede den ene Lysestage fra Bordet, bad hende dreje sig, lod Skygge og Lys fordele sig afvekslende over hendes Ansigt og Figur.

„Men De er jo som om De kunde være en Dryade — en paaklædt selvfølgelig; et af disse sarte mytologiske Væsner, selv udsprunget af en sart og fin Fantasi, der skyer det robuste og massive. De er ligesom for tidlig sluppet ud af Deres Skov, med dens jomfruelige Grønhed og dens ulegemlige Længsler — herind i denne Hule, hvor en Vildmand betragter Dem! Se ind i Spejlet ... det kunde give et Billed!"

Han lo. Hun ogsaa. Pludselig pressede hun Læberne sammen; hun blev bleg, og atter skød en stærk Rødme op over Kind og Pande. Hun støttede den ene Haand mod Bordet, søgte efter Glasset, skød det fra sig, satte sig langsomt ned og lukkede Øjnene.

„Hvad er der?" spurgte han urolig.

„Jeg véd ikke ... Vil De ikke lukke Vinduet op! Det betyder ingenting ... det gaar snart over!" Hun lænede sig helt tilbage med den ene Arm bag om Hovedet.

Han lukkede begge Vinduerne op. Den lyse Nat hvilede over Træer og Haver derude. Stilhed over alt; ingen Folk længer. Ikke Lyd af Musik, ingen Larm af Døre, som aabnedes eller lukkedes. En Gaslygte brændte med rolig Flamme. En Opvarter, kendelig paa sit hvide Forklæde, stod og drev nede ved Havelaagen. En Droske rullede bort.

Han vendte sig om igen. Hun bevægede sig ikke; men hun havde Øjnene aabne, og de var matte, bedende trætte; og den ene hvide, smukke Haand hang ned over det grønne Sofabetræk.

„De maa ikke gaa!" bad hun. „Det er snart ovre ... jeg tror, jeg har spist for lidt ... jeg var heller ikke ganske vel ved Middagen i Dag. Jeg havde blot Tørst ... jeg er ikke vant til det — jeg har været uforsigtig ... men hvorfor er De ogsaa saa underlig?" —

Han saa' paa hendes Kuvert. Saa greb han Flasken, som stod foran. Den var næsten tømt. „Den fordømte Champagne — det Gift!" mumlede han. „Og jeg Æsel! Jeg bærer mig ogsaa altid dumt ad! Kom! drik Dem et Glas af den røde Vin ... De maa, hører De! — den køler — den giver Kræfter — jeg svarer for den!" —

Han nødte hende til at drikke, som naar man giver et Barn Medicin. Hun saa' stadig bedende paa ham. Han følte sig mere og mere ulykkelig, forlegen, komisk, dum. Saa samlede hun sig sammen med en Kraftanstrængelse. Det var, som om hans Forlegenhed gjorde hende godt, indgød hende Tillid. Hun rejste sig, støttede sig ved Bordet, gned sig med Lommetørklædet over Tindingen og sagde:

„Kald paa Opvarteren — skaf mig en Vogn ... hvis De vil være saa god!"

Han ringede og betalte. Opvarteren mente, at det blev vanskeligt at faa en Droske. Christensen fordoblede Drikkepengene. Hun stod imidlertid henne ved Spejlet og satte med svagt dirrende Hænder nogle Naale fast i Nakkehaaret. Da Opvarteren var borte, vendte hun sig til Christensen:

„Jeg tror alligevel nok, at jeg kan gaa. Maa jeg tage Deres Arm!"

Hun støttede sig ved ham. De gik ned ad Trapperne, skraaede over Haven, hvor Opvarteren bukkede som en Automat i den aabne Laage. Hun saa' ligefrem for sig og holdt sig rank. Christensen tav. Der var ingen Vogn i den øde Allé. Alt Liv var som fejet bort. Man skulde ikke paastaa, at Folk havde moret sig her for en lille Stund siden. Fra Frederiksberg Kirke slog Taarnuret ét Slag. Kirken lignede en stor preussisk Pikkelhue, som er stillet hen mellem Gravene. Ikke et Pip fra en Fugl hørtes. Alle Omgivelser havde dette fremmede, legemløse Udseende, som Foraars- og Sommernattens aandeagtige Time er en Mester i at frembringe paa et Lærred, dybt nedstemt i Tonen. Bag Pikkelhuen var Maanen kommen op. En beklippet, bleg Gulddukat med et sygeligt Smil — dette ensartede Smil, hvormed den ser ned paa Grave og Sporvognsskinner, paa en øde Plads eller paa mange Mennesker ... og her saa' den ned paa disse to, som ved et eller andet Tilfælde var blevet rystet sammen, som for den Sags Skyld lige saa godt kunde have været viet inde i denne Kirke, kunde have gaaet her og smaagnavet, den ene over en Pige, som i Morgen skal skifte, den anden over Børnene, som slider de mange Par smaa Støvler om Maaneden.

Uhyre ligegyldigt det hele! gift eller ikke! barnløs eller begavet med for mange Smaaprætendenter til Livet! sorgløs eller hypokonder! ... Kirketaarnets Ur slaar og slaar, saa længe Urmagerens Kunst holder det sammen; — og er Værket udslidt, kommer der et nyt inden i Pikkelhuen. Uhyre ligegyldigt for Maanen — som er død, færdig

med det hele, hvis ikke Astronomerne lyver! Af en overordentlig Vigtighed for os, som træder paa den rullende Klode, hvis Muld klamper sig under vore Saaler og ved hvert Skridt belærer os om, hvorfra og hvortil!

Uha!

Og Christensen drog et dybt Suk.

„Jeg kan godt gaa alene, hvis det generer Dem at gaa med mig!" sagde hun og tog sin Arm tilbage fra hans.

„Nej vist ikke!" sagde Christensen hurtig. „Jeg følger Dem hjem! Hvor bor De?" —

Hun sagde ham Gaden og Husnumret. For ham var det fremmede, ukendte Betegnelser. De gik ned ad den brede Færdselsallé — som en Gang havde været en Idyl, og hvoraf endnu et gammelt Hus fra Aarhundredets Begyndelse bærer Navnet: „Sans-souci" oven over Porten til en skyggefuld Have, der syntes at maatte kunne være Edens og Paradisets. De bøjede om ad en Sidevej, hvor nye Bygninger rejstes, og ind i en Sidegade, hvor Idyllen fuldstændig var trykket til Jorden under en Række femétages Murmesterkaserner. Det spøgelseagtige Natteskær hvilede over disse nyhvidtede, okkergule eller skifergraa Façader; og Maanen skinnede dag-mat ind i disse Ruders Rektangler og Kvadrater, delt i trivielle Trekanter ved de nøgterne, klare, hvide Sparsommelighedsgardiner.

Hun stak Nøglen i en Gadedør — og bad ham lukke op. Hun vilde smilende takke ham og byde Godnat, men hun maatte læne sig ved ham, og han blev paa samme Tid forlegen og betaget ved hendes Hjælpeløshed.

Han spurgte: „Hvor højt bor De?" — „Paa anden Sal!" — „De kan ikke naa' op alene ... kom jeg skal hjælpe Dem! Giv mig Nøglen til Deres Entrédør! Ingen Undskyldninger — det er min Skyld — kun min Skyld — jeg er en Klodrian; jeg beregner intet, fordi jeg aldrig beregner noget!"

Hun hørte ham ikke. Hun sad paa hans Arm med lukkede Øjne, ligbleg, som en Gudinde af Gibs — og han bar den livløse Genstand op paa anden Sal. Han aabnede og lukkede Døren, gik paa Taaspidserne med sin Byrde gennem en lille Forstue, en Dagligstue, og ind i Sovekammeret. Dér lagde han hende varsomt paa Sengen, og trak Vejret. Hun slog Øjnene op, saa' fremmed og forvirret paa ham, pegede paa Døren ud til Køkkenet, og stammede: „Hent mig en Drik Vand ... væk ikke den gamle Kone — derinde — Døren ved Siden af Spisekammeret! Aa Gud, hvor jeg føler mig skamfuld og mat!" —

Han hentede Vand. Der var som blæst i det lille Køkken — renligt i hver en Krog. Han gav hende at drikke. Hun sank kun nogle Mundfulde, dyppede sine Fingre, lagde dem over Panden, lænede

sig tilbage paa Hovedpuden, stønnede, men dæmpet klagende som et Barn.

Han var raadvild. Skulde han gaa? Formodenlig! Han saa' sig om i Dagligstuen! Et Bord i Midten, en Skaal med nogle Visitkort. Et lille Bogskab, halvt fyldt af indbundne og uindbundne Bøger. Blomster i Vinduet, intet Spejl, nogle Fotografier og Fotogravurer paa Væggen — alle sammen decente ... her kunde bo en Lærerinde, eller en Dame, som bestyrede en Forretning. Over alt som blæst — alt sammen afstøvet og temmelig nyt — uden kunstnerisk Smag, men ogsaa uden denne Halvverdenens quasi-Luksus og frivole Stads. Han satte sig i en Lænestol; han kunde fristes til at blive siddende her til Morgenstunden, agere Vaagekone, nydende den blandede Følelse af at gøre en Dumhed god igen, som man imod sin Vilje har været Ophavsmand til.

Han listede sig igen ind paa Taaspidserne. Hun laa udstrakt paa Ryggen, havde revet Chemisetten op i Halsen, søgte at faa Kjolelivet op, lod Hænderne afmægtigt synke — og græd ganske stille.

Han tyssede ganske sagte paa hende, og gav sig til at klæde hende af, besværlig og kejtet, standsende ved Hægter og Baand, trækkende de sidste fast i gordiske Knuder, som han atter maatte løse paa Alexanders Maade. Værst var det at faa Støvlerne med de mange Knapper af Fødderne.

Han var fuldt optaget af sit Arbejde, tænkte hverken paa sig selv eller paa hende, eller paa Stedet, hvor han befandt sig; tænkte blot paa at faa hende bragt til Ro i en bekvem Stilling — som man bringer sin Hustru til Ro, naar hun er syg, eller et Barn, naar man giver Faderens Rolle i Hustruens eller Barnepigens Fraværelse.

Kun én Gang slog hun Øjnene op. Og der var en Vrede, næsten et Had i det afmægtige Blik, som hun sendte denne fremmede dér, bøjet over hende, løsende hendes Klæder, nu og da med en utaalmodig Grimace, lige til det inderste Stykke af Kvindens Paaklædning.

Han mødte hendes Blik. Han løftede hendes Arm, den fine, slanke Arm med den hvide Haand, trykkede ærbødig et Kys derpaa, og sagde: „Sov mit Barn! og tænk om mig, at jeg er en Læge, der hjælper en tilskadekommen!" —

Atter faldt Dvalen over hendes Øjne. Hun lukkede dem, og sagde tonløst, ligesom langt borte fra — med en ydmyg-inderlig Stemme, der gik ham helt igennem Hjertet: „Saa tag mig Natkjolen! i Kommoden — midterste Skuffe til højre — ... siger jeg ...!" Og hulkende, men stadig dæmpet søvngængeragtig, fjernt borte fra, stillejamrende, raabte hun: „Aa Mo'r — Mo'r!" ...

Han bed sig i Læben, trak Vejret dybt. Saa bøjede han Hovedet som for en usynlig tilstedeværende Magt, drog Skuffen ud og stirrede

paa en Hvidhed, en ulastelig Orden, smaa nydelige Pakker, ombundne med røde Bændler, Pakke ved Pakke, kantede med Blonder, med Strimler, med Kniplinger — hvad det nu hedder — alt det Linned, der kan dufte af Vask og Strygning, som en Skovbund kan dufte af Foraarsaande, og hvorpaa til syvende og sidst Kvindens Værd skal kendes — ligegyldigt under hvilken Situation den største Troldmand af alle Troldmænd, Tilfældet, bringer os i hendes umiddelbare Nærhed.

Han skød hurtig Skuffen til igen. I Haanden holdt han hendes Natdragt, og løftende hende varsomt over Ende lykkedes det at faa den hvide, lange, bløde Ham, ikke ulig Æventyrets Svaneham, til at glide ned over det modstandsløse Legeme, til at dække Dryadens fine, sarte, yndefulde Former, som Vinens overmodige Gud havde betvunget.

Og hun sank tilbage paa Puden med et dybt, befriet Suk; og hun sov straks ind. Et Smil kom og bredte sig over det blege Ansigt ... og dér hvilede hun bleg i Halvskyggen, paa den hvide, med Blonder kantede Pude: en Symfoni af lysende matte Tinter — Hals, Skulder, den blottede Arm — et lilla, stukket Sengetæppe,som hun selv, i fuldkommen Ubevidsthed om Farver og Symfonier, ved en ufrivillig Bevægelse kastede til Side, da han søgte at dække hende til.

Saa kom en Rus over ham; — først da følte han sig betaget: men det var ike Vinens Rus, ikke Sansernes Betagelse. Han sad her foran Sengen som Kunstner, og den unge Kvinde hvilede dér som Modellen.

Var han da virkelig ad denne Aftens Omveje pludselig naaet frem til Grænsen for det forjættede Land, som han saa længe og saa kunstigt havde undgaaet at nærme sig? Han behøvede ikke at sænke Loddet dybt i sig selv, for at finde Medfølelsen, Medlidenheden, et blivende Behag og en forbigaaende Attraa som de bestemmende Aarsager til, at han nu befandt sig her. Men hvad der end havde bevæget sig i ham — *nu* var det gledet til Side, havde veget Pladsen for denne ene Spænding af angstfuld Henrykkelse, en Galenskab, en Besathed, som Kunstneren alene er fordømt til at eftertragte og forpligtet til at underkaste sig.

Det var *Farvens* forjættede Verden, der vinkede den modstræbende Maler.

Farven: en Drøm, et Fantasmagori, en Flimren for Øjnene ... noget, som Literaterne, Teoretikerne, de kunstfilosoferende gør sig disse fortvivlede Anstrængelser for at synes vidende om ... et tomt Ord, et bart Begreb for den store Mangfoldighed af Mennesker, der i Modellen kun ser det nøgne, i det nøgne blot søger det sanselige, som ved Farve tænker paa Kulør, og som i Kuløren ser alt, hvad der kun „ikke er graat". For Maleren er det hans Alpha og Omega, hans

alt, hans sidste Bekendelse, en Hemmelighed, som han ikke udleverer og ikke kan meddelagtiggøre nogen i. Det er for ham, hvad Rimet er for Lyrikeren: ikke en Stavelse, som rimer paa en anden, men den mystiske Klang, Vellyd, Vellyst, hvori Hjertets Blod udgyder sig, hvori Sjælens lønligste Rørelser dikker og banker, hvori Livserfaringerne pulserer, og det af alle andre usigelige siges!

Farven? — Koloriten? ... Som om der gaves Regler for den! Regler? Man er født dermed — eller det kan aldrig tilegnes. Man er født dermed: det kan ligge og slumre; saa faar det pludselig Liv; det begynder at flimre, gnistre, danse for Øjet; det bliver til en Harmoni, Tone smelter ind i Tone, Tinte rækker Tinte Haanden; det bølger i et Væld, som bortskyller Linjen og lader en ny Form opstaa ... Aphrodite Anadyomene, Venus Urania, Gudinden i Knop, Skønhedens Under, som nu skal udfolde sig! Se dog, hvor Dagningen trænger ind ad Vinduet, fylder Rummet, giver Genstandene deres lovbestemte Plads i umærkelige Trinrækker, omspænder denne unge Pige dér med et luftigt Væv af mystisk Poesi, sætter et Lys, saa let som et Aandepust, paa den bøjede Arms Albu, kruser et enkelt gyldent Haar, vifter Skygge over de slumrende Træk, glider med Naturens egen Uskyld hen over det halvt blottede Bryst, rødmer derinde under det hvide, kolde, friske Linned, breder sig blaalig over Lagen, lilla over Tæppe, dvæler med Voksets matte Glans over det barnligt runde Knæ — kaster sig ivrigt søgende over Stolen, ransagende hvert broget Klædningsstykke, som skjulte der sig Skatte i Stoffets Folder; og nu op over Væg og hen over Loft, meddelende det hele Rum en Indvielse som til Dryadens Bryllup! ...

En Dryade? Nej ikke Spor af Mytologi! Et stakkels moderne ungt Væsen, fuldt af Fejl og Skrøbeligheder, ikke bedre men heller ikke værre end saa mange unge Piger, hvem Familien beskytter, hvem Faderens Indtægter tillader en uefterstrøbt Lediggang ... men nu hviler hun dér, sovende Farvens Søvn i Foraarsmorgenens matlysende Dagning. Og en fremmed Mand, den fremmede Maler, sidder dér og stirrer frem for sig; han har endelig, ved et Tilfælde, om end lidt „akavet", fundet den Model, han søgte, og som nu vil indvie ham i Farvens Mysterium; hans Fingre omfatter en bred Pensel — en tænkt Pensel: og han dypper og ælter paa en tænkt Palet, smører løs paa et tænkt Lærred ... og alt imedens tænker han selv:

Havde Renæssancen sine Elskerinder til Modeller, sine Modeller til Elskerinder — og levede man dengang ikke som Libertiner men som *Maler*, for hvem Livsgerningen at *male* aller mindst var lige saa alvorlig en Sag, som for en Departementschef at styre Departementet ... naa for Tusind Ulykker! hvad havde ikke Maleren nede i Rom sagt om et kvindeligt Smil — en smuk Haand — i Stedet for ti

Mænds aandfulde Samtale ...? Hvorfor da ikke søge at vinde denne lille Pige dér — med en kvart Portion af sit Hjerte — og *saa* male, male, male — overbyde de andre, aftvinge dem Beundring, opfinde Specialiteten: Lys i Lys — Dagningens Poesi — Koloritens Triumf!

Saa vaagnede Christensen af sin Hallucination. Han kastede Pensel, lod Palet falde — tørrede sin fugtige Pande — trak Vejret dybt: Vanvid — Vaas!

Og bøjende sig endnu en Gang for sin Model, saa' han hende ligge dér, bleg, fin, hvid — som en død — med Livets gaadefulde Smil om de halvtaabne Læber.

Han hviskede: „Det var en Drøm! Sovvel! — og Farvel!" Saa listede han sig paa Taaspidserne ud af Døren, ned ad Trapperne.

I den store Allé var det allerede lyst under Træerne. Fuglene begyndte at lade høre fra sig. En Mand skubbede en lille Vogn med nybagt Brød foran sig. Han nikkede: Godmorgen! Christensen købte et Par Tvebakker af ham, stak dem i Lommen, gik et lille Stykke, satte sig paa en Bænk, glemte at han havde gjort sit Indkøb, og undrede sig over, at det knagede under ham. Han tog det smulrede Brød frem, strøede det for nogle Spurve, som skrigende gav sig til at slaas. Der kom en Stillits og en Bogfinke til; den sidste sad i Afstand og saa' paa ham med vemodig-tilsløredе Øjne; han tænkte paa den stakkels unge Pige, paa Livets Sørgmodighed og underlige Tilfældighed. Men Stillitsen fulgte ham med et levende, gennemtrængende Blik. Den fik sin Part og fløj bort.

Højt paa Himlen stod Maanen endnu — end mere beklippet, mat, blegt smilende, som en søsyg Patient.

Christensen tog sin Hat af, purrede i det tykke, stride Haar, og saa' op og ned ad den øde Allé. Noget borte fra dukkede en langbenet Politibetjent frem; han syntes at falde i Tanker over en Gaslygte, der — unægtelig overflødigt — endnu brændte, ligesom et Lys, hvorved man midt paa Dagen forsegler et Brev.

Christensen fornam Morgenkulden og gabede: Hvad Livet dog er for et Intetagtighedens nøjagtige Udtryk — hu ha!

Som det ustandselige Tik-tik! gennem et Telegrafapparat fo'r disse tilbagelagte Timers Oplevelser gennem hans Hoved.

Hvorfra kom det? hvormed begyndte det? Aa, rigtigt ... det var, da jeg gik ud .....

Og fra et varmt, klogt, lysende Blik brød der frem en Strøm af Sikkerhed, Ro, Foretagelseslyst ... han vidste ikke, hvad han skulde tænke derom, men det overrislede ham med en besynderlig Følelse af mandigt Velvære — og til allersidst fornam han en bestemt Tilbøjelighed til at gaa ned hos Ryssensten og tage et Dampbad.

Han rejste sig og viftede med sin Hat frem og tilbage:

Hele Forhold — hele Forhold — første, anden og tredje Gang: *hele* Forhold ... og ingen Dumheder, ingen Eksperimenter hverken med Farve eller med Mennesker!

Han dunkede Hatten med Knytnæve fast paa Hovedet, og saa gik han hurtigt og rankt, svingende sin Stok, ind ad Byen til.

Politibetjenten foran Gaslygten sendte ham et l—a—a—a—ngt Blik.

XIV

Opdragelse og Opdagelser.

Naar man i det hele taget giver sig til at grunde og gruble over Livets Besynderligheder, efter at man selv har nogle af Livets Erfaringer paa Bagen og ikke altid har nøjedes med at læse sig dem til hos andre, saa turde det være, at dette med Symfonien volder en mest Hovedbrud.

Man ser et fremmed Menneske; man bringes i Berøring med det ved en eller anden tilfældig Omstændighed; man krydses i sine Vaner og i sine Planer, giver noget bort af sig selv, ofte sig selv helt ... og man modtager til Gengæld noget af et fremmed Væsen, undertiden dette Væsen helt og holdent.

Dette ser nu ganske fornuftigt, endog helt logisk og matematisk ud: *do ut des!* Politik, Forretninger og varige Venskabsforbindelser bliver ofte grundet herpaa. Men gaar man det lille Skridt videre, og siger man at Forholdet f. Eks er en Mand og en Kvinde, der med et føler en underlig gensidig Tiltrækningskraft og paa denne „Kraft" slutter et Forbund — og medfører dette Forbund, at der en skønne Dag kommer en lille Mand eller Kvinde ind i Huset, og med Aarene maaske flere smaa Mænd og Kvinder — og omfatter man denne Række af sine egne Smaaselv med al den Ømhed og Omhyggelighed, der er nedlagt i Mennesket, — saa er Mennesket ikke desto mindre et højst kombineret Væsen af en besynderlig, man skulde næsten paastaa grufuld Sammensætning: thi en skønne Dag kan det spørge sig selv, hvad dette dog alt sammen er for noget? hvor det kommer fra? hvad det skal til med disse *fremmede* Væsner omkring Mennesket selv?

Man kan ikke blive dømt ind i nogen Sindssygeanstalt for disse Refleksioner og Spørsmaal. Man kan vedblive at være en god Fader, en god Borger, et godt Menneske til Trods for disse Betragtninger. Egenlig kun ved at læse dem nedskrevne, forekommer de en saa

underlige, saa oprørende. De *tænkes* dog tidt. Mand eller Kvinde, yngre eller ældre, spørger sig selv ofte: var vi dog ikke nærmest skabte til at være *alene?* ... har ikke „Sympatien" gækket os? ... *kan* man i det hele taget leve med og for nogen anden end sig selv — for og med sig selv?

Hver Dag, der gaar, bliver Livet vanskeligere og vanskeligere at leve i en Tid, der raaber højt paa det solidariske, paa Samarbejde, paa de demokratiske Principper! Muligvis er det kunstigt, hele dette Væsen med det demokratiske! I hvert Fald gaar det ud over de finere og dybere, de virkelig stolte, eller de blødere, mere sensible Naturer. Dog, den Dag vil ogsaa oprinde, hvor disse føler sig befriede og faar deres Oprejsning. Demokratiet — ikke det i snevrere Forstand politiske, — men den hele moderne Stats- og Aandsindretning vil rejse sig og bryde sin egen Form. I Længden vil Menneskene, som maaske i langt dybere Forstand end Menneskene selv formoder, er Frihedens fødte, lovlige Arvinger — i Længden ville de ikke udholde den Tilstand, hvor de Tusinder med vagtsom Mistro og Misundelse piner den enkelte. Voldsomme Kampe ville slaa Samfundsindretninger i Stykker, som ikke svarer til det enkelte Individs Trang og Behov. Vi ville antagelsesvis atter flakke om som Horder, tilbedende Solen, Styrken, den aandelige Sanddruhed og den legemlige Uforfærdethed. Af Horden vil Patriarkens Familie fremgaa. Manden har sit Telt; det er hans Kastel, hans Helligdom, hans Verden, som han kan flytte med sig efter Behag. Og idet han værger for Teltets dyreste Eje, for hans Hustru, Ven, Livsledsager og Moder til hans Børn, føler han tillige, at han værger for det bedste i ham selv, fortsat naturligt gennem Børnene — Baandene mellem Mand og Kvinde, Baandene mellem Familie og Livet udenfor, mellem Verden og Gud.

Tilbage til Naturen!

Naar Frøken Helene Borg senere — under et andet Navn men som den samme Kvinde — tænkte tilbage paa denne Periode, saa var der et, som hun mange Gange maatte tage frem igen, smile over og grunde over — men hun fandt ikke ud af det. Hvorfor gik ikke dette Venskabs Forhold imellem ham og hende hundrede Gange i Stykker? Thi — oprigtig talt — han var hende en Gaade, med alle hans Refleksioner og Paastande, den urimeligste, den vanskeligste, den særeste Ven af Verden.

Ganske vist, det var dette med Sympatien — lad os kalde det saaledes. Men, Sympatien forudsat, saa er det alligevel besynderligt, at en stor og stærk Mand støtter sig til en forholdsvis lille og skrøbelig

Kvinde, læsser alt sit daarlige Humør, sine Sorger og Bekymringer, sine Besværinger — idelig og idelig de samme — over paa hende som noget ganske selvforstaaeligt: medens han upaatvivlelig vilde have fundet det i særegen Grad paafaldende, om hun blot en enkelt Gang havde vendt Forholdet om og ladet *ham* føle den relativ mindre Vægt af *hendes* Sorger, Besværinger osv.

Ganske vist, hun havde en god Balance i sig, og altid var baade et indre og ydre Smil til Rede hos hende ... og dette Smil kunde undertiden fortolkes saaledes hos hende: han tillægger Dig unægtelig stor Styrke, stor Udholdenhed, han sætter Dig højt, han viser Dig mere Tillid end noget andet Menneske, ved saaledes at bruge Dig som Donkraft til at holde hans egen Skude paa ret Køl!

Men ikke desto mindre ... naa ja, der var Sympatien! Og den boede hos hende, den havde opslaaet sit Paulun i hendes Sjæl; den vovede sig kun med den yderste Varsomhed frem en Gang imellem, for at kigge efter, om den muligvis ikke skulde have en Genbo. Og følte den sig ved og anden særlig Lejlighed overtydet herom, saa trak den sig beskeden tilbage, tilfreds — aa, saa tilfreds — og kun det varme, kloge, lysende Smil fik ved en umærkelig højere Grad af Lys og Varme Lov til at vise, hvor megen Tilfredshed dette stærke, trofaste, modige Hjerte gemte!

Med alt det, at hun kom til ham fra en fremmed Verden og fandt i ham en fremmed Verden — med alt det, at de havde saa vidt forskellige Forudsætninger, og at de i Begyndelsen noget nær ikke kunde tale sammen uden at geraade i Disput, i Forlegenhed, i Misforstaaelser — og med alt det, at *han* ikke paalagde sig nogen særlig Tvang overfor sine Luner, medens hun stadig maatte være paapassende overfor sig selv — saa dannede hun sig temmelig hurtig et korrekt Billede af ham, med Fradrag af det uvæsenlige og forbigaaende: og dette Billed vilde blive bestemmende for Fremtiden, det følte hun med kvindeligt sikkert Instinkt.

Han var, alt i alt, en Mand — en udpræget og en original Mand. Det er nu ikke det værste, man kan være i en Kvindes Øjne.

Var hans Bitterheder, hans Ironi og hans stadige Syslen med sig selv end ikke ubetinget en Anbefaling — og skræmtes hun nu og da ved hans undertiden brutale Tørhed og ved hans Kulde, hvortil hun fejlagtig, som Kvinder tidt plejer, søgte Forklaringen altfor langvejs borte — i et brudt Forhold af ømmere Natur, en Skuffelse eller en Selvbebrejdelse — saa var hun paa sin Side saa lidt optaget af sig selv, at hun efterhaanden formaaede at regulere sit Syn paa ham, faa ham stillet i den Belysning, hvori en Mand langt mere end en

Kvinde maa ses: Samtidens, Omgivelsernes, de bestemmende ydre Vilkaars.

At han havde tvunget sig til at resignere — at han stadig havde at betvinge Lidenskaber, der netop, naar vi giver efter for dem, kan gøre os elastiske og elskværdige i al vor Egoisme — det opdagede hun snart, og det gjorde hende tryg, langt tryggere end Glathed og Imødekommenhed formaar overfor en Kvinde, der paa samme Tid er naiv og intelligent. Hans Væsen var præget af en barsk Idealisme — hun vilde ganske vist have ønsket den noget lysere; men det gaar Damer overfor en Mand, for hvem de interesserer sig, som det gaar dem i Kræmmerens Butik: de medbringer en Prøve af noget Broderegarn, som de ønsker kompletteret; naar der ikke *findes denne* Farve, saa tager de den nærmest tilsvarende, en Nuance dybere i Kuløren; Broderiet venter derhjemme, det er dem en Æressag, at faa det færdigt, og man kan altid lempe lidt paa Mønstret.

Idealist, ja det var han — og han stod alene — hun vidste ikke, *hvor* alene — kendte ikke Forholdene nok til at kunne bedømme hans Stilling — vogtede sig i det hele taget, navnlig efter den første „Overhaling", for at tale med om Ting, der laa hendes Opdragelse, hendes Kundskaber og Udvikling fjernere end hendes sunde Dømmekraft og kvindelige Gætteevne.

Spøgende havde han ved en Lejlighed sagt, at medens man nu og da hørte et Talent, eller endog en Dilettant besvære sig over at være født en Menneskealder eller to for tidligt — saa kunde han selv beklage, at han var kommen altfor sent, flere hundrede Aar bagefter sin virkelige Tid, til Verden.

Hun gav sig straks leende til at spørge, om det maaske var i Kong Hans's Tider han ønskede sig tilbage? Men Svaret, hun fik, var et ganske tørt og alvorligt: „Ja, min bedste Frøken! kan De skaffe mig fat i Lykkens Galosker, saa trasker jeg med den største Fornøjelse ind i det femtende Aarhundred — om just ikke her i Danmark — og jeg skal ikke ønske mig tilbage igen, det vil jeg love Dem!" —

„Da skulde det gøre mig ondt! for saa vilde jeg ikke kunne nyde godt af Deres Undervisning! *Jeg* i det mindste vil nødig ud af min egen Tid — den passer for mig, og jeg formodenlig for den!" —

„Aa, hvad Undervisningen angaar — oprigtig talt, De har grumme lidt Anlæg — saa lidt, at jeg skammer mig over at lade Dem sidde her og gnidre med en Blyant hos mig, til Gengæld for al den Ulejlighed, De har med Karsten. Vi maa have den Sag paa det rene — jeg har tidt bedt Dem derom — men nu siger jeg Dem atter: hvis De virkelig var i Stand til at lære noget hos mig, saa vilde jeg betragte vort Regnskab som værende i Orden. Men nu „stemmer" det ikke. Karsten gaar frem — det er tydeligt nok — men De ... ja und-

skyld — De bliver staaende paa det samme Punkt — og det er et temmelig ringe et!" —

„Virkelig? Ikke engang et g? Det gør mig ondt. Men jeg er sejg og stædig. Jeg *vil* lære at tegne — og jeg vil vedblive at læse med Karsten. Han er ikke noget Lys; jeg smigrer hverken Dem eller ham. Men han er et elskværdigt ungt Menneske, der gør sig den bedste Umage — og min „Metode" har staaet sin Prøve overfor mange langt ringere begavede; det kan jeg forsikre Dem. De vil nok faa Glæde af ham med Tiden. Se blot, hvor han har udviklet sig i dette Aarstid. Ja, jeg mener ogsaa rent korporligt. Han bliver en smuk ung Mand!" ... Her lo hun friskt og fornøjeligt ... „Det kunde ende med, at han ligefrem blev farlig for sin Lærerindes Hjertero. Saa bløde, klare og noget drømmende Øjne — et kønt, begyndende Skæg helt mandigt — en slank, god Figur — den Gymnastik er dog en god Ting — krøllet Haar ... han ligner det, som Damerne og Romanerne forstaar ved en „ung Kunstner". Og Gud véd, om han ikke skulde have Anlæg for Tegning! Dér kunde De maaske faa en Elev, som fik en bedre Karakter end jeg. Se engang i hans Stilebøger ...!"

„Pokker i Vold! ... Undskyld min Afbrydelse, kære Frøken! men jeg er sikker paa, at Fyren ikke har saa megen Forstand paa at tegne den Krukke dér, som De!" —

„Jeg takker for Komplimenten! Vilde det ikke være Dem en Glæde, om Deres Plejesøn blev det samme, som De dog ...?"

„Hverken blev eller er — og som jeg ikke ønsker at nogen, over hvem jeg raader, skal blive i denne Tid, hvor ... naa, nu faar De mig op at ride paa min gamle Kæphest! Det skal være Dem tilgivet, naar De blot vil lære ham at læse en god Forfatter — og at kunne skrive et ikke altfor jasket Brev!"

„Æstetik? De spørger om en Æstetik? Der gives ingen. Mal et godt Billed, skriv et godt Digt! Det gaar dermed, som naar man spørger om Religionen. Vælg den bedste; den, som de færreste Teologer har haft Fingre i! Lad os arbejde paa at faa vort Menneske frem: jo større, jo ædlere, jo bedre — des mere nærmer vi os de Betingelser, der har frembragt Trosbekendelserne som det højeste Udtryk for Menneskets Stræben efter Sandhed, Skønhed, Plan og Dybde i Livet! For Resten taler jeg sjældent om den Slags Ting — lige saa sjældent og lige saa nødigt, som jeg taler om Kunst. Kun fordi De netop spørger ...!" —

„Ja jeg spørger! Jeg mærker nemlig, jo nærmere vi lærer hinanden at kende, at De netop stadig beskæftiger Dem med det, De nødig taler til andre om. Naar jeg nu gerne vil underholde mig med

Dem, og naar jeg mangler Deres Evne til at underholde mig med en anden, ved blot at tie stille og se tankefuld-optaget ud — saa kommer jeg plumpende med mine Spørgsmaal: f. Eks. om Kunst! Hvordan gøre sig fortrolig med den? hvordan vide, hvad der er god Kunst og mindre god Kunst ... jeg mener alle de finere Nuancer? For, den daarlige Kunst lægger sig for Dagen af sig selv — ikke sandt? Dér kan den almindelige Dannelse være retledende?" —

„Se se! Det har De opdaget! — Naa, det er altid noget — selv om det naturligvis er galt!" —

„Er det galt?" —

„Jeg svarer Dem ikke. Jeg spørger Dem blot: naar De har siddet og hørt med Andagt paa Beethoven — falder det Dem saa ind, at løbe hen til et Uhyre af en Musiker og spørge ham, hvad det er, der har henrevet Dem ved Beethoven, og hvorfor det har? Selvfølgelig kan han ikke svare Dem — han maatte være et usædvanligt stort Fæ, hvis han gjorde det — men De gaar slet ikke til ham. De gaar ind i Deres Lønkammer og letter Deres Hjerte ved nogle blide Taarer — eller De gaar Dem en frisk Tur og finder, at Livet dog ikke er helt elendigt i al dets Elendighed! Ganske paa samme Maade gaar det med Malerkunst, Billedhuggerkunst, Raderinger osv." —

„Blot De dog vilde snakke lidt med mig derom! De skylder mig det næsten. Jeg er Deres eneste Tilhører!" —

Christensen saa' paa hende fra Siden af. Saa lo han tørt, purrede sig i Haaret og lod Haanden glide over Panden:

„Naar vi hver for sig har lagt saa meget op, at vi kan gøre en Rejse sammen til Udlandet, saa skal jeg nok være vigtig paa Gallerierne — ligesom jeg var i Rom — det kan De være sikker paa. Blot ikke *snakke* nu ... man *peger* og siger: Se dér!" —

„Véd De af, at jeg vil tage Dem paa Ordet, naar den Tid kommer? Og véd De af, at jeg har taget mig en „Plads" nu, for at jeg med Tiden kan komme bort?" —

„Hvad behager? — en Plads? — her? — dog vel ikke i Udlandet?" ...

Han spurgte hurtigt. Hun svarede smilende:

„I et af vore største Huse. Der er en eneste Datter, en ung Pige paa en sytten, atten Aar. Hende skal jeg lære Italiensk og Fransk. Og Moderen ... hos hende skal jeg være Selskabsdame. Hun gjorde ved mit første Besøg et lidt „ungdommeligt" Indtryk paa mig — saadan Ungdom med junonisk Karakter — for Resten meget ligefrem, godmodig og nedladende. I fornødent Fald skal jeg rejse med Damerne — til et Bad — til Tyrol eller Schweiz — en Vinter til Italien, eller hvad det nu kan blive!" —

„Ja saa! Hvad er det for Folk?" —

Frøken Helene Borg nævnede Navnet paa et af Byens mere fremstaaende Handelshuse. Det var tilfældigvis den Grosserer — Konsul! — i hvis Cirkel Christensen havde tjent sine første Erfaringers Sporer.

Han vendte sig om imod Vinduet og trommede nogen Tid paa Ruden.

Saa drejede han sig atter og saa' rolig paa hende:

„Hvornaar tiltræder De „Konditionen" — om man tør spørge?" —

„Først til Efteraaret! Sommeren over kan jeg endnu ganske staa til Hr. Karstens Disposition. Men jeg siger Dem, jeg tror, at han bliver Maler. Se efter i hans tyske Stilebog — eller endnu bedre i det lille Hæfte, hvor han skulde have skrevet sine franske Gloser. Han har forsøgt at tegne min Ringhed — og det forekommer mig virkelig at være ligt. Der er ogsaa en Karikatur af Dem! Han har betroet mig, — men De maa ikke blive vred paa ham — at han længe i al Hemmelighed har øvet sig ...!"

„Aa, den fordømte Dreng! — Vil De vise mig det lille Hæfte?"

Hun tog Bogen og rakte ham den leende. Han slog nogle Blade om — rynkede Panden, nikkede og brummede:

„Karikaturen er den bedste. Hvalpen har noget Talent. At det skulde komme dertil!" — — — — — — — — — —

— —

BREVE
vekslede imellem
IVAR FELDMANN CHRISTENSEN
og
FRK. HELENE BORG.

Kultorvet i April 188—.

Frøken Helene!

Jeg har savnet Dem. Skulde De dømme efter den lange Tid, der er hengaaet siden De rejste her fra Byen — og hvori jeg ikke har faaet Pen til Papiret — saa vil De næppe regne min Længsel ud med store Stavelsemaal. Det skulde da være, at jeg var død og begravet af Længsel. Men det er jeg nu ikke. For Resten kunde De gerne have været den, der havde begyndt! Undskyld! Vi plejede dog at sætte Formaliteter til Side, da København endnu indesluttede os begge i sin moderlige — noget sterile — Favn. Nu haaber jeg, at De omgaaende gør Gengæld.

Det var det!

Jeg kan altsaa desværre ikke begynde min Skrivelse saaledes som der staar i Brev- og Formularbogen: „De spørger mig, højstærede Frk. N. N. om" ... osv. Thi De har ikke spurgt mig om noget. (De kan nok mærke, at jeg har gaaet og *ventet* paa et Brev). Til Gengæld vil jeg spørge Dem, hvorledes De befinder Dem? Højst overflødigt. Thi min ærede Hr. Søn — som synes at være bleven en meget om sig værende ung Mand — fik opspurgt Deres Adresse hos Portneren i Konsulens Hus. Det fremgik, at De nu befinder Dem med Husets Damer i Venedig — og er man dér i April Maaned, og har man ikke netop Snue, saa er man i det svømmende Paradis! (En fortærsket Vending, men jeg har dem ikke bedre paa Paletten for Øjeblikket).

Hvorledes har Giardini publici det? Der maa være henrivende — en Duft af Violer, af Oleander, af Oranger, og ingen Støv! Her støver den tørre Østenvind, afvekslende med Haglbyger, som græder Istaarer saa store som Sveskestene. Naa, De kender det! Her er ogsaa Udstilling. Den kender De heldigvis ikke. Men tilbage til Venedig.

Jeg er naturligvis for dannet en Mand til at tale om Gondoler. Man lader sig vugge i dem, naar man er i Venedig, og man glemmer dem aldrig siden; — men nedskriver man dem, saa er det akkurat som om man læste i Bädeker eller hørte paa Lieder ohne Worte — og jeg hader Mendelsohn — undtagen i Sommernatsdrømmen.

Apropos! naar De tager en Gondol, saa skal De ikke lade Fyren trække Dem frem og tilbage igennem den store Kanal, imedens han aflirer Dem sin Ramse. De skal ind i Sidekanalerne. Dér er Venedig! De skal f. Eks. sige: Til Palazzo Sanudo Vanaxel! (Jeg tror, det hedder saadan). En herlig gammel Kasse! med en lille Sten-Fundamenta udenfor en skyggefuld Have, hvor Skyggerne spøger som et Æventyr! Der er en Portal ... Kys paa Fingren! ... aldeles Indgangen til Tusind og en Nat — arabisk Gotik — ubeskriveligt!

Dér laa jeg den meste Del af en Maaneskinsnat i min Plaid og drømte, at jeg var en Søvngænger og aldrig vaagnede mere. Mærkeligt, at man ikke bliver moden til Daarekisten en saadan Nat. Men Snue fik jeg da.

Dog, jeg glemmer, at Deres Damer naturligvis ikke lader Dem tage ud alene — og allermindst om Natten. Det maa lige godt være strengt at skulle rejse med Damer, havde jeg nær sagt. Men se nu er jeg en Tølper, som altid. Hvad Ret har jeg til at minde Dem om Deres afhængige Stilling? Den bliver De vist mindet tidt nok om.

Undskyld altsaa! Hvordan skal jeg nu fortsætte? Jeg kom helt fra det. Har De set Tintoretto og Tizian i Dogepaladset? Har De været nede i Kældrene ... over Sukkenes Bro? Jeg kan lige saa godt spørge:

har De læst Byron? — har De drukket Øl hos Bauer-Grünwald? Jeg vaaser.

Ak, kære Frøken! De og jeg, vi skulde have været sammen i den forunderlige By, som desværre er blevet *malet* saa ofte, at man kan blive helt arrig af at tænke derpaa.

Men tænke sig alligevel: en By, som er blevet be-malet og besunget saa ofte — om hvilken der er sagt saa mange Trivialiteter — og som dog kan hævde sin næsten jomfruelige Skønhed i vor Erindring! „Rygtet pletter ikke!" siger et italiensk Mundheld. Det er temmelig vovet sagt — men der er noget om det alligevel.

Godnat! Gid De vilde sende mig et Par Linjer. Uden at De derfor behøver at sige til Deres Damer, at vi staar paa Brev-Fod sammen.

Deres

osv. ...

Midten af Maj.

Kære Frøken.

Stadig ikke en Linje. „Deres Tavshed foruroliger mig", som der staar i en eller anden daarlig Komedie. Er De syg? Nej, det er De naturligvis ikke. Paa Rejse bliver man kun syg en enkelt Dag. Man har ikke Tid og ikke Lyst til mere. Saa maa De altsaa være gnaven. En plausibel Grund til Tavshed — kun ikke overfor mig. Naa, jeg vil have Taalmodighed.

Jeg har hørt, at De er taget til Bozen, at De vil blive dér et Par Uger og saa gaa videre igennem Tyrol til Tarasp. Det skal være et herligt Sommeropholdssted. Glück auf! Der er naturligvis bedre end her paa Kultorvet — med Udsigt til at slaa Feriemaanederne ihjel i et eller andet lille Hundehul. Jeg vil ikke laste mit Land. Skam den, der gør! Men ... aa det er ogsaa Deres Skyld alt sammen.

Saa, nu har De det. Jeg vil tage Hævn over Dem ved at skrive Dem et langt Brev til — om det, der har særlig Interesse for mig. Stort andet kunde De ikke vente.

Der er Monsieur Karsten! Jeg tror, at *han* begynder at forurolige mig.

Selvfølgelig: han har Talent! Men Herregud, hvad er det dog for en sælsom Tid, den hvori vi lever. Man skulde paastaa, at ligesom man har Dampudrugningsmaskiner for Kyllinger og Ællinger, saaledes driver ogsaa en overkultiveret Modtagelighed alle Evner frem hos de unge Mænd i forbavsende kort Tid. De fødes saa at sige med Pennen eller Penslen i Haanden — de er straks færdige — de svømmer lige saa snart de er kommen ud af Æggeskallen.

Dette kunde jo se ud som en Renæssance. En saadan Færdighed

fra Vuggen af — en saa tidlig udviklet Formaaen — sjældent et Greb ved Siden af — ingen generende Tvivlen eller Tøven: giv dem Apparaterne i Haanden, og de er straks Mestre!

Renæssance — jo pyt! Se dem bare, disse unge Herrer, der kommer tilbage fra Paris, alle sammen ens klippede, malkontente, magre, flittige, indekserede i en og anden Skole — den af yngst Dato begribeligvis. De har Talent — javel har de saa: en tre—fire Stykker af dem har endogsaa meget Talent; de har faaet Medaille, deres Navne staar i Aviserne, de er en „Pryd for deres Lands Kunst", som en Reporter skriver; og de vilde faa Festmaaltid paa Skydebanen, hvis de ikke tilfældigvis stod i Opposition til Akademiet.

Jeg ønsker intet hellere end at være retfærdig overfor dem. Jeg kan være det med frelst Samvittighed. Deres aandelige Horisont er ikke vid. De *maler* brillant — og da de finder, at „Akademiet" ikke gør det samme, saa er de i Opposition. De vil eller kan ikke se, eller de faar ikke Lov af literære og politiske Venner til at se, at lige saa vist som der sidder Professorer og Medlemmer, som ikke duer noget og aldrig har duet, saa er der Folk blandt de „ældre", som ved Siden af at være habile Kunstnere tillige er udviklede Personligheder — saa langt som vi nu kan række herhjemme. De vil stadigvæk ikke se, at det, de hjembringer som noget mærkeligt nyt og hvorpaa deres Autoritet nu hviler, at det inden ti Aar er lige saa gammelt, om maaske ikke slet saa godt, som de nuværende „ældres". Vore fremragende yngre Kunstnere kunde spare sig den hele Storm. De tror paa en halv Snes moderne Romaner — paa et Par Artikler i nogle velsindede Tidsskrifter — for Resten paa ikke stort andet end deres egen „Gennembruds-Betydning". Pah! Som om der af hele vor Overgangstids Kunstperiode blev levnet et eneste virkelig *stort* Navn — et hvorpaa hele Folket kunde hvile, ikke et, som blir dyrket indenfor et Kammeraderi! Visselig ikke! Denne Tid er dømt. Om vi lægger Hænderne i Skødet, eller vi sprælle lidt: lige stort og lige smaat bliver Resultatet. Først burde der lægges en aandelig Brakjord ud. Der maa fordres Hvile. Saa kan Jorden tages under Behandling af en ny Slægt. En stærk Tro, stærke Lidenskaber, Umiddelbarhed i Følelsen, Skønhedsglæde og Naturglæde maa nedlægge sine Spirer — og saa vil ny Frugt vokse — men ikke før!

Ser De, kære Veninde: jeg nærmede mig paa Karstens Vegne og for hans Skyld disse yngre. De betragtede mig som en fra de døde opstanden. De vidste, at jeg ikke hørte til de „gamle", og da de ikke med Grund kunde antage mig for at være et hemmeligt Professoræmne, saa viste de sig venlige, nedladende. Halvt medlidende, halvt overbærende hørte de mig fremsætte mine Anskuelser — Fordringerne om det *store* Menneske svarende til den *store* Maler, om Na-

turalismens Fattigdom og Brutalitet dér, hvor „Modellen“ ensidigt hævdes — om Muligheden af at skabe en Kunst, der ligesom hos Grækere og Middelalderens Italienere var en „ars sacra“ paa samme Tid som en „ars profana“ — om at se i de gamle Nederlændere andet og mere end en Realisme, hvortil man kunde nærme sig med Returbillet over Paris, osv. osv. De trak paa Skuldre og Smilebaand. De haspede en Hoben lærerige Ting af sig. Saa blev jeg yderlig beskeden og sagde, at den Rummel og Ramse havde jeg lært at kende paa selve Stedet førend de!

Vi drejede af. Hvorfor skal man i unyttig Kævl? Tiden faar blive Tidens egen Tugtemester! Jeg spurgte, hvad de mente om Karsten. Jeg beklagede, at han lidt for tidlig var sluppen ud af mine Kløer — men jeg stolede ikke nok paa min egen Vejledning — og jeg vilde netop i denne Tvistens Tid vise Akademiet min Tillid med Tak for, hvad godt jeg selv i min Tid havde lært dér. Jeg var ganske vist forbavset over, at han saa hurtig havde rutschet Skolerne igennem — men *alle* skyndte sig jo nu, og *alle* havde saa meget Talent paa Forhaand ... Om Kammeraterne dog ikke mente, at det var lidt ængstligt med en saa tidlig Modenhed?

Det mente de jo nok. Det vil sige, de klappede mig paa Skuldren og sagde, at han ganske vist var lidt for meget „dreven“, at han malede temmelig meget *chic* — at det kunde indeholde en Fare — men at det dog var bedre til en Begyndelse, end at kludre og staa i Stampe som de gamle. At jeg kun skulde trøste mig: der maatte en bred Basis til af megen Kunst — megen ung og frisk Kunst — for at der af den samlede Sum kunde fremgaa de enkelte overlegne Resultater.

Jeg takkede de „enkelte overlegne Resultater“. Saa gik jeg hjem og lettede mit fyldte Faderhjerte ved at skælde min gode Monsieur Karsten grundigt ud! — — — — — — — — — — — — — — —
— —
— —

Fortsættelse, lidt senere.

Det er tydeligt nok. Han er i Halen paa en “Bevægelse“. Og han vil blive sendt i Breschen som Kanonføde. Havde man endda Filosofi nok til at tage det filosofisk!

Saa køn og fiks og strunk han er, saa er han kun et Barn, en tyveaars Dreng, der har Tilbøjeligheder til at nyde Livet og lade sig fetere. De har ganske vist ikke faaet gjort *ham* malkontent — undtagen i Haar og Skæg. Tager man lidt haardt paa ham, saa klapper han sammen som en Foldekniv uden Fjer. Taler man blødt til ham, saa flyder han straks over som Kong Gambrinus’ Bæger. Alle kan lide ham —

og alle kan lede ham — og jeg tror nok, at han lider sig selv bedst af alle. Dundrer jeg op for ham en Dag, saa er han borte de følgende fjorten Dage. Jeg har indrettet Atelier til ham oppe paa Kvisten. Dér er han sjældnere; mest flyder han omkring hos Kammeraterne, de aller yngste, der blindt sværger til de „yngres", til Oppositionsførernes Fane. Selvfølgelig har han Bestillinger ..... jeg véd ikke, hvilken Røverkaptajn af en Kunsthandler, der skiller ham af med hans hurtig nedrablede Damehoveder i „Tone", hans impressionistiske Landeveje, der forder en Fjerdingmils Afstand for at kunne ses. Han kan anlægge en Studie ret organisk dygtigt — saa skumrer han den over med en „Fordriver", og Resultatet er der! Han har en akrobatisk Evne til med nogle brede Strøg i Tusch at gøre en Figur, som „løber", — en Herre, der tager Hatten af — en Dame, der nyder „en lille Genstand" paa et offenligt Sted. Naturligvis er der straks en Forlægger, der har „sikret" sig ham som Illustrator til Novelletter af de yngste Forfattere — der alle er Karstens Venner.

Og intet af alt dette er originalt hos ham. Han suger det ind fra Luften omkring sig — han eftergør, rigtignok ubevidst, de yngre Dygtigheder — han bliver som sagt Bevægelsens Hale — sandsynligvis dens Karikatur, hvis han faar Lov at løbe Linen helt ud.

Kammeraterne? De har dannet en Klub, et Selskab „Med den brede Pensel". De reder og klipper Haaret i Form af en „Fordriver" — de bruger franske Farver, franske Fernisser og franske (gale) Vendinger, samt Pensler saa lange som Teatermalernes. Dette er, vel at mærke, ogsaa et Laan fra en af de yngre Dygtigheder — som vel at mærke *forstaar* at føre saadan en Svaber. De er naturligvis politisk radikale, Fritænkere paa en Hals, gyseligt blasérte — gyseligt opsatte paa at more sig — Skeptikere overfor alt andet i Verden end deres Spejl. De synes at holde af gode Klæder og en god Figur — hos dem selv saa vel som hos Damer — hvad man ikke kan fortænke dem i. De er tilbøjelige til at ophæve den kontrollerede Prostitution og de staaende Hære. De tror paa en Gengældelse efter Døden — for Akademiprofessorer, Aagerkarle og Journalister, der dadler deres Udstillingsarbejder. Ved Efterspørgsel hos Kammeraterne har jeg fundet, at de anser Karsten for „naiv" endnu. Gid de faa Ret!

Ak ja! Herre, hvad skal Enden blive? Saadan er det at tage Børn til sig. Og dog vilde det være værre, om det var ens egen Søn!

Jeg gifter mig aldrig! — — — — — — — — — — — — — —

— —

Fortsættelse videre.

Der kom forleden dumpende ned til os ovre fra Karstens Fødeby en køn lille Pige. Eller stor er hun da — næsten paa Karstens Højde,

frisk som et Æble, en god Figur, daarligt syede Klæder, en Taille som en af Guido Renis dansende Horaer, en Duft af Land og Smaaborgeri, et Pust af Naivitet, god Forstand, Ungdom og Sundhed ... hun kunde næsten blive farlig for Dem ved en Sammenligning og stikke Dem ud hos Deres gamle Ven.

De ser, at jeg giver Dem tilbage paa Deres Drillerier med Karsten en Gang — eller var det flere Gange?

Jeg har maattet være „Onkel" og holde for. Saadan en skikkelig, halvgammel Onkel, de to unge elskendes Forsyn, Skærmbrædtet, som man bruger, Moralen, som man helst var fri for, men som man tager med for Velanstændighedens Skyld — hvad siger De?

Naa; jeg har haft og har stedse min Fornøjelse deraf. De to unge Menneskers Hjerteanliggender — hvis der er et saadant — maa i hvert Fald blive deres egen Sag. *Hun* indgyder mig Tillid, hun morer mig — og Monsieur kan allenfals ikke have Skade deraf. At jeg vanskelig kan tænke mig ham „gift" en Gang, det udelukker ikke at jeg gerne ser ham optaget af at gøre Haneben. Det klæder ham i Grunden — den Æsel — og Pigebarnet har Ben i Næsen.

Maj er jo endnu den Maaned, hvor man kan vise Byen frem i hele dens Opulens for en Provinsialist. Udstilling, Teater, Samlinger, Sommerforlystelser i et. Hvilke Herligheder!

Jeg har da trukket omkring med dem begge to og med hende alene. Kirstine hedder hun og frabeder sig at blive kaldt „Kesten" — hvad vi saa naturligvis gør. De vil erindre, at jeg tog Karsten fra hans Principal, den hæderlige Malermester og Lakerer i den lille By. Nuvel, denne Mand er Kirstines Fader. Han synes at staa sig ganske godt og at være noget apoplektisk. Rejsetilladelse har han da givet, og Rejsepenge ligeledes — paa hvilke Pigebarnet sparer med henrivende filisteragtig Mistroiskhed. Ellers er hun aaben, ligefrem, naiv — og klog. Intet undgaar hendes Opmærksomhed, og vanskeligt lader hun sig imponere. Hvad hun opfatter og hvad hun tænker, siger hun g'rade aus. Hun virker her som en Vild i Hovedstaden — som en Knaldperle i en Balsal.

Jeg skylder hende, der aldrig har hørt tale om Kritik, at jeg paany har revideret mine Meninger og Anskuelser over vor hjemlige Kunst i det hele taget, og at jeg har faaet Forfaldet bekræftet. Udstillingen gjorde aldeles intet Indtryk paa hende — naar undtages Interessen for et og andet „Æmne". Pudsigt var det at se hende første Gang staa overfor et Billed. Hun saa' roligt paa det, gik tæt hen til det, bøjede sig frem med sin smukke, lige, kraftige Næse næsten paa Lærredet — og traadte langsomt tilbage, idet hun sagde: Aa, det er malet!

Jeg vilde ønske, De havde hørt Betoningen! Desværre sligt er ugengiveligt.

Jeg blev ved at gentage sagte, medens vi spadserede omkring og standsede ved Kunstgenstandene: Det er malet — aa, det er malet! Og jeg tilføjede ved mig selv: Det er intet Liv, ingen til Kød og Blod bleven brændende Tanke, vristet med sikker og mægtig Haand ud af Kunstnerens Hjærne — osv., osv.

De kender mig, naar jeg begynder, kære Veninde! Nu skal jeg være skikkelig, kun refererende.

De skulde set hende paa Thorvaldsens Museum! Straks da vi kom indenfor, standsede og studsede hun. Det var, som hendes Blik vilde sige: Gaar dette virkelig an — det er jo et nøgent Menneske! Men da hun saa' lutter saadanne omkring sig, var hun øjeblikkelig „med"; og vi maatte det hele igennem fra Loft til Kælder. Skulpturen faldt absolut mere i hendes Smag end Maleriet. Thorvaldsens Ynde, hans Skønhedsglæde, hans lidt afdæmpede,sunde, klare Fornøjelse over Mennesket virkede paa dette vilde Menneske anderledes end jeg havde tænkt. Man tænker virkelig altfor tidt ud fra sig selv, naar man vil tænke for eller om andre! Hans Mangel — i mine Øjne — paa det kraftfulde, det energiske, det (i god Forstand) raa — blev hos dette provinsielle Naturprodukt en Dyd, en Fuldkommenhed. Hvem skulde nu have sagt det? Da vi endelig kom ned til Mesterens Grav, spurgte hun mig hviskende, om hun turde tage et Epheublad med sig? Og hun plukkede det og gemte det paa sit Bryst, som et Barn, der stjæler i en Have, og med en Ynde, en Bevægelse, en Natur, som — som en Skuespillerinde blot skulde ane!

Vi kom i Teatret. Hun sad ganske alvorlig under hele Stykket — brød sig ikke om at tale i Mellemakterne, vilde ikke se paa Folk — og da det var forbi, rejste hun sig, som efter Udøvelsen af en Pligt, stadig tavs.

Jeg spurgte: Har De moret Dem, Kirstine? —

Kom, lad os gaa ud paa Torvet! sagde hun.

Vi gik ud og spadserede rundt omkring Hesten, indtil Folk begyndte at se efter os.

Gaar De tidt derind? spurgte hun.

Jeg svarede, at jeg ikke gik der tidt, at jeg havde gaaet der ofte i mine unge Dage — at jeg savnede saa mange af de Kunstnere, jeg havde set — at jeg ikke holdt af at dadle, hvad jeg nu saa', at man altid gjorde bedst i at nyde i Erindringen — og at der sandsynligvis om en halv Snes eller en Snes Aar vilde være Folk, der, som jeg nu, nød i Erindringen, medens Teatret stedse gik ned ad Bakke. Men har De da slet ikke moret Dem over Stykket? spurgte jeg til Slutningen.

Hun betænkte sig lidt, saa svarede hun:

Jeg havde tænkt mig det ganske anderledes — jeg havde ikke troet,

at de Herrer og Damer var ligesom vi. Og hvorfor gør de sig saa alligevel den megen Umage — naar det ikke er forbi?

Er det ikke forbi? spurgte jeg forbavset og pegede paa det store Teater, hvor man slukkede Lygterne i Vestibulen.

Der er jo ingen af dem døde! sagde hun.

Jeg lo højt:

De er værre end døde, Kirstine! Ser De ikke, at de ikke engang er levende, naar de første Gang kommer ind paa Scenen? ...

Hvad for en „Scene" ? —

Naa; ind i Stuen — naar Handlingen begynder. De ler ikke, de græder ikke, de raaber og skriger ikke, de falder ikke paa Knæ, de dolker sig ikke — de spiller kun moderne Komedie. Nej, jeg maa have Dem med hen til en Opera, det ser jeg nok! —

Hun nikkede langsomt, og spurgte:

Elsker man dér? —

Ja, De kan tro! man elsker og myrder, begraver hinanden levende, staar op igen, kommer i Fængsel, slutter Pagt med Djævlen, er ædel og standhaftig og skurkagtig lige til det sidste!

Vi skal gaa til en Opera! —

Hun drog et dybt Suk, tog min Arm og trykkede den fast op til sit Bryst.

Tak! De er en god Mand — en god Onkel! —

Aa, jeg be'er! sagde jeg ... Og saa gik vi hjem.

Men jeg havde Lyst til at skrive anonymt i et af vore Blade en Artikel saalunde: En ung, ufordærvet Piges Hjertesuk efter Tragedien, som efter den sidste Mulighed for at standse Dekadencen ved vor kongelige, nationale, danske Skueplads — af en forhenværende Ildtilbeder, nuværende Rundebrødsmand med Paalæg af harske Sild, som maa skylles ned med en Bittersnaps!

Undskyld, jeg vaaser!

Videre!

Vi gik vore kongelige, danske, nationale Samlinger igennem. Hvilke Skatte vi dog besidder! hvor vi er et lille intelligent, velforsynet, ordentligt, ejendommeligt Land! Man har godt af at faa sin Erindring herom opfrisket — i Tvivlens og Splittelsens Tider. Man burde hvert andet, tredje Aar kunne omskabe sig til Provinsialist, for at give Kejseren hvad Kejserens er — førend en Kejser kommer og tager os med Hud og Haar!

Hun var henrykt paa det oldnordiske Museum. Det var navnlig denne Orden, Overskuelighed, den bugnende Mængde af Genstande, der dog følges saa let, den klare Plan, støttet af en meget opmærksom og velvillig Omvisers Foredrag, der virkede tilbage paa hendes egen Ordenssans, mere end paa hendes Fantasi. Hun vilde

have Genstandene ud af Skabene, veje disse Stenkiler og Guldbaand i Haanden, prøve, hvorledes det maatte have været at hugge og stikke med disse Vaaben ... om virkelig vore gamle Forfædre havde været større end vi? Om Kvinderne havde været f. Eks. kraftigere og modigere, end hun selv? Eller om det var deres „Karakter", som havde gjort dem større?

Omviseren smilede. Han tog en Guldring ud og satte den om „Frøknens" Pande. Hun blev ligbleg og gav sig til at ryste. Men straks efter skød Blodet op til Kind og Pande; hun klemte Guldet fast om Issen, lo højt som en Dreng, rev Naalene ud af Haaret og lod det, rød-gyldent-blond falde ned over Skuldre og Bryst. Hun saa' glimrende ud -— en Thyra Danebod — eller en Dronning ... Ja hvad Fanden hedder de nu alle sammen? Hvor man dog glemmer! og hvor uendelig lidt disse gode, gamle Dannekvinder synes at høre os til — vor Historie — vor Bevidsthed! Ganske som om Oehlenschläger ikke havde eksisteret med sin Opvækkelses-poesi! Naa, han eksisterer da for den Sags Skyld heller ikke mere! ...

Paa det etnografiske Musæum var hun maalløs. Jeg havde nær aldrig faaet hende derfra. Hun kunde ikke begribe — sagde hun — at Verden kunde indeholde saa mange forskellige Ting og Mennesker ... tænk! der var vilde Folkeslag til — rigtig Vilde — ikke saadanne, der lod sig se i Markedsboder for Penge! Og de var nøgne — og brune som Chokolade — og havde kun et Skørt om Lænderne — og de smaa Børn var ogsaa brune — og de blev undertiden spist af Krokodiller, af Løver og Tigre og store Slanger! *Hun* skulde Pinedød nok slaa fra sig — især hvis de kom hendes Unger for nær!

Hun var brillant, forfriskende. Hun vilde gerne sove en Nat i Grønlænderteltet ... og Karsten, den Laban, tilbød sig straks som Grønlænder — hvad der nær havde indbragt ham en Lussing.

Hvis ikke denne Stank og Støv paa Gaderne, denne Vognrumlen, disse blege, travle Mennesker, disse Damer, der „altid skulde se sig selv i Butiksvinduerne og se efter Karsten", disse Sælgekoner, disse altfor „dyre" Drosker, de kvælende hede Sporvogne og de „gloende" Herrer ... hvis ikke alt dette havde været, saa vilde Hovedstaden have været et Paradis, hvor hun selv intet havde haft imod at være Eva!

Rosenborg interesserede hende mindre; hun vilde helst nyde Slottet udvendig fra ... en god Smag virkelig! I det mindste har denne Bric-a-Brac Butik aldrig rigtig kunnet faa min Stemning frem — indvendig.

I Kongens Have vilde hun standse alle de smaa Ekvipager, tage Børnene ud og kysse dem! Blot undrede hun sig over, at Folk havde

saa god Raad ... tænk, hvor disse Børn var klædt paa! Der maatte være mange, mange rige Forældre i København!

Paa Kobberstiksamlingen havde jeg en Glæde. Der er da virkelig altsaa det ved den gode Kunst, som virker direkte, lige ind efter mod Sjælen — selv hos en ung Provinspige, som aldrig har set en Dannelsesanstalt for sine Øjne, aldrig hørt et Foredrag eller læst i Lübke og Julius Lange. Hun fik Mappen med Rembrandts Raderinger lagt for sig. Jeg stod bag ved, lurende som Mephisto paa Margrethe. Ikke et Ord sagde hun; men jeg *saa'* at hun havde *set!* Og da hun spurgte den vagthavende Assistent, om hun nok kunde faa et af disse Blade til Købs — og da hun meget skuffet hørte hans lidt vripne Afslag — saa kildrede det mig i Hjertet. Jeg gik straks med hende op til Lind og forærede hende nogle Blade. Hun blev sjæleglad, lovede at hun skulde lade dem indfatte i Glas og Ramme, saa snart hun kom hjem ... men kunde rigtignok ikke tænke sig, at jeg vilde have spenderet saa meget derpaa!

Nu lyver De, Onkel! sagde hun, da jeg forklarede hende, hvad et Originalblad kunde koste. Saa maatte den Mappe, som jeg i Dag saa', være mere værd end hele Værkstedet og Forretningen derhjemme? sagde hun.

Mere værd end ti Værksteder! svarede jeg højtideligt.

Hun blev tankefuld — og vendte sig derpaa til Karsten.

Kunde Du en Gang tjene saa mange Penge ved at gøre saadan noget?

Han saa' lidt flov ud i min Nærværelse.

Nej, sagde jeg eftertrykkeligt. Det vil han aldrig komme til! —

Jeg tror det heller ikke! svarede hun langsomt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg har indrettet mit „Atelier" — De véd, Hjørnestuen derhjemme til Sovekammer for hende og vor gamle Pige. Kirstine er oppe om Morgenen før den gamle Pige; hun gør Ild paa, koger Kaffe, besørger Frokost og gør Indkøb til Middagen, som hun selv laver. Jeg bryder mig just ikke om, at de to unge skal være altfor meget ene sammen. Lejlighed gør Tyve — kan i det mindste være en meget upaalidelig Ven. Og min gode Monsieur Karsten er lidt af en Vindbeutel. Jeg giver hende Bøger, hun læser gerne, sluger alt, lægger til Side, hvad hun vil læse om igen, og har ikke den daarligste Smag. Hver Gang hun taler om at rejse, taler jeg om at blive. Hun synes at have sin Frihed i Hjemmet. Moderen er forlængst død; Faderen er noget nær i hendes Lomme — den gamle Slyngel. Hun morer mig, som sagt, paa sin Maade; og De, kære Frøken, De er jo borte — De skriver ikke engang!

Aftnerne tilbringer vi med at tage i Skoven — eller i Tivoli.

Det smagte hende ikke rigtig dér den første Gang. Hun havde aabenbart gjort sig kolossale Forventninger. Jeg saa', at hun flere Gange lukkede Øjnene og atter aabnede dem, som ved en rask Beslutning ... *nu* maatte det da komme! Men hun var skuffet. Maaske havde hun ventet sig mere Glæde, Hallo, leende, ellevilde Folk — ikke disse drivende, smaasnakkende, pæne, pyntede Mennesker.

Pjerrot morede hende mærkelig nok ikke. Vi kom ind i den lille Berider-Cirkus. Naa; den var tarvelig nok — og hun havde vel set noget lignende paa et Marked. Hestene vilde hun gerne have taget med sig alle sammen. Damerne forekom hende nydelige ... men hun vilde dog nødig staa dér selv og hoppe med saa korte Skørter. Og hun bøjede sig hen til mig og sagde, at hun maatte tænke paa alle de Piskeslag, som var falden her over Dyr og Mennesker. Aa! En skulde blot prøve paa at slaa mig! ... og hendes ellers rolige Øjne gnistrede.

Klownen sad hun og gjorde Ansigter ad, indtil han blev opmærksom og gjorde Ansigt tilbage, hvad der forskrækkede hende og irriterede hende. Det hjalp, da de hvide Pudler kom frem og gjorde Kunster. Hun klappede i Hænderne og kastede en Appelsin ned til dem.Klownen tog den op, bukkede og talte Engelsk til hende. Nu rejste hun sig og sagde, at hun vilde hjem.

Men saa kom vi op at rutsche. Herrejemini! Hun var gal, forrykt, besat. Hun skreg — men ikke med disse Smaapigers Skrig, som kan lyde saa misligt og uhyggeligt igennem Aftenen. Hun raabte højt, jublende, vildt, Holla! som Børn, der første Gang kommer i Skoven. Hun vilde blive ved; — hun sagde, at hun tidt havde drømt, at hun fløj igennem Luften — men dette var jo at flyve! Hun knugede min Arm, pressede Læberne sammen, spilede Næseborene ud, og sukkede dybt. Da vi endelig var kommen ned, stod hun længe og saa' op til den underlige, mørke, halvt uhyggelige Træbygning, der ligner en Blanding af et Skafot og et Stykke af den kinesiske Mur. Da jeg saa talte til hende, fo'r hun sammen, saa' fraværende paa mig, slog Øjnene ned og skammede sig kendeligt.

Hun er en Vild. Og jeg skammede mig over, at jeg havde ført hende paa en Daareanstalt, overfor hvis Gøglekunster og Blændværk vi andre længst er sløve.

Med Karsten vilde hun ikke rutsche, da de én Gang havde prøvet det sammen. Han drillede hende med, at hun havde klemt ham saa haardt om Haandleddet. Hun anbefalede ham at holde sin Mund!

Vi gik til Koncertsalen. En Vals af Strauss oplivede hende; hun kunde ikke holde Fødderne stille, havde Møje med at blive siddende.

Saa kom der noget af en af de moderne Komponister. Saa længe Stykket spilledes, saa' hun ufravendt paa Dirigenten. Da det var forbi,

og jeg spurgte: Naa — behager det? svarede hun, idet hun pegede op paa den bukkende Mand: Hvorfor er han dér egenlig saa ulykkelig? ...

Hun antog Musikken for at være af *ham* —.

Men en anden Gang, da vi var ude til Symfoni-Koncert, og da Beethoven lagde sin tunge, mægtige, varme Haand velsignende over Københavnernes Hoveder, saa' hun ufravendt ned i Jorden. Karsten var ikke til Stede — han var ude med Venner. Da Symfonien hørte op, drejede hun Ansigtet bort fra mig. Jeg spurgte, om vi skulde drikke The? Hun bad, om vi maatte gaa lige hjem!

Da vi var kommen hjem, sagde hun Godnat.

Har De moret Dem i Aften, Kirstine? spurgte jeg og holdt spøgende hendes Haand fast. Hun trak Haanden til sig, lagde begge Arme om min Hals, kyssede mig, og brast i Graad. Saa gik hun hurtig ind i sit Kammer og lukkede Døren med et heftigt Tryk.

Skal dette betyde, at Nervøsiteten har grebet saaledes om sig i hele vor Slægt, at ikke engang de kraftigere og umiddelbare Gemytter forskaanes — eller skal det paaminde os om at være varsomme med Betegnelsen „Nervøsitet" for enhver stærk Rørelse hos et Gemyt, der uformodet gribes af den ædleste og mægtigste Kunst? .....

Om Formiddagen spadserer hun tidt ud alene.

Jeg spurgte hende en Dag, hvor hun egenlig gik hen.

Til Veterinær- og Landbohøjskolen! svarede hun.

Studerer De derude, Kirstine? spurgte jeg.

Jeg ser til de syge Dyr! svarede hun kort. Især til Hundene! De skulde gaa med en Dag! —

Vi gik sammen derud. Hun syntes at være godt kendt af Oppasseren indenfor den Afdeling, der er forbeholdt syge og herreløse Hunde og Katte.

Der lugtede mig ganske vist lidt „dyrisk". Men jeg kan selv lide de firbenede — især Invaliderne og de hjemløse. Hun havde Kødben og Brød og venlige Ord til hver Patient. Bundne eller i Bur logrede, sprang, peb, gøede og mjauede de for hende. Ingen barmhjertig Søster kan besørge en Klinik grundigere eftersét, end hun gjorde her i de to smaa, staldlignende Rum.

Det varede længe. Jeg havde en Lommebog hos mig. Jeg stillede mig op og gav mig til at afridse en stor, gul Fyr, som med indbundne Ører og Pote sad taalmodig paa sin Hale og saa' melankolsk forknyt paa mig ud igennem et Par godmodig-tænksomme Øjne.

„Tegner" De? spurgte hun, da hun kom hen til mig.

Jeg fordriver Tiden! Det er jo ogsaa en Maade at vise Patienterne sin Opmærksomhed paa! —

Man skal ikke tegne Dyrene — man skal vise dem, at man holder

af dem. Man skal læse sig „Mennesket" til ud af deres Øjne — og prøve paa at forstaa dem, som naar man taler med et Menneske. *De* forstaar *os* saa godt. De er meget bedre end vi. De bider, naar de vil bide, slikker os, naar vi klapper dem — de siger rent ud, hvad de føler. Jeg har hørt, eller læst, at en Hund skal kunne sørge sig ihjel paa et Menneskes Grav. Det er kanske ikke sandt. Men jeg er dog vis paa, at en Hund langt snarere vilde kunne gøre det, end et Menneske. Og derfor holder jeg ... ja jeg tror det næsten ... meget mere af Dyr end af ,...

Deres Onkel f. Eks.? spurgte jeg.

Hun gik ind paa min Afbrydelse, saa' mig stift prøvende i Øjnene og sagde:

Der er i Grunden noget af en Hund ved Dem! —

Jeg maatte le:

Ja gø kan jeg — og knurre — og gnave Kødben! Og jeg har kunnet gaa paa fire. Men nu er er mit Hoved noget tungt og tilbøjeligt til Svimmelhed! .....

— —

Se saadan er Kirstine. Og nu skal hun vel snart rejse. Og jeg vil atter blive ene — saa ganske alene!

Hvad siger De, kære Frøken Helene?

Deres hengivne
osv.

Tarasp. Engadin.
Juni.

Kære Christensen.

Har De da virkelig ikke faaet mit Brev, som jeg skrev til Dem fra Venedig? Det var kedeligt. — Ja jeg mener, Brevet var heller ikke videre morsomt eller indholdsrigt, for jeg var ikke ganske rask den Gang. Men ubehageligt er det rigtignok, at Postvæsenet endnu kan lade en Billet forsvinde. Den kunde jo have været af Vigtighed for den, der skrev, eller for den, som skulde modtage. Ganske vist besørgede jeg ikke selv mit Brev afsendt; og den, hvem jeg gav det i Kommission kan jo have taget fejl ved Indleveringen paa Posthuset. Det er hændet mig selv, at jeg er bleven forvirret, naar jeg kom hen et fremmed Sted og saa' alle disse „Løvemunde", Spalter og Sprækker i Væggen, med Inskriptioner, at *her* maa ikke nedlægges Dit og *hist* skal nedlægges Dat. Og dog kalder De mig altid praktisk!

Naa; ikke mere om den kedelige Sag. De er ikke gaaet tabt af noget.

Hvor her er dejligt i Tarasp. Jeg vilde ønske for Dem, at De var her. Mine Damer drikker Natronvand og bruger Staalbade. Jeg trænger ikke dertil, skønt Konsulinden paastaar det modsatte og stadig opfordrer mig til at prøve. Jeg tror, at der kommer en Slaphed ovenpaa, og den vil jeg helst undgaa. Det er Bjergluften her, som er styrkende, især naar man gaar meget til Fods, langs Floden, gennem Naaleskovene, og nu og da kravler en Smule. Badelægen modsiger mig bestemt; han er en velkonserveret, meget behagelig Mand, som gør sin flittige Opvartning hos begge Damerne. Jeg tror ikke, at Konsulinden er ganske utilgængelig for hans Galanterier; men hun er vant til at fordre Opmærksomheder, hun kan vist ikke undvære dem, og hun véd at bruge dem i en Dosis, som akkurat volder Behag uden at stige til Hovedet. I Grunden er jeg indtaget i hende, skønt jeg vel ser hendes svage Sider; hun kunde have en god Forstand, hvis hun var bleven tvungen til at bruge den paa et bestemt Maal; men saa forkælet, som hun er blevet af Livet og Lykken, har dog hendes Godmodighed, noget ejendommelig dansk „rart", vidst at holde hendes Egenkærlighed Stangen. Og dertil kommer, at hun er saa smuk — især her, hvor hendes Fyldighed er taget noget af. De véd, at jeg bestandig har været indtaget i kvindelig Skønhed. Jeg føler den som en Triumf for Kønnet; jeg har set tilstrækkeligt af Livet til at vide, hvor stor en Magt, hvor farlig men tillige hvor overtalende kvindelig Skønhed er. Som de ægte Royalister føler jeg mig selv hævet i min Beskedenhed ved at vide, at jeg har en Dronning. Saa kan hendes „moralske" Værd for mig være, hvad det vil. Hvem dømmer Menneskene? Vi glemmer næsten alle sammen at tage os selv med, naar vi forsøger derpaa!

Undskyld! Det var nu slet ikke det, jeg vilde have sagt. Men jeg hørte derhjemme, i det Aarstid, jeg var der i Huset, saa megen ilde Tale om Konsulinden. Vi bliver saa smaa og snævre i de smaa Forhold. Hun er alligevel meget bedre end Datteren, Frøken Adelaide, min noget vanskelige Elev. Se dér er jeg atter med min Kritik! Men naar man daglig nødes til en Sammenligning, saa udtaler man den ved en Lejlighed. Hvad er Kritik i Grunden andet, end Menneskenes naturlige Sammenligningsdrift i det stille, som til sidst ikke kan holde tæt, men maa ytre sig.

Adelaide er ikke velbegavet, men har saa megen Lærenemhed, som jeg kan forlange. Hendes Fader har været optaget af Forretninger og Gud véd hvor mange Tillidshverv fra Morgen til Aften; selv om han ikke var det, vilde han dog næppe kunne faa nogen Indflydelse paa hende; hun er i den Alder, hvor det er naturligt at ville more sig; hun ser, at hendes Moder ikke har gjort andet; hun hører af de unge Herrer, at hun er en køn Pige, og hun ser den Hyldest,

som vises Mama endnu bestandig. Der bliver en Væddestrid imellem de to; og det vidner endda til Fordel for Moderen, at hun ikke bliver sit Barn fjendsk, fordi Chancerne lidt efter lidt tilfalder Ungdommen. Det skulde være et ganske særlig ædelt Metal, som ikke blev „anløbet" herved. Hvad skal man sige? De véd, kære Ven, at jeg har en Portion Ligevægt i mig, som jeg ikke har givet mig selv, og som jeg derfor tør regne mig noget til Gode. Hvad jeg paa den anden Side har erhvervet mig af Filosofi — lad os kalde det saaledes — det er kun Smaating, som den pure Nødvendighed har indskrevet blandt min Rejsebagage. Min Stilling er ikke altid let; men den har aldrig været det. At jeg aldrig har følt den uudholdelig, om jeg end undertiden har kunnet beklage mig under Brodden af en Ydmygelse, der følger med en tjenende Plads i Livet, det ligger i mit lette Sind. Thi jeg har et let Sind — saa alvorlig som jeg kan være. Ja, havde mine Livsvilkaar været som — som f. Eks. min nuværende Elevs — saa vilde jeg vist være bleven gruelig letsindig. *Det* siger jeg til mig selv, hver Gang jeg vil til at rynke Panden over al denne Flirtation, dette Pjankeri, som jeg nu paa andet Aar har haft for Øje. Vi taler om den medfødte fri Vilje, om „Karakteren" som noget givet — og vi glemmer stadig Omgivelserne, Luften, Tonen, hvori vi opdrages!

Nej, men det bliver jo det rene Blaastrømperi, dette. Jeg vilde lige til at ende Sætningen med en Vending, som havde indbragt mig det, jeg frygter allermest, et af de Smil, som De selv behager at kalde „harske". At der ogsaa, inden jeg blev en helt gammel Pige, skulde komme et Mandfolk, som jeg var bange for! Hvem skulde have sagt mig det for nogle Aar tilbage, da jeg plejede at rose mig af, at der var intet, som jeg var bange for — eftersom jeg ikke var bange for mig selv? Se nu, De slemme Menneske: jeg er her over alle Bjerge, sund paa Legeme og Sjæl; jeg nyder saa megen Frihed, jeg kan ønske mig; ingen lægger mig i Grunden et Halmstraa i Vejen — jeg kunde undertiden drømme, at jeg var fuldstændig uafhængig og lykkelig — og dog er der noget, jeg er bange for. Maaske finder jeg selv Forklaringen. Saa længe jeg nemlig følte mig beskeden, følte min Afhængighed — saa længe var jeg virkelig en uforsagt og modig Pige, hvem ingen saa let kunde bringe ud af Fatning. Men nu har jeg tilladt mig den Luksus — thi det er en Luksus i mine Vilkaar — at holde mig en Ven, og nu — — — — — — — — —
— —

Fortsættelse senere.

Jeg blev naturligvis afbrudt, som man ofte bliver i det interessanteste. I Dag har Badelægen faaet smeltet nogle Familier sammen til en Udflugt, og da der tilfældigvis — jeg vil ikke være bitter og sige

„naturligvis" — ikke var Plads i Vognene til mig, saa blev jeg alene hjemme; og glad var jeg.

Paa Deres store Brev fik jeg jo slet ikke svaret. Jeg har bare talt om mig selv; og hvad værre er, jeg bliver ved dermed. Skal jeg undskylde mig? eller skal jeg være aandrig og sige, at et Brev til en Ven altid er Tale om sig selv?

Jeg vil vedblive at lade Pennen og Munden løbe. I Formiddags gik jeg ganske alene en henrivende Tur op til det gamle „Slot" — en halv Ruin — og videre over Floden, ind igennem Skov og op over „grønne Maatter", som man kalder de græsklædte Bjergskrænter her. Jeg skal forskaane Dem for Naturbeskrivelser. Jeg véd, De springer dem over i Bøger, og det er ikke sandsynligt, at De vil læse dem i Breve — end ikke i mine.

Ganske ærligt er nu dette „ganske alene" ikke. Jeg mødte undervejs Apotekeren. Hvad det er for en Fyr? Ja gæt! Det er Stedets Særling, en halvgammel Herre, der ser ned paa Læger, Kurgæster, paa hele Verden og sig selv med — siger han, men han mener nok ikke ganske det sidste. Han har vist mig den Nedladenhed at tale nogle Gange med mig. En Dag stillede han uformodet ved Table d'hôte, satte sig ved Siden af mig, drak temmelig tæt, forlod mig ikke ved Kaffen ude paa Terrassen, og var i det hele meget underholdende, meget underlig, meget aabenmundet, aldeles ikke salonmæssig. Konsulinden sagde siden efter, at han *næsten* havde kompromitteret mig; hvortil jeg svarede, at min Ringhed ikke tog Skade saa let — og at han i det højeste havde kompromitteret sig selv — hvad der for Resten ikke var min Mening.

Naa; samme Apoteker — spids nu Deres Ører — er Enkemand og har en Søn, som med Vold og Magt vil være Maler. Den unge Mand har brudt med Faderen og studerer i München — tror jeg. Men det interessanteste er, at Faderen selv har været Maler og er faldet tilbage paa Apotekervæsenet, af Uvilje mod hele Tidens Kunst og af Tvivl overfor sine egne Kapaciteter. Dette har saa at sige dannet det usynlige Baand imellem ham og mig; thi jeg har naturligvis ikke kunnet undlade at gøre mig vigtig med alle de Smuler, der er faldet til mig fra en vis Herres Bord derhjemme paa Kultorvet.

Som jeg siger, han mødte mig i Dag, standsede, gjorde mig en lidt kejtet Undskyldning for sidst. Han havde været i et usædvanlig slet Lune, havde søgt at mildne sit Sind ved Vinen, var blot bleven endnu mere arrig paa hele Selskabet, og havde udvalgt mig som den, der taalmodig og med Forstaaelse vilde høre paa hans Beklagelser, hans Angreb paa „Tiden" osv.

Han spurgte mig meget ærbødig, om hans Selskab vilde genere mig i Dag. Jeg var paa Tilbagevejen, havde tænkt og drømt og følt og

nydt saa meget i Naturen, at jeg allerede paa Forhaand længtes efter lidt Menneskeselskab: og vi spadserede og passiarede sammen, som om vi havde været gode Bekendte i lang Tid.

Oprindelig er han nok Søn af en Tyrolerbonde, et fremmeligt Hoved, som i sin Ungdom kom hertil, giftede sig med Apoteket — med en Enke at sige — og bestemte sin Søn til Farmacien. *Den* vilde han nu ikke have noget at gøre med. Han gik til et Universitet, lagde sig efter Medicinen et Par Aar, brød af, kastede sig over Malerkunsten, havde lidt Formue at raade over, studerede i München, Düsseldorf, Carlsruhe, Paris, Rom, giftede sig med en køn, letsindig Pige, der døde ved Drengens Fødsel, kom saa tilbage hertil — og er nu den Særling, han er.

Medens vi i Fællesskab nød Udsigterne og den Frokost, jeg havde med mig i en Taske, optog han Traaden fra sidst og snakkede sig ivrigere og ivrigere. Det kunde dog muligvis være af Interesse for Dem, at høre hans Meninger og Domme. Jeg giver dem for, hvad jeg har faaet dem for, og citerer efter Hukommelsen. Hvis der løber noget Vrøvl ind med, saa er Skylden ikke helt Apotekerens.

Altsaa han sagde blandt andet:

Kære Frøken! Det er en Dumhed med denne Naturalisme, som nu har grebet alle Sindene og hvorfra Frelsen skal komme. Dette her ... han pegede omkring sig ... *kan* vi ikke eftergøre og *skal* heller ikke. Det er latterligt anmassende, om nogen vil slaa sig ned herude i Naturen med sine Apparater — hvad enten han er Maler eller Fotograf. Væk med sig! Det er overflødigt at tage noget hjem med sig, paa Lærred eller Glas, ad teknisk Vej. Vi har vort Øje, det har sit camera obscura — vi kan have de dejligste Landskaber, saa længe vi vil; hvad skal vi med det eftergjorte Stads hjemme paa vore Vægge?

Det vilde være rigtigt med en Idealisme — rigtigt med Fordringen om „Digtet" i Kunsten — hvis bare vor Tid var i en Hvile, en Fordybelse, hvoraf Digtet kunde fremgaa.

Men intet dannet Menneske „tror" jo nu om Stunder paa noget — og en udannet Kunstner har endnu mindre Ret til at eksistere, end en højtdannet. Vor Tids politisk og filosofisk sammenstykkede Menneske kan ikke give nogen enkelt, almengyldig Idé et Udtryk, hvorved Hjerterne varmes, opløftes, opbygges. Det historiske Maleri bliver til tomme, routinerede, halvvidenskabelige Illustrationer. Og et Alterbillede, et „helligt" Maleri — ja, det laves af nogle Professorer, der skal tjene Brødet eller have en Dekoration.

Hvor vi ser hen, er der Aandsnød, Aandsfattigdom, overfyldte Hoveder, tomme Hjerter, Uro, Rastløshed, Frygt for Fremtiden, Ækelhed over Øjeblikket. Hvad vil Tiden? Den tænker kun paa de store

militære Opgørelser imellem Folkeslagene; og dernæst følger de sociale Spørgsmaals Løsninger. Men Kunst? — nej, der er ingen Plads for den. Kunst vil af den Grund slet ikke fremkomme hos os, fordi Tiden ikke forlanger den. Det, der ligger Kunsten allerfjernest, det kunstige nemlig, det er *det*, der har sat sit Mærke paa os ... og saa har vi ingen Grund til at spørge videre! —

Jeg tror nok, at det noget nær var Kvintessensen af, hvad han sagde. Og det var jo ikke ganske nyt for mig! Jeg svarede ham omtrent saaledes:

Jeg kan forstaa — skønt jeg ikke forstaar mig paa Kunst — at man i de vanskelige Tider, i Overgangstiderne, bliver modløs, taber det faste Hold i sig selv, erkender sin egen og de andres Afmagt, og *resignerer*. Men lad saa Resignationen blive den ægte — den, hvori man ikke klynker. At bøje Hovedet, gaa til Siden, gøre en beskeden Gerning, og oppebie en kommende Ære for en kommende Slægt — det er mandigt! Der *kommer* jo nemlig altid noget ... eller ogsaa har man læst sin Historie slet, og maa læse om igen. At klage, det er menneskeligt men frugtesløst. At beklage sig til nogen, det er naturligt og ofte en Nødvendighed, en Lettelse for Manden — ligesom det kan være en nødvendig Lettelse for en Kvinde at græde. Men en Kvinde, der jævnlig græder, hun er hysterisk, et udueligt Individ, som ikke bør appellere til nogens Overbærenhed, og endnu mindre skyde sig ind under Kønnets Skrøbelighed. Kvinder er virkelig slet ikke svagere end Mænd. Det er blot en Overtro! Vi lever kun én Gang — som et Mundheld siger; og vi har derved saa meget større Forpligtelse til at se os omkring med aabne Øjne, se, at der igennem alle Tider, som den Dag i Dag, føres de heltemodige Kampe i det stille — se, at der igennem smaa Evner og smaa Midler kan opnaas Resultater, der vel ikke døbes med de store, lysende Navne, men som dog bærer Tilfredsheden i sig selv — Tilfredsheden ved at have brugt sit Liv, udnyttet dets Kræfter, opfyldt sin særegne Bestemmelse ... saa lad der komme, hvad der vil!

At Resignationen er en stor Egenskab, endsige en høj Dyd, det erkender jeg nu ingenlunde. Men *vil* man resignere, fordi man mistvivler om at kunne gribe synderligt handlende ind i Livet, saa skal man gøre det med Ære for sig selv, med noget af en Stoltheds Glæde, og med Nytte for Omgivelserne — ligesom den Soldat, der ikke kommer med i Ilden men maa plukke Charpi og tillave Bind paa et Lazaret. Der gives intet saa skønt, heller intet saa forholdsvis let, som at være virksom i Livets dramatiske Optrin — men den Maskinist, den Statist, den Sufflør eller den Pyntekone, der *med Glæde* indtager deres Plads for at det hele kan virke — ja blandt *dem* maa man søge efter de redelige, de gode og de lykkelige Mennesker. Og

det, at blive eller være et saadant, det er dog derom, at vor Moder i sin Enfold en Gang har bedet til Forsynet, da hun sad bøjet over den lilles Vugge! .....

— —

Hvad Apotekeren svarede herpaa, det kommer for saa vidt ikke dette Brev ved. Jeg har allerede fyldt en Del Sider, og det er paa Tide at afslutte. Jeg glæder mig paa Deres Vegne over, at De har haft saa megen Fornøjelse af det „vilde" Vidunder fra Provinsen. Maatte hun blot kunne blive til en rigtig god Støtte for Karsten! Han trænger til Støtte, og ,... er De dog muligvis ikke lidt vel streng i Deres Bedømmelse af ham? Jeg siger med Flid ikke i Deres „Fordringer" til ham! Man skal fordre meget — og dømme skaansomt!

Naa ja; jeg har godt ved at snakke, jeg som ...

— —

— —

Fortsættelse. En Uge senere.

Nej! det er dog forskrækkeligt. Her ligger alle disse løse Blade endnu og ser bebrejdende paa mig. Hvorfor tog jeg dem ikke — dengang da jeg sidst blev afbrudt — puttede dem i Konvolut, skrev udenpaa og sendte dem af Sted? Skal jeg tilstaa Dem Grunden? Jeg turde ikke. Jeg var bange for, at De skulde blive vred. *Et* er, hvad man *siger* til en god Ven — et andet er, hvad man kan tillade sig at *skrive*. Og jeg har egentlig tilladt mig at være næsvis.

Deres Haand! De er ikke vred? De skal faa hele Pakken. Ellers skjulte jeg jo noget for Dem ved at tilintetgøre den. Jeg „Ræsonnør", som jeg er blevet.

Den stakkels Apoteker! De kan da tænke Dem, at han har været her hver Dag siden sidst. Han har spurgt til mig, han har bragt mig Blomster, smaa Akvareller — jeg finder dem naturligvis yndige — undertiden kun en enkelt lille Alpeblomst, som han har plukket højt til Vejrs — han, som oven i Købet har sin Astma, sit „Emphysem" at trækkes med.

Er det ikke rørende? Konsulinden og Badelægen kommer allerede med smaa Stiklerier, dem, jeg tager imod med et „højt Smil".

Men det, at jeg fortæller Dem dette, er det ikke et lille kvindeligt Koketteri? Aa jo saamænd er det saa! Hvorfor skulde jeg være bedre end andre — er jeg ikke en Kvinde — en Evadatter — en ganske almindelig taabelig Guvernante, hvem Livet ikke hver Dag ryster Tilbedere ned for hendes Fødder?

Nu skal jeg sige Dem noget; og sig saa ikke, at jeg hverken er i Besiddelse af Mod eller Aabenhjertighed eller et godt Humør: Denne

halvgamle Apoteker, denne Hypokondrist i en opvartende Kavalers Skikkelse, han genkalder mig i Erindringen en halvgammel Ven derhjemme, som tidt kom tilbage fra sine ensomme Udflugter i Mark og Skov med en lille Foraarsblomst til mig, eller med et høstgult Blad af særlig fin Form og Farve — med et lille Blyantskrads, som jeg ikke havde vovet at bede ham om — med en ivrig Spørgen til mit Befindende, naar jeg havde faaet Snue af at løbe med ham i Mark og Mose — og ofte, langt mere end nødvendigt ofte, med en Undskyldning, fordi han under vort sidste Møde havde været heftig, vranten, bitter eller paa anden Maade ubehagelig.

Skulde De kende ham?

Det er ved smaa Opmærksomheder, meget mere end ved store Gaver, at Livet forsødes for os og vi bringes til i det hele taget at bære dets nødvendige Einerlei.

Men vi gør selvfølgelig Forskel paa dem, der viser os disse Opmærksomheder.

Farvel — og paa Gensyn!

Deres

hengivne

Helene Borg.

XV.

Imod Afslutning.

Vort Sind ligner dog virkelig altfor meget vor nordlige Zones Himmel. Knap en enkelt skyfri Dag, næppe nok en Formiddag, hvor ikke Solen begynder pludselig at klippe med Øjnene, for at skjule sig bag en Banke. Er vi et af de Smaafolk paa Kloden, som hyppigst holder Flyttedag — egenlig hele Aaret rundt — og er det nu snart en Saga blot med vor danske Jævnhed og Sindighed og Ligevægt, saa faar vore klimatiske Forhold bære Skylden. Op og ned, ned og op, Blæst og Regn og Sol og Blæst ... nej, vi er omskiftelige, er vi, som Kvinden, som Digteren, som Barnet, som Øboere!

Og ikke desto mindre mente Christensen om sig selv, at han havde sine Stemninger under Kommando, som en Mand bør have det — uansét hans heftige Udbrud. Netop Hypokondristen kan jo være konstant.

Den Efteraarsformiddag i September, hvor han vilde ud at møde Frøken Helene, som kom hjem fra Rejsen — denne Formiddag var solklar, og Christensen glædede sig til Gensynet.

Hans og Frøken Borgs Korrespondance var gaaet i Staa Sommeren

over. Han vilde nødig ind paa Undersøgelse af, hvori det laa. Det er dumt, det er utilstrækkeligt at skrive til hinanden. Nu kom hun; nu kunde man opklare mulige Misforstaaelser.

Karsten havde som sædvanlig indhentet Besked. I Dag ventedes Damerne.

Christensen bestemte sig til at gaa ud og oppebie Togets Ankomst. Han kunde vel nok forstikke sig iblandt Mængden og maaske faa et Glimt at se af Helene, uden selv at blive set af Damerne.

Han følte, at hans Hjerte begyndte at slaa med lidt ungdommelig, varm Benauelse, eftersom han nærmede sig Jernbanegaarden.

Saa mødte han den unge Pige, Sangerinden, som han ikke havde set siden hin Morgen, et Par Aar tilbage i Tiden.

Han løb næsten lige imod hende. Hun havde genkendt ham; det saa's i en Forlegenhed, ligesom en Rødmen, men *kun* i Blikket — den bredte sig ikke ud over den fine, blege Kind ... hun saa' bestemt paa ham — han løftede paa sin Hat — selv følte han en Rødme i sine Kinder — hun syntes at ville standse — muligvis tale med ham ... Men han gik lige frem, uden at vende sig om.

Det smertede ham alligevel, det irriterede ham, det ligesom bebrejdede ham noget — ham, som dog ingen Bebrejdelser havde at gøre sig!

Ingen ...? Det er vanskeligt at afgøre. Hvorfor dette Møde i Dag? Hvorfor netop nu? Han saa' lige i Vejret, op mod den blændende klare Septemberdag. Ikke Spor af nogen Nattedæmrings Farvesyner — ingen Fristelser ind paa „Tonens" Æventyr, paa Halvlysets Vildstier, hvor Dryaden krydser vor Vej, et Syn — et døende, med det gaadefulde Smil om Læben.

Nonsens! Det er længst forbi!

Men der gik ganske uventet en Sky for Solen; og et Vindstød hævede Avispapir, Halmstraa, vissent Løv og Høvlspaaner i en St. Veitsdans' Hvirvel. Den fordømte Gadeblæst, som strør en Tegnelærer Sand og Støv i Øjnene!

Han kom ind i Ventesalen. Der var Folk nok at gemme sig iblandt. Han trykkede ikke desto mindre Hatteskyggen godt ned i Panden og saa' kun paa sine egne Fødder. Det ærgrede ham — hvad han først nu bemærkede — at han havde sine ældste Støvler paa.

Alt ærgrede ham. Saa lød den fjerne Piben. Dørene til Perronen smækkedes op, Folk klemte sig sammen og ud — han bemærkede Karsten i elegant Overfrakke, med lys Hat og Slips — hvad Pokker vilde han her?

Saa dundrede det hult — Toget kom frem og holdt — Bremserne skurede, Dampen snurrede — lydelige Stemmer — alt tabte sig i Hurlumhej.

Han opdagede, godt gemt i sin Krog, Konsulen og nogle andre Herrer, som tog imod Damerne. Karsten holdt sig tæt op til Gruppen.

Konsulinden saa' næsten yngre ud — vel at mærke under Hat og Halvslør — end for ti, tolv, tretten Aar tilbage — og ikke stort fyldigere end dengang. Natteturen havde øjensynligt ikke taget paa hende. Datteren var lidt bleg og søvnig — en smuk Pige, Moderen op ad Dage!

Karsten havde nærmet sig Frøken Borg. Ogsaa hun saa' flink ud, var bleven solbrændt — det klædte hende.

Christensen kunde ikke begribe, hvorfor Synet af hende paa en Gang gjorde ham ondt, bedrøvede ham — næsten gjorde ham vred. Hvor var det muligt?

Hun smilede til Karsten. Det gamle, varme, lysende Smil. *Det* havde hun altsaa ikke glemt — og det havde hun til enhver!

Saa fik Karsten Hatten dybt af, bukkende for Damerne. Der fandt nok en Præsentation Sted. Og hele den lille Skare drog muntert tværs igennem Ventesalen ud til Vognen med Liberitjeneren ved Vogndøren og Kusken saa stiv som sin egen lakerede Pisk paa Bukken.

Lige ved Udgangsdøren drejede Helene sig om — og mødte Christensens Blik. Hendes Smil undergik en flygtig Nuance. Han havde set næsten helt mørkt paa hende. Hun nikkede, lod sit Slør falde, og steg ind i Vognen efter Damerne. Af Sted! Karsten stod dér endnu i hilsende Stilling.

„Naa, Abekat!" lød hans Adoptivfaders Stemme bagfra. Karsten vendte sig, surmulede et Øjeblik, og tændte sig en Cigar.

Christensen var gaaet.

Denne Vinter var Konsulens Hus ganske særlig selskabeligt. Rigtignok begyndte Tiderne at blive daarlige; men Konsulen holdt sig strunk i Sadlen; man mente ogsaa, at hvis Stormen kom, eller rettere, naar den kom, vilde han være Mand for at ride den af.

Damerne havde fra den store Rejse hjembragt fornyet Livsmod og Adspredelsestrang; en Moder, som *ikke* vides at have passeret de Fyrre, som for den Sags Skyld gerne kunde være endnu ved de Tredve, og en Datter, der først lige er ved at indtræde i Tyverne — de maa se „Folk" hos sig.

Alverden kom der. Og Karsten kom der ogsaa.

Han føjede sig godt ind under Husets Tone, saa godt, som om han var født dertil. Frøken Borg havde introduceret ham; hun mente maaske, at han trængte til Afslibning — saa kunde han lige saa godt slibes af her!

Husets Damer havde vænnet sig til hende, hun tilsyneladende til dem; „Guvernanten" var umærkeligt traadt tilbage i Baggrunden, Selskabsdamen kommen frem. Ogsaa i dette Hjem behøvedes et Væsen, der, uden selv at stille Fordringer, ved en harmonisk Ligevægt kunde dække over en mulig Mangel paa centralt Husliv. Det er jo ikke ethvert „Hjem" givet, navnlig ikke i vore Dages Hovedstadsliv, at søge eller at finde i sig selv en Midte og et Tyngdepunkt. Man „sled" paa Frøken Helene Borg — for at man kunde slide videre paa sig selv.

Hvad hun selv mente om sin Stilling og sine Omgivelser, det meddelte hun ikke længer til nogen. Der var i hendes og Christensens venskabelige Forhold indtraadt denne Reservationens Kølighed, som ofte plejer at gaa forud for en Krise: et Brud — eller det modsatte.

Lidt sørgmodig og lidt fornærmet havde hun gjort den Iagttagelse, at han *dog* var bleven stødt over Frimodigheden i hendes Breve. Var han da saa lidt „bred" — han, som saa tidt havde hævdet dette: at det ikke alene beror paa at „male med den brede Pensel", men at den virkelige kunstneriske Personlighed maa se med det frie Blik, tænke ud af det store Syn, dømme paa Grundlag af en høj og alsidig Dannelse!

Det havde smertet hende, allerede ved et af deres første Møder efter Hjemkomsten, at mærke hvorledes han synligt undgik at berøre deres Brevveksling. Hans Forlegenhed gjorde hende usikker, hans Tilbageholdenhed gjorde hende ordknap; og da hun vilde forcere sin Munterhed, mærkede hun ret, hvor lidet oplagt han var til en Spøg. Hun kunde dog ikke tage ham, den ældre, alvorlige Ven, i Øreflippen og skænde smilende paa ham — hvad hun undertiden, medens hun endnu læste med Karsten, havde gjort ved det unge Menneske. Hun kunde blot skjule sin Bedrøvelse, sin Skuffelse, faa den kvindelige Stolthed frem hos sig, ræsonnere i Stilhed over selv de stort anlagte Mænds smaa Sider ... men naar det er kommet dertil, saa skal der noget overordentligt til, for at faa det gode Forhold frelst ud af alle de Skær, som omgiver vore skrøbelige menneskelige Forhold.

Mellem Karsten og hende bestod der ikke og kunde ikke bestaa nogen egenlig Fortrolighed. Hun betragtede ham nærmest som en umyndig, paa hvis Krumspring og Løjer, til Dels klædelige ved Ungdommens Sorgløshed og naive Egenkærlighed, man ser med overbærende Øjne. Hendes Stilling i Konsulindens Hus var i sig selv en saadan, at hun forsigtig undveg al direkte og mere intim Berøring med den unge Mand; mangen lille ufrivillig Taktløshed eller Indiskretion hos ham, maatte hun, ved paapassende Selvbeherskelse og sit gode Humør, søge at afparere eller at reparere. Han havde iøvrig hur-

tigt dér i Huset erhvervet sig et vist Carte blanche — ved at være en køn ung Fyr, utrolig udholdende i at gøre Hoveri ved Baller og Smaafester — ved at lade sig bruge til alt, alle mulige Arrangements, tegne Mønstre, illustrere morsomme Menuer, følge Damerne til Koncerter og paa Karneval, bestemme Dragten hertil, danse den hele Nat, dekorere en Balsal, male Skærmbrædter til en Dilettantforestilling, dublere en Rolle, sminke Damer osv., osv. ...

Christensens Navn blev ved en Slags stiltiende Overenskomst aldrig nævnet hos Konsulens, i hvert Fald ikke ved nogen officiel Lejlighed. Den unge Mand — „det unge talentfulde Menneske" — havde halvvejs spøgende allerede antaget Navnet Karsten Feldmann.

Og Christensen selv? Hvad foregik der i ham overfor hans Veninde?

Hvad havde denne Korrespondance belært ham om? At hun kendte ham temmelig nøje — at hun stolede paa deres Venskabs faste Karakter, tilstrækkeligt til at hun endog, gennem en lille Omskrivning, turde tillade sig en Kritik, en Analyse, Vink og Raad. — Men dette var jo ikke absolut nyt! saaledes havde de i Grunden fra første Færd gensidig anlagt Forholdet. Disputer havde der været ikke faa af — paa denne gedigne kammeratlige Maade, der forudsætter Aabenhjertighed, redelig Erkendelse og Sympati!

Var denne sidste kølnet fra hans Side? Han vilde sikkert svare benægtende. Frygtede han muligvis for, at den fra hendes Side — fra den kvindelige, den mindre erfarne Side — skulde være i en Vækst, en Fremgang, hvortil han ikke turde give en Opmuntring, der hos ham selv kunde rejse Tvivl om hans virkelige Noblesse, og hos hende muligvis kunde give en Lidenskab Næring, som han ikke ... eller som han maaske dog ...?

Naar han var kommen hertil i sine selvinkvisitoriske Spørgsmaal, vilde han helst bryde af. Han befandt sig paa det vanskelige Punkt: Manden, der er kommen saa vidt i Modenhed, næsten er i Færd med at overskride Modenhedsalderens Grænse — eller, rent ud, Manden, som er bleven saa gammel, at ikke Ungdommens hensynsløse Egenkærlighed staar bagved og puster til Ilden! Han kunde ikke undvære denne Sympati — og dog turde han ikke døbe sit Savn af et Væsens daglige, hengivne, aandsbeslægtede Selskab med Navnet Lidenskab — det var jo latterligt for ham, i hans Alder! Naar han alligevel sofistisk forsøgte at omgaa Navnet og indsætte det mindre udfordrende Begreb Venskab, Sympati — saa følte han en Fattigdom, noget flovt, ferskt abstrakt derved ... og han blev endnu mere mut, endnu mere gnaven og utilgængelig.

Men det var ikke alt! Der var forbeholdt ham andre Pinerier. Umærkeligt listede sig fra dette Baghold de gamle næsvise, ubehagelige Spørgsmaal over ham. Dette med Kunstner, Maler. Sæt nu, at det var en *Lidenskab* — at de begge to delte den — at han gav efter og udtalte det ... naa ja, hvad saa? Sæt, at det var en *Lykke* dette — at det var Lykken, som virkelig kom og opslog sin Bo hos ham! Vilde han da ogsaa — efter dette Gennembrud — kunne holde sig paa Resignationen? Vilde ikke Lykken — Lykken gennem Lidenskaben — som havde banket paa hos ham og var bleven indladt — vilde den ikke fordre mere, gribe om sig, trykke ham de gamle, bortkastede Vaaben i Haanden og sige: Prøv igen! vis hvad Du duer til! vov at stole paa Lykken — fuldt ud!

Og sæt at han prøvede — sæt at en stod ved Siden af ham og fristede ham over Evne — sæt at Illusionen var en saadan, at den berusede ham ... sæt, at de *hele,* store, brede Forhold, hvori han var kommen, virkelig lod ham erkende Materialet i sig til en hel, stor, bred Kunst! ... Ja, *hvad* saa, Ivar Feldmann Christensen?

Vilde Du saa ikke alligevel vaagne en skøn Dag — en bitter, trist Dag — til Erkendelsen af, at Du dog havde Ret, dengang da Du heltemodig paastod, at denne Tid ikke frembringer Kunst, fordi den ikke forlanger nogen — at Apotekeren i Tarasp og Tegnelæreren paa Kultorvet begge har udtalt det sande Ord: denne Tid, som ingen „Tro" har, men som har Maskiner, Aktieselskaber, sociale Spørgsmaal, Videnskab og Politik — den *maa* resignere paa Kunst, for ikke at gøre Forvirringen, Humbug'en og Elendigheden større end fornødent? —

Jo, jo — og nej, nej — og atter: Jo! og et stærkt Slag i Bordet. Og dér sad Christensen med den ene Haand for Øjnene, i sit aflaasede, øde, støvede „Atelier", medens han rullede en Blyant frem og tilbage mellem Fingrene.

Han havde saa smaat opgivet Karsten. I Begyndelsen af Vintren, da det blev ham klart, hvilken Tiltrækningskraft Konsulens Hus allerede øvede paa den unge Mand, havde han givet Karsten visse Tilhold og Advarsler i Almindelighed. Tegnelæreren kendte jo af personlig Erfaring Rummelen — Hvirvlen. Men netop dette, at den personlige Erfaring næsten paa Dag og Time kunde opramse de Dumheder og Daarligheder, hvormed Dage og Aftner og halve Nætter tilbragtes — netop det, at han i kronologisk Fremadskriden kunde følge denne Klimaks — netop det, at han blot behøvede at indsætte sin egen Figur og sit eget Navn i den yngres Sted, for ret grundigt at skære løs med Straffeprækner paa *sig selv* — netop dette holdt hans Haand tilbage og lammede hans Myndighed.

Burde man ikke lade Fyren løbe Linen ud — stole paa hans sunde Natur, og, hvis denne ikke vilde vise sig, lade ham drive af med Strømmen — dér hvor jo hele Tidens Strøm gik?

Jo! Christensen bestemte sig for det sidste i en vis fatalistisk Passivitet. Han vaskede ikke sine Hænder i Uskyldighed; han tværtimod erkendte sin egen Skyld — saa' denne hævne sig paa hans Adoptiv-Afkom — saa' hele Ungdommen glide paa det store Skraaplan — ærgrede sig over, at Frøken Helene færdedes i den Kreds — ærgrede sig rigtig til Gavns herover — og ærgrede sig allermest over sig selv, at han ikke en Dag gik lige bus hen til hende og sagde .....

Prrrrr!

Han havde jo intet at sige, havde aldeles ikke tænkt paa at ville sige noget. Han sluttede sig inde i sit Telt; han undrede sig blot over, at hans Tegneskole i det hele taget havde Elever. Det kunde næppe længe vedblive saaledes. Han følte sig selv som den mest umedgørlige, den daarligste Lærer i hele Byen. Ak, kunde han rejse bort fra det hele!

Det var ved Juletiden. Karsten havde faaet saa megen Tid til overs fra Adspredelserne, at han kunde sende et Studiehoved — Portræt af Frøken Adelaide — paa den halvaarlige Udstilling. Christensen havde set det, havde erklæret, at det var „smurt op", og havde vendt sig fra det. Karsten var temmelig ligegyldig overfor Ros og Dadel. Frøken Adelaide var en køn Pige; det var ham nok; han og hun morede sig godt sammen; det var tilstrækkeligt.

„Du er gjort af Bolledejg — og alt, hvad Du gør, er ligeledes af Bolledejg!" sagde Christensen.

Men en af de yngre Venner — en af Forfatterne, der stadig skrev paa „Bogen", — han havde anmeldt Portrættet som en Begivenhed i en Avis, der allerede i sig selv var en Begivenhed. Et Par andre Blade havde været velvillige, og endelig havde et Blad læst Synderen Teksten grundigt. Karsten tog Sagen med Ro. Egenlig interesserede det ham mest, at han var skældt ud. Det gav Relief blandt Kammeraterne. Thi at man bliver rost af sine egne, det er ikke halvt saa meget værd, som at blive strøget til Kagen af de „andre", af Fjenden!

Saa kom der Brev fra Kirstine. Hun var glad. Hun skrev, at Faderen var temmelig sløj, men han havde dog spilet Øjnene op, da hun havde forelæst ham Bladene, hvori Karsten var nævnet. Og hun skrev, at nu skulde Karsten komme derover til dem og være der Julen over. Han *skulde* — tilføjede hun.

„Ja gu' skal Du saa!" sagde Christensen. „Du er tilstrækkelig for-

sviret. Du vil have godt af at lufte Dig lidt. Og hils Pigebarnet paa det bedste — hører Du! Men gør ikke noget „Studiehoved" efter hende — for det bliver dog snavs!" ...

Karsten rejste.

Efter en fjorten Dages Forløb kom han tilbage.

„Naa, hvordan har I haft det sammen?" spurgte Christensen og trykkede sin Adoptivsøns Haand med usædvanlig Venlighed. „Har Du Hilsen med til mig? Du har vel ikke sagt hende altfor mange Dumheder — og hun har vel taget Dig godt i Kardusen? Ud med Sproget! fortæl noget friskt ... her er til at falde i Søvn, herhjemme paa denne Vinterdag!"

Karsten saa' forlegen ud. Han havde stærkt farvede Kinder fra Rejsen; Haar og Skæg var ordnet paa det omhyggeligste; ved Siden af hans Haandkoffert havde han paa Gulvet stillet en tildækket Kurv og en lille Blikkasse.

„Kirstine sender Dig mange Hilsner!" stammede han. „Og saa — denne ...!"

„Hvad er det? hvad er der i den Kurv?" ...

„En lille Hund! *Den* sender Kirstine Dig. Det var hendes bedste og kæreste Hvalp — den skulde *Du* have, sagde hun!" —

Christensen lo. „Saa er der maaske en Kattekilling i Blikkassen dér ...?"

„Nej, det er Klejner, som Kirstine har bagt. Dem skulde den gamle Pige have!" —

Christensen aabnede Kurven. Der laa en nydelig lille engelsk Rottehund sammenrullet som et Garnnøgle. Den gav sig straks til at slikke sin nye Herres Haand og saa' paa ham med et Par klare, levende, opmærksomme Øjne.

Christensen bar Kurven ind i sit „Atelier". I Døren vendte han sig og saa' tilbage paa Karsten. Han stod, ligesom aandsfraværende, og stirrede paa Kofferten og Kassen med Kirstines Klejner i. Med et løftede han Hovedet rask — og mødte Christensens Blik. Han rødmede stærkt, bed sig i Læben og saa' til Siden. Saa snappede han Kofferten og gik ud af Døren, op til Atelieret paa Kvisten. Man kunde høre ham fløjte udenfor.

„Hvad Pokker gaar der af Fyren?" brummede Christensen. „Skulde det være blevet til Alvor med dem ...? Naa; det vilde ikke være til Skade for *ham!* Om jeg end ikke kan rime ham og Alvor sammen endnu. Men naar blot *hun* kan ...!"

Og Christensen gik ud til den gamle Pige, for at skaffe Husets nye Gæst nogen Mælk. Og han tænkte paa de to Børn, som hin Eftermiddag havde siddet sammen paa Bænken i Malermestrens Baghave. De havde jo allerede den Gang været Kærestefolk. De havde

kysset hinanden ..... ligesom de altsaa nu havde udvekslet Kys — havde tilhvisket hinanden disse smaa, søde Hemmeligheder — latterligt dumme for alle andre, men fulde af dyb Visdom for de paagældende — maaske Livets eneste Visdom — naar man blot kunde *leve* den.

Og han erindrede Landskabets og Aftnens Stemning den Gang, som om han saa' den for sine Øjne nu: hvordan Skyernes høje Kæmper havde staaet der, paa den anden Side af Fjorden, mørkviolette med guldglødende Hjælmkamme. Og Lindehækken og Hyldetræet duftede! Og Børnene sad paa Bænken og kyssede hinanden ... men nu var *han* en Fyr paa et Par og tyve, og *hun* var en blomstrende, frisk, ung Pige!

Christensen lukkede uvilkaarlig Øjnene: Tænke sig, at denne Fyr, som aldrig havde slidt sig nogen Udvikling til, og rimeligvis aldrig vilde slide sig noget til, for ham var Lykken der! ... Hvorhen han saa', rakte man Haanden ud, bød Munden frem ... Intet kunde han og intet vilde han, men alle vilde have fat i ham! Saa uretfærdigt var Livet, saadan legede Lykken i sine Luner! — Hvor de Skyer var dybe violette, og hvor de glødede — med en stille dirrende Brand ind i Tegnelærerens Hjerte! Og derinde rejste Misundelsen sig fra sit Sæde iblandt alle de andre mørke Skygger, som Menneskehjertet giver Rum for. Den rejste sig og gik tungt og bittert hen til den Vindusglug, hvorigennem Hjertets Skygger ser ud paa Verdens Landskab. I Solnedgangsskæret sad to unge Mennesker sammen, omfavnede og kyssede hinanden — hun ham, han hende ... og *hun* var Lykken, den, som giver sig rødmende hen til os, naar vi er resolute nok til at benytte Øjeblikket!

Ellers ikke? — Nej! ellers ikke! ...

Og Christensen lo med sin tørre Latter: Misundelig — paa Karsten! Daarskab!

Disse Vintermaaneder gik. Men i Huset begyndte det at hedde sig, at Karsten „arbejdede" oppe paa sit Atelier ufortrødent, som Eneboer næsten. Ganske vist, han kom ikke tidligt hjem om Aftnerne; han dansede, han var til Karneval, til Maskerader, han var svært optaget. Alligevel vidste Urtekræmmeren Besked om Dagens Gerning deroppe; han smiskede, kneb Øjet til, han havde mødt „Modeller" paa Trappen, han havde ogsaa en Gang faaet Lov til at stikke Hovedet ind ad Døren deroppe — og det havde været interessant at se det store Lærred paa Staffeliet — en Gliedermann paaklædt som Dame — Dameklæder, brogede Stoffer, et helt Karnevalskostume flydende omkring paa Stole, paa Sengen — alt i den skønneste Uorden — „saadan som nu de Herrer Kunstnere skal ha' det!"

Christensen vidste intet, brød sig ikke om at vide noget. Saa mødte han Landskabsmaleren, der var blevet baade tyk og graa. Det var længe siden de havde talt sammen.

„Naa Du Gamle! Ja, Tiden gaar: hvad skal man sige! Ellers kan Du tro, at vi havde brillant Kostumebal hos Konsulens. Du skulde set Karsten og den smaa Frøken Adelaide! Det kunde blive et Par! For den Sags Skyld var det da ikke første Gang, at en Maler havde snuppet en rig Pige — og det er s'gu sløje Tider for os alle — men Du mærker det kanske ikke saadan! Naa. lad ham bare hænge i! Nu vil han jo udstille. Men det véd Du naturligvis! Ikke? Jaja, véd Du hvad, der er nu noget ved de unge, som — som man s'gu maa gaa ind paa ... saadan lidt af begge Dele ... for ellers sejler de en agter ud! Det er dog alligevel *dem,* som kommer til at erobre Akademiet ... mener Du ikke? Du har ingen Mening — ja det siger Du nu blot! Men hør: de har et Fandens Greb paa det — de er „bredere" end vi — meget bredere — naturligvis de bedste iblandt dem. Der blir s'gu Aar for Aar flere af dem, som *kan* noget — og inden vi ser os om, saa er vi nogle Stabejser, som blir vippet. Det er skidt, Du — skidt det hele. Jeg er ikke stridbar — man maa lempe sig. Min Kone siger ogsaa: Kristian, Du skal bare lempe Dig lidt! Og ser Du, vi *var* Pinedød for spidse. Du husker nok min Pensel — den store Kristoffer! — Jeg troede selv, at den var „bred"; men der skal meget mere til. Man misser med Øjnene — man ser det hele i „Flader" og „Masser" — man ser kun en tre, fire Farver, man tegner nogenlunde Forholdene — Resten er „Tone" — ubetinget malerisk, det er *det,* som det kommer an paa! Der er ikke noget mere, som hedder male hjemme efter „Studier". Jeg har alle mine Sager staaende ude hos en Skovløber. Jeg har taget Kort til Jernbanen — Sommer og Vinter kører jeg ud. Jeg synes nok undertiden, naar jeg sidder derude med Snue eller valne Hænder, at det gik bedre i gamle Dage hjemme paa Atelieret efter Studierne. Men det er bare en Overvindelse — man faar dog anderledes fat i „Naturen" — det forstaar sig af sig selv — det *maa* blive mere af Naturen derude ... og saa kan man jo altid komponere lidt om paa det, hist og her, førend man sender til Udstillingen!

Men sløjt er det med Bestillingerne — og værre blir det vel? Du skulde dog se op til Karsten, Du sære Snegl! Synes Du kanske ikke at han har nok Talent? Aa hvad, naar han bare hænger i! Det er ogsaa lettere for Dig at være saa kritisk — naar man selv holder sig udenfor! Hos Konsulens er Damerne svært begejstrede for ham. De sagde forleden, at de vilde se op til ham en Dag — overraske ham ved Arbejdet! Ha ha! Naar de bare ikke maa overraske ham ved „Modellen". Men saa kommer de vel ikke ind. De har laant ham

Dragterne fra Karnevalet! — det er noget realistisk noget, han er i Færd med. Jeg sagde til Frøken Adelaide, at hun selv burde staa Model. Hun lo og tjattede mig over Fingrene. Moderen op ad Dage! Farvel Du — jeg skal ud til mit Vinterbilled. Det er lige paa det yderste: Holdepladsen i Skoven med skiden Sne; fem tomme Krybber i Forgrunden. Her ser Du min nye Fodpose! jeg kunde sidde oppe paa Spitzbergen og male Eskimoer i den! .....Hils Karsten! Han er en Pokkers køn Fyr, Pigernes Jens! Farvel!" —

Christensen gik lige hjem og op til Karsten paa hans Atelier.

Udenfor paa Trappeafsatsen mødte han en ung Pige — Modellen vel. Hun var klædt i en stramt siddende Jacket, kantet med Hundeskind; hun var bleg, ganske køn, mørkt Haar ned i Panden; hun nikkede ligegyldig til Christensen — som tog Hatten af — og gik ned.

Han bankede paa Døren og gik ind.

Foran et stort Lærred — Drejl, udmærket Drejl — stod Monsieur Karsten i en Kittel, der ganske lignede „Professionsblusen", saa tilsmurt og stiv af Farve var den. Han gjorde aabenbart sit, for at vise, at det var de store Koloristers Ære, som nu begyndte.

Paa en Stol stod en aaben Malerkasse med lutter udklemte Tuber. Over Kassen laa et Dusin Pensler med Skafter paa godt og vel fem Kvarters Længde. Selv stod han, ligesom raadvild, foran Staffeliet og prøvede en smidig Klinge af en fransk Paletkniv — saa bred som en lille Murer-Ske — mod Neglen af sin Tommelfinger.

Christensen bukkede med udsøgt Høflighed for ham, flyttede en Stol hen i tilbørlig Afstand fra Billedet, satte sig, og saa' .....

Han saa' ind i et Værelse, skraat affaldende Væggepanel, et enkelt Vindu, hvorfra den graa-hvide Morgendæmring sivede ind og søgte at gennemtrænge Rummet. Lige overfor Vinduet befandt sig en Dør; midtvejs mellem denne og Vinduet en Seng. Paa Sengen laa en ung Pige — klædt i et broget Karnevalskostume — saakaldet Karakterdragt, ubestemt hvilken. Den unge Pige sov. Det blege Ansigt var vendt lige imod det blege Dagskær. Det mørke, tunge Haar var udslaaet til den ene Side over den hvide Hovedpude. Et brandgult, folderigt, frynset Silkeshal dækkede Skulderen halvt; den ene blottede Arm hang slapt ned, den anden havde svøbt Shalet over Brystet, hvis Form tegnede sig skarpt med en dyb, mørk Skygge. Over Sengekanten stak den ene Fod frem; den balancerede paa sin Spids en lille, zinoberrød Silkesko med en meget høj Hæl under. Paa et sort poleret Natbord udenfor Hovedgærdet laa nogle Armbaand, en Række Perler, en sort Silkemaske med iturevne Kniplinger. Et Lys var brændt ned i en Stage; og den osende Tande sendte endnu en tynd, spiraldrejet Røgstøtte langsomt i Vejret, svagt viftende, ligesom bevæget af den sovendes Aandedræt.

Nogle Klædningsstykker af mere dagligdags borgerlig Art laa over en Stol foran Fodenden af Sengen. Paa Gulvet — i temmelig utydelige Forgrundsomrids — flød mellem hverandre en mørkerød, knækket Silkevifte, et aabent Brev, et Par stribede Strømper og et meget læst Nummer af et afholdt Presseorgan.

Op ad Døren, med Ansigtet vendt imod Lysningen, med en blond Haartjavs ned i Panden, Hagen trukket ind imod Brystet, et hvidt Slips hængende opløst frem under Hagen, stod en ung Mand i sort Silkedomino — og sov.

Fra den slapt nedhængende Haand var hans chapeau-bas gledet ned paa Gulvet, hvor den syntes at søge hen til de øvrige Genstande — muligvis antydende en Forbindelse igennem „Forgrunden" mellem den sovende op ad Døren og den sovende paa Sengen.

Saaledes var Billedet.

Christensen rømmede sig og spurgte:

„Hvad er det? Hvad har Du tænkt Dig at det skulde forestille? Hvad er din Mening dermed?" —

Karsten — som havde Sveddraaber over Panden, og som i Distraktion forsøgte at fjerne dem med Paletkniven — svarede:

„Det — det er — det skulde være — noget ud af Virkeligheden!"

„Jasaa!" —

Med dette lille Ord skubbede Christensen sin Stol tilbage, rejste sig, gik hen til Billedet og undersøgte det nærmere. Saa indtog han atter sin Plads, satte sig til Rette i Stolen, trak en Cigar frem, tændte den og gav sig til at ryge.

Aldrig havde Karsten tænkt, at man kunde være saa længe om at faa en Cigar frem, faa den tændt, og faa sig selv til at ryge paa den. Han betragtede ufravendt den brændende Svovlstik, som laa længe glødende i Spyttebakken. Det forekom ham, at han kunde mærke Gløden under sine egne Fodsaaler.

Christensen sagde:

„Du venter, at jeg skal ytre mig om dit Billed. Det er nemt nok gjort. Jeg kunde jo bare sige Dig, at jeg — naturligvis — aldeles ikke synes om det. Aldeles ikke!

Det vrimler af Tegnefejl. Det vrimler af Forholdsfejl. Der er næppe én Forkortning, som er rigtig, og næppe én Ting, som er paa sin Plads. Dernæst er det malet paa en Maade — paa en Maade, saa at jeg maa suge paa denne stærke Cigar, for at kunne holde ud at se paa det. Hvor kan Du, som snakker om „Valører" — hvor kan *Du* faa det samme Lys paa den Vindbeutel dér, som paa Pigebarnet i Sengen? Og hvad er det saa for et Lys? Det er Melstøv — tørt, — stenhaardt paa sine Steder ... dér f. Eks. ... og bar „Duft" dér hvor Du er knebet uden om. I *hende* er der endda nogle Tilløb ...

man ser, at hun ligger i Rummet — omend Du har svinet med de gule og røde Farver, som om det var Solskin. Naturligvis for at opnaa en grel Effekt! Din Klodrian! Der gives ingen Effekter — Naturen kender dem ikke — den er hverken manierért eller febrilsk — den nøjes med at være *sand*.

Der er ikke Spor af Lufttone i det Billed — bare en Mængde Farve. Du har klemt dine Tuber godt nok ud — men Du har glemt, at der er et Medium, som hedder Paletten? Hvorfor trykker Du ikke dine „Kulører" uden videre af paa Figurerne? Du har jo din Murer-Ske dér. Værs'god, mur' væk! Og saa „dufter" Du alligevel den Fyr der — som er altfor stor for Døren, og for Sengen med, kan jeg tro — ham dufter Du væk i det bare intet. Formodenlig har Du gjort ham med disse lange Pensler der? Ret saa! mal Du bare baade med lange og med brede Pensler! Hvad man *kan*, det kan man ... mal med Fingrene, eller med Næsen, om Du vil ... der skal aldrig opstaa Strid imellem os for den Sags Skyld; men vær tillige saa venlig at huske paa, at en Figur op ad en Dør, eller ad en Væg, i en Seng eller paa en Stol, gaaende, staaende eller svævende, maa have en Krop, maa være et Legeme! *Han* dér er bare en sort Kappe og et Par Bukser! *hun* dér er gjort af Bolledejg ... og Du mener da vel ikke, at han har i Sinde at spise hende til Frokost, naar han en Gang vaagner, den Laban? Naa! jeg vil ikke gaa i Enkeltheder. Det fik aldrig nogen Ende. Min Mening er blot den, at Du aldeles ikke er moden til at *male* et saadant Billed. *Tegnet* det, har Du ikke ... der mangler det allernødvendigste Fundament — og som Komposition er disse Linjer en Fornærmelse mod alle sunde Love og al forudgaaet anstændig Kunst.

Men, om Forladelse, jeg glemmer, at det er „noget ud af Virkeligheden" — som Du selv siger! Behag at forklare mig dette med Virkeligheden! Du vil formodenlig paastaa, at der til Grund for dette Billed ligger en eller anden Dumhed, som Du selv har gjort — eller som Du kan have set — eller tænkt Dig med en saadan Anskueligheds Styrke, hentet fra noget nærliggende selvoplevet, at dit Syn virkelig er traadt i Virkelighedens Tjeneste? Meget godt! Vi kommer herved ind paa Sagens Kærne. Jeg sidder jo ikke her som en Moralprædikant, der skal ransage dit Hjerte og dine Nyrer ,... Aa, jeg er ikke bornert som den „gamle". Jeg har aldrig været det overfor Dig, og mine graa Haar affekterer ingen Dyd, som jeg maaske selv ikke vilde have overholdt i dit Sted. Jeg er Frihedsmand, er jeg — fri inden for Naturens Sandhed — og indenfor dens Skønhed!

Jeg tror, at Du her har forsét Dig paa noget af Gérôme — paa noget af Van Beers — paa noget udefra importeret, ligegyldig hvilket — og sluttelig paa noget af dine yngre Kammerater. Der er iblandt

dem nogle — ikke mange — som har udpræget Talent — som er Malere. Hvor vidt de vil række, og hvor stærkt et Stød de kan give vor sygnende Skole fremad, det er endnu Fremtidens Sag at afgøre. *Du* er ikke iblandt dem — derom holder jeg mig overbevist, navnlig efter at have set dit Billed nu.

Lad os ikke tale om „Virkelighedsskildring". Det ligger ikke for os danske i den Forstand, hvori Begrebet indføres til os ude fra. Vi er for godmodige, for magelige, paa en Gang drømmende og reflekterte; vi tager altfor nænsomt paa Tingene til at kunne give dem i deres krasse, nøgne, al Illusion afklædte Natur-Lighed. Forsøger vi derpaa, saa bliver vi brutale, klodsede, kejtede, smagløse. Ingen gaar ustraffet udenfor sin Natur. At vi derimod altid har hævdet Naturen som vor Lærer og Korrektør — at vi stadig maa ty til dens Kilde for at nære, forfriske, forøge og forynge vore Forestillinger — nuvel, det behøver ikke at siges. For *os,* mere end for de fleste Nationer, Tyskerne maaske undtaget, gælder det, at vort Studium efter Naturen forbinder sig med et *indre Valg:* vi kunne gerne stræbe efter at blive Kolorister, og vi have, paa Grund af den foregaaende Magerhed, en Pligt til at stræbe imod Farve, Lys, Tone — men saa bliver det netop Tonens, Lysets, Farvens Sjælfuldhed, det mystiske noget, Maleriets *Poesi,* som bortsét fra Emnet stemmer Tilskuerens Sind til Glæde, til Rørelse, til Medlidenhed, til Sorg, til Henrykkelse, til Indignation eller Modsigelseslyst — til alt, undtagen til denne klamme, isnende, ubehagelige Fornemmelse af en Fotograf, der behager at spille Kunstner!

Ser Du, Karsten; dit Billed dér opfordrer mig til at tage en af dine lange, store, brede Pensler — eller din franske Paletkniv — og smøre dit Billed med hele Palettens Indhold over paa Kryds og tværs — ikke fordi det er et umodent Arbejde af en Fyr. der er løbet for tidlig af Skole ... hvori *jeg* kan være medskyldig ... men fordi det hverken er sét eller tænkt ud af nogen indre Trang — *ikke* fordi det pretenderer at fremstille en Situation, som Filistrene kunne rynke paa Næsen ad ... det er Pokkers ligegyldigt, hvad Filistrene siger eller gør ... men fordi det er en flad, dum Historie, en Katzenjammerpoesi af den moderne Slags, der virker irriterende, fordi den er slap. Intet skulde jeg have haft imod — ja jeg skulde endog have applauderet — hvis Du havde sparket til Filistrene — selv om Du havde gjort det paa en ungdommelig, ubehjælpsom Maade. Men naar man ikke har noget *Stof* i sig til en Jan Steen, til en Hogarth — saa skal man holde Fingrene af Fadet og ikke grise sig til!

Jeg har aldrig opnaaet at kunne faa snakket et alvorligt Ord med Dig om Kunst. For nogen Tid siden gav jeg Dig en lille Pakke Optegnelser fra mine Rejser, og bad Dig læse dem igennem, for at vi

kunde drøfte Sagen i Fællesskab, inden jeg sagde Dig min uforbeholdne Mening om Dig selv. Jeg kan godt forstaa, at Du ikke har kunnet afse Tid til at sætte Dig ind i mine Hjerteudgydelser. Jeg ser dem ligge her paa dit Bord, lige saa omhyggeligt indpakkede, som da jeg gav Dig dem — og bedækkede med et meget sigende Lag Støv. Jeg stikker dem atter til mig, og Du skal ikke gøre Dig nogen Ulejlighed for Fremtiden. I denne Tid maa ethvert anstændigt Menneske leve for sig selv. Ingen Begejstring knytter os sammen, ingen dyb, fælles Trang til Ansporing eller Belæring — ud over Koteriets. Det er muligt, at jeg har været en daarlig Opdrager og en mangelfuld Lærer for Dig. I saa Henseende maa det tjene mig til nogen Retfærdiggørelse, at jeg selv har maattet slide og kæmpe mig til *mit* — saa smaat det end er blevet. Min Mening om Dig er denne: der er ikke Stof i Dig til en Kunstner! Hvis Du erkender det, og hvis Du endnu vil gaa i Lære — saa skal jeg sørge for, at Du bliver en dygtig Xylograf eller Litograf. De Folk er der bart om og Brug for. Ja, om Du vilde blive en hæderlig, samvittighedsfuld Fotograf — jeg skulde ikke have noget derimod. Blot ikke .....!"

Her bankede det paa Døren. Karsten blev blussende rød og saa' usikkert hen paa Christensen. Det bankede atter — og Postbudet i den røde Frakke stod paa Dørtærsklen, bukkede og rakte Karsten et Brev.; hvorefter den røde Frakke atter forsvandt.

„Naa;" sagde Christensen. „Formodenlig en Indbydelse?" Han var slaaet over i en lettere Tone. Han syntes muligvis, at han havde været for hidsig.

Karsten stod med Brevet i Haanden, usikker, endnu benovet efter den Skylle, som var gaaet over hans syndige Hoved. Atter keg han imod Døren. Han saa' knap paa Brevets Udskrift, drejede det blot mellem Fingrene og kastede det sluttelig hen i Malerkassen ved Siden af Adoptivfaderen.

Det var et stædigt Brev; det vilde ikke blive liggende — det faldt ned — Christensen tog det op og saa' ligegyldig paa det.

„Haster" ! sagde han, og vilde med sit gamle Smil række det til Karsten. I det samme gled hans Blik over Poststemplet — og atter læste han dette „haster" — og saa' prøvende paa Udskriften:

„Det er jo fra Kirstine! Hun skulde vel ikke være undervejs — eller syg — eller Faderen ...?" Han rakte det til Karsten og tilføjede tørt:

„Se efter!" —

Karsten greb det, vendte og drejede det — som man ofte gør. Christensen bemærkede at hans Haand rystede.

„Ja — det er vel næppe rimeligt, at Indholdet staar at læse udenpaa! Genér Dig ikke — jeg kan adsprede mig saa længe ved at betragte dit Mesterværk dér!" —

Karsten rev Konvolutten af, støttede sig op imod Bordet, læste, og blev saa rød, som Postbudets Frakke havde været.

Christensen skottede til ham:

„Interessante Nyheder? Er din gamle Bøddel død — og har indsat Dig til Universalarving? ... Naa' lad mig høre! Hvordan er det, Du teer Dig?" —

Men Karsten svarede ikke; han foldede Papiret sammen, trak Vejret dybt, og saa' til Siden ud i Luften.

Nu sagde Christensen alvorlig, idet han prøvende fulgte enhver af den unge Mands Bevægelser:

„Brevhemmeligheder respekteres — naturligvis. Men en ældre kan give en yngre et Raad. Og det var dog muligt — hvis Du senere søgte en Kammerat som fortrolig — at Du ikke fandt nogen bedre Ven end mig? — Læs det Brev for mig — eller den Del deraf, som sætter Dig i en saa usædvanlig Bevægelse!" —

Der stod et forskræmt, overrasket og skamfuldt Udtryk i det Blik, hvormed den unge Mand saa' op fra Gulvet hen paa den ældre — og forbi ham ud i Luften. Han foldede atter Papiret ud; men hans Læber dirrede, og han lod Haanden synke.

„Skoledreng"! tænkte Christensen; og højt, kort, bestemt sagde han:

„Giv hid!" —

Og Christensen læste.

Først smilende — med en Mine af Beroligelse. Hans Øjne fo'r hurtig hen over de store, barnligt runde Skrifttræk med den megen Plads mellem Bogstaverne — en sikker Ortografi — regelmæssige, klare, lidt naive Sætninger — højst vilkaarlig Interpunktion — om hvad der var forefaldet i Huset — om en Svend, som var sagt op paa Grund af Dovenskab — om en gammel Hest, og om „Diana", som paany skulde have Hvalpe ... om Faderens Sygdom ... der var i Grunden intet mere tilbage at haabe, blot noget at ønske!

Saa rynkede Christensen Brynene. Han læste Slutningen — to, tre Gange om, for at være sikker i sin Sag. Der stod:

„Og saa vil jeg sige Dig det, som jeg har at sige, og som Du vel har gaaet og tænkt paa, lige saa vel som jeg. Doktoren mener, at vi for hver Ugedag kan belave os paa Begravelsen. Det har jeg nu vænnet mig til stadig at have for Øje. Men der er det andet. Det koster mig hver Ugedag lidt Overvindelse at sætte mig ind i, at der snart vil komme den Tid, hvor jeg dog maatte have Dig herover. Jeg bebrejder Dig jo intet, kære Karsten. Det har aldrig været i mine Tanker, at Du skulde have Skyld. For naar man er enig i sin Kærlighed, saa søger den ene den anden, som alle de Væsner gør, hvis Liv og Færden ligger aabent for alle, og som intet har at skamme sig over;

jeg mener de smaa Fugle og alle de glade og muntre Dyr. Altsaa i den Henseende kan Du være ganske rolig, lige saa rolig, som jeg er. Men jeg gaar kun og regner ud, hvor længe det kan være, inden Du har dit store Arbejde færdigt. Mon det bliver færdigt før Begravelsen eller efter? — tænker jeg paa. Folk vil jo snakke, hvad enten vi gifter os før eller snart efter Far's Død, naar det dog ikke kan vente. Og véd Du, hvad der er det underligste? Jo — men nu maa Du ikke blive vred — jeg har tænkt paa, om det ogsaa ligger Dig rigtig paa Sinde med dit store Maleri. Du talte i Grunden aldrig rigtig varmt derom. Og jeg maa mindes, hvad den kære Onkel sagde en Gang, da jeg spurgte ham angaaende hans Mening om Dig. Bliver Du vred? Kunde Du ikke sætte Dig ind i den Tanke, som jeg stadig gaar (her syntes Ordet „svanger" at være streget over) — stadig gaar om med: at Du nu kom herover og tog Forretningen og Værkstedet. Det forstaar Du jo dog fra gammel Tid — og en skal alligevel passe det, naar vi skal leve af det. Sælge det nu, det er Tiderne ikke til. Men vi kan godt drive det og faa lidt Overskud, især naar der er en Mand, som ser Folkene paa Fingrene. Jeg skal blive Dig en god Kone, det lover jeg Dig, og det har jeg vidst lige fra vi begge to var smaa. Jeg skal støtte Dig efter god Evne; men skulde vi i de første Aar faa flere Børn efter hinanden — og det gør vi vel — saa maa der en Mand til Forretningen. Senere, naar Du faar Lyst til Kunsten igen, saa kan Du jo godt drive den. Og skulde Tiderne atter blive bedre, og vi kunde sælge Forretningen med Avance, saa vil jeg flytte til Hovedstaden med Dig, hvis Kunsten fordrer det. Jeg vil gøre alt for Dig, det véd Du; og nu skal Du blot skrive omgaaende til din

trofaste Kirstine.

E. S. Du skal dog ikke sige noget til Onkel, hvis Du ellers kan undgaa det. Du skal blot tage af Sted. Naar vi da har holdt vort Brylup i al Stilhed, saa rejser vi over til ham. Jeg vil gerne *sige* ham alting; men jeg kunde ikke tænke mig at skrive ham til derom. Kom snart!"

K.

Saa foldede Christensen Papiret omhyggeligt sammen, puttede det i Konvoluten — som han tog op fra Gulvet — og rakte Brevet til Karsten med et langt, meget langt Blik.

Det bankede paa Døren ... Man hørte Damestemmer udenfor.

Karsten stod med Brevet i Haanden; han var blevet dødbleg; hans Læber skælvede saa stærkt, at ikke engang den store, hvide Tand, han satte i dem, kunde holde dem i Ave.

„Kom ind!" raabte Christensen og aabnede selv Døren.

Ind traadte Fru Konsulinden og Frøken Adelaide. De var klædt paa som Russerinder; der er ingen anden Betegnelse for Toilettet og Holdningen. De fyldte det beklumrede Atelier med frisk, skarp Luft fra Gaden — med Smil fra store, leende Øjne ... et eneste Sekund, og Smilet søgte forgæves et Hvilepunkt, en Tilflugt.

Der stod de fire Personer, ret op og ned, og saa' paa hinanden.

Konsulinden begyndte:

„Det er — unægteligt — lidt længe siden!" sagde hun, med akkurat den samme godmodig-udfordrende Stemmeklang, hvormed hun som ung Kone havde sagt: Der er „Duff", hvad?

„Unægteligt — lidt længe siden!" svarede Christensen, med omtrent den samme Tone, hvori Kommandanten i Don Juan taler.

Saa smilede han, greb en af Karstens lange Pensler og hans Palet, og sagde:

„Jeg kan formode, at Damerne er kommen, for at tage min Adoptivsøns Udstillingsarbejde i Øjesyn? Tillad mig at forevise Dem Billedet! Det forestiller en ung Mand, som er gaaet i sig selv — i den Grad, at han er lige ved at gaa tværs igennem Døren ud paa Gangen — af Ruelse over, at have begaaet et saadant Mesterværk! Den unge Dame *dér* ligger paa lit-de-parade. Hun vil aldrig vaagne mere!

Jeg selv er kommen herop for at censurere Arbejdet. Og *her* sætter jeg mit Censor-Kryds!" .....

Hurtig dyppede han Penslen paa Paletten, æltede den godt i alle Farver, og slog to, tre, fire vældige Streger tværs over det udmærkede Drejl.

„Min Gud!" udbrød Konsulinden.

„Mama!" raabte Frøken Adelaide, som var traadt bag ved Moderen og havde nærmet sig Døren, hvorfra hun afvekslende saa' paa den ubevægelige Karsten og paa den „gale" Mand foran Staffeliet.

Christensen kastede Pensel og Palet fra sig, bukkede dybt, og sagde, idet han pegede paa Karsten:

„Tillad mig derpaa, mine Damer, at forestille Dem min Adoptivsøn, Karsten Feldmann Christensen. Han har just betroet mig, at han allerede i nogen Tid har været hemmelig forlovet med en fortræffelig ung Pige fra Provinsen — Frøken Kirstine Jørgensen, Datter af snart afdøde Malermester og Lakerer Konrad Adolf Jørgensen i E—by. Endnu i Aften rejser min kære Søn, for om nogle Dage — forhaabenligt — at holde Bryllup i al Stilhed. Jeg udbeder mig paa hans Vegne Damernes gode Ønsker — *min* Velsignelse har han!"

„Mama!" raabte Frøken Adelaide. Derpaa traadte hun to Skridt frem imod den unge Mand og sagde med dirrende Stemme:

„Men saa sig dog noget — hører De!" ...

Karsten rørte sig ikke af Stedet; hans Øjne plirrede krampagtigt

— han havde Blikket fæstet mod Gulvet ... nu saa' han bedende op, blev purpurrød, tav, og drejede Hovedet bort.

„Mama — Mama! her er afskyeligt!"

Og Frøken Adelaide var borte, ude af Døren.

Men Konsulinden slog sine smukke, store Øjne op, imponeret, videbegærlig, spørgende — overfor denne besynderlige Mand dér — maaske den eneste *virkelig* besynderlige Mand, hun havde kendt i sit bevægede Liv.

Nu var det længe siden! ... for sent!

Saa skred hun med en Dronningebøjning af den „græske" Nakke hen imod Døren. Hun værdigede ikke Karsten nogen Opmærksomhed. I Døren vendte hun sig, saa' smilende tilbage mod Christensen, og sagde:

„Tør jeg maaske tage en Hilsen med til Frøken Borg?" —

Saa var *hun* borte. Over en Stoleryg hang Karsten, hulkende som et Barn.

Men Christensen lagde sin Haand varmt og hjerteligt paa sin grædende Adoptivsøns Skulder, og sagde blødt:

„Rejs nu, Karsten; og lad os blive — hvad vi skulde have været — Venner!"

XVI.

Afslutning.

Thi dette er ikke *Slutningen*. Den kommer først med Døden — eller den kommer ikke engang med Døden, men senere.

Karsten var rejst. Christensen sad oppe i hans Atelier og saa' paa Billedet Dagen efter.

Han følte saadan mærkelig Kløe i Fingrene. Den Fyr dér op ad Døren, han maatte først og fremmest helt ud! Og ud kom han.

Det morede ligefrem Christensen at bruge Farver og Pensler, at skrabe med Kniven, gnide med Klud, tjære paa, mikse en „Grund" sammen af Robertsons Medium og Elfenbenssort. Men Grunden blev for mørk, for død. Døren kom frem igen; Fyren derimod var forsvunden. Forgrunden fik en Overhaling — og Turen kom til den i Kostumet hvilende skønne. Hvad skulde man gøre med hende? Lade hende forsvinde — søge en ny Model? ...

Christensen sad en Timestid og „biksede" og røg, røg og biksede. Det var jo blot for Morskab, dette.

Hun blev værre og værre. Han kylede Palet og Pensler, gik op og ned ad Gulvet, rygende, gestikulerende, smaamumlende: „Jeg *vil* ... jeg vil give ham Revanche — mig selv Revanche ... Drengen har gjort mig til Maler!" —

Saa standsede han ... Jo, en Model! den unge Pige! Sangerinden!

Men først maatte han have en Assistent til at besørge Tegneskolen. Han gik neden under og skrev nogle Linjer til en Bekendt, en af dem, der kæmper i Skyggen, en brav Slider, med Hareskaar og uden Illusioner. Ogsaa *han* havde en Gang drømt Kunstnerdrømmen — og resigneret.

Saa ud til Modellen!

Den gamle Kone lukkede op: Frøkenen var ikke hjemme; hun var rejst bort med en Officer!

„Med en Officer!" gentog Christensen, da han gik ned ad Trapperne. „Med en Officer — naa ja, naturligvis med en Officer! Hvad skulde hun vente paa *mig* for? Hun kunde da ikke formode, at jeg endelig var bleven helt gal!"

Og nu begyndte han en Jagt paa Modeller.

Han saa's paa alle mulige offentlige Steder, paa Promenader, i Privatteatrene, i Cirkus, over alt, spejdende, agtpaagivende, tiltalende, tiltalt.

Naar han blev opdaget af tidligere Kammerater, eller af de yngre Kunstnere, Karstens Venner, saa stak de Hovederne sammen, lo, trak paa Skuldrene: Nu begynder *han* ogsaa! ...

Han bemærkede alt og brød sig om intet. De kunde jo dog ikke vide, at han færdedes her, for at oprette Karstens gode Navn og Rygte — som Maler.

Derhjemme i Huset begyndte det at hedde sig, at Christensen „arbejdede" oppe paa Atelieret.

Hørkræmmeren saa' meget videbegærlig ud, Urtekræmmeren smiskede og fnisede. Der kom de mest forskellige Damer op ad Trappen; de fleste kom meget hurtigt ned igen.

Det er slet ikke saa nemt at finde „Modeller" herhjemme. Det havde Christensen maattet erkende allerede som ung. Og allermindst er det nemt at finde en passende Model for et Billed, som endnu er i Embryo.

Han havde ingen „Idé" — og han havde altfor mange. Billedets oprindelige Plan — med det indbrydende Dagskær, med Sengen, med den sovende — blev beholdt af en Slags Pietet. Men der skulde en Figur til, en mandlig, og denne skulde staa i en vis Vekselvirkning mod den kvindelige, i en Tankens og Ideens inderlige Forbin-

delse med den sovende. En Komposition skulde der. Og der blev tænkt idealistisk og realistisk, gjort Udkast, Skitser — smurt over, begyndt forfra. Lærredet bugnede af Farve; Figurerne kom og forsvandt. Endnu var den Fugl Føniks ikke opstaaet af sin Aske. Og til sidst var begge Figurerne forsvunden — kun Rummet, det indbrydende Dagskær og Sengen var tilbage.

Christensen stønnede, kilede paa, røg, slettede ud, gik lange Aftenture, laa halve Nætter vaagen. Og om Morgenen kunde man finde ham paa Stolen foran Lærredet, med sit Hoved i begge Hænder, mumlende:

„Aa Gud, hvor det er svært at være Maler!"

Thi det var *Farven* denne Gang. Den *maatte* kunne findes!

Da Foraaret rigtig var i Gang, og da der var Udstilling, var Christensen ikke paa Udstillingen, men stadig paa Atelieret.

Han var bleven afmagret; hans Haar var nu ganske graat; han havde ladet Skægget gro, han forsømte sin Klædedragt, spiste lidt, drak en Mængde Vand, røg mange smaa, korte Piber med stærk Tobak — han lignede nærmest en Alkymist, en absolut „forhenværende", som søger de vises Sten.

Saa paadrog han sig, en Majnat, da han havde vanket omkring i Ruder-Skov, og set paa Ellepigedans, og kørt paa aaben Vogn hos en Fragtmand, og „bedet" længe med ham i Store-Vibenshus, og drøftet Kunstfilosofi med en Politibetjent op ad en Lygtepæl ... saa paadrog han sig en stærk Forkølelse.

Han kom hjem, rystende af Kulde. Han sad hele den næste Dag oppe paa Atelieret, han havde Model, men malede ikke; der blev sendt Mad op til ham, han rørte den ikke. Om Natten kunde han ikke sove for en brændende Hovedpine; da han stod ud af Sengen om Morgenen, løb Stuen rundt med ham. Den gamle Pige kom ind med The — han sendte hende ud efter en stærk Kop Kaffe. Hun kom tilbage; han klagede over, at hans Tunge var tør som et vissent Blad, hans Hoved var tungt, og et heftigt Sting igennem Bryst og Ryg tvang ham til at krumme sig.

Hun saa' forskrækket paa ham. Han bad hende beholde sin Forskrækkelse hos sig selv — han var kæmpestærk, havde aldrig været syg — vilde blot skrive nogle Linjer, som hun skulde besørge.

Han satte sig ved Bordet, holdt paa sit Hoved med den ene Haand, følte Benene blive ligesom lamme, og skrev med Blyant paa et afrevet Stykke Papir:

Frøken Helene! Jeg har aldrig været syg, og véd ikke, hvorledes det er, naar man skal til at dø.

Lad os sige, at jeg skal til det. Vil De komme? Jeg har en lille Pakke Hjerteudgydelser fra mine Rejser — og nogle Breve, som jeg nødig vilde vide i andre Hænder, end Deres — Deres!

Og saa vilde jeg gerne trykke Deres Haand. — Skulde De kende en Læge, helst en yngre, som ikke gør for meget Vrøvl og som f. Eks. kunde sige mig, hvor langt jeg har tilbage — saa maa De gerne tage ham med. Men De skal ikke vente altfor længe.

I. F. C.

Derpaa tumlede han i Seng og blev liggende. Den lille Hund, som Kirstine havde sendt, kom hen og slikkede hans nedhængende Haand.

Han sagde med Besvær og sørgmodig: „Nej, *Du* kan ikke hjælpe mig nu ...!"

Det forekom ham, at hans Hoved var blevet meget stort og at hans Hænder var kommen i en sær Afstand fra ham. Smerterne i Bryst og Ryg blev af og til ulidelige. De bredte sig ligesom i en Vifte — og han var undertiden nær ved at miste Vejret.

Utaalmodig var han, som alle Mænd. Men naar Smerterne havde naaet Højdepunktet og atter var ved at mindskes, følte han en lille fast og tillige blød Haand, som tog om hans. Og igennem en Mængde Taage og Hallucinationer — f. Eks. *den,* at han malede paa fem forskellige Stykker Lærred paa én Gang — eller at han sloges med Karsten ude i et plumret Vand, og at Karsten var ved at kvæle ham — eller at han sad foran en Seng, hvor en ung, bleg Pige laa og saa' paa ham med lukkede Øjne, medens hun stønnede: Mo'r — aa Mo'r! ... følte han et varmt, lysende, roligt og klart Blik, der vedblev at være over ham, uden at han kunde se, hvorfra det kom.

Og en Gang hørte han en fremmed mandlig Stemme, som sagde: „Krisen nærmer sig ... Frøken!" —

Og da var det varme, lysende Blik tæt over ham — og disse Øjne var fulde af Taarer.

Saa var det ligesom om han en Dag vaagnede. Og der sad en meget blond Kvinde, med askefarvet Haar, rolig smilende ved hans Seng og gav ham noget ind med en Ske. Han sank det med Besvær — men nu kunde han løfte Hovedet halvt op fra Puden. Han saa' ind i et Spejl ... hvordan mon det var kommet dér! ... og han saa' sig selv — næsten uigenkendelig. Men den blonde Kvindes Øjne blev helt blanke, og hun rejste sig, støttede den ene Haand let paa hans Sengetæppe, og vendte sig halvvejs bort, medens der kom en fin Rødme — ligesom triumferende — over hendes Kind. Han smilede; han syntes, at det var et Æventyr, at han laa her.

Da kom der atter en Taage. Noget gled bort igennem Stuen. Han stirrede derhen imod. Det var et Ansigt bag et Drapperi — et skind-

magert, knoglet Ansigt, med et stramt Smil, ligesom i Skuffelse — med Plads til to store, dybe Øjne. Og en frygtelig mager Arm og Haand samlede det mørke Drapperi sammen — ligesom en Patient samler en Slobrok sammen om sin slunkne Krop — og igennem Stuen gled denne Mand lydløst, stadig med det stramme Smil ...... og i dette Smil laa al Bitterhed, Ironi, al Livets Selvopgivelse.

Farvel, min Ven! —

Dagslyset skar Christensen i Øjnene. Han lo højt — syntes i det mindste selv, at han lo højt med en befriende Følelse af Lykke, Foretagelsesaand, mandigt Velvære — og saa faldt han rolig tilbage paa Puden. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— —

— —

— —

— —

Det følgende Aars Udstilling i den ny stadselige Bygning var særlig interessant. Alle var enige derom; og det var længe siden, at man havde været enig om noget.

De yngre — endog de yngste — havde præsteret dygtige Arbejder; der var nogle, om hvem man kunde sige, at her havde vor Skole virkelig faaet sit Gennembrud (naturligvis blev det ogsaa sagt) — og der var en Del, som man med Rette maatte kalde lovende.

Skade kun, at Tiderne skulde være bleven saa daarlige! Thi Kunst kan nu engang ikke undvære de „gode“ Tider — hvad saa vi andre kan eller ikke kan.

De ældre havde taget sig svært sammen. Og vilde man ikke være hastig og ubillig — som Ungdommen nu desværre engang *maa* være, for i det hele taget at *kunne* være — saa var der meget at rose her, meget at glæde sig over: Det er endda til sidst slet ikke nemt, at være bleven ældre og dog at skulle præstere, være skabende, være frisk!

De forskellige Organers Anmeldere gik der. De søgte at være saa „upaavirkede“ som muligt. Og Kunstnerne paa deres Side søgte — naturligvis loyalt — at paavirke, saa godt de kunde. Det er slet ikke nemt, og alt andet end behageligt, at være Anmelder. Man har *sin* Reputation. Sætter man den i Vove for et og andet „Princip“ — saa faar man i Reglen Utak af Flertallet. Er man lemfældig — saa hører ingen paa en. Er man striks — saa spørges der: Med hvad Adkomst? lad ham selv forsøge! Bag Anmelderen staar Publikum ventende paa at faa Besked. Bag Kunstneren staar Æren og Brødet — ogsaa ventende. Pokker skulde i Grunden være Anmelder, naar man kan være Kunstner!

Første Ophængning var allerede besét, beundret, bedømt — og overleveret til Køberne og til Historien.

Anden Ophængning bliver undertiden Udstillingens *clou*. Der kom ved denne Lejlighed en tre fire Billeder frem. To fra Udlandet, hjemsendt, og imødesét med Spænding. De vakte almindelig Velvilje og Beundring. Et enkelt herhjemme fra. Det vakte nærmest Forundring.

Hvad er nu det? Er det noget af det gamle eller noget af det ny? Er det Idealisme eller Realisme? Har De sét det? Aa, ja gu' har jeg sét det ... jeg véd Pinedød ikke, hvad jeg skal sige; jeg vil vente en lille Stund endnu ... kanske Bladene siger et eller andet — eller en af mine Venner blandt Kunstnerne giver et Vink fra sig! ...

Det var hængt op i et af de samme Rum, hvor en af de aller dygtigste blandt de yngre tiltrak sig almindelig og fortjent Beundring. Og tilfældigvis var det kommet til at hænge lige overfor et fra Tankens som fra Formens Side nobelt, alvorligt og stilfuldt Billede af de ældres bedste Repræsentant.

Det nyankomne Billed syntes at genere sig lidt ved Nabo- og Genboskabet. Det ligesom trak sig beskedent tilbage — men det var ogsaa lidt tungt i Tonen, ikke ganske egalt i Farven — der var nogle Pletter, som ikke *alene* hidrørte fra den indslaaede Olie — og man var lidt usikker overfor Behandlingen, der var bred nok — snarest *for* bred — men uden den Tillidsfuldhed i sig selv, som overlegen Teknik, mange Aars Erfaringer og — en Række Sukces'er forlener et Arbejde med.

Men visse Timer paa Dagen, naar Ovenlyset i Lokalet var roligst, begyndte dette Billede at tage sig op. Der arbejdede sig et besynderligt, et *indre* Liv kunde man sige, ud igennem den stærkt nedstemte Tone, hvor Virkningen af et Dagskær fra et enkelt Vindue nærmest rettede sig mod en enkelt af Billedets tre Figurer. *Tre* Figurer — siger vi? Der var nok egenlig kun *to*: en Mand paa henved de Halvhundred, som ligger paa Sygesengen — dygtig medtaget — og dog med noget friskt i sig — noget, der ligeledes syntes givet ud igennem en indre Aarsag. Sygesenge og Sygebilleder plejer oftest at være, eller blive, sentimentale. Ikke her! Om det nu laa i denne Kvinde — saadan paa noget over de Tredve — som staaende oprejst ved Sengen, med den ene Haand halvt imod Beskueren, halvt imod Baggrunden, medens hendes Opmærksomhed synes delt mellem den syge og et „noget" i Baggrunden ... om det laa i en Sejersglæde, der lyste fra hendes varme, straalende Blik, og den fine Rødme paa den lidt magre Kind ... om Billedets aandelige Indhold var samlet i *dette* Blik (ligesom den maleriske Behandling og Virkning øjensynlig var mest overlegen tilstræbt i denne Figur) ...? Vi skulle ikke kunne afgøre det.

Men Besøget omkring Billedet tiltog. Der kom nysgerrige, kunstforstandige, Kunstnere, ældre, yngre, ganske unge. Der blev sagt: Ej, ej! — eller: S'gu godt! — eller: Se mig til den snurrige Fyr! paa en Gang giver han sig til at male legemstore Figurer, — og slipper fra 'et, som han har gjort! ... Bladene begyndte at snakke derom. De ældre, velvillige Organer hævdede „Idéen" i Billedet — uden at Læserne i øvrigt fik meget at vide om denne Idé! Et Vittighedsblad benyttede Emnet til Karikaturgengivelse af en politisk Situation.

Hvad man havde sværest ved at faa til at glide ned — det var den *tredje* Figur i Baggrunden.

„Gud straffe mig" — raabte en ung Kunstner — „er det ikke den skinbarlige Død, han har sat dér!" ...

Og man skulde nu hen, for at se „Døden".

Endelig fandt et Blad — som gerne vilde hævde Arbejdet for de unge, for Fremskridtet — at Billedet selvfølgelig var malet efter udenlandsk Paavirkning — at den maleriske Behandling var absolut emanciperet fra al Konveniens — at Stofferne var gengivet med naturalistisk Troskab (f. Eks. Lagener, et Par Tøfler under Sengen, nogle Medicinflasker osv.) — og at dette med „Døden" rigtignok var en Kaprice — men at den højt ærede Knokkelmand var gjort med al mulig Diskretion — egenlig kun som en Skygge, der falder igennem Værelset — at Døden for øvrig er en „Realitet" — at man kan forsvare at tage den symbolsk med i en Sygestue — og at det, der for øvrigt „bar" Billedet, var saa at sige „Luften" i Værelset. Man kunde ligesom spore Miasmerne — indaande Bakterierne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Christensen købte sig denne Avis, udklippede de to sidste Linjer og sendte dem tilbage til Redaktionen med en kort Protest. Saa standsede han en Dag foran sit Billed. En af de ældre kom hen imod ham, tog ham i Haanden, talte alvorligt, fornuftigt, med Anerkendelse, med Selvfølelse, med gode Vink, med en lille Bebrejdelse, med nogle Spørgsmaal ... og de skiltes som gode Venner.

Straks efter kom de yngres Fører, en blond, velvoksen ung Mand, med et behageligt, aabent Ansigt, stort Skæg, et Smil i de lidt missende Øjne — et Søndagsbarn, hvem Lykken har kastet sine forelskede Blikke paa, og som undgaar at besvare dem — hvad der ikke er saa dumt gjort overfor en Gudinde!

Han strakte Haanden frem, trykkede Christensens hjerteligt og sagde:

„Til Lykke! Men næste Gang lader vi Døden blive inde i Klædeskabet. Ikke sandt?" —

„Som om ikke Millet har malet Døden?" svarede Christensen slagfærdig.

„Aa ja — ja det er s'gu sandt — Millet! Det havde jeg glemt ...!" Og den unge Mand lo hjerteligt og tilføjede:

„Lige meget, hvad man maler. Men *mal* bare!" —

Saa kom Landskabsmaleren med en hel Skare bag sig. Det var Mellempartiet, som rykkede frem.

Christensen kneb ud gennem en Sidedør. Da han kom neden under i Garderoben, gav Tjeneren ham hans Stok med et venligt og protegerende Buk. Og Christensen hørte, hvorledes Tjeneren nævnede hans Navn til Folk: „Det er Christensen — ham, som har malet „Døden" !"

Og Folk saa' sig om efter ham.

Christensen gik over Akademigaarden. Det smilede inden i ham. Populariteten — saadan begynder den altsaa!

Men de véd ikke *hvad* det er for en Død, jeg har malet! Aa, de véd ikke, at jeg har haft noget paa Hjerte — at det er Livet, som begynder for mig — at jeg lever — at jeg er lykkelig — saa lykkelig, som *jeg* nu kan blive! —

Ude paa Torvet kom en af de alleryngste brasende for fulde Sejl. En ren Korsar. Han svingede Huen til Hilsen imod Christensen.

Det kunde betyde: Han hører dog os til!

Det er Sommer, langt hen paa Sommeren. Augustsolen brænder ned paa den lille By bag store, optaarnede Skyer. Ingen Vind fejer Skyerne bort og bringer Luftning med sig. Men i en af Byens Baghaver, hvor der er Maler- og Lakererværksted, men hvor der ogsaa er et dejligt tæt, skyggefuldt Lindelysthus, sidder nogle Mennesker omkring det runde Bord.

Karsten i Professionskittel og med opknappet Vest. Han er bleven helt fyldig, næsten svær. Han bøjer sig ned og leger med en lille, krølhaaret Dreng, som trækker ham i Skægget. Ved hans Side sidder Kirstine. Hun har en ganske lille Pige ved Brystet — og Brystet er saa hvidt og saa stort og velformet, med en saa rigelig Livsens Kilde i sig, at en af Guido Renis dansende Horaer næppe vilde have det større og smukkere og rigeligere, om hun i Tide var bleven gift, eller i det mindste havde faaet sig en Mand.

Paa den modsatte Side af Bordet sidder Ivar Feldmann Christensen og kradser med en Blyant paa et Stykke Papir. Blyanten er meget blød, den kan næsten male.

Og Christensen morer sig til Tidsfordriv med „malerisk" at tegne Moderen og Barnet derovre.

Men ved hans Side sidder Helene og læser op af en Bog. Fluerne

og Gedehamsene summer rigtignok; men Stemmen er høj og klar — og Christensen synes at nyde baade den og Oplæsningen.

Det er Goethes vidunderlige Værk — ikke den „vilde" Goethe, men Skam heller ikke den tamme, Gehejmeraaden og Statsøkonomen.

Hermann und Dorothea. Ikke en Bjergstrøm, som styrter af Sted over Stok og Sten, indeklemt mellem trodsige Fjælde. Strømmen har udvidet sig, er bred paa sine Steder, overvejende dyb, klar, gennemsigtig. Den har naaet sit rolige Leje; undertiden kan den skumme fossende op over en Klippe, som vil spærre; undertiden gaar den ligesom med et Smil uden om — skriver en lille Hvirvel — glider videre. Bygninger, Træer, Mennesker, Dyr spejler sig i den. I Baggrundens Fjernhed staar Alpegiganter — ren Sne paa Tinderne — men ogsaa Uvejrsskyer kredsende omkring Toppene.

Hermann og Dorothea; en Idyl!

Hun afbryder Læsningen og siger:

„Min Herre og Mester er ikke videre opmærksom?" —

„Jeg er lutter Øre!" svarer han, og bemærker just, at Kirstine er ved at ende sin moderlige Forretning — et af de skønneste Syn, der i øvrigt gives paa denne ikke altid idylliske Jord.

Saa peger han med Blyanten i Bogen — kan et Øjeblik ikke finde de Linjer, han søger, — blader lidt utaalmodigt et Par Sider om — og sætter et ufrivilligt stærkt, sort Mærke under Teksten:

Aa, læs det! Gamle Buonarroti kunde ikke have skrevet det stort bedre! —

Hun læser smilende:

Denn der Mensch, der zur schwankenden Zeit auch schwankend gesinnt ist,
Der vermehret das Uebel, und breitet es weiter und weiter;
Aber wer fest auf dem Sinne beharrt, der bildet die Welt sich.

Saa begynder den lille at skrige. Den vil have mere — som alle vi Mennesker vil.

„Tør man forstyrre," spørger en fremmed — Landskabsmalerens — Stemme; og en Straahat skjuler den halve Indgang til „Familieteltet".

Og Landskabsmaleren fortsætter:

„Naa Du Gamle! Skal Du nu igen til at mure Dig inde? Hvem Fanden kan finde Dig i dine Afkroge! Jeg har været ovre i Klubhaven og bestilt de to store Borde til i Aften — og Boller — Vinpunch naturligvis — ikke Foreningspunch! Alverden søger jo nu til denne Rede. Der er en af de rigtige gamle; nogle af de ældre —

min egen Ringhed — nogle Kammerater — et Par af de yngre — og en ganske grøn — eller rød er han vel! Vi vil hilse paa Dig — Du kneb jo bort inde fra Byen. — Alle Afskygninger giver Møde. Vi vil høre dit „Program". Men først og fremmest vil jeg paa Festudvalgets Vegne spørge Dig, om Du vil komme?" —

Christensen var staaet op. Han viftede sig med sin Hat:

„Mit Program. Det er meget simpelt: Lad os være beskedne — lad os alle sammen vente, til den rigtige Mester kommer — det vil sige Manden, som baade er stort Menneske, stor Aand og stor Tekniker — Lad os bare ikke bilde os ind, at *vi* ...!"

En ved Siden af ham trak ham i Skøderne.

Det var Helene.

Han nikkede, trykkede hjerteligt hendes Haand, og fortsatte:

„Om jeg vil komme? Jagu' vil jeg komme. Men jeg vil have alle sammen her med mig — baade indviede og uindviede. Altsaa ...?"

„Jeg har carte blanche!" sagde Landskabsmaleren og lo. „Alle er indbudne!" —

Karsten saa' lidt usikker spørgende til Kirstine. Hun tog hans Haand, trykkede den og sagde: „Aa jo — *vi* vil saamænd ogsaa møde. Nu gaar vi ind paa Værkstedet først — og ser til Drengene, der øver sig i at „aadre" !"

Christensen pegede paa Helene:

„*Hun* der maa nu i hvert Fald med! Hun skal passe paa, at jeg ikke kommer til at snakke over mig og sige Dumheder!" ...

„Aa hvad det angaar" — svarede Landskabsmaleren stadig leende — „Du maa ikke glemme, at vi befinder os blandt *Kunstnere!*"

Og seende fra *ham* til *hende*, og sluttelig bøjende sig over mod Karsten, der havde sin Kone om Livet og sin Dreng paa Ryggen — spurgte Landskabsmaleren diplomatisk:

„De to skulde da ikke være forlovede?" —

„Gift — Mord — Dolk — Frihedens Forlis — evigt Slaveri — Livsstraf: i Gaar holdt vi Bryllup!" raabte Christensen triumferende.

„Jeg har vovet det! Og nu skal vi se, hvad der kan komme ud deraf!" sagde hans Hustru, og lænede sit Hoved smilende op imod sin Mands Skulder.

Christensen holdt hende omslynget i sine Arme — lidt forlegen, som om han ikke ret turde vise sine Kærtegn. Og han nikkede til den gamle Kammerat:

„Beundrer Du ikke hendes Mod ... at tage en Kunstner?" —

„Pokker skulde alligevel være andet end Kunstner — selv i disse Tider!" var Landskabsmalerens Svar.

FEST-SPIL

I HUNDREDAARET EFTER DE STORE LANDBO-REFORMER
OG STAVNSBAANDETS LØSNING

(FORAAR 1888)

OPTRÆDENDE PERSONER

I første Handling: (Oldtiden.)

DEN STOLTE KVINDE.

DE FIRE PIGER:
TROSKAB.
TAPPERHED.
AGERDYRKNINGS FLID.
FÆDRELANDSKÆRLIGHED.

RAGNAR ODELSBONDE.
EN AF HANS MÆND.
FLERE AF HANS MÆND.

I anden Handling: (Middelalderen.)

DEN STOLTE KVINDE.
DE FIRE PIGER.
BONDEN.
HANS KONE.
HANS SØN.
JUNKEREN.
RIDEFOGDEN.
BIRKEDOMMEREN.
EN JÆGER.
JUNKERENS FOLK OG FØLGE.

I tredje Handling: (Reformernes Tid 1792.)

DIGTER.
MALER.
LARS MATHISEN, TRAKTØR.
FØRSTE PAGE.
ANDEN PAGE.
DEN BREDE BORGERMAND.
LAURA, THORA } HANS DØTRE.
HANS JENSEN, GAARDMAND.
ANE, GRETHE } HANS DØTRE
OLE PEERSEN, GAMMEL BONDE.
HANS TO UNGE SØNNER.
BAADSMAND.
LANDSOLDAT.
TOLDBETJENT.
STUDENT.
KRONPRINS FREDERIK, REVENTLOV, BERNSTORF, BORGERMÆND MED KONER OG BØRN, BØNDER, STUDENTER, MATROSER, SOLDATER, PAGER o. s. v.

I fjerde Handling: (Nutiden.)

EN FORNØJET MAND.
FØRSTE MEDLEM.
ANDET MEDLEM.
EN MISFORNØJET MAND.
MEDLEMMER AF SANGFORENINGEN „CONCORDIA".
DEN STOLTE KVINDE.

FEST-SPIL

Musik inden Tæppet gaar op.

Scenen: Bakket Land med Egeskov ned imod Stranden. Diset Maaneskinsnat; Havet i Baggrunden er næsten skult bag et Taageslør.

I Forgrunden til venstre en Kæmpehøj. Under denne sidder en midaldrende, stolt Kvinde, spindende paa en Haand-Ten. Omkring hende fire unge Piger, ligesom lyttende til hendes Fortællinger. Et Baal er antændt: det kaster sit røde Skær over Gruppen.

Toner af en Lur — først svagt, saa stærkere — høres fra Havet. Man ser et Drageskib komme roende igennem Taagen; det lander. Ragnar Odelsbonde og nogle af hans Mænd stiger ud.

FØRSTE PIGE.

Nu kommer Ragnar Bonde hjem fra Hærtog!

KVINDEN.

Hilser ham! (rækker Pigerne en Harpe.)

FØRSTE PIGE. (Recitation.)

Velkommen hjem til fagre Strande
fra dyben Sø, fra fjerne Lande!
Dit Bjælkehus staar trygt paa Fædres Grund,
ved Leddet venter logrende din Hund,
din Hustru byder Mundgodt for din Mund
af Drikkehornet fra dit Bryllups Dage,
og Lejet Dig til Fryd i liflig Stund —
Velkommen Ragnar Bonde hid tilbage;
fra Vikingfærd til Danmarks Strand saa fage!

PIGERNE (synger):

Velkommen Ragnar Bonde hid tilbage:
fra Vikingefærd til Danmarks Strand saa fage!

RAGNAR (til sine Mænd).

Gaa! se at finde frem de rette Mærker! —
(nærmer sig Kvinden).
Hvem er Du Kvinde? Du har antændt Ild;
den ledte os i Maanedisen vild . . .
(smilende, idet han ser Kæmpehøjen).
Hvad? det er jo min Fa'rfa'rs Gæstekammer!

KVINDEN.

Min Ild vildleder ej! Din Fa'rfa'rs Gravhøj
den vogter jeg. Hvor har Du ellers hjemme?

RAGNAR.

Hvor? — her omkring ved Næsset — hist et Sted
bag Holmene! de ligner fast hverandre,
som disse unge Møer . . . Væne Piger!
saa sandt som jeg er graa! Var jeg det ej,
jeg kunde lyste, Bryllupsskrud at aksle,
som jeg har akslet Jern-Særk om min Skulder!
I gav mig Velkomst; tag min Tak igen! (vinker.)
Hej, Torkild bring mig hid de glatte Ringe! —
Guld kan vel pryde disse gyldne Lokker!

KVINDEN.

Rundhaandet er Du! — Var din Leding god?

RAGNAR (ler).

Ej! naar var Ragnar Bondes Bytte smalt?
I Øst- og Vesterleden stævned vi:
Strandhugst vi øved — skrappe Sværdslag faldt,
og skrappere tog Fjende-Flokken Flugten.
Som Gribben sporer alt fra Skyen Lugten
af dræbte Krigere — saa spored vi
fra Dybet paa vor gode Ege-Drage,
hvor der var Bytte, Guld og Sølv at tage . . .
og ej vi regned det i Snese ud,
hvor mange Vogtere var sat om Skatten!
Mangt øved vi, hvorom vil gange Ry!
vi brændte mangen Gaard og mangen By,
tog hvad vi fandt — og gemte ej til Natten!
Saa stævned hjemad vi for Foraarsbrisen;
men Natten gækked os — og Maanedisen!

(han har taget Guldringene fra en af Mændene; han sætter dem om Pigernes Hoveder og Arme).

Hvad hedder I nu, smukke Piger?
(peger paa første.) Du? . . .

KVINDEN.

Hun hedder: Troskab . . . denne: Tapperhed!
hin: Agerdyrknings Flid! . . . og denne sidste:
Fædrelandskærlighed!

RAGNAR.

Ret stolte Navne;
de klinger vakkert! „Tapperhed" — velan,
den Fylgie kender jeg. Og „Troskab" . . . ja,
men sig mig: imod hvem? mod hvad?

KVINDEN. Mod Drotten!
mod Landets Overhoved — imod Loven —
mod Pligten!
RAGNAR (ryster paa Hovedet).
Drotten? Nu mod Næssekongen;
det fatter jeg. Men „Agerdyrknings Flid“ . . .
hvad kan vel sligt et Navn betyde?
KVINDEN. Vid!
at der vil komme Tider, hvor ej Sværdet
og Øksen længer tjener Bondens Bedste;
hvor ej hans Drageskib kan Verden gæste
og vende guld-beladt med Rov tilbage:
Der komme vil de Hjemmets Arbejds-Dage,
hvor Plovens Jern er Sværdet, han maa bruge,
hvor Guldet han af Markens Skød maa vinde:
Dog er han fri endda; han og hans Kvinde
kan stolt paa Tunet staa, mens Øjet følger
i viden Kreds de bløde Agres Bølger,
der bærer ham hans Rigdom ind i Laden.
I Leding er han Kongens Banner næst,
han sidder paa sin Gaard ved Højtidsfest,
staar frem paa Tinge med sin Stav i Haand,
lydig mod Loven i det heles Aand;
ved Orlogs-Opbud følger ham de stærke,
herdbrede Sønner — men den Krig, hvori
han drager ud, den kæmpes for hans Land,
af alle Landets Sønner som én Mand:
Vikingefærden er forlængst forbi,
med Blodet, som paa Guders Sten blev stænkt:
det Skjold er taget ned, det Skib er sænkt —
Fædrelandskærligheden er hans Mærke!
RAGNAR.
Jeg fatter ej din Tale! Hvem er Du?
hvad hedder Du? hvad Gavn og Gærning gør Du?
KVINDEN.
Jeg hedder . . . Nu! at nævne Dig mit Navn,
det blev vel næppe Dig til nogen Gavn:
Jeg er den Moder, som har Tid at vente,
til alle hendes Børn er vokset ud!
Jeg venter, haaber, og ser Tiden an —
hvad der skal ske, det sker! . . .
Saa gaa med Gud!
RAGNAR.
Med Thor! (vender sig.)

KVINDEN. Med ham, som tjener til dit Bedste!

(Maanen bryder frem af Skyerne; den kaster sin Glans over Havet, hvor Taagen forsvinder).

EN AF MÆNDENE (kommer):

De gamle kendte Mærker ere fundne! . . .

RAGNAR.

Saa vil vi styre efter dem! — Levvel!

(til Mændene, idet han gaar til Skibet).

Om Bord nu, Ragnar Bondes bedste Mænd!
Med Bytte i sin Bug skal Dragen vugge
vor frie Manddom til vor Hjemstavn hen.
Om Bord!

MÆNDENE (synger, idet de ror ud).

Ro — ro væk! med den plaskende Drage —
Ragnar er vor Mand!
mættet fra Valen vi vender tilbage —
Næsset er vort Land!

(Det sidste gentages fjernt — Stød i Luren — Musikken afslutter.)

Sceneforandring. Scenen forstiller en dyb, tæt Skov, Formiddag. Kvinden sidder som før i Forgrunden med de fire Piger. Jægerhorn og Hundeglam i det fjerne.

FØRSTE PIGE (lytter og gaar frem).

Hvem jager saa aarle i dæmrende Lunde?

KVINDEN.

Til Side! snart flygter her Ulv og Hjort.
Skynder Jer, Piger, for Vildtet bort!

PIGEN.

Vildtet . . . det er jo en stakkels Bonde!

(de trækker sig tilbage.)

Bonden kommer ind med Hakke og Økse over Nakken. Hans Kone og hans Søn, en halvvoksen Knøs bærende Ris- og Brændeknipper.

BONDEN. (slænger Redskaberne).

Hej, Mutter! . . .

KONEN (vender sig, treven). Naa, Fatter? . . .

BONDEN. Saa giv Dig dog Stunder!
Vi slider fra Gry og til Sol gaar under;
Dagværk er godt nok — men Rygværk er ilde . . .

(gnider sig over Lænden og tager en Flaske frem af sin Kofte).

En Trøster maa til — om nok saa lille! (sætter sig).

KONEN.

Tvi Dig! at drikke paa Formiddagsstunden . . .

(kaster sit Knippe.)

'sær naar vor Junker jager i Lunden! (sætter sig).

BONDEN.

Javist! Den Naadigherre han jager.
Vi rydder hans Skov og vi dyrker hans Ager,
at Godset kan trives og blomstre derved.
Selv gør han ikke saa megen Fortræd,
naar blot han kan have sin Jagt i Fred;
men Fogden, se det er en Bondeplager!
Saa' jeg mit Snit, jeg skød ham paa Pelsen . . .

KONEN.

Du primer, din Stakkel!

BONDEN (drikker). Vor Junker — sin Helsen!

KONEN.

Du snakker! . . .

BONDEN (ler). Godt at jeg kan det endda!
Ingen kan Talen fra Fattigmand ta' . . .

KONEN.

Men Flasken! . . . (griber efter den).

BONDEN (afværgende).

Saa smaat! Skaal — Skaal, lille Mo'r!
Hvad skulde monstro jeg derved forlise?

KONEN.

Forstand og Førlighed, Hus og Gaard!
kun drøvelig bliver den Bondes Kaar,
naar selv han sin Lykke i Vejen staar!

BONDEN (ler).

Hej, Lykke! Derom er der gjort en Vise. (synger).

Den naadig Junker rider ud
saa frydelig;
han gaar i Krig som han kan bedst:
Hyp, alle mine Hest'!
Til Tak for Skrammer og for Saar
et Fribrev han paa Godset faar;
af gyldent Stob og Pottemaal
han drikker sine Bønders Skaal.
Hyp, alle mine Hest'!

Den sølle Bonde rider med
saa frydelig;
han hænger paa som han kan bedst:
Hyp, alle mine Hest'!
Han faar sin Part af Hug og Slag,
han vænner sig til Nakkedrag;

derhjemme venter ham hans Løn,
en arrig Kvind', en gammel Røn'.
Hyp, alle mine Hest';

Der driver Dug ad Markens Straa
saa frydelig;
den Ridefoged driver bedst:
Hyp, alle mine Hest'!
Den blissed trak sig lam i Gaar,
des bedre for et Skrald den staar;
vort Landgild' skal dog redes ud,
saa slagter vi den sidste Stud.
Hyp, alle mine Hest'!

Og maa jeg gaa fra Hus og Gaard
saa frydelig;
saa ligger Landsbykroen næst.
Hyp, alle mine Hest'!
Dér stalder jeg mit Helmis op,
dér strækker jeg min møre Krop,
og drikker saa af Pæglemaal
den naadig Herres naadig' Skaal.
Hyp, alle mine Hest'!

SØNNEN.
Du Fa'r!
BONDEN. Javel!
SØNNEN. Naar jeg bliver stor,
skal jeg saa gaa til Kro's som Du
og synge den samme Vise?
BONDEN (ler).
Jeg véd ikke ret . . . Du kan spørge din Mo'r!
KONEN (har rejst sig, trækker en Kæp ud af Knippet).
Ja jeg skal synge Jer! Fort! kan Du gaa! . . .
BONDEN.
Nej ikke førend min Flaske er tom.
Av, av . . .
KONEN. Saa lig som Du reder! (trækker Sønnen med sig).
Kom!
(Moder og Søn ud).
BONDEN.
Den Kærling og Ridefogden er et!
De kurerer for Svie med Hassel-Fedt!
(har rejst sig, faar Øje paa den stolte Kvinde).

Men se, her er Stads-Folk til Skovs i Dag . . .
(nærmer sig hilsende ydmyg med Huen i Haand).

DEN STOLTE KVINDE.
Træd nærmere! — Er Du af Trælleæt?

BONDEN.
Jeg er vorned Hovbonde — slet og ret!

KVINDEN.
Du siger det selv — Du er en Bonde.
Hvi er dine Kaar da bleven saalunde?

BONDEN (trækkende paa Ordene).
Forlov! er Fruen en Naadigfrue? . . .

KVINDEN.
Jeg er, som Du siger!

BONDEN. Saa har I vel Skriver,
og Ridefoged og Ladefoged,
som stændig paa Ægter og Hovpligt driver?
og Birkedommer og Birkeret,
som Godsets Karl til Militsen sender? —
og Jæger og Skytte og Stegevender,
Lakajer og Drenge og Kammerpiger? . . .

KVINDEN.
Jeg fatter ej, hvad den Tale siger!

BONDEN.
Ja saa — I er ikke en Naadigfrue?
(sætter Huen paa Hovedet, mere gemytlig).
Kan hændes I maatte fra Gaarden gaa
og huser nu her med de Terner smaa!
Ret kønne Piger! Jeg lysted tilvisse
at skifte Kone — til Kyndelmisse.
Det kunde gaa an. Hvad hedder hun dér? . . .
(peger).

KVINDEN (rolig).
Tapperhed!

BONDEN. Tak! Jeg har nok af den Slags.
Jeg tænker hun tog til Krabasken straks.
Men hun — den anden — med Ring om Haaret? . . .

KVINDEN (som før).
Troskab!

BONDEN. Pyt! Har man gaaet og baaret
paa Trællelænken, Aar ud, Aar ind,
saa er Troskab ikke just efter ens Sind. (drikker).
Den næste? . . .

KVINDEN (rolig smilende). Agerdyrkningens Flid!

BONDEN.

Hvad — Agerdyrkning? Deraf har jeg nok.
Nej! skulde jeg bytte — saa tog jeg en Frue,
som bød mig Plads i en rummelig Stue,
gjorde mig fri for de haarde Plager
og Førstemand paa min egen Ager.
Gerne skulde jeg Læsset trække
og lægge Kræfter til for os begge,
naar blot jeg vidste, at hvad jeg gjorde,
det blev ej som Avner for Vinden borte!
Men nu er jeg kun som et sølle Kræ,
en Ympe, der næppe har Marv til et Træ;
jeg savner Godhed, hvortil jeg kan ty,
jeg savner Retfærdigheds Læ og Ly —
jeg mergler og muger og pløjer og kører,
aldrig en Tak jeg af nogen hører;
knubbede Ord baade ude og inde —
knap nok Goddag hos min egen Kvinde!

(peger paa Flasken.)

Kun her er Trøst. Naar min Flaske jeg dier,
al min Sorg og Bedrøvelse tier;
og stunddom det er, som fjernt jeg hører
en Røst, der raaber: Du var en Mand,
Du værged og dyrked det ganske Land!
Rejs Dig og hævd Dig din Fædrenestand!

(vredt og vildt.)

Det er vel Djævelskab i mine Ører!

(kaster Flasken.)

Lig dér, Du Skælm, Du Bondefører!

KVINDEN.

Stakkel! som trænger saa haardt til Freden,
til Retfærd og Godhed! til atter at vinde
det tabte tilbage! (peger paa fjerde Pige.)
Saa se paa hende!
Hun hedder Fædrelandskærligheden!
Mig tjener hun tro — jeg er hendes Frue;
hun bød Dig vel Plads i en rummelig Stue,
gjorde Dig fri for de haarde Plager
og Førstemand paa din egen Ager!

BONDEN (ryster paa Hovedet).

Jeg fatter dig ikke! (Jægerhorn.)
Tys! Naadigherren!
Hvad vilde han sige? . . . Hvor skal jeg mig skjule? —

KVINDEN (slaar med sin Ten paa Kæmpehøjen, den aabner sig).
Kryb ned i min Kælder — ind i min Hule!
(Bonden kryber ind.)
Dér kan han hvile sig ud en Stund:
han véd ej, han sover paa Fædrenes Grund!
FØRSTE PIGE.
O Moder, Moder! hvor bittert er Livet!
KVINDEN.
Lov er for alting i Tiden givet!
Egekæmpen i Skoven staar,
trøskner og falder — muldner, forsvinder:
men atter skyder der frem en Vaar
med Bøge-Skærm omkring Fortids Minder.
Jorden er nærende; Slægter kan dø —
men aldrig Slægtens det evige Frø!
Junkeren kommer ind i Baggrunden med Følge: Ridefoged, Ladefoged, Skriver, Birkedommer, Jægere, Hundedrenge osv.
JUNKER (standser).
Min Livvise! Klavs!
RIDEFOGED (vender sig). Den Naadigherres Livvise!
BIRKEDOMMER (vender sig). Den Naadig Herre behager
at forlange sin Livvise!
JÆGER (synger).
I Køllert og Staal drog vi ud,
med Æren vi vender tilbage;
vi slog for Konge, vi slog for Gud —
da fulgte saa liflige Dage!
Af Ædelvildt er den Skov saa fuld,
paa Marken træller de Bønder;
Herren drikker af Bægerets Guld
og sover paa stukne Hynder.
Hallali, hallali, hallo!
I Skoven saa ville vi jage!

Med Kobbel og Horn drog vi ud,
med Vildtet vi vender tilbage!
lad Hornet klinge for Jagtens Gud —
lad Pokker til Sorgerne tage!
Af Terner smaa er den Gaard saa fuld,
paa Markerne træller de Bønder;
Rusen vinker fra Bægerets Guld
og Hvilen fra stukne Hynder.
Hallali, hallali, hallo!
I Skoven saa ville vi jage!

JUNKER (slaar op med Haanden).
I Skoven saa ville vi jage! (ud med Følge).

KVINDEN (følger Junkeren med Øjnene)
Selv er den Junker af sin Tid et Barn,
i Fordom hildet og i Hovmods Garn,
som Bonden i Vankundighed og Trældom!
Men som der ligger Spirer under Mulde
i Bondens Sjæl — saa spirer det tilfulde
i Naadigherrens — og den Dag vil komme,
hvor Herrens Eftermand skal Trællen hæve
i Tillid til Fornuft og Hjertelag!
(peger paa Kæmpehøjen).
Den Stakkel sover nu i Højens Stue —
han aner ej, han hviler paa den Grund,
hvor Kæmpeætten søgte og fandt Ro:
fra vilde Hærfærd Dødens milde Sødme!
Og dog skal ogsaa han staa frem en Gang
vakt ved en ny og malmfrisk Efterklang
af svundne Dages Daad og Kæmpe-Tro —
og atter skal en Sol i Danmark rødme!

MELLEMAKT

Sceneforvandling. En smuk Juli-Eftermiddag (1792) i Lars Mathisens Have paa Frederiksberg. Traktørstedet, et lavt Vaaningshus, ligger hen imod Baggrunden til højre. I Midten af Baggrunden mellem Træerne er et stort Transparent foreløbig skjult af Opstandere med et Forhæng. Til venstre er Laagen, som fører ud til Vejen. I Forgrunden, til begge Sider, Lysthuse med Borde og Bænke. Digteren staar yderst til højre; han holder et Blad Papir i Haanden — slaar Takten til og ligesom leder det kommende

Optog af Bønder, i Højtidsdragt, med Landsbymusikanter i Spidsen. Bønderne kommer fra venstre Side igennem Laagen og drager over Scenen ind i Traktørstedet.

SANG (af Thaarups „Høstgildet").
„I Freden blev min Isse graa,
saa herligt Gud mit Arbejd lønner;
jeg Trældoms Lænker brudte saae,
og jeg har fri og kjække Sønner.
Velsigner Kongen alle Mand;
thi han har adlet Bondens Stand —
o Gud! velsigne Christian;
thi han har adlet Bondens Stand!"

DIGTEREN (naar de er draget ind).
Ja „Gud velsigne!" . . . Nok derom

jeg ganske bort fra Prologen kom —
Det var dog en mageløs Fest i Dag:
Byen behængt med Kranse og Flag;
Borgere, Bønder, Musik og Faner,
Studenter, Soldater, Matroser, Kanoner,
Piger og Koner
paa alle Altaner
strøende Blomster til Sangens Toner! . . .
Hvad vil Prologen ønske sig mer?
Altsaa; giv Agt! præsenter Gevær! (læser).
„I Dag, saa pas ved Klokken to,
blev Grundstenen lagt paa Vesterbro:
der lagdes en Sten til den Frihedsstøtte,
som ingen voldelig Haand skal flytte,
som ikke rokkes af nogen Magt; —
i Folkets Hjerte blev Grundstenen lagt! . . ."
(afbryder.)
Det forekommer mig noget tørt.
Her kryber jeg op paa de tomme Bænke
og improviserer:

Vi Bondemænd
fra Rødovre, Hvidovre, Gjentofte, Valby,
vi søge til Lars Mathisen hen,
at finde fornøden Fourage og Stald-Ly —
at sige for Bæsterne! Selv vil vi have
lidt Sul for Tanden, lidt Saft i vor Mave;
og medens vi Punchen hos Lars bestiller,
saa loved han os, denne Digter her,
som gerne besøger os dér, hvor hvor vi bor,
at snakke for os et Par kønne Ord:
En Efterslet fra Festen i Dag
her under Lars Mathisens Tag
skal samle os Bønder fra samme Sogn,
at drikke et Glas og synge en Vise,
Landboreformernes Goder at prise,
raabe for Konge og Kronprins et Leve! —
og saa tage hjem med Hest og Vogn,
saa glade, som var vi Baron eller Greve! . . .
(springer ned).
Prologen er endt. Og véd I — jeg vædder,
den passer til Tiden — som er saa naiv!
(Maleren kommer ind fra Laagen).
Men se, dér kommer min Broder i Aanden!
Han holder, som jeg, et Papir i Haanden.

MALEREN (læsende op af et Brev).
„Min elskede Ven! hvor kan Du dog sige
saa grumme Ord til din stakkels Pige?
Du sværmer for Frankriges Revolution —
jeg sværmer kun for min Elskers Person!
Men se, nu har Fa'r Dig sit Hus forbudt,
fordi Du den Tale i Klubben har holdt;
ak! sig, at Du har den Tale fortrudt,
som har mig saa stor en Fortrydelse voldt!
Du er jo saa god; og Du maler saa yndigt;
er det da ikke, for Alvor, syndigt
at sætte sig op imod Konge og Land?
Gaa i Dig selv — og kom, hvis Du kan,
i Aften til Lars Mathisen ud:
dér mødes, dér ses vi — Resten véd Gud!"
DIGTER (har kigget ham over Skuldren).
Ja, det var, ved Gud! et nydeligt Brev!
MALEREN (kysser Brevet).
Aa, hvordan er hun da — som Brevet skrev!
DIGTER.
Jeg gætter mig: — blond! — med Troskab i Øjet!
velskabt — og sød — og lidt misfornøjet? . . .
MALER.
Truffet!
DIGTER. Det traf sig ret heldigt da! —
Hvad vil Du saa gøre? . . .
MALER (mørk). Ile herfra
til Damhussøen — og saa . . .
DIGTER. Nej holdt!
Vandet er baade for dybt og for koldt.
Du kunde i Morgen fortryde det Bad . . .
lad os heller hjælpes i Aften ad!
MALER.
Jeg siger: umuligt!
DIGTER. Ja saa?
LARS MATHISEN (er kommen ud med Flaske og Glas).
Godaften!
DIGTER.
Ih, dér har vi Lars — med Ratafia-Saften.
Hvad siger Du, Lars . . .?
LARS (ryster Flasken). Kluk—kluk! og Kuk—kuk!
(synger).

Mel.: Den lille Kukuk (Schulz).

En Neverkukuk — en liden Taar
den læger for Sygdom, den dulmer for Saar:
Der er ej i Verden den Svie, den Brøst,
den standses ved Kukmandens liflige Røst!

ALLE TRE.

En lille Kukuk — en lille Kukuk—kuk—Kukuk!

MALER.

En lille Kukuk i Brystet slaar
med lydeligst Stemme i Ungdommens Aar:
og tier den stille, da varsles derved,
at Hjertet har skrinlagt sin Kærlighed!

ALLE TRE.

Den lille Kukuk o. s. v.

DIGTER.

En anden Kukuk i Brystet slaar,
den fjedres paany for hver kommende Vaar:
og det er den Livslyst, som spørger ej: hvad
og ikke hvorfor — men for intet er glad!

ALLE.

Den lille Kukuk o. s. v.

ALLE TRE (klinker med hverandre).

Saa lad os kukke som en vi tre,
og Verden frejdigt i Øjnene se:
hver venter sit Varsel fra Fuglen paa Kvist,
men den kukker bedst, som selv kukker sidst!

(Musikken spiller Refr. indtil det sidste Kukuk!)

DIGTER (slaar Maleren paa Skuldren).

Dér har Du Ræson! Og véd Du nu hvad:
den gamle vil være i Aften glad;
han sværmer for Frihed — at sige, til Maade —
for alt hvad der tjener til Gavn for Landet,
Borger-Oplysning og Bondens Baade!
Dine jacobinske Ideer er blandet
med det idealeste Sværmeri
for at vandre med Laura omkring i det fri!
Jeg staar Dig, min Ven, kammeratlig bi,
jeg selv er skudt i den anden Søster,
og, mere dristig, jeg mig fortrøster
til at entre i Aften den gamles Skude,
naar Stemningen puster i alle Klude,
og Punch og Begejstring gør Hjertet hedt! . . .

LARS.
Hm! hm! . . .
DIGTER. Ja, Lars, Du griner saa fedt!
Har Du ikke selv Tranparentet bestilt? —
har han ikke smukt sig ved Arbejdet skilt?

Nuvel! vi blander det hele sammen:
Borgere, Punch, Begejstring og Bønder —
og jeg vil være en Ærke-Synder,
om ikke den gamle smelter ved Flammen
af Frihed — og siger til Kærlighed: Amen!
LARS (nikker).
Det mener jeg med! — ongefær — omtrent!
DIGTER (til Maleren).
Du nedstemmer bare passelig Tonen
om alt, hvad som vedrører Revolutionen.
Du drikker og synger; Du gør som jeg,
som Svigerpapa, som vi alle til Hobe:
den, som gør andet, han er en Taabe;
— thi deri har Tiden, men jeg ingen Skyld:
vi behandler det hele som en Idyl!
MALER (med Haandslag).
Nuvel da!
DIGTER. Til Side! dér har vi de smaa!
(idet Lars gaar, og de to skjuler sig i Lysthuset yderst til højre).
De har noget paa Hjerte; det ser man tydeligt —
Ah! de vil synge — se det var jo nydeligt!
Laura og Thora kommer ind gennem Laagen, holdende hinanden om Skuldrene.
LAURA (synger).
Mel.: „Nys fyldte Skøn Sired" (Schulz „Høstgildet").
Nys fyldte Skøn Sired det attende Aar —
saa sang jeg i Vinter, saa sang jeg i Vaar;
men løves min Sommer og stunder min Høst:
dog bier, dog venter det trofaste Bryst.
THORA
O Søster, vor Skæbne Skøn Sireds er lig —
lad Amor kun væbnet erklære os Krig:
der bies med Lempe, der ventes med List,
vi Smaapiger véd dog, vi sejrer til sidst!
LAURA.
Kom, Thora! vi vil blande vore Klager sammen.
(de synger).

DUET.

Mel.: I Dalens Skød en Hytte laa (Schulz „Peters Bryllup").

Paa Rosens Gren de Knopper to
undseeligt berøre
hvad ingen Pige tør betro
selv til en Moders Øre:
og Kvælden fælder ømt sin Dug
som Graad i deres bange Suk!

To Søstre smaa i Kvælden sen
sødt hviske til hinanden,
før Rosen brydes af sin Gren
og pryder Vandringsmanden:
hvad der hos ham blev Livets Lyst
var Længsel først i Knoppens Bryst!

MALEREN (træder frem, med udbredte Arme).
Fortyllende Gærderoser smaa!
Hvad gjorde den Vandrer? Han sang som saa: (synger).

Mel.: I Østen sølvblaa Dagen smiler (Schulz „Peters Bryllup").

I Haven her hvor Flora smiler
fra mindste Blomsterstraa,
den Vandringsmand saa glad heniler,
at plukke Roser smaa;
han griber om de Knoppers Gren —
men bryder dog kun en!
(omfavner Laura).

DIGTER (træder frem ligeledes med udbredte Arme).
Den anden Rose — hvad svared saa den?
THORA (synger).
Hun tog helst Flugten til det fjerne —
DIGTER (synger). Jovist — den lille Skalk!
THORA. Ak nej, hun rækker ham vist gerne
sin Læbes Rosenkalk!
BEGGE. Og Flora ser til Parret ned
misundelig derved!

DIGTER.
Det passer fortræffeligt ind i Rammen.
Men hvad er nu det? — hvem kommer dér sammen?

Pagerne fra Frederiksberg Slot kommer farende ind med Bondepigerne Ane og Grethe imellem sig.

Mel.: Se engang min raske Glut (Schulz).

FØRSTE PAGE. Se engang min raske Glut —

ANE. Vil han slippe —
GRETHE. Lad mig være —
ANDEN PAGE.
Hun er yndig, paa min Ære!
kom Du smaa, jeg kysser Dig —
ANE OG GRETHE.
Nej det gør, det gør I ej!
MALER. Se engang den Spirrevip —
PAGE. Hvad behager? Ti De stille! —
DIGTER. Jeg skal med de Pager spille!
MALER OG DIGTER.
Tør I binde an med mig,
nej det tør, det tør I ej!
ANE. Det er vel den Jomfrus Ven —
GRETHE. Nej hvor mandig og hvor vakker —
ANE. hvor de med de Pager snakker! —
LAURA. Har I saadan Ven, som jeg?
ANE OG GRETHE.
Ak, det har, det har vi ej!

(Maler og Digter kommer tilbage efter at have drevet Pagerne ud).

MALER.
Vi siger „Reisauss!" til det Junkervæsen —
og smælder dem Portlaagen i for Næsen!
DIGTER.
Men Borgerskabet vi aabner Døren,
og beder dem, slaa med os her til Søren!

Ind kommer et stort Tog af Borgere, civile og i Uniform, med Koner og Børn, Studenter, Soldater, Bønder, Matroser, Tjenestefolk o. s. v. Andre Bønder kommer ud fra Traktørstedet.

KOR.

Mel.: (af „Høstgildet") Frugtbare Marker og skovgroede Sletter.

Hejsa, her kommer vi, Borger og Bonde,
Plads for os alle, for alle som en!
Lars skal os kvæge, og Lars vil os unde
Saften, som styrker de mødige Ben.
Benene brugte vi, Vejen var støvet,
Tungen blev tør af at raabe Hurra;
ung er vor Frihed, men Punchen er prøvet,
den vil vi ha'!

LARS (med Huen i Haand, fulgt af Piger, som byder Punch rundt).
Takker ærbødigst Borger og Bønder,
Sømænd, Soldater, med gammel og ung!

Lars er endnu kun en ringe Begynder,
Byrden af Æren kan falde ham tung:
men førend Aftenen kaster af Hesten
mange, som stod for et Indhug endda —
Byrden af „Slaget" jeg tænker dog næsten,
jeg kan den ta'!

TOLDBETJENT.
Jeg er en Tolder . . .
LARS. Ja Du est en Synder!
dog er Akcisen for Byen til Gavn!
BAADSMAND.
Væk med den Smørstikker! . . .
TOLDBETJENT. Han er en Flynder!
BAADSMAND.
Saa har jeg Søskende i Kjøbenhavn!
STUDENT.
Vi er Studenter og det vil vi sige:
sværme for Baggesen, det var en Skam,
naar vi ej sværmed for Rahbek tillige . . .
ANDEN STUDENT.
Ja, og for Pram!
BAADSMAND.
Plads for Matrosen! Og Plads for hans Hyre!
hvor den blir a' — ja Vorherre det véd;
Fanden skal ransage Hjerter og Nyre:
den er min Broder, som gør mig Besked!
(klinker med en Soldat).
Er Du en Landsoldat: kom til mit Hjerte!
vi er dog Planker i selvsamme Skrog;
siger Du nej? . . . Ih den Onde skal stjærte
saadan et Drog!
SOLDAT.
Tror Du at Trøjen har gjort mig til Kryster:
prøv da min Næve . . .
BAADSMAND. Ja, den er krabat!
Sabel ved Siden, paa Nakken Tornyster,
Glasset for Munden . . .
BAADSMAND. Din Skaal, Kammerat!
SOLDAT.
Er Du en Orlogsgast, jeg er Gefrejter!
begge for Konge og Land vil vi slaa;
sammen ved Fester, og sammen i Fejder . . .

BAADSMAND.
Sej da, la' gaa!
BONDEMAND (træder midt imellem Matros og Soldat).
Sønner af Bonden, som dyrker sin Ager:
Gaarden blev rejst dér, hvor Husrønnen laa;
Tømmeret holder saa længe det knager,
I har det Tømmer, som længe skal staa!
Skaal for Forældrene! Vi maatte slide,
døje det onde, som bortvejret er:
Frihed gav Lykken; og den, skal I vide,
hviler paa Jer!
DEN BREDE BORGERMAND.
Kom saa, Børnlille! lad Bollerne brænde!
Frihedens Giver har Virak fortjent;
Festen forlanger i Glæde at ende,
Lars har os lovet et smukt Transparent!
LARS OG BORGERMAND (sammen).
Saadan en Glædesdag fordrer sin Lygte,
Bachus oplyse vor Smule Forstand!
den, som for Dunster i Morgen vil frygte,
han er ej Mand!

(byder de omkringstaaende at tage Plads om Bordet, hvor Puncheboller bliver fremsat. Størsteparten af Gæsterne i Toget gaar ind i Traktørstedet).

DIGTER.
Her har Prologen et Ord med i Laget
før Epilogen sit Punktum faar sat:
Glæden i Aften er Kunstner af Faget,
fletter sin Krans i den lysende Nat!
Kort er vor Sommertid, stakket er Lykken,
Frihed kan hvile paa Skulderen tungt:
men om end Alder kan krumme os Ryggen,
Haabet er ungt!
DEN BREDE BORGERMAND (til sine Døtre, Laura og Thora).
Naa, Pigebørn! hvor blev I vel a'? . . .
(til Bondemanden, Hans Jensen).
Hans Jensen! Velkommen! Saa sæt Jer da!
(peger paa Ane og Grethe).
Pigebørnene med til Festen? —
HANS JENSEN.
Ja, Tøserne skulde jo Stadsen se!
BORGERMAND.
Aa værsaagod, øs op med den Ske
og smag paa Punchen! Jeg synes næsten

den trænger til Sukker . . .! Hej, Folk, lang hid!
Tag for Jer af Varerne! „Gem ej til Natten,
saa véd I, man gemmer saa nemt til Katten!“
(slaar sig paa Lommen).
I Aften betaler jeg hele Klatten!

HANS JENSEN.
Jo jo! I tjener nok Penge derinde
i Byen! . . .

BORGERMAND (ler).
Naa naa da! og I paa Landet:
I faar dog vel Humle og Malt til Vandet?
og noget til Offer for Præst og Degn? —

HANS JENSEN.
Bare vi ikke til Høsten faar Regn . . .

BORGERMAND.
Naar bare vi slipper for Krigen fri
og ej kommer ind i det Maskepi
med Revolutionen . . .

HANS JENSEN. Ja, den er nok slem!

DIGTER (frem med Maler).
Min Herre! tilgiv jeg trænger mig frem
og forestiller min Ven og Broder!

BORGERMAND.
Ej! spiller vi op efter disse Noder!
Jeg troed', jeg havde mit Hus ham forbudt? . . .

DIGTER.
Uden Fortrydelse! han har fortrudt . . .

MALER.
Nej, nej! . . .

DIGTER (klemmer hans Arm).
Jovist har han saa fortrudt,
hvad Ungdom, forført ved Sværmeres Taler,
kan sige og gøre, en flygtig Minut!

BORGERMAND.
Saadan Student — som gaar hen og blir Maler! —

DIGTER.
Nu ja! den Daarskab har flere gjort!
At præke mod Kunsten hjælper ej stort,
saa vist som Kunsten forskønner, forsoner,
hvor Livet tidt bliver grelt og graat.
Den bygger af Skyernes Guld et Slot,
den bryder ind med liflige Toner
i dagligdags Verdenens Hurlumhej . . .

BORGERMAND.
Hold han sig heller paa slagen Vej
og forklar, hvad han vil! . . .
DIGTER (ligefrem). Vi vil sidde ned!
Vi forlange bare — i Mindelighed —
en Plads ved Bordet, hvor Glæde og Fred,
hvor godt Humør og Forsonlighed
har bænket saa mange ærede Gæster.
BORGERMAND.
Hm! da! lad gaa! Men et, Hr. Maler:
han holder mig ingen af disse Taler
om Girondiner og Sansculotter,
hvori man sin Uerfarenhed blotter
og støder de ældres sunde Sans,
som dog er den raadende — her til Lands!
MALER.
Min Herre! Jeg tænker ej paa at tale!
jeg siger bare . . .
DIGTER. Jeg siger: ti!
Vi er helst for Politiseren fri.
MALER.
Men — naar jeg i Mindelighed vil bevise
at Fremtiden hviler paa Revolutionen . . .
DIGTER (støder til ham).
Mens Nutiden Ho'det derved kan forlise;
Dosmer! (højt) Godtfolk! den nyeste Vise!
BORGERMAND.
Det var ret! En Vise, vi alle kan synge,
med Omkvæd rundt i den hele Klynge!
DIGTER (synger).

Mel.: Vor Jord er ikke skabt til Kval (Schulz).

Gid Pokker ta'e ved Politik —
det er en Janitscharmusik;
den kan vel væbne os vor Arm,
men hidser Hjernen med sin Larm
og gør os aldrig hjertevarm!
For hver en Kombattant
som skøn Musikken fandt,
der findes jævne Mænd endnu,
for hvem det Bulder er en Gru!
KOR. Der findes jævne Mænd endnu o. s. v.

BORGERMAND.
Hvad gavned os, om vi holdt Bog
med Staters Form paa alle Sprog,
og vandt derved for vor Person
en ny politisk Skabelon —
men ej en sund Konstitution?
Den Stat, som tærer paa
sin Helsen, maa forgaa;
vor Sundheds Vel den skøttes bedst
ved daglig Dont og munter Fest!
KOR. Vor Sundheds Vel o. s. v.

LARS. Ja lad os glæde os saafremt
vi kan bevare Sans for Skæmt:
saa længe vi et „Slag" kan slaa
og Øjet ikke maaber paa
en Jord, som kun blev askegraa!
Den Gud, som gav os Tørst,
han skabte Vinen først;
han lod ej Druer myldre frem,
at Koen skulde æde dem!
KOR. Han lod ej Druer o. s. v.

MALER. Nuvel, vor Jord er som vi ta'er
den selv, og som vi Sanser har;
det skal ej koste Kiv og Snak:
ta'er I den flak, saa er den flak —
jeg ta'er mit Glas og siger: Tak!
Er Pigens Kind ej rød,
er Druens Saft ej sød? —
jovist, min Ven, vor Jord er skøn:
vær selv dens ægte, muntre Søn!
KOR. Jovist, min Ven, vor Jord er skøn o. s. v.

BORGERMAND (til Maler).
Kunde han blive i samme Trit,
jeg tilgav ham gerne — det siger jeg frit.
Det var frisk fra Leveren, unge Ven! . . .
lad mig se, han besøger os snart igen!
MALER (med et Blik paa Laura, der klinker med ham).
Hvad Hjertet er fuldt af, det taler Munden —
jeg er ikke omvendt, men overvunden!

DIGTER (til Borgermand).

Vi har Brikker paa Haanden! giv bare Tid . . .
De skal overraskes — nu paa Stunden!

BORGERMAND (peger leende paa Hans Jensen, som rejser sig).

De vil byde mig Schak — Hr. Springer! Nuvel;
kan hændes De vinder Spillet paa Bonden!

HANS JENSEN

(vinker ad to unge Bønder, som fører en gammel, kroget Bondemand imellem sig).

Kom hid! . . . Det er min Nabos unge Sønner —
og her, den gamle selv! Se hvor forslidt,
hvor krum han under Striden sig har stridt,
fra dengang Naadigherrens usle Rønner
blev tvungen Bonden paa, med Ægt og Hovpligt,
med Vornedskab og Stavnsbaand, og det alt!
Gud være takket! den Tid er forbi!
Jeg — med Forlov — har hid de trende kaldt,
mens Glæden her i Dag har taget Bo,
og jeg vil be'e om Plads for dem ved Bordet,
her jævne mig og mine Døtre to!
Vor Kronprins — Reventlov — og Bernstorf
med andre Hædersmænd har løftet Aaget
fra Trællen. Men er Sagen dermed færdig?
Nej, nej! den Bonde i sin Kofte graa,
som hører første Foraarslærke slaa
og ser den sidste Trækfugl bort at drage:
han maa nu selv en Haand i Hanke tage
med gammel Slendrian og gammel Fordom,
som klæber sejgt og ikke slides let!
Vel er hans Sønner dem, som nærmest staar
for langsom Rejsning af den nye Gaard
og langsom Bedring af de gamle Kaar —
men Hjemmets Kvinde kommer Styret næst;
den stille Gerning lykkes hende bedst,
hun fik jo Taalmod til at kunne bære
de Byrder, som er Kønnets største Ære.
Saa nævner Glæden jeg endnu en Gang:
og som jeg selv blev glad, imens vi sang
om Pigens Kind, der blusse kan saa rød —
saa vinker jeg ad de to Ungersvende,
og bér Jer, Godtfolk, tømme Glasset paa,
at Ane og at Grethe — mine tvende
Smaapiger — maa det rette Vink forstaa:
I ser, de bliver røde! Ja, saa véd

de sikkert bedre end jeg selv Besked
om Resten. — Dobbeltparret længe leve!
(Alle rejser sig, klinker, lykønsker).

BORGERMAND.
Det lider jeg! Naar Brylluppet skal staa,
saa vil vi alle med.

HANS JENSEN. Og Haand derpaa!

GAMLE OLE PEERSEN (frem, støttet af Hans Jensen).
Min Røst er svag — og imod Jord jeg luder,
den Jord, hvor Bonden daglig ser sin Grav,
imens den giver ham hans Brød og Velfærd,
indtil han lægges i dens lune Puder.
Jeg vil kun sige til min Nabo her,
som er saa stout endnu, som han er brav:
Hav Tak, Hans Jensen! Signe Gud de unge!
Men faar de, hvad vi ældre ønsker dem,
de Goder, som for deres Børn kan øges
i Frihed, Velfærd, Kundskab, og hvad mere
der nævnes kan... saa lad dem aldrig glemme,
at Jorden giver langsomt kun sin Høst
og aldrig giver mer, end vi kan fordre
af det, vi lagde selv i Jorden ned!
Det, som vor Flid os yder, skal vi tage
med Tak til Den, som gav! Men aldrig bør
vi gabe over, hvad vi ej kan evne,
og bryste os ud over Stand og Vilkaar!
Thi Bonden skal i Landet bo og bygge,
skal værge det som sit — men aldrig smykke
med laante Fjedre sig og skyde Vommen
i Hjertet op, og sige: Her er jeg;
jeg er den første, som jeg er den sidste!
Da turde Bondens brede Lykke briste,
og dermed brast det hele Land isønder!...
Det siger jeg, den ældste blandt de Bønder,
som kom til Frihedsfesten ind i Dag.
Min Ryg er ludende, min Røst er svag,
men kanske Øjet ser i Tiden frem,
saa vist som jeg har knap Tid end herneden,
før jeg et bedre Boelssted skal gæste!
Jeg siger: Gud bevare Landefreden;
den værge Bonden — til sit eget Bedste!

BORGERMAND.
Kom til mit Bryst, Du gamle! (omfavner ham).

DIGTER (vinker ad de fire Piger). Kom I her!

(han stiller Laura, Thora, Ane og Grethe op midt paa Scenen, træder frem foran dem og siger:)

Og jeg er en Digter — saa vil jeg sige:
Jeg hører i Luften suse en Sang,
ret som en Moder, hvis Stemme
har saa betagende Klang.

Tider synke og Tider stige,
Menneskeværk kan smuldre til Støv —
men Træet kaster kun bort sit Løv
for at flette sig Kransen til Vaaren.

Og rejser vort Folk sig en Frihedsstøtte:
den kunde, som Menneskeværk, ej nytte,
om ej den stod fast i Naturens Grund
vogtet af Folkets ypperste Eje
i Frihedens fejreste Stund:

Tapperhed — prøvet i Strid —
Troskab — bevaret i Freden —
Agerdyrkningens jævne Flid —
og Fædrelandskærligheden!

(han rækker de to unge Bønder og Maleren hver sin Krans. De træder frem og bekranser de unge Piger).

FØRSTE UNGE BONDE.
Jeg kaarer mig Tapperhed —

MALER.
Troskaben jeg —

ANDEN UNGE BONDE.
Jeg Agerdyrkningens jævne Flid —

DIGTER.
Og jeg . . .

BORGERMANDEN (frem).
Nej holdt! Ogsaa her er nogen,
som har et Ord med . . . Hvem er vel I?

DIGTER.
Jeg er Prologen — som er saa fri,
ogsaa at paata'e mig Epilogen!

(Peger mod Baggrunden. Et Tæppe glider til Side. Man ser Frihedsstøtten: fire unge Piger, som forestiller de fire Statuer paa Fodstykket: „Tapperhed", „Troskab", „Agerdyrknings Flid", „Fædrelandskærlighed".)

BORGERMAND.
Ah! . . .

DIGTER (træder frem; synger Slutningssang af „Høstgildet").
„Her, Dannemænd, staaer Friheds Minde,
for Landets Fader, Bondens Ven!
o! kommer Piger! Krands at binde,
hvad frie Hænder satte hen!
en Blomsterkrands hver haabfuld Sommer,
en Krands af Ax, hver Høst, som kommer.
KOR.
O Gud velsigne Kristian,
thi Frihed, Frihed skjenkte han."
(Dans af Bønderkarle og Bønderpiger).

BORGERMAND.
Det maa jeg tilstaa . . .
DIGTER (peger paa Maler). Han dér er Mester!
og Epilogen: Jeg siger til Gæster,
til store og smaa . . . . .
(lægger Borgermandens Haand i Lauras og Malerens Hænder; nærmer sig selv med Thora).
det blev endt i Fryd
under Musikken og Sangens Lyd!
Den Bonde han værger Landefreden —
den Borger beskytter Kærligheden —
Kunstneren virker for Folk og Land —
og ta'er sig den Frihed, som han nu kan!
BORGERMAND.
I tror, jeg er „mat" . . .
DIGTER. Paa saadan en Dag
man styrkes ved Glædens og Enigheds Sag!
RAAB.
Kronprinsen! . . . . Kronprinsen kommer hid!
(Kronprins Frederik kommer med Reventlov, Bernstorf og andre høje Herrer. Han vinker hilsende omkring til alle.)
KOR (fra før).
RAAB.
Leve Kongen og Kronprinsen! — Leve Friheden! —
Fædrelandet leve!

MELLEMAKT

Musik. Sceneforvandling. En klar Høstformiddag i Frederiksberg Have ved Frederik den sjettes Støtte. Paa begge Sider i Forgrunden en Del af Gartnerboligerne, længere tilbage de halvrunde Bænke og to Sidegange. Bag Frederik den sjette ses Haven i dybt Perspektiv.

EN FORNØJET MAND (staar midt paa Scenen og siger).
Nej hvor dog Solen velsignet skinner,
trods Høsten har meldt sig tidligt i Aar
og sprængt med Guld og med Sølv sit Haar
over de fersken-mossede Kinder!
Blomsterne smiler langs Gartnerens Mur,
og Fuglene synger og ler og gør Kur —
det er nu deres Manér engang!

Ja, de kan synge — som om de sang
for den gamle Konge paa Fodstykket dér.
Han staar saa beskeden og dog saa nobel,
byder velkommen her i sin Have
høje og lave,
Folk i Hvergarn og Folk i Zobel!
(tager sin Hat af, hilsende).
Se, den Gang sang man om Venskab og Dyd
og Enighed, til Camoenernes Fryd . . .

FØRSTE MEDLEM (kommer fra Gangen til venstre).
Om Forladelse! skulde de ikke ha' set
en Sangforening? —

MANDEN (peger smilende omkring sig).
Jo, vær saa artig!
Fuglene her! . .

FØRSTE MEDLEM. Det var ikke min Mening.
Jeg søger en Menneske-Sangforening.

MANDEN.
Ah saadan; Hvad skulde den hedde da?

FØRSTE MEDLEM.
„Concordia"!

MANDEN.
Nej tænk! et symbolsk, betydningsfuldt Navn!

FØRSTE MEDLEM.
Den er enestaaende her i Kjøbenhavn!

ANDET MEDLEM (kommer fra Gangen til højre).
Om Forladelse! Skulde de ikke ha' set? . . .

MANDEN (falder ham i Ordet).
En Sangforening? . . . Nej, jeg har hørt

paa Fuglene — som har saa muntert ført
Diskussioner om slet ingen Verdens Ting . . .
FLERE MEDLEMMER (kommer i to Flokke, hver fra sin Side).
Det er dog for galt, at lade os vente! . . .
Mon Dirigenten vil ha', man skal hente
i Landauer ham? . . .
Han kan „spore" herud!
han er dog vel ikke for fornem, ved Gud! . . .
Netop! det er han, og det skal han være;
Chefen maa kunne Respekt os lære! . . .
Jovist; den Blære! . . .
Hvad sa'e De? Pas De Dem selv min Kære! . . .
Er jeg Deres Kære? . . . Gaa væk!
Hva'behager? . . .
EN.
Mine Herrer! jeg foreslaar, at vi tager
den Resolution, at vi gaar vores Vej!
EN ANDEN.
Gaa de kun til højre — til venstre gaar jeg!
EN TREDJE (kommer løbende).
Vor Dirigent har meldt Forfald!
EN. Saa!
Det manglede bare!
EN ANDEN. Han kan ikke mere!
FØRSTE MEDLEM (efter nogen Betænkning, til Manden).
Min Herre! Vil De ikke dirigere?
MANDEN (smilende).
Takker for Æren — det mægter jeg ikke.
Taktstokken la'er jeg beskeden ligge.
Men kunde vi ikke synge en Vise
— saadan unison' — om Frederik dér?
ET MEDLEM.
De gamle Tider — dem skulde vi prise?
ET ANDET MEDLEM.
Ja netop!
FØRSTE. Men det er jo Reaktion!
MANDEN.
Jeg tænker slet ikke, for min Person,
at ville mod nogen Tid reagere . . .
MEDLEM.
De Tider, som var, de er ikke mere!
MANDEN (ler).
Nej, det er Sandhed!

MEDLEM. Jeg tænker, vi gaar
mens Legen er god! Farvel! De forstaar! . . .

(de gaar ud, hver ad sin Vej. En misfornøjet Mand har sat sig paa Bænken).

DEN FORNØJEDE MAND.
Højest besynderligt. Lige med et —
som blæst fra hinanden — i skilte Dele! . . .

(opdager Manden paa Bænken; hilser).

Maaske, min Herre, De kunde mig sige? . . .

DEN MISFORNØJEDE MAND.
Jeg skal sige Dem: det er skidt med det hele!
Der er noget raaddent i Danmarks Rige. —

FORNØJEDE MAND.
Man skulde min Sandten næsten tro 'et!

MISFORNØJEDE MAND.
Man bliver besnuset, befølt, begloet,
frittet om Farve, spurgt om Kulør;
det er næppe nok, at i Fred man dør,
før man har givet Parolen for Livet!
Den faar man næsten paa Vuggen givet,
og saa skal man stemme og raabe Hurra!
Op med! og ned med! for og imod.
Trods Tiden er sløj, har man Overflod
paa Blade, Brochurer, Viser og Sange . . .
af Fest er der lidt — af Fester for mange;
„Foreninger" blomstrer — Foreningsaanden
den véd ej de levende Raad, og i Vaanden
vender den sig til en Folketaler,
som staar med en krøllet Avis i Haanden
og just saa bekvemt vor Fremtid afmaler,
som Flokken, der hyred ham, ønsker sig den! —
Borgeren trykkes af „Tidernes" Tryk,
Bonden han skutter sin brede Ryg
og tænker: hvor blev Velsignelsen af,
som Friheden loved — men ikke gav?
Godmodigheden blev ubehøvlet;
det svider, men hvem skal Smerterne lindre?
Kiv er der nok af, Kærlighed mindre —
er der noget, man enes om, saa er det Vrøvlet!

FORNØJEDE MAND.
Ih Gudbevares! er det saa slemt? . . .

MISFORNØJEDE MAND.
Det er meget værre! Godmorgen! . . . (gaar).

FORNØJEDE MAND. Adieu! — (ser efter ham).
Den Misantrop har mig ganske forstemt.
MISFORNØJEDE MAND (kommer tilbage).
Endnu et Ord! . . .
FORNØJEDE MAND. For Guds Skyld, hold op!
MISFORNØJEDE MAND.
Rejs til Amerika — hvis De er klog:
lær deres Børn et Verdenssprog!
FORNØJEDE MAND.
Volapük? . . .
MISFORNØJEDE MAND.
Hvorfor ikke? Godmorgen! (gaar).
FORNØJEDE MAND (ler). Top!
Det mangled bare. Nu kan jeg le
og atter med Glæde paa Tingene se.
Vort hjemmegjorte, vort kære Dansk,
som ikke jeg bytter for Tysk eller Fransk,
det eksisterer dog end i vor Mund! —
Og „Jernets Kraft, som i Armen bor“ . . .
(føler paa Armen).
Aa jo; min biceps er end ret stor . . .
Og . . . (ser sig om) disse Steder, de kendte, gamle,
som saa' et Folk sig hver Søndag samle,
naar han dér, klædt som en Admiral,
roed og styred i Havens Kanal —
og ofte styred sin Baad paa Grund! —
ja ja! den Tid er i Folkemund
den gode, gamle! Hvor god den var,
derpaa kan der gives forskelligt Svar;
den vogted dog Spiren, som skød af Mulde
og højned de Tider, der fulgte efter;
og naar vort Folk sig af Nøden rejste
og Flaget og Kransen paa Bygningen hejste:
saa kan vi vel netop fra Toppen flage
til Ære for Sjette Frederiks Dage!

Ja hvilken Udsigt fra Højden deroppe:
vor By er vokset sig bred og stor,
har naaet en halvevropæisk Berømmelse!
Fik vi end Krigens Blodkopper sat,
og føler vi stadig Saaret at svie —
de, som nu taler om Kraft-Udtømmelse,

burde vel heller forstandigen tie!
Kives vi lidt — det gør jo Alverden;
Enighed er ikke altid god;
Sandheden kan ej forpagtes af nogen,
vi nappes om, hvem der kan komme den næst,
vi kappes om, hvem der kan tjene den bedst
ved ikke at at putte sin Mening i Krogen.
Kan hændes at Bonden blev lidt for køjter;
kan hændes de raadende tog for haardt:
Bruges der Hjerne, saa bruger man Munden,
og veksler man ogsaa iblandt en Grovhed,
det er dog langt bedre end al den valne,
altfor idylliske Flovhed!
Tiden er vanskelig, Tiden er haard —
men dog bestandig det fremad gaar.

Vor Tapperhed — den blev prøvet i Strid,
vor Troskab — den skal vel styrkes i Freden;
vi hviler paa Agerdyrkningens Flid —
og alle paa Fædrelandskærligheden!

(udbreder Armene).

Ja, Du, vor gamle, vor evige Moder:
Du gav os i Fred, du gav os i Krig,
i Nødens Timer, i Glædens Stunder
det Sind, som kan slingre — men aldrig gaar under.
Vi bliver os selv til det sidste lig:
fjernt fra Kapløb med nogen Kolos,
parat til at byde vor Skæbne Trods,
ydmyg under vor jævne Lykke
paa denne vor Halvkugles mindste Stykke —
velsignede Moder! velsigne Du os!

(Musik. I Baggrunden viser sig et Tableau forestillende den danske Nation i karakteristisk Figur-Gruppering: Sømand, Bonde, Fisker, Købmand, Haandværker, Kunstner, Videnskabsmand o. s. v.)

I Stedet for Frederik den sjette staar Kvinden dér fra Fest-Spillets Begyndelse. Hun udbreder Armene velsignende og beskyttende.

Sangforeningen „Concordia" kommer ind, stiller sig i sluttet Orden omkring Fodstykket; synger:

Mel.: Evig Naturen skænker sine Gaver.

Evige Moder, Ungdom i det gamle!
se dine Sønner lydigt sig forsamle:

Krans om din Pande frihedsbaarne Klynger
enige slynger!

Evige Moder! Tider kunne skille:
større og bedre Dage komme ville!
Løft os vor vort Banner, led os naar vi famler —
Minderne samler!

TYRKISK ROKOKO

EN MODE-LEGENDE FRA ANNO 1748

Offentliggjort i Ugebladet „Hjemme og Ude“
den 12. Oktober 1884.

I Stor-Sultanen Mahmuds høje Navn,
forsynet med den kejserlige Tuhra,
bekendtgør Raghib Pascha, Guvernør i Stambul,
Hattischerifens Majestætsbefaling:

„Profeten paabød tarvelige Sæder,
men Stambuls Kvinder sig som Houris klæder;
igennem Slør, som Spindelvæv saa fine,
de lader se hvert Ansigtstræk, hver Mine,
og Klædningen, den forhen folderige,
som ikkun Allahs Skarpsyn gennemtrængte,
opslidset, med tilbageslagne Flige
nu slutter i sin hele snævre Længde
til Legemet, lig Dyrets Hud til Kødet;
hvert Spejderøje har et Indblik frit
paa, hvad kun „Herrens" Ret tør nævne *sit:* —
sligt er Profeten og hans Tjener Mahmud
en Vederstyggeligheds Torn i Øjet!
Saa er det og, at Foden sluttes ind
i perlestukne Tøflers Gedeskind
— Profetens Hustru brugte kun Sandaler —;
forargeligt er og de Paafugl-Haler,
af Stene sammenholdt i Farveskifter,
Topas, Smaragd, Turkis, ja Diamant,
hvormed hen over al den løse Tant
paa Stambuls Gader Kvinderne sig vifter.

Thi staar ved Magt Hattischerifens Ord:
forbudt, ved Dødsstraf, er de lette Flor,
den snævre Klædning, slidset op i Rifter,
den Overdaad i Tøfler og i Vifter. —
Paa denne Dag, og fra den samme Stund,
naar Muezzimen sunget har til Ende
sin Aftenbøn fra Minaretens Tinde,

det Bud har Lovskraft for hver Stambuls Kvinde
— hun være fornem, fattig, gammel, ung --:
i mørk Feredza, folderig, beskeden,
at hylle sig foroven og forneden,
og ikkun bære *denne* Dragt paa Gaden.

Saa skriver Raghib, Pascha her i Staden.
Allah bevare Folket, styrke Freden;
Profeten viser Vej til Evigheden!"

Et Forbud — imod Kvindekønnets Luksus!
Hvor vil den Pascha hen? — har man kendt Magen?
Feredza! — Stambuls Damer — hele Dagen?
Feredza! — denne Sæk for gamle Koner —
O, Sultan Mahmud, du, hvem Millioner
af troende med Knæfald daglig priser
for Kraft og Storhed, Mildhed og Forstand:
os tykkes det, dit Forbud kun beviser,
at du har Kraft og Indsigt som en *Mand!*
Hvis du var Kvinde — ja, du skulde føle
den Storhed, som en Silke-Chilat gemmer,
just naar den slutter fast om bløde Lemmer,
og naar et Pust fra Bosporus kan køle
den Ild, der evigt under Huden brænder —
ja, hvis du Kvinde var, med spæde Hænder,
du vilde sikkert fatte, hvilken Magt
der er i Paafugl-Svansens Vifte lagt,
naar under Funklen af de dyre Stene
den svinges i en blid og kælen Takt —
hvis du var en af os, du vilde mene,
at intet for din Sjælsro var saa vigtigt,
som Sløret, naar det ret er gennemsigtigt,
naar Pande, Øje, Læbe, Hage Kind
er skjult og dog ej skjult bag Silkespind,
naar Hals og Barm af Bølgeflor omsvæves,
naar, hvad der hvælvet er, af Floret hæves,
for, næste Nu, dækt af en dunlet Fold,
at give sig Usynlighed i Vold, —
o hvis du var, som vi, og ingen Mand,
din Mildhed vilde sige straks: man kan
med en Sandal kun plumpt paa Nakker træde;
men sluttes Foden i en Tøffel ind,
helst en med Perlesting paa Kiddets Skind,

da bøjer Nakkers Række sig med Glæde: —
vi véd det, vi, som har paa tusend traadt . . .
o, store Sultan, var du Kvinde blot!

Ved Bosporus, just dér, hvor Promenaden
langs Havet *sine* Vovers Strømme spreder,
der ligger mørkt, tilgitret ud mod Gaden,
et byzantinsk Palads, Begorid Tasch;
og foran Porten staar Petevan Aga,
Kaptejn for Janitscharerne, syv Fod
og nogle Tommer høj, paradeklædt,
som støbt i Malm; kun Øjet skifter lynsnart
sin Plads, mens Janitscharerne det følger,
som slaar paa Muren op Hattischerifen;
rolig han staar, mørk som Paladsets Port,
over det brede Bryst hans Arme hviler
som Kvælerslanger, flettet i hinanden;
Kosakkens Spydsod mærket har ham Panden,
men *den* Kosak han lever næppe længer;
ned langs det venstre Laar Krumsablen hænger,
af Staal er Klingen og af Staal er Benet;
en Rulle Pergament i Bæltet stikker
med Stor-Sultanens Segl i Silkesnor;
det Pergament forkynder Raghibs Ord,
og Kæmpen selv er udvalgt til at give
Lovbudet Lovskraft.
Han er Mand derfor.

Man „siger", at Petevan Aga nyder
de skønnes Gunst i Stambul mangefold;
med *Sikkerhed* om denne Sag forlyder,
at Støtten *synes* kun, men er ej kold,
at, optændt af en Houris skønne Lemmer,
den mørke Broncekæmpes Indre gemmer,
hed, som dengang hans eget Erts blev gydt
bag Kaukasus af fyrig Mand og Kvinde,
hin Glød, saa brændende som Malm er flydt
af Livets Støbeskaaler nogen Sinde; —
ét *ved* man: at Schejtan Emisresi,
hin Peri, Fé, hin Dronning blandt de skønne,
for hvem en Diamant er som en Bønne,
som tager Storvezirens Millioner,
men ej ham selv — som kunde rokke Troner,

ja som *har* rokket dem, blot ved et Smil —
som grunder stadig uden Rast og Hvil,
paa nye Moder, ravforrykte Moder,
saadanne, som ej nogen Verdens Kloder
har Magen til — at *hun* er denne Fé,
der har Petevan Agas Liv beredet
al Kjærlighedens Jubel — og dens Ve.

Dér staar han foran Porten. En Moske
slankt hæver bag Paladsets skumle Mure,
mærket af Tidens Tand og Fatums Fure,
mod Himlens Blaa sin lyse Minaret;
fra Taarnets Tind, hvor Aftnens Bøn bli'r bedt,
Koranens Sura, der som Klokker klinger,
en kridhvid Due sig i Luften svinger . . .
Petevan Aga følger Fuglens Flugt
med sammendragne Bryn og Munden lukt;
kan hænd's han tænker paa hin anden Due,
den houriskønne, lunefulde Frue —
men *hvad* han tænker, ingen anden véd;
spørg ham ej ud! han giver *kort* Besked!

Og med en Pludren, Tystnen, Blinken, Summen,
som om det hele Bosporus skød frem
i Vovers Skiften, snart med kridhvid Bræm
og solglad Latter, snart i fjern Forstummen
med bløde Skygger — fyldes Promenaden,
og Liv og Færdsel spærrer hele Gaden.
Hist strejfer Solens Glans en Gruppe Mænd,
her smutter Kvinder gennem Skyggen hen,
og atter, fuldt belyst af Solens Fakkel,
de skønne straaler som ved et Mirakel
i alle Regnbufarver: Silke, Guld,
en hel Bazar af Slør og Smykker fuld!
Og alle disse skønne bærer Klæder,
som just Hattischerifen *ej* tilsteder.
Det er paa Trods, det er Demonstration;
enhver vil vise sig for sin Person
saa kostbar smykt, forførerisk og yndig
som muligt! Denne Lov, om nok saa fyndig,
skal ej med Stambuls Hourisflor faa Bugt.
„Moden" er denne dyrebare Frugt

af Omgang mellem Dæmon og en Kvinde;
Forfængelighed er den Dæmons Navn,
og Barnet hænger ved sin Moders Favn,
det bli'r forkælet, holdes ej i Tømme...
man paastaar: Østens Kvinder være skal
i den Forstand som „Mødre" særligt ømme.

Bag Kvinderne, rundt om dem, tæt i Ring,
nu brudt, nu lukket, vimser unge Tyrker
— og gamle med — som Modens Feer dyrker,
og som nok ellers „dyrker" ingen Ting.
Mens Haanden paa Pistolen klapper Skæftet,
snart maaber de, med Stenkulsøjet hæftet
i højt opspilet Stirren paa en Skønhed,
der synes deres ædelbaarne Grønhed,
hvad eller dito Løvfald, just at være
den Houri, hvormed Døden burde krone
dem Livets Strid i Paradisets Sfære —
snart slipper de Pistol og Dolk og Sabel,
og medens Næsens krumme Tyrkesnabel
og Munden støder en og samme Tone,
den dybeste Beundrings, ud mod Skyen,
med Haandklap hilser de fra Skønhedsbyen
en særlig let og pragtfuldt klædt Gudinde,
der synes Rom, Athen, Byzans, Korinth
i Drøm om svunden Storhed at forbinde

Det er et Marmor, løsnet fra sin Plint,
et Marmor, som kan smile, gaa og bøje
Hals, Haand- og Fodled, — og som fra sit Øje,
hvis dunkle Sten i Perlevæske svømmer,
udsender Funker, mere ødelæggende
end al den „græske Ild", som Flaaders Tømmer
og Byers Mure nogen Sinde sprængte,
med Død og Rædsel Miles Flader dækkende.
Det er et Marmor, — nej en Marmorkvinde,
hvis Chilat i sin hele snævre Længde
det skønne Legem favner som en Hinde:
foroven bølger Sløret delt tilbage
fra Panden, og et Smykke uden Mage,
Ferranieren, lyser, straaler, funkler
som Sneens Prismer fra en Alpetinde.

Dog, Øjets Funklen *denne* Sten fordunkler,
og slaar for Øjet man sit Øje ned,
kan hænd's at undervejs éns Blik da standser,
og at man, næsten røvet Sind og Sanser,
maa staa berust ved al den Dejlighed,
maa fæste med en Andagt sine Blikke
paa *det*, hvortil selv Sultans Magt har skattet.

Thi dristigt, og ved første Syn naturligt,
har denne Peri, denne Fé opfattet
sin Klædedragt; — det kaldes kan „figurligt"
et Toilet — men Klædning er det ikke.
Schalwarien, der skulde Benet dække,
nu synes kun en Spindelvæv at lægge,
med Guldtraad flettet ind, dertil opslidset,
— som af en Saks „tilfældigvis" opridset,
en udflængt Spindelvæv — om Formens Slankhed.
Frem lyser Huden i en vokshvid Blankhed —
nej, det er *ikke* Voks, men Kød og Blod,
et blødt og buttet Kød til Overflod,
med Rosenrødme dér, hvor Knæet rundes;
Beskueren kun liden Tid forundes
til hans Betragtninger, men *hvad* han ser,
det Indtryk, som han faar af dette „Ler",
det gør ham til en Slave blandt hint Følge,
der raaber højt nu: „Bosporus, din Bølge
har aldrig kendt, skal ingen Sinde kende
mer troldomsagtig Farlighed end denne
fortryllende Schejtan Emisresi!"

Dér vugger hun sig frem i doven Bugtning
og dog elastisk som en Klinges Staal.
For sandt, en Dæmon lagde sin Befrugtning
i denne Kvindes Skød; thi over Maal
og Med hun har kun én Ting haft for Øje:
ved Kunst sin Peri-Skønhed at forhøje!
Hun kunde, mest blandt Kvinder, have stolet
trygt paa den Skat, *Naturen* hende gav —
men der er Tider, hvor den kaldes „lav",
den herlige Natur — Rokokotider,
hvor Mennesket saa syndigen har bolet
med Unatur, at Kunstgreb sammenfattes

i ét med Kunst, og til en Stormagt skattes
ved Navn „Raffinement“ . . .
Hun vugged frem
i doven Bugtning sig, blev derpaa kaad,
kneb Øjet til, og aabned det paa Klem,
og lod hen over Luthens spændte Traad
— den Luth, hun bar i gyldent Baand ved Siden —
de spæde Fingre som med Bjælder ringe:
Varsko! her kommer jeg! Jeg nytter Tiden
fra nu til Aften — ja til Morgen med,
trods Sultan, Pascha, ja trods Janitscharer!
Lovbud og Forbud? Blæse med det Sted,
som i Koranen Tarvelighed byder!
En Lov jeg kender — „Modens“ Bud jeg lyder;
for *det* jeg hverver Følge mig i Skarer!

Se dog min Overklædning! se min Chilat!
Det er saa sødt at føle Stoffet snære
her under Armen, her i Midien, mens
den faste, hvide Barm sig lader bære
som Prinse-Tvillinger paa Silkepuder.
Silke! Du Stof for Kvinder og for Guder!
Du skal ej pose, skal du, som et Sejl,
nej, slutte skal du, blank som Staalets Spejl
og bøjeligt som Klingen, tæt til Huden!
Du varmer aldrig, men du *synes* varm,
din dybe, brændte Farve hæver Arm
og Ryg til dobbelt Hvidhed, mens du selv
er al Bevidsthed om din Magt foruden.
Du er vist fundet op af Elskovsguden: —
jeg kunde elske dig, min Silke-Chilat!

Og du, mit Slør, og du, Ferraniere!
hvor kunde jeg vel *jer* foruden være?
Har ej min Amme hundred Gange sagt
som Barn mig, at der laa en Trolddomsmagt
i saadant Flor, i saadan Ædelsten?
Og du, Schalwari! Underkjortel du!
hvorfor blev jeg vel født med *lige* Ben?
mon for at vise dem, med Perlebaand
omsnoet som slanke Siv af Snerlens Vaand?
hvad eller for, bag en Feredzas Folder,
som ej engang et Bælte sammenholder

og som har denne stygge, mørke Tone,
med hele Kroppen, lig en gammel Kone,
at krybe for den kære Sol i Skjul?
Nej, nej,! Lad Sultan styre Statens Hjul
— ifald han ellers kan —! *vor* Magt i Staden
vi, Stambuls frie Kvinder, vise vil;
med Paafuglviften Hals og Bryst vi svaler;
du, Bosporus, er Vidne til vor Ed:
heller hos dig, i dine Bølger ned,
end i Feredza — i en Tiggerdragt!
Det Ord skal mod hint Lovbud staa ved Magt . . .
det er Schejtan Emisresi,
mig selv, og ingen anden, som her taler!

Og paa Petevan Aga løs hun gaar —
ej opbragt, Haanden krummet, Neglen fremstrakt,
paa Taaen løftet, højt fra Gaden Hælen —
o nej, saa tigermild, saa kattekælen,
med Skælmer smaa i Antilopeøjet
hun træder til ham hen, og fremadbøjet
hun ser paa ham, og let med Viften slaar
hun over Haanden ham.
Men Kæmpen staar
som støbt i Malm og fæster Blikket rolig
— kan hænd's dog med en særlig Glans —
paa denne Dæmon i saa skøn en Bolig,
paa denne Peri, som — i Gaar — var *hans*.

Og Viften tager han af hendes Haand;
til Gengæld drager han Hattischerifen,
hint Pergament med Segl i Silkebaand,
af Bæltet frem og byder hende læse.

Hun ser derpaa. Hvorledes: læse? — nej . . .
hun smiler! og da Viften han beholder,
til Gengæld Pergamentet hun udfolder
og danner sig i Viftens Sted en anden —
og ler — og vifter sig — og gaar sin Vej.

Den muntre Skare følger; men ved Stranden
ud for Begorid Tasch's mørke Port,
hvor Bosporus mod Muren slaar sin Bort
af hvide Stænk, Petevan Aga staar.

Og Dagens Timer over Stambul gaar;
alt Solen sænker skraanende sit Skind
i Rosa-Gyldenglød langs Taarn og Tind!
med Guldpen hensat mod den vinblaa Himmel
som Udraabstegn bag efter Allahs Suk
over en Jord, saa syndefuld som smuk,
staar Stambuls Minareters slanke Vrimmel;
da fyldes atter Gaden af hin Stimmel,
og langs den mørke Mur bli'r Genlyd atter
vakt under Spøg og Strenges Klang og Latter.

Schejtan Emisresi har drukket Vin,
og saa har Skaren, som den skønne følger;
se, hvor den høje Barm, saa yppig-fin
i Linjen, skyder frem med tvende Bølger —
som var Marmorahavet standset her
og havde med en tvedelt skumhvid Vove
lagt under Halsens underfulde Kyst
i Drøm om Kolchis' Bred sig til at sove.

Højt hæver under Sangen sig det Bryst,
der gemmer i sit Dyb en Sapphos Røst,
hin Nattergal fra Mitylenes Skove;
Schejtan Emisresi har drukket Vin,
og Armen favner Luthen spæd og fin,
og disse rosen-hvide-røde Fingre
lader med Vellyst Strengenettet klingre:

Allah! din Magt Profetens Stemme priser:
Allah! du synes fast mig som en død!
Var det vel *dig*, som dybt af Havets Skød
skønbarmet lod den underfulde stige? —
Troendes Skarer i uendelige
Strofer dig priser: men din Magt er død!

Allah! fra Hellas, fra de sjunkne Byer,
dem, som vi Tyrker traadte ned i Skarn,
Skønhedsgudinden med sit Elskovsbarn,
Moder og Søn, hin Storhedstid fornyer —
Troendes Skarer dine Templer flyer,
Allah! men kejser Afrodites Barn!

Allah! din Stemme raser gennem Rummet:
hvor er Mohammed, hvor er min Profet?
Tys! han er væk; men Schejtan har ham set
vinløvbekranset, mæt af mange Druer; —
Troendes Skarer i Tavernens Stuer
hylder dig, Hafiz, Allahs ny Profet!

Schejtan har drukket Vin af dybe Skaaler,
Schejtan har Rus — men som en Houri har;
Kransen for Skønhed sejrrig længst hun bar:
tungere Kroner hendes Tinding taaler.
Tyrker, drik ud! — om Solens sidste Straaler
end blev den Dødskrans, eders Tinding bar!

Og da hun sunget har, højtsmilende
hun vender sig imod Petevan Aga
og siger til ham: „Janitscharers Fører!
behager Sangen eder?“ —
Men han tier.

Det gør ej Følgets Skarer. Mænd og Kvinder
med Ild i Blik og Blus hen over Kinder
den kunstigt svungne Sang Applaus tilkender;
men Schejtan sætter sine Perletænder
lidt ærgerlig i Purpurlæben ned —
har Broncekæmpen gjort Gudinden vred?
vist ej; hun ler: betvinges skal hans Alvor;
og atter leger hendes hvide Hænder
hen over Luthens Perlemoderssnørkler
som Kattekillinger i Spring og Løb:
den strenge Broncemand *skal* give Køb! —
det klinger, som det aldrig forhen klang,
hun synger, som hun aldrig forhen sang,
mens imod Aftensolen hun sig vender:

Glødende Sol!
gælder din Rødmen vor Jordklodes syndige Slægter?
saa' du fra Tinden der oppe, du spejdende Vægter,
alt, hvad vi søger at skjule, men ikke formaar?
vildt jeg for Brystet mig slaar —
alt har du, vældige, set:
nu! saa lad Kuglen kun trille, lad Synderen synde;
sket er jo sket!
fortsætte Banen, det kan vi; men hvem kan en anden begynde?

Softa, du blege, som grubler og gransker —
ser du ej Glæden, som haster forbi?
Hurtig, spring efter, og bær mine Handsker,
følg mig til Badet og hjælp mig deri!
Køb for en Gulddaler, køb for din sidste,
Rosernes flydende Sjæl i Krystal:
Olie i Vandet! — lad bære, lad briste —
har du blot Tiltro, jeg bære dig skal!

Duftende Bad!
Vellugt af Blomster og Vellyd af skvulpende Vover,
blødeste Tæppe, hvormed vi kan dække os over:
Softa, løs Gaaden! Naar var du, tildækket, udækt?
Vandet formindsker vor Vægt!
Mindskes vor Syndevægt med?
Bort med den Snak! Vi vil synke tilsammen i Sødme:
Hellige Sted!
naar vi staar op, saa lad Sol i sin Nedgang ved Synet kun rødme!

Som saa hun synger, daler Aftnens Skumring,
en Kæmpe-Flyver lig, paa brede Vinger
ned over Bosporus' berømte By.
Det er, som Kæmpe-Skygger Staden maaler,
men ej paa Himlen øjnes Fnug af Sky:
i selve Æther-Væsken Mørket fødes,
violblaat med Orangeglansen mødes
og smelter sammen til et dunkelt graat.
I Disen hylles ind Palads og Slot,
men endnu Minareten gyldent straaler
med Muezzimens Vægtergang højt oppe,
hvor Solens sidste Kys i Luften dør —
og højest oppe nogle Stjerner misser
med Blink bag Mælkevejens Taageslør.

Schejtan Emisresi har endt sin Sang,
og Jublen vil ej standse denne Gang,
men mod Petevan Aga hun sig vender, . . .
Tilbage han et Blik den skønne sender,
og lader saa den ene Kvælerslange,
den muskelspændte Arm, fra Brystet glide,
og peger med sin Haand op mod den hvide,
Guldciffer-kranste Minaret — og siger:

„Hold inde, skønne Kvinde! med de Sange!
Gaa hjem! stræk dig paa dine sikre Hynder!
Hvis du er klog, da oppebi ej Stunden,
hvor Muezzimen hist *sin* Sang forkynder!"

En Latter er den skønne Peris Svar;
og se! da bliver man en Trolddom vàr,
en Toilettets Tryllekunst, et Under,
hvortil ej Modeverdnen Mage har.

Petevan Aga stirrer frem, som frygted
han, Fatums faste Tjener, han, den kække,
der brød saa tit igennem Rusens Række! —
han stirrer frem med vidtopspilet Øje,
han mumler noget som et Navn — og gyser.
Schejtan Emisresi som Fosfor lyser
mod Skumringen, hvori sig Gaden dølger:
i gule, grønne, svovlblaa Luer bølger
Schalwari-Spindelvævets lette Flor;
til Knæets og til Anklens Perlesnor
sig slutter endnu flere Perlers Rækker,
hvorfra, paa hemmelige Magters Bud,
en magisk Farvevæske sitrer ud
og Anelser om Havfru-Syner vækker.
Dog, frygt ej! her er ingen Fiskeskæl —
nej, her i Stambuls duft-beruste Kvæld,
hvor Luften som af Rosenolie strømmer,
hvori et Blomsterhav sit Væld udtømmer —
her staar en jordisk Kvinde, marmornøgen
og marmorskøn i Florets Silkespind,
opglødet af et indre, magisk Skin,
der visker ud Formgivningens Konturer
og dog, med Kunstnerblik, hver Form aflurer
sin største Skønhed, Afrodites Ynder; —
dér staar hun ved Paladsets skumle Mur
som en dæmonisk dejlig Unatur,
der mod Natur, mod Kunst, mod Kønnets Ære,
mod *alt,* ved et satanisk Kunstgreb synder:

Hun lod opsamle og til Staden bære
fra Bjerget Hæmus hine Lysinsekter,
Ildfluer, Fosfororme — hvad de hedder,
som leder Pigen, der mod Elskov smægter,

langs Nattens Sti, hvor tusendvis de sidder.
Ved Daggry puster de Lanternen ud —
om Pigen er vendt hjem som Mø, som Brud?
de véd ej — „vi er ej for Spørgsmaal hjemme;
vi er kun Lygtemænd, har ingen Stemme!“

Schejtan Emisresi har faaet bragt
en saadan Kurvfuld hjem — og dermed syet
sin Underklædning ind, sin „lette“ Dragt;
nu staar hun dér, paa magisk Vis fornyet,
et lysende Fantom — saa let og luftig,
med Bosporus til Baggrund sølvdisduftig,
som var et Syn hun kun, et Meteor —
og dog alligevel trods Svovlets Lue,
trods al Magi, den „kødeligste“ Frue,
Blomsternes Blomst i Stambuls Hourisflor.

Og Mængden jubler. Hvilket Lovsangs Kor! —
især af Mændene, de Stambuls „Lapse“,
mens hist og her en Skønhed vender sig
med utvetydig Lyst, sin Ven at klapse,
den gamle Skallepande dér ved Siden,
som klapper ad „den Schejtan“ hele Tiden!
Og dog — ved dette Syn man udtrykt finder
én Mening kun blandt Følgets Mænd og Kvinder:
at „Relief“ sligt Toilet kan give —
og eftersom det nu saa kækt en Gang
er indført, bør det snarlig *Mode* blive! . . .

Da svømmer gennem Luftens Strøm en Sang
og kløver djærvt de linde Rosenvover;
før Natten sænker sig, før Moslim sover,
skal Aftnens Sura ringe ud sin Klang;
det gør den og — fra Muezzimens Lunger:
Profetens Bøn ud over Stambul runger,
som var det Klokkemalm, der sang den ud;
den griber Sjælen med sit Enfolds Bud,
men intet særlig „nyt“ dens Tunge byder;
som Hjertets Røst fra Evigheden lød,
saaledes Tyrkens Aften-Sura lyder:

Allahs er Magten over Liv og Død —
bøj Knæ, du troende, for alt det skabtes Fader!

og bar du Synd i Sind, ondt i dit Skød:
bed, bed! og Allah dig din Skyld forlader.

Se, Natten stormer ud af Mulmets Porte,
den hyller mig i sine Skygger sorte,
den fører mig fra banet Vej og Sti.
Ve, ve! hen over Ørknens Sand jeg stønner —
da hører jeg den fjerne Pilgrims Bønner,
og Nattens Frygt er i min Sjæl forbi.

Af Mørket sprang vi frem — i Mørket træder
tilbage vi, som Gnisten i sit Tønder,
men i vor Funkes Nu vi ler og græder,
og paa at flytte Bjerge vi begynder:
de staar endda, naar længst vi selv er Støv;
saa brydes ogsaa Fjældets Mur isønder,
thi Verdner er i Allahs Haand som Løv.

Om ej da, Sjæl, der sukker efter Freden,
du følte dig som ét med Evigheden,
i Kærlighedens Solvæld som en Gnist —
ve, ve! da maatte du til Mørket raabe:
fortær mig, som en Samum Vandets Draabe,
giv mig ej Funkens jammerlige Frist!

Men Allah raader over Liv og Død,
han er de troende den store Fader,
han løfter Verdens Synder paa sit Skød —
for Kærlighedens Skyld han os forlader!

Da drejer sig Schejtan Emisresi,
med Ryggen til Petevan Aga vendt,
mod Muezzimen, som sin Sang har sendt
ned over Stambul fra sit høje Stade.
Hattischerifens tykke Pergament,
hvormed hun vifted sig, som Raaber ruller
hun sammen, ser sig over venstre Skulder
tilbage til den mørke Broncekæmpe —
ser, hvor hans Øje truer — kan ej dæmpe
sin Kaadhed, om saa selve Sultan bød —
og raaber: „Holla, holla, Muezzim!
Hvis Allah løfter paa sit Faderskød
den hele Verdens Synd, saa sidder dér

den smukke Schejtan jo, — hvad mener du?
Schejtan paa Allahs Skød!" . . .
I samme Nu
med stærkt og lynsnart Greb om hendes Bælte,
det Kaschimirs, to Kvælerslanger laa, —
det var, som om en Jernring hende spændte —
hun krummed sig — Petevan Aga kendte
de Slangebugtninger fra fordums Dage,
men ikke gjorde det hans Arme svage:
han løfted hendes Legem — let som Hyrden
løfter et Gedekid — og bar saa Byrden
til Stranden ned, tværs over Promenaden; —
der lød et Rædslens Skrig langs hele Gaden —
højt svang han hende, medens Mængden saâ
et Øjeblik endnu den skønne Kvinde
lyse som Fosfor — og med ét forsvinde,
slukt under Bosporus' det dunkle blaa.

Samtidig blev tre Hundred andre Kvinder
af Janitscharerne, der hidkaldt iled
Chefen til Bistand, punktlig ekspederet.
Tre Snese Lapse, som intervenered
gik med i Købet . . .
Alle sammen hviled
de blødt — hvorvel det kom en Smule brat —
i Bølgens Skød. Men fra den samme Nat
bar alle Stambuls Kvinder en Feredza.

TO DRAMATISKE DIGTE

TYRKISK ROKOKO
ESTHER

(FORAAR 1888)

— thi mod Skønhed hungrer Tiden!

HENRIK IBSEN

TYRKISK ROKOKO

PERSONER

SHEÏTAN EMISRESÎN
ZAÏRA } HENDES VENINDER
NAÏSCHA }
ALI
IBRAHIM, HANS VEN }
DJELIL }
HASSAN } SOFTAER, TYRKISKE STUDENTER
ORCHAN }
JUSSUF }
ZERI BABA, JANITSCHAR
PETEVAN AGA, KAPTAJN VED JANITSCHARERNE
MOLLAH'EN, GEJSTLIG-JURIDISK OVERDOMMER
EN ULEMA, AF DET GEJSTLIGE RAAD
EN MUEZZIN

UNGE FRIE TYRKISKE KVINDER, UNGE ADELIGE TYRKER, OFFICERER, EMBEDSMÆND, SOFTAER, ULEMAER, SCHEIKER, DERVISCHER, JANITSCHARER, SPILLEMÆND, DANSERE, DANSERINDER.

Handlingen: Konstantinopel, Midten af forrige Aarhundred.

FØRSTE AKT

Alis Studerekammer. I Baggrunden et stort gammelt-byzantisk Buevindve, som gaar helt ned til Jorden, dækket af et Jalousi. Til højre Dør med Forhæng. Til venstre en Divan med Hynder, afbleget og falmet. Midt i Værelset en Pult: foran denne blomstrende Oleander, Mandel- og Laurbærtræer i Ballier. Hængelampe ned fra Loftet. Paa Pulten ligger en stor opslaaet Bog og en Luth. Foran Divanen et lavt Bord med Piber, en Vandkumme, Bægre.

Ali sidder ved Pulten med Ryggen mod Døren. Han ruller adspredt mellem Fingrene en afbrækket Blomstergren.

ALI læser. „Allah paalægger Ingen Byrder ud over de Kræfter, som Han har givet ham." Tænker efter; fortsætter.

„Hvor mange Stæder har ikke afveget fra Guds og hans Sendebuds Befalinger? Vi have derfor med dem opgjort et strengt Regnskab og straffet dem med en haard Straf! De skulle smage den onde Følge af deres Vandel, og Enden paa deres Opførsel skal vorde Fortabelse!" afbryder.

For vægtige Ord — for den, som er svag!

læser

„Den som tror paa Gud og handler ret, han skal indføres i Lysthaver, vandede af rindende Bække, og dér skal han leve evigt!" . . .

udenfor høres Fløjte, Harpe, Cither og Luth.

Fester, Fester! — hver eneste Dag!

EN KVINDELIG STEMME synger. Glødende Sol!
Gælder din Rødmen vor Jordklodes syndige Slægter?
saa' Du fra Tinden deroppe, Du spejdende Vægter,
alt, hvad vi søger at skjule, men ikke formaar? . . .

Instrumenterne falder stærkere ind og overdøver Stemmen.

ALI farer sammen.

Allah, o Allah! den Lyd — denne Stemme:
Scheïtan, som Ali aldrig kan glemme!

STEMMEN.

Softa, Du blege, som grubler og gransker —
ser Du ej Glæden, som haster forbi?

Hurtig! spring efter og bær mine Handsker,
følg mig til Badet og hjælp mig deri! . . .

ALI holder Hænderne for Ørerne.

Allah vær mig naadig! Saa ti dog — ti!

Instrumenterne er atter faldet stærkere ind. Leveraab og Haandklap — men fjernt.

Længsler og Attraa og Lidenskaber vilde —
Til Dig, til Dig, Du den tørstiges Kilde!

kaster sig over Pulten, ivrig bladende i den store opslaaede Bog — lader Hovedet mismodig synke.

Den *rette* Længsel hensivet i Sandet! —
Tørsten forsumpet: hvad hjælper saa Vandet?

Ibrahim slaar Forhænget for Døren til Side og kigger ind. Han tager ud af sin Kaftan en Krukke Vin og stiller den forsigtig ved Væggen; lister sig frem over Gulvet hen bag Ali.

IBRAHIM ser over Alis Skulder i Bogen.

Korânen? Ja saa!

ALI. Hvem dér?

IBRAHIM. Din Ven!

Du kender mig, synes det, knap igen.

ALI.

Ibrahim! Nej hvor rart at Du kom —

IBRAHIM.

Men ikke saa rart at se Dig saa from!

ALI peger undvigende hen mod det lille Bord.

Vil Du ryge? — Hvad nyt fra Landet, hvor Du bor?

IBRAHIM.

At Fuglene synger og Kornet gror.
Jeg skal hilse Dig — først og fremmest fra din Mo'r!

ALI.

Den kære! Profeten velsigne hendes Skød.

IBRAHIM.

Du véd vel, din yngre Bro'er er død?

ALI.

Hvad siger Du — Selim — den dejlige Dreng!

IBRAHIM.

En Morgen han vaagned helt munter i sin Seng —
ved Middagen havde han tabt sin Appetit:
han laa ganske stille hen, og klaged sig kun lidt —
Feberen tog til — paa to Døgn var han borte!

ALI.

Ak, Drengen er død!

IBRAHIM. Af Kopperne — de sorte!
Den forbandede Sygdom. Og *det* véd Du ikke?

ALI.
Aa, Selim, min Øjesten! Kunde jeg blot ligge
gemt under Jorden, ved Siden af den kære,
savnet af Mo'r — og forglemt af alle andre!
IBRAHIM.
Ali vær en Mand!
ALI. Hvor længe skal man vandre,
frysende i Solen, hungrig efter Lykken,
som viser os et Smil — og saa vender en Ryggen?
Selim! Du har gjort ud i Mørket det Spring,
hvor man ender med at blive . . .
holder inde.
IBRAHIM. Til hvad? til ingenting!
ALI.
Til *noget,* som fordi det er løst fra Kødets Baand
bliver rent, bliver lyst, bliver Lys, bliver Aand!
IBRAHIM.
Er Du sikker i din Sag? Ja, det staar nok dér at læse —
men Korânen er en Bog, der, som ingen andre Bøger,
just fordi vor Gransken det umulige søger,
kan dreje os den allereftertrykkeligste Næse!
ALI.
Korânen er en Bog, man bør elske og ære!
den svarer med sin verdensforløsende Lære:
at *hver* kan bryde Brodden af alle onde Lyster,
naar til en indre Stemme han i Sjælen sig fortrøster —
at Kødet er vor Fjende, som avler al vor Kiv,
at Striden tog sit Udspring alt i vor Moders Liv!
IBRAHIM ler.
Som om Profeten tog sig det selv saa meget nær
med alle disse kødelige Lysters Begær!
Har han ej udstedt Veksler, mens end vi gik herneden,
paa alle de skønne Houris deroppe i Evigheden?
ALI.
Ti med den Snak om Houris! De, som vi kender *her,*
de øger vore Sorger, mens de tænder vort Begær! —
mere behersket.
Det er jo kun et Billed, den store Seer har brugt,
paa Evighedens Skønhed som de jordiske Kampes Frugt!
IBRAHIM.
Lignelser og Billeder! — Ak, Broder, kunde jeg vide,
at Ali, den muntre Softa, gik hen og blev . . .
ALI. En Mand!

IBRAHIM.

En Dervisch — en Ulema! Det gaar dog aldrig an.
Magert er dit Ansigt — om Øjet en gullig Rand —
Du drikker vel ikke mere?

ALI peger paa Vandkummen. Du ser — jeg drikker Vand!

IBRAHIM.

Ja tænkte jeg det ikke! — Du synger vel ikke heller?

ALI lægger Haanden paa Bogen.

Jeg lytter til den Stemme, som over al Vellyd gælder!

IBRAHIM rækker ham Luthen.

Jeg beder Dig — lad mig høre! Du vidste med øvet Finger
at lokke af denne Sladderhank hver Tone, som klinger!
Den Mand, som har faaet Sangen og Sangerkunstens Gave,
staar som et frigjort Menneske i Verdens grønnende Have;
naturligt i Naturen han lytter til Fuglenes Røster,
og inddeler ej deres Triller i onde og gode Lyster;
han føjer sin egen Lovsang til deres kvidrende Kor
og letter sit Hjertes Byrde — har jeg ej Ret, min Bro'r?

ALI tager nogle Akkorder.

Hør kun, hvordan det lyder: forstemt — som jeg selv er forstemt!

IBRAHIM har hentet Vinkrukken, skænker op i Bægrene.

Jeg hører til Nød, min Ali, Du har din Færdighed glemt!
Er det Ærgerrigheds Dæmon, som driver med Dig sit Spil:
ved Bægret alle Dæmoner myndigt besværge jeg vil!
Drømmer Du Dig Ulema, ja Scheik-ul-Islam kanske;
i denne befordrende Landvin kan Du din Fremtid se!

ALI.

Scheik og Ulema, det *var* jeg — om blot jeg ytred et Ord.
Mollah'en er mig bevaagen — hvad hjælper det alt, min Bro'r?

IBRAHIM med en komisk Gebærde.

Det hjælper Dig til Effendi! Jeg bøjer mig dybt til Jord!

ALI bortvendt.

Gerne jeg hørte dig spøge — men daarligt hører jeg nu.

IBRAHIM.

Ali! jeg var en Softa — en munter Student som Du!
Jeg stod alt paa Embedsstigen — da traadte jeg Trinnet itu.
Var jeg end lidt for hastig — dog var mig ej Skæbnen haard:
den gav mig, i Bytte for Byen, paa Landet min Farbro'rs Gaard!
Nu har jeg udvidet Driften; jeg dyrker Tobak og Vin,
og Bier — aa Bier, som laver en Honning, duftende fin!
Af Træerne ryster jeg Blommer og lægger dem ned til Svesker;
i Kreds blandt de lyttende gamle med Krøniker op jeg disker;
lindt løber Vinen paa Tungen i Skumringens blide Stund

og Egnens kønneste Piger jeg kysser paa Haand og Mund.
Softa jeg var! — en Softa blir aldrig gammel og graa:
følg med, følg med ud paa Landet — bort fra din støvede Vraa!
ALI.
Aa, turde jeg — kunde jeg . . .
IBRAHIM. Turde? For hvem da — eller for hvad?
Du er dog endnu ej Dervisch — Du trænger til Kvægelsens Bad!
rækker ham Bægeret.
ALI.
Forfængelighed! . . .
IBRAHIM. Javist saa! Alt er Forfængelighed:
skyl den med Vinens røde, befriende Strømme ned!
ALI.
Det være da, som Du siger drikker forbandede, fristende Drik! —
IBRAHIM ler.
Vent dog med Anathemer endnu et Øjeblik!
Du er forelsket —
ALI. Du raser!
IBRAHIM. Det falder mig aldrig ind,
Forsmaaet Kærlighed vækker Medlidenhed i mit Sind.
ALI.
Forsmaaet . . .!
IBRAHIM. Javel! det hændes endog den bedste, min Ven.
Jeg selv var kendt med den Kasus — nu har jeg kvitteret den.
synger.

Og jeg vil gaa i Tavernen hen,
naar alle Gæster er væk!
vanvittig vil jeg gebærde mig
som den naragtigste Gæk! —

Den Praksis har selv jeg øvet, jeg véd ej hvor mange Gange.
Du husker dog vel, min Softa, vore friske Studentersange?
ALI skænker sig et Bæger Vin, drikker det hurtig ud.
Ibrahim! hør hvad jeg siger! —
IBRAHIM. Mit Øre staar spændt paa Vagt.
ALI.
Kender Du noget at ligne med en Lidenskabs Magt?
Stod Dig paa Panden Sveden — blot man nævned et Navn —
slæbte Du paa en Byrde af evig Længsel og Savn?
Kender Du til at forbande — og signe i samme Nu —
kender Du det, at hulke af Lykke sin Sjæl itu?
Aad du foruden at mættes — drak Du den sødeste Drik
og mærked den beske Gysen i selvsamme Øjeblik?

Følte Du dig som løftet til Stjernernes salige Kor —
og laa dog saa arm og ussel som nogen Tigger paa Jord?

IBRAHIM.

Det klinger jo helt alvorligt! — Jeg lægger Dig intet til Last,
men tag dig i Agt for at sidde i Kærligheds Rævesaks fast!

ALI.

Aa, Abrahim! skammet mig har jeg, har følt mig det usleste Kryb,
men bundløst som Menneskehjertet er selv ej det indiske Dyb!
Sofistisk, lovtrækkersnedig jeg gaar med mig selv paa Akkord
og jager med talløse Grunde min Grund til Skamfuldhed bort;
jeg som var redelig, aaben, jeg som var sanddru og stolt,
jeg føler mig alle Rænkers og skiftende Luners Boldt.
Dog lad ogsaa Manden sig lægge de hundrede Ting til Last,
han kan dog til Nød begribes, noget staar for ham fast:
men Kvinden er Verdens Gaade! hun er hverken slet eller god —
som Palmen hun har en Krone, men mangler i Jorden Rod!

IBRAHIM.

Kan hændes, forkert paa Manden, saa vel som paa Kvinden Du ser:
mig synes, hun just er rodfast bundet til Jordens Ler!

ALI.

Jeg siger Dig, Ven! hun svæver! Hun er som en hvirvlende Røg,
dannet af Gud i et Indfald, en ledig Hviledags Spøg:
i Gaar var hun kysk som Gazellen, bly som den flygtende Hind —
saa lokker hun med sit Favntag Rødmen paa Mandens Kind.
Var *han* oprindelig skyldig i hendes for tidlige Fald,
snart vil hun vise sig Mester i sit Forførelseskald:
af Barnet hun lærte at bede, af Slangen sig ydmyg at sno —
frygt hendes Pantervrede, men mest hendes Katteklo!
I Smaating let at fortørne, og uforsonlig i Had,
grædende uimodstaaelig, henrivende naar hun er glad!
Alvor er hendes Fjende, Forandring er hendes Lyst,
Pynten er hendes Afgud, og Taarer er hendes Trøst!

IBRAHIM.

Ali, hvem blanded Dig Malurt i Visdommens krydrede Drikke?
Du taler om *Kvinden,* men kender — kun en . . .

ALI. Som jeg nævner ikke!

IBRAHIM betragter ham alvorlig.

Tiden, hvori vi er stedt nu, den staar i et ilde Ry:
og sandelig meget er modent til Høsten i Stambuls By!
men gives der farlige skønne, omsværmet af dumme Sprader,
som sætter Forstanden paa Prøve langs Bosporus' Promenader,
saa voksed de op med en Mode, og falder til Jorden med *den:*
ryst dine Saaler, min Ali! og følg med din gamle Ven!

ALI.
Som om der ikke paa Landet var Kvinder saa godt som her?
IBRAHIM.
Truffet! Men de slaar Rode i Jorden som friske Træer.
Arbejdet er den Kilde, som nærer det sunde Blod,
svajende bærer de Kronen — men se blot, hvor fast deres Fod!
Følg dem, naar utilsløret de færdes ude og inde,
se blot ved Dagens Gerning den unge flittige Kvinde —
hver en Bevægelse smidig, som Staalet den slanke Krop —
levende Palmer er de — sunde fra Rod til Top!
Giv dem en Markedsgave, følg dem til en Bazar,
spørg dem: Hvad vil du vælge? De véd ej at give Dig Svar.
Kan hændes omsider en enkelt, som fik en Stump Silkebaand,
med straalende Øjne lægger i *din* sin solbrændte Haand!
Hun kender ej Byens Kunster, kan ikke som Slangen sig sno,
hun skænker Dig ømt sit Hjerte, hun giver Dig helt sin Tro . . .
SCHEÏTAN kalder udenfor.
Ali!
IBRAHIM.
Hvad nu? Du blegner —
ALI vildt. Jeg vil være Ulema — Præst!
IBRAHIM gaar hen, kigger ud igennem Jalousiet.
Er det *hende?*
kommer tilbage, rækker ham Haanden, siger med en bestemt Betoning.
Nu vel: bliv Dervisch — det baader kanske Dig bedst! gaar.
ALI lytter.
Kommer hun? Ak, hun tøver! Jeg véd: denne Angst i mit Sind —
den kolde Sved paa min Pande — det brændende Blus paa min Kind . . .!
Det var dog Scheïtans Stemme? Nej, hun er draget forbi —
griber Luthen.
Kom, Du min Ensomheds Trøster! lad høre din Melodi!
sætter sig paa Divanen, synger.

Stille gløder Minareten
op i Solnedgangens Luft,
Oleandrer svangrer Aftnen
med en honning-mættet Duft!

Fra Tavernen klinger Harper,
Fløjten blander sig deri
med en Nattergalehulkens
houris-bløde Melodi!

Harpe, Cither, Luth og Fløjte
svangrer Aftnens Blomsterduft!
stille gløder Minareten
i den længsels-fyldte Luft!

O min Houri, min Scheïtan!
kend din egen Melodi:
hundred Nætters vaagne Drømme
drukner deres Graad deri!

SCHEÏTAN klædt i overdaadig, udfordrende Dragt; over Skuldren hænger en Luth i Silkebaand; hun løfter Jalousiet udefra, ser sig om, springer ind; gaar langsomt frem, standser i nogen Afstand fra Ali, som halvt drømmende betragter hende ligesom et Syn. Hun lægger sin Luth til Rette i Armen, synger.

Og saa blegner Minareten
i den violette Luft,
Oleander og Jasminen
har forstærket deres Duft!

Bag Moskeen hejses langsomt
Maanens røde Lampe op,
til den standser blank og gylden
over Minaretens Top.

Men naar Minaretens Skygge
falder paa Tavernens Tag,
da forstummer Luth og Fløjtes
bløde Nattergaleslag.

Da, min Softa, min Tilbedte!
kaldes Du til Stævnet hen.
Maanen lyser Dig forsigtig,
og helt liden, hjem igen!

ALI rejser sig, udbreder Armene.
Scheïtan! Saa kom Du tilbage! — jeg hører — ser Dig igen.

SCHEÏTAN.
Jeg kommer derude fra Solen. Hvor her er støvet og trist!
Og Du har skæmmet Dig, Kære! Hvad tog Du Dig for siden sidst?

skælmsk.
Har Du været mig utro, Ali? Ræk mig et Bæger Vin
og drik med den stakkels forskudte Scheïtan Emisresîn!

ALI.
Scheïtan!

SCHEÏTAN.
Ja hun er kommen at se til sin syge Ven,
at skænke ved Haandspaalægning kan hændes ham Livet igen.
Se, Se! mine Blomster lever! Du har da givet dem Vand —
men drikke med mig, kan Du ikke? — aa nej, saadan hellig Mand!
ALI.
Scheïtan! hold op med den Tale!
SCHEÏTAN undersøger hans Bæger. Kan min profane Snak
forarge en Mand, som tværtimod Profetens Bydende drak?
Profeten er stor! — det véd vi! — og ingen er Gud uden Gud!
men krænker man ét, hvorfor ikke krænke to tre, af hans Bud?
ALI.
Scheïtan! jeg beder saa bønlig — gaa fra mig!
SCHEÏTAN. Ja, straks, — naar først
jeg har i din Landvin slukket den hede Formiddags Tørst.
nipper til Bægret.
Den Vin er saa let som Luften ved Bosporus' gyldne Strand,
saa let og uskyldig, men heldigvis ikke saa smagløs som Vand!
ALI.
Vogt Dig, den Vin er farlig — jeg kender det selv i mit Blod!
SCHEÏTAN drikker.
Saa del med Scheïtan Faren — hun deler med Dig sit Mod!
sætter sig ved Pulten, blader i Bogen.
Korânen! — Nej aldrig fik jeg med saadan en Tyksak Bugt.
tager et Blad beskrevet Papir ud.
Lad se, hvad min Softa har skrevet! — Det lyder jo ganske smukt.

Over os et Hav af Vellyd
gennem Nattens mørke Blaa;
grænseløse Stjerners Skarer
driver syngende derpaa!

Under os en Verdens Smerter
dysset ned af Stjerners Kor.
Verdens Skaber! al din Lykke
i en Elskovs Nat beror!

Straf os da med Blindhed siden,
lad i Smerter os forgaa:
over os et Hav af Vellyd
dirrer gennem Nattens Blaa!

betragter ham smilende.

Kan fromme Dervischer føre saadan et glødende Sprog —
og hvordan forliges Papiret med den kalveskindsbundne Bog?
Min stakkels Ali! Du tænker bestandig paa Straf og Brøde,
som om de evige Magter holdt Bog med hvert Elskovsmøde?
Fryd Dig ved Øjeblikket! glæd Dig ved Solen, som skinner —
det lærte Dig en af Stambuls de glade og frie Kvinder!

ALI siddende paa Divanen, med Hænderne for Øjnene.

Den frieste, gladeste, skønnneste: Ve mig, ja Du har Ret!
Ve Dig, for hvad Du har lært mig — den Lærdom gjorde mig slet!

SCHEÏTAN har taget et andet Blad Papir, sætter sig hos ham.

Den Lærdom har gjort Dig til Digter. Se her denne Kærligheds Sang:
den skal bevare min Softas Navn, naar Ali er død en Gang!

Hun lægger Papiret i sit Skød, synger til Luthen.

Rundt omkring os Nattens Mørke
som et Slør, et sort og tæt;
kun en Lyd af Havens Springvand
og dit sagte Aandedræt!

ALI har uvilkaarlig grebet sin Luth og synger.

Havens Springvand i det fjerne
— eller er det Regnens Fald? —
og en Hest som utaalmodig
stamper i den nære Stald.

Verden synes helt som uddød,
kun en Hov mod Fjælen slaar;
og imod dit Bryst jeg hviler —
og saa svinder hundred Aar!

BEGGE.

Rundt omkring et Dyb af Mørke —
hvor det Mulm er sort og tæt!
Og min Kærlighed sig klamrer
til dit sagte Aandedræt!

ALI.

O Scheïtan! Lykkelige!
Du som aldrig spørger om,
hvad vort Liv paa Bunden gemmer,
hvor vi gaar — hvorfra vi kom?

Rolig i min Arm Du vaagner,
kysser mig og spørger: Gaar

Du nu fra mig? er det Morgen? . . .
Ganske som for hundred Aar!

SCHEÏTAN betragter ham et Øjeblik tavst; derpaa tager hun hans Hoved mellem sine Hænder, bøjer sig ned og kysser ham.

ALI.

Slip mig! — gaa! Jeg besværger — jeg beder Dig bønligst — gaa!

SCHEÏTAN.

Som om Du i mine Armes Vugge for første Gang laa?

ALI.

Var jeg som Barnet umyndig — vidste jeg ikke bedre:
ved Allah! i talløse Strofer jeg vilde din Skønhed hædre —

SCHEÏTAN.

Men — nu? . . .

ALI.

Den Elskov er syndig, hvori man fornedrer sig selv.
Der vaager et Øje deroppe bag Himlens krystalklare Hvælv!

SCHEÏTAN rejser sig fortørnet.

Fornedre? Gør et Par Skridt, vender sig.
Du er umyndig — et Barn og tilmed et sygt:
Jeg tilgiver Dig, som jeg tilgav, hvad haardt Du har sagt af stygt!
Peger paa Pulten.
Her har Du jo rejst din Trone — for Dyden besmurt med Blæk.
Du beder — og skriver Elskovsvers! Du er en taabelig Gæk!

ALI.

For alle de Kys, Du gav mig, og hvorfor jeg nu gør Bod,
jeg giver Dig Sange tilbage — de koster mit Hjerteblod! —

SCHEÏTAN.

Du deklamerer! . . .

ALI. Det skriger herud af min inderste Sjæl.
Var Du saavist en Slange, jeg traadte Dig under min Hæl!

SCHEÏTAN.

Du gør mig jo halvvejs bange! Vildt stirrer dit Blik paa mig —
men det er netop den Lidenskab, min Ali, jeg elsker hos Dig!

ALI.

Softa, din blækkede Kofte
bærer af Neglenes Rifter Spor:
o hvor ofte, hvor ofte
slog Du dit Ansigt til Blods mod Jord!

Tidt nok Du afrev Haaret
og flænged din blækkede Kaftan itu —!

Ali, Ali! bedaaret
glemte Du alt i det samme Nu:

Hvad kæder os Skabninger sammen
som denne Lidenskabs Jernlov paa Jord?
hvorfor tale om Smerten og Skammen,
naar i samme Fængsel vi bor?

Men ud fra det Fangehuls Mure
vrider en Sang sig i Længslernes Stund:
Softa, Softa i Bure,
hvi brænder dit Hjerte, hvi bløder din Mund?

SCHEÏTAN sætter sig hos ham og kærtegner ham.
Se her — mit Tørklæde! Kære! Paa Panden Dig Sveden staar —
i Øjet Taarer, paa Kinden Graad — fugtig om Skæg og Haar!
Hvil ved Scheïtans Hjerte! kom ved mit Bryst til Ro —
ret som om Nattens og Havets Bølger lukkedes over os to!

ALI.
Ak, Elskede! just dit Favntag lader mig aldrig Ro.
Det er kun i Øjeblikket, at Verden er til for os to!
Har jeg ej maattet dele med andre den Rus i din Favn?
har ikke Pascha og Aga døbt *deres* Rus med dit Navn?

SCHEÏTAN.
Frit har jeg levet, min Softa; fri har min Moder mig født,
frit efter Lune og Tykke har mine Smil jeg strøet;
hvad Elskov deraf er spiret, dermed holdt jeg aldrig Bog,
jeg tog fra Naturen mit Valgsprog, skrevet i Fuglenes Sprog.
Oplært i frie Kunster, i Dans og i Strengeleg,
jeg hørte om hin Gudinde, som hav-født af Bølgen steg;
rejstes ej Templer for *hende* baade af Læg og Lærd,
og har hendes Kærtegn for Mængden forringet hos en hendes Værd?
Spærret i Haremet inde træller vort Køn for den Lyst,
som Mændene sorgløst bærer fra et til et andet Bryst!
Efter mit Tykke jeg valgte; tidt holdt jeg Taaber for Nar
og strøed bort deres Skatte — men solgt mig jeg aldrig har!
Jeg gav mig bort, som man giver den bedste Skat, man besidder:
blandt Venner og Fjender jeg derfor den „uafhængige“ hedder!
Som Mændene vil jeg leve, foragtende stolt det Liv,
hvor man af Herrens Naade bliver en nedkuet Viv!
Dele med andre, det maa jeg — men selv jeg bestemmer den Frist,
hvor eneraadig jeg hersker, til Baandet truer med Brist!

Aldrig for Evigheden jeg tilsvor en Mand min Tro —
fabled en Gæk om saadant, jeg saa' kun paa ham og lo!
Men Dig, min Ali! Dig elsker Scheïtan, fordi Du er blød
og god — og ret som en Jomfru kan blive blussende rød;
fordi Du i hede Kærtegn kan give Dig skælvende hen,
fordi jeg lever min pureste Ungdom i Dig igen!

ALI rejser sig, heftig.

Det er ikke, som Du siger! Jeg er hverken god eller blød,
jeg kunde — jeg kunde forbande dit silkeomvuggede Skød!
alene den Dragt, du bærer, vækker min Afsky, mit Had . . .

SCHEÏTAN dæmpet.

Og dog har Du sagt, jeg var skønnest, da Du fulgte mig i mit Bad!

ALI.

Ti dog — ti dog!

SCHEÏTAN. Jeg nævner kun Ting, som vi begge véd!
Men nu, i Alvor, min Ali! Der er en Fortrædelighed,
en Tort, man har voldt mig —

ALI. Har voldt Dig? —

SCHEÏTAN. Ja — eller staar i Bered.
Vor Sultan — hvad tror Du? . . .

ALI hurtig. Har kastet sit Øje paa Dig —?

SCHEÏTAN ler. Aa hvad!
Vor Sultan er bleven dydig! Du undres? Det gør jeg med. —
Rygtet løber i Stambul om, og næres fra Sted til Sted:
at Scheik-ul-Islam og Mollah og alle de værdige Fædre,
Ulemaer, Kadi og Naïb — vil Stambuls Sæder forbedre!
Vi Kvinder — de frie, at sige — over *os* skal det først gaa ud;
Schalwarien skal erstattes med et mørkt og gammeldags Skrud.
Feredza hedder den Kjole. Som Spøgelser skal vi gaa,
som græske Nonner paa Gader og Stræder — som Møl og
Flagermus graa!

ALI.

Nu vel? —

SCHEÏTAN.

Saa vil man forbyde al offenlig Spil og Sang —
jeg tænker, alle Taverner lukker de paa en Gang!

ALI.

Og saa? —

SCHEÏTAN.

Du er saa koldsindig! For os staar vort Liv paa Spil:
Skønheden, den er vor Frihed, vort Liv! men *trodse* vi vil —
eller ogsaa skal Forbudet hæves — og Du skal hjælpe dertil!

ALI.

Jeg?

SCHEÏTAN.

Du staar jo i Yndest hos hele det gejstlige Raad.

Skælmsk.

Du var jo en Mønster-Softa — var aldrig beruset og kaad —
stjal Dig ej bort fra Dschema, fra Skriftens hellige Kilde,
og søgte din Tørst i Tavernens forbudne Cisterner at stille!
Du gransked og grubled og læste — sad hjemme den hele Nat:
aldrig har Du dit Kammer efter Aftenens Sura forladt!

ALI.

Scheïtan!

SCHEÏTAN.

Du skal i Raadet bekæmpe hin Klædning graa:

nærmere hen til ham.

husk dog den skønne Schalwari, hvori Du mig første Gang saa'!

ALI.

Din Over- og Underklædning — Chilat — Schalwarien — alt:
ak, at jeg ej fik det banlyst, før Bindet fra Øjet mig faldt!

SCHEÏTAN indsmigrende.

Du fabler om Bindet fra Øjet! — Husk, hvad Du seende saa'
hin Kvæld, da vi svømmed tilsammen i Bosporus' Bølge den blaa!

ALI.

Jeg husker! O gid min Erindring var druknet i Bølgernes Skød!
Selim, Selim! lyksalige Du, som er i din Barndom død!

SCHEÏTAN.

Mindes Du: Aftenens Sura var endt — forstummet den sidste Lyd
fra Muezzinen, som synger saa smukt om Hellighed og om Dyd!
Svundet var Dagen, dens travle Larm til Hvile bag Skumringen bragt,
Bosporus svulmed og steg og faldt i rullende Dønningers Takt.
Husker Du Strandhavens liden Kiosk, min Friheds forgyldte Bur,
der aabner som Digesvalens Pavlun sin Dør over Bolværkets Mur?
Vi havde sunget — vor Sang var endt — Kvælden var lummerhed:
i Tusmørket klædte vi tavst os af og ned over Muren gled.
Hvor køled Bølgen! hvor strakte vi ud! hvor banked mit Hjerte af Lyst,
mens Maanen spredte sit Guldregn-Flor over Peras slumrende Kyst!
Det var, som kløved vi smeltet Metal — da dukked Du under — jeg skreg:
Ali, min Svane! kom op igen! Du gør mig angst ved din Leg!
Det var for mit eget Øje, som om jeg svandt i et bundløst Rum,
døvet af Brus og blændet af Bølgens fosforlysende Skum!

ALI.

Det er ikke saa! — det var ikke mig! O Allah, hvi sender Du her
fra Bølgernes Grav et Spøgelsesyn i fosforlysende Skær?

SCHEÏTAN.

tager en gylden Nøgle i et Silkebaand op fra sit Livstykke, trykker ham den smilende i Haanden.

Se her! min Kiosk var længe lukt — men endnu er min Divan blød,
endnu er min Læbe, som Vinen, fyldig og duftende sød!

gaar til Buevinduet, vender sig, lægger leende Fingren over Læben.

Bekæmp hint Forbud i Raadet — brug din Forstand og din Mund:
og hent Dig din Løn hos Scheïtan i Nattens og Elskovs Stund!

løfter Jalousiet, springer ud.

ALI stirrende ned for sig, farer sammen, løber til Vinduet.

Scheïtan — Scheïtan! . . . borte! — Og Du, du Djævel, er her!
Gaa til din Herskerinde — luk i for det onde Begær!

vil slynge Nøglen ud.

IBRAHIM stikker Hovedet ind ad Døren.

Alene? . . . Besværger Du Aander? kalder ud: Hej, Kammerater, kom ind!

peger paa Ali, som hastig har skjult Nøglen paa sig.

Dér staar han, den Heksemester! — og nu skal vi muntre hans Sind.

Softaerne: Djelil, Hassan, Orchan og Janitscharen Zeri Baba træder ind.

ALI kaster sig paa Divanen.

Hvad er der? hvad vil Du? Jeg lider . . .

IBRAHIM. Jeg bringer Dig Medicin:
her er en Bas — og her en Tenor — den sidste især er fin!
Ved nærmere Eftertanke, jeg fandt dog, at det var bedst
først at forsøge med Lægekunst! — det er tidsnok at blive Præst!

tager Alis Luth, giver Softaerne et Vink; han akkompagnerer, de synger.

DJELIL.
Og jeg vil gaa i Tavernen hen —

HASSAN.
Ej! vil Du gaa i Tavernen hen —?

ORCHAN.
Hej! han vil gaa i Tavernen hen! —

DJELIL.
— naar alle Gæster er væk:
vanvittig vil jeg gebærde mig
som den naragtigste Gæk!

ZERI BABA.
Ja lad ham kun gaa i Tavernen hen,
naar alle Gæster er væk!
vanvittig vil han gebærde sig,
den Nar, den forelskede Gæk!

DJELIL.
Med Hundene vil jeg dele mit Brød,
strø det for Grisene smaa,

og jeg vil skænke den gamle Tigger
min Kaftan, den indigoblaa.

Og jeg vil læse Korânens Sprog,
læse dem alle paa Ram's,
og jeg vil rive mig i mit Skæg
og flænge min nye Vams.

Den havde jeg just i Aften paa,
dengang din Kiosk var stængt.
Ak, alle de Sange og Digteres Sprog,
jeg havde paa Vejen tænkt!

Og alt det Bagværk, jeg havde købt,
og de to Flasker Kristenvin!
I Vinen jeg vilde drukket en Skaal —
den Skaal skulde være din!

Nu vil jeg gaa i Tavernen hen —

HASSAN.

Ja gaa Du kun i Tavernen hen! —

ORCHAN.

lad ham kun gaa i Tavernen hen! —

ZERI BABA.

den Nar, den forelskede Gæk!
Flaskerne, dem kan Du slaa i Skaar,
og hælde din Kristenvin væk!

DJELIL.

Dog nej! hvad ondt har vel Vinen gjort,
at jeg skulde hælde den væk?
Jeg drikker min Vin, jeg drikker din Skaal,
jeg arme, forelskede Gæk!

Din Skaal, Zuleîka! Den Vin er god,
og véd Du — jeg har mig betænkt:
i Morgen gaar jeg til din Kiosk —
kan hændes den ej er stængt!

ALLE FIRE.

Din Skaal, Zuleîka! Den Vin er god,
godt at jeg har mig betænkt:
i Morgen gaar jeg til din Kiosk —
kan hændes den ej er stængt!

IBRAHIM.
Her har Du vor Vise — og nu af Sted, at svinge den fyldte Pokal!
Følg dine Venner! Tavernen vinker . . .
ALI. Bort! jeg er syg —
IBRAHIM. Du er gal!

Mollah'en (den gejstlig-juridiske Overdommer) kommer ind fulgt af Ulemaer, Scheiker og Dervischer.

MOLLAH.
Salem-alēk! Du Højskolens Blomst, Medrissaens værdigste Søn!
Profeten velsigne din Fader og Moder, og gøre din Livsvej grøn!
ALI bøjer sig.
Fader! I ser kun et falmet Løv — det sortner sygt for mit Blik!
MOLLAH.
Allah paalægger ingen Byrder ud over de Kræfter han fik!
ALI gør en overrasket Bevægelse.
Hvad skylder jeg Naaden af Raadets Besøg?
MOLLAH. Du kender jo Skriftens Ord!
Her ligger Korânen — jeg ser det med Glæde — opslaaet paa dit Bord!

tager den, læser:

„Hvor mange Stæder har ikke afveget fra Guds og hans Sendebuds Befalinger? Vi have derfor med dem opgjort et strengt Regnskab og straffet dem med en haard Straf. De skulle smage de onde Følger af deres Vandel, og Enden paa deres Gerninger skal vorde Fortabelse!" —
Vor højeste Sultan bøjer sig. — det høje Raad — og begges Ombud ved mig,
uværdige Mollah, har udvalgt sit Redskab og trofaste Tjerner i Dig!
At føre vor Ungdom fra Syndens Sti, det er vor Beslutning og Agt,
og Du, som Ungdommens Pryd, skal give Befalingen Lovskraft og Magt!
Her rækker jeg Hatticheriffen Dig, med Segl i den tvundne Traad —
o Softa! vær hilset som yngste Scheik i Ulemaers hellige Raad!

kysser Seglet paa en Pergamentsrulle, som han rækker Ali.

IBRAHIM hoster, ser til sine Kammerater; de begynder at trække sig hen til Døren.
ALI.
Umuligt, min Fader! Uværdig jeg er — for ung — umoden — og svag!

Udenfor høres Instrumenterne, Leveraab og Haandklap.

MOLLAH.
Dér hører Du selv, hvor de syndige larmer!
IBRAHIM. Ud! til den sollyse Dag!

ud med Softaer og Zeri Baba.

ALI.

knæler ned, idet han lægger Hattischeriffen (den skrevne Majestætsbefaling) over sit Hoved.

MOLLAH læser op af Koranen.

„Den, som tror paa Gud og handler ret, han skal indføres i Lysthaver, vandede af rindende Bække — og dér skal han leve evigt — svalet

af Skyggen, omgivet af Frugter, som hænge saa lavt ned, at de med Lethed kan plukkes".

„I Allahs, den forbarmende, barmhjertiges Navn. Det 65de Kapitel, 11te medinensiske Vers".

Ulemaer, Scheiker, Dervischer knæler.

SCHEÏTANS STEMME udenfor.

Softa, Du blege, som grubler og gransker,
ser Du ej Glæden, som haster forbi . . .

ALI falder forover med Ansigtet mod Gulvet.

ULEMAER.

Kom ham til Hjælp! Han lider . . . Faste og Studier — ak!

MOLLAH.

Vand! griber Alis Bæger Hvad er dette? . . .

ALI rejser sig langsomt. Min Fader! den sidste Slurk Vin jeg drak!

ANDEN AKT

Promenaden ved Bosporus. Midt for Scenen, temmelig langt tilbage, ligger det gammel-byzantinske Pulads Begorid Tasch; til højre for det en Gade; til venstre løber et lavt Brystværn, hvorover man ser det blaanende Bosporus og i Baggrunden Pera, med Huse, Haver, Kupler, Minareter, stærkt belyst af Eftermiddagssolen.

I Forgrunden til venstre en Taverne, med en Pergola udenfor. I Forgrunden til højre et lavt tyrkisk Hus med en Havemur.

Zeri Baba, Djelil, Hassan, Orchan og Jussuf under Vinløvet udenfor Tavernen, drikkende og rygende. Ibrahim sidder paa Brystværnet, spisende en Orange, hvis Skaller han kaster i Søen.

ZERI BABA strækker sig.

En herlig Aften — for de dovne skabt!

JUSSUF.

Saa tidt jeg ser det Syn, staar jeg fortabt.
Se Solen sænker skraanende sit Skin
i Gyldenglød langs Taarn og Tind!
Med Guldpen hensat mod den vinblaa Himmel,
en Skov af Udraab i en Digters Suk
over en Jord, saa syndefuld som smuk,
staar Stambuls Minareters slanke Vrimmel!

DJELIL skrivende paa en Tavle.

Jussuf! stop min Tschibúk — Du er den yngste!
Nu skal Du høre, jeg kan ogsaa digte: reciterer.

En søger Tilflugt i Biblen,
en i Korânens Bog!
Ja sikkert, der findes i begge
mangt et kærnefuldt Sprog!

For Ulykken Trøstens de milde,
for Synden de manende Raad,
som værner mod mange Snarer
og stiller saa megen Graad!

Men Ulykken er, vi skal leve
paa denne velsignede Jord
i alle de syndige Slægters
fristelses-opfyldte Spor!

Ulykken er, at den samme,
som plantede Druen ud,
har udstedt den strenge Forordnings
vin-fornægtende Bud!

Og Ulykken er, at Kvinden
til Verden har Mandkønnet bragt,
som fylder vor Jord med Beviser
paa Kvindens forførende Magt!

Og søger vi Tilflugt i Biblen,
som og i Korânens Bog,
vi finder om Vin og Kvinder
mangt selvmodsigende Sprog!

Hassan og Orchan ler.

ZERI BABA.
Hør Venner! kan vi ej bestille andet
end vrøvle?
HASSAN. Hvad bestiller Ibrahim?
ORCHAN.
Han sidder dér og stirrer ned i Vandet,
som om han vented sig en Aabenbaring
fra Bosporus — en Peri — en Undine —
en Havets Nymfe — — fortsæt, Jussuf!
JUSSUF. Havet
er goldt! Fra Bølgen kommer intet andet,
end hvad man kaster selv i Bølgen ned!

DJELIL raaber.
Hej, Ibrahim! Kom her og giv Besked!
Hvad gør Du?
IBRAHIM rejser sig. Jeg er bleven Baadebygger!
Jeg sender disse gyldne Skaller ud,
at se, om de kan klare Brændingen.
ORCHAN.
Naa, klarer de den da?
IBRAHIM. Det er umuligt!
De hvirvles hovedkuls en to-tre Gange
i Skummet rundt — og saa er de begravet.
Et ganske usædvanligt Højvand har vi —
sjældent har jeg set slig en Strøm i Havet!
kommer hen til dem.
Jussuf! fyld Bægrene — Du er den yngste!
DJELIL.
Ved Iblis! Det har jeg jo helt forglemt —
IBRAHIM.
Hvad er der?
DJELIL. Rygtet er der! Rygtet løber
med Tungen ud af Halsen Staden rundt;
at i Dag, naar Suraen er endt,
skal der en Kopskat paa vor Glæde lægges;
Tavernerne skal lukkes — Spil og Sang
skal høre op — og Stambuls skønne Kvinder,
paa dem skal Vingen ved et Magtbud stækkes!
ZERI BABA.
Du vrøvler! — ved min Sabel!
DJELIL. Ved din Sabel!
man siger, Sultan Mahmud, just fordi
hans Janitscharers Sabel ej fik Bugt med
Schah Nadirs Persere ved Erivan —
og just fordi den samme Sabel svigted
mod Russergeneralen Münnich — ja
og saa fordi han i det hele synes,
at vi Osmanner blir blødagtige —
paa en Gang vil sin Hovedstad forbedre:
og dertil véd han intet bedre Raad
end gøre med de fagre Fristerinder,
hvad Ibrahim med sine Skaller gjorde —
han kaster dem paa Hovedet i Søen!
IBRAHIM sætter sig.
Ej, ej! det gaar vel ikke fuldt saa let!

DJELIL.
Det gaar saa let, som — drikker sit Bæger ud — saadan!
IBRAHIM. Hør nu, Venner!
Derpaa man Tyrken, fremfor nogen, kender,
at hvad der komme skal, det la'er han komme:
naar Skæbnen nikker, er hans Time omme —
nikker den ikke nu, saa vil den nikke!
drikker vi ikke nu, kan hændes da,
vi bliver narret for at drikke!
løfter sit Bæger, nikker rundt i Kredsen.
Jeg bliver endnu denne Nat hos Eder! —
Jussuf! dit nye Digt! . . .
JUSSUF. Jeg er ej oplagt!
HASSAN.
Det gaar med Digterne, som med de skønne:
bed dem blot rigtig kønt — og de gi'r Køb!
IBRAHIM.
Kan ikke Stedet inspirere Dig?
Begorid Tasch — en herlig, skummel Kasse,
det gammel-byzantinske Slot, hvor fordum
man siger skønne Kejserinder hused,
og hvor en Samling Ugler nu har Rede,
Ravne og Krager — Dervischer og Præster,
et Vagthold af Ulemaer og Scheiker,
der spænder deres Vinger over Staden,
ulykkespaaende som Nattens Gribbe!
Halvt er det et Kastel, halvt en Moské;
og Muezzinen slynger dér fra Tinden
sin Vægtersang hver Aften ned paa Gaden
— misunde kunde jeg den Karl hans Bas —
mens alt, hvad ungt og skønt i Stambul findes
forbi de gitter-stængte Vinduer iler
opfyldende med Latter Promenaden!
Kan nogen Digter ønske bedre Plads
til Foredrag af sine Fantasier?
Endnu en liden Stund staar hint Palads,
som Kobberklippen, hvorpaa Skibe strander,
tavst, øde, ragende af Havet op;
men snart vil disse Mure give Genlyd
af Sang og Klang, af kaade Melodier,
naar Modeverdnen skynder sig herhid
langs Strandens Brystværn, for at drikke Brisen
fra Havet — som vi drikker Chïervin!

Har Rygtet Ret, og bliver denne Kvæld
kanske den sidste Glædesstund for mange,
saa vil vi nyde den, før Sværmen kommer,
som det sig anstaar os — med Druevin
og Digterord! Lad høre, Jussuf! —

DJELIL peger hurtigt. Ali!

Ali kommer ud fra Paladset med Petevan Aga og hans Janitscharer, Ulemaer, Dervischer. Han uddeler Befalinger og Plakater. Ulemaer og Dervischer, fulgt af Janitscharer, gaar ud til forskellige Sider. Ali slaar selv en Plakat op paa Havemuren; tilbage hos ham bliver Petevan Aga og Vagt.

DJELIL. Vi lader alle som vi ikke ser ham.

HASSAN.
Det Skræmmebilled!

ORCHAN. Den Forræder!

IBRAHIM. Stakkel!
bleg som en død, i denne sorte Kaftan,
blandt disse mørke Skræmmebilleder!
jeg ynkes over ham. — Hvem er den Kæmpe,
som ligner Fatum selv i Bronce gydt?

ZERI BABA.
Det er Petevan Aga — vor Kaptajn
ved Janitscharerne flytter sig. Jeg vil nødigt
han skulde se mig —

IBRAHIM. Han ser lige frem,
ret ud ud i Luften —

ZERI BABA. Ja, han blinker aldrig,
hvor man saa sætter ham — hvad Bud han faar!
han er som Klippen fast, som Stenen haard.
End ikke, da den russiske Kosak
hug' ham i Pandebrasken, blinked han.
Jeg stod just ved hans Side!

IBRAHIM. Og Kosakken?

ZERI BABA.
Den vantro blinked ikke mere den Gang!
dæmpet.
Man siger, vor Kaptajn for ganske nyligt
stod højt i Gunst hos en af Stadens skønne!

IBRAHIM.
Hos hvem?

ZERI BABA. Scheïtan.

IBRAHIM. Hvad? Emisresïn! afsides.
Allah! de to tilsammen — hvilket Træf!

DJELIL.
Lad Præster og Gardister gaa i Spænd!

Det rager ingen fri og munter Softa.
Jussuf! dit Digt! —

JUSSUF. Men det er ikke muntert!
Jeg læser ogsaa daarligt —

DJELIL. Kom kun med det
saa daarligt, som Du læser! Desto mere
kan vi maaske faa Munterhed derud af.

JUSSUF tager et Blad Papir ud af sit Bælte; læser.

I Dag er Du vor Sultans Elskerinde —
i Morgen skænkes Du til hans Vezir —
kan hændes giver han Dig bort til Kadi —
kan hændes sælger Kadi Dig paa Torvet!

Hver elsker Dig og skatter til din Ynde: —
hver elsker kun sig selv i dine Favntag,
og falmer Læben, som har gengældt Kysset,
da tager hver sit Selv fra Dig tilbage!

Ned ad det stejle Skraaplan glider Du —
først langsomt, medens end dit Øje straaler
og dine Venner kappes om din Gunst —
men hvem staar nederst for at gribe Dig?

Hvem strækker mod Dig sine aabne Arme,
naar intet gyldent Baand din Arm omslynger?
hvem breder Dig sin Kaftan ud til Leje,
naar Pjalter er dit hele Bryllupsskrud?

Hvem søger da i dine matte Øjne
den Straaleglans, som blænded selve Sultan? —
hvem finder med et Glædesskrig den Funke,
som, da den blussed, gjorde Kadi gal?

Hvem tager Dig, skønt syg og saar, i Favnen
og støtter med sin Arm dit trætte Hoved
og blander i en stille Graad sin Taare
med den, der skælver paa din hule Kind? . . .

Ali har nærmet sig lyttende.

DJELIL.
Den Mønt er noget slidt. Men — tør man vide:
maaske den har en anden, bedre Side?

JUSSUF vender Bladet, læser med stigende Betagelse.

Suleîma! det er ej til Dig, jeg taler:
Du staar i Ungdom og i Skønheds Solskin
beundret, elsket, fejret, efterstræbt —
og tænker ej, at der kan gives Skygge!

Men ubarmhjertig skrider Dagen under,
og Solen stunder imod Nattens Hvile,
og Blomsten bøjer imod Jord sit Hoved —
ak! der vil falde Skygge over alt.

Da træder en fra Krogen frem og søger
lig Kludesamleren blandt Dagens Rester
et Stykke Guldflor, en Brokades Trevl,
en navnløs Ting, som forhen hed: Suleîma!

Og gridsk som Gnieren, der finder Skatten,
han griber denne Rest, som slængtes hen,
og trykker vildt den til sin hede Læbe . . .
Suleîma! kender Du din sidste Ven?

ALI træder frem.

Jussuf!

DJELIL rejser sig. Vi kender Dig ej længer, Ali!
Hvis Du vil spionere — godt! saa gaar vi!

Djelil, Hassan, Orchan, Zeri Baba ind i Tavernen.

IBRAHIM smertelig bedrøvet.

Ali! vi gaar med Rette — følger efter de andre.

ALI griber Jussuf ved Armen. Jussuf, bliv! indtrængende.
Jeg beder — lad mig se de Vers, Du læste!

Jussuf rækker ham nølende Papiret.

Du er et Barn endnu — en Yngling kun:
lad af med daarlig Sysselsættelse!
vend Dig fra disse Mænd — men først og fremmest,
vend Dig fra Digtekunsten, som kun spænder
sit Garn, for os i Vellyds Net at fange!
Den klinger herligt, Lyren, naar Du slaar den
med øvet Haand, mens Hjertet heftigt brænder —
men brænde vil din Sjæl i andre Flammer,
dit Hjerte vil fortørres i en Jammer,
hvortil én Digter kun har fundet Ord:
Profeten, paa hvis Guddoms-Røst vi tror!

JUSSUF.

Du ængster mig! Du selv var Digter, véd jeg —

ALI.

Jeg var, hvad aldrig jeg har burdet være —
bliv Du, hvad endnu Du kan blive til,
og tag med Ydmyghed imod en Lære,
som jeg, en syndig Mand, Dig give vil!

river hurtig Scheïtans Nøgle op fra sit Bryst; ruller den ind i Digtet og kaster begge Dele ud over Brystværnet.

JUSSUF.

Hvad var det?

ALI. Det var blot et Stykke Guld
— et Legetøj, som ogsaa kunde friste:
lad det og dine Vers tilsammen finde
den fælles Grav for Synd og syndigt Minde!

JUSSUF.

De skrevne Ord, dem har Du kunnet liste
ud af min Haand! men i mit Hjerte gror de:
hvad dér slaar Rod, det river Du ej ud —
jeg er Poet, Du er en mørk Zelot! iler ind i Tavernen.

ALI.

Zelot! Det er et Ord, hvormed de skræmmer
dem selv fra Naaden bort. Men Baand og Bast
skal snæres om det syge, saare Hjerte,
hver Gang dets Vunder springer op paany . . .
Allah! der er hun! Ali! Vær nu fast!

Scheïtan, i endnu mere overdaadig og udfordrende Dragt end i første Akt, kommer ind med sine Veninder Zaïra og Naïscha, fulgt af andre unge smukke Kvinder og en Skare fornemme, ældre og yngre Tyrker, Officerer, adelige Lediggængere, Embedsmænd, Softaer.

ZAÏRA napper Scheïtan i Fligen af hendes tilbageslaaede Slør.

Dér er han! Syng, Scheïtan! — her er Stedet!

SCHEÏTAN stemmer leende sin Luth.

Nuvel! begynd I Dansen! — jeg skal synge!

Kvinderne opfører en langsom Dans, med vuggende harmoniske Bevægelser; Scheïtan synger:

Glødende Sol!
gælder din Rødmen vor Jordklodes syndige Slægter?
Saa' Du fra Tinden deroppe, Du spejdende Vægter,
alt, hvad vi søger at skjule, men ikke formaar?
Vildt jeg for Brystet mig slaar —
alt har Du Vældige sét;
nu! saa lad Kloden kun trille, lad Synderen synde:
Sket er jo sket!
Fortsætte Banen, det kan vi! men hvem kan en anden begynde?

Softa, Du blege, som grubler og gransker —
ser Du ej Glæden, som haster forbi?
Hurtig! spring efter og bær mine Handsker,
følg mig til Badet og hjælp mig deri!
Køb for en Gulddaler, køb for den sidste,
Rosernes flydende Sjæl i Krystal:
Olje i Vandet — lad bære, lad briste —
har Du blot Tiltro, jeg bære Dig skal!

Duftende Bad!
Vellugt af Blomster og Vellyd af skvulpende Vover,
blødeste Tæppe, hvormed vi kan dække os over!
Softa! løs Gaaden: Naar var Du, tildækket, udækt?
Vandet formindsker vor Vægt —
mindskes vor Syndevægt med?
Bort med den Snak! Vi vil synke tilsammen i Sødme:
hellige Sted!
naar vi staar op, saa lad Sol i sin Nedgang kun rødme!

Haandklap.

ALI træder frem med Pergamentrullen i Haanden.
I Stor-Sultan Mahmuds høje Navn,
forsynet med den kejserlige Tuhra,
bekendtgør Raghib Pascha, Guvernør i Stambul,
Hattischerifens Majestætsbefaling.

NAÏSCHA.
Ah! Søstre — det er møntet vist paa os!

ALI betragter hende med et strengt Blik, uden at se paa Scheïtan; læser.
„Profeten paabød tarvelige Sæder,
men Stambuls Kvinder sig som Houris klæder:
igennem Slør, som Spindelvæv saa fine,
de lader se hvert Ansigtstræk, hver Mine,
hvis ikke helt de kaster Sløret bort —
og Klædningen, den forhen folderige,
som ikkun Allahs Skarpsyn gennemtrængte,
opslidset med tilbageslagne Flige
nu slutter i sin hele snævre Længde
til Legemet, lig Dyrets Hud til Kødet —
sligt er Profeten og hans Tjener Mahmud
en Vederstyggeligheds Torn i Øjet!
Saa er det og, at Foden sluttes ind
i perlestukne Tøflers Gedeskind
— Profetens Hustru brugte kun Sandaler —;

af Stene sammenholdt i Farveskifter,
hvormed hen over al den løse Tant
paa Stambuls Gader Kvinderne sig vifter!"

„Thi staar ved Magt Hattischerifens Ord:
forbudt ved Dødsstraf er de lette Flor,
den snævre Klædning, slidset op i Rifter,
den Overdaad i Tøfler og i Vifter!
Paa denne Dag, og fra den samme Stund,
naar Muezzinen sunget har til Ende
sin Aften-Sura højt fra Taarnets Tinde,
det Bud har Lovkraft for hver Stambuls Kvinde:
i mørk Feredza, folderig, beskeden,
at hylle sig foroven og forneden,
og ikkun bære denne Dragt paa Gaden!"

„Saa skriver Raghib, Pascha her i Staden,
samt Scheik-ul-Islam, med det høje Raad!
Allah bevare Folket, styrke Freden! —
Profeten viser Vej til Evigheden!"

Bevægelse.

ZAÏRA.

Et Forbud imod Kvindekønnets Luksus! ler.
Hvor vil den Pascha hen? — har man kendt Magen?
Feredza! — Stambuls Damer! — hele Dagen! . . .

NAÏSCHA.

Feredza! — denne Sæk for gamle Koner! . . .

ZAÏRA.

O Sultan Mahmud, Du hvem Millioner
af troende med Knæfald daglig priser
for Kraft og Storhed, Mildhed og Forstand:
os synes det, dit Forbud kun beviser
at Du har Kraft og Indsigt som en Mand!
hvis Du var Kvinde — ja Du skulde føle
den Storhed som en Silke-Chilat gemmer,
just naar den slutter fast om bløde Lemmer,
og naar et Pust fra Bosporus kan køle
den Ild, der evigt under Huden brænder! —

NAÏSCHA.

Ja, hvis Du Kvinde var, med spæde Hænder,
Du vilde sikkert fatte, hvilken Magt
der er i Paafugl-Svansens Vifte lagt,

naar under Funklen af de dyre Stene
den svinges i en blid og kælen Takt —

ZAÏRA.

Hvis Du var en af os, og ikke saadan
en skummel Dervisch — ja Du vilde mene,
at intet for din Sjælsro var saa vigtigt,
som Sløret, naar det ret er gennemsigtigt,
naar Pande, Øje, Læbe, Hage, Kind
er skjult og dog ej skjult bag Byssus-Spind,
naar Hals og Barm af Bølgeflor omsvæves,
naar, hvad der hvælvet er, af Floret hæves,
for, næste Nu, dækt af en dun-let Fold,
at give sig Usynlighed i Vold —

NAÏSCHA.

O hvis Du var, som vi, og ingen Mand
— og navnlig ingen bleg og blod-arm Præst —
din Mildhed vilde sige straks: man kan
med en Sandal kun plumpt paa Nakker træde;
men sluttes Foden i en Tøffel ind,
helst én med Perlesting paa Kiddets Skind,
da bøjer Nakkers Række sig med Glæde:
vi véd det, vi som har paa hundred traadt . . .
o store Sultan! var Du Kvinde blot!

Latter. Haandklap.

SCHEÏTAN.

Ej! Sultan, Pascha, Scheiker, Janitscharer!
Lovbud og Forbud? Blæse med det Sted,
som i Korânen Tarvelighed byder!
en Lov jeg kender — Modens Bud jeg lyder;
for det jeg hværver Følge mig i Skarer!

Bifald.

Det er saa sødt at føle Stoffet snære
her under Armen, her i Midien, mens
den hvide Barm sig lader bære
som Prinse-Tvillinger paa Silkepuder.
Silke! Du Stof for Kvinder og for Guder!
Du skal ej pose, skal Du, som et Sejl,
nej, slutte skal Du, blank som Staalets Spejl
og bøjelig som Klingen, tæt til Huden!
Du varmer aldrig, men Du synes varm:
din dybe, brændte Farve hæver Arm
og Ryg til dobbelt Hvidhed, mens Du selv
er al Bevidsthed om din Magt foruden!

ALI.

Hold inde! Frygt Profeten — adlyd Loven:
et Øje hviler paa Dig — hist fra oven!

SCHEÏTAN ser vist paa ham; fortsætter i sin spøgende Tone.

Og Du mit Slør — og Du, Ferraniére!
hvor kunde jeg vel Jer foruden være? —
et saadant Flor, en saadan Ædelsten!
Og Du, Schalwari! Underkjortel Du!
hvorfor mon jeg blev født med lige Ben? —
mon for at vise dem, med Perlebaand
omsnoet som blanke Siv af Snerlens Vaand!
hvad eller for — bag en Feredzas Folder,
som ej engang et Bælte sammenholder
og som har denne stygge, mørke Tone —
med hele Kroppen lig en gammel Kone
at krybe for den kære Sol i Skjul?
Nej, nej! lad Sultan styre Statens Hjul
— ifald han ellers kan! — vor Magt i Staden
vi Stambul frie Kvinder vise vil!
Med Paafugl-Viften Hals og Bryst vi svaler.
Du Bosporus er Vidne til vor Ed:
heller hos Dig, i dine Bølger ned,
end i Feredza, i en Nonne-Dragt!
Det Ord skal mod hint Lovbud staa ved Magt:
det er Scheïtan — ingen anden —
mig selv — Emisresîn — som her nu taler!

ALI.

Forblindede! Har Du ej hørt — saa læs!
læs her! — det gælder Livet . . .

SCHEÏTAN

skyder Pergamentsrullen til Side, som han strækker frem imod hende.

Livet — ja!
det gælder Skønheden, vort Herredom:
vor Frihed gælder det — og alles Glæde —
vor Magt, vor Myndighed — bøj Dig for den!

slaar ham spøgende med sin Vifte over Haanden. Ali griber Viften, kaster den paa Jorden, træder paa den.

SCHEÏTAN.

Forblindede!

hun snapper Hattischerifen, folder den ud, vifter sig med den, og fjerner sig saaledes, fulgt af hele Skaren under Latter og Bifald.

ALI vil ile efter hende. Stands! kend min Magt —

PETEVAN AGA er traadt frem, lægger sin Haand paa hans Skulder.

Endnu ej!

Peger op til Altanen paa Begorid-Tasch.

Husk: Først maa Aftnens Sura være sunget!

gaar ind igennem Porten til Paladset.

ALI knytter Haanden mod Panden.

Aa, Ali! var dit Hjertes Slagkraft sprunget!

IBRAHIM.

er under det foregaaende kommen ud af Tavernen; han har iagttaget Optrinet, har fulgt Sværmen omkring Hjørnet langs med Brystværnet; kommer nu tilbage, seende efter Scheïtan.

Det er et Marmor — men et levende,
som smile kan, og gaa, og bøje
Hals, Haand- og Fodled! ja, det er en Skønhed! —
hvortil, man siger, Sultan selv har skattet!

ALI vildt.

Hvem har ej skattet til den Kvinde?
Vil Du vel være Kobler, Ibrahim,
imellem mig og hende?

IBRAHIM smilende.

Jeg vil blot sige Dig, at hendes Klædning
„figurligt" kun kan nævnes Klædedragt!
— en udflængt Spindelvæv om Formens Slankhed!
Frem lyser Huden i en vokshvid Blankhed —
nej, det er ikke Voks, men Kød og Blod,
et blødt og buttet Kød til Overflod,
med Rosenrødme dér hvor Knæet rundes!
Beskueren kun liden Tid forundes
til hans Betragtninger; men hvad han ser,
det Indtryk, som han faar af dette „Ler",
det gør ham til en Slave blandt hint Følge
der raaber højlydt: „Bosporus! din Bølge
har aldrig kendt, skal ingensinde kende
mer trolddomsagtig Farlighed end denne
fortryllende Sheïtan!" — Hører Du!

Leveraab, Instrumenters Lyd.

ALI hæst.

Du skyed mig jo før! Gør som de andre —
forlad mig — fjern Dig! Her er jeg paa Vagt!

IBRAHIM ryster ham.

Med Slænget — ja! — hist fra Begorid-Tasch!
Jeg vilde se den Skønhed, som har spundet
Dig ind i Nettet — og nu har jeg sét!
Jeg tror, jeg selv var blevet hængende
som Du: men om saa var, jeg vilde aldrig,
fordi kan hænd's min Daarskab jeg fortrød,

rakt Haanden til de Folk, som altid hader
i deres Trælle-Frygt den frie Glæde! inderligere.
Frygter Du for Dig selv — for hendes Magt —
saa følg, følg med mig til mit Hjem, Du kære!
Lad mig ej se Dig her en Skive være
for hines kaade Spot — og tjene disse
som Redskab for et Had, Du selv tilvisse
har aldrig delt og heller aldrig deler.
Den gustne Dervisch, som til „Verden" skeler,
mens han paa Paradisets Houris tænker,
det er dog ikke ham, til hvem vi lænker
vor Haand og Fod i Fanatismens Kobbel,
fordi vor frie Villie blev for svag! —
Frygter Du Stambuls og de skønnes Flag,
saa følg med mig og lad dig indrullere
i Bondens Korps, hvis Vaaben er en Spade!
Paa Landet graver man hver Dag sin Grav,
men kryber ej derned før Høsten kommer
og dækker Jorden med de gule Blade!

ALI.

Vig bort — vig fra mig Frister! Jeg har valgt —

IBRAHIM heftig.

Din Taabe; Du har valgt: — Petevan Aga!
med ham, den Is-Sjæl, gør Du fælles Sag?
Dog nej! han skal jo kunne gløde — flamme:
man siger, denne Aga er den samme,
som din Scheïtan kaaret har til Ven!

ALI stirrer paa ham.

Hvad siger man? — Naa; sig det om igen!

IBRAHIM ser forskende paa ham.

Just nu har Zeri Baba mig fortalt,
at . . , lige meget, thi Du véd det alt!

ALI trækker en Dolk frem af sin Kaftan; truende.

Frygt mig! — Du ser, jeg er bevæbnet — gaa!

IBRAHIM.

Jeg frygter ej din Kniv, men vel dit Vanvid!
O Ali, Du har gjort min Sjæl bedrøvet! gaar.

ALI gemmer sin Kniv.

Vide! — formode! Hvilket er vel værst? —
Vanvid — aa Vanvid! hvis Du var en Gud,
saa kunde Stambul rejse Dig et Alter!

Aftenskæret er faldet over Scenen. Baggrunden er stærk rødlig belyst, ligesaa den øverste Del af Begorid-Tasch. Skumringen lægger sig over

Forgrunden og Gaden til højre; fra Promenaden (til venstre) kommer Djelil og Jussuf.

JUSSUF ser sig tilbage.

Nej, aldrig, Djelil, har jeg tænkt det muligt!
Scheïtan — denne Fe — som Fosfor lyser
mod Skumringen, hvori sig Stranden dølger:
i gule, grønne, svovlblaa Luer bølger,
opglødet af et indre magisk Skin,
det silkefine Byssus-Spind!
Dér staar hun — i den duft-beruste Kvæld,
hvor Luften som af Rosenolje strømmer,
hvori et Blomsterhav sit Væld udtømmer —
et lysende Fantom — saa let og luftig,
med Bosporus til Baggrund sølvdis-duftig,
et Aande-Syn, et flygtigt Meteor . . .

DJELIL ler.

Og dog alligevel, trods Svovlets Lue,
trods al Magi, den „kødeligste" Frue
i hele Stambuls Houris-Flor! —
Forklaringen er ligefrem, min Bror!
Scheïtan — tænker jeg — har faaet bragt
fra Bjerget Hæmus hine Lysinsekter,
Ildfluer, Fosfororme — hvad de hedder —
som leder Pigen, der mod Elskov smægter,
langs Nattens Sti, hvor tusindvis de sidder.
Scheïtan har vel syet dem i sin Dragt:
Unægteligt, hun trodser til det sidste —
og hun har Mod dertil som ingen anden.

JUSSUF.

Men hvad vil Enden blive?

DJELIL. Hvad véd jeg?

Det ender med Forskrækkelse! Der er hun!
Gennem Tavernen har hun lagt sin Vej;
og vore Brødre følger. — Leve Glæden!

Ud fra Tarvernen kommer Scheïtan, fulgt af Softaerne og den øvrige Skare, Mænd og Kvinder. Hun er klædt saaledes som nylig beskrevet. I Skumringen lyser Ildormene under hendes Dragt. Alle har Bægre, som de svinger i Hænderne, Spillemænd med Harpe, Fløjte, Luth og Cither. Dans. Ali holder sig ovre til højre; Petevan Aga, som med sine Janitscharer er traadt ud af Paladset, stiller sig ved Siden af ham.

ALI skælvende af Bevægelse, da han ser Scheïtan.

Den fosforlysende! O Bosporus!

SCHEÏTAN synger.

Allah! din Magt Profetens Stemme priser,
Allah! Du synes fast mig som en død!

Var det vel Dig, som dybt af Havets Skød
skøn-barmet lod den underfulde stige? —
Troendes Skarer i uendelige
Strofer Dig priser; men din Magt er død!

Allah! fra Hellas, fra de sjunkne Byer,
dem, som vi Tyrker traadte ned i Skarn,
Skønhedsgudinden med sit Elskovsbarn,
Moder og Søn, hin Storheds Tid fornyer —
Troendes Skarer dine Templer flyer,
Allah! men kejser Afrodites Barn!

Allah! din Stemme stønner gennem Rummet:
hvor er Mohammed, hvor er min Profet?
Tys! han er væk; en anden har vi sét
vinløvbekranset, mæt af mange Druer —
Troendes Skarer i Taverners Stuer
hylder Dig, Hafiz, Allahs ny Profet!

Vin har Scheïtan tømt af dybe Skaaler:
ja, hun har Rus — men som en Houris har;
Kransen for Skønhed sejrrig længst hun bar,
tungere Kroner hendes Tinding taaler.
Tyrker! drik ud! — om Solens sidste Straaler
end blev den Dødskrans, Eders Tinding bar!

ZAÏRA, NAÏSCHA OG SOFTAERNE.
Tyrker! drik ud! — om Solens sidste Straaler
end blev den Dødskrans, Eders Tinding bar!

Jubel — Bægerklang — Instrumenternes Lyd.

SCHEÏTAN vender sig smilende til Ali.
Behager Sangen Eder, Scheik-ul-Islam?
PETEVAN AGA stiller sig frem foran ham.
Hold inde, skønne Kvinde, med de Sange!
Gaa hjem; stræk Dig paa dine sikre Hynder!
Hvis Du er klog, da oppebi ej Stunden,
hvor Muezzinens Sang din Stund forkynder!
SCHEÏTAN.
Ej, ej! Du tapre Janitscharers Fører —

pegende paa Ali.

kan han ej tale for sig selv?

Ali gør Mine til at svare. I det samme træder Muezzinen frem paa Paladsets Altan, hvor han staar belyst af Solens sidste svage Skær.

ALI peger derop. Du hører!
MUEZZINEN raaber.
Aftenens Sura lyder! Den kalder de troende til Bøn!
synger.
Allahs er Magten over Ild og Død —
Bøj Knæ, du troende, for al det skabtes Fader!
Og bar Du Synd i Sind, ondt i dit Skød:
bed, bed! og Allah Dig din Skyld forlader!

Se, Natten stormer ud af Mulmets Porte,
den hyller mig i sine Skygger sorte,
den fører mig fra banet Vej og Sti.
Ve, ve! hen over Ørknens Sand jeg stønner —
da hører jeg den fjerne Pilgrims Bønner,
og Nattens Frygt er i min Sjæl forbi!

Der er blevet ubevægelig Stilhed i Skaren. Hist og her ses en enkelt at knæle. Scheïtan svinger sit Bæger.

SCHEÏTAN.
I ræddes Søstre? — Kinden bleg som Lin!
Fyld mig mit Bæger med den græske Vin!
Og er I Mænd da Kvinder? — blir I bange
for Muezzinens hæse Vægtersange? —
Jeg drikker Eder til: gør mig Besked!
MUEZZINEN.
Om ej, min Sjæl, der sukker efter Freden,
Du følte Dig som et med Evigheden,
i Kærlighedens Solvæld som en Gnist —
Ve, ve! da maatte Du til Mørket raabe:
fortær mig, som en Samum Vandets Draabe,
giv mig ej Funkens jammerlige Frist!

Men Allah raader over Liv og Død,
han er de troende den store Fader,
han løfter Verdens Synder paa sit Skød —
for Kærlighedens Skyld han os forlader!

SCHEÏTAN
træder frem; i Haanden holder hun Hattischerifen og bruger den sammenrullet som en Raaber.
Hej, holla, holla, Muezzin! —
Hvis Allah løfter paa sit Faderskød
den hele Verdens Synd, saa er der Plads
til mange skønne med! — hvad mener Du:
Scheïtan siddende paa Allahs Skød! . . .

MUEZZINEN raaber.

Allah — Allah — Allah!

Ved Muezzinens sidste, højt udraabte „Allah" styrter paa et Vink af Petevan Aga hans Janitscharer frem imod Kvinderne. Zaïra og Naïscha bliver greben og slynget ud over Brystværnet. Vilde Skrig. Nogle af Softaerne vil sætte sig til Modværge, men bliver dreven tilbage. Almindelig Forvirring, Flugt. Scenen er ryddet. Kun Scheïtan, Petevan Aga og Ali er tilbage.

SCHEÏTAN

trængt op imod Brystværnet klamrer sig til Petevan Aga, der søger at løfte hende fra Jorden for at styrte hende i Søen.

Frels mig, Petevan! — skaan Emisresîn!
Du kaldte hende dog for nyligt din!

PETEVAN AGA.

I Havet med Dig! Jeg har mine Ordrer.
Vor Sultans Skrifttegn sletter Hjertets ud!

SCHEÏTAN skriger.

Vil ingen høre mig? . . .

ALI læner sig op mod Muren til højre. For sent! — fortabt!

Mollah med Ulemaer og Dervischer kommer ud fra Begorid-Tasch.

ALI viger tilbage for dem; trækker sin Kniv, kaster sig over Petevan Aga.

Her er min Ordre! tag imod dens Bud!

støder ham ned.

SCHEÏTAN idet Petevan slipper hende og falder.

O Ali! frels mig! —

ALI omslynger hende og drager hende med sig op paa Brystværnet.

Føl! min Arm er stærk!
den favner Dig som paa vort Brudeleje!
I Bosporus tilsammen — o Scheïtan!

styrter sig ud med hende.

ULEMA med opløftede Arme.

Allah! hvor gaadefulde dine Veje!

MOLLAH.

Han var ej moden for Profetens Værk.

Opført under Titel „Ved Bosporus“ første Gang paa det kgl. Teater den 4. December 1891.

ESTHER

PERSONER

LAVST BAGGE, Raadsherre og Bygmester.
REGINA, hans Datter.
BEDSTEMO'R BAGGE, i Værtshuset „Aftenrøden".
BERTHE, hendes Sønnedatter.
KURT, Stenhugger og Bygmester.
GOTFRED SPRINGFORBI, hans Kammerat og Ven.
SKIPPER KORNELIUS.
RAADMAND KIVLE.
UNGE KLAVS KIVLE.
DIRK ERIKSEN.
GEERT.
TYGE.
} unge Haandværkere.
ESTHER.
PRÆSTEN.
EN HAANDVÆRKSMESTER.
EN KRÆMMER.
EN KRAMBODSSVEND.
Gæster: Raadmænd, Kræmmere, Skippere, Haandværksmestre og Svende med deres Koner og Kærestrr.
Indbyggere i den „sunkne By".
Handlingen foregaar ved og i en Købstad ved Havet; Slutningen af det 17de Aarhundred.

Anm.: Et lignende Sujet som i denne dramatiske Digtning blev tidligere af mig iklædt novellistisk Form („Vandenes Datter" og „Syndflodssagn"). Her har det faaet Handling fælles med en Fortælling af Rudolf Baumbach (i hans „Sommermärchen"). Til frisiske og vestjydske Sagn og Overleveringer om sunkne, af Havet opslugte Byer — støttet paa Evald Tang Kristensens haandskrevne Samlinger — har jeg føjet den lokale Kolorit; og idet jeg bøjede det legendeagtige Stof tilbage imod min gamle Kærlighed, Havet, kunde jeg tillige tage min gamle Ven, den farende Svend, under Armen og følges med ham et Stykke af Vejen. Et senere Møde med Baumbach — dybt nede i det tyske Indland — gjorde mig yderligere klart, i hvor nært Slægtskab vor skandinaviske Romantik staar til den germanske. Vi øser af samme Væld — den ene blandt de blaanende thüringske Bjerge, den anden ved den tungsindige Nordsø.

FØRSTE AKT

Egn ved Havet. Fladt Landskab. Til venstre en Gruppe lave Træer omkring en Kilde, som springer ud af en Forhøjning i Jordsmonnet og danner en Aa, som i Baggrunden falder i Havet.

KURT kommer ind rejseklædt, med Ransel over Nakken, en Luth over Skulderen, Kaarde ved Siden. Da han ser Havet, løfter han paa Hatten:

Jeg hilser Dig —

GOTFRED (udenfor). Hej, Kammerat — holla!

KURT.

Jeg hilser Dig — saa lyst som dér Du ligger
udbredende mod mig din aabne Favn
med dine rene Linjers stille Kalden!
En bedre Verden nævner mig ved Navn:
en ædel Kunst, der maner os til Stræben
midt i vor Tidsaands sygnende Forfalden . . .

GOTFRED (ind; rejseklædt som Kurt).

Hvad nu?

KURT. Jeg hilser —

GOTFRED. Hvem?

KURT. Det Syn dér for mig!

GOTFRED.

Aa, Havet . . .! Har jeg Valget mellem Vandet
og terra firma . . . ja saa ta'r jeg Landet!
Vi skulde blevet, hvor vi var, ved Rhinen:
dér modnes Pigerne om Kaps med Vinen,
saa fyrige, forførende som den!
Her paa den golde Strand gror ingen Drue,
og det skal holde haardt at Pigen lytter
til nogen Svend, før Fæstensring de bytter
og hun faar Brevskab paa at blive Frue.
Kom, lad os vende om . . .

KURT. Se dog det Syn!

Kend denne Duft! hvor kølig og hvor mild:
af Saltets Aande dæmpes Solens Ild,

og lette Rulninger langs Stranden skriver
et bugtet Navnetræk — Du læser: Hjemmet!

GOTFRED.

Bro'r Kurt! — den Hjemfart huer mig slet ikke!
Jeg sagde stadig: Er vi først tilbage,
saa gi'r vi Afkald paa vort Køds Natur!
Farvel da, Frihed til at le og drikke!
Vær hilset, Titel, fast Engagement,
fast Kone, faste Børn — fast Kost og Fangebur!

KURT.

Det er, som ser jeg disse støtte Klynger
af brede Skipperfolk og Borgermænd
vandrende sindig gennem Gaden hen —
de stiller sig i Kreds paa Laugets Brygge:
de raadslaar om, hvordan de bedst skal smykke
den gode By — om de en Børs skal bygge,
hvortil de trænger — eller restaurere
den gamle Katedral . . .

GOTFRED (ler). Saa splittes Stemmerne:
til Kro's for sig gaar Skipperne med Kræmmerne.
Dér har de siddet vel fra vi drog bort,
de mange Aar ved Øl og Vin og Kort.
Aa, Gud velsigne dem, de gamle Vrøvl!

KURT.

De har dog indkaldt os . . .

GOTFRED. De gav os Høvl
da vi var Drenge — Prygl og ikke andet.
Ej Under, at vi begge løb af Landet,
forældreløse Knægte, som vi var.
Jeg vædder, vi er glemt af hver og en,
saa „store" som vi er nu. Nok derom!
Jeg har et godt Humør — det er min Dyd,
den eneste kan hændes jeg besidder.
Jeg kom til Verden — ikke med den Lyd,
som alle andre Pattebørn: jeg lo,
og dermed er jeg blevet ved, min Tro,
saa sandt som Gotfred Springforbi jeg hedder! —
Alt overflødigt springer fluks jeg over —
lad andre sukke saa for Livets Plager.

KURT.

Ulykken er, der gives Grund til Klager,
vor Evnes Uformuenhed, den Brøde,
den Brist, der tynger Slægten — og den Uro,

for hvad der bag ved Livet os vil møde.

GOTFRED.

Se hen til Dyret! kan det finde Føde,
saa er det lykkeligt og vil ej vide,
hvad der er gemt bag Gærdets anden Side!
Ulykken er, at vi for tungt det tager —

KURT smiler.

Nogle for let!

GOTFRED. Spring over disse Sager!
Dér ligger Byen — hist ved Stranden —

slaar ham paa Skuldren.

Og hér staar Manden!
Vi har i Ranslen Testimonier begge,
vi kan vor Færdighed for Dagen lægge —
Du tømrer Dig til Lykken op en Bro —
men vil Du stadig spekulere
paa Kunstens Højhed, Renhed, Symbolik —
vil Du den gamle Stil fremfor den ny
— hvad der er mig saa ganske lige fedt,
blot der bli'r Ruf og Fart i det, vi laver —
saa skaber Du dig Modstand i hver By:
og saa blir jeg kan hændes Numer et!

KURT smiler hovedrystende.

Du tror da vist, at jeg mod Lykken higer —?

GOTFRED.

Den siger dog: Pst! Pst! — i alle Fald!

KURT.

Den ængster mig med sin Misundelse,
som med sin Smiger! Kunsten er et Kald,
som søger i det stille sig sin Vækst
og i en evig Længsel sin Begrundelse.
Jeg ønsker ubemærkt at kunne skabe
mit Værk fra Dag til Dag — at kunne tabe
mig som i dybe Drømme Natten over,
favnet af Aanders hemmelige Gunst —
frisk som en Brudgom aarle mig at rejse,
mens skjulte Øjne vogter paa min Haand
og gi'r dens Dagværk Rang med Sjælens Kunst:
den Lykke vinker mig . . .

GOTFRED. Den gaar i Frø
før Du faar brudt dens Blomst!

KURT. Gør jeg et Brud
paa det jeg nævner her: saa lad mig dø!

død er dog den, som har sit Livsmaal svigtet,
hvad enten han har mejslet, malet, digtet —
og forfra maa han da sit Værk begynde,
men i en Verden, som vi ikke kender!

GOTFRED.

Du sadler Fantasien, og den render
bestandig løbsk med Dig. Hvad er vel „Aander"?
de inspirerer daarligt nu om Tide.
Den Kunst, jeg hylder, er mit unge Blods
Forhippelse paa Livets Styrkeprøve.
Jeg sætter stadig Huen, som jeg vil,
og ser mig om — og det slaar altid til
at en og anden Glut mit Øje møder . . .
Corpo di Baccho! narres jeg, hvad saa?
saa narrer jeg igen!
Vin i hvert Værtshus — Piger allevegne —
den lange Søvn, naar Glæden er forbi:
saa kan Du selv dit Dagværks „Rang" beregne!

slaar ud i Luften.

Vips! Kammerat! hvor skal Du hen?

KURT.

Hvad er der?

GOTFRED. Kun en Humlebi!
Du kender vel dens Vise? spiller og synger.

Og det var sig den Humlebi
— surre, surre, sum —
han tog sig for en Dag at fri.
Han føjted om den hele Dag
med Basfiolen paa sin Bag,
Sum! —

Først kyssed han den Rose fin
— surre, surre, sum —
og vil Du være Kæresten min? —
Nej tak for slig en laadden Svend;
gaa han til Gaaseurten hen!
Sum! —

Saa fløj han til den Gaaseurt
— surre, surre, sum —
hun svared Ja! før hun blev spu'rt
Men da han ind i Sengen saa',

en Gedehams alt deri laa.
Sum! —

Da blev den Humle gram og vred
— surre, surre, sum —
gid Pokker ta' ved Kærlighed!
Saa slog han sig paa Vin og Mjød,
det vared ved indtil hans Død.
Sum! —

KURT ler.

Den Vise har jeg kendt — og atter glemt.
En daarlig Svend, som søger Udgangsdøren
i muntert Lag og under lystig Skæmt;
men over Livet peger Livet ud,
og Kunsten med! Det er dog, som han sagde,
vor strenge vælske Mester i Firenze:
Siamo sempre sotto la morte —
vi staar i Dødens Pagt, hvor vi saa staar:

GOTFRED.

Puh! det Citat forlanger fluks en Taar —
men hvad? min Rejseflaske — Remmen sprungen —?
Bi lidt! den ligger vel et Steds paa Vejen . . .

peger paa Kilden.

Imens kan Du jo drikke dér af Kilden
og skylle Død af Tanker, Støv af Tungen! ud.

KURT strækker sig ved Kilden, lægger Ransel og Luth fra sig, drikker og læner sig lyttende over Springet.

Du liflige Spring med din Velkomstsang,
hvortil jeg Forlængsel har baaret —
jeg drikker din Hilsen, jeg tømmer din Klang:
godt er Du for Tungebaand skaaret!
Hvad hvisker Du saa? Det hed sig en Gang,
Du var en Brønd i en gammel By —
hvoraf kun et Sagn er tilbage: (griber sin Luth).
Glemt har jeg Sagnet — fortæl det paany,
du Klang fra min Barndoms Dage!

dæmpet Musik ledsager hans Recitation.

Du gyder Dig i Havet,
famler Dig frem over det side Søgræs,
indtil Du standser i den tætte Tangskov:
dér ligger den sunkne By

med Huse, med Kirken,
hvis Klokker hænge tavse i Taarnet,
men høres imod Storm!
Fisken spiller omkring Spiret,
men fjæler sig i Hast, —
naar Mænd og Kvinder vandrer deres Kirkegang.
Ind over Portalens Tærskel
træder de døde lydløst:
intet Orgel toner,
kun de hellige Lys er tændte;
ingen Bønner letter Brystet,
ingen Præst løfter Hostien,
ingen Sang fra Koret lyder —
kun højt over Menighedens Hoveder
Bølgen dæmpet brusende bryder.

rejser sig.

Sælsomme Minder!
Er jeg Kunstner — og skulde jeg ej kunne mane dem,
give Billedets Liv til den blege Drøm?

udstrækker Armene.

Hist i den sunkne By,
dér skal hun sidde, sart og øm,
den Jomfru, som venter paa sin Brudgom!
Elskovsord vil fæste hende til ham,
hun vil stige op og hvile ved hans Bryst . . .
men ve ham, hvis han bryder sit Ord:
da vil de begge synke tilbage,
hun og hendes Bejler,
dybt under Fladen, hvor Baaden sorgløs ror
og Skibet ligegyldigt sejler!

Musikken tier; han lader Armene synke.

Præstefabel! — Skippersnak! . . .

lægger sig atter ved Kilden, støttende Hovedet i sin Haand.

Dæmpet Musik.

Et grønligt Skær breder sig over Landskabet. Fra Baggrunden hæver sig en Taage; den fortættes og bliver til en Tangskov, som langsomt skyder i Vejret. Huse kommer frem; en gammel middelalderlig By; Kilden bliver til en Springvandsbrønd. Modsat Kilden staar et Kapel i ædel, tidlig-gotisk Stil, med Trin op til Portalen. Mænd og Kvinder, i rigtsmykkede, stive Dragter, bevæger sig gennem Byen paa en sælsom stilfærdig Maade; de er alle paafaldende blege. Byens Piger henter Vand ved Brønden. Skolemesteren fører en Række Børn frem; han udstrækker sin Stok; de knæler ned med foldede Hænder, vendt imod Kirken. I dennes Taarn ses Klokken svinge, men uden at give Lyd fra sig.

KURT rejser sig.

Hvad — drømmer jeg? Ombølger mig Musik —?
Jeg syntes, som om jeg paa Vandet gik,

og sank, og . . . nej, se Kirken dér, Kapellet!
I ædel Simpelhed hver Sten
til Sten sig føjer let som Løv paa Gren —
se dog Portalens Bue — fast og ren,
saa sindrig tænkt i sin Enfoldighed,
som kun en gammel Mesters Snille véd:
en ægte Kunst — som aldrig blev forældet!
Men hvem har bygget . . .? Du, Morlil! Hvad — Nej!
Du gamle Bedstefa'r! . . . De hører ej —
de vandrer fremad, klædt i rige Stoffer
fra svundne Tiders svundne Hoffer,
hvis tunge Pragt blev Pryd ved Folkets Fester.
Og hvilken Bleghed over alle Træk —
de synes stivnet i en navnløs Skræk,
som naar med et Udslettelsen os gæster!
Saa tal dog! svar! . . .
stængt er hver Mund: bag Øjets brustne Glar
en udslukt Sjæl i dunkelt Kammer bygger.

farer sammen.

Min Gud!
Hvad er da dette gaadefulde Møde?
staar jeg imellem lutter døde,
selv levende, blandt Havets dømte Skygger!

Mænd og Kvinder, enkeltvis og parvis, er draget forbi ham op ad Trinnene og gennem Portalen ind i Kirken. Sidst kommer en ung Pige; hun gaar langsomt, med en Blomst i de foldede Hænder, hen imod Kirken.

Men se, dér nærmer sig med langsomt Skridt
og med et Blik, som søger ind i mit,
en Jomfru — som en Lilje fin og fager!
Er Du en Drøm, som tyst forbi mig drager?
O stands, før gennem Kirkens Dør Du gaar!
Du er dog Liv og Blod, dit Hjerte slaar;
stands, førend Du mit Hjerte med Dig tager!
Jeg har ej skænket nogen det i Løn
saa lidt som aabenbart: men vil til Bøn
og Skrifte hos dit eget Du det bære,
saa søger Helligdom til Helligdom:
tag det — hvor Du saa gaar, hvorfra Du kom —
og signet skal din Ind- og Udgang være!

Den unge Kvinde er standset paa Trinnet; hun vender sig imod ham, stryger af sin Finger en Ring og lader den falde, idet hun fæster Blikket paa ham og lægger Fingren over Munden. Saa gaar hun ind.

KURT bukker sig, griber Ringen. Kirken og Byen forsvinder.
En Ring — et Tegn! Saa mødes vi vel atter,

hvem Du saa er, Du Skyggerigets Datter!

kysser Ringen, sætter den paa Fingren; Taagen fra før har sænket sig over Baggrunden.

GOTFRED udenfor.

Hejda! saa hør! . . .

KURT. Hvad nu? Hvem kalder paa mig?

GOTFRED.

Din Rejsekammerat! (ind) Den Satans Taage —
Jeg vilde svoret paa, jeg saa' en By
— Havguse var det vel — hvor alting stod paa Ho'det!

KURT.

Fik Du set Kirken? Mærked Du, hvorledes
højt i det aabne Glamhul Klokken svinged,
men uden Lyd —?

GOTFRED. Jeg fik kun set en Ko,
som aad langs Grøften, mens dens Bjælde ringed
med sprukken Lyd, som alle Køers Klokker. (ler).
Du ser nok Syner? Kom nu, lad os gaa!

KURT lader Haanden glide ned over sin Pande.

Ja, jeg ser Syner — dem, Du aldrig saa'!

ANDEN AKT.

FØRSTE AFDELING.

I Mo'er Bagges Værtshus „Aftenrøden".

Stue med Bjælkeloft og Egepaneler. Til venstre en Skænk; paa Disken ligger et Vinanker omvundet med en Blomsterguirlande; ligedes staar der et stort Drikkekrus prydet paa samme Maade. Længere henne i Forgrunden en Dør, som fører til en Trappe. I Baggrunden en Dør imellem to lave Vinduer. Til højre ligeledes Dør, samt to Borde med Træstole omkring.

Bedstemo'r Bagge sidder indenfor Skænken; hun binder paa en Hose og regner paa en Tavle. Berthe sidder ved Bordet lige overfor og spiller Kort med Raadmand Kivle, Skipper Kornelius, Unge Klavs Kivle. Ved et andet Bord sidder Dirk Eriksen alene, Kande og Bægre paa Bordene.

SKIPPER KORNELIUS.

Mo'r Bagge!

RAADMAND KIVLE.

Mo'r Bagge!

KLAVS KIVLE. Mo'r Bagge!

BERTHE. Naa, naa!

fordi „Bedste" er døv, kan dog Berthe høre. —
Hvad er der?

KORNELIUS (letter paa sit Krus).
I Stobet er . . . ingenting!
BERTHE.
Vundet!
stryger Indsatsen til sig, rejser sig, rækker Pengene til Mo'r Bagge og fylder Krusene fra Ankeret.
KLAVS kaster Kortene.
Igen! Staar Fanden deri?
KORNELIUS.
Ja Fanden og Eva var Fæller fra Vuggen —
KLAVS.
Borg mig, Papa! . . .
RAADMAND KIVLE. Nej, Hus forbi —
Du kan gøre, som jeg . . .
KORNELIUS. Du kan drikke Dig drukken!
RAADMAND KIVLE.
Hvad siger Du! Findes i Staden en Mand,
som nogentid saa' mig i overkørt Stand?
KORNELIUS.
Oho! Vi passer nok alle vort Snit,
at liste os hjem enhver til sit,
naar hver en Sjæl er forsvundet af Gaden
og Mørket har spændt sin Skærm over Staden!
KLAVS.
Og under den Skærm — som i Gøglerens Bod,
hvor ingen kan kigge udenfra ind —
dér driver enhver med freidigt Mod
det Abespil, der er efter hans Sind!
RAADMAND KIVLE.
Du skælder Byen! —
KLAVS drillende.
Nej — intet mindre!
Jeg ønsker, dens Dyder maa højt florere —
men Dyderne, Fa'r, kan ikke forhindre
at Lasten breder sig mere og mere.
Vil sige: ikke den aabenbare,
med den har det ikke saa megen Fare!
Der er en anden — som beder og vaager
og driver imens under Haanden Aager —
en Last, som Stav over Pigen bryder,
saa snart hun er kommen paa vildsom Sti,
men selv ejer Huse i visse Gyder,
hvor Dyden skynder sig raskt forbi —

en Last, som taler Salvelsens Ord
om Skaansel og Mildhed mod smaa og svage,
men plager og piner ved Seng og Bord
sin Hustru derhjemme, de Nætter og Dage!
Stivt paa sin Plads bag Pult og i Bod
velnæret, klatøjet, graaskægget sidder den:
Dyden træder den flad under Fod —
og Byens Bedsteborgere hedder den!

KORNELIUS.

Sej! Bro'r Raadmand! dér kom Du i Knibe! (ler).
den Knaster var god — stop den i din Pibe!

RAADMAND KIVLE.

Berthe, fyld Kanden! — og giv saa Kort!
(peger paa Klavs).
Den Hanekylling har nemt ved at gale:
han taber bestandig — men hvem skal betale?

KLAVS (ler).

Kom Berthe, og spil!

BERTHE. Jeg kedes derved!
Tiden skal jages med Munterhed bort —
med Sang og Vin . . .

KORNELIUS. ja — og Kærlighed!

BERTHE (ler).

Hvad snakker Han om? Du er altfor fed.
En Elsker maa være af fængbar Slags —
men kom Du i Brand, saa smelted Du straks!

KLAVS.

Men jeg da? Aa, dersom jeg vilde begynde
at gløde — ja tro mig, jeg naaed' mit Maal!

BERTHE.

Ak nej, lille Klavs — Du er skabt som en Mynde!
Du har ikke Ved til et ordentligt Baal!

KORNELIUS.

En Engel er Du! Bliv min! —

KLAVS. Nej min! —

BERTHE.

Jeg bliver ej hans — jeg er ikke Din!

KLAVS.

Hvem lod Du da kysse Dig sidste Kvæld? —

KORNELIUS.

Du staar til mig for en Gave i Gæld! —

BERTHE (tager et Halsbaand af sin Hals, kaster det til Kornelius).

Dér har Du det Perlebaand — nu er det dit!

kysser Klavs.

Dér har Du dit Kys — og nu er vi kvit!

KORNELIUS OG KLAVS.

Aa, hun kunde gøre et Mandfolk forrykt!

BERTHE ler.

I har dog ej Vid, I har dog ej Kløgt!
Saa let kan De Mandfolk trækkes ved Næsen
af sligt et ganske almindeligt Væsen:
to Arme — en Mund — et Par Øjne graa —
lidt mer' end vanlig Varme i Blodet:
og straks I maa fra Forstanden gaa!
Mens Byen sværter mig efter Evne,
jeg hører mig her en „Engel" nævne —
det kunde betage Englene Modet . . . (peger paa Dirk).
Men Dirk — hvorfor hænger han dér med Ho'det?

KLAVS.

Vor stakkels Dirk Eriksen har — som Du véd —
sig selv til Fortræd paa en Aargang smagt —
en Vin af en ganske betagende Magt . . .

DIRK.

Aa lad mig i Fred!

KLAVS ler. — blot nippet en Kende,
men Rusen, han fik, den er uden Ende!

RAADMAND KIVLE slaar i Bordet.

Det er Malaga!

KLAVS. Nej!

KORNELIUS. Saa er det Messina!
Det gælder . . .

RAADMAND KIVLE.

Aa Du kan gælde til China!

KLAVS.

Det er den dejlige Virgo Regina!

RAADMAND KIVLE eftertænksom.

Den findes saa vist ej i Raadets Kælder!

KORNELIUS drillende.

Hvad findes vel dér? noget syrligt Pøjt —
Slampamper for Børn — naar det kommer højt!

RAADMAND KIVLE.

Tvi hver en Borger, som Raadet skælder!

KORNELIUS.

Godt Ord igen!

RAADMAND KIVLE.

I maa sigte os heller

for alt det værste, som Byen kan nævne:
men Smagen for Vin og dens Nydelses Evne,
den skal man, Sortedød! Raadet levne!

KLAVS.

Hvad skriger Du op? vær dog stille, Fa'r!
Jeg siger, vor Ven Dirk Eriksen har . . .

DIRK.

Den Spøg gaar for vidt!

KLAVS. Aa Snak!

DIRK slaar i Bordet. Ti stille!

støder sit Krus om.

Vinen er bleven mig bitter som Galde!

BERTHE.

Men er I da gaaet fra Sansen alle?

DIRK.

Ja, Jomfru Berthe! fra Sans og Samling
har jeres Kusine bragt ung og Gamling.
Hun er daarende skøn, og kold dertil:
hun driver med Folk et skammeligt Spil;
hun ser paa en — med et Smil om sin Mund —
saa kryber man for hende som en Hund!
Det er det, som hun vil! Under Fode træde
vort Hjerte, det er hendes største Glæde!
Hoffærdig, forfængelig — stolt uden Lige . . .

BERTHE ler.

Det Kontrafej ligner, det maa jeg sige!

DIRK.

Men dog — det er svoret ved Kniven, jeg bær' —
for god til at blandes i Værtshussnak!

BERTHE nejer.

Paa Værtshusets Vegne siger jeg Tak!

KLAVS.

Du gør hende just til en Fabel for Staden
ved saadan at ivre . . .

KORNELIUS. Hej? Klyver og Fok!
dér svajer hun justement ned ad Gaden!

KLAVS.

Hun standser — betænker sig. Nu har jeg nok!
jeg tror, hun vil ind her . . .

DIRK. Saa vil jeg gaa!

ud ad Døren til højre.

BERTHE kigger ud af Vinduet.

Nej, det er da slet ikke til at forstaa!

KLAVS med Bæger og Krus i Haanden.
Hør, Dirk! saa bliv dog! til de andre.
Jeg skulde mene,
det er Synd at la' Fyren derinde alene? ud efter ham.
KORNELIUS.
Vi kan drikke her — vi kan drikke dér!
Det Kvindfolk kommer jeg nødigt for nær!
ud med Raadmand Kivle.
Regina ind fra Gaden. Hun bliver et Øjeblik staaende i Døren (i Baggrunden) og ser sig om i Stuen; nikker flygtigt til Mo'r Bagge.
REGINA.
Godaften, Mo'r Bagge!
BERTHE. Hvad skylder vi Æren?
REGINA.
Her er ingen Gæster? —
BERTHE. Nu nys er de gaaet —
men jeg synes, Du trækker saa hastigt dit Vejr?
byder hende en Stol.
Har Du ondt? — Et Glas Vin? — den er virkelig god!
REGINA sætter sig.
Takker for mig — det kan være det samme!
BERTHE ser ned ad sig.
Jeg er ikke klædt! Jeg burde mig skamme.
Du kommer saa stadselig ind til vort —
sad Du her ikke, saa løb jeg bort
og redte mig ud en lille Smule . . .
jeg ligner dog ikke altid en Ugle!
REGINA.
Du er nydelig, Berthe, just som Du er!
det Forklæde passer til din Figur. —
Jeg gik mig netop om Byen en Tur
ud af Sønderporten . . , og dér blev jeg skræmt.
BERTHE.
Var By-Tyren løs? Den huserer slemt —,
man hører bestandig om det Kreatur!
REGINA.
Betyder intet! — Men hør, Du maa tro,
skøndt sjældent vi ses, saa tænker jeg tidt
paa dengang, vi tumled som Børn os frit
og rendte fra Skolen til Marked og Løjer —
BERTHE.
Og havde Kommers med Genboens Drenge,
som altid for vor Skyld fik bankede Trøjer!

REGINA ligegyldigt.
Dem skete kun Ret, de uartige Drenge.
BERTHE.
Saa kom alt det Vrøvl om Arv og Penge,
det skilte Familien langt om længe:
Far'bror blev Raadmand — min Fa'r han døde —
vi skulde tjene til Hus og Føde —
Mo'r sygned hen — saa tog „Bedste" Styret —
saa fik vi det Værtshus ... ja „Aftenrøden"
den hjalp os rigtignok den Gang i Nøden,
men Tiden er vanskelig ...
REGINA. Ak, lille Berthe,
Du véd ej, hvor tidt det har kunnet smerte,
naar Folk fortalte mig noget slemt —
BERTHE.
om mig? Jeg takker!
REGINA. Men glemt er glemt! rejser sig.
Lad mig nu se Jeres Hus en Gang:
de Kamre, hvor rejsende skal logere —
saadan noget kunde mig interessere!
BERTHE.
Aa, de staar tomme endnu — desværre!
REGINA.
Du kan tro, der kommer nok snart en Herre
med Tjener i Følge —
BERTHE. Ja gid saa var!
REGINA.
En Standsperson —
BERTHE. To, tre Stykker helst!
saa kunde kan hændes vi komme til Kræfter:
for, Skatter og Paalæg de stiger aarligt —
og farende Folk betaler kun daarligt!
viser Regina hen til Døren i Forgrunden til venstre.
Se her er Trappen! Jeg følger efter!
idet Regina gaar op.
Hvad mon der kan Hendes Højhed stikke?
For vor Skyld kommer hun Pinedød ikke?
følger efter.
Kurt og Gotfred træder ind fra Gaden.
KURT.
Gudsfred i Stuen! —
GOTFRED. Det siger jeg med!
Her ser jo ud som et ordentligt Sted ...

hilser paa Mo'r Bagge.

Godaften, min Frue! ... Tunghør kanske? til Kurt
Dér er en Antikvitet, skal Du se!
Du elsker jo saadanne gamle Sager —
hun minder om en af Urtidens Drager:
Og dog har hun været ung en Gang,
og Hælen højt under Dansen hun svang;
hun kyssed sin Kærest', favned sin Mand,
og satte kan hænd's i hans Skulder sin Tand ...

MO'R BAGGE.

Jeg er kun døv paa det ene Øre!

GOTFRED.

Om Forladelse! — Av, der kunde hun høre!

MO'R BAGGE.

Rejsende Folk?

KURT. Vi er Vandringsmænd, ja!
Vi søger Logis — kan til Takke ta'
med Lejligheden ...

GOTFRED. naar blot vi kan ligge
hver i sin Seng — og faa Spise og Drikke.

tilføjende.

Notabene: Lopper ynder vi ikke!

KURT.

Altsaa: to Kamre — og Davre dertil.

GOTFRED.

Ølkanden fyldt saa ofte vi vil!

KURT.

Og kunde I saa fortælle mig, Mo'r,
hvor Raadmand og Bygmester Bagge bor?

MO'R BAGGE med Haanden bag Øret.

Hva'fals'?

KURT lidt højere. Jeg har Budskab og Brev i Lommen:
til Arbejd ved Kirken er hid vi kommen.
I véd kanske ...

GOTFRED afbryder ham. Saa far dog i Mag!
i Morgen er der jo ogsaa en Dag.

raaber hende ind i Øret.

Han siger, at det kunde gøre godt
at faa paa Stedet en Smule vaadt! Berthe i Døren.

MO'R BAGGE.

Dér kommer min Berthe!

GOTFRED. Ej se den lille! til Kurt:
Kammerat! Losementet er ikke ilde!

BERTHE taler op ad Trappen.
Vogt Dig for Trinnene — Trappen er stejl.
idet Regina faar Øje paa Kurt.
Hvad er der? Du traadte da ikke fejl?
GOTFRED til Kurt.
Du! det er hende —
Regina passerer forbi Kurt, som hilser flygtigt; hun sender ham et langt Øjekast. Berthe følger hende til Døren i Baggrunden.
BERTHE. Farvel Regina!
Tak for Besøget!
REGINA. Selv Tak — farvel! ud.
Kurt og Gotfred sætter sig ved Bordet til højre. Berthe over ved Skænken, iagttager dem.
GOTFRED.
Jo — det var hende: fornem og fin —
hun strutter af Silke, Fløjl og Lin;
og rødme gjorde hun — just paa en Prik,
som da hun forbi os ved Byporten gik.
Du tier! Du saa' det naturligvis ikke? —
aa Hykler! — saadan som hun sendte Dig Blikke!
BERTHE.
Se se! min Formodning! —
GOTFRED. Og nu vil vi drikke!
BERTHE.
Hvad ønsker Herrerne?
GOTFRED. Først — et Kys!
BERTHE.
Saa sagte!
KURT holder ham tilbage.
Vi ønsker et Kammer hver —
GOTFRED.
med eller uden en Kammerpige,
men helst . . .
KURT. Du Galgenfugl, kan Du tie.
BERTHE.
Aa, jeg er vant til at klare mig selv!
GOTFRED.
Min Jomfru — hvad hedder I?
BERTHE. Berthe!
GOTFRED. Mit Hjerte!
stig ned i Kælderens dunkle Hvælv,
hvor gamle, ærværdige Aander spøge:
ret længe behøver I næppe at søge,
for at finde den Fyr, som var længst til Huse!

drag ham herop til den lyse Dag
før Skumringen helt over Stuen sig lægger —
Halsen vi paa ham ved Bordet knækker,
men allerhelst i et lystigt Lag,
som vil i det strømmende Blod sig beruse . . .

leende.

Vi er Kannibaler,
det skal I vide;
men han, som har Plads ved min grønne Side,
han er desforuden en god Betaler.
Og dermed Basta!

BERTHE smilende, med et Kniks.

Som Herren befaler!

vil gaa ud af Døren til højre, møder Klavs, Raadmand Kivle, Skipper Kornelius.

KLAVS.

Naa lille Berthe! — Luften er renset:
hun spurgte vel ikke til os?

BERTHE. Aa nej!
Jer havde hun næppe synderlig ænset! ud.

KLAVS.

Mig uden Forskel! . . . God Kvæld, I Herrer!
Farende Svende? —

GOTFRED. Kunstnere — ja!

KLAVS.

Kolleger altsaa!

GOTFRED ler. Nej, vil man se!
Er I Bygmester?

KLAVS trækker paa det. Ja — jeg bruger min Ske!

KORNELIUS.

Og Waterpas jeg —

GOTFRED vender sig mod ham.

Ja saa?

KORNELIUS svinglende. Jeg sejler —

GOTFRED.

Det lader næsten! — Og han? peger paa Raadmand.

KORNELIUS. Han pejler
de samme Mærker, som jeg fra min Skude —

RAADMAND KIVLE.

Jeg er Raa . . . hikker.

GOTFRED. Fy fy! hold Raaheden ude.

RAADMAND KIVLE.

Raadmand!

GOTFRED. Tjener!
KORNELIUS. Lad mig dog snakke ...
KURT rejser sig, hilser spørgende.
Har jeg Æren at hilse paa Raadmand Lavst Bagge?
KORNELIUS.
Jo blæse! Han søger ej Værtshus, han,
men sidder derhjemme, saa lunt han kan,
fedter med Penge, handler med Sjæle,
korser sig, naar der er tale om „stjæle" —
la'r Vinen dovne i Krus og Kande,
og væver om Kunsten i fremmede Lande —
som om han havde rejst! Den Vigtigper!
KLAVS til Kurt.
Det er Raadmand Kivle — min Fa'r — I ser!
Kurt bukker kort, sætter sig over ved det andet Bord.
KORNELIUS.
Og jeg er Skipper Kornelius!
GOTFRED. Ah!
Jeg sporer en Lugt af Salt og af Tjære —
Saltet, det lader jeg gerne passere,
det gi'r Drikkelyst og det krydrer Ordet,
Stegen i Gryden, Visen ved Bordet;
men Tjære? — saa tænker jeg straks paa Slingring
og blir genegen til at vomere!
Berthe bringer et Par Flasker Vin, som hun hælder op i den store Drikkekande paa Skænken.
KORNELIUS.
Genér Jer ikke! — Men hvem er saa I?
GOTFRED.
Mit Navn, det er ... Nej, stop nu en Gang!
Vi laver en Ankomst med „Velkomst" og sligt.
Jeg bringer min „Gruss" i et sirligt Digt.
peger paa Raadmand Kivle.
Han dér er Laugs-Mester! — I er Geseller! —
alle de zünftige Regler gælder —
Altsaa: I sidder — jeg taler og staar!
Berthe rækker ham den store Kande.
Her tager jeg ud af Skønjomfrus Haand
den store Velkomst med Skilter ziret.
Jeg letter paa Laaget og højt jeg det svinger,
til Laugs-Mester med „Reglementet" ringer!
Min Haand den er øvet, min Haab er grønt,
mit Arbejd er godt — naar jeg ikke har sviret —

her bringer min Gruss jeg som ærlig Svend
til det ærbare Laugs Geseller og Mænd!

Vivant, Ihr Herren, som Raadet danner!
Med Gunst og efter mit Haandværks Gewohnheit:
jeg kommer derfra, hvor Mester bander,
hvor Mesters Madamme trumfer ham over,
hvor Mesters Datter med Drengen sover!
Jeg kommer derfra, hvor Søndag man drikker,
hvor Mandag man ud over Middag ligger,
hvor Tirsdag man søger Herberget op,
hvor Onsdag man rækker til "Zechbrædtets" Top,
hvor Torsdag og Fredag gaar ud i ét Døgn,
hvor Lørdag er Afsked med Ugens Søgn —
hvor, Søndag, man griber sit „Röhrchen" med Ære
og synger: Hej, saadan skal Arbejdet være!
Ein anderes Städtchen — ein anderes Mädchen!
jeg siger min Mester og Mesters Datter
mangfoldig Slags Tak for Kost og Logis,
for Kys i det skjulte og Tamp i det fri!
Mit Haandværk er Løjer, min Gruss er Latter —
mit Navn det er Gotfred Springforbi!

KLAVS.
Det lider jeg. Du er en lystig Bro'r!
RAADMAND KIVLE rækker med sit Bæger imod ham, glider ud, er ved at falde.
Jeg skal støtte Dig, baade med Pen og Ord!
KORNELIUS.
Støt, Bro'r Raadmand . . . op med dit Ror! —
Men hvorfor holder han dér sig tilbage? til Kurt:
I kunde dog mindsten paa Varerne smage!
GOTFRED.
Lad ham kun sidde i Ro hvor han sidder — ler.
Han tror paa Aander — og han ser Syner!
KORNELIUS.
Det er noget for mig! Naar det stormer og lyner,
saa ser man til Søs de sælsomste Ting.
Nu sidste Gang saa jeg — Klabautermanden!
GOTFRED.
Hvad er det for en Fyr?
KORNELIUS. Det er selve Fanden!
GOTFRED.
Uha!

KORNELIUS.
I ler? Jeg har Kok og Stewart
til Vidne . . . Vi saa' ham ret tværs til Luvart!
KURT opmærksom.
Forlov! Der er noget, jeg gærne vilde
ha' Rede paa . . .
KORNELIUS. Frisk ud med Sproget —
saa meget I lyster!
KURT. Naar Havet er stille,
hører og ser I saa ikke noget? —
Kornelius ryster paa Hovedet.
Jeg mener: her under Kysten — paa Stranden?
KORNELIUS.
Nej, ikke Spor af Klabautermanden!
BERTHE.
Den fremmede Herre tænker bestemt
paa det Sagn om den By, som det gik saa slemt?
KLAVS over til Mo'r Bagge.
Det er noget for „Bedste"! Den gamle Fabel
om Sodoma eller om Taarnet i Babel!
MO'R BAGGE.
Hvad er det, han væver?
BERTHE pegende paa Kurt. Den Herre dér
vil høre det Sagn, som Du kan fortælle!
KORNELIUS.
Ja, spind os en Ende — det la'r vi gælde!

Mo'r Bagge kommer ud fra Skænken, støttende sig til sin Stok; Berthe leder hende frem. Gotfred sætter sig op paa Bordet med sin Luth i Armen. Eftersom den gamle Kone gribes af sin Fortælling, ledsager han den med Akkorder, som smelter ind i dæmpet Orkester-Musik. Aftenskæret falder ind igennem Vinduerne.

De andre placerer sig paa Borde og Stole. Kurt sidder alene for sig, lyttende opmærksomt.

MO'R BAGGE.

I sidder ved Dobbel, I sidder ved Drik,
I pukker paa jeres Kræfter,
men Døden kan komme hvert Øjeblik
og gaa jeres Regnebrædt efter!
Saa gnaver og graver den løbende Tid,
og levner af Menneskers Magt og Flid
en Haandfuld Støv kun tilbage:
rig Mand og fattig! beskik eders Hus!
I Morgen ligger det plat i Grus,
hvad der stod i Ungdommens Dage!

De siger, at Byen, hvori vi bor,
er rig og stor —
ja nok! men den anden var større!
dér leved Godtfolk helt lunt og godt,
hver havde sit paa det tørre;
de havde ved Handel og Kapreri
forøget Fædrenes Arvelodder,
saa Staden vel hused mangen en Skælm
men ikke en eneste Stodder!

De bovned af Rigdom, de strutted af Styrke —
saa kaldte de, for deres Gud at dyrke,
en Kunstner ind, som en Kirke bygged.
Den hæved sig stolt og Staden den smykked;
i reneste Stil var det Gudshus holdt —
ja Sjælen i Stenen var ædel og ren nok,
men Hjertet hos Menigheden var koldt!
Dér skred de, stormægtige, ned ad Gaden,
Hoffærdighed selv var Bor'mester i Staden,
om Munden Hovmod, i Minen Haan,
og dengang da Landsherren tinged et Laan,
saa gav de hans Sendebud Guldstøv at drikke —
og lo, da den Stakkel fik Nysen og Hikke!
De tugted vel Børnene op til at bede,
men Fromhed laa ikke bag Ordet tilrede,
og rundt om i alle de bugnende Hjem
stak Slangen, den gamle, sit Hoved frem!

Da tren der en Kvæld, imod Pintse-Fest,
i Kirken en fremmed og ukendt Gæst;
hans Ansigt var furet, hans Kappe hullet,
han bøjed mod Flisen sit vaklende Knæ
og korsed sit Bryst for Altarets Gud . . .
De raabte med Harme: Tiggeren ud!
Han svared: Mig var det, som bygged jert Hus;
hver Ræv har sin Hule, sit Hul hver Mus;
nu har mig Helsen og Lykke forladt —
skænk mig et Fristed, blot denne Nat!
De svared: Stakkel faar Staklers Kaar!
Saa sandt, som Du bygged, og Kirken staar
og løfter sit trodsende Spir imod Skyen,
et Tegn paa vor Vælde, vor Styrke, vor Magt —
saa sandt skal Du jages med Hunde af Byen! . . .

De svang deres Arme og dyrt de svor; —
da traadte med Il fra Kvindernes Kor
en Jomfru frem og ved Haanden ham tog —
sin Kappe hun skærmende over ham slog
og taled dem til med formanende Ord; —
da larmed de lydt: Er dette vort Barn?
Tvi! at vi fostred sligt utugtigt Skarn!
Og hele Forsamlingen greb de tvende . . .
Men se! den fremmede løfted sin Haand
og raabte, som Kvæget i Marsken raaber
mod Høst, naar Springflodens Vælde truer:
Saa forkynder jeg Eder Tingenes Ende! —
Da løste sig Slægtskabs og Venskabs Baand —
et hvinende Skrig under Hvælvingens Buer —
hver vilde ud, vilde bort, vilde frem!
Gulvflisen sank, og Kirken den gynged
ret som et Skib udi Havsens Nød;
igennem Portalen en Vandmasse brød
og kvalte hvert Skrig og begrov i sit Skød
de kæmpende, som til hinanden sig klynged.
Hvor Byen stod, og hvor Kirken knejsed,
nu Fiskerens Smakke sit Bredsejl hejsed —
og saadan en Fisker han meldte siden,
hvorledes han saa', imod Dagningstiden
en Skikkelse, som under Bølgen flød —

det var jo den Jomfru; og hun var død!

BERTHE dæmpet, betaget.
Men Bedste! Du har fortalt det en Gang
helt anderledes . . .
KURT. Hvorledes? Fortæl! . . .
MO'R BAGGE.
Hvad ligger der Vægt paa de gamle Sager?
Sagn og Legender man nu til Dags vrager!
KURT.
Jeg vrager dem ikke!
MO'R BAGGE. Nu ja! man siger,
det var ikke en, men en Skare af Piger,
som slog om den fremmede Mand en Kreds —
at aarligt fra Dybets ukendte Riger
en Jomfru med Ring paa sin Finger stiger:
hun søger en fremmed ved Ringen at vinde,

søger ham til sig ved Elskov at binde;
selv er hun løst fra de tvingende Baand,
som knuger vor Vilje og knægter vor Aand —
og først, naar vi helt med den Verden bryder,
hvis Trælle vi blev — først da . . .
men det lyder
som Ammestu'snak — først da er vi hendes!
rokker forbi Kurt, ser ham vist ind i Ansigtet.
Du tror dog vist næppe, den Jomfru findes!
gaar indenfor Skænken, sætter sig som før.

KURT til Berthe.
Ræk mig min Ransel og vis mig mit Kammer!
BERTHE.
Allerede til Sengs?
KURT. Jeg er træt!
Berthe viser ham op ad Trappen.
GOTFRED. Jeg skammer
mig Pinedød helt! ler. Jeg blev halvvejs bange!
Hej, Gutter! skænk i!
KLAVS. Ja — Vin og Sange!
KORNELIUS.
Men se, Bro'r Raadmand! saa bleg Du blev . . .
RAADMAND KIVLE.
Jeg fik næsten Kvalme. Den gamle Drage!
saa ganske livagtig som hun beskrev
den Vandflod . . . !
GOTFRED ler. Ja, var det ikke uhyggeligt?
Vandflod! — nej, det er vederstyggeligt!
løfter sit Bæger.
Kom nu, stød an! Mo'r Bagge skal leve!
MO'R BAGGE.
Mo'r Bagge skal dø — og det skal vi alle!
GOTFRED.
Ja nok! Men først skal vi synge og tralle!
spiller paa sin Luth.
BERTHE kommer igen.
En underlig Svend!
GOTFRED. En stolt Kavalér!
I gav ham et Kys vel? Det har han fortjent!
BERTHE.
Jeg melder mig ikke, naar ingen be'r!
GOTFRED omfavner hende.
Jeg melder mig straks —
BERTHE løfter truende sin Haand og ler. Og her har I Svaret!

GOTFRED.

Og her er en Sang — saa er Regningen klaret!

løfter sin Luth højt i Vejret.

Se her er min Luth! det er Laugets „Lade",
forsiret med Marketteri og Blade;
Skildpadden lig er den hvælvede Bul,
Ibentræ indlagt med Lister af Guld:
her gemmes Diplomer fra ærbare Mænd,
her ligger min Gejst som „løsgivet" Svend;
Laasen, den slutter — Nøglen har jeg!
Nu lukker jeg op — hvem vil høre paa mig?

spiller og synger

Rabundus i Morgen — i Dag Matador!
Hvem spørger om Sneen, som smelted i Fjor?
lad smelte, lad fare, lad svinde!
Bestandighed findes dog ikke paa Jord,
hos Mandfolk saa lidt som hos Kvinde:
derfor, Kammerater, stem i og drik:
alting forgaar om et Øjeblik!

KOR.

Derfor Kammerater osv.

GOTFRED.

Hvem lægger paa Fabler og Præstepræk Vægt?
Der findes ej Raad for vor jordfødte Slægt
undtagen i Nuet at nyde!
Sæt alting paa Damen, vær selv Hjerterknægt,
det Spil vil Du sildigst fortryde;
men taber Du: — hejsa! stem i og drik!
alting forgaar om et Øjeblik!

KOR.

Men taber Du: — hejsa! osv.

BERTHE har taget Blomsterguirlanden fra Skænken, bekranser ham.

Du er den Svend, jeg har savnet saa længe!
Jeg kaarer Dig her, hvad saa Byen siger.

GOTFRED omfavner hende.

Og Du er en af de sødeste Piger
jeg har kendt — og for Dig vil jeg la' mig hænge!

De andre holder leende Bægre og Kander højt i Vejret over de to.

KORNELIUS.

De leve højt! Skal vi klappe dem sammen?

KLAVS.

Jeg faar sige Ja!

RAADMAND. Og jeg siger — Amen! falder omkuld.

ANDEN AFDELING

Oppe paa Kurts Kammer.

Maanelyset falder ind gennem det lille Vindu til højre. Foran dette et Bord og en Stol. Her sidder Kurt. Paa Bordet ligger hans Ransel, Hat, Kaarde og Luth. I Baggrunden lidt til højre en Dør. Nærmere ovre mod venstre en aaben Alkove med en opredt Slagbænk; ovenover en Hylde med Knager.

KURT.

Hvad er vel Klokken? Tys! et Taarnur slaar. Halvtimeslaget!
rejser sig, hænger Ransel og Hat op over Sengen.
Nej! jeg er træt og kan dog ikke sove!
Tung tykkes Luften mig i den Alkove —
tungt hænger Loftets Bjælkelag — og Væggen
indsnevrer Tanken! holder Haanden op for sig.
Se, den brillerer
i Maanens Skær! Fra lønlige Facetter
et Blik, et Spørgsmaal Ringen mod mig retter —
og Svaret? . . . gaar til Vinduet, aabner det.
Jeg er gal! Jeg fantaserer!
sætter sig paa Bordet, griber Luthen.
Min Trøster undervejs — i Tyskland købt,
med Mosel og med Neckardruen døbt,
kan Du forkorte mig en natlig Stund?
tager nogle Akkorder.
Nej, alt er glemt, hvad udenvælts jeg nemmed —
og fremmed er jeg selv paa Hjemmets Grund!

Gotfred ind med sin Luth under Armen og Kruset i Haand.

GOTFRED.

Hvad? sidder Du endnu og kvinkelerer! —
Du ser paa mig og mine Følgesvende
— min Luth, mit Krus! —
og mens Du stirrer paa mig, tænker Du:
det Menneske har dog en evig Rus —
og taaler dertil mer end nogen anden! . . .

KURT.

Jeg vil til Ro!

GOTFRED. Aa Du vil Fanden! —
Hvad angaar Kammeraterne dernede:
de staar paa Gaden — de kom lidt i Hede;
naa, dem om det!
De enes vel om deres Pølsesnak. —
Men Du min Hjertensbror, ak, ak,
hvad har Du for et Ansigt? Tag en Slurk!

KURT.

Jeg beder — venligst — lad mig blot i Ro!

GOTFRED.

Du sidder vel paa Udkig, skal man tro?
kigger ud af Vinduet.
Et Lys i Hjørnelængen . . . ah, din Strik!
formodenlig Skøn Berthes Kammer-Kvist?
Nu; bi et Øjeblik —
til Fryd for Dig, og dem paa aaben Gade,
jeg synge vil en liden Serenade.

KURT.

Jeg bliver ked af dine Narrestreger!
Kaster sig paa Sengen.

GOTFRED spiller og synger.

Se paa Taget Maanen skinner.
Jomfru Kat i Vindvet spinder,
missende med Øjne smaa —
Aa!
Foraarsnatten gør saa kælen,
Længsler kribler gennem Sjælen.
Ej! Hr. Hankat højt paa Tag:
der er langt endnu til Dag!
Refr: De Katte og de Killinger — dirum — drum
— drum!
Og Hr. Hankat træder Dansen,
gør et Spring og svinger Svansen,
lader ned ad Taget staa —
Aa!
Hvem kan skildre denne Scene?
Jomfru Mis er ej alene;
tomt i Vindvet, tomt paa Tag:
der er langt endnu til Dag!
Refr. Stemmer neden under:
De Katte og de Killinger — dirum — drum — drum!

GOTFRED leende til Kurt.

Dér hører Du mit Ekko!

KURT. Hold dog op!

GOTFRED.

Bevares! nærmere. Men hvad er der da i Vejen?
Saa sig det! . . .

KURT. Intet!

GOTFRED. Intet — det er meget!
skælmsk
Altsaa! den Frøken, som vi mødte før,

og som vi hilste nylig paa i Stuen . . .
Du svarer ikke? — alsaa, hun blir Fruen!
Til Lykke da, min Ven, naar Hymens Dør
slaar op sin Fløj og falder i bag Parret!
Aa, Du blir sandeligen ikke narret —
Jeg vædder paa, at hendes Rosenmund
kan kysse lifligt i den søde Stund —
at hendes Knæ er blødt — og Barmen rund —
og at det Øje, som hun tugtigt sænker
ved Dagen, vagtsom paa sin Jomfruære,
at det ved Brudekamrets Lys Dig skænker
saa hedt et Blik, at . . .

KURT rejser sig, heftig. Ti dog for den slemme!

GOTFRED alvorligere.

Hør nu, Bror Kurt, — og mærk Dig vel,
at der kan være Alvor i min Stemme!
Jeg taler ej i Rus — og ej jeg nævner
hvor tidt vi hjalp hinanden af en Klemme,
Du mig, jeg Dig, som det sig gode Venner sømmer!
Vi to blev bygget af forskelligt Tømmer,
men er mit eget hugget til lidt djærvt
og overstrøget tidt med stærke Farver —
saa bør Du aldrig glemme Kærnen, Kurt!
den er paalidelig, den frønner aldrig:
og i vor Forskel bliver den vor fælles!

KURT rækker ham Haanden.

Gotfred! min brave Gut! . . .

GOTFRED. Og nu — til Skrifte!
Du har dog aldrig saadan Dig gebærdet,
fordi en Frøken traadte Dig i Vejen . . .
For Pokker! er Du skudt — saa skyd paa hende!
hun er jo, alt i alt, dog kun en Kvinde
af Kød og Blod! . . .
Din Haand er hed! — den dirrer . . .
En Ring! Naar fik Du den? Herut med Sproget!

KURT skjuler Haanden.

Jeg fandt den —

GOTFRED ler. Finder man vel saadan noget?

KURT.

Jeg fandt den, siger jeg Dig — før — ved Kilden —
paa Byens Overdrev — paa Stadens Grund —
jeg husker ikke . . .

GOTFRED. Nej, hold heller Mund!
for, i at lyve, er Du slet bevandret!
KURT bestemt.
Jeg fandt den — tog den op — og fra den Stund
er alt i, med, omkring mig, som forandret!
GOTFRED hovedrystende.
For første Gang har Du ej Tillid til mig! —
Nu! som Du vil — jeg byder Dig Godnat!
KURT.
Der er de Ting, hvorved man knap har Tillid
til sine egne Sanser!
GOTFRED bukker ironisk. Tak! Godnat!
Sov sødt! Drøm om din Ring — og om din Skat!
i Døren.
Jeg drømmer, at jeg tjener svære Penge:
og saa betaler jeg Dig — langt om længe! ud.
KURT.
Bliv, Gotfred! . . . Nu! saa gaa! — Du vil forsødes
ved Hvilen, véd jeg — mens jeg med mig selv
halvt gruer for, af hvad min Søvn kan mødes!
gaar til Vinduet.
Hvor stille hviler Byen! Hus ved Hus,
Tag over Tag, med Gaarde, Haver, Vænger!
Øverst — i Horisonten — Havet hænger
ret som en udspændt Dug, hvorover Natten
udbreder sine billedrige Gaader!
Hvad er det da, som bag den Stilhed raader?
Er det hin Drøm, en vaagen drømme kan,
om det vidunderlige fjerne Land,
hvorfra vi kom — hvortil vort Fjed vi vender,
naar denne Søvn, som kaldes Livet, ender?
Er vi ej delt? Er ej vort Kød i Strid
med Aanden? Kan vi nogen Steds se Grunden
til vore Handlinger? kan vi forstaa,
hvad denne Skitse, dette Udkast vil? —
hvad sligt et halvgjort Billed vel skal til? —
om ej vi tror,
at vi var en Gang før paa denne Jord
og skal paany tilbage til den komme,
men først naar vi har vandret vidt og lært,
hvad her os forekom for tungt, for svært! . . .
O var i denne Stund min Hu saa mægtig,
at Længslen kunde bryde Bolt og Slaa —

saa spræng dit Baand, Du hvem jeg tænker paa!
stig som en Boble gennem Nattens Blaa,
og bliv det Syn, hvorfor jeg mig vil bøje
med Andagt indtil Afsind i mit Øje!

han har vendt sig imod Baggrunden, knuger Hænderne udstrakt foran sig.

ESTHER viser sig i Døren.
Du kalder mig. Jeg kommer —
KURT knæler. Milde Gud!
Jeg tør ej tro . . . Stræk dine Arme ud
og tal igen!
ESTHER træder hen til ham.
Sved perler paa din Pande,
din Læbe skælver. Rejs dig! tager hans Haand.
Dér er Ringen;
den drejed Du, da nylig dine Fingre
Du krysted i saa inderlig en Bøn,
Du har mig kaldt — og se, jeg kommer til Dig!
KURT.
Hvor Du er bleg — og ak, hvor lys og skøn!
Sig mig dit Navn!
ESTHER. Jeg hedder Esther!
KURT. Esther!
Det Navn i min Hukommelse jeg fæster,
som grov jeg med min Mejsels Staal det ind.
Hvor Du er slank af Lemmer, myg og lind:
jeg tør ej tage paa Dig . . .
ESTHER smiler. Vov det, Kære!
KURT.
Skumliljen skyder ej saa frisk og ren
fra Dybet frem, hvis Bølger Stænglen bære,
som Du skød frem, min Blomst, her i mit Kammer.
Ræd er jeg! — for min Angest jeg mig skammer,
men jeg var ikke nogen jordfødt Mand,
hvis ikke først jeg spurgte Dig . . .
ESTHER. Hold inde!
KURT.
Saa luk da med et Kys, du Elskede,
min Mund — ifald Du ellers kysse kan?
ESTHER.
Lær mig det!
KURT kysser hende. Saadan fæster vi vor Brud
paa Jorden . . .
ESTHER. O hvor det er skønt!

KURT. ... for Livet!
ESTHER.
For Livet! O hvor det er skønt! ... kysser ham.
for Livet!
KURT.
Der straaler om din Pande som en Skrift
af Højhed og af Renhed — og jeg stirrer
derpaa, til Synet Sanserne forvirrer.
Jeg mente mig en Mester, havde meget
oplevet og erfaret — meget døjet
og meget fejlet — men den Glans for Øjet
udsletter hvert et andet Billedsprog.
Du er min Mester — jeg en Skolepog;
og Du vil tage Lærlingen i Lære?
ESTHER.
Jeg vil din elskede, din Esther være!
KURT.
Men svar mig: Gaar Du? — kommer Du igen? —
fortæl mig! ...
ESTHER. Spørg ej om, hvorfra — hvorhen!
Uendelighed paa min Pande troner.
Det er en Skrift, Du fatter først, min Ven,
naar Øret rammes af en Hymnes Toner,
naar Sjælen bæres af dens Melodi,
som Barnet bæres under Moderhjerte,
naar hver en jordisk Fryd er længst forbi,
som denne Verdens Tvivl og Strid og Smerte!
KURT.
Ak, jeg forstaar: som Du er kommen, gaar Du!
ESTHER.
Som jeg er kommen, er jeg din — forstaar Du:
din er jeg — ganske din! Og vi vil mødes
ved Stjerners blide Lys, i Nattens Timer,
saa tidt Du drejer Ringen paa din Finger!
Ej nogen Ed min Gang til dig betinger —
din Længsel kun, dit Løfte ej mig kalder;
men hvis dit Blik, som straaler nu i mit,
med Attraa paa en anden Kvinde falder
— thi som en Bølge er jo Mandens Sind —
da skil Dig ved min Gave, den som binder:
kast den langt bort, hvor ingen mer den finder,
og nyd din nye Glæde kun i Fred!
Jeg kommer ej med Vrede og Besværing,

som Jordens Kvinder. Jeg har bedre Næring
for Sjælen, end at ruge paa en Klage.
Med Ringen er hvert Minde brat forsvundet
om den, hvis Elskov Du en Gang har vundet —
men hvis paany Du bærer dette Pant
og kalder ved dets Magt mig atter til Dig:
da maa vi begge sammen Vejen drage
til Stedet, hvor Du først mit Hjerte vandt —
og derfra gaar ej nogen Vej tilbage!

KURT.

Din Tale klinger for mig som en Lyd
fra fjerne, stille Verdner. Angst og Fryd
slaar som en sælsom Bølge sammen om mig.
Jeg fatter ej — og fatter dog fuldkomment . . .

ESTHER.

Husk, hvad jeg siger! . . .

KURT. Det er brændt herind
med Navnejernets Glød, og Mærket bær' jeg
indtil min sidste Stund — ja ud derover.
Se, ved min Ungdoms dybe Kunstnertro,
trods Afdrift og Forvildelser, jeg lover . . .

ESTHER.

Lov intet!

KURT. Nu! jeg sværger . . .

ESTHER. Ingen Eder!

KURT.

O Esther! efter Udtryk Hjertet leder
for alt dets Overmaal — stands ikke Ordet!
Dit blotte Komme vakte straks min Angst:
dog véd jeg, at jeg længst din Sjæl tilhørte!
Dit Billede var det, som i Ungdomstiden
formynderkærligt mig mod Maalet førte;
og nu, Du nærmer Dig, naar Manddomsstriden
for Døren staar, hvi skal jeg ej Dig kende? —
Men kender jeg Dig som min Ejendom,
mig selv som din, da vil Du ogsaa sande,
at hvad jeg siger her, er Hjertets Sprog:
Jeg følger Dig — gik det til Dødens Lande!

ESTHER.

Du skal just leve! — Jeg vil dele med Dig
de Stunder, hvori Haandens Gerning hviler.
Vor Kærlighed skal være som en Drøm,
hvori vi taber os, mens Natten iler.

Du vaagner op, naar Dagens Varsko kalder,
Du ser mig ej — og dog er jeg tilstede:
det er mit Smil, som paa dit Arbejd falder,
hver Gang din Gerning volder Dig en Glæde!

KURT.

Vidunderlige Væsen! hvor Du taler:
det er en Fred, som paa mit Hjerte daler.
Lær mig dit Sprog — at jeg kan svare Dig!

ESTHER.

Mit Sprog? — Det taler Du jo selv, Du Kære,
i denne Time, hvor dit Hjerte bølger
min egen Ømhed længselsfuldt i Møde!
Det er det Sprog, som toner fra de døde,
fra hine uforgængelige Mestre,
hvis Kunst en Verden holder højt i Ære,
hvis mindste Vink beundrende Du følger!
Det er det Sprog, som Dagens Larm os dølger,
men som, naar Hvilen falder paa vort Sind,
lig Havet, der mod Stranden ruller ind,
om Kvælden fylder os med Fjernheds Tanker
og lader alt det nære os forglemme!
Det er det Sprog, som bryder Tidens Skranker,
som kender intet nyt og intet ældet,
som evig kundgør sig i Fuglens Stemme,
som aabenbarer sig i Blomstens Suk,
naar Bægret aabner sig og græder Taarer,
den Taare, der i navnløs Fryd blev fældet!
Det er dit eget Hjertes eget Sprog,
naar fyldt af alt, hvad der er stort og herligt,
Du stirrer i et Øje ind, som kærligt
besvarer Ønsket før det blev udtalt:
O kom, min Elskte! Nattens Dug har svalt
din Pande og har kølet mine Hænder:
læg dem om dine Kinder, som nu brænder!
og sænk dit Hoved trygt i Esthers Arme —
dér findes Hvilens Sødme, Drømmens Varme!

hun har sat sig ved hans Side paa Sengen; han knæler ned og bedækker hendes Hænder med Kys.

TREDJE AKT

I Kirken. Man ser ned igennem Langskibet til Korrundingen i Baggrunden. Murene er næsten skjult under Stilladser og hængende Stiger med flettede Rørskærme.
Forgrunden til venstre er afdelt ved et Skillerum: en midlertidig Tegnestue, aaben udefter. En Løjbænk, Tegneborde paa Bukke, Kartons og Kalkéringer paa Væggen, Arbejdsredskaber, en Luth, osv.
Paa et hængende Stillads i Baggrunden arbejder Klavs Kivle, Dirk Eriksen, Geert, Tyge.

KURT sidder bøjet over Tegnebordet, ivrigt beskæftiget. Pludselig kaster han alt til Side, ser frem for sig.

Dér er hun atter . . . og det er dog Dag!
Jeg skygger for mit Blik: straks kommer Natten,
og alle mine Forsæt bliver svage.
Et Væld af varm Berusning bølger mod mig;
bort hvirvles Udkast, Planer, Overslag;
jeg griber til — jeg favner ud i Luften:
og se, den bringer mig min Brud tilbage!
Af hendes Haar jeg kender henrykt Duften;
jeg føler hun er nær — og angst jeg skælver;
dér staar hun, skamfuld, medens Mørket hvælver
sin Kuppel, hvorfra Stjernen smiler ned!
Ved Skæret af den Stjerne stirrer jeg
ind i et Øje, som sig saligt lukker
døende for mit Blik — en salig Død!
Jeg holder hendes Legem i min Arm,
jeg bøjer mig og kysser denne Barm,
som hæver sig, saa fast og dog saa blød,
kysk i den Søvn, hvis Drøm er altfor sød —
og, altfor lykkelige, kun vi sukker!
Ja, Hjertet vaander sig ved denne Fryd,
som Natten i sin stille Time rummer —
hver Tanke dør, hvert hørligt Ord forstummer:
vor Elskovs Lovsang er en Klagelyd!

En Klagelyd? — Naturen selv, man siger,
sig vaander i en fælles Lidelse!
Den store Verden rummer som én Smerte:
Havet er som et graad-træt, svuldent Hjerte,
med Dødens Bitter-Kilde paa sin Bund: —
i Kvælden hulker Fuglen paa sin Gren,
som skulde Sjælens spændte Strenge sprænges —
og dog, og dog: hvor er det sødt at længes!
o Naadens Gud! hvad Fryd er Mødets Stund!

GOTFRED

kommer fra Baggrunden, bærende en Stendunk, rygende paa en Kridtpibe. Han kigger et Øjeblik prøvende paa Kurt; synger:

„Ejn Pfeyfchen Taback is' eben so gut,
als wenn man zwey Daaler bei den Mädeln verduth!"

KURT springer op.

Jeg føler mig saa hjertensvarm, saa frisk,
saa glad, saa oplagt hver Dag til min Gerning —
jeg er saa lykkelig, at ej jeg taaler
at se . . .

GOTFRED. paa nogen, som Dig kritisk maaler?

KURT omfavner ham.

Vi er jo Venner!
Og havde jeg en Fjende — tro mig, Gotfred,
jeg havde ej et hastigt Ord for ham!

GOTFRED gør sig fri.

Naa naa; lad det nu være godt!
Man skulde tro, jeg var en lille Pige,
saadan Du karesserer mig . . .

KURT fjerner sig smilende. Tilgiv!
Jeg synes, Du har observeret mig
i denne sidste Tid lidt prøvende —
lidt — ja hvad skal jeg kalde det — uvenligt:
som om Du mente, der var Forskel nu
paa Dig og mig? Det er der ej — det véd Du!

GOTFRED.

Ærgerrighedens Djævel har jeg drevet
forlængst en Pæl i Kroppen. *Du* blev skrevet
hos Raadet ind som Bygningskonduktør;
Du bærer Ansvar — jeg er din Parlør,
jeg ønsker og begærer ikke mere —
for, *et* er sikkert, at jeg kan parlere!

raaber ned igennem Kirken:

Hej! Dromedarer og Kanallier!
Nu er det Middag! Se I flytter Jer
fra jeres Stiger og fra jeres Ballier til Kurt:
Se saadan taler man til sine Gaster,
mens selv man ryger sig en god Kanaster!

KURT.

Aa, vidste Du, hvor sødt det er at vide,
at man har Livets Genius paa sin Side!

GOTFRED puster Røgen fra sig.

Farende Folk har andet at ta' Vare!

KURT.
Farende Folk maa holde op at fare!
Dog nok om det! — Dér har vi vore Folk
Haandværkerne har firet sig ned med Stigen, og kommer frem.
KLAVS KIVLE.
Saa, Mester! — nu er Fadervor forbedret.
I selv vil sige: det var snart bestilt!
GOTFRED.
Kirkens Patron vil føle højt sig hædret —
GEERT.
Jeg har ham netop ved hans Hoved skilt
og lavet ham et nyt —
GOTFRED. Han trængte til 'et —
han ligned Fanden paa det gamle Billed!
TYGE.
Mærkværdigt, hvor dog Fanden har sit Spil!
ham kan man overkalke, som man vil,
bestandig er han der med Horn og Hale!
KLAVS.
Mig er det gaaet galt med Lovens Bud;
dem har jeg søgt omsonst at restaurere —
Jeg tror, at Grunden duer ikke mere!
Hvad siger I?
KURT. En Spøg i Hviletiden!
desmere Alvor ved vort Arbejd siden! til Dirk Eriksen.
Men Dirk — bestandig ordknap? Her — min Haand!
Du er min mest paalidelige Hjælper.
Hvorledes gaar det med den Helligaand? —
Du kunde blive Mester . . .!
DIRK kort. Takker skyldigst!
gaar mod Baggrunden.
KURT.
Hvad har jeg gjort ham? Altid mørk og vranten —
GOTFRED pegende.
Dér har vi jo Forklaringen, min Sandten!
Raadmand Bagge og Frøken Regina er traadt ind. Dirk hilser tvungent og gaar ud. De andre Haandværkere hilser ærbødigt — og ud.
RAADMAND BAGGE med gravitetisk Værdighed.
Min kære Mester! han faar pardonnere
mig og min Datter . . .
KURT. Altfor megen Ære!
RAADMAND BAGGE.
Jeg haaber, at vi ej inkommodere . . .

KURT.
Behag at tage Plads! Alting er støvet —
En Stol! — Min Frøken . . .
RAADMAND BAGGE. Tak! Jeg har just prøvet
de Overslag, I sendte mig. De stemmer . . .
GOTFRED.
Det er ej noget nyt!
RAADMAND BAGGE ser spørgende paa ham. Ah?
KURT forestillende. Min Parlør!
RAADMAND BAGGE.
Rigtigt! Hvor er det, jeg har set Ham før? —
GOTFRED.
Det var vist i mit Ansigt, Eders Højhed!
KURT.
Tilgiv, Hr. Raadmand, Gotfred denne Drøjhed!
Han er min højre Haand — højst uundværlig . . .
GOTFRED.
Og tager sig, som saadan, ganske særlig
en Frispas, naar han ser paa samme Gang
Storhed og *Skønhed* gæste ringe Folk.
Kun *vi* kan saares — det kan Guder ikke!
bøjer sig dybt.
REGINA vender sig fra ham til Kurt.
Sig mig, Hr. Mester, om I ynder Sang?
Jeg ser en Luth paa Væggen dér — den tyder
dog vistnok paa, at andre Toner lyder
her i Jert Arbejdsrum, end Mejslens Slag,
Hammer og Mur-Ske, og hvad de nu hedder?
KURT.
Min Frøken! ved mit Tegnebord jeg sidder
med Passer, Stift og Kridt den hele Dag —
REGINA.
Men Aftnerne? Nyfigen er jo Kvinden —
Vi saa' Jer ikke længe, hist til vort! truer smilende.
I kaster dog ej eders Aftner bort
paa Værtshus i et Selskab, som staar langt
— det tør jeg forudsætte — under Eder
i Værdighed og Aand? . . .
Vi venter Jer,
ej sandt, Papa? derhjemme med det første!
RAADMAND BAGGE.
Jeg frygter kun, vor Mester at forstyrre —
Den sande Flid er paa hver Time karrig!

GOTFRED.
Naar blot jeg nævner „Mad", saa blir han arrig;
endsige, naar jeg ymter om at tørste!
RAADMAND BAGGE vender sig fra ham til Kurt.
Min Datter spiller selv og synger gerne;
hun kan de vælske Sange, som hun lærte,
da denne Musikanter gæsted Staden! —
Man ser Jer aldrig vandre ned ad Gaden . . .
Sligt priser jeg! *Jeg* sidder altid hjemme,
fordyber mig i kuriøse Bøger,
hvori jeg stadig nye Emner søger
for Kirkebygningen, min Kæledægge!
Men, som jeg ynder Jer og gerne taler
med Mænd af Aand om fælles Interesser,
saa gør min Datters Bøn jeg til min egen:
besøg os snart! — Velkommen skal I være!
KURT.
Jeg takker skyldigst. — Det er mig en Ære!
REGINA.
Og jeg — jeg beder: Eders Haand derpaa! —
hun rækker ham Haanden, som han ærbødigt kysser.
RAADMAND BAGGE.
Og nu til Sagen! rejser sig, ser ned igennem Kirken.
Herligt! — det er prægtigt . . .
Hm! de Stilladser skygger rigtignok —
men hvad man ej kan *se*, kan man jo *tænke!*
Stilfuldt! — og stort — og rent — og . . .
vender sig til Kurt.
noget tomt?
Nu ja; det kan jo komme! Ikke sandt:
langs Midterskibet maa der Plads til Bænke?
KURT.
Desværre — ja!
RAADMAND BAGGE. Min kære! Stolestader
er Lutherdommens Kirkestils Triumf!
Saadanne lange, pæne, lige Rader . . .
Naturligvis, Honoratiores faar dem
aflukkede, med Vaabenmærker fyldte,
forzirede Gemakker, rigt forgyldte . . .
Og Epitafierne maa vi ha' frem!
dygtigt med Snirkler, Søjler, Kapitæler . . .
KURT.
Hr. Raadmand! Epitafierne vil skjule
Kor-Skillerummet —

RAADMAND BAGGE. Det maa ned! Det kvæler
Stiftamtmandens forgyldte Pulpitur —
KURT bestemt.
Nej, intet Sprinkelværk paa *denne* Mur!
Det bryder Stilen helt. —
RAADMAND BAGGE. En Stil kun du'r,
saa længe intet større Hensyn gælder:
Stiftamtmanden er højere end Stilen!
KURT.
Hr. Raadmand!
REGINA mæglende. Hvorfor Strid om Bagateller?
KURT.
Min Frøken! Bagateller er det ikke; —
dog, dertil kender Damer ikke noget!
REGINA smilende; til Gotfred.
Ej! Hr. Parlør! hvad mener *Han* om Kirken?
GOTFRED.
Jeg mener — man skal ingensinde lappe
paa noget! *Enten:* gammelt! *eller:* nyt! til Kurt.
Her har Du Vin paa Læderflasker gydt . . .
Du kender Ramsen! Jeg vil sige Dig,
Du burde revet Kassen ned til Grunden!
REGINA ler.
I snakker ej Jer Mester efter Munden!
KURT alvorlig og bestemt.
Jeg har haft Pietet for det, som *stod!* —
Se de smaa Søjler hist paa Galleriet:
i stille Renhed vogter de om Koret
med Kapitæler modellerede
i kraftigt brede Blade! Hvert Gesimsled
er dybt og skarpt, som Livet var før os!
Se Hvælvingens spidsbuet-dybe Kapper —
Gjordbuen, svær og stolt, foruden Pryd —
den synes fange Bønnens mindste Lyd
fra Menigheden omkring Pillens Fod:
ja, jeg har Pietet for det, som *stod,*
og jeg har stræbt at føre alt tilbage
just til den første Simpelhed og Skønhed! . . .
tager Tegnebrædtet, viser Raadmanden
GOTFRED efterabende Raadmandens Maade at tale paa.
Ja — nu er Murens Fugtighed og Grønhed
af ny Forskalning dækt; og nye Kvadrer
er indsat, nye Sokkelstene med . . .

KURT afbryder ham.
Til Sten sig føjer Sten, som Løv paa Gren!
Se dog Portalens Bue — fast og ren,
saa sindrig tænkt i sin Enfoldighed,
som kun en gammel Mesters Snille véd:
en ægte Kunst — som aldrig blir forældet!
GOTFRED som før.
Det ser man bedst i Sideskibs Kapellet!
De gamle Væggemalerier lyser,
som før var overkalket. Skib og Kor
vil ogsaa lyse — Kirken blive *stor*,
mens, da vi kom, den syntes mørk og liden!
til Kurt.
Aa, Du vil blive hædret, Bro'r,
med Festmaaltid af Lauget — sat ved Siden
af Raadmand Bagge selv — besvare Talen
med køn Beskedenhed; og saa: Finalen . . .
Du bliver selv en „Raad", Du faar en Mave,
gaar med en gylden Kæde om din Krave,
og bliver gift med . . . ser paa Regina.
KURT gaar forbi ham. Hys!
REGINA har taget Luthen ned fra Væggen; anslaar en Akkord.
Den klinger rent!
RAADMAND BAGGE.
Ja, det var ret! giv os en Sang, mit Barn!
REGINA spiller og synger.
Den korte Sommernat slaar ud
sin Silkeskærm — sin Silkeskærm —
og byder Dagen hvile.
Da lister frem sig Elskovs Gud,
af Skjulet frem, som Jæger klædt,
og griber sine Pile:
han ridser med skalkagtig Lyst
en Due i dens bløde Bryst,
til Blodet Odden væder —
saa lægger Pile han paa Streng,
og skyder sorgløst ud i Flæng;
men den, som træffes, græder! —
Miranda, o Miranda! jeg var saarfri til i Dag,
men se, hvor jeg forbløder mig, og føl, hvor jeg blir svag!

Og er I svag, det er min Lyst!
Hr. Riddersmand — Hr. Riddersmand —

nu vil vi Natten fejre!
En Fæstning er mit hvide Bryst,
et højt Kastel med Marmortind:
dér vindes Eders Sejre!
Saa mangen Helt med Herreskjold
holdt pralende foran min Vold —
beskæmmet vendte Taaben;
men den, hvis Blod af dybe Saar
en Lægedom mit Hjerte spaar,
for ham staar Porten aaben! —
Miranda, o Miranda! vel er Spaniens Krone din,
men Kronen har en Ædelsten, den gjordes nu til min!

GOTFRED.
Og hvad saa mer'?

REGINA ler.
Nu! der er intet mer;
I hørte jo, den Riddersmand vandt Kronen!

RAADMAND BAGGE.
Ja, det er Vælsk! . . . den staar i Kammertonen!
til Kurt.
Men det er Middag. I faar pardonnere
mig og min Datter! —

KURT farer op af Tanker.
Takker for Besøget!

REGINA med et Blik paa ham.
Og I gengælder det?

KURT besvarer Blikket.
Jeg kommer — ja!

RAADMAND BAGGE.
Haandslag, Hr. Mester! — Tjener, Hr. Parlør!
gaar med Regina.

GOTFRED.
Ydmygste Slave — helt til Kirkens Dør! —
efter at Kurt har fulgt dem ud.
men ikke længer! . . . Naa, Bro'r Kurt!
han kunde sættes straks i Spiritus
og vises frem paa Markeder for Penge:
en Ærke-Top-Pedant! Og hun . . .
kysser paa Fingren.

KURT sætter sig ved Tegnebordet.
— er smuk!

GOTFRED.
Det siger Du — og tænker med et Suk . . .?

KURT vender sig.
Tanker er toldfri! —

GOTFRED griber Stendunken fra en Krog.
Rigtigt! — Jeg slaar Laas

med *denne* for min Mund! Den gamle Knark!
Se denne Stendunk, med ærværdig Skimmel
op ad sin Fod, og med et Segl paa Maven!
Den rummer mer Velsignelse end Paven —
blot Tanken paa dens Indhold gør mig svimmel!
Og fører jeg dens Indhold til min Mund —
og drikker jeg . . . Du Hollands glade Himmel!
hvor føler jeg mig da i Skyerne,
højt hævet over Jordens Kvalm og Dunster,
udøvende den bedste Kunst blandt Kunster . . .

KURT tegnende.
At glemme?

GOTFRED. Nej, at *huske* hvad vi saa'
— uden at røre Haanden selv en Smule —
alle de Billeder i alle Byerne
ved Floderne, som flyder skiden gule!

KURT.
Tag Dig i Agt, at ikke fra din Højde
Du dumper, tynget ved den megen Drøjde
i Hollands Billeder! . . .

GOTFRED. Oude Genever!
Du store Schiedams Geist! Hør, hvor han taler! . . .

Formastelige! Svar mig da: *hvem* maler
det kærnesunde Liv i Kød og Blod,
de kaade Løjer og det lyse Mod,
Elskværdigheden ved sit eget Gilde?
Hvem leger Himmelspræt med Dydsdragoner,
og værfer dem saa højt, at om der bindes
tre Centner Ost i deres Ben,
de maa dog flyve om for alle Vindes
Haløj i alle Glædens Zoner?
Det gør Teniers, Ostade, Hals, Jan Steen!
De frister selv adstadige Matroner
til Greb mod Kundskabsfrugten paa dens Gren.
For Patteflasken gi'r de Glutten Øl;
og Knøs og Piger danser om som Føl,
der aldrig vil ha' Sko lagt under Fødderne!
Livs-Træet viser de os dybt til Rødderne,
ej blot med sirlig Krone, Krans og Blad! . . .

Kom, Kurt! bryd op, mens endnu det er Tid,
før Du og Glæden skilles ad,

før Du blir lænket fast til Bord og Fad —
Pedantens Svigersøn — gift med en Datter
af en, som knap er værdig til *min* Latter!

KURT.

Du er forrykt! rejser sig. At løbe fra det hele,
som nu det ligger . . . gaar frem og tilbage.
Gotfred! tal!
Tror Du, vi faar den gamle Katedral
frem i sin første, skønne Simpelhed . . .?

GOTFRED.

Paa dette Spørgsmaal gav jeg før Besked!
løfter et gammelt Kapitæl op fra Gulvet.
Se her paa denne Brokke!
Den *var* — og er til Dels endnu et noget:
men vil Du klistre paa den — ja hvad saa?

KURT som før, frem og tilbage.

Aa! jeg skal drives ud i det barokke!
Det er dog Meningen! den gamle Nar
det hele Raad — den hele By — i Lommen har.
Jeg faar vel give tabt! — Jeg er alt træt!
kaster sig paa Løjbænken.

GOTFRED.

Du vil i Krig med dem: nu, godt!
I samme Aandedræt
vil Du paa Bænken ligge? — Kom, Bro'r Kurt!
vi kniber ud! Det blir en herlig Spas:
kanske de stævner os for Retten —
men saa er vi langt over alle Bjerge,
hvor ingen Laugs-Haand efter os kan lange . . .
afsides.
og ingen Frøken-Øjne kan os fange!

KURT.

Kalkstøv og Middagshede det gør døsig!
Jeg er om Morgnen første Mand paa Pletten;
det maa Du huske! strækker sig. Pause.

GOTFRED. Sover Du?

KURT. Jeg tænker! —
Gotfred! hvis Du var stedet — som en anden,
som jeg maaske — i saadant Vilderede
med dine Tanker . . .? Nej, jeg mener, hvis
Du havde Grund — ja mer end nogen — Grund
til ret at føle Dig tilfreds,
lyksalig, stolt . . . og hvis Du dog til Tider

fandt med Dig selv, at Du blandt Skygger gik,
lyttende til en altfor fjern Musik,
som lokked Dig fra Livets friske Dagslys
og tæred paa din fri Beslutningskraft —
hvad vilde Du da? . . .

GOTFRED klapper Stendunken. Smage paa den Saft,
som, selv om den kan klemme lidt om Panden,
dog giver alle Grublerier Fanden!

KURT vender sig uvillig fra ham; et Øjeblik efter rejser han sig halvt op, ser paa sin Fingerring, siger langsomt spørgende:

Tror Du paa Kærlighed som et Mysterium?

GOTFRED.

Mysterium mysteriorum!
Jeg husker, hører Du, min Pebling-Lekse —
og næsten tror jeg paa, der gives Hekse!

KURT.

Svar mig i Alvor — eller lad mig ene:
Tror Du, der gives en Slags Kærlighed
— hvad vil jeg sige? — som er et Mysterium?

GOTFRED.

Hm! naa! Jeg kan en Ramse. Vil Du høre?

Du møder en Glut —
i samme Minut
staar dit Hjerte i Fyr og Flamme.
Hun ser imod Jord,
Du siger et Ord —
hvad Du siger, kan være det samme!
Saa sukker I lidt,
saa næbbes I tidt,
saa synger en lille Fugl: Kvirrevit!
dér har de nu fundet en Rede!
Saa svinder et Aar —
men hvordan det gaar:
en Dag for en anden Du standser og staar.
Hun ser imod Jord,
Du siger et Ord . . .
Ak, ak, kære Bro'r:
der søges, der findes,
der løses, der bindes!
Hvorledes forklare,
at intet kan vare,
at Hjertet bestandig har ledige Rum? . . .

Ja, spørg dem, der véd det!
i *min* Tid da hed det,
— men det kan jo være, at min Tid var dum —

Al Kjærlighed er et Mysterium!

KURT sidder halvt oprejst, seende ned for sig. Saa siger han:

Hun havde hundred Djævle i sit Øje! læner sig tilbage.

GOTFRED iagttager ham et Øjeblik; nærmer sig.

Dér ligger han og sover — Kurt min Bro'r —
min Hjertensven — den eneste, jeg ejer!
Jeg tænkte, vi var her til Byen hentet,
for ret at bygge noget op, som syned —
et Monument, hvis Guldspir lystig lyned
Vorherre selv i Øjet ind — kort sagt
noget med Dristighed og Fart i . . . Ja, og saa —
naar vi vor Regning havde prompt kvitteret,
saa var en skønne Dag vi echapperet,
som ægte Kunstnere, som frie Svende,
endnu før Raadhus-Gildet var til Ende!

Men det gik ikke saadan, som jeg vented.

Her kukelurer vi bestandig inde
i denne trange Kasse — roder om,
for gamle Former frem at finde,
som Gud véd hvilken Mester fandt før os!
Han siger: Herligt! saadan skal det gaa!
— skønt næstendels vi kommer ej af Stedet —
Jeg elsker Byen — siger han — min Gerning,
hvert Øjeblik, jeg vier denne Kirke —
jeg elsker Luften her i dette Rum —
jeg elsker selv det Værtshus, hvor jeg bor! . . .
Jo tak, min Bro'r!
Nej, Pokker staar i Tingen: —
Skulde der stikke Djævelskab i Ringen?

betragter den.

Dér sidder den!
Jeg spørger ham — Gang efter Gang —
hvorfra han har den? . . . men han svarer ikke,
han laaner mig kun meget bøse Blikke!

ser vist paa ham.

Jeg tror, det er et Kirkespøgelse
— Reparationens Aand — som har besat ham! —

en luftig Skygge! Var det blot en Kvinde
af Kød og Blod! —
Naa! *ham* om det!
Og nu af Sted til „Aftenrøden".
Dér venter Berthe mig med Øllegrøden
— officielt — og med et Kys i Smug.
Det sidste smager bedst!

fjerner sig; ser Regina træde alene ind.

Ej ej! Se dér!
et Spøgelse! . . . men dog af Kød og Blod!
Hvad søger I mon her, min Frøken god?

gemmer sig bag en Pille.

REGINA ind, søgende.

Hvor har jeg kunnet lægge mine Handsker? —
Er alle gaaet? — Nej, se dér! paa Bænken . . .
Det er jo *ham!* Han søger Middagsro . . .
Tør man forstyrre vel? nærmere.
Han sover jo!
Dér hviler han: den venstre Arm om Nakken,
den stærke højre paa det brede Bryst . . .
og se, hans Ring! o hvor jeg hader den! . . .
For vist den gemmer — føler jeg — en Magt,
som skiller ham fra mig!
Det er en kostbar Ædelsten og maa
som saadan fra en fornem Dame stamme.
Sjældent han kom hos os — men hver Gang førte
jeg Talen spøgende paa denne Ring:
han vendte sig — han svared ingenting —
var som forvandlet med det samme!
Maaske staar jeg nu *her* ved Gaadens Løsning —
vistnok et Navn der findes . . . i en Kapsel
en Haarlok — ligemeget:
en Magt — en Lidenskab mig tvinger —
jeg drager Ringen varsomt af hans Finger!

strækker Haanden ud.

Hvad gør jeg? Over Grænsen jeg mig vover, . . .
Patricierdatteren, med aaben Pande,
stolt, rig og klog, bestjæler en, som sover!

Trolddom? — *hvis* det var Trolddom — vil da ikke
uséte Magter træde mig i Møde,
naar mindst jeg venter det, med strenge Blikke,
og kræve mig til Regnskab for min Brøde? heftig.

Nuvel! træd paa min Vej: I skal mig finde!
Jeg er i Lidenskab — og jeg er Kvinde!

drager hans Ring af og gemmer den i sit Livstykke; træder nogle Skridt tilbage.

KURT rejser sig langsomt; lader Haanden glide over Panden.
Min Søvn var tung! Hvor er jeg? . . . springer op.
Hvad? Regina!

REGINA.
Har jeg forstyrret . . .

KURT.
I? — Regina — Du? ganske forvirret.
Min Gud, hvor er jeg? . . .

REGINA.
I Jer egen Bygning?

KURT.
Min? — dette Rum . . .?

REGINA.
I Jeres skønne Kirke!

KURT.
Nej, den er grim — tom, kold! Bag de Stilladser
skjuler et Øde sig. Guld maa der til!
Gjordbuerne maa løftes — Søjleknipper
i slebet Marmor! Dér hvor Øjet slipper
Pragtkapitælerne, skal Loftets Bue,
som i en Fe-Skovs Hal, af Guld-Stuk lue,
til Øjet helt forvirret Gulvet søger . . .
Aa, jeg har sét i Eders Faders Bøger
et saadant Syn! Hvad siger jeg: Her — her
i Eders herlige Gestalt, saa sjælden,
saa yppig, underskøn — her staar Modellen —
og her paa Flisen knæler Eders Tjener!

REGINA.
Men, Kurt, staa op . . .!

KURT omfatter hendes Knæ.
Hvor har jeg haft mit Øje —
hvad har jeg haft for Øje, før jeg saa' Dig?
O kunde Du mig elske — blot forstaa mig!
kunde din stolte Hu mod min Du bøje! . . .
Se, se jeg hæver mig fra Jorden op,
ydmyg og bedende, med Blikket rettet
imod min Lykkes svimmelhøje Top,
hvor jordisk Elskov staar paa Livets Tinde!
Hos Dig, her i din Favn, vil jeg min Fremtid,
Hæder og Ære for os begge finde!
Sansernes Helgen vier jeg en Sang —
en overmægtig Livslyst Hjertet fylder:

og medens Nattens Slør os tæt omhyller,
skal Brudelejet som en Baad os vugge
ind i de Verdner, hvor en navnløs Hymne
vaander sin Fryd i klageløse Sukke!

REGINA i hans Arme.

Jeg kan ej modstaa! Følg mig til min Fader!

sammen ud.

GOTFRED dukker frem bag en Pille.

Naa, saadan gik det! Det var snart bestilt ...
Hun har mig ved mit bedste skilt:
men det er Livets Gang; hvem vil saa klage?
Jeg har min Frihed og min Luth tilbage! ser sig om.
Og nu begynder her en anden Virken —
for nu skal han vel bygge om paa Kirken?

Haandværkerne kommer.

KLAVS synger.

Rabundus i Morgen — i Dag Matador!
hvem spørger om Sneen, som smelted i Fjor?
lad smelte, lad fare, lad svinde!
Bestandighed findes dog ikke paa Jord,
hos Mandfolk saa lidt som hos Kvinde ...

til Gotfred.

Ej sandt? Den Sang er frie Svende værdig?

GOTFRED.

Fyraften, Folkens! Mester han er færdig!

FJERDE AKT.

Brylluppet hos Raadmand Bagge. Et egepanelet Gemak i Barok-Stil. Vindu til højre. I Baggrunden en bred Dør, hvis Fløje er opslaaede. Man ser ind i en Sal, hvor Gæster er i livlig Bevægelse. Musik.

SKIPPER KORNELIUS henne ved Vinduet sammen med Raadmand Kivle; begge med Krus i Haanden.

Ja, Kirken den knejser — med Spir af Guld!
I Dag er en Dag til at drikke sig fuld:
først Bryllup — saa Fest paa Raadhus-Salen —
Laugs-Mester Gilde — og Kirke-Indvielse:
i Morgen gi'r det en artig Svielse! ...
Staar Du og memorerer paa Talen? —

RAADMAND KIVLE.

Jeg staar og fundérer paa Kunstens Betydning —
jeg tror, jeg vil tale om Tidens Brydning . . .

KORNELIUS.

Bryd kun dit Hoved — men bryd ej med Tiden!
Der kommer s'gu ingen bedre siden. —
For Resten, Bro'r Raadmand! Luften i Dag
den huer mig ikke! Jeg var paa Stranden
i Morges, som vanligt: Banker i Vest!
Udsigt til Regn og forrygende Blæst! —
Jeg tænkte, min Sjæl, paa Klabautermanden!

RAADMAND KIVLE.

Springflod? drikker.

KORNELIUS. Kan hændes! — Vi gamle Ulke
vil ikke desaarsag fra Gildet skulke . . . mere dæmpet.
De siger jo rigtignok, Klokken har lydt! —

RAADMAND KIVLE drikker.

Ja, Bryllupsklokken! . . . Det kan nok hændes,
den har haft travlt . . . og Parret var nydeligt!

KORNELIUS.

Tosse! Den undersøiske mener jeg —!
Stormflods-Varslet er hørt ganske tydeligt!

RAADMAND KIVLE.

Varsel — aa pyt!
Skaal! Bro'r Skipper! peger paa Panden. Tag Styrmanden med!

Gotfred kommer ind med Klavs Kivle, som han holder om Skuldren.
Gotfred er rejseklædt; begge har deres Luth under Armen.
Gæsterne klapper i Hænderne og omringer dem.

KORNELIUS.

Se saa! nu kommer der Morskab i Stuen!

BERTHE hen til ham.

Men hvor er den unge Mester — og Fruen?

KORNELIUS.

Kollevibben, kollevabben — de kysses paa Trappen!

BERTHE.

Det var ogsaa et Sted!

KORNELIUS.

Den, der gemmer til Natten,
han gemmer — Skøn Berthe — kanske til Katten!

BERTHE.

Hvad mener I?

RAADMAND KIVLE.

Han har hørt Varsler!

BERTHE. Aa fy!

Gotfred kommer frem; hun napper ham i Ærmet.

Hr. Gotfred! — hvad nu? — I er rejsefærdig?

GOTFRED.

Til at blive — føler jeg mig uværdig:
Arbejdet endt — saa kan Svenden gaa!

BERTHE.

Nej, det er da slet ikke til at forstaa!

GOTFRED.

Penge paa Lommen — Luth over Skulder:
Farvel — og bort — hvorhen Kloden ruller!

Berthe vender sig bort for at skjule sin Bevægelse.

Men I, Jomfru Berthe — er I bedt med?

BERTHE rask.

Har I troet mig for ringe til dette Sted?

GOTFRED.

Vist ej! I var Pryd for hver Stormands Stue!
men jeg tænkte kanske den unge Frue
havde sin Mening om Gæsternes Rang? ...

BERTHE.

Det bliver vel første som sidste Gang! —

GOTFRED lægger sin Arm om hendes Liv.

Ja vi er til overs — naar Gildet er endt!
Men nu vil vi more os ekscellent:
Vi vil byde dem Brodden — det hele Lag,
og ta' Glæden med os paa Festens Dag!

slipper hende, vinker Klavs Kivle hen til sig. De stemmer deres Instrumenter. Gæsterne samles om dem.

Godtfolk! i Dag er det Rejsens Dag
mens Byen er smykket med Kranse og Flag
— hej, Spillemand! stem dine Strenge!
Her tager jeg med min Broder *in spe*,
jeg lader tilbage mit Renommé
— lad mig se, I bevarer det længe!

KLAVS.

Og slider I paa det, som *han* har slidt,
saa siger jeg Eder, I Godtfolk, frit:
det holder vist næppe længe!

GOTFRED.

Men bander og skælder I mig paa min Bag,
det er mig den ligegyldigste Sag
— hej, Spillemand! stem dine Strenge!

RAADMAND KIVLE.

Men Klavs! Vil Du ogsaa rømme fra Byen?

KLAVS lystig.
Som Fisken i Vandet, som Fugl under Skyen!
RAADMAND KIVLE.
Du kommer nok hjem, naar Du trænger til Penge! —
KLAVS.
Saa ønsker jeg blot, det maa vare længe! . . .
RAADMAND KIVLE pegende paa Gotfred.
Jeg tror, han forhekser dem alle sammen! —
KORNELIUS ler.
Kunde han bare! — Jeg siger: Amen! til Gotfred.
En Vise, min Gut!
GOTFRED. Ja den skal I faa! — synger.
Jeg gik mig ud af den trange By
— Rummele, rummele, sude —
jeg svang min Hue saa højt mod Sky:
nu vinker mig Frihed derude!

Og hvem skal jeg hilse til Afsked vel
forinden Visen er ude?
Jeg staar jo for Tæring og Kost i Gæld —
Rummele, rummele, sude!

Farvel! Du forvrøvlede Raadmand —
Du øjenfordrejende Præst!
Farvel! Du Skipper, som lyver —
Du fedtede Kræmmer, som snyder —
Farvel! hver Træl af en Styver:
I klæber, enhver ved sin Læst!
Farvel, Du Mester, med Skødskind om Lænd,
som tamper din Dreng og hundser din Svend —
Verden har Losement for Jer alle: —
I lader dem vinke og kalde!

Men Du, min Glut, som i Døren staar
og sender mig langlige Blikke:
jeg byder et Kys Dig, forinden jeg gaar —
ret andet ejer jeg ikke!
Rummele, rummele, sude!
og saa er min Vise ude!
KORNELIUS.
Den Onde skal tordne og lyne deri! . . .
RAADMAND KIVLE til Kornelius.
Hvad er der? Gik jeg maaske Ram forbi? —

EN HAANDVÆRKSMESTER.
Jeg skal varme Ham Ørerne, næsvise Knægt! —
EN KRÆMMER.
Jeg skal betale Dig efter din Vægt! —
EN KRAMBODSVEND.
Vi Krambodsvende skal stille paa Gaden
og give den Fyr Gelejde af Staden!
Brud og Brudgom kommer.
PRÆSTEN til Kurt.
I har dér, Hr. Mester, en uvorn Svend!
Vi Præster maa bære med Taalmod alt —
men at skælde værdige Borgermænd —
at bruge en Mund . . .
GOTFRED leende; idet han skyder nogle til Side.
Vil I bruge Gevalt?
Vogt Jer! En Stenhugger fører sin Hammer —
løfter Haanden.
Tag Skade for Hjemgæld, hvem Slaget rammer!
KURT.
Men Gotfred! hvad er der? — Paa denne Dag . . .!
GOTFRED.
En Spøg, Kammerat! Den uskyldigste Sag!
Jeg sang blot en Vise — tog ganske blødt
paa Per og paa Povl . . . men Gu' blev de stødt!
REGINA knejsende.
Det er ikke alle Slags Sange vi ynder —
med et Blik paa Berthe og Gotfred.
Jeg kan sige om nogle Gæster det samme!
KURT mildt bebrejdende til Regina.
Regina! han er min Ven! . . .
GOTFRED med en overvættes sirlig Kompliment for Regina.
Jeg skynder
mig dybt, Eders Højhed, mit Hoved at bøje —
og skal paa Stedet mig bort forføje!
KURT bestemt.
Gotfred! Du bliver! . . .
GOTFRED. Jeg maatte mig skamme,
ifald jeg gik Herren og Fruen imellem —
ifald jeg kom Festens Glæde paa tværs
ved nogle — kan hændes — for raske Vers!
Farvel, Bro'r Kurt! — og Levvel, min Gut!
Ja gid Du maa sidde i denne din Stue,
naar Aar er forløbne, uden at sige:

Jeg har mit Valg — og min Lykke — fortrudt!
Og saa er jeg færdig! til Berthe. Farvel, min Pige!
BERTHE med en bestemt Beslutning.
Jeg følger med Dig!
KURT OG GOTFRED overrasket.
Berthe!
REGINA spodsk. Ej! ej!
BERTHE til Gotfred.
Dig har jeg kaaret! med en dyb Reverens for Regina.
Min naadige Frue!
I pardonnere Jer stakkels Kusine:
hun tør ikke se paa Jer Dommer-Mine,
men ønsker Jer ydmyg al Held og Lykke!
KURT.
Gotfred! omfavner ham og følger ham og Berthe ud.
KLAVS KIVLE.
Et artigt Familiestykke!
Jeg blir nok til overs!

gaar ud efter Raadmand Kivle og Kornelius.

Raadmand Bagge har trippet om mellem Gæsterne, beroligende dem og førende dem ind i den anden Stue.

REGINA. Hvor ubehageligt!

gaar frem og tilbage.

RAADMAND BAGGE.
Meget — meget — meget beklageligt!
Og saa dette Herrens Vejr derude —
det kan dog kun Ulykke for os bebude!
Begyndte det ikke ved Kirken i Dag:
de hejsed op de forkerte Flag —
og Præstens Røst den var altfor svag —
Velsignelsen blev i en Mumlen borte . . .
Og nu denne Scene! At Fyren turde,
begriber jeg ikke! Din Mand . . .
REGINA ærgerlig. Aa, min Mand!
RAADMAND BAGGE.
Han holdt jo med Fyren — det gaar dog ej an:
man mærker paa ham hans nedrige Stand!
REGINA knejsende.
Han er gift med din Datter!
RAADMAND BAGGE. Godt Ord igen!
REGINA.
Du selv har ham hævet!
RAADMAND BAGGE. Javist — javist!

han blir nok en Pryd for vor By — til sidst!
men først maa han *slibes* . . .
REGINA nikker. Derfor skal *jeg* sørge!
RAADMAND BAGGE.
Det tror jeg! Men nu maa jeg ind! . . . gaar.
KURT kommer: venligt smilende Tør man spørge,
om Fruen tog sig alvorligt nær
min stakkels Spøgefugls Intermezzo? . . .
Han var dog, og er mig bestandig kær!
Kunde jeg, holdt jeg den Fugl tilbage —
men foreløbig er Buret brudt:
mine Argumenter var altfor svage!
vil lægge Armen om hendes Liv.
REGINA gør sig fri.
Man skulde fast tro, Du havde fortrudt
at selv Du har endt dine farende Dage?
KURT spøgende.
Nu ja! Hvem kan vide? . . .
REGINA ser paa ham; gaar til Siden, peger. Aa, luk de Døre!
KURT.
Det skal jeg saa inderligt gerne gøre! . . .
lukker; kommer tilbage.
Hvor længtes jeg efter at være alene
med Dig, min Elskte! truer smilende.
Men, ingen Scene!
REGINA har sat sig, gør Plads for ham ved sin Side.
Betingelser?
KURT kysser hendes Haand.
Ingen!
REGINA. Det skulde jeg mene:
Betingelsers Ret bør hvile hos *mig!*
KURT.
Jeg bøjer mit Hoved!
REGINA Jeg valgte *Dig*,
min Kurt — min Elskte — fordi . . .
KURT spørgende. Fordi?
REGINA.
Nej, ikke „fordi"! — det Ord var forkert —
Kærlighed spørger jo ej om Grund.
Jeg kaared Dig — men fra den samme Stund
jeg mente med Rette, at Hemmeligheder
var mellem os — ikke sandt? — forbi!
KURT forundret.
Jeg har ikke nogen!

REGINA. Nej: nu! — men *før?*
— Er Du sikker paa, Du har lukket den Dør? . . .

KURT.
Ingen kan komme! De sidder alt bænket
i Nederste-Stuen, hvor Vinen blir skænket
og Stegen blir skaaret! . . . Altsaa: fortæl!
Du mener? . . .

REGINA. Vi staar til vor Fortid i Gæld!
Du selv har sagt det — jeg husker ej, naar!

KURT.
Og sandt har jeg sagt! I vort Væsen der gaar
en Traad, som blev spundet af Parcens Hænder;
Nutid og Fortid tilsammen den knytter
fast, ubønhørligt; og lidet det nytter,
om ogsaa med voldelig Haand vi forsøgte
at bryde, hvad selv ej med Døden ender:
thi Livet er evigt! —

REGINA. Min Sværmer jeg kender!
Nuvel da! Du svor, at dit Hjerte var frit,
— Du husker — den Dag jeg skænked Dig mit!

KURT.
Regina, min Dronning! Jeg talede sandt!
Dog, husk, jeg er Mand! Hvad Spøg eller Tant,
hvad flygtig Passion for en Stund mig bandt,
det . . .

REGINA vedgaar mig ej! Men hvis jeg nu fandt
den Dag just hos Dig, hos min Ridder, et Pant —
et Elskovsbevis? . . .

KURT ryster smilende paa Hovedet. Umuligt, Du Kære!
Jeg troed, jeg elsked min Kunst over alt: —
min Kunst, den holder jeg højt i Ære,
men dengang mit Blik paa din Skønhed faldt,
da blegned al Kunst for din Dronning-Gestalt;
da følte jeg *et* kun som Lykkens Gave:
at være din Husbond, din Elsker, din Slave!
knæler for hende.

REGINA vender sig triumferende bort; ser atter paa ham; truende.
Hvor falsk, hvor falsk er dog Mandens Tale!
Der er et Punkt, Du gaar uden om —
Du vil dysse med smigrende Ord mig i Dvale:
men nej! aarvaagent er Kvindens Sind!
Ve hende! blev hun af Elskov blind —
for sent hun da vaagned op, for at finde

trods Mandens Eder og Løfter sig sveget —
baade som Hustru og Elskerinde!

drager Ringen frem af sit Livstykke og viser ham den.

Se — og bekend!

KURT rejser sig; betragter Ringen; siger naturligt:

Hvordan? — denne Ring! . . .

REGINA.

Du lader uskyldig! Den sad paa din Finger —
Dér! . . .

KURT. Giv kun hid! — En nydelig Ting . . .

REGINA heftig.

Beundrer Du den? Du beundrer vel mere
den Kvinde, som gav Dig den? —

KURT forundret. Gav mig? . . . en Kvinde? . . .

sætter den paa Fingeren.

I Sandhed! hvor smukt den kan brillere!

stirrende paa den.

Det er, som om Stenen fra skjulte Facetter
et Blik — et besynderligt — mod mig retter . . .
som vilde den spørge, hvorledes det gik —
hvordan det vel kom sig — at jeg — jeg Kurt . . .
o naadige Gud! bevar mig Forstanden —
at jeg havde bundet mig til en anden? . . .

vender sig mod Regina, der stirrer paa ham med begyndende Angst.

Hører Du! — hører Du! — denne Musik
fra fjerne Verdner — mens Natten hvælver
sin Kuppel — og Stjernerne blaaligt skinner! . . .

knuger Hænderne sammen.

Ve mig! jeg skælver . . .
Kalder I paa mig, I dyreste Minder? —
Jeg kommer . . . Esther staar i Døren.

REGINA pegende. Kurt! vi er tre i Stuen —
se! dér i Døren . . . O Gud! nu fæster
hun Øjnene paa Dig! . . . Ah! synker om med et højt Skrig.

KURT. Esther! — min Esther! . . . gaar med udbredte Arme langsomt, ligesom magnetisk draget, imod Døren. Da han har naaet den, forsvinder de begge.

REGINA slaar Øjnene op; ser sig forvildet omkring.

Hjælp mig! Til Hjælp! . . .

Raadmand Bagge og Dirk Eriksen ind. Lidt derefter de fleste af Gæsterne.

RAADMAND BAGGE.

— Min Datter, som skreg? . . .
Regina! — paa Gulvet — og dødsensbleg —
hvor er din Mand?

DIRK knæler ved hende. Min Frøken . . . Frue!
hvad er hændt?
REGINA.
Min Mand — jeg er ræd for min Mand!
DIRK.
Den Skurk har kunnet paa Livet Jer true? . . .
springer op, trækker sin Kniv.
REGINA.
Det er Dødens isnende Angst i mit Blod!
Trolddommen! . . . falder tilbage.
DIRK. Troldkarl! giv Sonebod!
styrter med opløftet Kniv imod Døren.
Klokkerne klemte. Gæsterne ind i vild Forvirring.
SKIPPER KORNELIUS.
Vandet — Havet — den store Flod!
Mørket falder. Skrig. Klokkeringning. Flugt.

Sceneskifte. Egnen ved Havet (fra første Akt). Mørke. Lidt efter lidt bryder Lysning frem fra Maanen bag hastig forbiglidende Skyer. Fjerne, dæmpede Skrig. Vindens Susen. Brændingens Rullen. Derpaa stiller det af.

Gotfred kommer ind fra højre Side, bærende Berthe i Favnen.

BERTHE.
— Slip mig langt heller! Jeg tynger Dig ned . . .
GOTFRED.
Snak om en Ting! Her er Grund under Fødderne!
Bare derover til Brinken, hvor Rødderne
holder paa Jorden . . . Dér har vi vor Kilde! —
Terræn-Sans — Berthe! — er ikke saa ilde . . .
sætter hende ned paa Forhøjningen; puster ud.
Puh! denne Nat vil jeg mindes længe! —
BERTHE trykker sig op til ham.
Du Stakkel kan nok til Hvile trænge!
svømme og vade — tilmed for to?
GOTFRED.
Du Stakkel! saa vaad som en druknet Kat! —
Nej aldrig glemmer jeg denne Nat! . . .
BERTHE.
Ingen af os . . . det tør jeg nok sige!
Aa hvor de Skrig dog var frygtelige! . . .
GOTFRED.
Ja Gud skal vide, hvor mange der slap
med Skrækken, som vi? —

BERTHE. Er vi sluppen endnu? —
GOTFRED.
Jeg haaber det! ser sig om. Vandet er faldet . . .
BERTHE omfavner ham. Aa, Du!
Du Kære! Det er dog, som Skæbnen har givet
os to tilsammen — for Resten af Livet!
GOTFRED ler.
Den Rest kunde blive for lang endda! —
Jeg binder mig aldrig! . . .
BERTHE. Og dog er Du bunden!
Jeg hænger ved Dig — jeg kysser Dig Munden —
jeg favner Dig Nakken — jeg reder dit Leje —
koger din Mad — vil altid Dig eje —
altid! . . .
GOTFRED.
Altid? — Husk, jeg er flygtig!
BERTHE.
Bliver Du syg og arbejdsudygtig:
se, jeg er hos Dig — vil passe og pleje
min flygtige Fugl! Du kan jage mig fra Dig:
Længslen den kender de genneste Veje —
og *Du* vil kalde igen paa din Berthe!
kysser ham.
Gotfred! jeg gav Dig mit ganske Hjerte! . . .
GOTFRED.
Det gav Du saa mange! . . .
BERTHE. Nej aldrig det hele!
Byen har kunnet til Berthe skele —
har kunnet notere sig ufortrøden
hver lystig Aften i „Aftenrøden“:
hvad var det, de sippede Sjæle fandt?
sorgløs Ungdom, Løjer og Tant,
ja — lad mig sige — en Daarskab iblandt!
Byen har godt ved at skumle og snakke . . .
GOTFRED.
Naa, naa! nu ligger den, som den har redet —
og vi *to* er strandet paa denne Bakke!
ler; rejser sig.
Berthe! her har Du min Haand derpaa:
jeg tilgiver alt . . . hvad jeg ikke saa'!
BERTHE leende.
Ynkes Du over mig? —
GOTFRED. Hvor kan Du spørge?

BERTHE som før.
Ser Du medlidende paa mig ned,
som var jeg ej værdig din Kærlighed?
GOTFRED.
Jeg? Er Du tumpet? Jo det var den rette! . . .
ser sig om.
Jeg ser ud over den dyndede Slette —
kom vi *tilsammen* igennem *alt dette,*
saa rækker vi vel tilsammen en Havn,
hvori vi kan hvile — forinden vi dør! springer ned.
Ved Faraos magre og fede Køer,
ved Josefs Kyskhed og Salomos Dom!
Vejen er fundet! . . . udbreder Armene imod hende.
Spring ned i min Favn!
BERTHE springer ned til ham.
Aldrig *forbi —!*
GOTFRED. Det er svoret! — Kom! Begge ud.

Musik. Taagen ruller frem og sænker sig atter. Den sunkne By skyder op. Scenen er tom.
Ester kommer ind, førende Kurt ved Haanden.

ESTHER.
Du ser, at her er Stormen stillet af.
Deroppe larmer end den vrede Bølge
og gyder Angst i Menneskenes Bryst;
men ogsaa hist — det er en evig Trøst —
vil Magsvejr efter Storm og Søgang følge,
og Solen smile paa en ny-skabt Kyst!
slutter ham i sin Favn.
O Kurt! — o Kurt! — hvor har jeg ventet paa Dig!
KURT.
Umuligt! Rør mig ikke! — jeg er fredløs!
ESTHER.
Fredhelligt er det Sted, hvor Du nu staar! —
KURT.
Men jeg har Stormen med mig i mit Sind.
Slip mig — og overlad mig til min Skæbne!
ESTHER.
Mod *hvad* der kommer, vil vi to os væbne:
dæk Dig og skjul Dig i min Kærlighed!
drager ham til sig.
KURT.
Er dette muligt? Lad mig knæle da

som for en hellig — i en Helligdom!
Kan Du tilgive mig? —

ESTHER løfter ham op. Kan jeg vel andet —
har jeg vel tænkt paa andet, mens jeg vented? —
og dog, hvor kort var denne Ventetid:
husk, vi har Evigheden for os, Kære!
Hvad længe gælde skal, det læres langsomt —!
og vi skal begge gaa i Lære!

KURT.
Jeg fatter ej . . . Jeg skammer mig kun dybt!
dækker sine Øjne.

ESTHER.
Skam, Frygt og Svaghed blev deroppe, Kurt!
hvor Vandet vældigt sprængte sine Diger
og skylled bort, hvad kun for Døgnet leved.
Men over al Forvirringen staar skrevet
et Tegn, som gælder gennem alle Tider!
I Kunstens og i Menneskenes Riger
raader en Magt, saa underskøn og stærk.
Den lægger Grunden for det mindste Værk,
som for det største, der mod Lyset higer.
Hos mig, en enkelt kun blandt mange Kvinder,
den lagde ned en Sum af ømme Tanker —
jeg kan ej for det, at mit Hjerte banker
saa lykkeligt mod dit! Men hvis Du finder
rosværdig mig — saa tager jeg din Ros
som Offer paa den store Alterdisk.
Bliv lykkelig, som Mennesket skal være!
Hvad længe gælde skal, det læres langsomt —
og vi skal begge, begge gaa i Lære!

KURT.
O Esther, Esther! det var svært at leve.
Kan hændes, det er lettere at dø!

ESTHER.
Nej, leve — leve skal vi. Nu — først nu
begynder vi derpaa!

KURT omfavner hende heftig. Dit Ord i Ære!
Bort skyller Bølgen over Livets Strande —
Slægt følger Slægt paa Verdens gamle Ø.
Vi kan ej dø,
som end har Dont tilbage for vor Haand,
Ideers Ild-Baun antændt bag vor Pande!
Men den, som end staar ung, med ny-skabt Mod,

fast paa den Grund, som nylig ham forlod,
fordi han svajed i de stride Strømme —
han bøjer ydmyg sig og læser: Lev!
i disse Øjne kloge, milde, ømme.
Da vides til en Jubel ud hans Bryst,
da fatter han først denne stolte Lyst,
som kunde Verdner i sin Arm han favne!
O det er let og frydefuldt at leve,
som det var svært og brydefuldt at havne:
det skal I vide paa den øde Kyst,
naar Bølgen sammensmelter i sin Røst
med evig Elskov tvende Hjerters Navne!

Orgelmusik. Kirkens Dør aabnes — et stærkt Lysskær; — Børn kommer muntert ud — dernæst en Skare unge Piger. De omringer de tvende under levende Tegn paa Glæde. Alle Kirkegængerne (Mænd og Kvinder) er traadt ud fra Portalen og bliver staaende, hilsende og nejende. Orglet slutter.

Opført under Titelen „Esther" eller „Vandenes Datter" første Gang paa Dagmarteatret den 31. August 1889.

TUSIND OG EN NAT

ET DRAMATISK DIGT I FEM AKTER

(Foraar 1889)

Opført første Gang paa Dagmarteatret
den 10. Januar 1892.

PERSONER

HARUN AL RASCHID.
DJAFAR, FØRER FOR HANS LIVVAGT.
MASRUR, OPSYNSMAND OVER HANS GILDINGER OG SLAVER.
IBN AJA, HOVED FOR EN STAMME ØRKEN-BEDUINER.
KAFUR, SAVAB, } HANS SØNNER.
SULEIMA, HANS DATTER.
OSMAN, KØBMANDSSØN FRA BAGDAD.
ASCHA, FATHME, } SULEÎMAS VENINDER.
BAGER.
SLAGTER.
RØGELSEHANDLER.
VINHANDLER.
VAABENHANDLER.
SÆLGERE PAA TORVET.
EN FREMMED BEDUIN.
EN KVINDE PAA TORVET.
EN SLAVE.
EN SLAVINDE.

Sælgere og Købere ved Bazaren. Retsbetjente, Folk, Vagt, Gildinger, Slaver, Danserinder, Citherspillersker, Beduiner, Krigere osv.

Handlingen: Første Akt ved en Bazar udenfor Bagdads Mure. Anden og tredie Akt hos Suleîma. Fjerde Akt i Khalifens Palads. Femte Akt i Ørken-Beduinernes Lejr.

Tiden: Tusind og en Nats Dage.

SULEIMA

(OUVERTURE. EN UNGDOMSFANTASI)

Suleîma! Solen skinner
paa Boderne i Bazaren
og paa saa mange skønne
tilslørede, slanke Kvinder —

og ganske vist, jeg finder
dem værdige at betragtes,
alle de rige Boder
og alle de skønne Kvinder.

Men som jeg ilsomt kaster
Tæpper og Tøjer til Side,
og mens jeg lader de skønne
i Rækker forbi mig glide —

saa kommer, Allah maa vide
hvordan, en mægtig Forlængsel
og drager mig om bag Hjørnet
hen mod et gitret Fængsel. —

Suleîma! Solen skinner
paa Boder og Torv og Gade,
hvor alle Mennesker flokkes
og alle tilsammen er glade.

Men Du, Du sidder i Skyggen,
sørgmodig og bleg og stille —
og jeg kan ej sprænge dit Gitter,
hvor gærne jeg ogsaa vilde!

Du ser mig — og farer sammen
og rejser Dig op og forsvinder.
Jeg lister mig bort til Bazaren,
hvor Solen paa Boderne skinner.

Dér véd jeg et Sted i Bazaren
en Bod, hvor en Kilde springer,
hvor Strengeleg og Pokaler
om Kap med hinanden klinger.

Dér lyder de persiske Sange;
og Harun al Raschids Ry
hviler i Vin-Duft over
Bagdads fortryllede By.

De persiske Sagn sig slynger
om Harun al Raschids Ry
og løfter det højt i Solglans
over den vin-kære By.

Og hver en hjerte-skudt Sanger,
som slaar sig ved Kilden ned,
kan drømme sig til Alverdens
Lykke og Dejlighed . . .

Tusind og en Nats Dage
vil aabne ham deres Favn;
ved *dette* Bryst kan han hvile
og hviske Suleîmas Navn!

Suleîma! Bazaren vil blive
mod Aften forladt og øde —
der findes ej Plads, som kan egne
sig bedre til Stævnemøde.

Længst har Kræmmeren lukket,
alt er gaaet til Ro;
her i Krogen bag Boden
er akkurat Plads til os to.

Du lister Dig ud ad din Løndør
— hver fangen Kvinde har *sin* —
jeg sprænger ej noget Gitter,
jeg skænker Dig for min Vin!

Den skjulte jeg under min Kappe,
dengang jeg Tavernen forlod;
nu tømmer vi Kruset tilsammen
her bag Kræmmerens Bod.

Den rige Kræmmer, Suleîma,
det er just den Troldmand, som
holder en Pige fangen
ved en inappellabel Dom!

Vi døber ham om til Khalifen —
den Daabshandling er ikke lang;
saa nynner vi to gennem Natten
Suleîmas og Osmans Sang.

Suleîma! — græder Du, Kære?
hvor kan Du vel lade sligt
gaa Dig saa nær til Hjerte —
det er jo kun Sagn og Digt!

Jeg sidder her ved din Side,
min Arm er lagt om dit Liv,
omslynget jeg holder din Midjes
skælvende svaje Siv.

Barn! er du virkelig bange —
hvad er der? Morgenen gryr.
Du knuger Dig sitrende til mig:
og *det* for et Æventyr!

Mattere bliver dit Øje
og blegere bliver din Kind;
jeg synes, Du svinder i Gryet
til en legemløs Skygge ind . . .

Jeg ser vel endnu dit Øje,
men aldrig aned jeg sligt,
at den, jeg kendte saa nøje,
kunde svinde hen i et Digt!

Jeg véd, jeg tør ikke klage,
maa blive alene her,
tør ikke kalde tilbage
den, som var mig saa kær!

Ene tilbage jeg sidder,
som lammet paa Sjæl og Krop,
til Solen over Bazarens
Boder og Telte staar op —

til Menneskevrimlen flokkes
i Stræder, paa Torv og Gade
rødmusset morgenfriske,
spillende levende glade.

Da aabnes et Sted i Bazaren,
en Bod, hvor en Kilde springer,
hvor persiske Sagn og Sange
om Harun al Raschid klinger.

Dér sidder jeg selv og synger
Suleîmas og Osmans Sang.

Det er nu saaledes med Digternes
Handlen og Liden engang; —

thi den, som ved Minderne lider,
imens han dem kunstfærdigt sigter
og former blandt Slakkerne Guldet —
en *saadan* kaldes for Digter!

FØRSTE AKT

Bazar udenfor en af Bagdads Porte. I Baggrunden Portbygningen og en Del af Stadsmuren; bag denne ses Kupler af Paladser og Moskeer med slanke Minareter. Midten af Skuepladsen ind imod Porten er en Række Boder og Telte med udstillede Varer. Handlende og Købere. Til højre er et Blomsteranlæg med Palmer, omkring hvilket er opstablet Købmandsvarer. Til venstre halvt i Forgrunden et Springvand med Bænke omkring; længere til Siden en forfalden Havemur med en lille Dør. Over Muren yppig Plantevækst.

FØRSTE SÆLGER.
Roser fra Schiras!
ANDEN SÆLGER. Fra Teheran Blommer!
FØRSTE.
Dadler fra Yemen, som dufter af Sommer!
ANDEN.
Kvæder og Ferskner, Granater, Citroner,
Æbler, Oranger, Oliven, Meloner . . .
FØRSTE.
Figen fra Smyrna! . . .
OSMAN (siddende paa Bænken ved Springvandet, holder sig leende for Ørerne).
Saa ti med det Skraal!
TREDJE SÆLGER.
Sukkerrør, Nødder, Pistacier, Kaal!
OSMAN.
Ti dog! ti dog!
FJERDE SÆLGER. Liljer, Violer,
Nelliker, Myrte, Kamelier, Mynte!
OSMAN.
Ja, de vil dufte — aa, de vil pynte!
FEMTE. Kyllinger, Gæslinger . . .
OSMAN. Gæk — gæk — gæk!

SJETTE. Lammekød, Beder . . .

OSMAN vender sig derhen imod. Og fede Kapuner,
Kramsfugle, Vagtler og svære Kalkuner!
Raabe, det kan jeg — kunde jeg blot
smage paa Varerne — saa var det godt!

SYVENDE.
Virak og Moskus, Ambra og Sandel!
her er den billigste Røgelsehandel!

OTTENDE.
Honning og Bagværk! de sprødeste Kager —
Krummen saa hvid som det hvideste Sand!

OSMAN. Nu løber Tænderne mig i Vand!
rejser sig op og raaber:
Hejda! har ingen Brug for en Drager?

EN TYK KVINDE træder hen til ham, holdende en Mængde Pakker under Armen. Er han Drager?

OSMAN. Profeten velsigne Jer!

KVINDEN. Saa hold paa mig! hun besvimer i hans Arme.

OSMAN. Hej, til Hjælp! . . . lægger hende paa Bænken, stænker Vand paa hende

KVINDEN slaar Øjnene op igen Allah! det gjorde godt! rejser sig. Og nu hen til Kadien med den nedrige Slyngel af en Bager, som snød mig! løber ind mellem Boderne; Skænderi, Opløb. Kvinden og Bageren bliver ført bort af Kadiens Betjente.

OSMAN tager et Kaalhoved op, som hun har tabt. Dragerløn! bider i det Kogt smager det unægteligt bedre — med en god Bedekølle og et Bæger Kristenvin til!

O Kristenvin fra Cypernland,
Du kvæger saa mangen Muselmand!
Den Tid, jeg trodsed Profetens Bud,
den glemmer jeg aldrig: Drik ud, drik ud!
lader som om han tømmer et Bæger.

Jeg glemmer Daarskab — jeg glemmer Forstand!
jeg glemmer selv Zithra, den søde,
som løb med min sidste Gylden!
Du bærer for alting Skylden —
Du, og saa Vinen den røde!
lader som han kaster Bægeret.

Drik ud, og glem hendes gule Baand —
øs op, øs op med den hule Haand —
thi savner Du Vin fra Kristenland,
saa kvæg Dig, Du tørstige Muselmand:
drik Vand!
øser af Springvandets Kumme, drikker af Haanden.

Det var et Indfald! Jeg vil skrive de Vers ned med det samme! tager et Blad Papir og en Stift frem, sætter sig paa Bænken og skriver.

Ibn Aja, fulgt af sine Sønner Kafur og Savab kommer fra højre Side forbi Blomsteranlægget, hvor en gammel Slave og Slavinde passer paa Købmændenes Reservelager af Sække, Vareballer, Frugter osv.

IBN AJA sparker til Sækkene. Disse Haruns Byfolk maa have en Vom som det persiske Hav! —

SAVAB. Hvorfor det, Fader?

IBN AJA. Enfoldige Savab! Vor Stamme kunde ikke i et Aar fortære, hvad disse Slughalse kun behøver en Dag til! (spytter) Deres Bug er deres Gud!

SLAVEN. Han spytter paa Varerne!

SLAVINDEN skriger op. Kan Du holde din Galde hos Dig selv — Du vilde Fugleskræmsel.

KAFUR med et Greb til sin Dolk. Du Lus i min Far's Burnus — vogt Dig!

IBN AJA. Stille Kafur! Stik Kniven ind — lad Hundene gø! vender sig med Foragt fra Slaverne. Profeten forbande denne Stad!

SAVAB. Fader! den store Harun al Raschids By . . .!

IBN AJA. Jeg ærer ham, de troendes Lys, Profetens Statholder! Men hans Børn ere Fraadsere og uretfærdige.

KAFUR som har talt Sækkene. Det vilde lige blive fem Kamelladninger! Akkurat, hvad vi kan føre med os!

IBN AJA. Har Du bidt Mærke i Vaabenhandlerens Bod?

KAFUR. Jeg har ikke fundet den endnu!

IBN AJA. Er dine Øjne bleven dumme? Søg! — Kafur bort imellem Boderne.

SAVAB. Fader! hvor skal vi finde vor Søster —?

IBN AJA. Ti! — ti! . . . farer med Haanden heftig til sin Sabel, trækker den halvt ud af Skeden, skyder den atter tilbage. Med min Sværdod skulde jeg kradse hende frem af Jorden, om jeg vidste Stedet, hvor hendes Skændsel skjulte sig!

SAVAB klynger sig til ham. Fader! lad mig spørge den fremmede dér sidder . . . Han ser ud som en god Mand!

IBN AJA. En Kræmmer — en Skriver-Sjæl! Han skal blive lettet for sin daarlige Samvittighed inden Aftenduggen falder!

SAVAB til Osman. Vær hilset, fremmede! Er Du en god Mand?

OSMAN skrivende. Saa! — „drik Vand!"

SAVAB. Vi kender ingen anden Drik!

OSMAN. Hvad siger Du, lille Ven? Er Du tørstig? peger. Det er den reneste Brønd udenfor Bagdads Mure — der findes kun den samme!

SAVAB. Du svarer mig munter og glad. Du maa være en god Mand! Har Du ikke set min Søster?

OSMAN ler. Har Du ikke set min perlestukne Pengepung — min guldbroderte Kaftan — og min juvelbesatte Dolk?

SAVAB ryster paa Hovedet. Nej — dem har jeg ikke set!

OSMAN. Heller ikke min Ungdoms Uskyldighed? — Du Uskyldighedens Ungdom!

IBN AJA træder til. Er I kendt her i Staden?

OSMAN ler. Alle kender Aben; men Aben kender ingen!

IBN AJA. Har I ikke set en Pige af uforlignelig Skønhed? Hun løb fra os en Dag, da jeg vilde tugte hende.

OSMAN. Hvad havde hun forbrudt?

IBN AJA. Hun vilde ikke have den Mand, jeg bestemte hende for. Saa lagde jeg Haand paa hende.

OSMAN ler. Det var eders Velsignelse! — og den løb hun for?

IBN AJA. Rejsende Købmænd fortalte, at de havde truffet en saadan Pige her paa Torvet. Hun tiltrak sig alles Blikke — og hun med Dirren i Stemmen — . . . hun strakte sin Haand ud efter Almisse!

OSMAN. En uforlignelig Skønhed — siger I?

SAVAB. „En smuk Pige" som Digteren synger. „Hendes Spyt er som Honning, hendes Tale som Dugdraabernes Fald — hendes Øje er blidt som Duens og skarpere end et indisk Sværd. Hendes Bevægelser beskæmme Mandeltræets vuggende Grene — og naar hun ler, saa ligner hun Arehmis!"

OSMAN. Ej — ej! saa smuk? Da er jeg bange for, at det ikke længer nytter at søge hende paa Gaden og aaben Plads.

IBN AJA vender sig. Jeg frygter — ja.

SAVAB. Men hvorfor ikke?

OSMAN. Bagdad er en By, som ikke lader saa megen Ynde staa hjælpcløs paa Torvet. Her er mangt et gæstfrit Asyl for den husvilde Dyd — og man siger, at vor unge Khalif foregaar sine Undersaatter med sin Bevaagenheds Eksempel!

IBN AJA barsk til Savab. Kom, Dreng!

KAFUR kommer tilbage. Fader! Nu ved jeg, hvor Vaabensælgerens Bod er. Der er Oplag stort nok til alle vore Folk!

OSMAN. Gør I Forretninger i Vaaben?

IBN AJA. Vi gør saa, ja!

OSMAN. Hvor kommer I fra?

IBN AJA. Fra Ørknen!

OSMAN. Kan jeg ikke bære Varerne for Jer . . .?

IBN AJA. Er Du et Pakæsel —?

OSMAN ler. Til Nød — ja! Hvor drager I hen?

IBN AJA. Til Ørknen!

OSMAN. Endnu i Dag?

IBN AJA. Naar Mørket falder paa! — Kom Drenge! gaar med Kafur.

OSMAN. Hør lidt! . . .

SAVAB. Følg ikke efter os! Vi hører til Stammen Ibn Aja.

OSMAN studser. Ørkenrøverne!

SAVAB. Nej, de frie Beduiner! — Din Haand, Fremmede! Man siger, at jeg ligner min Søster. Skulde Du træffe Suleîma, saa . . . vær god imod hende!

OSMAN munter. Det skal jeg i Sandhed!

SAVAB. Bed og besværg hende, at hun vender tilbage til os! Jeg vil gaa imellem hende og Faders Vrede! — Og skulde Ulykke hjemsøge Dig selv — saa vil Du hos os finde et Fristed: grænseløs udstrakt, Sol og Maane til Vejviser, dit Sværd til Følgesvend, din Hest til fortrolig — og mig til din Broder og Ven!

OSMAN. Hvad hedder Du, smukke Dreng?

IBN AJA kalder henne ved Boderne. Savab!

SAVAB. Saaledes hedder jeg! Levvel! bort.

OSMAN. Hvad er nu det? — hvad er nu det? Har ikke den Dreng kastet al Galenskab ind i mit Hoved igen? En ung, skøn Kvinde — hjælpeløs og raadvild — hun griber efter den Haand, der rækkes imod hende! . . . Nej, slip dem, disse Kræmmerens fedtede Hænder! Bort herfra — til Ørknen tilsammen — fri Røver -- Sol og Maane til Vejviser — og Suleîma, Du straalende Stjerne, som Pryd i mit Herskerdiadem! — Vanvid! . . . vifter det bort. Osman, Du er en uforbederlig Daare! sætter sig paa Bænken. En af de gamle, muntre Sange! Hvordan lød den? idet han tager frem under Bænken et lille Strengeinstrument, synger eller reciterer.

Just forleden kom en Sang
mig med et paa Tungen,
frisk den lød, og til dens Klang
blev Pokalen svungen!

Rød var Vinen, lind og sød
løb den over Tungen;
over Glutten paa mit Skød
blev Pokalen svungen!

Daare, som gav Alvors Ord
deres Løb paa Tungen,
naar Pokalen fyldt og stor
over ham blev svungen!

Just forleden brat en Sang
standsed mig paa Tungen:
om min Hals Suleîma hang —
ingen Sang blev sungen!

Ja *dengang* var det rigtignok et andet Navn — og afbryder nu er jeg sulten! han spiser af Kaalhovedet og drikker Vand til!

Tre Kalendere (den laveste Orden af Dervischer) er traadt til fra venstre Side. De to giver den tredje et Tegn og bliver foreløbig staaende lidt i Afstand, opmærksomme paa Samtalen.

TREDJE KALENDER til Osman. Allah bevare Dig, min Søn! Er Du en hellig, siden Du drikker Vand og nyder raa Frugt?

OSMAN. Ikke halvt saa hellig, som I, ærværdige Fader — uanset at jeres Legem ikke tyder paa overvættes Spægelse!

TREDJE KALENDER. Vand puster op, min Søn! sætter sig Derfor, hold til Maade dermed!

OSMAN. I er en from Dervisch —?

TREDJE KALENDER. En Kalender, min Søn! en af de allerfattigste og frommeste! afslaar Kaalhovedet, som Osman byder ham. Nej Tak! — Jeg kom med mine to Brødre fra en lang Ørkenvandring. Kan Du sige mig et Herberge her, hvor man vil huse os omsonst?

OSMAN ler og peger mod Blomsteranlægget. Om en lille Stund vil Torvebetjentene have gjort saa ryddeligt her som i det største Karavanseraï! Blomsterne vil brede deres duftende Sengeomhæng over Jer! Til Hovedpude har I jeres ene Arm — til Tæppe og Dække den anden! Nattergalen hist ovre fra Haven vil lulle Jer i søde Drømme! Og naar I vaagner ved Solens første Straaler, saa kan I holde jert Morgentvætte her ved Kummen — sammen med Æsler og Drivere! ler Alt er omsonst! Jeg har prøvet det!

TREDJE KALENDER. Du er da meget fattig?

OSMAN. Jeg burde, med det Liv jeg sidst har ført, været saa mager som en Tandstikker! Men der er bleven hængende lidt Sul ved mig alligevel!

TREDJE KALENDER nikker. Du synes mig at være kommen af gode Forældre?

OSMAN. Mine Forældre var rige Købmandsfolk. De lod mig undervise i Digternes Værker, i Musik, i Sang, Dans, Vaabenkunst og Veltalenhed!

TREDJE KALENDER. Jeg synes at kunne mærke det! Og hvad saa?

OSMAN. Saa mistede mine Forældre Størsteparten af deres Gods, og døde af Græmmelse derover!

TREDJE KALENDER. Det var dumt gjort!

OSMAN. Jeg gav dem en køn Begravelse og en smuk Mindetavle — gjorde derpaa alt i Penge — gav Hælvten til de fattige og satte den sidste Hælvt over Styr.

TREDJE KALENDER. Deri handlede Du klogt!

OSMAN ser leende paa ham. Hvad —?

TREDJE KALENDER retter sig. Dumt — meget dumt!

OSMAN. Saa gik jeg til Vennerne; — de var alle bortrejste eller syge.

TREDJE KALENDER nikker. Jeg kan tænke det.

OSMAN. Godt! tænkte jeg. Du har gode Arme og Skuldre. Hvorfor skulde Du sulte? — Jeg klædte mig i Dragernes Dragt — den er meget enkelt, som I ser! Jeg gik omkring paa Torvet og ved Bazarerne. Det Liv behagede mig. Fra Haanden og i Munden — faa Fornødenheder og ingen Sorger for Dagen i Morgen! Ganske som de smaa Fugle. De mættes, naar det er Allahs Vilje. Og mættes de ikke — saa dør de! Profeten har vel sit Gemmested for dem!

De to andre Kalendere er traadte til og har sat sig paa Bænken bag ved Osman.

TREDJE KALENDER. I Sandhed, Du er en Vismand, min Søn!

FØRSTE KALENDER til Osman. Du synes at være en Digter! Hvad er dit Navn!

OSMAN. Osman! Min Fader hed Ejub, min Moder . . .

FØRSTE KALENDER. Jeg kendte ham!

OSMAN forundret. Hvorledes? —

FØRSTE KALENDER. Af Omtale! En hæderlig gammel Mand — men forfængelig, som Folk, der har arbejdet sig frem fra en ringe Begyndelse. Han vilde gøre sin Søn til et Vidunder — i Stedet for at lade ham lære et nyttigt Haandværk. Og dér ser Du nu . . .!

OSMAN livlig. Hvad ser jeg? At Himlen hvælver sin tindrende blaa Kuppel over os! — at Solen kysser de hvide Mure og forgylder Minaretens Lansespids! — at Palmerne vifter i Luftens balsamiske Aande, som havde de drukket af Cyperns Vin og vilde plapre de søde Hemmeligheder ud!

FØRSTE KALENDER nikker. Ret saa! Og hvad videre?

OSMAN. Jeg ser for mig tre gamle Graaskæg, som skyer Vinens Selskab og Kvindens liflige Omgang! Lad mig paa en heldig Dag tjene en Dinar: og jeg vil købe mig en ny Bomuldskaftan og dermed et Smil fra de halvt tilslørte Øjne, som kigger efter Osman, Ejubs Søn, den gladeste Drager i Harun al Raschids glade Kejserstad!

FØRSTE KALENDER. Amen!

OSMAN. Hvorledes — I bruger en kristelig Ed?

FØRSTE KALENDER. Jeg bruger Frankerkongen, Karl den stores Ed! Vi har været langt omkring og har set og hørt meget. Men Du er den overmodigste Gæk, jeg endnu har set og hørt!

ANDEN KALENDER. En letfærdig Fugl — moden for Galgen!

TREDJE KALENDER. Overmoden — er jeg bange for. Han vilde falde til Jorden ved sin egen Vægt. Der er Knogler og Muskler i den Knægt!

OSMAN. Tal I ikke om Vægten, Ærværdige! Men jeg spilder Tiden! rejser sig, gaar nogle Skridt og raaber. Hejda! Har ingen Brug for en Dra-

ger? Piger og Koner, Slaver og Slavinder! en Drager, som man kan overdrage alt! — som er ærlig, fordi han er ung endnu — og som aldrig bliver saa gammel, at han ikke hellere vil følge efter en køn Slavinde end efter en grim! Hejda — hejda! fjerner sig.

FØRSTE KALENDER. Den Knægt fortjente, at man gav ham hundrede Dinarer, for at prøve, hvor vidt han i sin Daarskab vilde gaa!

ANDEN KALENDER. Han fortjente hundrede Stokkeslag under Saalerne, Herre! saa han hverken kunde gaa eller staa af Ømfodethed!

TREDJE KALENDER. Mon vi ikke skulde kunne opleve et Æventyr med ham?

FØRSTE KALENDER til anden Kalender. Djafar! Jeg keder mig i denne Forklædning. Find paa noget!

DJAFAR. Khalif! de troendes Behersker! Du er ung endnu — og Staden er alt fuld af vore Æventyr. Vil ikke sligt nedbryde dine Slavers og Undersaatters Ærefrygt . . .?

HARUN. Ti! . . . Du foreholder mig min Ungdom! Men en ung Hersker tror endnu paa det gode iblandt Menneskene. Med de bedagede Træk kommer Tvivl og Mistro . . . med Alderen følger Hykleriet — og *det* underskriver altfor gerne en Dødsdom over Glæden! vender sig utaalmodig til Masrur. Du Masrur er ikke saa øm paa din Herres Vegne. Find paa noget!

MASRUR stryger sit Skæg; det gaar af; han sætter det hurtigt paa. Kvinder og Vin maa vel være med i Spillet . . .?

HARUN. Selvforstaaeligt!

MASRUR til Harun saaledes at Djafar ikke hører det. Derfor behøver I ikke at være Jeres lille Araberpige utro . . .

HARUN strengt. Hvad vedkommer *hun* Dig?

MASRUR ydmyg. Ikke Spor! Jeg aner jo ikke, hvor I gemmer hende! . . .

HARUN taalmodig. Videre! Lad høre!

MASRUR tænker efter. Vi giver denne unge Digter hundrede Dinarer. Vi kan sige, at vi fandt dem i Ørknen. Han vil føre os et Sted hen, hvor der er Vin og skønne Kvinder. De Steder er her nok af i Bagdad — takket være Khalifens milde Omsorg for hans Undersaatters Vel!

HARUN. Vel talt, Masrur!

MASRUR. Vi lader ham da beruse sig i Kristenvin og synge os sine kaadeste Viser. Saa fører vi en Slavinde til ham og indbilder ham, at hun er en Troldmands Elskerinde, men at hun har kastet sit Hjerte med uimodstaaelig Kærlighed paa Osman. En Digter — og især en beruset — vil tro paa enhver Fabel!

HARUN. Du kender Menneskene, o Masrur!

MASRUR. I, Herre, maa da spille den skinsyge Troldmand! Frú Zobeïde, Eders Gemalinde, vil kunne give Eder Undervisning i Rollen — om det behøves!

HARUN med Betoning. Du behøver aldeles ikke at tale om Fru Zobeïde her!

MASRUR nikker. Djafar kan være en Aand, som fuldbyrder Eders Vilje! I ejer jo Salomons Signetring og dermed Magten over levende og døde! kysser hans Kaftan.

HARUN. Ja, ved Profetens Naade! jeg ejer den herlige Ring — og dermed Magten til at binde og løse! til at forvandle og til at hæve Fortryllelsen!

DJAFAR bøjer sig bebrejdende. I ejer den, Herre! til Brug, men ikke til Misbrug!

HARUN. Ti! Djafur! udstrækker Haanden truende. Husk, hvordan det gik Slaven, som knurrede imod mig, og som jeg forvandlede til en Hund! de kaster sig begge ned. Skal jeg gøre Jer til Aber — til Vanskabninger!

MASRUR ydmyg. Jeg vil helst være, hvad jeg er — en halvgammel Djævel af en Svirebroder, som driver Hokus pokus med hele Selskabet!

HARUN rejser sig, munter. Det ske! Endnu er Tusind og en Nats Dage ikke omme i Harun al Raschids Kejserstad! Allah være lovet! — Men hvad saa videre? Hvad gør vi saa med den drukne Digter...?

MASRUR ordner sit Skæg. Det vil falde ganske af sig selv. Har vi først Slavinden ... Men se, Herre! ...

Ascha, tilsløret, er traadt ud af Havedøren til venstre, hun bærer en stor Kurv. Osman træder hende i Møde fra Boderne.

ASCHA til Osman. Er Du Drager?

OSMAN. Profeten velsigne Jer — smukke Frue!

ASCHA ler. Hvor kan Du vide, om jeg er Frue og om jeg er smuk?

OSMAN. Det sidste røber Jeres Øjne — og om det første har jeg min Formodning!

ASCHA. Formodningen alene hjælper ingen Pige i Brudeseng!

OSMAN. Men ofte har den blotte Formodning hjulpet en Mand deri!

ASCHA ler. Og saa kan han tidt sige, at han er godt hjulpen! — Vil Du tjene en Dinar?

OSMAN gør et Hop. Allah! jeg vil tjene Jer med mit Liv! Det er en Bomuldskaftan værd!

ASCHA. Saa følg mig. Jeg skal gøre Indkøb!

OSMAN idet han tager hendes Kurv. Hejda, Sælgere! til Ascha. Hvad er det, I søger?

ASCHA. Alt godt til et muntert Aftensbord! hun og Osman nærmer sig Boderne.

MASRUR til Harun. Vi venter her paa dem! Herre! vort Eventyr tager alt sin Begyndelse! . . .

SÆLGERNE.

Roser fra Schiras — fra Teheran Blommer!
Dadler fra Yemen, som dufter af Sommer —
Sukkerrør, Nødder, Pistacier og Kaal —
Figen fra Smyrna . . .

OSMAN. Nok med det Skraal!
Kristenvin, Kristenvin! Hvem sælger ud?

EN SÆLGER frem, dæmpet til Osman.

Tys, Herre! Husk paa Profetens Bud!

viser ham en Krukke Vin, som han skjuler under sin Kaftan.

OSMAN.

Sælg kun din Vin i al Hemmelighed:
Nydelsens Glæde blir dobbelt derved!

lægger Krukken i sin Kurv, gaar med Ascha ind mellem Boderne. Aftenrøden begynder at lægge sig over Pladsen.

MASRUR. Fortræffeligt! gnider sig i Hænderne! Ved Iblis! min Mave venter sig alt af denne Kurvs Indhold!

DJAFAR. Slughals!

MASRUR. Vissenpind!

HARUN. I skal holde Fred! En Hersker maa have en paalidelig Bøddel — og en paalidelig Nar. Resten sørger han selv for!

MASRUR fortrydelig. Vil I da selv sørge for Resten af dette Æventyr?

Ibn Aja med sine Sønner og nogle af sine Folk er kommen ind fra højre Side og gaar spejdende omkring mellem Boderne.

HARUN lægger Mærke til dem; adspredt. Hvilket Æventyr? . . .

MASRUR. Hvor I er glemsom! Se blot den unge Digter . . . han spanker efter hende som en Hane efter en Høne. *Hende* vil vi have fat i til ham! Det vil sikkert blive en lystig Aften og en glad Nat!

HARUN. En lystig Aften, siger Du! til Djafar. Djafar! hvem har Portvagten i Nat? . . . Jeg lider ikke de Folk dér!

DJAFAR. Deres Ansigter huer mig heller ikke. Lad os gaa ind i Byen igen — tilbage til Paladset!

MASRUR. Arabiske Gøglere — eller Tyveknægte. Lad dem rapse lidt i Aften, medens vi morer os. I Morgen kan Djafar lade dem hænge!

Ibn Aja, som har lagt Mærke til, at han bliver iagttaget, giver sine Folk et Vink om at fjerne sig, selv trækker han sig ligeledes tilbage.

OSMAN kommer frem med Ascha. Belæsset som et Pakæsel? Skal vi ind til Staden, smukke Frue? Mørket falder — og Boderne lukkes snart.

ASCHA ved Havedøren. Her er mit Maal! Og her er din Betaling! Sæt Kurven ned! . . .

banker paa; Døren aabnes.

OSMAN. Denne Kurv er altfor tung for nogen anden! Skal vi igennem Haven? ...

ASCHA ler. Vil Du da ingen Betaling tage?

OSMAN. Jo — naar jeg helt har fortjent den! Først faar jeg min Tilgift: et Smil fra Jeres utilslørte Øjne!

ASCHA ler. Du Paatrængende. Lader Sløret et Øjeblik falde og viser sit Ansigt.

OSMAN. Den, der ikke trænger paa, han kommer ingen Vegne! Ind efter hende. Døren lukkes.

HARUN studser; afsides. Min Suleîmas Terne? ... her? ... denne Have? ...

MASRUR. Herre! Kom, vi følger efter!

HARUN undvigende; ser sig om. Hvor blev Araberne af?

MASRUR utaalmodig. Mørket har slugt dem! Lad det beholde, hvad det tog! Kom! ...

HARUN. Hvad siger Du, Djafar?

DJAFAR. Jeg er sat til at vaage over Khalifen. Jeg siger: lad os gaa hjem til Paladset!

MASRUR. Jeg er sat til at adsprede Khalifen. Jeg siger: lad os gaa ind i denne Have!

HARUN afsides. Det er jo umuligt! Jeg maa have Rede paa ... Højt. Nuvel da, Masrur! Banker paa.

EN SÆLGER kommer ilsomt til. Hvad søger I her, ærværdige Fader?

HARUN. Vi søger Husly!

SÆLGEREN tager ham i Armen. Skynd Jer bort! Derinde er en forfalden Have ... i Haven ligger et Hus ... og i Huset, siger man, bor en Heksemester, en Troldmand! — Nu har jeg varet Jer ad! Bort.

Mørket falder paa.

HARUN afsides. Altsaa dog! ... her! ...

MASRUR lystig. Æventyret synes jo at være begyndt uden at spørge os om Forlov. Leende. Der er Troldmænd over Troldmænd — Høg over Høg! Vil ind.

Ibn Aja og hans Folk styrter frem fra den modsatte Side imellem Teltene og kaster sig over Boderne under Raabet:

Ibn Aja! Ibn Aja!

HARUN. Ørkenrøverne! ...

DJAFAR slynger sin Arm om hans Liv, drager ham med sig. Bort herfra Herre! Til Portvagten!

MASRUR følger efter. Aa, de fordømte Tyveknægte! Dér røg Aftensmad og Drikkegilde i Lyset!

IBN AJA. Tag alle Vaabnene! — lad Guldet ligge! Mel- og Kødsækkene over Nakken! Af Sted! Til Hest! Skrig, Tummel.

Tæppet.

ANDEN AKT

Sal hos Suleîma. Dør i Baggrunden med Forhæng. Døre paa hver Side.
Ascha og Fathme dækker et Bord foran en Divan. Osman indenfor Døren til venstre hvilende sig ved sin Kurv, betragtende Anretningen.

ASCHA vender sig imod ham. Er Du pludselig bleven stum? Lige straks løb din Tunge som Knebelen i en Klokke. Er dens Malm sprunget?

FATHME ler. Han har ringet sig træt, den Stakkel! Hen til ham. Se her! Rækker ham et Pengestykke.

OSMAN. For meget for mit Arbejde — for lidet for mit Begær!

ASCHA skælmsk. Vi vil fortælle vor Herskerinde, at en usædvanlig smuk Drager hjalp os til Rette paa Torvet — og hun elsker Skønheden, som hun elsker Glæden. Paa hendes Vegne fordobler jeg din Løn. Rækker ham et Pengestykke.

FATHME. I Sandhed; Du kan sige, at det var en heldig Stjerne, som førte Dig over denne Tærskel i Dag!

OSMAN. Digteren siger: Stol aldrig paa Stjernens Smil — men fortrøst Dig til Din egen Kækhed!

FATHME. Og hvad siger din Kækhed da?

OSMAN kaster Kurven fra sig. At min Beskedenhed ligger i Krogen dér hos den tomme Kurv — og at jeg vil blive hos Eder, smukke Piger! — opvarte Jer som en Tjener, dele jert Maaltid som en Fyrste, og forlyste Jer med al den Munterhed, som tilhører Osman, Ejubs Søn, den gladeste Drager i hele Bagdad!

ASCHA og FATHME ler. Har man hørt Mage?

SULEIMA ind fra højre. Er Anretningen færdig, kære Piger?

OSMAN med et beundrende Udraab. Allah!

SULEIMA maaler ham spørgende; han tier. Hvem er denne fremmede?

ASCHA ler. En stum Tjener.

FATHME ligeledes. En forklædt Fyrste, som vil vise os den Nedladenhed at dele vort Maaltid!

ASCHA. Den snakkesaligste Ungersvend i hele Bagdad — som nu har kastet Nøglen bort til sit Ordforraad.

OSMAN. Tro dem ikke, min høje Herskerinde! Nøglen er fundet. Dér paa Bordet ser I den!

SULEIMA. Du taler i Gaader. Sætter sig. Jeg vil forsøge at gætte. Skænker Vin op i Pokalen, byder Fathme række ham den. Er det saaledes?

OSMAN. Truffet! Tømmer Bægeret. Vinen er en Sladderhank. Den eftersnakker Digterens Ord. Svinger Bægeret. „Jeg drak for hende, hvis

Vækst er slank, hvis Barm er mildt hvælvet, hvis Pande lyser som Maanen over en mørk Sø. Hendes Øjne er blide som Rensdyrets — hendes Hals er som Gazellens — hendes Mund som Salomos Signetring! Den, der ser hende, maa dø — eller eje hende!" Paa Knæ i stærk Bevægelse. O Osman, Osman! hvorfor har din Moder født Dig — saa fattig og ussel, som Du nu føler dig selv!

SULEIMA til Pigerne. Og dette er den gladeste Ungersvend i Bagdad!

ASCHA. Han kaldte sig saaledes!

SULEIMA efter en Pause. Han behager mig. — Rejs Dig!

OSMAN træder hen til Bordet, skænker sig Vin. Tillad! Vi vil sende dette Bæger ud for at lede efter den bortkomne. Drikker; munter. Her er han! Han var faldet i Staver over Eders Skønhed — han grundede paa noget, som han ikke kunde forklare sig.

SULEIMA. Lad høre!

OSMAN. Hvorfor er I tre alene? — oven i Købet tre Kvinder! Til en god Musik hører fire Instrumenter: Harpe, Luth, Cither og Fløjte! — til en skøn Buket fire Slags Blomster: Rose, Myrte, Lilje og Levkøj! — til et glad Liv: Sundhed, Vin, Penge og Kærlighed!

SULEIMA. Nu da? —

OSMAN slaar sig for Brystet. Her er Fløjten — her er Levkøjen — her er Kærligheden! Giv dem, forenede i Osmans Person, en Plads hos Jer. Og I har da, hvad I sikkert søger: en fjerde Bordfælle — og en Mand!

SULEIMA undvigende. Vi maa som ugifte Piger føre et tilbagetrukkent Liv. Med Mændene ville vi intet have at skaffe; thi det første, en Mand gør, er at misbruge en Kvindes Fortrolighed og forraade hendes Tillid!

OSMAN. Tro ikke den Skælm, som har sagt Jer det! Hos mig har Tilliden sit eget lille Hus med Slaa og Bolt for Døren — og til den er Nøglen bortkastet!

SULEIMA smiler. Tag da Plads, og yd hvad Du kan! Enhver her bringer sit med — og i Glæden forener vi os alle!

OSMAN siddende ved hendes Fødder. Saaledes var mit Valgsprog i fordums Dage — og nu hungrer jeg efter min Ungdom!

ASCHA rækker ham en Skaal. Kan din Ungdom taale at oversættes i en Skaal med Bagværk? —

FATHME rækker ham en anden Skaal. Og i en med Frugter? —

SULEIMA. Din Dragt er ringe, men Du synes mig af ædel Byrd.

OSMAN. I ædelt Selskab skyder vort Stamtræ friske Skud!

SULEIMA rækker ham leende en Skaal. Saa vil en Søn af gode Forældre ikke foragte en vel tilberedt Vagtel!

OSMAN spiser. Han maatte være en Kramsfugl, om han gjorde!

SULEIMA skænker for ham Her rækker jeg Dig Velkomstdrikken!

Spørg om intet — saa behøver vi ikke at paalægge Dig Tavshed om Ting, som ikke vilde være Dig kærkomne at høre.

ASCHA med et Blik paa Suleïma. Og som vilde bringe os i den yderste Fare, om de blev røbet!

OSMAN. Fare? Jeg frygter ingen! Mit Sværd har jeg solgt, for at kunne leve muntert. Men min Arm tilhører mig endnu — og den kan træffe tungt.

SULEIMA. Tal ikke saadan! Overmod lyder altid ilde.

OSMAN svinger Bægeret. Jeg frygter intet Menneske under Solen. End ikke Khalifen i al hans Magt —

FATHME. Da er hans Magt saa stor som nogen Troldmands!

OSMAN tømmer Bægeret. Jeg giver dem Døden og Djævelen — alle Aander og Troldmænd!

SULEIMA. ASCHA. FATHME rejser sig. Hys! ti!

OSMAN uforstyrret; leende. Jeg drikker med dem, saa længe jeg kan se ud af Øjnene .... og, ved Profeten! de skulle bide i Græsset før jeg. Synger.

O Kristenvin fra Cypernland,
Du kvæger saa mangen Muselmand.

Skænker i Bægeret, rækker Suleïma det.

Jeg giver Dig Velkomsten tilbage. Jeg overrækker Dig, hvad der ligner dine Kinder i Skønhed! fra begge udstraaler den samme luegyldne Glans.

SULEIMA kysser smilende Bægeret. Hvorledes? Vil Du række mig mine egne Kinder?

OSMAN. Drik, Du Herlige! Vinen ligner i Farve mine blodige Taarer. Mine hede Suk har givet den sin Varme.

SULEIMA. Hvis Du af Kærlighed til mig græder blodige Taarer, saa vil jeg drikke Vinen; thi intet er saa dyrebart som et Menneskes Graad — naar den udgydes af et rent Hjerte! Drikker.

OSMAN. Hørte I det, Piger? Ræk mig en Luth! Fløjten i mig selv har jeg kastet bort, da jeg blæste falske Toner derpaa. Ræk mig hendes Luth! tag eders Cithre! Vi ville synge og spille til Morgenen gryr. Synger reciterende.

Nu hvælver sig Nattens Himmel
med Stjerner i Kuppelens Tag;
hvem spørger vel Nattens Stjerner smaa,
hvad Vinden blir næste Dag?
Er Vinen først skænket i Bægerets Skaal,
hvem lader den urørt paa Bord?
og hvor er det Hjerte, som lukker sig til
for Elskovens første Ord?

Der blæser blandt Ørkenens Dale
den hede fortærende Vind;
der vaagner en Storm ved et Gæstebud
i Dybden af Mandens Sind.
Du tror den en Zephyr fra Rosernes Land,
hvor Freden bag Druerne gror:
o stol ej paa Freden! Der blæser en Storm
fra Elskovens første Ord.

SULEIMA. Tal ikke om Lidenskaben; thi da er den allerede halvt din Herre. Og det er ondt, at være i Tjenerskab dér! . . .

OSMAN ser vist paa hende. Jeg vil lade mig flaa og piske i den Tjeneste! Vil I paastaa, at I altid véd Eder sikker imod Lidenskaben — da maa Eders Øjne ganske anderledes kunne skjule sig. De ligner Røverne, som forklædte lister sig ind i en By for at plyndre, naar Mørket falder. Den erfarne Mand kender dem trods Forklædningen, og han siger til sig selv: Jeg vil fly, mens det er Tid!

SULEIMA ler. Saa fly! Men tag først min Vise med Dig! Han rækker hende Luthen, hun synger.

Bag ved de høje Bjerge
der ligger den dybe Sø;
i Søen staar der et Guldslot,
i Guldslottet findes et Kammer —
dér hviler Kut-Alkulub!
Hun er den fagreste Pige,
som Solens Øjne har set;
en Troldmand har bygget det Guldslot
og Lejet til hende redt.
Forsvarligt har den Troldmand bygt det Kammer for sin Skat.
Kut-Alkulub! Kut-Alkulub! hvor lider vel din Nat!

ASCHA. Tys! syng dog ikke saaledes! Nærmer sig Døren til venstre. Jeg synes nogen standsede neden under.

SULEIMA synger.

Bag ved de høje Bjerge
der gemtes Kut-Alkulub;
hun vogtes som Perlen i Kapsel,
som Sværdet i Stridsmands Skede,
som Liget i Jordens Skød!
Hun drikker af slebne Skaaler
den Vin i langlige Drag:
da føler hun Hjertet vaagne,
det bløder ved sine Slag.
Og er jeg som en Perle gemt dybt i den dybe Sø,
Kut-Alkulub! Kut-Alkulub! langt heller Døden dø!

OSMAN ser vist paa hende, idet han rækker efter Luthen. Er denne Vise sunget for mig — eller ud i Luften?

SULEIMA smilende. Luften tog den. Kan Du tage den igen fra Luften, saa er den din!

OSMAN. Men Haanden? . . . .

SULEIMA tøvende. Hvem giver Haanden — naar man ikke véd til hvem?

OSMAN. Hvor sælsomt! Luften syntes mig forhen kun at indeholde taabelig Sladder — Elskovsgækkeri. Nu er det mig, som om det trak sammen til Torden — alt bliver stille før Stormens Frembrud . . . jeg hører fjernt en alvorsfuld Susen . . . det blinker for mine Øjne . . . jeg blændes . . . Hastig og indtrængende. Ræk mig din Haand, Dyrebare! at jeg ikke skal omkomme i Uvejret!

SULEIMA. Du vil redde Dig ved at føre Lynet over mit Hoved? Fy, fy, hvor Mændene er egenkærlige!

OSMAN alvorlig. Har nogen Mand kan hændes bedet Dig om at beskytte sig? Plejer det ikke at være omvendt: Kvinden, der tyer til Mandens Hjælp? Knæler for hende. Hvad siger du da til den, der ligger her for din Fod — fattig paa alt, undtagen paa Haab — forladt af alle, og dog lykkelig fordi Du ser paa ham . . . ydmyg, ikke ved den Glans og Pragt, der omgiver Dig, men ved den Godhed og Forstand, der lyser ud fra dine Øjne? Indtrængende. Jag ham fra Dig: — og han kommer igen som en Hund — lægger sig foran din Tærskel og sulter sig til Døde!

FATHME ler Det sidste vilde være Synd! Jeg vilde stikke en lækker Bid til Dig og prøve din Standhaftighed!

SULEIMA. Stille, Fathme! Til Osman, som hun betragter prøvende, idet hun bøjer sig ned over ham. Hvis Kærlighed — efter Digterens Udsagn — kaster sig som et Lyn over Kvindens Sind, saa er det ikke Mandens Ord, som hidfører den, men hans Blik . . . Rejs Dig! Gaa! . . . Der er Fare for mig i Dine Øjne . . .! Gaa!

OSMAN griber hendes Skærf og trækker det til sig. Mine Øjne! Vi binder for dem . . .

SULEIMA uvilkaarlig. Men jeg ser dem — igennem Bindet!

OSMAN springer op. Ah! det var Elskovs Ord!

SULEIMA vigende. Nej! nej! . . . Du har brudt dit Løfte! I Glæden vilde vi forene os her — og Du har kastet vor Fjende, Alvoren, ind . . .

OSMAN griber en lille Kniv fra Bordet. Saa maa Forræderne undgælde . . . Fører Kniven mod Øjnene.

SULEIMA. Vanvittige! Vrister Kniven fra ham. Jeg tager Forræderne i min Beskyttelse! Kysser hans Øjne.

OSMAN. Ah! Synker i Knæ. Nu slog Lynet ned . . . o min Herskerinde!

SULEIMA. Vær ung — vær munter og elskværdig. Jag mine bedrøvede Tanker paa Flugt — og Du skal ikke gaa fra dette Hus uden med en rig Gave.

ASCHA som utaalmodig har staaet ved Døren. Tys! det banker.

SULEIMA farer sammen. Gaa neden under! hør hvem det er! Ascha gaar. Og Du! følg med herind! Til Osman.

OSMAN bliver. Her er Stedet — her er godt! Lad komme hvem der vil — hvad der vil!

FATHME. Du har let ved at snakke. Vi er ikke vor egen Herre og tør ikke komme i nogen Forlegenhed for din Skyld!

OSMAN overgiven. Gør mig til eders Herre — og jeg skal lukke Øjnene for enhver Forlegenhed, som I for min Skyld kommer i!

SULEIMA. Kom! Venteligt er det et Bud, som er gaaet fejl!

OSMAN. Hvor Lyset gaar, dér følger Skyggen. Suleima, Fathme, Osman ud til højre.

Ascha kommer med de tre Kalendere.

ASCHA. I siger, at I er fattige Kalendere, som søger Husly. Jeg vil bære jer Bøn frem for min Herskerinde. Vent her saa længe! Ud.

MASRUR gaar straks hen til Bordet, sætter sig. Gid Du maa blive længe borte! Spiser.

HARUN til Djafar. Officeren for Portvagten skal straffes i Morgen, Djafar! De Ørkenrøvere er letbenede Folk — lige saa hurtigt væk, som de er komne. Men tugtes skal de. Jeg vil rense mit Landomraade!

MASRUR. Og jeg mit! Spiser af Fadene. Sæt Jer, Herre! Nu er den Forskrækkelse glemt!

HARUN som har set sig om, griber Djafar i Armen. Djafar! Hvad er det?

MASRUR spisende. Vagtler, Herre! — og god Vin ... Fadet er snart tomt!

HARUN stadig seende sig om, stryger sit Skæg. Ved mit Skæg! Den, som skjuler en Skat — saa hemmeligt — at han kun ved Nattetider og baaren af Trolddommens Kræfter kan se til den — han skal ikke paastaa, at han kender alle Veje, som fører did!

DJAFAR. Hvad mener I, Herre? Jeg forstaar kun aaben Tale!

HARUN nikker, med et Smil. Og jeg forstaar — at her maa lukkes af — naar denne Nat er gaaet! Masrur!

MASRUR spisende. Tilgiv, Herre! Jeg hører ikke godt, naar jeg tygger!

HARUN. I Morgen — ganske tidligt — tager du dine Gildinger — murer Indgangsdøren til, som førte os ind i Haven — Du tager lutter stumme Folk dertil! Til dem begge. Og I selv: Tand for Tunge! Ikke et Ord til nogen hjemme i Paladset ... og allermindst — Fru Zobeïde!

DJAFAR. Ikke et Ord! Afsides. Forstod jeg ham bare!

HARUN. Og nu lader vi som intet! Har vi begyndt paa dette Æventyr, saa skal det fortsættes — indtil jeg selv griber ind! Hvor har vi mon vor unge Ven? — Afsides. Skulde han være bleven advaret og have taget Flugten? Højt. Ah, dér er han! De trækker sig lidt tilbage.

Suleima, Osman og de to Piger ind.

SULEIMA frem. Tre Kalendere? . . .

OSMAN til Suleîma. Lad mig besørge dem! Frem, munter. Mine Venner!

HARUN. Vi hilser Dig! Du har nok alt fundet, hvad vi søger: Gæstfrihed hos denne skønne Kvinde! Ser vist paa hende.

OSMAN ler. Jeg føler mig allerede ganske som hjemme! Peger paa Masrur. Ligesom han dér!

HARUN afsides. Fræk er han!

OSMAN. Og nu, mine ærværdige Gedebukke — sæt Jer!

HARUN til Suleîma. Er det Eder tilpas saaledes?

SULEIMA peger smilende paa Osman. Han dér har gjort sig til min Mund! Opfordrer dem til at tage Plads om Bordet.

HARUN afsides. Har han blot ikke gjort sig til mere! Idet de tager Plads og de to Piger opvarter. Dette Hus er rigt — kostbart udstyret. Hvem tilhører det?

OSMAN ler. En snavs Karl — rimeligvis! Rigdommen kan nok give Dyden Husrum . . . Bøjer sig for Suleîma. . . . men Dyden alene skaffer sig sjældent saadanne Tæpper og saadanne Gemakker!

HARUN. Hm! . . .

SULEIMA til Osman. I har selv gjort Jer til min Mund — men den sladrer ikke saa abeagtigt om alt!

HARUN. Den, der sætter Pris paa Dyden, vil ogsaa betale den højt! Til Suleîma. Tilhører dette Hus Eder, min Frue?

SULEIMA. Jeg mente ikke, at ærværdige Kalendere bekymrede sig saa meget om at lære denne Verdens Ting at kende! Forbyder Eders Løfte Jer at nyde en Ret Aftensmad og drikke et Bæger Vin? — eller nægter Profeten Jer at tilfredsstille Sult og Tørst, førend I vide, hvis Brød I bryder og hvis Drik I nyder? —

OSMAN ler. Dér, ærværdige Fader, blev Du bragt i Knibe!

MASRUR allerede begyndende animeret af Vinen; peger paa Harun. Han dér kommer ikke let i Knibe — og hvad Løfter angaar: han er Over-Kalenderen, han kan fritage os alle sammen!

OSMAN løfter Bægeret. Altsaa drikker vi paa Skønheden — og paa Gæstfriheden!

DJAFAR til Harun. Ærværdige Broder! hvad mener du, vi skulle gøre?

HARUN løfter sit Bæger. Følge hendes Opfordring og hans Eksempel . . . indtil videre! Drikker.

OSMAN ler. En herlig Slurk! Det er, som jeg siger: Ørkenmunkene nyder ikke Kildevand og Rodfrugter alene. Til Djafar. Men hvorfor stirrer Du saa mørkt ned i Dit Bæger? — tror Du, der ligger en Øgle gemt paa Bunden? Byt da Skaal med vor Herskerinde!...

SULEIMA rækker ham smilende sit Bæger. Nyligt sagde denne unge Mand mig, at Vinen havde taget Blodets Farve! ... Frygter Du? ...

DJAFAR. Jeg hader Kvinder —

MASRUR leende. Og elsker Blod!

HARUN. Drik Dja ... drik, min Broder!

DJAFAR drikker med. Jeg ser rødt for mine Øjne! ...

OSMAN. O Du Tyr! Vi kommer til at ringe Dig ... Fylder igen hans Bæger. Om lidt vil Du se alle Stjernerne paa Firmamentet danse den indiske Æggedans!

MASRUR ler højt. Indisk Æggedans — det er godt! Pas paa — hvis han mænger sig deri, saa vil han knuse alle Skallerne — og Blommen og Hviden vil klæbe ham fast til Gulvet — O Dja ... O Broder! her er godt at være!

OSMAN ler. Ikke sandt? Man føler sig straks husvant? Til Suleima. Min Frue — mit Hjertes Herskerinde! er der ikke i dette velforsynede Hus en Skare unge Piger, som vil danse for os, medens vi drikker?

ASCHA. Er vi ikke Piger nok — maa jeg spørge?

FATHME. Drik lidt mere — saa vil Du snart se os dobbelt!

OSMAN svinger sit Bæger. Aldrig Vin nok — aldrig Skønhed og Glæde nok — aldrig Piger nok: men en er den udkaarne! Held mig, at jeg saa' Lyset!

HARUN afsides. Taabe! hvor længe vil Du se det?

SULEIMA til Ascha. Giv mine Piger et Vink, at de holder sig rede til danse for os! Ascha ud.

HARUN. Min Frue! Eders Skønhed er stor — Kløgt lyser ud fra Jer Pande — og Mildhed fra Jeres Øjne! Vi Kalendere er et omstrejfende Broderskab, som ser og hører meget. Nys hørte vi — det var i en By langt herfra — at Kvinden, netop naar hun var udrustet som I, lettest vilde forraade den Mand, der havde sat al sin Tillid til hendes Forstand, skænket alle sine Gaver til hendes Skønhed og ventet sin hede Kærlighed besvaret af hendes blide Øjne! ...

OSMAN ler. En rigtig Æsel, som har sagt hende det paa!

HARUN uden at agte paa ham til Suleima. Hvad siger I til det Udsagn?

SULEIMA smiler. Man skal være varsom med at tro en Kvinde paa hendes Kløgt, hendes Skønhed og hendes Mildhed alene! Digteren siger om hende: „Hun er som det strømmende Vand! Fanger Du hende op i din hule Haand, hun løber dog fra Dig igennem dine Fingre!"

MASRUR vrøvlevorn. Se igennem Fingre med hende, Herre! Se igennem Fingre med hende! ... Hendes Dyder sidder løst paa hende som Vandfarver paa en Væg: et Regnskyl af fagre Ord faar dem til at løbe sammen alle sammen!

OSMAN løfter sit Bæger. Herligt talt, gamle Buk!

HARUN strengt. Ti! Til Suleîma. Har I sagt dette i Alvor, min Frue?

OSMAN. Aa, vi er bleven altfor alvorlige ... Kom, lad os drikke!

SULEIMA. Den, der ikke er sig noget ondt bevidst, kan netop spøge! Hvorfor fritter I mig om Sligt? Tager I maaske Eders Kyskhedsløfte lige saa let, som eders Løfte om Afholdenhed fra Vin? ...

OSMAN. Ørkenmunkenes Kyskhed — oho!

MASRUR. Oho!

HARUN til Suleîma. Altsaa; I er Jer intet ondt bevidst? ... heller ikke i Eders Tanker?

SULEIMA. Kvindens Tanker ligger ikke i hendes Hoved, men i hendes Hjerte! Hvem der staar indskrevet dér som Seglbevarer, det afhænger af, hvem der er elskværdigst, muntrest, hvem der sætter hende højest som den, hun er, hvem der ikke forlanger det umulige af hende, og hvem ...

OSMAN. der ikke gør hende nærgaaende Spørgsmaal! Aa, jeg har lært mere paa denne Aften end i alt mit tidligere Liv — og jeg vil tage Kampen op om min Lærdom med alle de Præster, Profeter, Dervischer og Kalendere, der findes i hele Khalifatet!

MASRUR. Det var en Udfordring. Støder til Djafar. Hvad siger Du dertil, Broder!

DJAFAR. Lad mig i Ro!

FATHME kærtegner ham skælmsk. Ro findes i Vinen! Drik, min Fader! Drikker med ham.

HARUN afsides til Masrur. Enten maa vi nu kaste vor Forklædning — eller vi maa drikke den Galning under Bordet!

MASRUR lallende. Det sidste, Herre! — det sidste! Betragt ham bare — hvor han plirrer med Øjnene! ... kan kan næppe se ud af dem længer!

HARUN for sig selv. Dels af Vin, dels af Kærlighed! Jeg harmes ...! Drikker hastig og sætter Bægeret haardt i Bordet.

OSMAN som har stirret Suleîma kærligt ind i Øjnene. Disse Munke falder mig tungt for Brystet ... Jeg kommer til at kaste dem af!

SULEIMA besvarer hans Blik ømt. Gør hvad Du synes — og hvad Du formaar!

OSMAN. Saa formaar jeg alt!

Han rejser sig og klapper i Hænderne. Ascha kommer ind med en Skare Piger, der stiller sig op, nogle med Instrumenter, nogle til en Dans, der ledsager Osmans Sang-Recitation.

OSMAN.

Der boed en Gang i den Ørken graa
de stakkels Munke, de Dervischer smaa —
hej, hej, hej!
De aad kun Linser, bad Bønner dertil:
Vand er i Brønden, saa meget I vil!
— saa mæled han, Over-Dervischen.
De kendte til Kvinden saa lidet paa Jord,
at knap nok de vidste Besked om en Mo'r
eller aned Begrebet en Søster!
De bad — og de sov,
de sov — og de bad,
og blev deres Krop ved det Levned for lad,
og frygted han, Over-Dervischen,
for Anlæg til farlige Lyster:
da sused hans Svøbe, da klang det i Kor
af alle de Dervischers Røster:
Fy — fy — fy!
vi Munke skal os dy,
thi ellers bliver Allah li'saa vred, som han er stor!

Svinger Bægeret, drejer sig rundt mellem de dansende.

Hej, klingeling! og kys, kys! og kluk — kluk — kluk!

Masrur gentager højtskraalende det sidste af Strofen. Osman tvinger ham, Djafar og Harun til at tømme Bægeret.

OSMAN parlando.

Men i den Ørken laa Iblis paa Lur!
De Dervischer blir mig for fromme!
Saa kasted han ind over Klosterets Mur
en Kaftan, og i dennes Lomme
laa Iblis selv som et Tærningespil.

Saa kom en Broder — en anden — til,
endevendte den sælsomme Klud —
og se, da trilled de Tærninger ud!
Brødrene tog dem, befølte, besaa' dem,
og bed omsider deri:
Av! sagde Munken; den knækker vi ikke! —
Saa lod de den Nød og Fristelse ligge.
Hej, klingeling! og kys, kys! og kluk — kluk — kluk!

Drikker med dem.

Men Iblis banded: De dumme Dyr!
Saa skabte han sig til en Kvinde om.

Hyllet i Sæk fra Isse til Fod
en Aften for Klosterets Port han stod:
O kære Brødre! Dervischer smaa!
af Tørst og Sult er jeg ved at forgaa;
lader mig ind! . . .
Og de lod ham ind.

De stimled sammen, befølte, besaa',
undred sig over den glatte Kind
og over det svage Mæle.
Og Over-Dervischen traadte til:
Nu, Brødre, ville vi knæle
og synge vor Aften-Sura;
begynd Du, vor nye Broder!

Da bugted', da vendte, da vred hun sin Krop,
lukked de røde smaa Læber op,
men mægted end ej at faa „Allah" frem . . .
Ha! raabte han, Over-Dervischen,
Djævelen stikker i den Gestalt! . . .
saa pisked han løs, til Tøjet faldt —
Og alle Brødrene knælende laa
og skærmed Øjet for det, som de saa'.
Og saa drev de Broderen ud.
Hej, klingeling! og kys, kys! osv.

Drikker med dem.

Da banded Iblis saa stygt, han kunde:
Jeg skal dog gøre dem slikne om Munde!
Saa ranked han sig over Klosterets Mur
med lifligt Løvværk, med læskende Dru'r;
og Brødrene kom, befølte, besaa' dem,
og bed deri . . . Ah! Saften var sød!
De suged, de labed; i Strømme det flød!
de persed, de pressed, de svælged, de nød.
Selv Over-Dervischen holdt Munden til:
Drik nu af Brønden, enhver som vil!

Drikker med dem.

Og ud over Ørknen gik Klosterets Ry.
Da — sagde man — hørtes tidt Tærninger trille
derinde bag Muren; og nogle vilde
med Vished vide, at Glutter smaa
ved Aftentid saa's at komme og gaa:

Svinger Bægeret.

thi dér hvor Druen først er paa Spil,
dér kommer snart Tærning og Kvinde til! —
Hej, klingeling! og kys, kys! og kluk — kluk — kluk!

Drejer sig i Dansen og drikker sluttelig med de tre Kalendere.

MASRUR rejser sig, vaklende, tager Tærninger op af Lommen. Tærninger — hej! — om Pigerne dér! . . . Falder omkuld.

OSMAN ler. Højest Øjne! . . . Peger paa Suleîma. Hun dér er min!

HARUN overvældet af Vinen.

Nej, ved Profeten! hun dér er min!
Fordømte Æventyr . . . Troløse Vin!
Troløse Du!

Vil gaa over til Suleîma, men føler, at han vakler, og støtter sig ved Bordet.

Jeg er Kha . . . Kha . . . Khal . . . Synker ned.

OSMAN.

Kalender er Du — og dertil drukken!

Griber Drikkekummen.

Jeg er Sejrherre — jeg tømmer Krukken!

MASRUR paa Gulvet.

Aa Iblis! Den Drager han er vor Mester!

Synker tilbage.

DJAFAR segner ned, med knyttet Haand mod Osman.

Du skulde hænges! . . .

OSMAN. Ærværdige Gæster;
hvi blev I saa stille? God rolig Nat!

Danserinderne og Citherspillerskerne fjerner sig.
Osman strækker Armene ud mod Suleîma — hun synker til hans Bryst.

OSMAN.

Ung har jeg været — munter og elskværdig —
og jeg har sejret i den glade Strid.
Nu slaar jeg til Dit Løfte rolig Lid:
hvorledes lød det? . . .

SULEIMA. Sig det selv, Du Kære!

OSMAN.

„Jag min Bedrøvelse paa Flugt . . .“

SULEIMA. Ak, den —
tal ej derom! Tal ikke mer, jeg beder;
nu sænker vi os bedst i Taushed begge!

OSMAN.

Ja, ved min Arm! som nu jeg frit tør lægge
omkring dit slanke Liv — vi vil os sænke
saa dybt i Nattens stille Saligheder,
at ingen jordisk Mislyd kan os vække.

Fra dette Hus — Du loved mig — jeg skulde
belønnet ved saa rig en Gave gaa:
Jeg bliver her — jeg gaar ej. Og din Gave? . . .

SULEIMA med Armene om hans Hals.

derom véd Nattergalens Sang Besked —
kom, lad os lytte til den i min Have!

De gaar sammen til Baggrunden; Forhænget drages til Side; man ser en Have, oplyst med Lamper omkring et Springvand; en lille Kiosk i det fjerne. De gaar langsomt ud.

ASCHA ser efter dem. Dér gik vor Herskerinde . . . Allah, Allah! med en Mand, som hun aldrig har set før!

FATHME leende. Peger paa Kalenderne. Og dér ligger Ærværdighederne! Allah, Allah! med en Rus, som jeg aldrig har set før!

Tæppet.

TREDJE AKT

Scenen er uforandret den samme som i 2den Akt.

ASCHA beskæftiget med at fjerne Sporene af Maaltidet fra Bordet. Glassene knust — Bægrene bulede — Fadene tomme og Gæsterne fulde . . . Raaber. Fathme! . . . fortsættende. Her ligger en Sø af Vin over Tæppet — saa stor som det røde Hav . . . Allah! hvor kunde dog den Drager drikke! . . . Raaber ud af Døren til højre. Fathme!

FATHME holder sig for Panden. Allah! en Hovedpine . . .!

ASCHA. Hvor langt op ad Dagen vil Du sove — Du Murmeldyr? Kom og hjælp mig at bære bort . . .

FATHME. Som om jeg ikke hjalp at bære i Nat! Ja Du ler . . . Jeg har slæbt mig skæv og krum paa de hellige Kameler . . . Kalendere vil jeg sige. Tager sig til Panden. Jeg véd aldeles ikke, hvad jeg siger i Dag . . . At der heller ikke er noget mandligt Tyende i dette Hus . . .

ASCHA tæt hen til hende, ser paa hende, ler og peger mod Forhænget i Baggrunden. Nu har vi jo faaet et!

FATHME ser derhen; ler. Tys! Spørgende. Dér endnu?

ASCHA nikker. Tys! De ler begge; Fathme taber et af Fadene.

ASCHA. Væk dem dog ikke!

FATHME holder Skaarene af Fadet op til Panden. Aa! det køler!

ASCHA. Vil Du ikke have et Bæger Vin?

FATHME hurtig. Allah fri og bevare mig ...

ASCHA. Gad dog vide, hvordan de ærværdige Munke befinder sig nu? De laa saa nydeligt i Række udenfor Havedøren saaledes ... med Næserne lige i Vejret — som Kaldæerne, der betragter Stjernerne! — Mon Æseldriverne har fundet dem ved Daggry og samlet dem op? ... Ler.

FATHME pludseligt. Ascha! Nu mindes jeg det ... Den tykke ... ham der først faldt under Bordet ... han tabte sit Skæg, da vi slæbte ham ned!

ASCHA. Hvad siger Du?

FATHME. Skægget faldt af ham — siger jeg Dig. Jeg havde saa travlt med at løfte paa ham og le, at jeg ikke tænkte noget derved. Men nu ... Føler sig til Panden. Skulde han have været forklædt?

ASCHA. Du siger noget! — Alle tre maaske? De ser paa hinanden.

FATHME ængstelig. Nej, nej! ... Suleîma slaar Forhænget til Side.

ASCHA. Tys! Suleîma! ...

SULEIMA kommer langsomt ind, gaar ligefrem uden at se paa dem, standser, brister i Graad.

ASCHA, FATHME iler til hende. Men hvad er der?

SULEIMA skjuler sig i deres Arme.

Ak, jeg er altfor lykkelig ... Det er der!
Nu fik jeg Luft. — Godmorgen kære Piger!

ASCHA.

Godmorgen? — Det er højt paa Formiddagen ...

SULEIMA undselig.

Aa, ti derom! Efter et Ophold.
Var det blot Aften atter!
Nej, smil ej! straf mig ej med Eders Latter —
og dog, le med mig — find paa tusind Ting,
hvormed den kække Glæde hilser Dagen!
Som Fuglen, naar hun stikker frem sit Hoved
ud over Reden og i Lyset bader
det Bryst, som knapt kan rumme Nattens Lykke —
saaledes ser I mig! Jeg elsker Eder,
jeg elsker Livet, elsker selv den Orm,
som slimet, blind og stum i Støvet kryber
og som tilforn indgød mig Væmmelse —
nu kunde til min Læbe jeg den trykke!
Ormen har dog vel ogsaa en, den elsker!

FATHME.

Det har den sikkert, kæreste Suleîma.
Men ...

SULEIMA overgiven.
Intet men! Jeg beder Eder: spil,
syng, dans, lad Døgnet i en Rus gaa hen ...
ræk mig et Bæger Vin! ... Lytter. hør kun! hans Stemme! ...
OSMAN udenfor.
Suleîma!
SULEIMA. Hurtigt, hurtigt! Jeg vil gemme
mig her! Sig ham, jeg krøb i Jorden ned,
fordi jeg skammed mig ...
OSMAN udenfor. Suleîma!
SULEIMA. Tys!
Skjuler sig bag en Divan til venstre; de kaster et Tæppe over hende.
ASCHA.
Hun er jo som besat!
FATHME. Hvor ender dette?
ASCHA.
Hvor vi begyndte alle tre — paa Gaden!
OSMAN klædt i en prægtig Dragt, kommer løbende ind fra højre.
Hvem hitter ud af alle disse Kamre
og alle disse Døre? ... Hejda Piger!
har ingen af Jer set min Brud — Suleîma?
ASCHA.
Ej, ej, saa hastigt?
OSMAN frisk. Livet er kun kort!
FATHME.
Aa, det kan blive meget mer forkortet
end I nu tænker Jer. — Skam Jer dog noget:
i Herrens Dragt!
OSMAN ler. Herren i Herrens Dragt:
er det saa sært?
ASCHA. Hvor fandt I disse Klæder?
OSMAN.
Hvad véd jeg! Da jeg havde tvættet mig,
saa' jeg dem hænge bag et Tæppe. Vips!
tog jeg dem paa. De passer — ikke sandt?
FATHME.
I er en Galning!
OSMAN. Véd I, hvad jeg er:
forelsket over al Beskrivelse.
ASCHA.
Ja — i Jer selv! Det er ej noget Særsyn
hos unge Karle. Skift den Dragt paa Stand!

OSMAN ler.
Ej, ej! saa hastigt! Skal jeg vise mig
i paradisisk Nøgenhed . . .? Velan!
FATHME.
Nej, stop!
OSMAN. Svar mig: hvor er min skønne Brud —
hvor er Suleîma?
ASCHA. Krøbet ned i Jorden
af Skamfuldhed . . .
OSMAN. Den tusindfoldig søde!
Ti Tusind Favne krøb jeg efter hende
i Jorden ned — indtil jeg traf den Ildsø,
hvor hvislende de luegyldne Palmer
omkranser Bølgens boblende Metal;
Dér staar hun — dækker for de hede Kinder
med sine bløde, hvide Barnehænder . . .
men ingen spørger, hvorfor Kinden blusser:
naturligt er det, at hun skærmer sig,
naar Verdens Indvold i én Flamme brænder!
ASCHA.
De er forrykte begge to.
SULEIMA rejser sig. Min Osman!
OSMAN.
Suleîma!
FATHME. Saa! nu er vi to til overs! Ud med Ascha.
SULEIMA.
Men Osman — denne Dragt?
OSMAN munter. Ja, som Du ser!
Alverdens Herlighed har Du mig skænket
i dine Favntag. Den, som ejer Verden,
maa være klædt derefter! Men hvad er der?
SULEIMA vender sig bedrøvet.
Aa, Kære! Du har krænket mig . . .
OSMAN. Tilgiv!
Jeg véd ej, hvad jeg har forbrudt.
Skal vi paa denne Morgen fælde Taarer? —
dem skjulte Natten i sit Skød dengang
jeg kyssed bort din Elskovs stille Graad.
Da Du sov ind, det var med Smil i Øjet:
skal Dagen med Bebrejdelser nu hilse
den Ven, mod hvem din Længsel ømt sig bøjed?
SULEIMA omfavner ham.
Min Ven — min Dyrebareste — mit Alt!

Jeg er ej fri ... Du kan jo ej forstaa ...
Jeg maa fortælle Dig ... nej slip mig — gaa —
det piner mig ...

OSMAN *fører hende hen til Divanen.*

Kom Elskede, tag Sæde!
Din Skønhed, som din Svaghed — ja din Brøde,
ifald Du havde nogen — elsker jeg!
Hvad vil Du mer? ...

SULEIMA *ser ham vist ind i Øjet.* Jeg har mig kun forbrudt
med Dig!

OSMAN *betragter hende prøvende; bøjer Hovedet; siger dæmpet.*

Nu! — tal!

SULEIMA. Jeg hører ej til dem,
som glemmer, Osman!

OSMAN *heftigt knugende hendes Haand.*

Hvilket? Glem det alt,
kun ikke mig ... Kast dine Byrder paa mig ...

SULEIMA.

Taknemlighedens Byrder maa jeg bære;
dybt staar i Gæld jeg til en mægtig Herre,
og se! hans Klædning bærer Du i Dag!

Osman slipper hendes Haand og lytter bedrøvet til hendes Fortælling.

Fader og Brødre havde jeg forladt;
jeg kom til Bagdad — ung og kysk og smuk,
berøvet hver en Støtte, hvert et Tilhold.
Jeg hungred — rakte Haanden ud mod Brød —
man saa' paa mig: og det var griske Blikke,
som maalte mine seksten Somres Ynde.

OSMAN.

Saadan begynder Armods Klagesang.
Ak! hvordan ender den? ...

SULEIMA. Hvor jeg var endt
i Tigris Floden eller i en Favn
mer dyndet end den leret-gule Bølge,
det véd jeg ej — tør ikke derpaa tænke!
Dog, før jeg i Fortvivlelsen blev drevet,
fandt jeg et Tilhold hos de tvende Piger,
som her Du ser hos mig. Vi aad tilsammen
det knappe Brød, som de ved Naalen tjente;
de havde lært at stikke, sy og knytte —
jeg intet. I vor Ørken kender man
kun til at vente lydigt, medens Solen
udfolder Blomsterknoppen til en Brud.

Min Fader havde valgt en Brudgom mig —
men raa og vild han strakte Haanden ud,
for, imod Knoppens Vilje, den at bryde,
før Løftet givet var og Pagten sluttet.
Da var det, jeg løb bort . . .

OSMAN pludselig. Fra Ibn Aja?

SULEIMA forundret.
Hvordan — Du kender? . . .

OSMAN slaar det hen. Det var blot en Gætning.
Og nu da — videre!

SULEIMA. Hos disse Piger
sad jeg en Skumringsstund paa Tærsklens Trin
og utilslørt. Møjsommelig jeg prøved,
imens Veninderne var gaaet bort,
at stikke Naalen i en Tøffels Skind,
som skulde rigt med Perlers Flor baldyres —
den Pragt imod vor egen Fattigdom
faldt mig i Øjet, skar mig i mit Hjerte,
og jeg bebrejded mig, at her jeg snylted,
hvor der var Smalhans nok foruden mig.

OSMAN tankefuld, idet han stikker sin Fod frem.
Ak ja — hvad saadan Tøffel kan fortælle!
Og jeg, som havde Snese af den Slags,
hvormed jeg kunde løskøbt Dig . . .
Nuvel? —

SULEIMA.
Da standsed foran mig en fremmed Mand . . .

OSMAN hurtig.
Tyk, skaldet, gammel og med sure Øjne,
der væsked som en overmoden Blomme? —
Aa jo! jeg kender dem, de lystne Gubber . . .

SULEIMA.
Du tager fejl! Den fremmede var rank
af Holdning — som en yngre Købmand klædt;
hans hvasse Øjne blev med et helt milde,
dengang han taled til mig: Naa, min Lille,
hvem venter Du paa? Har Du nogen Elsker? . . .

Jeg rejste mig og vilde straks gaa ind;
han traadte mig i Vejen, men ærbødig;
saa spurgte han mig ud, hvad jeg fortjente
ved dette Arbejd — og jeg svared ham . . .

hvorpaa han drog en Børs op af sit Bælte
og lod den falde i min Haand — og gik.

OSMAN.

Han gik?

SULEIMA. Jeg vilde kalde ham tilbage,
give ham Pungen — men han var forsvundet.
Jeg vented næste Dag — den halve Uge;
han kommer aldrig — tænkte jeg — igen!
det var en Gave — af Medlidenhed:
saa gav jeg Børsen til de tvende Piger;
thi alle tre tilsammen haardt vi trængte!

OSMAN langsomt.

Nuvel, Suleîma ... saa kom han igen?

SULEIMA bøjer Hovedet.

Han kom! Han havde Tjenere i Følge,
de bredte Tæpper, dér hvor Herren trén;
han smiled til mig, tog af deres Hænder
en dejlig Silkeklædning, som han bad mig
at drage paa! Jeg var saa fattig klædt,
jeg tog imod den! Ogsaa Kød og Frugter
og Bagværk tog jeg mod ... det var saa længe,
saa længe siden mine to Veninder
og jeg ...

OSMAN griber hendes Haand.

Du Kære!

SULEIMA. — havde spist os mæt!

OSMAN holder hendes Haand, men vender sit Ansigt bort.

Fortæl mig ikke mer — jeg véd dog Resten!

SULEIMA indtrængende.

Du véd ... nej Du véd ej, hvad det vil sige,
med ét at flyttes hen til Herlighed,
til Glans og Overflod fra trange Dage —
den véd det, som har Naadsens Brødet spist! —
at lære alle Kunster, Færdigheder,
hvormed de lange Stunder kunne glide ...

OSMAN afbryder bitter.

imens man Herren venter, som har vist
sig god og naadig, for at naa den Gunst,
han har betalt med højest Markedspris!

SULEIMA smertelig.

Osman!

OSMAN. Tilgiv! jeg har ej Ret at tale!

SULEIMA.

Var da min Skæbne bleven vel en bedre
i Ørknen med en raa og barsk Tyran? —
O Osman! pris Dig selv, Du blev en Mand
og ingen Kvinde! . . .

OSMAN vildt. Nej, en Daare blev jeg,
som strøed ud sit Liv for alle Vinde
i Luner og i Nykker . . . som en Kvinde
foruden Dybde, uden Værdighed!
Ja ja! jeg priser Menneskenes Lod,
den Stodder, som jeg er nu! — Jag mig bort!

SULEIMA.

Du gør Dig selv — men ikke mig — en Tort
ved lidenskabelig dit Liv at male
i altfor grelle Træk. Du vilde handlet
som jeg, ifald Du kunde dem belønne,
der havde vist Dig godt i Trængslens Dage.
Det har jeg gjort! Vi fører her et Liv,
som mange Kvinder os misunde vilde!

OSMAN.

I fører her et Liv . . . Ser sig om. Jeg tier stille! —
Du taler som et ufordærvet Barn
af Ørknen. Var Du født i denne By,
kendte Du til at veje og at maale,
at vrage hin og tage denne dér,
for i et gyldent Bur med ham at kurre . . .
da vilde meget i din Tale skurre,
som nu . . . naa, bort dermed! Du staar i Gæld
paa mange Maader til en Mand . . . og jeg . . .
Fy, fy! her er jeg krøbet i hans Ham —
i Kaadhed, Overmod — det faar saa være:
men jeg har mer end det — jeg har besiddet
hvad hans med Rette er: Saa jag mig fra Dig,
før Du fortryder — som en Kvinde plejer —
og jeg maa luske som en Tyv mig bort!

SULEIMA omfavner ham lidenskabelig.

Tal ej derom! Jeg elsker Dig!

OSMAN. Ved Allah!
Du elsker mig — og det i denne Dragt?

Flænger sin Kaftan.

Tag mig, som jeg blev født — i Nøgenhed,
da jeg kun kendte Attraa til min Amme,
kun strakte Haanden ud mod hendes Bryst!

Lad mine Læber suge ind den Lyst,
hvorover jeg forgæves vil mig skamme:
Du har uskyldiggjort den i dit Kys!
Skænk mig endnu en Stund — den allersidste,
før, skilt fra Dig, den Skæbne jeg maa friste,
der blev min selvforskyldte Trang til Del:
Født som et Barn blev jeg kun halvt en Mand —
her i din Favn er jeg endnu en hel!

SULEIMA.

O Osman, Osman! Det er Elskovs Ord —
jeg lytter gerne til dem — gav Dig gerne,
hvorom Du beder — men ... nej, rejs Dig — gaa!
forlad mig! Det er mig, som beder Dig —
den første Bøn: kan Du vel afslaa den?

OSMAN.

Ja!

SULEIMA ængstlig.

Hør mig! ...

OSMAN. Nej!

SULEIMA. Men ... hvis der kommer nogen?

OSMAN.

De Piger her? Blev de da Dydens Drager,
Bevogtersker af al den Dejlighed,
som Du betror mig kun et Stykke af ...?
Suleîma! Denne Nat var kun et Lune —
Sig frem! Du elsker mig dog ej ... naa, sig! ...

SULEIMA.

Osman! Du sagde sandt: Du er en Mand!
Du kender til at pine Kvinders Hjerte ...

OSMAN.

Aha!

SULEIMA med bøjet Hoved.

Jeg venter ham!

OSMAN hurtig. Han kommer? — han? ...

SULEIMA tonløs.

Ja!

OSMAN.

Desto bedre! Jeg vil bie paa ham —
vil kvæle ham med disse mine Hænder —
fravriste ham det Bytte, som jeg alt
har vundet ...

Ser paa hende.

Ak, hvad taler jeg? Det Bytte

har jeg besiddet som en Røver kun!
Spørg hendes Sjæl, og Du skal faa at høre
din Dom: det var en Overraskelse —
en natlig Rus — en Nats Forglemmelse! . . .
Saa vil jeg bøje Nakken for hans Klinge —
ifald han ellers kan en Klinge føre!

SULEIMA hæver Hovedet.

Vogt Dig! — han er en Troldmand!

OSMAN ler højt. Intet mindre!
Troldmand! Saa kan han sætte Krop og Hoved
tilsammen atter — for at se, hvordan
den Svend ser ud, som voved ham at skille
ved . . . ah! Kaster sig vildt ned.
Suleîma! hører Du, Suleîma!
her ligger jeg i Støvet som en Orm:
jeg vrider mig — men ej af Frygt for Døden;
den gav Du mig, dengang Du sagde: Gaa!
Jeg favner ud mod dine hvide Arme,
jeg slæber mig hen for din lille Fod,
jeg hungrer, tørster efter dine Favntag —
umættelig jeg er, som Ørkensandet,
der ej i Aar og Dag har drukket Væden
fra Himlens store, fulde Moderbarm!

SULEIMA.

Rejs Dig! — jeg beder, jeg besværger Dig!
Ifald han ser Dig her, saa er det Døden —
og for os begge! Dette Døgn er hans;
jeg vented alt i Nat ham. Derfor vilde
jeg glædes før hans Komme — vilde dysse
i Vin og Spøg min Hjertekvide ned:
thi tvungen Elskov har for Kvinden Kvaler,
til dem en Mand ej nogensinde véd!
Jeg elsker Dig! For første Gang jeg prøved
den Jubel, frit mit Legem at hengive,
som jeg min ganske Sjæl til Dig gav hen!
Kom, naar et Døgn er rundet. Kom ved Aften —
ved Midnat — eller og ved højlys Dag!
De Piger er mig tro som Guld — de fører
Dig til mig . . . O min Elskte! se jeg knæler
her ved Din Side — kysser Dig din Pande,
din Hals — den brune, mandigskønne Hals,
som intet Staal med Dødens Streg skal mærke,
den stygge, røde Streg! Min Osman! fly!

Kom atter hid! ... og jeg skal love Dig
saa mange Kærtegn, som en Troende
kan drømme sig i nogen Houris' Favn!

OSMAN.

Du lyver — mens Du nævner mig ved Navn!
Du er jo Kvinde født — og Du maa lyve,
det er jert Angrebs- som jert Forsvars-Vaaben.
Du gækker mig med slange-listig Tale,
for i din Herres Arm at udlé Taaben!

SULEIMA rejser sig op fra ham.

Nu! saa befaler jeg Dig, Taabe — Gaa!

OSMAN rejser sig, staaende med korslagte Arme.

Jeg bliver!

SULEIMA. Bliver?

OSMAN. Som Du ser!

SULEIMA. Ak Osman!
Du vil fortryde det, naar Du har styrtet
os begge i Fordærvelse ... Tys! fly! —
dér hører Du ...

Med et Skrig, idet hun træder tilbage, og en Løndør gaar op.

Dér ser Du!

OSMAN. Ja! jeg ser! ...

Harun al Raschid, i prægtig Dragt, høj Turban paa Hovedet, Sværd ved Siden, staar i Døren, gaar langsomt frem, stiller sig imellem de tvende.

HARUN.

Hvem er den Mand?

SULEIMA. Jeg — kender ham — slet ikke!
Det er — en Tyv! ...

HARUN til Osman. Hvem er Du?

OSMAN. Som hun siger:
jeg er en Tyv! Og hvem er Du, som spørger?

HARUN.

Ti, Taabe! Til Suleïma. Hvor kom han herind?
Naa tal!

SULEIMA.

Han kom ...

OSMAN afbryder hende.

fra Gaden! — klatred over Muren
i Nattens Mørke — sneg mig ind ved Daggry
ad Døren, som herop fra Haven fører,
og vilde fluks mit Haandværk øve her,
da denne Kvinde traadte ind i Salen

og retted til mig just det samme Spørgsmaal,
som Du: Hvem er Du?
HARUN. Løgner!
Til Suleïma. Har Du sét
den Mand for første Gang i dette Nu?
Ja eller Nej!
SULEIMA vigende. For første Gang!
OSMAM nikker. For første! ...
HARUN til Suleïma.
Du har ham ingensinde forhen kendt? —
han er en fremmed Dig, en ligegyldig,
foragtelig — en simpel Tyv, man griber
og overgiver i Profossens Hænder? ...
Betænk Dig ikke!
SULEIMA tier.
HARUN vender sig fra hende til Osman.
Naa! — Og Du har ikke
hin Kvinde nogensinde sét før nu,
i denne Morgen? Du har ikke stjaalet
fra hende noget, som Du ej kan give
tilbage, om man og ransaged Dig
fra Top til Taa, ja pinte Dig til Døden? ...
Du svarer ej! — Du er en Tyv, en ganske
almindelig, gemén Hallunk fra Gaden,
som gerne vilde købe fri dit Liv
ifald man bød Dig gøre et og andet,
som ej kan være Dig — Hallunk — imod?
OSMAN.
Jeg er en Tyv — men stjæler ej med Omsvøb
og ynder heller ej i Talen Omsvøb:
Du taler, som om Du var Husets Herre:
sig frem — hvad vil Du?
HARUN drager sit Sværd. Denne Kvinde dér
har haardt forsyndet sig. Ifald Du aldrig
har hende sét før nu, i denne Stund —
og hvis Du er en Galgenrytter kun,
for hvem en andens Liv ej meget vejer:
saa tag mit Sværd — hug hendes Hoved af,
og køb dermed dit eget Hoved fri!
vil række ham Sværdet, men betænker sig og siger:
Du staar dér vaabenløs! — Med Sværd i Haand
kan hændes kunde Du mod mig det vende:
Saa vil jeg sige Dig — hin Dør dér henne

vil aabne sig, saa snart Du bare blinker!
Aander og Gildinger til Hjælp jeg vinker,
før Du faar gjort ét Skridt ... Til Sagen altsaa!

Rækker ham Sværdet.

OSMAN betragter og føler det.

Jert Sværd er krumt og blankt og skarpt, o Herre!

Træder frem foran Suleïma.

Og denne Kvinde dér sit Liv skal lade
ved mig — for at jeg selv kan frelse mit?
Velan! jeg siger Eder, Herre, frit:
der findes vel den Fyr paa Bagdads Gade,
som ej betænkte sig ... men se dog, se!
den slanke, skønne Hals, saa hvid som Sne —
det var dog Synd, med Blod den at besudle!
Og disse Øjne, der i mine stirrer,
som om de vilde granske Sjælen ud —
de skulde lukke sig i Dødens Smerte:
nej, Herre, dertil er mit Tyve-Hjerte
for blødt, for følsomt! Ej i mine Dage
jeg overkom det Arbejd! Tag tilbage
jert Vaaben — eller, bedre, jeg vil lægge
det ned for hendes Fod — og mine Taarer,
de blodige, de hede, skal bedække
det blanke, kolde Staal, indtil det gløder
om Kap med Flammen i mit Ungdomsmod.
Dø vil jeg her for denne Kvindes Fod —
jeg er beredt — jeg ønsker intet heller!

HARUN.

Du ønsker Døden, Slave! Nu; det gælder!
Ræk mig mit Værge!

Han tager Sværdet fra Osman og giver det til Suleïma.

Kvinde, Du som trodser
min Magt — og trodser dobbelt ved din Tavshed —
for Dig er denne Galning jo en fremmed,
men han har opbragt mig: tag da dit Liv
tilbage af min Haand, ved med din Haand
at hugge denne Klinge i hans Pande,
den frække, den forbryderiske ... Hug!

SULEIMA.

Den Pande ... ak, den er dog altfor smuk!
den hvælver sig, forvist, om skønne Tanker,
der kunde flagre ud en Dag og vidne:
vi gemte Spirer til en mandig Sjæl!

Vel kender jeg ham overfladisk kun:
men trænge gennem Skallen ind og granske
hvad Kærnen skjulte dér af Fremtids Løfter —
dertil har jeg ej Mod, ej heller Vilje! . . .
Hvorledes give ham en Mulighed
for at bevise, hvad der slumred — naar
just nu, med voldsom Haand, man sender ham
ind i den lange Søvn? Var han en Tyv,
han kunde dog, kan hændes, ærlig blive:
med død Mand stilles der ej meget op —
vi ændres kun, imens vi er i Live! . . .
Tag Sværdet, Herre! giv mig Døden med det!

Medens den knælende Osman rejser sig langsomt, rækker hun med dybt bøjet Hoved Sværdet til Harun.

HARUN.

Forbryderske! Forbryder! Glatte Slanger,
som tror at vække Medynk ved at bugte
i smidig Tale Jer: I tager fejl!
Under Jer Dødsdom havde jeg sat Segl —
men da det synes Livet er en Byrde
for Eder begge — nu da, ved mit Skæg!
jeg skal, til Straf, den Byrde Jer forøge:
Jeg kunde piske dig til Blods, Du Skøge —
men Svøben, som jeg førte, føler jeg,
den blev for svag — thi stærk min Elskov brænder
endnu til Dig, Du Ørknens træske Pige,
som jeg har overvældet med min Godhed!
Jeg kender andre, hvide Kvindehænder —
Fru Zobeïde's. Under dem skal Blodet
frempiple fra din slanke Panter-Ryg;
Skinsygen lægger Finger ej imellem,
naar Herskerinden fugtler sin Slavinde —
det skal Du tidsnok — til din Marter finde.

Og Du, som med de tre Kalendere
drev Abespil — Du Gæk, som taaler Vinen,
fordi dit Hoved ej har Hovedbrud
med noget andet end at kunne drikke:
Dig gør jeg kun til, hvad Du stedse var —
et Vrængebilled af en Mand, en Nar.
Dit Ydre, hvoraf Du var før saa kry,
den Ham, Du stjal fra Gud, den skal Du miste —
din Ryg skal krummes ud, dit Bryst skal hules,

af Vorter skal dit glatte Ansigt skjules
og af en Vildmands Skæg — at Du kan friste
det værste, din Forfængelighed kender,
naar hun med Angst og Gru sig fra Dig vender!
Trindt Menneskene skal dit Selskab fly,
Vanskabning som Du er — men som min Hof-Nar
vil jeg just i min Nærhed Dig beholde,
at Du kan Frygt og Tvivl og Tvedragt volde
ved dine Indfald og forrykte Løjer
blandt Menneskene, som jeg hader nu,
fordi jeg elsked dem igennem hende!
For Sjælen, Allah gav dig, jeg mig bøjer,
den raader jeg ej over; — Du har Stemme,
Blik, Miner til at ytre, hvad Du lider
og hvad Du føler — men Du skal fornemme
Misfostrets Slægtskab hvert et Øjeblik
med Dyret, som i Din Gestalt er fremme!
Og naar hun fabler dér om din Forbedring
— som jeg betvivler — saa skal det just være
din sære Straf, at Kærnen kan forædles,
men Skallen stedse maa det Stempel bære
af gøgler-smidig Kløgt og Drifter lave,
som jeg, Khalifen, her ved mit Klenodie,
Salomos Seglring, trykker paa min Slave!

OSMAN og SULEIMA paa Knæ.
O Naade! lad os dø! . . .

OSMAN. Lad mig kun bøde!

SULEIMA.
Lad mig! . . .

HARUN. Du? — han? Nej, I skal begge leve;
det er min Hævn — og Straffen for jer Brøde!

Han hæver Haanden; det bliver mørkt; Tordnen ruller. Vagt og Gildinger staar med Lænker og Svøber omkring Suleîma og Osman, der er sunket bevidstløse til Jorden.

Tæppet.

FJERDE AKT

Sal i Khalifens Palads. Baggrunden en aaben Buegang ud til en Palme-Have, lukket af en Mur.

Harun al Raschid sidder paa en Trone til venstre. Hos ham staar Djafar og Masrur; dernæst Slaver, Gildinger, Vagt.
Til venstre for Tronen et forgyldt Bur. Ovenpaa sidder Osman (som en hæslig, pukkelrygget Nar) med en lang, gylden Lænke fastgjort til Buret.
Raab og Bevægelse udenfor Buegangen til højre.
Djafar gaar til Baggrunden og paabyder ved en Haandbevægelse Stilhed.

HARUN blundende i Tronstolen, sukker. Ak!

MASRUR til Djafar. Han drømmer stadig om hende ...! Mærkværdigt! Tre Hundrede Slavinder — som han aldrig ser til! Hans fyrstelige Gemalinde — som han skyer! ... og saa denne lille guldblonde Araberpige med mørke Øjne og Stumpnæse! hende sukker han for baade ved Nat og Dag! — Ubegribeligt ... Ingen Æventyr længer — ingen Strejferier omkring i Byen — ingen Drikkelag — ingen ...

DJAFAR. Du har Skylden for det hele. Det vil gaa Dig ilde!

MASRUR. Saa? Lad os se, hvem der først bliver hængt — Du eller jeg!

DJAFAR. Tys! Peger.

HARUN halvt vaagen.

Min Dag er uden Daad! Min Nat har Drømme,
som jeg maa blues ved ... Hvad har jeg fristet
som kunde mig til sligt et Liv fordømme?
Ak, hvad der fyldte mig med Fryd, jeg savner —
og hvad jeg elsked højest, har jeg mistet!

OSMAN siger under vrængende Bevægelser.

Ak, hvad der fyldte mig med Fryd, jeg savner —
og hvad jeg elsked højest, har jeg mistet!

MASRUR truende. Fordømte Abefjæs! Kan Du tie stille! ...

OSMAN. Fordømte Gedebuk! Du liderlige, klatøjede, gamle Ronkedoor! ...

MASRUR. Uhyre! Bavian!

DJAFAR. Tys!

OSMAN. Selv Bavian! Jeg skal kværke Dig dine trøskede Kæveposer!

DJAFAR trækker sit Sværd. Stille! eller jeg ...

Raab udenfor.

HARUN vaagner. Hvad er der?

OSMAN retter sig i Vejret og ser ud. Klagere, Herre! — i stimende Mængde! Det er Folk, som har snydt hele deres Liv — og som nu én Gang selv er taget ved Næsen. Højeligen forurettet!

HARUN sætter sig til Rette. De Folk, som fører Klage, komme hid!

Djafar gaar til Baggrunden og vinker. En Skare Sælgere og Købmænd — Bager, Slagter, Røgelsehandler, Vinhandler, Vaabensmed osv. — kommer styrtende ind, kaster sig i en Række fladt ned paa Jorden foran Tronen. I Munden paa hverandre:

Store Khalif! — De Troendes Behersker! — Hør os!

HARUN rejser sig. Stille! En ad Gangen! Du! . . .

BAGER. Jeg kysser Jorden for dit Aasyn, Herre! Jeg er din Hof-Bager. Man har udplyndret mig . . .

SLAGTER. Jeg kysser Jorden tre Gange for dit Aasyn, Profetens Lys! Jeg er din Hof-Slagter. De har slæbt alt mit Kød med sig . . .

OSMAN. Han lyver! Se hvor velnæret han er! Han kunde skære i Pundevis af sine Skanker og sælge det til ublu Pris: der blev endda nok til en god Suppe for de fattige!

HARUN. Stille, Nar! Til Klagerne. Hvad er der hændet? Hvem har bestjaalet Jer?

RØGELSEHANDLER. Ørkenrøverne har væltet alle mine Røgelser og spredt dem i Skarnet . . .

VINHANDLER. Ørkenrøverne har ladet al min Vin flyde i Rendestenen . . .

VAABENHANDLER. De har ikke levnet én Klinge tilbage i min Bod. De har taget Lanser og Dolke — ja selv de smaa Knive med sig. Jeg er en ødelagt Mand . . . Fortvivlelsen er over mig! River Haarene af sit Hoved.

OSMAN. Ikke saa meget som én lille Kniv — til at skære Halsen over paa Dig selv med! Bi lidt! Djafar dér laaner Dig gerne sin Dolk til det Brug! . . .

HARUN. Vogt Dig! Til Klagerne. Men det er jo allerede længe siden . . . Tænker sig om. Hvor længe siden er det?

VAABENHANDLER. Otte Dage, Herre! Vi har hver Dag været her med vore Besværinger . . . men vi er bleven afvist!

HARUN i Tanker. Er der gaaet otte Døgn siden da? . . .

OSMAN siger vrængende. Ja, Herre! Otte Døgn! . . . Det er længe for den, der plages af onde Drømme!

HARUN farer op. Fordømte Dyr! Pisk ham . . . pisk ham!

Masrur frem, under synlig Glæde, med løftet Svøbe. Osman hurtig op ovenpaa Buret, vrængende ad ham. Man hører Skrig udenfor.

HARUN. Hvem skriger?

DJAFAR. Det er vist den nye Slavinde hos Fru Zobeïde, Herre!

HARUN vildt. Ret saa! ret saa! Det er dér, Svøben skal træffe. Lad min Nar i Fred, Masrur! Han er til for at minde mig om, at

Menneskene er usle Løgnere til Hobe ... De beriger sig paa den godtroendes Bekostning ... de kender ingen Barmhjertighed indbyrdes — men skriger alligevel paa Retfærdighed! Bageren puster sit Brød op og Slagteren sit Kød ... de feder sig ved den fattiges Trang! Røgelsehandleren forgifter Luften i den skønnes Sengekammer — og hun forglemmer Ære, Dyd, ja simpel Taknemlighed! Vinhandleren forfalsker først sin Vin og siden gør han den stærke til en Nar og Narren til Styrkens Overmand. Kun den, der forhandler Vaaben, gør ret! Alle skulde væbne sig — for at omkomme alle! De rige skulle først bløde ... og naar de fattige har delt deres Gods, saa skulle de skære Halsen over paa hverandre af Griskhed og Had! — Dér! Kaster en Pung til Vaabenhandleren. Du er ødelagt. Køb Dig Vaaben paany! Fyld din Bod — sælg ud — men kun til Indkøbspris. Thi saa snart Du bliver rig, stjæler de fra Dig! Bort med Jer, I Tyve og Skælmer! Bort! ... Læner sig tilbage, holder Hænderne for Øjnene.

DJAFAR med Vagt. Væk med Jer, I Hunde! — Væk! ...

Driver alle Klagerne ud. Vaabenhandleren svinger Pungen hoverende; de andre jamrer sig.

OSMAN er atter krøbet ned af Buret; da han ser Masrur staa bortvendt med Svøben i Haanden, lister han sig bagfra paa ham, snapper Svøben, slaar ham med den over Nakken.

MASRUR. Av — ve mig! Skurk ...!

HARUN. Masrur!

MASRUR. Herre! lad mig ombringe det Dyr! ...

HARUN.

Se paa min Pande, Masrur! Ser Du Aaren,
som svulmer dér! Tag Dig i Agt ...

MASRUR paa Knæ. O Herre!

HARUN.

Du bærer Skylden for min Sorg — mit Vanheld —
det var dit Raad, jeg altfor daarligt fulgte ...
Hvad om jeg lod Dig piske!

MASRUR. Naade, Herre!

OSMAN ler og svinger Svøben.

HARUN.

Partére — spidde — nej, til Døde sulte! ...

OSMAN.

Sulte til Døde! ... Ler.

MASRUR. Naade, Herre! Naade!

HARUN.

Den Mandsling hader jeg. Men i det Had,
som binder mig til ham, der ligger noget —
jeg véd selv ikke hvad!
Tidt kan jeg drømme, jeg vil riste ham
over en langsom Ild og puste selv

til Gløderne, hvorover han sig krymper.
Men aldrig har jeg set i ham en Stymper,
der trygled om sit Liv. Om Døden tigger
han tidt mig, naar paa Lejet hist jeg ligger,
mens efter vanlig Vis hans Bur staar hos mig.
En Aften blunded jeg — og vaagned atter:
da saa' jeg ham, hvordan han under Latter
og sære Fagter, listed fra min Side
mit skarpe Sværd — lod sine Fingre glide
forsigtig langs med Æggen ud mod Spidsen:
den vendte han imod mit Bryst — men drog
den atter til sig. Højt mit Hjerte slog;
jeg vilde netop gribe ham i Haaret,
vriste ham Sværdet af hans Haand og skære
hans Strube ud ... da vendte han min Klinge
imod sit eget sammensunkne Bryst,
idet hans Abefjæs fortrak sig bittert
til Dødens Smil! Fluks sprang jeg op — rev Sværdet
ud af hans Haand ... han sad dér, stirred paa mig,
nej bort fra mig, som i en vaagen Drøm,
med slig en Vemod, en Fortvivlelse
dybt skrevet i det dunkle Øje ind ...
og fra hans Øje vælded frem en Strøm
af hede Taarer! Intet Ord blev talt —
jeg gemte Sværdet under mig og sov —
sov rolig ind ved Siden af min Hof-Nar.

Han vender sig bort og skjuler sit Ansigt.

MASRUR ser op, rejser sig.
Det var jo — højst — besynderligt — o Herre!

Da ingen svarer ham, knytter han Næven ad Osman.

Den Krøbling faar omsider Masrurs Plads
ved Hove hér! ... jeg Bæst, som ej fik kvalt ham!

Et Horn høres.

HARUN. Nu? ... Til Masrur. Gaa! Jeg giver ingen Foretræde!
DJAFAR kommer. Herre! En Afsending fra Ørken-Beduinerne ...
HARUN hurtig. Ørkenrøverne? —
DJAFAR. Der er flere af den Slags! Det er ikke Ibn Aja — men en anden Horde, en fredelig Stamme, der vil paakalde Din Bistand, Herre!
HARUN. Ja! lad os komme i Virksomhed! Før dem hid!

Djafar vinker. Ind træder nogle Beduiner med deres Anfører.

BEDUINEN oprejst. Jeg hilser Dig, Harun!

MASRUR. Vil Du se til Du kan krybe hen ad Jorden — Du Schakal!

HARUN. Masrur! gaa bort! Djafar bliver! Masrur gaar nølende. Hvad er dit Ærind, Beduin?

BEDUINEN. Vi paakalder din Bistand, Khalif! mod Stammen Ibn Aja, som nylig har krænket Dig i din egen Stad. Ibn Aja er bleven overmodig — har fedet sig med Kød og Korn — og uddelt blanke Vaaben til alle sine unge Folk! ... I vore Telte lyder Kvindernes Klagesang ... Rov og Mord hersker i den fri Ørken. Vi tilbyder os som Spejdere og Vejvisere — vi ville fægte sammen med dine Stridsmænd — vi ville hævne os paa Ibn Aja!

HARUN stirrende paa ham, tankefuld. „Ibn Aja har krænket os i vor egen Stad" ... Nikker langsomt. Ja, saadan er det! ... „Og vi ville hævne os paa denne Stamme!" ... Pludselig til Osman. Træl!

OSMAN. Herre!

HARUN. Hvad siger Du til at lade hele Stammen undgælde — fordi én har krænket os? ...

OSMAN ligegyldig. Gør det, Herre!

HARUN. Dyr! Kom hid — lad mig se paa Dig! Osman nærmer sig, Beduinen viger tilbage med Tegn paa Overraskelse. Du ser ikke paa mig!

OSMAN. Jeg ser paa Røveren dér! Og jeg siger Dig, Herre! hvis Du vil føres vild i Ørknen — saa lyt bare til hans Klager og følg hans Raad! Den ene Aadselgrib hugger ikke Øjet ud paa den anden ... men vil Du miste din Sekrafts Lys og begraves under en Sandbunke, saa er her én indenfor Paladsets Mure — en Kvinde, hvis Skrig Du nylig hørte — hun vil næppe klage over din Bortgang!

BEDUINEN. Hvad? — kan dette hæslige Dyr tale? Tvi Dig, Du Løgner! ... Du Djævel! ...

HARUN har rejst sig, staar med sammenbidte Læber, drager sit Sværd ud — støder det atter heftigt tilbage.

DJAFAR frem. Herre! Det er Trolddom med denne Vantrivning — og Trolddommen har besat Dig selv! Lyt ikke til det smudsige Dyrs Tale! Her er Lejlighed til Daad — til Krigerære! Du kan adsprede dit syge Sind — Du kan tage Hævn — og Bagdads Kvinder ville jublende komme Dig i Møde, naar Du vender tilbage som Ørknens Hersker — Du, som alt er Herre over Persiens blomstrende Have!

BEDUINEN med sit Følge. Ved Allah! ja!

HARUN stærkt. Ved Allah! Daad og Krigerære! ... Lad saa Bagdads Kvinder kun holde sig tilbage paa Hjemkomstens Dag. Det er Mændene, hvis Stemmer nu skal høres i Abbassidernes Rige!

Giver et Vink; Beduinerne bøjer sig og føres ud af Djafar, tilligemed Gildinger osv.

HARUN stiger ned af Tronen, stiller sig foran Osman, drager sit Sværd langsomt, siger: Knæl!

OSMAN strækker Hovedet frem. Hug til! ... Endelig! —

Suleîma kommer styrtende ind, Haaret opløst, hændervridende.

SULEIMA paa Knæ for Harun
Naade!
HARUN. For ham?
SULEIMA. For mig — for begge! Døden!
HARUN.
Du gav mig Døden, da Du blev mig utro!
og endnu trygler Du hos mig om Naade:
den findes ej — søg den hos Zobeïde!
SULEIMA.
O Hersker! Frygteligt hun straffer mig,
fordi hun véd ...
HARUN. Naa; hvad véd jeg da? Svar!
Du tier! Dine Øjne tør ej søge
din Dommers Øjne — og alligevel
Du søger til mig, for at jeg skal mildne
den Dom, som aldrig vejer Brøden op,
var Straffen nok saa haard! Bort fra mit Ansigt!
Og Du! Sparker til Osman.
Kryb ind i Buret, Dværg, og skjul Dig,
at ikke jeg skal fristes til at løse
med dette Sværdhug Livsens Baand for Dig!

Osman kryber ind.

SULEIMA jamrende.
Min Hersker! Du har dog en Gang mig elsket ...
HARUN afbryder hende med vild Latter.
En Gang! ... Aa, hør! ... Jeg har en Gang Dig elsket!
Ved alle Helveds Baal! jeg elsker Dig!
Forstaa det, Kvinde, som er uden Hjerte
og uden Skam ... Jeg, Millioners Hersker,
Salomos Lige, alle Slavers Herre,
jeg elsker hende, som jeg drog fra Gaden
til Rigdom op, og satte som en Perle
højt i mit Diadem, det kongelige!
Skjult har for Verdens Øjne jeg min Skat —
har ofret Dig min grænseløse Ømhed —
tilsidesat for Dig min Gemalinde —
har sneget mig til Dig som Tyv ved Nat
saa tidt min Herskerpligt ej bandt mig hjemme
til denne Trone dér — hvor nu jeg drømmer
at jeg en Gang var lykkelig — var elsket!

Han slipper sit Sværd, holder Hænderne for Øjnene, stønner.

Suleîma! Harun, som man flygtig kalder,
han elsker stedse sin Araberpige!

Bedækker sit Ansigt.

SULEIMA har rejst sig, betragter ham bedrøvet.

Men Harun, som har elsket — o saa mange —
og Harun, som kan gennemskue Verden
og læse sine Slavers mindste Tanker
paa deres Ansigt — har han glemt, at Hjertet,
den stille Magt, som skjult herinde banker,
ej lader sig ved nogen Rigdom vinde
og ej ved nogen gylden Lænke binde?
Retfærdiggøre mig — det kan jeg ikke!
forsvare mig — langt er det fra min Hensigt:
hvert Ord, jeg saadan taled, vilde skære
tveægget Dig og mig . . . men skal jeg drikke
hver Stund paa Dagen Dødens beske Skaal
draabevis tilmaalt — uden dog at finde
paa Bunden Læskning i det sidste Suk:
saa siger jeg Dig, Herre! Du har glemt,
Suleîma var en Kvinde! Du har fundet,
at hun var ung og evnerig og smuk —
med øvet Haand har Du den Cither stemt,
hvis Toners Gensvar har din Naade vundet —
men Du har ikke lyttet til, om Tonen
fra Hjertet kom! Dit eget har Du hørt,
og det berused Dig — og Du blev ført
i Mændenes Vildfarelse, de Mænd,
der ejer Magten som de ejer Viljen!
Din Vilje lød jeg — indtil Tiden kom,
da jeg en anden Stemme maatte lyde,
som smelted sammen med min Længsels Strenge —
og staar jeg nu, saa grænseløs fortabt,
saa selvforskyldt fortvivlet ved din Dom —
og vilde Pinslen mig mit Hjerte sprænge —
jeg siger dog: Du har mig aldrig ejet,
kun til et Redskab for din Lyst mig skabt —
den Lyst, det stod din Rigdom frit at nyde:
angre jeg kan, at jeg saa' Verdens Lys —
beklage kan jeg Dig, at Du mig saa' . . .
at han mig saa', at han mit Hjerte vandt,
at Livets Lykke ved hans Bryst jeg fandt —
nej, Harun, det kan aldrig jeg fortryde!

Osman rusker i sin Lænke i Buret.

HARUN peger med skælvende Haand.
Se først paa ham! — betragt saa mig — og tal!
SULEIMA tier og vender sig gysende bort.
Krigerisk Musik udenfor.
HARUN.
Min Livvagt samler sig — med Tegn til Opbrud.
Snart er i Sadlen jeg, at tugte dine
fordømte Frænder i den frie Ørken!
Jeg vender hjem — og Ibn Aja ligger,
en Benhob, hvori Aadselgribben plukker!
For Dig ved Nat og Dag jeg fred-løs sukker:
Sig blot et Ord . . . og ved Profetens Maane,
som fylder Bejleren med hed Berusning
og lader ham forglemme alt — jeg glemmer
hvad der er skét, og vildt om dine Lemmer
jeg slynger Armen, som har vidst at skaane
din Slægt for Døden! — Sig, Du elsker mig!
Musik.
SULEIMA hændervridende.
O Herre! frist mig — frist mig ej! Hvor kan jeg . . .?
HARUN peger spottende.
Kan Du da elske denne skønne Skabning —
det Abefjæs — det Dyr? Umuligt! . . .
SULEIMA. Jammer!
HARUN.
Jeg gaar nu fra Dig — til mit Rustnings-Kammer.
Betænk Dig, Kvinde! I din Haand er Frelse
for dine Frænder — i min Haand er Rigdom
paany, forøget Glans, forhøjet Pragt:
ja jeg vil bryde sønder selv den Pagt,
der bandt mig til min høje Gemalinde
og sætte Dig paa Magtens svimle Tinde!
Betænk Dig . . . og hvis Du et Raad behøver,
saa har Du dér din Ven — Spottende. min kloge Hof-Nar!
Gaar.
OSMAN sprænger med et Ryk sin Lænke, styrter hen til hende.
Du maa herfra . . . der er ej Tid at spilde!
SULEIMA.
Stakkel! Mit Liv — dit eget — alt er spildt!
OSMAN.
Hør mig! Suleîma! stir dog ej saa vildt!
Alt er i Opbrud — Vagten trukket ind —
Muren er fri . . .

SULEIMA fortvivlet. Fortabt!
OSMAN. Giv mig din Haand.
SULEIMA gysende.
Nej! rør mig ej! . . . Mild. dog jo: ræk mig din Haand!
Vi er fortabte Væsner begge to. —
Ak, Osman! Osman! hvad har Du dog gjort!
OSMAN bitter.
Her er den — denne visne Tyveklo:
ej sandt, den har Dig givet Kærtegn? . . .
SULEIMA bortvendt. Nej!
det var en anden!
OSMAN. Det var dog den samme!
Det var en Abe, som besøgte Dig —
en overmodig, fræk, letsindig Gøgler,
som kendte sin Haandtering ret til Gavns
og gjorde Krumspring for din Gunst at vinde!
Hvad saa' han vel i Dig? — den skønne Kvinde,
men ej den blide Skabning med en Sjæl,
der var for øm, for varm, til ej at synde!
Hvad fristed ham ved Dig? — din Slankheds Ynde!
Hvad voved han for Dig? — et Liv slængt bort
paa Selviskhedens magelige Hynde,
hvor det er let at strække sig og hvile,
mens Taabelighed staar som Skosvend dér
og skæfter mundkaad Skæmtens Narre-Pile!
En Nar! o ja! en indbildsk, opblæst Gæk,
som ofred Dig for et af sine Luner
og følte sig derved en modig Mand! . . .
som drak sig Rus i dine søde Blikke
og agted dine Bønner, Taarer, ikke,
men drev Dig brat ud over Farens Rand —
i Faldets Afgrund! . . . aa! at jeg nu kan,
først nu se paa mig selv — paa dette Mod,
et Han-Dyrs Fejghed fra den første Færd,
Pisken og Galgen værd
men ej Belønning i en Kvindes Elskov,
der ydes ubegrænset og u-selvisk
og straffes saa forsmædeligt — paa hende!
SULEIMA tager hans Haand og ser fuld af Medfølelse paa ham.
Din egen Straf Du glemmer — din Forvandling! . . .
OSMAN som før, bitter, lidenskabeligt.
Ja, Dværgen — Krøblingen — det grimme Dyr —
Vantrivningen med Abens Fjæs eg Fagter

og Abens Drifter! Fly mig! før til Handling
min Tanke skejer ud: thi Du blev ikke
forvandlet ved din Straf — Du blev fornedret
men ej ukendelig: din Mund har Sødme
bag sine Rosenblade — dine Arme
har Blødhed, som da ved din Barm jeg laa,
og dine Øjne har endnu den Dybde,
hvori beruset jeg mit Billed saa'!
Tag dette Blik fra mig — det er for mildt!
det kunde friste mig til Voldsomhed!
Pres denne Haand i din! Knug den saa vildt,
Du evner — ja til Blodet springer ud
af Neglene! Kan være da, det falder
lig Duggen i en tørstende Cisterne,
og mens det holder Dyrets Drifter nede,
paa Sjælen gennem Dyrets Ham det kalder!

SULEIMA sætter sig paa Tronens Trin, holder hans Hoved i sit Skød.

Du stakkels Væsen! Ser jeg disse Øjne,
saa frygter jeg ej nogen Voldsomhed.
I deres Dyb af Ømhed drukned jeg
mit Køns Tilbageholdenhed og følte
mig gemt for Evighed paa Søens Bund!
Der kunde være draget tusind Nætter
hen over os . . . kun én vi sammen nød.
Du har forskyldt den Lod, som traf os begge;
men ligger her dit Hoved i mit Skød,
imens dit Blik med Sorg mod mit Du retter —
og maa vi begge vor Fornedring bære, —
saa dadler jeg Dig ej. Jeg siger kun:
Aa, hvor jeg dog har elsket Dig, Du Kære!

OSMAN.

Du græder! — Det er vel din egen Lod
og Lykkens bratte Vekslen Du begræder?
Min Hæslighed — ej sandt, den er en Lære,
at Ungdom, Sorgløshed og glade Dage
tæt grænser op til Alder, Savn og Død!
I Dag paa Lejet blussende og rød,
Favntag og Spøg — i Morgen furet Pande,
gulbleg om Kind, om Øjet sorte Rande,
Hosten og Gigt og Goldheds grimme Plager . . .
Du hører ikke mine Ord — Du tager
mit Hoved mellem dine hvide Hænder . . .
Du bøjer Dig imod mig — kysser Panden

— den runkne Pande ... Slip, Suleîma, slip!
det er en grusom Spøg, hvormed Du øger
den Straf, jeg lider, og den Fristelse
at se Dig for mig — ene — og saa nær!

SULEIMA.

Bagtalte Væsen! hvor Du er mig kær!

OSMAN.

Hører Du ikke, hvad jeg siger Dig? ...

SULEIMA.

Jeg hører, hvad jeg i Dit Øje læser —
hvorfor vil Du vel selv bagtale Dig?
Staar der ej Taarer i dit dunkle Blik —?
dirrer ej Ømhed i den kendte Stemme —?
det er min Osman, som jeg ej kan glemme —
tilgiv, jeg græder — men det gør saa ondt!

OSMAN.

Du græder! Det er Narrens eget Blod,
som i din Graad paa Narre-Dyret falder:
For mig Du græder! Blev det da beskaaret
min Sjæl at elskes — jeg som hidtil elsked
med Legem Legemet? Forvist! det kalder
om Bistand i vort allerinderste,
iblandt vor Hjærnes flittigste Vasaller —
og dog den krymper i sin Afmagt sig
ved det, som Tanken ikke løse kan.
Osman! hvad var Du værd den Gang Du leved
som Menneske, som Mand, fri, ung og smuk,
hvad er Du nu som Abens Ligemand?

Vender sig for at skjule sin Bevægelse.

SULEIMA.

Kan Hjertet krympe sig ved større Sorg?
Det er min elskte — han er mig saa nær —
ham er det — jeg kan se, kan høre ham —
og dog er det ej ham, men en, som taler
hist fra den fjerne Side af en Afgrund; —
og mellem os Skilsmissens Taage ligger
hen over Smil og Kærtegn og Berusning;
og der er Trældom, Død og Smerte rundt
omkring os ... O det gør saa ondt — saa ondt!

Bøjer Hovedet med Haanden mod Hjertet.

OSMAN blød og bevæget.

Ja det gør ondt at skilles! Min Suleîma —
dog ikke min! det var imod Naturen

blot sligt at tænke sig ... og dog: min egen,
uskyldige, højsindede Suleîma,
i din Omfavnelse saa kysk som Natten,
der rødmed bag sit stolte Enkeslør:
naar Du er borte — saa vil Dværgen dø —
de har ham dræbt — men først han sænker stille
sit trætte Hoved ned mod Jordens Skød
og lytter! Gennem Luften føres milde
Akkorder hid — en Pigestemme nynner —
det er en Digters Sang, en Vismands Lære:
I Kærligheden findes ingen Synder!

SULEIMA inderligt, bøjet over ham.
Aa, hvor jeg dog har elsket Dig, Du Kære!

Musik udenfor.

OSMAN springer op.
Og nu af Sted!

SULEIMA. Hvordan?

OSMAN. Bort maa Du! Her
gaar Vejen over Muren. Jeg skal hjælpe
Dig op — Jeg har udspejdet alt — Dernede
bag Haven græsser Zobeïdes Ganger —
et ædelt Dyr ... ej nogen Pil kan flyve
om Kap med denne Hingst. Du springer op,
Du Ørknens Barn, og jager bort som Vinden
af Sted til dine Frænder — varer dem
i Tide ad, at de kan fly for Stormen.
Og skulde Harun dog naa' did og knække
den stolte Stamme ... saa dør Du med Stammen!

SULEIMA.
Og Du?

OSMAN bestemt. Mon nogen af os lever evigt?
En Grav er Maalet, som os venter begge!

SULEIMA.
Og hvis jeg siger, at jeg ikke vil?
Hvor kan jeg dog forlade Dig ...?

OSMAN med en truende Gebærde. Tøv ikke!
Nu straks begynder Narren her sit Spil:
den plumpe Dværg, med sine tykke Læber
og sine lange Arme, favner ud
mod den, som var Khalifens tvungne Brud —
og i et tvungent Favnetag han dræber
det sidste Smil, Suleîma har til overs:
Medlidenhedens ...

SULEIMA ængsteligt vigende. Osman! nej — Du lyver!

Standser.

Elskov er Barmhjertighedens Kilde!
For et kun bøjer Kvinden sig — for Døden!

OSMAN.

Døden kan vrænge i sin sidste Trækning
ad Livet, saa Du ræddes for din Elskov!

Gaar truende og under en frygtelig Gebærde imod hende.

Fly den ... fly mig ... bort! før det blir for silde!

Suleîma udstøder et Skrig.

MASRUR hurtig ind.

Ah! Dværgen og Slavinden! ... Vil ud igen.

OSMAN springer ind paa ham, griber ham i Nakken.

Hejda! Staa!
Et Ord — og Du er dødsens! Ind i Buret!
Stop dette i din Mund!

River Suleîmas Skærf af, knebler ham og tvinger ham ind i Buret, hvis Dør han lukker.

Nu maa vi haste!

Drager Suleîma med sig til Baggrunden og ud.
Medens han er borte, tumler Masrur omkring inde i Buret og vælter det slutteligt.

OSMANS STEMME udenfor.

Farvel, mit Hjerte! ...

OSMAN ind igen. Flyv, min Sjæl, til Ørknen;
begrav Dig dér med hende! ...

MASRUR som har revet Tørklædet af. Hej, Gevalt!

OSMAN.

Fik Æslet Mæle? Truende hen til ham. Stille!

MASRUR. Hjælp! Gevalt!

Harun ind med Djafar og Vagt.

HARUN.

Hvad er der?

MASRUR. Dværgen myrder mig. Gevalt!

HARUN.

Suleîma? ... Ser sig om.

OSMAN med Armene over Kors.

Flygtet paa din Frues Ganger —
til Tak for Svøbeslag! ...

HARUN. Dø under Pisken!
Af Sted! til Hest — hvad Heste rende kan!

OSMAN idet nogle af Vagten kaster sig over ham.

Hvad jeg end forhen var — nu er jeg Mand!

Tæppet.

FEMTE AKT

Stammen Ibn Ajas Lejr i Ørknen. Hen imod Solnedgang. Klipper til højre. I Baggrunden den store Ørkenflade. Til venstre nogle Palmetræer om en Cisterne, og nogle enkelte lave, halvrunde Telte. Vagtposter paa Klipperne, andre Beduiner lejrede i Midten af Scenen. Til venstre under Træerne paa en lille Forhøjning i Jordsmonnet Suleîma og Savab. Den sidste gør et simpelt Strenge-instrument i Stand.

SAVAB. Suleîma! Du er hjemme — hos mig — hos vore Folk! hvorfor er Du dog stedse bedrøvet?

SULEIMA kærtegner ham. Kære Savab! . . .

SAVAB. Savner Du noget af al den Herlighed, hvorom Du har fortalt mig? —

SULEIMA. Jeg savner intet! . . .

SAVAB. Dér! Rækker hende Instrumentet. Lad mig høre din Stemme igen! Syng en af vort Folks Sange!

SULEIMA. En Sang? Tager nogle Akkorder. Jeg mindes kun denne!

SAVAB ryster paa Hovedet. Jeg kender den ikke!

SULEIMA synger.

Snart hvælver sig Nattens Himmel
med Stjerner i Kuppelens Tag;
hvem spørger vel Nattens Stjerner smaa,
hvad Vinden blir næste Dag?
Er Vinen først skænket i Bægerets Skaal,
hvem lader den urørt paa Bord?
og hvor er det Hjerte, som lukker sig til
for Elskovens første Ord?

Der blæser blandt Ørkenens Dale
den hede, fortærende Vind;
der vaagner en Storm ved et Gæstebud . . .

Afbryder, lader Instrumentet falde, bøjer Hovedet.

SAVAB. Du græder, Søster! Men saa græd dog ikke — hører Du! Jeg vil gøre for Dig alt, hvad Du vil! Du skal faa min den nye kridhvide Hest at ride . . . og naar vi næste Gang gør et Strejftog, saa skal jeg bringe en prægtig Saddel, et gyldent Bidsel og et purpurfarvet Dækken hjem med til Dig. Aa! Kafur har lært mig at stjæle . . . Jeg er bleven ganske dygtig, mens Du har været borte!

SULEIMA klapper hans Hoved. Min kære, gode Savab! Du skal ikke stjæle noget til mig. Det er Synd at tage noget, som tilhører en anden! Der følger kun Ulykke deraf!

SAVAB forundret. Ulykke? ... at tage noget fra vore Fjender? ...

SULEIMA. Hvem er vore Fjender? Vi har kun én: — os selv!

SAVAB ryster paa Hovedet. De har lært Dig besynderlige Ting, Søster! dér hvor Du har været! Fader siger: alle er vore Fjender — som ikke er af samme Stamme, samme Lejr, samme Blod, som vi!

SULEIMA griber hans Haand. Savab! Var jeg dog bleven her!

SAVAB. Din tidligere Brudgom har tre Slavinder i sit Telt ...! Jeg er vis paa, naar Du gik til ham, saa jog han dem alle tre bort og tog Dig.

SULEIMA støder hans Haand bort. Tal ikke derom! Støtter Hovedet i sine Hænder. Ak!

SAVAB. Er der da nogen, som Du elsker og længes efter? Fortæl mig: Den mægtige Herre, som ...

SULEIMA ryster afvisende paa Hovedet.

SAVAB. Men saa er der vel en ung, smuk, tapper Mand ...? Livlig. Skal vi snige os bort sammen en Nat — skal vi ride til ham — bringe ham med tilbage til Lejren — lade ham vise sit Mod, sine Færdigheder for Fader — og saa optage ham i Stammen — som din retmæssige Husbond — maaske som vor Fører en Gang! Klapper i Hænderne. Ja, ja! lad os!

Ibn Aja træder ud af sit Telt med Kafur.

IBN AJA strengt. Stille i Lejren! Til Folkene rundt omkring. Aftenbønnen!

Vagtposterne paa Klipperne kryber ned i Midten af Lejren og knæler dér tillige med de øvrige Beduiner; ligeledes Kafur, Savab og Suleîma — alle vendt mod den nedgaaende Sol. Ibn Aja alene staar oprejst, udstrækker Armene mod Solen.

IBN AJA. Verdens Hersker og Ørknens Herre — ukendte, vældige Gud! Beduinernes frie Stamme, Ibn Aja, bøjer sig for Dig i Støvet — kun for Dig!

Du, som rejser Solen af det glødende Sandhav — og dykker den atter blandt de blaanende Høje: Herre! giv os vor Fjende i vor Magt, som Du lægger det skælvende Vildt for Rovdyrets Tænder — —

knus hans Rygrad med et Slag af din Haand — kast ham til Jorden — at vi kan søndertræde hans Ben og frydes ved hans Gods!

Skænk os Held paa vore Togter — og Børn i vore Telte.

Skænk os Sønner, Herre! Men fødes os en Pige — saa lad hende blive Moder til Helte!

Lad os ældes uden at føle Alderens Byrde! Spar vore Yndlingshestes Liv! Selv skulle vi holde vore Vaaben blanke — vore Hjerter modige — at vi en Gang kunne ride til Paradis og sige: Her er Ibn Aja fra Ørknen! Før os til Palmernes Skygge — til de rindende Floder — til Kvindernes Omfavnelser ... thi nu have vi Stunder at husvale os!

Dette er Aftenens Bøn, hvorover Solen sænke i Fred sit Ildøjes Laag! Allah-il-Allah!

MÆNDENE gentager. Dette er Aftenens Bøn, hvorover Solen sænke i Fred sit Ildøjes Laag! Allah-il-Allah! Alle rejser sig.

IBN AJA frem, gaar over Scenen fulgt af Kafur, træder op paa Klipperne, ser ud. Alt er roligt! Det vil vel vise sig, at vor Frygt var ugrundet! Ned, til Kafur. Du kan lade de nærmeste Poster trække ind — kun de fjernere bliver! Alle begiver sig til Hvile! I Morgen ved Daggry i Sadlen! Vi ville se, hvad Beduinerne histovre fører i deres Skjold.

KAFUR. Stol paa mig, som paa din højre Haand, Fader! Giver Ordre til Mændene og trækker sig tilbage til Teltene med dem.

IBN AJA. Og min venstre da? . . . Gaar hen til Savab og Suleîma. Savab!

SAVAB. Ja, Fader!

IBN AJA. Hvorfor er din Søster ikke i Kvindernes Telt? Til Suleîma. Jeg har tilgivet Dig — fordi han bad! og fordi Du kom af Dig selv med en stor Tidende! Men dit Budskab har været Kvinde-Frygt! Kvinderne er skabt til Mændenes Fordærv og Forvirring! — Hvad foretager Du Dig?

SULEIMA med bøjet Hoved. Hvad Kvinderne foretager sig — her — og over alt — intet!

IBN AJA. Du lyver! Din Moder sad i Teltets Dør — naar Maanen stod op — Natten førend et Strejftog — og pudsede Sværdene blanke og snoede Buestrengene fastere! Men Du er en uværdig, som den store By har ødelagt. Skjul Dig, hvor Du vil — kryb ned i Sandet og begrav Dig dér . . ., men bliv borte fra mine Øjne! Gaar.

Aftenrøden og Skumring lægger sig over Scenen. Nu er kun Savab og Suleîma der.

SAVAB. Søster! han vil nok formildes! Naar jeg har udført noget ret dristigt i Morgen, saa vil jeg atter bede ham tage Dig til Naade igen.

SULEIMA. Savab! Du spurgte, om der var nogen, jeg elskede og længtes efter . . .?

SAVAB. Aa ja, fortæl: en ung, smuk, tapper Mand? . . .

SULEIMA ser paa ham, siger langsomt. Et Uhyre længes jeg efter . . . en stakkels, elendig, forstødt og foragtet Skabning — hvis Liv er ham til Spot og Byrde . . . om han ellers er i Live endnu!

SAVAB. Har Vanvidet grebet Dig?

SULEIMA. Det havde grebet mig! . . . Det kunde gribe mig endnu! Men han maa forlængst være død! Han betalte min Flugt med Pinsler — med Døden!

SAVAB angst. Men, Suleîma, hvad er det, Du siger? Hvad er det, der har ført Dig i alle de Lidelser?

SULEIMA. Det eneste, der fører Menneskene i Lidelser — i de dybeste: Elskov!

SAVAB. Aa, jeg vil aldrig elske nogen — aldrig! Kaster sig om hendes Hals. Jo! Dig — Dig!

SULEIMA fortvivlet. Elsk aldrig nogen — ikke engang din Søster: hun kan løbe bort fra Dig! ... ikke din Hest: den kan dø for Dig! Ingen — intet! Og Du vil selv dø en Gang i Fred, uden Rynker i din Pande! uden Saar i dit Hjerte! uden Gift i din Sjæl!

Staa op som Solen — ubekymret om den Verden, som den ser ned paa, og fra hvis talløse Smerter ikke én Klagelyd naa'r til dens Øre! Hvad siger jeg? Solen har intet Øre! Der kan ikke trænge sød Gift til dens Hjerte fra en Stemme, som hvisker: Jeg elsker Dig!

Vær som Solen: evig Jomfru, evig Svend! Tænd andre i Flammer med dit Øje — men lad ingens Blik brænde Dig! Og synker Du ned — træt mod din Banes Slut — saa rødmer Du ikke over Dig selv, over Tanker, som er uværdige — unaturlige — men din Rødmen er den milde Længsel efter den store Hvile: Natten uden Elskovsrus og Elskovsdrømme! Har rejst sig og vil gaa.

SAVAB angst. Søster! hvor gaar Du hen?

SULEIMA. Jeg gaar til Teltet — dér hvor Moder sad — i Maanens Skin — og snoede Buestrengen fastere — og pudsede den blanke Klinge! Pludselig. Savab! laan mig din Dolk!

SAVAB. Nej! hvad vil Du med den?

SULEIMA. Jeg havde i Nat en Drøm: Fjenden kom over os! Han havde delt sig i to Hobe ... den ene kæmpede med vore Mænd dernede paa Sletten ... den anden trængte her ind i Lejren — nedhuggede Oldinge og slæbte Kvinder og Børn med sig! Jeg vil ikke føres til Bagdad igen! Laan mig din Kniv!

SAVAB ser vist paa hende, drager langsomt sin Dolk ud af sit Bælte, rækker hende den. Dér! ... Men et Løfte: Ikke uden i yderste Nød!

SULEIMA. Kun i yderste Nød! Gaar.

SAVAB. Stakkels, stakkels Søster! Vildt, løfter Haanden. Kunde jeg finde den Mand ... den ...! Lader Haanden synke. Et Uhyre, sagde hun! Hvordan ser et Uhyre ud? ... Gyser. Kan jeg tage det op med en Djævel? — Ak, jeg er vist altfor ung til at binde an med Djævle! Strækker sig paa Jorden ved Cisternen, hyller sig i sin Burnus. Ride kan jeg — og skyde med Bue ... og træffe min Mand! Vi faar at se ... I Morgen ... i Morgen! —

Maanen staar op; dens Skær falder skraat ned over Klipperne.
Øverst oppe kommer Osman til Syne.

OSMAN. Dér sover hele Lejren — alle disse vilde Ørken-Rovdyr — lige saa letsindige som Mennesker! Klatrer ned, gaar frem, bøjer sig, lytter. Lyden af rislende Vand! Det kommer min Tørst tilpas — og alle mine Vunder! Gaar længere frem, støder mod Savab.

SAVAB farer op. Hvem der?

OSMAN. Stille! — eller jeg kvæler Dig!

SAVAB halvkvalt. Uhyret!

OSMAN slipper ham. Suleîma!

SAVAB siddende over Ende. Du nævner Suleîmas Navn? Sig det igen!

OSMAN. Er Du min Suleîma — eller er Du hendes Genfærd?

SAVAB dæmpet. Du er den Mand, som... Du er det Udyr, som...?

OSMAN sætter sig hos ham. Jeg var den Mand, som . . .! Og Du er hendes Broder! Du er den Savab, som ved Brønden udenfor Bagdad bad mig være god mod din Søster! ler sørgmodig. Hun var god imod mig ... og her ser Du Følgerne: en Del af Følgerne — den ene Part af Parret!

SAVAB. Allah! fører Kærlighed saa vidt!

OSMAN ler. Den kan føre videre . . . men saa kan man ikke tage og føle paa den mere!

SAVAB. Er det Dig — den unge, smukke Mand! beføler ham. Du bløder over hele din Krop! Kom, lad mig vaske Dig! Saar-Balsam har jeg ogsaa! Men stille! at ingen hører os!

OSMAN. De har garvet mit Dværge-Skind! De har behandlet mig efter alle Kunstens Regler — saa jeg troede, at Sjælen skulde slippe ud gennem Revnerne. Men den slap ikke ud. Den er herinde endnu . . . Sind og Skind, den hele Hof-Nar er til endnu! . . . og han slap fra sin Herre — og er nu her, at dø for sin Herskerindes Fødder!

SAVAB. Sæt Dig saaledes, at Maaneskæret falder paa Dig! . . . Nej, jeg tør ikke se Dig ind i Ansigtet . . .

OSMAN. Hun turde . . . men hun var ogsaa sin Broders Søster!

SAVAB ryster paa Hovedet. Hvad vil Du her?

OSMAN. Det, jeg nylig sagde Dig!

SAVAB. Faar min Fader — eller vore Folk Dig at se — saa . . .

OSMAN nikker. Rigtigt! en lille Tur til Vejrs — op under Grenen dér . . . og saa ned! peger. dernéd i Jorden — hvor det hele ender: jeg, Du, vi alle sammen! pludselig. Gaa saa hen og væk din Fader — at det hurtigere kan faa Ende! Men bed ham skynde sig . . . peger mod Klipperne. Thi hist ude fra Sletten kommer ved Maanens Lys Harun al Raschid i Spidsen for sine Bueskytter og Ryttere!

SAVAB springer op. Siger Du sandt, Dværg?

OSMAN. Ja ved min Sjæl! Dér har Du Bekræftelsen!

VAGTPOSTER oppe over Klipperne. Til Vaaben! Fjenden!

OSMAN griber fat i Savab. Hvor er Suleîma?

SAVAB støder ham tilbage. Slip mig! løber til Teltene. Fjenden!

OSMAN kryber sammen ved Cisternen. Her maa hun komme!

IBN AJA frem med Kafur og sine Mænd. Frem! ud over Klipperne! Skyd lavt — saa I træffer Hestene! Naar Rytteren ligger paa Jorden — saa Dolken i ham! Frem, Ibn Aja! ud.

Masrur i Spidsen for bevæbnede Gildinger, der bærer Fakler og driver Kvinder og Børn foran sig, kommer fra den modsatte Side frem igennem Teltene.

MASRUR. En Dumrian, der gaar imod Mændene — naar man kan snappe Kvinder og Børn fra et Baghold! til sine Folk. Naa! frem med Kvæget! Der vil blive Markedspriser i Khalifens Stad!

SULEIMA river sig løs fra en Gilding og stiller sig imod ham med hævet Dolk. Tilbage!

MASRUR. Lys op med Faklen! Slaar Sværdet ud af Gildingens Haand. Er Du forrykt, Slave! Det er vor Himmerigesmundfuld — hende, det hele er gjort for!

SAVAB forfulgt af en Kriger, kommer tilbage over Klipperne, iler frem og stiller sig imod Masrur. Du er min Mand!

MASRUR med løftet Sværd. Dreng!

OSMAN med et Spring i Struben paa Masrur. Min Mand er han!

MASRUR falder. O ve mig! Det Dyr vil faa min Plads! . . .

OSMAN. Han faldt i sit eget Sværd! Som af en Blæsebælg strømmer Livet ud af hans Vom . . . Dyr!

Ibn Aja og en lille Rest af hans Folk drives fægtende tilbage over Klipperne. Harun frem i Spidsen for sine Krigere. Derefter Djafar og de fremmede Beduiner.

HARUN. Kast Vaabnene! Modstand er forgæves . . . og Blod er udgydt nok!

IBN AJA lader sit Sværd falde og bedækker sit Ansigt. Min Kafur! . . . min højre Haand!

SAVAB iler hen til ham, klynger sig til ham. Fader!

peger over mod Suleîma, som staar ubevægelig med hævet Dolk, belyst af Faklerne; stum Gruppe omkring hende; Osman ved Masrurs Lig.

IBN AJA henvendt til Suleîma. Ulykkelige! Du har bragt dette over os! . . . Din Broder faldet — og Hælvten af vore Krigere. Din Fader vaabenløs og vanæret . . . din Stammes Kvindekøn og Børn prisgivet Bagdads Vellystninge! udstrækker Haanden vildt mod de fremmede Beduiner. Men, Harun! uden deres Hjælp var Du ikke naaet frem til os! Dine Ben var blegede i Ørknen! Pest over hende, der fristede Dig — og over dem, der solgte os! . . .

HARUN. Hold inde med Forbandelser! Krigslykken er som en Kvindes Sind! Jeg byder Dig Fred, Ibn Aja! Fred — og Frihed!

IBN AJA. Fred? viser mørk omkring sig. Det er Dødens Ro . . .! Og Frihed? . . . Den havde vi, før Du kom!

HARUN. Tæm din Tunge, Gamle! bydende. Grib Dværgen Osman lader sig rolig gribe af Krigerne. Og hende — Pigen dér!

SULEIMA med et Spring op paa Forhøjningen mellem Palmerne oven over Kilden. Et Skridt — og jeg . . . løfter Dolken.

HARUN hurtig til Krigerne. Tilbage! Rør hende ikke! . . . griber Savab ved

Armen. Her har jeg Gidsler! Drengen — og den gamle! Vil Du, at de skal følge Dig i Døden?

Krigerne omringer Savab og Ibn Aja truende; Suleîma lader Haanden synke.

HARUN rækker Djafar sit Sværd: gaar frem imod Suleîma, som bliver staaende deroppe.

Suleîma! se jeg kommer vaabenløs!
Tal! vil du følge mig?

SULEIMA. Jeg hører, Herre!

HARUN.

Harun er ung! Ungt er hans Blod — hans Sind.
Vellystning er han ej — som Gubben sagde;
men Allah, som i disse Sener lagde
den Kraft, der blev forsøgt i Dag i Striden,
han planted mig et Hjerte her i Siden,
der banker hedt imod en Kvindes Favntag:
paa denne Favn jeg satte Verdner ind!
Uprøvet hidtil mellem Kryds af Klinger,
vant til Divanets Spil mer end til Lansens,
jeg prøvet har i Dag en Rus, en Attraa,
der rev mig modstandsløs i Vaabendansens
mands-skønne Hvirvel hen — og jeg blev Kriger!
Jeg har ej ød't min Marv blandt kælne Piger,
skønt jeg, som Herren, blot behøved byde —
ung har jeg vidst at lære og at nyde,
som mig Profeten Livet selv har givet
til Herskerbrug! To Elskerinder har jeg —
den ene hed Suleîma! Og den anden
fik Navn i denne Kvæld — og „Krig" hun hedder!
Over min Turban fast nu Hjælmen sidder;
mit Sværd skal ej i Skeden ruste. Du!
Du stolte Pige, født af Krigerslægt,
Du, hvem jeg elsker! træd kun dristig hen
til Harun blandt hans vaabenføre Mænd:
bliv Krigens Dronning! Og i samme Nu
skal trindt fra Abassiders stolte Rige
det Raab, med Skjoldegny, mod Himlen stige:
Frem! ud til Kamp! knus Kristenhedens Vælde,
at hist Profeten kan til Allah melde:
der er en Gud kun, en Profet, en Tro!
Og Ombud for det Løsen er vi to . . .

Vil Du erobre Verden med mig, Pige?

SULEIMA tier.

HARUN.
Du svarer ej endnu! Tror Du mon Elskov
behøver halvt saa meget ... hele Verden?
Der er ej Kvinde født, som stod imod
en Helt — om og en Kejser hun kan modstaa.
Har jeg dit Hjerte tabt: nævn blot en Frist
... Maaneder ... Jeg skal vinde det til sidst!
SULEIMA.
Riger kan vindes — var det end paa Dage!
Blev Hjertet tabt — det vindes ej tilbage!
HARUN vildt.
Saa skal jeg altsaa tvinge Dig. Velan!
For sidste Gang Du ser den gamle Mand ...
for sidste Gang den unge Dreng ...
SULEIMA Hold inde!
sætter Dolken tilbage i sit Bælte, stiger langsomt ned.
Jeg følger Dig!
DJAFAR halvt bortvendt. Saa meget for en Kvinde!
SULEIMA til Harun, men endnu i Afstand.
Du byder meget! Før jeg giver alt,
har jeg en Bøn —
HARUN hurtig. Tilstaaet!
SULEIMA peger paa Osman. Ham!
HARUN ligegyldig. Javist;
han bliver skaanet!
SULEIMA standser. Mer end det!
HARUN urolig. Hvad? — mer?
SULEIMA.
Du vil dog ej besidde blot mit Ler,
mit kolde Legem? ...
HARUN Ved Profeten! nej!
Hvad vil Du? — bed!
SULEIMA Saa brug din Magt og gør ham
til hvad han var! hurtig. Jeg har dit Løfte! ...
HARUN urolig, viger tilbage. Djafar!
SULEIMA hurtig til Harun.
Og Du har mit!
OSMAN knæler. Suleîma! Lad mig kun
forsvinde i den Jord, hvor vi afkaster
vor Skrøbeligheds Billed, mens vi haster
i Møde — enten intet! eller alt!
SULEIMA højtideligt, til Harun.
Mit Hjertes Valg, Du véd, paa denne faldt —

men skal jeg skilles fra ham vil jeg vide
ham for hans Levetid i den Gestalt
for hvilken jeg har maattet — alting lide!

HARUN.

O Djafar! Djafar! Er det Rænkespil!
Nej, det er Kærligheden her som taler!
Og hvem er jeg, som trygler — som befaler? . . .

knuger Hænderne for Øjnene; stum Gruppe omkring ham. Djafar træder ganske nær til ham, drager hans ene Haand ned og søger at lægge Sværdgrebet deri.

HARUN støder hans Haand tilbage.

Nej, Djafar!

vinker ad Osman, river en lille Flaske op fra sit Bryst; rækker den til Osman.

Dér! tag denne Flaske — skynd Dig
derover — hist ved Kilden! tvæt Dig saa,
og sig: Nu er jeg rede! — Ha, men skynd Dig!

Osman ilsomt ud.

Jeg taaler ej at se den Skabning længer,
og fristes vil jeg ej til at fortryde!

Suleima gør uvilkaarligt nogle Skridt efter Osman med udbredte Arme.

HARUN strengt til Suleïma.

Jeg har dit Løfte, Pige! — Du er min:
bered Dig til at følge mig — og lyde!

SULEIMA standser, knæler, med brudt Stemme.

Jeg gav mit Løfte, Herre — jeg er din!

HARUN lægger Haanden paa hendes Hoved, siger tankefuld, halvt bortvendt.

Hun følger altsaa mig — men tvungen Gang
er ingen Gang. Har denne Pige givet
en Lære mig, saa er den vel for Livet:
der findes ikke Styrke, som en Kvindes,
saa lidt som Mod og Snildhed, naar hun elsker!
Alt underkaster hun sig, for at røve
fra Døden nogle Stunder for den elskte —
ja sætter selv sin Fod i Dødens Spor,
naar hun blot ser ham frelst! I Sandhed, stor
er Kvindens Evne til at kunne lide; —
for ringe har jeg hende forhen agtet,
har hendes Vankelmodighed betragtet
og hadet gennem den det hele Køn,
ja Menneskenes Slægt — men ej betænkt,
at Manden tidt for hendes Smil forraader
sin bedste Ven — endsige da en fremmed,
over hvis Ret han selv sig hævet tror!
Men kan hun ogsaa Mandens Dyder øve:

er hun i Stand at holde Ord? . . .
nuvel! her gælder det den sidste Prøve!

vender sig mod Kilden med hævet Arm, men sænker den atter.

Det er, som Maanen i en Guldsnor hænger
af blanke Stjerner . . .
Kunde jeg blot slaa
den ned fra Firmamentets hvalte Blaa —
slaa hele Verden sønder med det samme
og selv forgaa i al Opløsnings Flamme! . . .
Nej, Harun, som en Dreng maa Du dig skamme,
at Du kan true Himlens høje Felt!

løfter Haanden med Seglringen paa, fra hvilken udstraaler en skinnende Gnist. Siger højt, vendt imod Kilden.

Fortryllelsen er hævet! Bliv til Yngling!
Og Du, o Harun! bliv en Mand — en Helt!

OSMAN træder frem i sin oprindelige Skikkelse; knæler.

O store Harun . . .

HARUN til Suleîma. Kom!

DJAFAR viger lidt tilbage. Hun følger ham!

OSMAN rejser sig; til Harun.

Om jeg skal takke for din Naade Dig,
hvad eller ønske mig den større Naade,
som Allah skænker Mennesket ved Døden —
det véd jeg ej. Men et jeg véd, at Livet,
saa ungt og stærkt det atter i mig røres,
kun Værd ved hende har, som har mig givet
mer end sit Liv . . .! Farvel, o min Suleîma!
og ses vi ikke mer — paa Gensyn da
ved Paradisets Port, hvor de indtræder
tilsammen, som paa Jorden adskilt var!

Suleîma har ikke turdet se paa Osman; nu tilvinker hun ham hastigt et Farvel, griber Harun ved Haanden og gaar ilsomt med ham til Baggrunden.

HARUN.

Stands, Kvinde! — Hvad var det, Du sagde før?

fører hende langsomt frem igen.

Riger kan vindes — var det end paa Dage;
blev Hjertet tabt — det vindes ej tilbage! . . .
Saaledes lød det — og Du har holdt Ord.

vinker ad Osman.

Jeg holder det, som jeg i Stilhed svor!

Suleîma ser paa Harun bestyrtet og uden at fatte hans Hensigt. Osman nærmer sig med udbredte Arme. Harun vender sig. Suleîma ser paa ham — dernæst paa Osman — kaster sig saa med et Skrig i dennes Arme.

OSMAN

O store Harun! Tusind Nætters Stjerner

med Billedskrift indtegne de Bedrifter,
som Du vil øve nu i mange Aar!
En Nat har vundet Dig, hvad der bestaar
ud over alle Krønikernes Skrifter:
to Hjerter, som taknemligt for Dig slaar!

SULEIMA.

Et evigt Æventyr er jo den Længsel,
som dølger sig i Mands og Kvindes Favn:
Tusind og en Nats Saga ej forgaar —
Harun al Raschid laante den sit Navn!

HARUN til Djafar, som samler Krigerne.

Djafar! En Fyrste blev en fattig Mand:
ej lykkelig — kun stor han nævnes kan!

DJAFAR rækker Harun hans Sværd, pegende paa Krigerne.

Dit Sværd!

HARUN knuger det til sit Bryst.

Vort Løsen! Hvordan skal det lyde?

KOR.

Harun kan dristigt over Verden byde —
han overvandt sig selv; han vil bestaa
saa længe Hjerter sig ved Hjerter fryde.
I tusind Aar vil ej hans Ry forgaa!

Fakler og Sværd svinges højt. Krigerisk Musik.

Tæppet.

SANGENES BOG

(EFTERAAR 1889)

TIL

EDVARD GRIEG

OG

NINA GRIEG

Tag disse friske Sange,
Læg dem ved Eders Bryst,
Hvad enten saa Hjertet skælver
Af Vemod eller af Lyst!

Men disse friske Sange,
Som nu iblandt Folk skal gaa —
O Gud, hvad har de mig kostet,
Og hvor de har gjort mig graa!

Jeg elsker dem derfor dobbelt:
Jeg trykker dem til mit Bryst
Med Manddommens dybe Vemod
Og Ungdommens fulde Lyst!

BLANDEDE DIGTE

Foraarsregn.

Det klinger som fra fine Instrumenter,
Og bøjer Du det grønne Blad til Side,
Saa ser Du Parkens Alfer, hvor de glide
Med spæde Hænder over Strengelegen:
O Strengeleg! min Ungdoms dyre Minde!
Da gik jeg som berust af Vaarens Bad
Og sang hen for mig selv saa sjæleglad,
Og lyttende stod Busk og Blomst og Blad,
Mens Fuglen flagred til sin Elskerinde.

Det klinger nu, som da, fra fine Strenge,
Det suser sagte gennem spæde Blade;
Se, Busken ryster sig, og en Kaskade
Af Perletoner triller over Gruset:
Jeg føjer Taarer selv til Regnens Toner!
Kom, kom hver Alf, som skjuler sig bag Blad;
Den Foraarsregn gør sund, gør sjæleglad,
Om end en Vemod dirrer i det Kvad,
Som Træet nikker til med tunge Kroner!

Der vælder Lyd —

Der vælder Lyd —
af Ensomheden ud,
Af Skovens dybe, frygtelige Skygger;
Planter og Dyr, og alt, som drager Aande,
De mindste Væsner, som i Luften bygger,
Stenen i Mulde, følesløs og kold:
Alt synes grebet af en ukendt Vaande
At give sig en navnløs Angst i Vold —!

O vé mig: hvilket Syn faar jeg at skue!
Hvad rejser sig bag Træer og bag Klipper?
Aander, som favnes og som Taget slipper,
Øjne, som stirrer med en lysræd Lue,
Hænder, som vrider sig i Feberglød,
En Mund, der vil velsigne, men forbander,
Sælsomme Slyngninger, hvis Skrifttegn danner
Min Ungdoms Saga —
som jeg troede død!

Er jeg da stedse givet i dens Vold!
Har jeg ej dukket mig i bitter Vaande?
Har jeg ej troet mig følesløs og kold,
Fri som de Væsner, der i Luften bygger?
Blev ikke netop Ensomhed den Fryd,
Hvori jeg dybt betaget drager Aande
Urørt af Minders legemløse Skygger!
Hvorfor da ængstes? —
Tys! der vælder Lyd!

Jule-Sne.

Jeg vandrer gennem Skoven
Ved Juletid!
Der falder Sne fra oven
Saa vinterhvid:
Saa vinterhvid den frosne Dug
Neddrysser lydløst, Fnug ved Fnug,
Og smelter paa min Haands den varme Flade,
Mens Foden træder mellem visne Blade.

Jeg ser paa Haanden de Taarer staa —
Det er, som en Hulken jeg hørte:
Nu blir vore Minder, store som smaa,
Gennem Skoven for Vinden førte.
Skal alt da hvirvles for Vintren hen,
Skal Sorg og Adskillelse raade? —
Nej, Jule-Sneen er Menneskets Ven,
Den gemmer hans dybeste Gaade.

Paa Haanden et Fnug — en Draabe saa hed —
Vi stirrer med tindrende Blikke:
En Taare, som gennem vor Tanke gled —
Ak, andet er det vel ikke!
Men krymper vi os under Verdens Nød
Mens Tiderne ældes og strenges:
Den frosne Taare, den falder saa blød
Paa alt, hvad som savner og længes.

Jeg vandrer gennem Skoven
Ved Juletid!
Der falder Sne fra oven
Saa foraarsblid:
Saa foraarsblid de bløde Fnug
I Faldet smelter som en Dug,
Der naadigt alle skjulte Spirer væder —
Mens alle Minders Kilder sagte græder.

Foran Vandfaldet.

(„Gulløen" ved Trolhättan.)

Fra Gulløens Pynt, fra den drønende Bred
Jeg saa', hvor den vældige Vandmasse brast —
For Sværmen i Ro, med et Øjebliks Fred
Til at finde mig selv og holde mig fast,
Jeg øjned, hvor Elven blev delt;
Og det brød med en pludselig Magt i mit Sind:
Det var Livet, der kom! og jeg stirred derind,
Og de stridende Strømme, de spaltede to,
De gik op i min Sjæl, og min Tanke fik Ro:
Og jeg kendte vort Liv som et *helt*.

Paa Gulløen aander den rene Natur
Som Fuglen i Luft, som Fisken i Sø,
Som Mennesket mens det er ungt;
Og selvdød ligger den styrtede Fur,
Mæt af at leve med Lov til at dø,
Naar Hovedet blir den for tungt.
Ej Menneskets stigende Magt og Behov

Har styrtet de Stammer til Jord,
Ej Vilddyr har gnavet den fredlyste Skov,
Ej Kvæget har trampet med bredsporet Klov
Det hundredaars Mos, som her gror.

Og fra Guldalder-Øen, i Fred med mig selv,
I Frihed for Sværmen jeg saa'
Som et sammentrængt Hav den vældige Elv
Majestætisk imod mig at gaa.

Den bar paa sin Flade den flygtige Sky
Og Spejlet af Himlens det evige Blaa,
Og Træet det stolte og Busken den bly,
Og Fjældet det skæggede, kraftige graa —
Saa sletted den alt med en Gang!
Den syntes at vakle, den huled sig ned,
Saa fo'r den, saa skummed den heftig og hed,
Og delt for en Vilje, den mægtigste nok,
Til Side for Grundklippens halvskjulte Blok
I to sondrede Strømme den sprang.

Jeg fulgte den ene med Blikket. O Gud,
Hvor skælved mit Øje, hvor gløded mit Bryst,
Hvor var jeg dog selv i dens Skød!
I Hvirvlernes døvende Kæmpespils Bud
Jeg høre forjætte den højeste Lyst
Om den saligste Kærligheds Død.
Ustandset af Menneskets Magt og Behov
Fra Dybet om Frihed det klang:
Om Pan i den halvmørke fristende Skov,
Om Venus, den hvide, som griber sit Rov
Og fortærer med Smil det og Sang!
Og fra Guldalder-Øen, i Frygt for mig selv,
I Angest for andre jeg saa'
Paa den modsatte Side den modsatte Elv
Ud og ind under Drivhjul at gaa.

Den lagde til Menneskets Snille og Kunst
Sin evige Styrke, sit Jættekrafts-Pund,
Den øded sig ej i en Regnbuedunst,
Den dansed ej rundt som for Benet en Hund —
Den rakte til Hundreder Brød!

Og jo mer den løb vild imod Slusernes Port,
Jo mer' blev, i Fred, for det almene gjort;
Og i Savmøllens Ekko langs Gulløens Bred
Det klang som en Bøn for vor Menneskehed
Imod Drifternes Jammer og Nød.

Da aanded jeg op i den rene Natur
Som Fuglen i Luft, som Fisken i Sø,
Som Mennesket mens det er ungt;
Og jeg bad her om Kraft ved den styrtede Fur'
Til at leve mit Liv og til mandig at dø,
Om end Livet blev aldrig saa tungt.

Og jeg saa' mig tilbage. Den mægtige Flod
Gled hist mellem Klipper og Skov;
Og det rulled saa styrkende gennem mit Blod:
Elven var samlet til *Et*. Jeg forstod
Den evige Livs-Flods Behov!

Stemning.

Jeg kørte langsomt langs med Skovens Hegn —
Med et blev jeg saa hjerte-trist til Mode:
I denne mine bedste Minders Egn
Det var som lutter visne Længsler groede;
Jeg var ej syg, min Puls slog fast og sund,
Jeg havde mer end mangen anden Grund
Til over Livets Skønhed mig at glæde —
Og dog var jeg paa Nippet til at græde!

Jeg savned — savned ... ak, jeg savned Ord
For hvad jeg følte som en bitter Tynge;
Jeg saa', hvor den var rig, den skønne Jord
Hvortil de mange tusind Haab sig klynge;
Jeg saa' dem brustne dér langs Skovens Hegn,
Jeg kørte som igennem Dødens Egn,
Jeg vilde — véd ej selv, hvor meget give,
Om blot jeg vækked ét af dem til Live!

Da lød der til mig ud fra Skoven Sang —
En lille Vogterpige gik og nynned
Saa barnlig ubevidst; og paa en Gang
Det var som Vognen selv sin Fart fremskynded;
Og Skovens brede Bryst sin Aande drog
Saa ubekymret, mens en Sisken slog
Om Kap med Barnets Sang sin friske Trille —
Og tusind Blomster lo med Øjne milde!

En Sang fra Rom.

(Ud over *Via Appia*.)

En solklar Martsdag med en skyfri Luft,
Hvori det fjerne toner hen i Duft,
Det nære gnistrer i Facetters Brydning.
Løft højt min Tanke, Roma, til en Sang!
Din gamle, mørke Mur blev mig for trang,
Jeg følger heller Foraarsbrisens Gang,
Den rummer alle vage Længslers Tydning.

Ja ja, den Luftens Bølge, som nu gaar
Hen over Vejen, hvis Ruiner staar
Med Udraabstegn for Seklers tavse Gaader —
Den Vind er god, den sadler jeg som Hest
Og svøbt i sollys Klædning som til Fest
Jeg kommer ridende med Sydens Blæst
Hjem, hjem, hvor Østenvind og Kulde raader.

Lad den kun skære gennem Marv og Ben;
Det gaar dog over, hvad der voldte Mén,
Og dobbelt Fryd er da ved Vaarens Gave;
Den, som blev født til Blæst paa nordisk Vis
Og trykked sig for Vinterstormens Ris,
Kan dobbelt synge Nordens Sommers Pris,
Naar Varmen brænder Romas Marmorgrave.

En Sang for Dig, Du fjerne lille Land,
Som sjældent hærges under Somrens Brand,
Som suger Kølighed af Strandens Bølge!
Hvor kært er Du for Tanken: selv om den

I vage Linjers Rids kun sætter hen
Dit Billed — hvad jo hændes skal *min* Pen,
Som ej har „Klarhed" altid i sit Følge!

Har „uklart" jeg saa mangt et Bud Dig sendt,
Velan, jeg har mit Sind fra Hovmod vendt,
Jeg pukker ej paa Evner, jeg ej ejer;
Men noget maa jeg skrive mig til Gunst,
Naar stundom Tanken hylled sig i Dunst:
Vor *fælles Splid* stod Fadder til min Kunst,
Det Lod maa tages med, naar man mig vejer.

En Del er jeg af Dig, mit eget Folk,
Og har jeg taget Kaldet som din Tolk
Just i den Tid, hvor Du blev sønderrevet:
Nuvel, saa var jeg dog din egen Søn,
Gik ej til nogen fremmed Mimersbrønd,
Men udsang just *din* Splid — og led i Løn
For hver Gang jeg med oddet Pen har skrevet.

Alt, alt er glemt — hvad der er Glemsel værd;
Her faar man nok af Sagn om Od og Sværd,
Kulturers og Barbarers mørke Brydning!
Hvis Korset var, hvad det en Gang betød,
Da Jorden optog i sit milde Skød
Den, som for Verdens Frelse sagdes død —
Ja, da laa Kærlighed i Korsets Tydning!

Men hvem der som en Pilgrim nu vil gaa
I Verden ud at søge op den Vraa,
Hvorfra den „store Kirke" ydmyg udgik:
Han ser ej ned i Katakombers Nat,
Han bøjer sig ej for St. Peters Hat
Og føler sig ej udstødt og forladt,
Om ej han Nøgle-Mandens Ærind budgik.

Ej heller blotter han sit Hoved for
Den Tro, som vi derhjemme kalder vor —
Om svagt, om stødt den staar paa sine Fødder:
Der er i *den,* trods alt, hvad skille kan,
Bestandig Stænk af Romas Vievand,
Som vel kan drive Kættere af Land,
Men ej naa'r dybest ned til Hjertets Rødder.

Kom, kom Du store Kærlighed til alt,
Hvad der fra Menneskenes Vugge gjaldt
Som alle Tiders største Faddergave:
Mildhed og Skaansel i et mandigt Sind,
Som tørrer Taarerne paa Enkers Kind
Og vejrer Dogmer bort i vaarfrisk Vind
Lig den, der frejdigt ler til Romas Grave!

O kunde jeg med denne Sydens Blæst,
Svøbt i en sollys Klædning som til Fest,
Hjemride fluks til Fædrestrandens Bølge:
Da blev mig Østenvinden ej for kold,
Til Side slog jeg Kappens vide Fold
Og gav mig frejdig den Mission i Vold,
Som har den *store Kærlighed* i Følge!

Jeg takker Dig, min Fader, at Du ikke var rig.

Jeg takker Dig, min Fader, at Du ikke var rig,
Da jeg lagde ud i Livet til Orlog og Krig,
At prøve, hvortil Vaabnene dued.
Der var saa mange Farer, som trued.
Til Farerne derude kom Længslerne derinde:
Lokkende er Druen, og skøn er Jordens Kvinde;
Hvem har ej strakt Vaaben i den ulige Krig? —
Jeg takker Dig, min Fader, at Du ikke var rig!

Og havde jeg i Haanden haft det klingende Guld,
Da havde jeg vel rustet min Skude
Til Gilde og til Gammen med Silkebolster ud,
Af Venner og Lakajer og Spillemænd fuld,
Og taget mig en dejlig Synderinde til Brud,
At hvile, ved Roret, paa min Pude!
Saa havde vi os smykket som Grækere til Fest,
Og ladet Stævnen styre, hvor Stævnen kunde bedst —
Og saa var vi vel bleven derude.

Jeg takker Dig, min Fader, at ikke dit Guld,
Da jeg lagde ud paa Rejsen, og Lykken blev mig huld,

Har øget de Farer, som mig trued.
Trang har gjort, at Vaabnene dued.
For Kunstnersjælens Fyrstesans har Farten dobbelt Fare:
Jeg hører dem, de kommer, den vinløvsmykte Skare.
Bort med eders Kranse! Kunst betyder Krig! ...
Jeg takker Dig, min Fader, at Du ikke var rig.

Visen om Agnete og Havmanden.

Der staar en Frøken ved Havets Strand,
Længst fik hun nok af det faste Land,
Af Baller, Koncerter og The-dansant'er,
Af Onkler og Fættere, Mødre og Tanter.

Og Bølgen sukked og Bølgen brød —
Skøn Havmand sig op af Dybet skød;
Han kom og hun blev; hun saa og han vandt —
I Dybet hun sig hos skøn Havmand fandt.

Og hør Du Agnete, hvi sukker Du saa;
Har ikke Du alt her i Bølgen den blaa?
Uendelig Elskov og Frihed dertil:
Du kan gøre saa noget nær, hvad Du vil! —

Ak, véd Du, skøn Havmand, jeg tænker derpaa,
I Kursalen lysted en Stund jeg at gaa;
Svart længes jeg efter de The-dansant'er
Med Onkler og Fættere, Mødre og Tanter.

Og stopper Du ej med et Ja min Mund,
Jeg sørger mig død her paa Havets Bund! ...
Saa førte han hende til Strandbredden hen
Og kyssed Agnete — og svandt igen.

Agnete hun traadte i Kursalen ind,
Da blev hun saa rød om sin blege Kind;
Alt blev hende tilgivet, alting forladt —
Hun var ej af Gulvet den hele Nat.

Og Lysene straaled og Valsene lød,
Hun havde Buketter paa Barm og i Skød;

Og navnlig *en* Fætter var særlig galant —
En Kammerjunker og Løjtenant.

Hun svæved med ham i de saligste Sving —
Alle smaa Løjtnanter saa' sig omkring;
Hun dansed med ham paa sin letteste Taa —
Hun glemte skøn Havmand i Bølgen den blaa.

Agnete, hvi trækker saa tungt Du dit Vejr?
Der staar en fremmed i Døren dér;
Hans Dragt er beskeden — jeg siger for sandt,
Aldrig det Snit jeg i Garden fandt!

Agnete, Kusine, jeg elsker Dig højt;
Du bryde Dig ikke om ham en Døjt!
Og var Du kanske hans forlovede Brud,
Hele din Garde skal smide ham ud! —

De slog til den Havmand — han slog igen;
Dér laa den Garde paa Valen hen;
Da lo han saa højt, at en Kellner fik ondt —
Og saa var han borte, samme Sekund.

De søgte hans Spor fra Hotel til Hotel —
Ej altid har Politiet Held.
Men Ugen efter Agnete man fandt
Forlovet med X ... Premierløjtenant.

Ved Siden af mig spilles der Klavér.

Ved Siden af mig spilles der Klavér —
Blødt svulmer Toner op bag Tonerækker,
Lig Havet, naar man ej dets Strandbred ser
Men kun de fjerne Toppe, der bedækker
Med Aske Issen og i Sæk sig hyller ...

O hvilket Bods og Bedrings Rytmemylr,
Og hvilken Korsang, som min Sjæl fortrylker!

At tænke sig: et halvforstemt Klavér —
Og saa den Bølgeverden, som det rummer!
Et graadspændt Bryst, som ej kan græde mer,

Et Ocean af vellyd-dæmpet Kummer,
Et Hav af Fjernhed, som min Sjæl fortryller ...

O grib mig — riv mig med — Du Rytmemylr,
Mens i mit Intets Bodsdragt jeg mig hyller!

Med et broget Blad.

Saa' Du det Blad, som Blæstens Haand afrev,
Som daled ned blandt andre gule Blade,
Som funkled kort i Solen, og saa drev
Bort for sin Rest af Liv et Steds at lade;
Som blev til — ja hvem véd til hvad — til Muld,
Til Støv, til Luft; thi ingenting forsvinder:
Saa Du det Blad? Dets sidste Glimt af Guld
Opfylder mig med Livets gyldne Minder.

At spire, vokse ud, at dø — at glemmes,
Det er det skabtes Lov; men af *den* Lov,
Som mange finder haard, jeg ikke skræmmes;
Hver af os er et Blad i Livets Skov,
En Evighed der er, men for det *Hele!*
Vi kan ej haabe, Du saa lidt som jeg,
At tælles med som noget stort; ak nej,
Vi er kun Værkets bitte, bitte Dele.

Vi tør ej se paa dem og ængstlig grunde
Paa disse Ord: hvorfra? hvorhen? hvorfor?
Er ikke *hele* Livets Ære *vor,*
Saa længe vore Tanker fødes sunde?
Naar de, som har undfanget os i Gaar,
Naar de i Dag skal lægges under Mulde,
Saa læger Livet os Skilsmissens Saar:
Thi vi, som fødtes, atter føde skulle.

Vi har den spæde, sarte Spires Tid,
Det friske Vaargrønts Tid og Somrens Tider;
Vi hører som en Kildes Rislen blid,
Hvis Bølgetoner gennem Hjertet glider:
Det hører aldrig op, har ej begyndt,
Det risler Dage, Nætter, tidligt, silde
For den, som gennem Livet har sig skyndt,
For den, som aller sindigst gik og stille.

Dyk hvert et Mismod ned i dette Væld,
Sænk selv hver større Sorg i disse Bølger,
Om til Naturens Lov Du staar i Gæld,
Om Du til Golgatha bag Korset følger:
Der er en Forsyns-Tro mod Aarets Fald
Før Stormen stemmer op i Toner vilde.
Se *stort* paa Livet! og af Livet skal
Du aldrig trykkes ned og gøres lille!

Völund.

Smeddet i Bolt vil jeg sidde
Med Værktøjet Dag og Nat
Og hamre mig ud af Guldet
En Billedverdens Skat.

Bryder da Tiden isønder,
Hvad selv jeg troed en Skat —
Saa lægger jeg mig til at sove
Den ensomme lange Nat.

Tramper da nogen deroppe
Hen over min Gravstens Brædt
Og siger: Han var ikke Mester! —
Saa giver jeg Manden Ret.

Kun naar de siger: min Kunst var,
Saa vel som mit Hjerte til Fals —
Saa rejser jeg mig og raaber:
Nej, det er Løgn i jer Hals!

Og atter stolt jeg mig strækker,
Med Blus paa min blege Kind —
Og Vinden suser deroppe,
Den evige, støtte Vind.

SOMMER OG HØST

Den røde vilde Vin.

Et Sus af sagte høstlig Vind —
Et Blad, som strejfer let min Kind
Og falder mig for Fode;
Dér ligger det paa Gruset blødt
Og ler til mig saa purpurrødt
Og gør mig — ja jeg véd knap hvad —
Saa ungdomsvarm til Mode:
Du Tid, hvor hun var min, ja min,
Med denne Vækst, saa svaj, saa fin,
Med denne Mund, som bød mig glad
De aabne Læbers Rosenblad —
O røde vilde Vin!

Du Tid, for Dig jeg bøjer mig,
For Minderne, som føjer sig
Tilsammen ret som Blade;
Og rask jeg plukker mig en Krans,
Før Stormen spiller op til Dans
Og hvirvler Livets Løv hen ad
Den aabne Høst-Estrade:
End er hun nær, end er hun min,
End venter hun mig svaj og fin
Og byder mig saa frisk og glad
De aabne Læbers Rosenblad —
O røde vilde Vin!

Af Dig jeg perset har en Drik —
Men ej for flygtigt Øjeblik
Med bitter Smag om Munden;
Den „vilde" Vin gav Druehøst,
Og Druen gløder i mit Bryst
Og gør mig — ja jeg ved knap hvad —
Saa varm til Hjerte-Bunden:
O Glød for Dig, som end er min,
For denne Vækst, saa svaj, saa fin,
For Munden, som mig rækker glad
De friske Læbers Rosenblad —
Du røde vilde Vin!

Naar Linden blomstrer.

Sagte gennem Luften strømmer
Denne Vellugt honningsød,
Og som duftberust jeg drømmer
Med en aaben Bog paa Skød;
Sagte vender Vinden Bladet —
Hvor Parfumen dog er stærk!
Hvad er mig, naar Linden blomstrer,
Selv det lærerigste Værk?

Linden blomstrer, Luften gløder
Tordensvanger, mæt af Sol;
Blomst ved Blomst mit Øje møder
Mens jeg vugger i min Stol:
Havens Flora, just som Aaret,
Højest i sin Fylde naaet —
Yppigst Farve, modnest Mængde
Af hvad der blev tænkt og saaet!

Modne Tanker — farvetunge:
Rosen svømmer i sit Blod,
Ældre Slægter, ganske unge,
Podet Par paa samme Rod!
Hyldens tætte Skærme skygger
For en nattebleg Jasmin —
Hvor de hvisker, hvor de længes:
Hver om sit, og hver mod *sin!*

Dér er Gangens Perspektiver
Lukket af en Hasselhæk,
Hvor en Gud sit Væsen driver
Mens han holder Folk for Gæk!
Nu velan! paa Luftens Strømme
Lad os sagte glide hen;
Lad mig, medens Linden blomstrer,
Drømme Tiden om igen!

Sommerferier: Perspektiver
Af en navnløs Herlighed —
Sorgløs Lykke, planløs Iver,
Tyveaarig Kærlighed!
Blandt Kusiner og Veninder,

Kinden brun og Øjet blankt ...
Hvor det Perspektiv kan lokke,
Skygge-dybt, og solblink-langt!

Intet Tryk af Verdenssmerte,
Ingen Slange under Hæl,
Ingen Frygt for Rim paa „Hjerte",
For Begreb som „Gud" og „Sjæl";
Ingen Verdens Ting i Vejen
For at føle sig som Prins —
Navnlig naar Kusine Anna
Er som Fætteren til Sinds!

Ingen Løfter, ingen Eder
— Som skal brydes næste Dag —;
Hjerte kun mod Hjerte leder,
Længslen er saa ung som vag:
Fantasien er saa stærk, at
Selv Naturens haarde Lov
Bliver blødgjort og ophæver
Bandet over Mark og Skov.

Da blir til en Urskov Lunden,
Højen til et dristigt Fjæld,
Persiens Roser klæder Bunden
Langs med Engens Grøftevæld:
Og en Duft af Honningsødme,
Tung og mættet, strømmer ud —
For Prinsessen knæler Prinsen
Hviskende: min søde Brud!

Se, Alverden mig tilhører;
Det er *Dit* i samme Stund
Som jeg sitrende berører
Med et Kys din bløde Mund! —
Og den fine Taille skælver,
Mens jeg Armen om den slaar;
Og af Persiens Roser kranses
Brudens blanke, blonde Haar! —

Rige Dage, lyse Nætter
I en fortsat Drømmestand;
Tæpper, hvor man Foden sætter,
Skjult Musik fra Søens Strand:

Det er Voverne, som nynner
Om den første Kærlighed,
Uden Nag og uden Brøde —
Derfor Livets Herlighed! ...

Ak, hvorfor skal Bladet vendes
I det lærerige Værk?
Hvorfor kan ej Livet endes
I Parfumen dødlig-stærk?
Hvorfor strømmer gennem Luften
Denne Vellugt honningsød,
Naar dog Øjet træffer Bogen,
Som er aaben paa mit Skød?

Dér staar skrevet: Livet fordrer
Hvermand vaagen til hans Værk;
Myndig Tale, strenge Ordrer —
Rejs Dig, Mand! vær sund og stærk!
Efter hver en Ferie — Skolen,
Disciplin og kærlig Tugt:
Linden blomstrer; men den sætter,
Som hver Blomst, for Livet Frugt!

Den unge Ørn.

Hun vented mig. Det skumred;
Igennem Skoven jeg løb —
Og standsed, og dukked mig varsomt
Og frem over Grønsværet krøb.

Det blev saa levende Løvet
Omkring et Bøgetræs Fod;
Stammen var nøgen, men Smaakrat
Ymped sig op ad dens Rod.

Jeg gisned, det var en Grævling —
Maaske Mikkel Ræv paa Spil —
Jeg frygted et Daa-Lam i Fare
Og tænkte: skal Du slaa til?

Jeg bøjed det dunkle Løvværk
Til Side paa maa og faa —
To tindrende klare Øjne
Fra Skjulet imod mig saa'.

Det var et Barn af den Konge,
Som bygger i Kronernes Læ —
Det var en Ørneunge
Flagret ned fra sit Træ.

Flagret var den fra Reden,
At prøve Vingernes Spil:
Flyvelysten var kendbar,
Men Evnen slog ikke til.

Vel var Ørnen kun liden
Mod Stammens granvoksne Mast,
Men hvor var Hovedet trodsigt
Og Blikket tindrende hvast!

Og vel var jeg selv en Kæmpe
Imod den umyndige Fugl —
Men hvor den maalte min Ringhed
Fra Løvværkets dunkle Skjul!

Saaledes vi maalte hinanden —
Jeg saa' imod Træets Top,
Jeg kunde ej, selv om jeg vilde,
Hjælpe den undvegne op. —

Hun vented mig. Det skumred.
Jeg fortned atter min Gang;
Hun vented mig dér hvor Skoven
Ud over Hulvejen hang.

Saa sad vi dér under Løvet —
Min Tale var gaaet i Staa:
To klare, tindrende Øjne
Dybt i mit Øje saa'.

Jeg læste i disse Øjne
Det faste, det stolte Mod ...
Og jeg fortalte om Ørnen
Hist under Træets Fod.

Om Fuglen, som ej forsager,
Som ikke til Rædsel véd,
Som frygter ej Nutid og Fremtid
I sin Umyndighed.

O Elskov, Du Ørneunge!
Som ikke til Farer véd,
Som Menneskefrygt ej kender:
O kongefødt Kærlighed!

Sommerdrømme paa Havet.

I

Den sorte Røg.

„Lad gaa dér agter!" lød Kaptajnens Ord;
Og Trossen plumped som en Frø i Vandet,
Og Skibet gik, og vi var to om Bord,
Og Havnefyret svandt — og bort gled Landet.

Den store, stille lyse Sommernat —
Hvor Røgen som en kulsort Dragehale
I leddet Bugtning leged en Tagfat
Og mørkned de smaa blanke Bølgedale:

„Den stygge, sorte Røg" — var hendes Ord —
„Hvorfor skal den nu ødelægge Vandet?"
Saa sad vi tavse dér en Stund om Bord;
To tænkte hver for sig paa et og andet.

Den store, stille, lyse Sommernat —
Og disse glatte, blanke Bølgedale —
Og denne Røg, som i en træt Tagfat
Svang bugtende den mørke Dragehale!

„Nej!" — udbrød jeg — „den Tavshed er for stor,
Den kunde knuge Skibet under Vandet!
Røg er kun Røg, og vi to er om Bord —
Og vi har Kyssets Sprog, har vi ej andet!"

II

Der sad vi Side om Side.

Jeg sejled en Nat over Havet —
Ej Sol gik ned,
Ej Glans blev slukt,
Solen laa dér bag Næsset,
Paa Klem var dens Øje lukt;

Det var i den lyse Sommer
Hvor Sol kun paa Skrømt gaar ned;
Jeg blunded med aabne Øjne
Mens Skibet paa Havet gled.

Og Havet tog til at nynne —
Hvor blidt det lød,
Hvor mild en Klang,
Som formed en Kvindelæbe
Den bølgende Vuggesang;
Og aander en Kvindetanke
I disse dæmpede Ord,
Saa er det vel Dig Alvilde,
Som er paa Skibet om Bord!

Jeg sejled en Nat over Havet —
Ej Sol gik ned,
Ej Glans blev slukt,
Jeg saa', hvor hun havde sit Øje
I drømmende Vemod lukt.
Dér sad vi Side om Side
Og lytted mens Bølgen klang:
Alvilde, jeg kender den Nynnen,
Den hedder Nirwanas Sang!

III

Nirwana.

Der leger en Sang gennem Luften.
I Dagningens blege Glød
Jeg sidder med Gudebilledet
Vuggende paa mit Skød:
Og ser Du den flydende Sølvstrøm,
Som bærer den mørke Kano;
Ser Du den Ø i Floden
Med Templet rejst for os to? —
„Jeg ser ingen Ø i Floden
Og ikke den mørke Kano;
Templer kan rejses og styrte:
Nirwana har Plads for os to!" —

Der leger en Sang gennem Luften.
Den slaar som en Maage ned

Med Varsko bag Damperens Jernhæl
I Midnattens Dejlighed:
Og hører Du Kedelen grynte
Her dybt under Dækkets Bro,
Som var den et Vildsvin, der vilde
Rive isønder os to? —
„Vel hører jeg Vilddyret grynte
Bag skrøbelig Plankeværns Bro,
Men om vi saa slynges i Havet,
Nirwana har Rum for os to!“ —

Der leger en Sang gennem Luften.
Fra Dybet fornemmer vi den,
Hvor Tang-Skoven skilt ad ved Roden
I Kronen forenes igen;
Og Kronerne øjner en Sølvstrøm,
Som bærer den mørke Kano
Vuggende tyst over Floden
Til Templet, som rejstes for to. —
Ak, Elskede, kender Du Floden
Og ser Du den mørke Kano? —
Den glider med os, vi, som søger,
Nirwana! din evige Ro! —

Landevejs-Salmer.

I

O Mo'r, vor gamle Mo'r!

Din Dug er atter bredt paa Jord,
Dit Krus er atter fyldt —
Og atter bænket ved dit Bord
Jeg lægger Stav og Rejsebylt
Og glemmer, hvad der blev forskyldt,
Og bøjer mig og kysser Dig —
O Mo'r, vor gamle Mo'r!
Og knuger Du mig i din Favn
Og nævner mig ved Sønnenavn:
Saa føler jeg, hvor stærk, hvor stor,
Hvor vennesæl, hvor fordomsfri,
Hvor rig Du er, o Mo'r!

Den, som mod Kundskab hungrer hedt,
Du rækker mild din Bog:
Den, hvem det alt er lige fedt,
Fordi han blev et sølle Skrog,
Hvem ingen ænser i hans Krog,
Ham skjuler Du i Skyggen dér
Hvor Orm og Orm er et!
For Dig blev Tyv og Skøge ej
Hint Skræmselssyn paa Godtfolks Vej:
Du ammed op hvert lidet Nor,
Og søler det sig til, saa har
Du Linnedsvøb, o Mo'r!

Din Lovbog skal ej ændres om
Hvert halve hundred Aar;
Din Formel er ej kold og tom:
Din Ting-Stav stedse plantet staar,
Og kranses baade Høst og Vaar,
Og vinker os og trøster os
Mod Menneskenes Dom!
Dit Smil er bredt, din Graad er blød,
Den falder i dit eget Skød:
Og vidt Du spreder Rosers Flor
Ud over Graven, som vi grov
Os selv — vor egen Mo'r!

Lad Øjet op fra „Støvets" Jord
Til Himlens Telttag se:
Her i dit Telt er dækt vort Bord,
Og huser Hjertet Angst og Ve,
Saa gemmer Ranslen Kniv og Ske;
Vi bænker om din Fri-Disk os
Og langer til — o Mo'r!
Vel fik vi Brev som Vandringsmand,
Men række Himlen, hvo som kan:
Vi bliver her paa denne Jord,
Forgaar med Dig, staar op med Dig,
O Mo'r, vor gamle Mo'r!

II

Støvskyer stiger for hvert et Skridt.

Støvskyer stiger for hvert et Skridt,
Og Solen paa Ryggen bager —
Jeg holder med mine Tanker Trit
Og passer mine egne Sager.

Hvem andre skulde vel passe dem?
De kan baade tynge og trykke,
Men mødig og støvet jeg naa'r vel frem
Før Solen gaar bort med min Lykke.

Og synker Du Sol i et knitrende Baal
Bag Vestens flammende Høje,
Jeg har vel endnu i Mørket et Maal,
Vil vove derfor min Trøje.

Fordybet i mine Tanker jeg gaar,
Jeg lader mig bage og stege —
I Solen jeg ser et gyldenrødt Haar
Og Kinder saa lysende blege.

Om disse Kinder jeg nynner en Sang
Og digter et Kvad til de Lokker —
Og slider jeg op Koturnen en Gang,
Jeg digter endda paa Sokker.

III

Hvad vil de Mennesker? hvad vil de Masker?

Hvad vil de Mennesker? hvad vil de Masker?
Hvad vil jeg dem? Hvem spørger vel derom!
Igennem Grus, igennem Støv jeg trasker;
Min Fod er let — min Ransel den er tom!

Først smed jeg ud, hvad lettest kan undværes,
Og det var meget, det var næsten alt.
Jeg gemte det, hvorpaa der længe tæres:
Det daglig' Brød — og saa en Haandfuld Salt.

Og jeg fik røde, friske Kinder atter,
Og Hvilen fandt jeg sød, hvor jeg den fandt;

Jeg kunde le igen — le med den Latter
Som Fuglens høje, klingrende Diskant.

Men ganske vist, naar jeg mod Aften bøjed
Mit Hoved under Skovens stille Tag,
Saa spored jeg en Kende vaadt i Øjet —
Naa! le bestandig er ej nogens Sag!

Det var vel Aftnens Dug — de klare Taarer,
Som Jorden fælder paa sit eget Bryst;
Men dette Salt er ej af det, som saarer:
Jeg græd mig glad ved Nattergalens Røst!

Den staar med Folkeviserne i Klasse:
De griber ved en evig Poesi,
Og de kan sættes paa en Lirekasse —
Naturens Hjerte bæver dog deri!

IV

Jeg beder ej om det daglige Brød.

Jeg beder ej om det daglige Brød —
Det kan man dog skaffe sig selv til Nød.
Ingen sulter saa nemt ihjel —
Indstiftet blev jo den „hellige Gæld".

Ved *den* er jeg rig i min fattige Stads,
Tør friste en Dumhed og vove en Spas;
Og kunde Vorherre til Vandreren se,
Han saa' ham paa en Gang græde og le:

Thi Ormen, som kryber ad Vejen hen,
Han har dog et Steds sig en Hjertensven;
Og Sneglen, som hytter sig i sit Hus,
Kan drikke sub rosa en Elskovsrus.

Og Vandreren, tynget af Byrder og Fejl,
Er han ej som Orm, er han ej som Snegl?
Han beder for *andre,* som lider Nød;
Saa hugger han selv sig det daglige Brød.

V

En Betler jeg mødte; han bad om en Skærv.

En Betler jeg mødte; han bad om en Skærv:
„Ak, Tiden er ond for Haandens Erhverv!"
Jeg rakte ham Haanden; han greb den og saa'
Opmærksomt paa Aarerne, store og blaa.

„Dit Liv blir stakket; din Tid er kort!"
Jeg gav ham en Skærv; saa humped han bort.
I sydende Ildstrømme Solen sank,
Og dér stod Maanen saa kold og blank.

Og Græshopper gned deres Giges Streng,
Og Dampene drev paa den vaade Eng;
Jeg stirred i Rummet, det store, det blaa:
Da var det, som selv mine Pjalter jeg saa'.

Jeg følte mig et med den Tigger fra før —
Saa vandred jeg bort til min Elskedes Dør.
Men Døren var stænget, Slaaen var lukt,
Huset var stille og Lyset slukt.

Da lo jeg og slog paa en tænkt Mandolin
Og raabte: „Jeg bringer Dig Sange og Vin;
Jeg bringer Dig, hvad der er herligt og smukt!" ...
Huset var stille og Døren var lukt.

Jeg satte mig ned paa det Tærskeltrin,
Jeg havde ej Sange, jeg havde ej Vin;
Bøjet, med foldede Hænder, jeg saa'
Opmærksomt paa Aarerne, store og blaa:

Ja ja, det vil komme — hvornaar det saa sker;
Den Form, som jeg ejed, jeg ejer ej mer:
Da driver min Sjæl som en Damp over Eng,
Mens Græshoppen gnider sin Giges Streng.

Da suger ej Rus jeg af Livsvædens Saft,
Jeg pukker ej mer paa min selvgode Kraft:
Som Aftenens bølgende Graad over Eng
Jeg trænger mig ind til min Elskedes Seng.

Jeg trænger som Dug mig i Kammeret ind:
Dér ligger hun voksbleg i Fuldmaanens Skin,
Med Øjnene aabne og Munden lukt,
Hun tænker paa, hvad der var herligt og smukt.

Hun tænker mig hverken i Tiggergestalt,
Ej heller som den, der evnede alt;
Hun ænser ej, hvad hun for *min* Skyld led:
Hun tænker mig et med sin Kærlighed! ...

O Tanke, som endnu tør kaldes from:
Der kunde digtes en Verden derom!
O Verden af drømmende Kærlighed:
En Højsang, en Salme derom jeg véd!

VI

Da Maanen stod bag Skyer.

Da Maanen stod bag Skyer, gik jeg ned
Til Havets mørke drømmeriske Bred.

Sølv-Skyens Net hen over Ætrens Blaa
Var kun én Streng, som Hænder leged paa;

Og disse fine, hvide Fingre smaa
Slog Strengen i en underskøn Musik,

Og vidt ud lysned Søen langs sin Bred,
Da Maanen atter frem af Skyen gik.

Dér stod jeg ydmyg, slog mit Øje ned,
Fornam et Lysvæld af en Herlighed,

Fornam mit Selv al Elskovs Udspring nær,
Fornam min Sjæl af Nattens Rigdom fuld,

Af Sølv-Mors Dis, af Hav-Blinks Straaleskær;
Tavs stod jeg — denne Tavshed var af Guld.

Musa.

I

Hun elsker mig trods mine Fejl og Mangler,
Hun er ej blind, bedømmer strengt min Færd,
Bebrejder sig i Ensomheden tidt
At hun blev min — og elsker mig endda.

Jeg elsker hende; dækker hendes Mangler
— De smaa, hun har — med Ordets Vin og Blomster;
Hver Smaafejl bærer jeg til Ciseløren,
At i sin Kunst han kan forsire dem;
Jeg fletter hendes Navn i Melodier,
Som bygger mellem Drøm og Vaagen Bro,
Ret elverfine, skære Melodier —
Hun lytter — bøjer Hovedet — og tier ...

Hvem elsker højest af os to?

II

At sætte Livet paa et Tærningkast —
Det klinger, gør det, kækt. Dér staar Landsknægten
Med Panden solbrændt og med Øjet hvast,
I Siden Næven og langs Laaret Sliren;
Han render Storm mod Muren, naar det gælder,
Og smiler stolt ad Døden, som ham fælder!

Men hun, som sidder ene dér i Stuen
Og glatter under Smil et krøllet Brev,
Og læser hvad en solbrændt Krigsmand skrev,
Og rødmer fint og gemmer Brevet stille,
Og drager det hver Dag af Skuffen frem,
Og værger med hvert Ord sig imod Verden,
Der helst i Flænger hendes Løndom rev —

Hvad sætter hun ej ind paa dette Brev?

III

Der er paa Fjældenes de høje Vidder
En Stilhed, en usigelig og dyb;
Og der er stille ude paa det store
Regnmætte, blanke, oljeglatte Hav.
— Tyst som en Grav!

Men mer end alt er der en Stilhed efter
De ømme lidenskabelige Ord,
Der dør i Kysset hen — det, som bekræfter:
Jeg elsker Dig!

IV

Der gives Stjerner, fjernet fra vor Jord
Saa langt, at deres Straaler Aar behøver
Forinden Lyset Jordens Dunstkreds kløver
Og fryder os, vi som paa Kloden bor.

Gik da en saadan Stjerne hen og døde,
Saa vilde aarevis dens Blik os fryde,
Skønt slukket længst i Himmelrummets Øde.

Og Du! ... det Billed er ej svært at tyde:
Du er den Stjerne — jeg den Jordbebor —
Etc. ... hvortil de mange Ord?

V

1.

Ved Nattens Frembrud slog det paa min Rude —
Jeg spurgte højt: hvem der? — men intet Svar.
Jeg lukked op ... tavst, mørkt og tomt derude.

Og til mit Øre Nattevinden bar
Et sagte Suk, og jeg gik ud med Lygte;
Men Haven jeg forgæves gennemsøgte.

Da drev et Indfald mig til ganske stille
At hviske: Hør mig! hvis Du er mig nær;
Og følg mig! om Du mig besøge vilde! —

Og atter sad jeg under Lampens Skær
I Stuen bøjet over Bogens Side —
Da saa' en Skygge jeg langs Væggen glide.

2.

Jeg stirred stift ... en sorttilsløret Kvinde
Med noget i de blege, dunkle Træk
Som vakte Medynk og som indgød Skræk —

Og tungt lod jeg min Haand mod Bordet falde.

3.

Nej! udbrød jeg. Det maa, det skal ej være!
Her i mit Skab er Vin — og Blomster her!
End har jeg høje Guders Gave kær —
End véd jeg Gæstevenskabs Lov at ære!

4.

Den blege Kvinde med de dunkle Træk
Tog Plads paa Bænkens Hynde ved min Side;
Let lod jeg over Luthen Haanden glide,
Og paa mit Bord, hvor Bøger, Pen og Blæk
Forsvundet var, blodrøde, liljehvide
Og saffrangule Roser Vinen kransed ...
Men da jeg rakte Bægret frem mod hende,
Min Haand hun med en Hovedrysten standsed.

5.

„Betragt mig!" bad den gaadefulde Kvinde.
„Ser Du ej Tidens Mærker om min Mund:
Den nipper ej til Vin, den smiler kun,
Naar andre priser Druens Honningstrømme.
Betragt mit Øje; det har kunnet drømme
Med dugget Glans om Kanaans gyldne Land —
Dets Dug blev Graad — det drømmer aldrig mer!
Jeg føler under Saalen Ørknens Sand,
Træt af min Gang paa Livets Leg jeg ser,
Som Alders Blik ser paa en broget Dukke:
Jeg bærer ingen Sløjfer mer paa Barm,
Jeg bærer ingen Spanger mer om Arm,
Min Silke har jeg spundet — og slidt ud:
Her sidder jeg som Sorgens Enke-Brud,
Hvis Højtidsdragt er Vrangen af det smukke!"

6.

Urørt stod Vinen for den blege Kvinde.
Jeg letted Lampens Skærm — jeg saa' paa hende.

7.

Og medynksfuld med hende og mig selv
Greb jeg blandt Roserne og lod dem drysse
Ned over Barmens svagttilslørte Hvælv —
Og jeg fik Lyst, den hvide Hud at kysse.

8.

Jeg kyssed ... og som Marmor det mig kølte;
Jeg gøs; men hurtigt greb jeg Drikkekummen
Og drak — og kyssed atter; og jeg følte
Den svage Runding sig med et at hæve,
Som Fattigbo kan løftes til et Slot!
Da blev det som en Sommerdag med Summen
Af dulgte Bier bag en duftfyldt Lund —
Og hun, den blege, gav sig til at bæve
Med stille Lykkes Sitren om sin Mund,
Og jeg, den blussende, drak sidste Rest
Af Kummen og slog Armen om min Gæst
Og hvisked: Elskte! hviler Du nu godt?

9.

„Ja — ja, min Elskede! jeg hviler dér,
Hvor Timen iler, medens Tiden standser
Sit vilde Hærværk for en Fredens Stund:
Hvor Ungdomsmodet aksler sig et Panser
Mod ham, der haanligt bryder Skjold og Lanser!
Betragt min Barm — end er den hvid og rund —
Nærm til dens Sne kun frit din varme Mund,
Og føl, hvor Hjertet under Sneen brænder!
Læg kun om mine Skuldre dine Hænder
Og leg med Haarets løste Lokke-Fald!
Dit Ønske er min Lov! Din — din er al
Den Glæde, som en Kvindes Ømhed rummer;
Og sover Du, jeg sidder ved din Side,
Jeg kysser bort hvert Spor af, hvad Du led,
Bort fra dit trætte Øje Livets Kummer —
Og i din Drøm skal Lykken dale ned!

Thi om jeg ogsaa selv har maattet lide,
Og hvad jeg end i Savnets Tid har lidt:
Min Læbe bar dit Navn i Sorg og Kvide,
Aldrig jeg glemte Dig, det skal Du vide:
Mit store Hjerte det er stedse dit!" —

10.

Og Tiden svandt og Natten randt til Ende:
Ved Daggry kunde jeg min Musa kende.

11.

Da var hun ... Véd jeg selv, om hun var smuk?
Hvad er vel Skønhed? hvem tør derom dømme? —
Men da hun vækked mig af Nattens Drømme
Og saa' paa mig og smiled i et Suk,
Der røbed mer end Kærtegns Sprog kan sige:
Da var hun for mit Øje uden Lige!

12.

Det fugtig-blanke Haar i tunge Vover
Indrammed som en Sky de blege Træk,
Hvis Spor af overstanden Sorg og Skræk
Kun klarere mod Morgnens Lykke lyste!
Og Barmen, for hvis Marmor før jeg gyste,
Tugtig i al sin Blottethed tilhvisked
Mit Hjerte Æventyr fra Østerland,
Hvor Sjælens Glød, af Sagnets Duft forfrisket,
Dæmper i Roser Fantasiens Brand!
Fintformet, slank, en Spinkelhed som Vaaren,
Hvis Knoppers Ynde er saa skønhedsbaaren
Og som kan svulme moden bag sin Skal,
Hun var et ædelt ciselért Metal
Udhamret lødigt „ad den kolde Vej",
Ej Støbnings Tomhed bag en gylden Hinde:
Halvt var hun som en Østerlænderinde,
Halvt som et Syn — og helt var hun en Kvinde!

13.

Ja, hun var smuk — øm, klog og hjertensgod,
Saa bleg, saa fin som hun nu hælded sig
Over min Drøm — den Drøm, hun selv forstod:
Hun var min Musa — hendes Digter jeg!

VI

O lær mig Du, som stedse mig omsvæver
Skønt fjernet fra min Vej i Rum og Tid,
Lær mig at tie, naar min Læbe bæver,
At smile, naar min Sjæl er stedt i Strid;
Lær mig den tillidsfuldes Munterhed,
Lær mig at kunne le som den, der véd
At Lykken venter ham, naar han kan vente:
Belær mig om den Ejendom, jeg har,
Om Kapitalen ingen fra mig ta'r ...
Lær mig at leve nøjsomt af dens Rente!

O lær mig Du, som aldrig Dig beklaged,
Hvor tidt mit Ilsind voldte Dig et Saar,
Lær mig at tage ydmyg imod Slaget,
Som Skæbnen — eller Menneskene slaar;
Og lær mig, stolt selv under ydmygst Stand,
Hvor meget Hjertet, naar det elsker, kan
Af Sorgers Tryk og Kummers Byrder bære:
Lær mig, at Hjertets Offervillighed
Er grænseløs — naar det sig elsket véd ...
O lær mig Taalmod — at jeg *alt* kan lære!

Jakobsstigen.

Jeg drømte, jeg var død — bag efter Dig.
Og op til Himlen fo'r jeg, til St. Peder,
Og banked ydmygt paa. Han knurred: Nej!

Jeg kigged skuffet gennem Porten ind
Og saa' den tidtommeldte Jakobsstige,
Hvis Top hensmelted i et Straaleskin.

Ad Trinene steg Engle op og ned;
Ved Foden stod en bleg, sørgmodig Pige,
Som vendte sig og hen mod Porten skred ...

Aa, Himmel! det var Dig! Jeg hugged Hæl,
Jeg stemmed Knæ mod Portens Gittertremmer,
Indtil St. Peder raabte: Stille, Sjæl! —

Vildt trygled jeg og bad. Og bøjet saa'
Jeg Dig med Hænder korsvis over Brystet
For Jakobsstigens sidste Trin at staa.

Højt oppe fra lød da den Tale ned:
„*Hans* vilde Adfærd har os ikke rystet,
Men derimod *din* Sorgs Bestandighed:

„Og blev Du ej ved Himlens Glæder trøstet,
Saa gaa med ham — drag bort i Fred!
St. Peder, vis de to til Jorden ned!" —

Og atter var vi dér, hvor Skov, hvor Sø
Og hvor din stille Bolig rummed os —
Dér hvor vor Kærlighed kan aldrig dø.

Paa Jorden var vi atter — og tilsammen.
Højlovet være ... osv. Amen!

Folkevise.

Der var en Gang en Konge —
En Konge i et Land;
Det ligger saa langvejs borte
Bag Sø og salten Strand;
Han elsked hedt, han elsked ungt,
Saa skiltes de; det faldt jo tungt,
Men Tiden, Tiden skrider:
Han gifted sig omsider.

Han leved med sin Dronning,
Sin Hustru brav og god,
Hun skænked ham Sønner og Døtre,
Han var i Hu saa mod;
Hun saa' hans Sorg, men spurgte hun,
Han tav og klapped hende kun
Og peged for sin Frue
Ind mod den Børnestue.

Da blev han syg, den Konge;
Det spurgtes vidt om Land,
Men ikke de bedste Læger
At hjælpe var i Stand;

Og der gik lange, lange Aar,
Og Græsset groed i hans Gaard;
Der var ej Raad at vide
Udi den Herres Kvide.

Saa blev en Vismand kaldet;
Den Vismand kom og saa':
Gud bedre Eder, Hr. Konge,
Vi Bud udskikke maa;
Jer Sygdom trodsed Lægers Kløgt,
Men har I mon den *rette* søgt?
Det er blandt Landets Kvinder
Jer Lægedom I finder! —

Da svared Kongens Hustru,
Den Dronning brav og god:
For alle de kloge Koner,
Alt hid jeg stævne lod!
De støbte Voks, de lagde Kort,
Til sidst jeg jog med Skam dem bort;
Ej véd jeg mer at finde
Den rette kloge Kvinde! —

Og se, ind i det Kammer
Brød Aftensolens Strøm —
Dørfløjen aabnedes sagte,
Saa tyst som i en Drøm:
Dér stod en Kvinde, brudt og bleg,
Og Kongens matte Øje keg
Op mod den Mo'rlille
Og forsked, hvad hun vilde.

Det var den syge Konge
Han løfted Haanden hvid;
Ad Kindens sitrende Fure
Gled der en Taare strid;
Han sukked dybt, han greb med Hast
Og trykked ømt og knuged fast
Den Haand, som Kvinden lagde
Paa Puden — og han sagde:

Min Morgensol, min Elskte,
Min Dug i Ungdoms Dag,

Min Styrke, min Livsens Glæde —
Hvor blev jeg mat og svag!
Hvor stedtes Du? hvor stævned jeg?
Hvor skiltes Lønsti fra den Vej,
Som Verdens Stormænd træder
Mens Hjertet graadløst græder!

Kom Du mod Nattens Stunder —
Saa kommer Du med Fred!
Kom Du med Lægeurter —
Saa blir jeg karsk derved!
Din Læbes Blomst er falmet hen,
Jeg ser det ej, jeg kysser den —
Jeg kysser den i Døden
Frisk som i Morgenrøden!

Det skjalv, hans svage Mæle,
Den tav, hans brudte Røst;
Den ældede, blege Kvinde
Laa over Kongens Bryst.
Og det var Landets Dronning god
Og ham, den Vismand, som dér stod —
De vilde ej skille de tvende,
De kunde det ikke nænne.

DIGTE FRA LEVANTEN

Evropa trækker saa tungt sit Vejr
Og tynges næsten til Jorden;
Der er saa trangt i Vestens Byer —
I Vesten, ja og i Norden!

Det holder saa haardt at skaffe Brød
Til alle de hungrige Munde.
Nogle siger, vor gamle Kultur
Maa først en Dag gaa til Grunde!

Andre siger, vi trænger til Tugt,
Til Bods- og til Bedrings-Salmen.
Til Bedring — ja! men til Bod — aa nej,
Det var fra Dynen i Halmen.

Vi trænger til stærke Følelsers Ild,
Til Farver og Friluft, min Sandten!
Det fandt jeg ikke i Vestens Byer —
Saa søgte jeg ind til Levanten.

Om ikke til *den*, Geografen har lagt
Paa de og de Breddegrader,
Med de og de Folk i de og de Byer
Med de og de snevre Gader! —

Og fandt jeg ej alt, hvad andre har søgt,
Saa fandt jeg kanske noget andet,
Som bedre kan søges i Digterens Sang
End i Rejse-Kort over Landet.

Til dette forjættede Østerland
En sær Fortryllelse bandt mig;
Og dér — i Farvers og Frilufts Land —
De stærke Følelser fandt jeg.

Og trækker jeg selv saa tungt mit Vejr,
Og tynges jeg stundom til Jorden:
Saa maner jeg Rejse-Minderne frem —
Levanten er hos mig i Norden.

Suleîma.

Softaen synger.

Jeg er en Softa, en tyrkisk Student,
For sine Viser og Vers bekendt.

Længst sprang jeg over Moskeens Mur
Og saa' mig om i Vestens Kultur.

Dog spotter jeg derfor Korânen ej —
Beskeden jeg gaar blot min egen Vej.

Og da der var gaaet en halv Snes Aar,
Saa havde jeg opspist min Faders Gaard.

Jeg blev en be-blækket og støvgraa Skriver,
Kadien var mig min Arbejdsgiver;

Og jeg fik Mad og min Hund fik Mad;
Jeg og min „Trofast" var lige glad:

Om Loven var ret, om Loven var vrang —
Da saa' jeg Suleîma for første Gang.

Det var mig, som om en Vision jeg fik:
Og jeg var Poet fra det Øjeblik!

Igennem Verdens Kulturen jeg saa',
Østens den brogede, Vestens den graa;

Jeg forsked, jeg grubled, jeg trælled, jeg sled —
Raadvild jeg sad i mit Ansigts Sved.

Da saa' jeg dybt til mit Hjertes Bund:
Og jeg var et Menneske fra den Stund!

Suleîma! Dig hører mit Hjerte til!
Og nu kan det gaa mig, hvorledes det vil.

Kadi kan skælde mig Huden fuld:
Jeg sider stolt og vogter mit Guld!

Jeg digter til Bryllup og Barselfærd,
Jeg skriver for Penge og Penges Værd.

En stakkels Poet maa digte for Brød:
Jeg hæver min Løn i Suleîmas Skød!

Ved Dagen min Kaftan er støvet og graa:
Om Natten tager jeg Festdragt paa!

Usét flyver jeg til min Brud:
Mit Ungdoms-Regnskab sletter hun ud!

Hun skænker mig Vin, hun rækker mig Brød:
Velsignet være dit hvide Skød!

I den stille Nat.

Helt ofte, naar i den stille Nat
Skriverens Lampe brænder,
Min smertende Pande føler et Tryk,
Et blidt, af to bløde Hænder.

Intet jeg ser; mit Øje blev skjult,
Jeg kan kun en Hvisken høre:
Det er som om Poesien sin Sang
Aanded ind i mit Øre!

Jeg søger at gøre mit Øje fri,
Jeg strider imod og stræber:
Da lukkes min Mund af et duftende Kys
Fra to varme, fugtige Læber.

Saa stiger en Tak i den stille Nat,
Mens Skriverens Lampe brænder:
Det er min Sjæl, som velsigner i Sang
Suleîmas velsignede Hænder!

Tro.

De klamres indenfor Islam,
De kives i hver en Tro.
Verden er fuld af Sekter og Schismer —
Hvornaar vil den komme til Ro?

De taler, medens der strides,
Om alt det, hvorpaa de *tror*.
Det gælder at *elske nogen*
Paa denne kivagtige Jord!

Hos Saadi findes det Udsagn.

Hos Saadi findes det Udsagn
— som gentages atter og atter —:
„Langt heller i kristent Fangenskab
End gift med sin Velgørers Datter."

O Saadi, Du store Digter,
Hvis Navn er i Guldærts skrevet:
Hvad har Du vel i dit Ægteskab
Af Kobber og Bly oplevet?

Suleîma! var jeg din Husbond
Og Du min Velgørers Datter,
Næppe Du hørte dit dyre Navn
Gentaget atter og atter!

Men nu — jeg er selv en Digter,
Hvis Navn er i Guldærts skrevet:
Jeg har i Suleîmas Fangenskab
En Guldalder-Drøm oplevet!

Hjertensgod.

Lad Hafis i sine Gazeler
Besynge sin Elskedes Ynder —
Lad mig imod Digternes Digter
Være den ringe Begynder:

Lad Hafis være den største
I Sangernes kronede Lav:
Han synes mig tidt at drukne
I Vinens og Kærligheds Hav!

Bestandig Roser og Druer,
Gæstebud og Serenade:
Jeg synes, hans Elskede drukner
I alle de Rosenblade!

Vi *ser* hendes Barm at bølge,
Vi *ser* det smægtende Øje —
Men ej, hvad bag Blikket dølges
Og Barmens de bølgende Høje!

Lad Hafis være den største
I Sangernes kronede Lav:
Jeg er kun en Perlefisker
I Vinens og Kærligheds Hav.

Suleîma! *en* Skat har jeg fundet
— skønt end kun en ringe Begynder —
Og det er din *Hjertensgodhed,*
Perlen blandt dine Ynder!

Bosporus! din Bølge sukker.

Bosporus! din Bølge sukker,
Naar med Knitren Solen slukker
Faklen i det vaade Skød!
Men fra modsat Side Maanen
Ud af Æterens dybe Blaanen
Strækker Lampen valmurød.

Og det er i Valmudrømme
Bølgen vugger sig til ømme
Toners skære Farve-Lyd!
O Suleîma! denne Bliven,
Denne Flygten bort og Given
Hen sig i den tavse Fryd:

Denne Længsel, som vil stige,
Denne Attraa, som vil hige
Frem og frem til større Fryd —
Dette uudsigelige
Valmusvangre Drømmerige —
Kender Du til Bølgens Lyd?

Det var slig en Nat.

Det var slig en Nat, Du sukked,
Da vi sammen havde drukket
Bægrets søde Indhold ud —
Og Du blegned, mens Du hvisked:
Fly! Jeg er vor Paschas Brud!

Fra mit Øje rev Du Bindet —
Dine sograa Øjne skinned
I en dunkel Feberglød,
Og de hvide, bløde Arme
Sank som visne i dit Skød.

Blodet svulmed mig i Vrede,
Og jeg greb om Knivens Skede,
Halvt jeg drog dens Klinge ud —
Iskold laa min Haand om Hæftet,
Og jeg stønned: Paschas Brud!

Saadan sad vi dér i tavse
Dødsminutters tunge Pause —
Kniven faldt mig for min Fod;
Men i begge vore Sjæle
Damascenerklingen stod.

Det var Dig, som Klingen førte,
Det var mig, som om jeg hørte
Draaber pible fra dit Skød!
Og en Hulken rysted begge,
Og som blodig Graad den lød.

Det var slig en Nat, vi sukked,
Da vi sammen havde drukket
Bægrets søde Indhold ud.
Og Du blegned, og jeg mumled:
Var Du endda Dødens Brud!

Du Vægter foran Tavernen.

Du Vægter foran Tavernen —
Luk op, luk op, luk op!
Ser Du ej Midnatsstjernen
Over Moskeens Top?

Ser Du ej Stjernen smile
Til lykkelig Kærlighed? ...
Aa, skaf mig et Kogger med Pile:
Skyd ned! skyd ned! skyd ned!

Hvad raser jeg? Stjernen sidder
Urørt paa Moskeens Hat.
Suleîma min Elskede hedder —
Hun hedder ej *min* i Nat!

Slaa Døren ind til Tavernen!
Luk op for det hellige Hus:
Saa la'r vi Moskeen og Stjernen
Tumle om Kap i en Rus!

Saa la'r vi min Vittigheds Pile
Skyde paa Kærlighed!
Paa alt, som kan sukke og smile ...
Vi skyder Alverden ned!

Jeg prygler den lurvede Vægter,
Jeg prygler hver kvindefødt Mand,
Jeg bliver en Gudsfornægter ...
Jeg drikker mig fra min Forstand.

Tys! der lyder Instrumenter.

Tys! der lyder Instrumenter —
Harpe, Luth og Fløjte-Spil,
Og den store, gule Maane
Smiler vemodsfuldt dertil.

Gennem Maanesmilet vugger
Serenadens sorte Baad,
Medens Harpe, Luth og Fløjte
Fælder deres bløde Graad.

Smilet falder paa mit Ansigt,
Graaden bæver i mit Bryst —
Ak, det er, som om jeg kendte
Min Suleîmas blide Røst.

I et Hav af Blomsteraande
Vugger sig den bløde Graad,
Og paa Bosporus forsvinder
Serenadens sorte Baad.

Stands! jeg byder, hvad jeg ejer,
For det fulde Tone-Væld!
Jeg vil sætte mig for Livet
— Ja for Evighed — i Gæld!

Jeg vil sælge mig som Slave,
Jeg vil taale Slag og Hug:
O naar blot min Sjæl forsødes
Ved den Blomsteraandes Dug!

Jeg vil slide paa Galejer,
Ro i Paschas egen Baad:
O naar blot i Nat jeg læskes
Af den bløde Fløjtes Graad!

Denne Nat, blot den alene,
Vil jeg vie Mindets Lyst:
Jeg vil drømme om Suleîma
Gennem hendes egen Røst!

Standser Lyden, endes Natten,
Bryder Morgen-Dagen frem,
Vil jeg søge mig i Ørknens
Sand et Eneboer-Hjem!

I Ørknen.

Jeg saa' i et Udsalg forleden.

Jeg saa' i et Udsalg forleden
Et rørende gammelt Billed:
Døden og Kærligheden
Tilsammen det forestilled.

Kærligheden som kradsed
Et Navn paa et Drikkehorn!
Døden — med Timeglasset —
som saa' paa de rindende Korn!

Ak, mangen Gang naar hun rakte
Mig Bægerets bredfyldte Horn,
Af Timeglasset det smagte
Og af de rindende Korn.

Jeg saa' her i Ørknen forleden
Et Luftspejl, et Skyernes Billed:
Døden og Kærligheden
Tilsammen det forestilled!

O Dug, som laa paa hendes Øjenbryn.

O Dug, som laa paa hendes Øjenbryn,
Hint Gry, da Elskovs første Nat var svunden,
Og som jeg tørstende paa Morgenstunden
Drak i et Kys! Hun rødmed ved det Syn.

Mat søgte hendes hvide Haand at fjerne
De fine Perler fra mit stride Skæg,
Men slapt sank Armen mod den nære Væg.

Forræderiske Perler! Atter nærmed
Jeg mig de Bryn, som, imod Daggry vendte,
Sødt røbed Nattens hellige Legende.

Da aabned halvt i Søvne hun sin Mund,
Og løftende mod mig den skønne Hage
Tog i et Ildkys hun mit Rov tilbage —
Og jeg var mærket Mand fra samme Stund.

Er ikke Morgnens Dug et dejligt Syn?
Ak jo — men af Erindring overvunden
Fortrækker til et Smertensskrig sig Munden:
Jeg ser de Perler paa Suleîmas Bryn!

Ofte Du sang for de andre.

Ofte Du sang for de andre,
Og muntert Du kvad:
Aldrig for mig har Du nynnet,
Hvor tidt jeg end bad!

Stundom jeg sang for de andre,
Skønt ingen mig bad —
Tidt sad mig Graaden i Halsen,
Naar muntert jeg kvad!

Kom, skænk mig Vin i mit Bæger!
Hvor slap jeg min Traad? ...
Altid jeg hører Dig nynne;
Det frister til Graad!

Den Dag, jeg første Gang Dig saa.

Den Dag, jeg første Gang Dig saa',
Da saa' jeg kun, at Du var fager:
Blødt dine Vipper paa Kinden laa
Som Kornets de smidige, lette Straa
Hen over en sommerfrisk Ager.

Den Stund, jeg første Gang Dig saa',
Hvert Træk blev i mit Hjerte tegnet:
Blankt var dit Øje, det dybe, graa,
Det svulmed af Længsel som Skovens Aa
Ved Vaar, naar det nylig har regnet.

Men fra den Stund, hvor først jeg laa
I dine Armes hvide Vugge:
O mine Drømme! saa tænkte jeg paa
Den Verden af Godhed i Dig jeg saa' —
Og glemte, Du kaldtes den smukke!

Hen over mig to Øjne graa
Jeg ser igennem gyldne Drømme:
Skygget bag Vippernes bløde Straa
Af Hjertensgodhed svulmer en Aa
Med dybe, medlidende Strømme.

Begrav mig i min Drøm, Du Smaa!
Til dine Kinders Vaar er blegnet:
Jeg lærte at elske det knækkede Straa,
Jeg kysser i Ørknen de Blomster smaa,
Som af Graaden blev gennemregnet.

Frygteligt, naar vi vil tænke.

Frygteligt, naar vi vil tænke
Os Begyndelsen og Enden!
Denne Vriden sig og Venden,
For at faa — hvad Facit ud?

Allah, Allah, Du er Gud!
Er og var og vil saa blive,
Hvad vi end vil tænke, skrive,
Digte, tragte, regne ud!

Du har skabt den første Spire
Til Begyndelsen og Enden,
Skabt vor Tvivlen og Erkenden —
Skabt din egen Verden, Gud!

Men *min* Verden paa dit Bud
Skabtes, da Du *hende* skabte!
Denne Verden, ak, den tabte
Jeg ... og dog er der en Gud!

Kom med, kom med ind i Salen.

„Kom med, kom med ind i Salen,
Enhver med sin Glut i Arm!
For en vil jeg tømme Pokalen,
Med en vil jeg danse mig varm! —

Saa kommer Natten derude,
Den klare tindrende Frost!
Hunden holdt op at tude —
Frøs den ihjel paa sin Post?

Lad fryse, lad dø, lad svinde
Alt, hvad jeg før havde kær:
Jeg gaar med min ømme Veninde
I Stjernernes tindrende Skær!

Tusinde spørgende Blikke
Følger det ilende Par.
Stjernerne troede jeg ikke
Saa videbegærlige var.

Kom ned, kom ned fra jert Sæde
I Sfærernes kølige Hus,
Og varm jeres Glans ved vor Glæde,
Og glem jeres Ro i vor Rus!“ —

Saadan jeg til Strengene digted
I Stambuls den glade By —
Glæden og Strengen har svigtet,
Dog klinger det stedse paany.

Umuligheden af at leve.

Umuligheden af at leve,
Den syntes mig fast soleklar,
Da endnu Mærket af min Ungdoms
Forvildelser jeg paa mig bar.

Jeg spiste — men blev aldrig mættet,
Jeg drak — men følte stedse Tørst,
Jeg sov — men tænkte selv i Drømme
Kun paa mit eget, sidst og først!

Nu kan jeg hungre — blir dog mættet,
Den Vin, Du skænked, var saa klar,
Saa ren, at den udsletted Mærket,
Som jeg af Ungdoms Daarskab bar.

End længes jeg — og end jeg lever;
I Selvforglemmelsen jeg bor:
Umuligheden af at elske,
Kun det er Ondet paa vor Jord!

Der er de store Vunder.

Der er de store Vunder,
Hvoraf man sig forbløder —
Der er de daglige Sorger,
For dem man ligger under.

Der er de Øjeblikke,
Som Sorg og Død opvejer:
Rønnebær hængt i Donen —
Andet er det nok ikke!

Men Fuglen, som det søde Bær har smagt
Og suget denne Saft, som vederkvæger
Idet den dræber — ak, med Slyngen lagt
Om Hovedet, dens Hjerte sig bevæger
I Fryd og Længsel! O hvor stor en Magt,
Som trodser Snedigheden hos en Jæger!

Jeg véd saa grumme mange Ting.

Jeg véd saa grumme mange Ting,
Jeg véd iblandt en liden Sang;
Og naar jeg mindst vil høre den,
Den kommer til mig mangen Gang.

Jeg véd, vor Pascha kalder Dig
Sin Øjesten, sin liden Hund —
Jeg véd, Du kun tilhører mig
Et Øjeblik, en liden Stund.

Jeg véd, at vi maa dele alt,
Hver Fryd, med andre her paa Jord —
Jeg véd dog, i min Lod der faldt
En Fryd, saa grænseløs, saa stor!

Jeg deler med min Hest, min Hund,
Min Fugl den Fryd, Du skænker mig:
For mine Dyr er Fest den Stund,
Jeg hos vor Pascha tænker Dig!

Og farer hastigt jeg med Haand
Til Hjertet ... o saa ser jeg blot
Paa Hunden i sin Lænkes Baand:
Den mener mig det ømt og godt!

Og vidste jeg ej, at Du grædmed Dig.

Og vidste jeg ej, at Du græmmed Dig
I dit baldyrede Baand:
Forlængst var jeg løbet til Staden
Med Kniv i Haand!

Nu hugger jeg Ved, nu fælder jeg Vildt,
Og har jeg en Vagtel skudt,
Saa græmmer jeg mig over Drabet
I samme Minut.

Jeg trykker til Læben dens blodige Fjer,
Jeg klapper den med min Haand:
Forlad mig min Skyld, Du Vagtel
I Gyldenstyks Baand!

For Dig, Du Fange, som græmmer Dig
I dine baldyrede Baand,
Jeg véd en Jæger, som bortgav
Sin højre Haand!

Gud — Djævel.

Det forekom mig alt saa ligegyldigt:
Om man var Ulv, om man var Lam,
En Lede jeg ved Mennesket fornam,
Hver Gang der spurgtes: skyldigt? — ikke skyldigt?

Der er ej Gud, der er ej Djævel til.
Men der er tidt en Himmeriges Lyst
Og tidt et Helved i vort Bryst ...
Der er dog altsaa Gud og Djævel til!

I Teltet.

Syg af at tænke sad jeg for mit Telt
Og saa' ud over Ørknens vide Felt
Op i den ubevægelige, stille,
Dødstavse Luft — til det blev ganske silde.

Og et for et steg Stjerneøjne frem
Og saa' medlidende ned til det Hjem,
Jeg kaldte mit — jeg Lus i Lammeskindet —
Atomet — og dog i sit „Jeg" forblindet.

Og uudholdelig blev Tanken mig:
Det er bestandig Dig — og atter Dig —

Og hvorfor Dig? Da nærmed sig en fremmed
Og hilste; og jeg bød ham Gæstehjemmet.

I Natten sad vi dér. Han saa' mig lide,
Han forsked ej om Grunden til min Kvide,
Men sagde langsomt: Ven! der er et Bud:
Udholde maa vi — det maa ogsaa Gud! ...

Og som fra Bunden af en Brønd jeg stirred
Igennem Natten op, dér hvor den dirred
Af anstrengt Viljes Kraft, den stakkels Stjerne —
Som holder ud hist i det fjerne fjerne!

Hvad den fremmede sagde.

„Du har ej røbet mig din Kærlighed;
Men, hvad jeg først formoded, nu jeg véd!

Jeg svarer Dig:

Hvem har vel redet ud det fine Spind,
Som hedder Kvindens Sjæl? Har Du? — har nogen?

Og hvem har i det hele løst den Gaade,
Som hedder Kærlighed — har Mand? — har Kvinde?

Jeg siger Dig:

Profeten var en Mand, guddoms-begavet,
Saa klar som Dagens Lys, saa dyb som Havet;

Mild som den Vaarvind, der i Dalen blæser,
Vild som den Tiger, der bag Klippen hvæser;

Standhaftig, modig, dertil øm og blød
Som nogen Kvinde med sit Barn paa Skød.

Han var en Mand! — ej let skal nogen finde
Blandt Mænd hans Lige — dertil halvt en Kvinde!

Profeten havde sig en Elskerinde:
Den rige, kloge, myndige Kadischa.

Hun var hans Tankes Segl, hans Klinges Fæste,
Kan hændes iblandt Kvindekøn den bedste.

Men som han modnedes, og dog var ung,
Og fandt sin Livsgang tornefuld og tung,

Og længtes mod en Favn, som bød ham Hvile,
Ly imod Solbrand, Skærm mod Skæbnens Pile,

Tog han til Brud den yndige Aïscha!

Han elsked begge. Mærk Dig dette: begge!

Af Vidnesbyrd kan Samtid forelægge
De hundred — men hvortil vel Vidnesbyrd?

Kadischa og Aïscha kan Du finde
Hos Manden stedse samlet i *én* Kvinde!

Han kan med Magt en Lidenskab betvinge:
Men Længslen laaner Hjertets Sprog sin Vinge.

Og mens han sover, slaar hans Længsel ud
I Drømme-Hymner mod hans unge Brud;

Mod den, der holder ham hans Ungdom vaagen,
Naar træt hans Manddom spørger Regne-Bogen,

Om dette Ciffer stemmer eller ej
Med Planen, som blev lagt for Livets Vej?

Hans Ungdom vil bestandig Syner finde
— Oase-Pletter — fra en Klippetinde;

Imens hans Manddom slaar sig helst til Ro
I Lejren, med dens Fæhold, Telt og Bo.

Dér raader hans Kadischa, hun, den bedste,
For Stammens Telte, Hjorder, Mænd og Heste;

Dér sidder myndig hun i fodsid Kjole,
Rig, klog, erfaren, trofast i sit Sind —

Imens Aïscha sprænger paa en Fole
Opkiltret som til Kaps med Ørknens Vind

Igennem Ørknens Sandhavs-Bølger ind! —

Og han vil følge denne frie Flyver,
Om ikke, vej-ræd, for sig selv han lyver!

Han kaster sig i Sadlen, strammer Linen,
Og flyver, som til Buestrengens Hvinen

Den rappe Pil bort over Sandets Bølge,
Did, hvor han véd, Oasen maa sig dølge!

Dér hviler hun, Aïscha, ud fra Ridtet:
Øjet i Taage, Kindens Hvælv som kridtet,

Barmen i Stormgang, aandeløs, som død —
Dér bøjer han sig dybt mod hendes Skød.

Og se, hun smiler! dunkelt Blikket brænder,
Han trykker mod sin Mund de smalle Hænder;

Han dykker blussende sit hede Øje
I Barmens Stormgang — i de hvide Høje,

Og kysser denne jomfrurunde Barm,
Og slynger om det slanke Liv sin Arm.
Da er det, som hans Sjæl faar Ungdomsvinger —
Og rundt omkring Oasens Kilder springer!

Dér er hans Mekka, dér hans Kaaba rejses;
Halvmaane-Fanen paa hans Tempel hejses,

Og Moslims Væld, i delte Verdens-Veje,
Udstrømmer fra Aïschas Brudeleje!

Men i hans Telt-Bo sidder Fru Kadischa,
Rig, myndig, klog — og deler med Aïscha" .....

Tilbage.

Kommen er jeg tilbage.

Kommen er jeg tilbage
Til Stambuls den gamle By;
Staden er mig saa gammel,
Mængden er mig saa ny.

Fremmed for Folk og Hunde
Blandt Hundene helst jeg gaar;
Min Trofast døde i Ørknen,
Hans Fæller jeg bedst forstaar.

De skal ikke aagre og schakre
Fra Morgen til Aften sen;
Gør de kan hændes et Krumspring —
Nuvel, man er Hund for et Ben!

Det er som om disse Øjne
I Ansigtets rynkede Skind
Stirred mig medynksfulde
I mine Øjne ind.

Da bliver hver Sten mig paa Gaden
En gammel og kær Bekendt
Du By med de tusinde Øjne,
Nu er jeg tilbage vendt!

Langs Bolværket Bosporus sukker,
I Haverne Blomster staar:
Hvad de og hvad Bølgen fortæller,
Som Sting gennem Hjertet mig gaar.

Hvor Nerien rødmende sænker
I mørknende Myrter sin Duft —
Hvor Bosporus glatter sin Bølge
Ud i den solblanke Luft:

Dér ligger en Sang og blunder
I Morgnens disige Ro:
Om Natten rejser sig Bølgen
Og Nerien — begge to!

De dufter, de synger, de sukker
Tæt klynget til Nattens Favn:
Suleîma har rejst sig fra Puden
Og kalder paa mig ved Navn! —

Nu er jeg kommen tilbage
Til Stambuls den gamle By.
Staden er mig saa gammel —
Længslen og Sorgen saa ny.

Var jeg en Skattegraver.

Var jeg en Skattegraver
Og kendte den skjulte Vraa,
Hvor Guld og dyre Klenoder
I blændende Dynger laa —

Saa tog jeg min Spade og Hakke
Og grov i det sorte Muld,
Og sanked af Guld og Klenoder
Min Kaftan og Hue fuld —

Og købte for Guldet et Slot Dig,
Saa smukt som det var til Fals,
Og hængte de dyre Klenoder
Omkring din blændende Hals!

Nu graver jeg vel efter Skatte —
Men det er fra Mindernes Muld
Jeg sanker min Kaftan og Hue
Af Guld og Klenoder fuld.

Et Slot kan jeg ikke Dig købe,
Om ogsaa et sligt var til Fals:
Men hænge jeg kunde af Længsel
Mig selv om din blændende Hals!

Morgen-Bazar.

I

Her blandt de brogede Boder,
Hvor gerne som ung jeg gik
Og syntes, at købslaa og handle
Var den naturligste Skik —

Her i den mylrende Vrimmel
Under Himlen den blaa,
Hvor gerne jeg paa en Slavinde
Med Kenderens Mine saa' —

Hvor tidt jeg min Børs adspurgte
Og ønsked med stille Suk,
Jeg kunde købt en Slavinde
Og helst en ung og en smuk:

Her jeg paa Torvet standser
Og ser paa en og hver
Af disse stakkels Slavinder —
Og tænker paa den, jeg har kær!

Var jeg en Ørkenens Krigsmand
I Saddelen frank og fri —
Jeg hugged ind i Bazaren
Og gjorde de fangne fri!

Hvor Guldet og Kræmmerne raader,
Dér hjælper ej Krigsmands Sværd:
Her købslaas om Menneskelykke,
Her handles med Menneske-Værd. —

II

„Her er Perler, her er Stene,
Dyre Blomster, Amaranter,
Skønne som uvisnelige —
Ametyster og Turkiser —
Her er Tænder af en Panter
Lænket med en Guldtraad sammen
Til et Halsbaand for en Skønhed,
Som kun Hafis Strenge priser!

Her er Rosenolje-Flasker,
Hundrede krystalne Stængler,
Kun én Draabe i hver Stængel:
Hundred Draaber til at gyde
Rosens Duft i Badets Vove
Dér hvor Springvands-Straaler plasker!
Her er Forhæng, Byssus-Flor,
Til en marmorkysk Alkove,
Hvor den marmorhvide Houri
Bag ved Floret ses at sove!" ...

Holla! Perler! bring mig Perler
Op fra Havets skjulte Gemmer!
Ingen Tyrk og ingen Græker
Deres rette Værd bestemmer!
Roser! bring mig Rosens Duft
Skjult i den krystalne Stængel!
Min — ak, min — var hun, den søde,
Helt en Kvinde, halvt en Engel,
Hun, som fra vort første Møde
Gjorde mig — altfor lyksalig!
Hun, som endnu jeg tilbeder,
Hun, som smerteligt jeg savner,
Mens jeg ud i Luften favner —
I den tomme, tomme Luft!

Raab og skrig, I Kræmmersjæle!
Raab og skrig! Jeg køber alt.
For det sidste, som jeg ejer,
For min Stolthed, for min Frihed,
Køber jeg den hele Krambod,
Sender alt til min Suleîma —
Vandrer saa i Verden ud
Paa en Slavehandlers Bud!

Kom Du Drager, vind og skæv!
Af at slæbe og at slide!
Denne Aften skal Du vide,
Bliver Fest for min Suleîma!
Du skal sprede disse Perler
Ud for hendes spæde Fødder;
Disse mælkehvide Nødder,
Som har Farve laant fra Liljen,
Perlemoder fra Konkiljen,

Og som under Suk og Graad
Droges paa saa fin en Traad!
Du skal vælte disse Spanger,
Gnistrende af dyre Stene,
Ud paa hendes Tunis-Tæppe,
Som skønt langt og bredt dog næppe
Al den Overdaad opfanger:
Ametyst, Topas, Smaragd,
Karneol, Turkis, Rubin,
— hver en Slibning kunstig-fin,
Som sin Guld-Indfatning fik —
Og den store Diamant, som
Skælver lig en Stjernes Blik!

Søger hun da bly at skærme
For sit eget Blik, som skælver
Gennem mine vaagne Nætter
Fra min tabte Himmel ned —
Da skal Du Dig dristigt nærme,
Bøje Hovedet og sige:
Hafis' Lærling sender Hilsen,
Sender Dig, Suleîma, Hilsen
Med sin Haand og med sin Mund —
Dertil alt, hvad Torvets Boder
Indeholder af Klenoder: —
Disse dyrekøbte Sange!
Vær ej bange,
Det er *Dine* — tag dem kun!

Sig: sender hun mig Bud, din unge Frue.

Sig: sender hun mig Bud, din unge Frue,
Saa svar, at jeg ved Mødets Stund skal komme,
Om saa med *den* min sidste Stund var omme! —

Men Negerinden smiled ved mit Udtryk,
Og svared: Strandkioskens Dør staar aaben,
Men Du skal ikke tage med Dig Vaaben!

Du har jo ingen Aarsag til at frygte —
Min Frue bad mig Timen kun at nævne:
Til Tvekamp lader hun Dig ikke stævne! ...

Og Negerinden svandt, som hun var kommen —
Men endnu syntes jeg det Smil fornemme:
Tag Hjertet med! Lad Klingen blive hjemme!

Saa vil jeg oppebie Mødets Time —
Hør! Fra Tavernen klinger lystig Latter.
Hej, Kammerater! jeg er hjemvendt atter!

I Tavernen.

Ja, jeg er kommen tilbage
Fra Sand og fra Klippernes Krat,
Men ikke til Gæstebuds Dage
Og Rus i den lystige Nat!

Ørkenens Sol har brændt mig
Saa brun som Klippernes Krat,
Den vældige Himmel har tændt mig
Et Lys i den evige Nat.

Jeg bløder af Tornenes Flænge,
Men ej af Fortvivlelsens Tand:
Min Luth gav jeg nye Strenge
Og jeg slukked min Tørst i Vand.

Ej vrager jeg derfor Kruset,
Som bredfyldt paa Bordet staar:
Men Hjærnen er ikke beruset,
Naar Haanden Strengene slaar.

Jeg hædrer Druen, som dølger
Sin Ild bag den rolige Skal:
Jeg priser den Ild, som bølger
I det ciselérte Metal.

Jeg aabner mit Hjerte villigt
For Ungdommens brusende Storm:
Men er det vel mer end billigt
At Kunstneren giver den Form?

At Manden myndigen tvinger
Sin Ild bag den skøre Skal:
At Kustnerens dannende Finger
Udsmykker Bægrets Metal?

Naar græske Silener da tumler
I Kreds om det buede Guld,
Jeg smiler ad dem, der mumler
At „Mesteren drikker sig fuld."

En Rus jeg kender af Vinen,
Som ej har sit Mærke sat
I Anden-Dags Hovedpinen ...
Og nu, Kammerater; Godnat!

Suleîma

Det er Midnat i Suleîmas Kammer;
Udenfor et dæmpet Brus af Søen,
Som en dæmpet Lyd af fjerne Fløjters
Akkompagnement til Længselssange.

Der er halvmørkt i det stille Kammer;
Og ved Puden knæler jeg og lader
Tankefuld hen over hendes Kinder
Haanden glide — og jeg hvisker sagte:

Hvor er dine Kinder bleven blege,
Hvor er dine Hænder bleven hvide,
Og hvor mørkt de sølgraa Øjne skinner:
Ak, hvor har Du maattet længes, Kære!

Jeg vil hviske Dig ind i dit Øre;
Ser jeg nemlig ind i dine Øjne,
Synes *jeg*, at jeg har gjort Dig Uret,
Og saa maa jeg kysse Dig — og tie!

Ude fjernt i Ørknen, hvor jeg leved,
Kom en Dag en fremmed til mit Telt-Bo;
Jeg var tavs; han sagde mangt og meget,
Som jeg her vil genfortælle Dig.

Iblandt andet nævned han, hvorlunde
Vor Profet, Muhammed, havde delt sig
I sit Liv og Levned mellem tvende
Kvinder: Fru Kadischa og Aïscha!

Hin var myndig, rig og klog, og sikkert
Nok til Aars — i hvert Fald knap en Skønhed,
Medens denne stod i Ungdoms Vaardag.
Og Profeten elskede dem begge!

Men den fremmede fortalte dette
Sikkert nok kun for mit Saar at læge;
Hvad der gjaldt Muhammed, skulde gælde
For en Kvinde ... tier Du, Suleîma?

Hjertet maa en Kvinde kunne dele;
Thi hvad er saa rigt som Kvinde-Hjertet?
Og hvem er — til Trods for at hun deler —
Ja hvem er saa trofast som en Kvinde!

Kan hun for, at sjældent hun fik Valget
Frit — og kan hun for, at naar hun vælger
I sin Ufrihed, hun foretrækker
Denne og beholder dog den anden?

Rummer hun ej Medynk mer end Manden?
Hun kan ej, saa let som han, forskyde
Nogen, kan ej heller ganske glemme
Den, hun skyldig er Taknemlighed!

Hendes Hjerte bløder ved den Tanke,
At hun skulde gøre nogen Uret:
Hun vil Ret og Skel for begge Parter —
Og saa gør hun Uret imod begge!

Svar mig, min Suleîma! er det saadan? ...
Men Suleîma, støttet paa sin fine
Spinkle Albu, ryster paa sit Hoved,
Og hun ser paa mig og siger langsomt:

„Jeg kan ej forklare, hvad jeg føler.
Kan en Kvinde det? Hun kan knap fatte,
Hvor en Mand faar alle disse Ord fra,
Dem, hun hører paa som halvt i Drømme.

Dette med Kadischa og Aïscha
Kan jeg ej forstaa — men Du er Digter,
Og en saadan holder man til Gode,
Om han ej véd altid, hvad han siger.

Mener Du at støde mig tilbage
Til den Tomhed, før Du vandt mit Hjerte:
Nu, saa gør det! men forklar mig ikke
Kvindehjertet — som Du ej forstaar!

Her jeg hulket har i lange Nætter,
Kastet over Puden mig og anraabt
Dit — *dit* Navn — som om der fandtes Frelse
Ved at kalde tusind Gange paa Dig!

Aldrig har jeg delt dit Navn med nogen,
Aldrig givet nogen *dine* Kærtegn,
Og hvor jeg har maattet *mine* ofre,
Var Du mange hundred Mile borte!

Dit er hvert Sekund, hvori jeg aander;
Alle Slag, som Pulsen slaar, er dine;
Har en anden dvælet her en Time,
Var jeg død og skrinlagt i den Stund.

Aldrig er Du ude af min Tanke,
Aldrig var Du fjernet af mit Hjerte;
Det var lukket til, da Du var borte:
Nøglen bar Du hos Dig, hvor Du gik!

Ensom har jeg næsten altid været,
Ensom selv naar Øjne vogted paa mig;
Ensom er jeg her i denne Time,
Hvor din Tale lyder tom og klangløs.

Jeg kan ikke digte skønne Sange,
Jeg har ikke Rim til mine Sorger,
Men jeg har en Længsels-Fugl herinde,
Som til Døde sang sig, hvis Du døde!

Du vil aldrig, aldrig kunne fatte
Summen af den Kærlighed, Du ejer
Her i dette sønderrevne Hjerte —
Hvorfra ingen Klage naa'r dit Øre!

Ej om man paa Pinebænken strakte
Disse Arme, som Du har besunget,
Skulde noget Skrig dit Øre saare —
Elskede; og Du vil pine mig!

Gaa tilbage til din Ørkens Telt- Bo,
Kald paa denne fremmede og sig ham,
At med hans Kadischa og Aïscha
Rammer han en Mand — men ej en Kvinde!" ...

Det er Midnat i Suleîmas Kammer;
Udenfor et dæmpet Brus af Søen,
Og derinde — Lyden af en dæmpet
Hulken fra en hjemvendt Flygtnings Bryst.

Hør mig, Suleîma, mens Nattens Timer.

Hør mig, Suleîma, mens Nattens Timer
Spinder og knytter vor Skæbnetraad sammen:
Jeg er mod Dig kun den svage, den lille,
Og Du er min stærke Foryngelsens Kilde!

Dog er jeg Mand — jeg blev skabt til at pløje
Rastløs Tilværelsens stridige Bølger:
O det er ondt nok at færdes derude
Paa Livs-Havets Strøm i en skrøbelig Skude!

Vent paa mig! bi paa mig! vogt mig dit Hjerte!
Suk ej for ofte, saa valnes min Vilje :
Fjernt kan jeg følge dit Hjertes Vibreren,
Det hæmmer ej sjældent en Mands Navigeren!

Tiden er raadden! Du aner det ikke,
Kan ikke heller Forfaldet forhindre:
Véd Du det ikke, saa kan jeg Dig sige,
Modent til Fald er Osmannernes Rige!

Ej dog alene Levanten er ormædt —
Vesten som Østen vil ramle tilsammen:
Trykket fra inden og Trykket fra uden
Vil sprænge en skønne Dag Verdensskuden.

Hejda, hvor Pascha og Mufti og Kadi,
Kræmmer og Kriger — hvor vil de da flyve:
Ikkun de underste Lag vil ej mærke
Volten — de underste Lag er de stærke!

Saa vil *de* danne den nye Forening —
Saa vil de splittes igen i Kohorter:
Verden er evig og altid den samme
Tyndslidte Skal omkring Ur-Ildens Flamme.

Mig er det et — jeg har gravet mit Hovmod
Ned i vor Jord-Krustes kølige Gemme —
Mig er det et, hvem der raader og styrer,
Og et, hvem der under Kedlerne fyrer!

Mig er det et, om jeg klappes paa Skulder
Af en Effendi til Tak for min Sang-Kunst,
Eller jeg hugger min Luth op til Brænde —
For Ild under Suppegryden at tænde.

Evnen jeg ejer, den gav de mig ikke;
Sangen, jeg huser, den ta'r de ej fra mig;
Glæden, jeg nød — den kan blive til Mén mig,
Dør jeg, de gi'r dog en Mindesten mig!

Tiggere, Krøblinger, Stakler og syge,
Gøglere, Skælmer og anden Slags „Udskud",
Helst jeg besang dem: det er jo de mange —
Og de har fortjent mine Kærligheds-Sange!

Verden — om ogsaa der formes og flikkes
Øverst paa Fladen, som vender mod Lyset:
Verden er stedse de faa, som fik Magten
Over de mange dernede i Schakten.

Ser Du, Suleîma, vi hører til Schakten;
Gerne vi skjuler os dér for Alverden:
Steg vi derop til den fornemme Herre,
Gøglere! hed vi — om ej noget værre.

Godt; lad os tage det Navn, som de gav os,
Smykke til Fest os og ruste til Krig os:
Lad os i Guld-Pallietternes Kittel
Hædre os selv, mens vi hævder vor Titel!

Hvad er Effendi med Fez og med Guldkvast?
Hvad er Ulema, som præker i Bodsdragt?
Mufti med Skriftsprog og Kadi med Talerne —
Ja hvad er Pascha med Hestehalerne?

Gøglere! store og smaa, som det falder:
Fælles er Titlen og fælles Kostumet,
Fælles er Udtryk og fælles er Mine,
De samme Slags Krumspring paa Staaltraadsline!

Vi er de ærlige — ræk mig din Haand kun! —
Om jeg saa river til Blods mig paa Luthen,
Eller jeg fæster til Strengen Sordinen,
Medens som Alma Du slaar Tamburinen.

Kom da, min Alma! Du danser paa Torvet,
Danser for Mængden med nedslagne Øjne,
Medens jeg selv paa den ydmyge Hynde
Følger til Luthen din Smidigheds Ynde!

Gøglet kan købes! saa tænker jo Mængden.
Lad dem vurdere og lad dem taksere —
Min er den yndige Nakke, Du vender dem;
Mit er hvert lysende Blik, som Du sender dem!

Kom, min Suleîma! ... Du bøjer dit Hoved,
Slipper min Haand, mens Du skælvende lytter: —
„Vilde saa gerne — men tør ikke følge —
Fulgte Dig helst i Bosporus' Bølge!"

Saa løft for sidste Gang dit smukke Hoved.

Saa løft for sidste Gang dit smukke Hoved —
Løft dette blege Ansigt op mod mit:
Blev over Tærsklen traadt mit sidste Skridt,
Hvor mange har jeg da igen at træde?

Bleg siver Dagen ind, med Duggens Væde
Og Gryets Guldstænk i dit bløde Haar:
Den løste Fletning tungt en Knude slaar
Før den i Bølger paa din Barm nedruller!

O hvem tør atter fatte om din Skulder,
Og hvem tør løse Knuden op igen,
Og hvem, hvem vil Du kalde for din Ven,
Naar den, Du ejer, nu er langvejs borte?

De klare søgraa Øjne bliver sorte,
Og blegere og blegere din Kind:
Hvem er Du da? er Du en Aand, en Djin,
En Fe? hvem er Du, gaadefulde Væsen? —

Du kan vel svare mig: Jeg er en Kvinde,
Ej mer, ej mindre, magtesløs og svag,
Som ser med Angest mod den nære Dag,
Der river Vennen fra hans Sjæls Veninde!

Saa svarer jeg Dig: Var Du kun en Kvinde,
Ej mer ej mindre, magtesløs og svag,
Saa havde Du forraadt mig mangen Dag —
Den Lov er jo for Kvindekønnet givet.

Men Du er én af dem, de faa i Livet,
Hvem ej Forfængeligheds tomme Tant,
Smiger og Gaver, til din Elskte bandt —
Derfor er jeg Dig tro igennem Livet!

Den bløde Lok, som paa din Barm nedruller,
Er ikke i sin Fletning mere fast
End Baandet, som mig binder ... Før det brast,
Stod Døden dér og kaldte bag min Skulder!

Han — Døden — hader al Bestandighed
Og elsker derfor Rus og Sanse-Lyst:
Højt ler han til det hvide Kvinde-Bryst,
Hvorved saa mangen Ed blev frejdig aflagt!

Men er end mangt et Løfte blevet gravlagt
Kun korte Timer paa dets Fødselsstund,
Og spidser Døden spodsk derved sin Mund:
Der er de Følelser, hvorved han blegner!

Der er den stærke Følelse, som tegner
Saa skarpt og dybt, mod Rus og Sanse-Lyst,
Sit Præg i Mands og Kvindes Blik og Bryst,
At Døden véd: den Skrift bestemmer Livet!

Saa løft for sidste Gang, Du, som har givet
Min Sjæl dens Indskrift, løft dit Blik mod mit:
At jeg velsigne kan det første Skridt,
Som ledte mig herind til Dig — og Livet!

Husker Du den Morgen.

Husker Du den Morgen saa dæmrende klar?
Husker Du de Nætter?
Husker Du vor Sommer? Du skylder mig et Svar —
Du tier; jeg gætter!

Lykken har jeg ejet; den laa ved mit Bryst
De talløse Gange.
Længslen blev tilbage; den søger efter Trøst
I en Haandfuld af Sange.

Tag dem, disse Sange, som jubler af Lyst
Og græder af Smerte;
Læg dem, hvor jeg hvilede selv, ved dit Bryst;
Gem dem ved dit Hjerte!

Banker det da mod dem, saa giv mig et Svar.
Jeg lytter, jeg gætter:
Længslen hos Dig hviler i Morgenen klar
Og de vinterlange Nætter.

Ikke er Levanten et Paradis,
Som evigt forynger:
O men den, som synger til Kærligheds Pris,
Forgæves ej synger.

Mer end én Suleîma vil høre hans Sang
— Lyttende bange.
Kun til én Suleîma gaar Tonernes Gang:
Tag dem, disse Sange!

FARENDE SANGE

Ouverture

Der strømmer atter Vaarluft gennem Skoven,
Paany vil Fuglen parres, Knoppen briste —
Aa, om jeg vidste, om jeg vidste,
Hvor længe jeg endnu har Livets Lejde:
Da gav jeg Død og Djævlen Krig og Fejde,
Da skulde Haanden smidigt Lyren stemme,
Da skulde sitrende min Sjæl fornemme
Den Vellyd, som omkring og i mig bølger —
Og i den Klang, forneden som foroven,
I Kildens Hvisken og i Fuglens Latter,
Med et der lød et Skrig, et Fødselsraab:
Det var min Ungdom, som saa' Lyset atter,
Min Ungdom, som Naturen bar til Daab!

En ny, en kraftig Ungdom! Kom med Skaalen,
Med Tvættevandet og med Linneddugen!
Ah, dette Gys fra Issen ned til Saalen,
Som maaler Festens Rus paa Arbejds-Ugen!
Kom saa med Vinen, kom med Blomsterdynger:

Jeg tømmer Døbefonten — og jeg synger.

Jeg ønsked mig tilbage.

Jeg ønsked mig tilbage
Til hine fordums Dage,
Hvor Blodet ikke var spædt med Vand,
Hvor Følelsen raaded mer end Forstand,
Hvor Glæden i Skole hos Livsmodet gik
Og fik den Formanings-Tale:
„Vin og Kvinder og skøn Musik!
Alle Hængehoveder — *Vale!*"

Jeg véd vel nu om Stunder
Der gives saa mangt et Under:
Man driver med kogende Vand en Baad,
Og taler gennem en milelang Traad!

Men Baade og Vogne de farer for fort,
Og dump lyder Traadens Tale:
„Livsmod og Skønhed skynder Jer bort!
De *stærke* Følelser — Vale!"

Jeg véd vel, hine Dage,
Hvortil jeg længes tilbage:
De holdt kun daarligt paa Drifterne Skik,
De kendte kun én Slags Polemik;
Først tømte man Kanden til sidste Slurk,
Saa lod man Klingerne tale:
„Du skældte mig Kryster, jeg skælder Dig Skurk!
En garde, Kammerat! — og — Vale!"

Vi kender ej sligt Møde —
Vi piner hinanden til Døde:
Mand piner Kvinde og Kvinde Mand,
Langsomt vi gnaves af Sladderens Tand,
Og bæres med Sang og med Klang vi til Jord,
Saa faar vi den Bedemands Tale:
„Evigt er Livet for den, som tror! —
Paa Gensyn hinsides! Vale!"

Jeg synger mig tilbage
I hine fordums Dage,
Hvor Livsmod var som den stærke Blæst,
Der giver al Sygdoms Spire sin Rest;
Hvor Elskov var som den ulmende Glød,
Der stiger i luende Tale:
„Paa Jorden kun findes én sikker Død:
Kærligheds Afmagt!" ... *Vale!*

Valborgs-Sangen.

Hejsa, ta' nu din fillede Hat,
Saa gammel den er og hullet:
Smid den først imod Loftet op
Og dask den atter i Gulvet!
Højt at flyve, det kender vi til,
Vi, som har sadlet Pegasen;
Men før Du véd det, saa slaar han Dig af,
For han er et ondskabsfuldt Asen!
I Morgen er Valborgs Dag.

Hoa; stille, min lille Hest!
Har jeg først Foden i Bøjlen,
Saa rider jeg op for Himmerigs Kro
Og kaster til Gaardskarlen Tøjlen.
Taagerne ruller sig sammen i Klump
Og skinnende klar ligger Dagen;
Saa spørger Karlen: hvem har vi vel dér
Med Stok-Fiolen paa Bagen? —
I Morgen er Valborgs Dag.

Spillemand er jeg af Lyst og Fag,
Og jeg har laant mine Strenge,
Og jeg har borget min gamle Hat,
Og jeg har slet ingen Penge.
Paa Ryggen dingler min Stok-Fiol
I Bændler saa rosenrøde,
I Hatten blev stukket en Hejrefjer,
— Agraffen blev sat hos en Jøde!
I Morgen er Valborgs Dag.

Min Kærest' bandt mig de Bændler om,
Og kyssed mig bag mit Øre;
Hvor vidt jeg svæver, hvor højt og langt,
En Stemme jeg stedse kan høre;
En Røst, som hvisker: Flyv højt og langt,
Benyt kun din Friheds Dage,
Flyv selv ind i Himmerigs glade Kro
— Men glem ej at komme tilbage:
I Nat er det Valborgs Nat!

Jeg havde mig en Hjertenskær.

Jeg havde mig en Hjertenskær,
Og hun var blond ...
Sæt Kruset frem og drik!
Hun skænked mig sin bedste Vin,
Jeg strøg dertil min Violin;
Og Tiden randt, og Dage svandt,
Og Nætter med — o Gud!
Den Vin var stærk, saa stærk og sød,
Og til mit Hoved den mig gik,
Men Hjertet svared med Musik,

Og udi Dur og Moll henflød
Saa mangt et Døgn ...
Drik ud!

Jeg havde mig en Hjertenskær,
Nej det er sandt ...
Hvad rummer Kruset vel?
Hun rakte mig sin bedste Vin,
Jeg strøg dertil min Violin;
Men som en Kvæld mit Strengevæld
Just toned bedst — drik ud!
Da skurred Gitterlaagens Klang;
Flygt, elskte! bad hun; thi den Vin,
Jeg skænked Dig, den var ej min! —
Saa kyssed jeg for sidste Gang
Den Skaal, og gik ...
O Gud!

Hvor stedes nu min Gertrud.

Hej, Krofa'r, Krofa'r, Vinen frem,
Den bedste Most, Du ejer!
I Gaar var jeg saa sort i Hu
Som nogen Skorstensfejer;
I Dag er jeg saa hvid og skær
Og lys i alle Tanker:
I Dag jeg byder ind til Gæst
Hver, som paa Døren banker.
Hvor stedes nu min Gertrud!

I Dag er jeg Alverdens Ven
Og Konge i et Rige,
Som strækker sig fra Skænken ud
I det uendelige!
I Gaar laa jeg, en Las, paa Jord,
I Dag gaar jeg paa Rejser:
Og jeg vil ha' en Krone paa,
Som selve Romas Kejser!

Du, Krofa'r, Du er Rigets Marsk,
Du, Kyper, Lehnsbaronen!
Blæs alle Spillemænd imens
Jeg sætter paa mig Kronen:

En Ædelsten saa klar som Vand,
En rød som Blodrubinen —
Det hele Rigsklenodie har
Et Farvespil som Vinen.

Saa drager vi af Borgen ud
Med Pauker og Trompeter,
Et Lande-Tog saa stout og stort
Som saare sjældent sét er.
Ind ad den gamle Rigs-Stads Port
Paa Torvet frem vi rider:
Og Byens Laug og Stadens Raad
Gør Front fra alle Sider.

I Grams blir kastet Skillemynt,
Guldæblerne de springer,
Og Gadedrengene faar Prygl
Mens alle Klokker ringer;
Da træder frem en gammel Raad
Med Byens unge Piger,
Og pegende paa Kredsens Rund
Han rømmer sig og siger:

„Her — Ihro Gnaden — er et Flor
Af lutter unge, smukke
Og uberørte Blomster smaa —
Behag nu selv at plukke!“ —
Men Majestæten smiler bredt,
Slaar op med Haand og siger:
Gud signe Stadens Laug og Raad
Og Byens unge Piger!

I Gaar min Lykkes Sol gik ned
Bag Aftenskyer sorte:
I Gaar min Hjertenskær blev vred
Og fra vort Stævne borte;
I Gaar var jeg saa sort i Hu
Som nogen Skorstensfejer —
I Dag! o Lykkens Kejser Du!
Min Hjertenskær jeg ejer!

Hej, Krofa'r, Krofa'r, Vinen frem!
Paa Stadens Fred og Helsen

Vi drikker Raadet under Bord
Og alle Laug paa Pelsen;
Og har den gamle Rigs-Stad gjort,
Hvad Borgerskabet orker —
Frisk iler jeg til Stævnet hen
Mens hele Byen snorker ...
Hil være Dig, min Gertrud!

Borgruin.

Jeg ejer Dig — og alle Skygger flygter,
Som hused i min Ungdoms Borgruin,
Hvorom der gaar saa mange slemme Rygter ...
Vær rolig! Borgens Kælder gemmer Vin.

En ædel Vin. Den henter jeg fra Dybet
Ved Midnat frem, trods Edderkoppers Spind
Og Uglers Flok og Marekattekrybet ...
Du viser Vejen mig ved Lampens Skin.

Den kære Lampe — som ej frygtsom skælver
I Haanden, der højt hævet holder den!
Se, Kælderen sin mørke Bue hvælver —
Se, her er Vinen — og med den din Ven!

Den Vin er af de ædle og de stærke —
Kend denne Duft, og kend saa denne Smag!
Og spørger Du om Aarstal og om Mærke:
Den stammer fra vort første Mødes Dag!

Jeg ejer Dig — og gaar der disse Rygter
Om Spøgeriet i min Borg-Ruin:
En véd jeg, som for Spøgelser ej frygter,
Saa lidt som for den stærke Druevin!

Hundred jernklædte Mænd.

At tuske og tinge, at prutte paa Købet
Og lade sin frifødte Sjæl gaa i Løbet,
At være Filister og kalde sig kras,
At hugge ved List sig sin Formands Plads ...

Aa, fy for en Tid! og fy for dens Mænd!
Kom, bring mig en Hest og et Jernkyrads!

I Køllert af Læder, med Kaarde ved Lænd,
I Spidsen for hundred jernklædte Mænd!
I Sadlen og saa gennem Gaden ned,
At hugge sig frem i sit Ansigts Sved!

Herligt at hugge — om end det gaar galt!
Livet maa blive fra nyt af brutalt:
Sandhed — om saa den skal døbes med Blod!
Hensynsløs Ærlighed — hensynsløst Mod!

Og ligger jeg hugget til Plukfisk paa Gaden,
Jeg slæber mig saaret ved Nat gennem Staden,
Jeg slæber mig frem for min Elskedes Dør;
Mine gabende Vunder de gi'r mig Gehør.

Lad tuske, lad tinge, lad prutte paa Købet!
Min Sjæl har jeg vundet, mit Liv gik i Løbet;
Sandheden sejred — Sandhed er kras:
I din snehvide Seng skal den rede mig Plads!
Jeg er en af de hundred jernklædte Mænd,
Han dør hos sin Brud — i et brustent Kyrads!

„Min Vin — min Kaarde — og min Elskerinde!"

Naar forhen dumpt det Egetræs-Panel
Gav Genlyd under djærve Stemmers Latter,
Naar Muskateller, krydret med Kanel,
Gik rundt — og hvermand tog deraf sin Del
Saa stor, at *vi* nu knap dens Halvdel fatter;
Da rejste sig en Galning fra sit Sæde
Og snoed Skægget, tungt af Druens Væde,
Og sang, mens alle Øjne saa's at skinne:

„Min Vin — min Kaarde — og min Elskerinde!"

Den Galning fandt sin Død — kanske lidt brat;
Men vi: hvem siger os, at *vi* skal spares?
Var ogsaa Du og jeg Karl for vor Hat,
Der kunde dog en mørk og sludfuld Nat

Os noget menneskeligt vederfares;
Hvor vilde da Farvellet frejdigt lyde,
Den Afsked, som vi Livet vilde byde,
Den Sang til Ungdomsblodets friske Minde:

Min Vin — min Kaarde — og min Elskerinde!

Ak nej! Vor Vin — den taaler ingen mer,
Og taales den, saa gi'r den ingen Latter.
Og Kaarden — bæres kun af Officer;
Og Elskerinder — gives ikke flere,
Nu da vi støt til Borger-Dyden skatter!
Og dog! min Sang! spring op fra Hjertets Sæde,
Løft Dig, beaandet under Purpurvæde,
Og proklamér — for døve som for blinde:

„Min Vin — min Kaarde — og min Elskerinde!"

Lad mig dø — naar jeg dog ej kan leve.

Lad mig dø — naar jeg dog ej kan leve,
Leve paa Højden med det, som jeg højest tilbeder!
Hvad er vel Løfter og Eder?
Mundsvejr og Ord i det tomme.
Lad mig forgaa, før min Kærligheds Højtid er omme!

Nej, det er fejgt; — man kan leve,
Leve paa Højden med det, som man højest tilbeder,
Ej gennem Løfter og Eder,
Mundsvejr og Ord i det tomme:
Elskov kan leve, om ogsaa dens Vaartid er omme!

Elskede! Bladene drysser;
Ser Du de to, som har redt sig i Fællig et Leje!
Fælles om Mindernes Eje,
Frugtstøvets Vaarnætter ømme,
Tvungen til Kyskhed de veksler dog Kys end i Drømme.

Sansernes Brus kan forstumme,
Blodet kan sagtne sit Løb, som en Bæk gennem Lunden,
Kysset, som duftsvangrer Munden,
Kan i sin Blomsterkalk falme:
Hjertet dog nynner i Høst-Takt sin Sommerdags Salme.

Kilden.

Hvorfra tror Du Kilden kommer,
Som forfrisker Dig og mange?
Hvorfra tror Du disse Sange
Tager deres Udspring vel?
Gennem dybe Lag i Jorden,
Gennem Sand og Kiselgrus,
Ja selv gennem sumpigt Søle
Strømmer Kildens rene, køle
Springvæld i det blanke Krus!

Se, den vover dér i Dybet,
Gennem Sand og gennem Søle,
Paa det klare, rene, køle
Springvælds gode Ret at tro.
Mens den risler tyst i Jorden
Drømmer den om Sang og Duft;
Stærk ved egen Kraft den stiger,
Indtil Tryk og Mørke viger
Og den favner Lys og Luft!

Og nu Du, som sætter Læben
Tørstig til det blanke Bæger,
Du, som ved mit Spring Dig kvæger:
Tænker Du paa Sumpen vel?
Nej! hvad der blev skjult i Jorden,
Hører Mørkets Saga til;
Den har ogsaa Ret i Livet,
Men den større Ret blev givet
Dagens, Lysets fulde Spil!

VED DAMPSKIBET „JARL"S TOTALE FORLIS

Kom hid! giv hen enhver sin Skærv
for dem, hvis Dont er haard,
for dem, hvis Liv er surt Erhverv
og Fattigdommens Kaar —
for dem, hvis efterladtes Haab
dør hen hver Dag, der gaar,
mens Søen, døv for Angstens Raab,
sin dumpe Lig-Takt slaar.

En Nat med Storm — en Mand, saa god
som nogen Ulk kanske —
et Skib, som kyndigt ført bestod
saa mangen Dyst — og se:
det „røde" Øje vendte op
for sidste Gang sit Blik,
og „Jarl" til Bunds med Trevl og Top
for Styrtesøen gik!

Lad blive skjult, hvad der blev skjult
i Bølgens tavse Skød,
mens Overfladen bleges smult
og mælder Tab og Død:
Lad Havets kolde, strænge Træk
fortie Rædslens Nat —
men Skibets Død har Nød og Skræk
i Hjemmet efterladt.

Vi, som har Jorden under Fod,
hvad Skæbne vi saa faar,
og som kan værne Arnen mod
selv haardest Storm, der slaar:
lad *os*, i al den Uvished
hvoraf vort Liv bestaar,
erindre *dem*, som sank derned —
og mildne Tabets Saar!

Kom hid! giv hen enhver sin Skærv
for dem, hvis Dont er haard,
for dem, hvis Liv er surt Erhverv
og Fattigdommens Kaar:
for dem, hvis efterladtes Haab
dør hen hver Dag, der gaar,
mens Søen, døv for Klageraab,
sin dumpe Lig-Takt slaar!

Hellebæk, Marts 1890.

INDHOLD AF OTTENDE BIND

MED DEN BREDE PENSEL. Kunstner-Roman 7
FEST-SPIL i Hundredaaret efter de store Landbo-Reformer og Stavnsbaandets Løsning 233
TYRKISK ROKOKO. En Mode-Legende fra Anno 1748 267
TO DRAMATISKE DIGTE
Tyrkisk Rokoko 287
Esther 327
TUSIND OG EN NAT. Et dramatisk Digt i fem Akter 391
SANGENES BOG
Blandede Digte
Foraarsregn 459
Der vælder Lyd 460
Jule-Sne 460
Foran Vandfaldet 461
Stemning 463
En Sang fra Rom 464
Jeg takker Dig, min Fader, at Du ikke var rig 466
Visen om Agnete og Havmanden 467
Ved Siden af mig spilles der Klavér 468
Med et broget Blad 469
Vølund 470
Sommer og Høst
Den røde vilde Vin 471
Naar Linden blomstrer 472
Den unge Ørn 474
Sommerdrømme paa Havet 476
Landevejssalmer 478
Musa 484
Jakobstigen 489
Folkevise 490

DIGTE FRA LEVANTEN
Suleima ... 493
I Ørknen ... 500
Tilbage ... 510
FARENDE SANGE
Ouverture ... 524
Jeg ønsked mig tilbage ... 524
Valborgs-Sangen ... 525
Jeg havde mig en Hjertenskær ... 526
Hvor stedes nu min Gertrud ... 527
Borgruin ... 529
Hundred jernklædte Mænd ... 529
Min Vin — min Kaarde — og min Elskerinde ... 530
Lad mig dø, naar jeg dog ej kan leve ... 531
Kilden ... 532
VED DAMPSKIBET „JARL"S TOTALE FORLIS ... 533

FREM
koster 10 Øre
pr. Uge
1 Kr. 30 Øre
pr. Kvartal

FREM

Redigeret
af
Magister
Jul. Schiøtt

FREMS PROGRAM FOR 1906—07:

Naar FREM med Oktober Kvartal under Magister Jul. Schiøtts Redaktion begynder sin nye Aargang, fejrer det tillige et *Jubilæum*, idet denne Aargang bliver Bladets tiende. Det er en Selvfølge, at Bladet sætter en Ære i, at denne Aargang ikke alene ikke kommer til at staa tilbage for nogen af de tidligere, men ogsaa med Sandhed vil kunne betegnes som den bedste af dem alle.

Det har flere Gange været en Ubehagelighed for Redaktionen, at den for Afvekslingens Skyld har ment i hver Aargang at maatte bringe 4-5 forskellige Bøger, hvorved det i flere Tilfælde var vanskeligt at behandle Emnerne helt udtømmende. Men i Aar er FREM i det heldige Tilfælde at kunne møde op med et Værk, der i sig selv er saa rigt paa Afveksling, at der ingen Betænkelighed har været ved at lade det fylde hele Aargangen og derigennem netop at opnaa en fuldstændig Gennemgang af Stoffet. Man vil sikkert blive glædelig overrasket, naar man erfarer, at det her drejer sig om intet mindre end det store, verdensberømte Værk:

BREHM: DYRENES LIV

„Dyrenes Liv" vil blive delt i fire tykke Dele, der tilsammen vil tælle ikke mindre end 16-1700 Sider.

Foruden dette kostbare Hovedværk bringer jo selve *Ugebladet FREM* meget andet, i Virkeligheden er dette jo en Ugerevu over, hvad der sker rundt omkring i hele Verden af nyt paa Teknikens og Videnskabens Omraade — et Rundskue, som ellers savnes indenfor vor Litteratur.

Endvidere vil Bladet fortsætte med Artikelrækken *„Ugepassiar"*, en Serie Artikler om aktuelle Emner, om Dagens Spørgsmaal, som har vakt megen Opmærksomhed og oftere er bleven diskuteret i Dagspressen.

Dog FREM byder desuden sine Subskribenter adskillige andre Fordele. Saaledes vil der i Aarets Løb finde en Fordeling Sted af

1000 gratis Bogpræmier
til en samlet Værdi af mellem 3 og 4000 Kroner.

Bladet vil nemlig hver Uge komme til at indeholde en eller anden morsom Opgave, som kræver Læserens Skarpsindighed, — dog ikke almindelige Gaader, Logogrifer og Regneopgaver — og Bøgerne fordeles da med et vist Antal hver Gang ved Lodtrækning blandt dem, der har indsendt tilfredsstillende Besvarelser af Opgaverne. Forlaget raader jo som bekendt over saa godt som hele den dansk-norske moderne og klassiske Skønlitteratur, og vil derfor stadig kunne vælge Bogpræmierne blandt den bedste Litteratur. Det har i Udlandet vist sig, at lignende Opgaver som dem, FREM agter at bringe, i høj Grad forstaar at samle Interessen om sig, og er Læserne til megen Underholdning.

Bestillinger paa FREM modtages i alle Boglader, hos Bladforhandlere og Postkontorerne

GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK FORLAG

Forlagstrykkeriet, Klareboderne 3, København K.

